

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SÜRELİ YAYINLARDA (ANTİK DEKOR, ART DEKOR, KÜLTÜR ve
SANAT, P SANAT, SANAT DÜNYAMIZ, TOMBAK DERGİLERİ)
“GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI”
KONULU MAKALELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyhan HACIOSMANOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı: Geleneksel Türk El Sanatları
Enstitü Bilim Dalı: Tezhip

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN

TEMMUZ-2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SÜRELİ YAYINLARDA (ANTİK DEKOR, ART DEKOR, KÜLTÜR VE
SANAT, P SANAT, SANAT DÜNYAMIZ, TOMBAK, YEŞİLAY DERGİLERİ)
“GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI”
KONULU MAKALELER

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Beyhan HACIOSMANOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı: Geleneksel Türk El Sanatları
Enstitü Bilim Dalı: Tezhip

Bu tez 21/ 07/ 2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN

Jüri Başkanı

Kabul

Red

Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Tülin ÇORUHLU

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

Yrd. Doç. M. Hülya DOĞRU

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xvii
RESİMLER LİSTESİ.....	xix
ÖZET.....	lii
SUMMARY	liii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: SÜRELİ YAYINLARDA “GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI” KONULU MAKALELER	4
1.1. Antik Dekor Dergisi	4
1.1.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler	4
1.1.1.1. Dolmabahçe Sarayı’ndaki Mobilyalar	4
1.1.1.2. Edirnekari	6
1.1.1.3. Osmanlı Rahleleri	8
1.1.1.4. Topkapı Sarayındaki Rahleler	10
1.1.1.5. Türk Sedefçilik Sanatı	12
1.1.1.6. Ahşap Pencere Kapı Kanatları Motifleri	14
1.1.1.7. Beyşehir Eşrefoğlu Camii Kapısına Ait Panoların Ülkemize İadesi ve Düşündürdükleri	16
1.1.1.8. Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkulukları	18
1.1.1.9. Osmanlı Ağaç İşçiliği	20
1.1.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler	22
1.1.2.1. Sanayi Devriminin Osmanlı Devleti’ndeki İlk Yansımaları Ve Cam Sanatı	22
1.1.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler	24
1.1.3.1. Ay Yıldızlı Tabaklar	24
1.1.3.2. Haremin Ocakları.....	26
1.1.3.3. Kahire’de Türk Seramikleri	28
1.1.3.4. Koleksiyoncularımız Müzeciliğe Örnek Oluyor	30
1.1.3.5. Mercan Kırmızı Denemeleri	32

1.1.3.6. Saraydaki Eser-i İstanbul Porselenleri.....	35
1.1.3.7. Selçuklu Çini ve Keramik Sanatı.....	38
1.1.3.8. Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Yıldız Porselen Fabrikası	40
1.1.3.9. Yıldız Sarayında Yaratılan Bir Koleksiyon; Yıldız Çini Ve Porselenleri	42
1.1.3.10. Dünyanın Her Köşesinden Ateşin Sanatı	44
1.1.3.11. Dünyanın Her Köşesinden Ateşin Sanatı	45
1.1.3.12. Az İznik Öz İznik.....	46
1.1.3.13. Sevres Seramik Ulusal Müzesi ve Osmanlı Seramik Koleksiyonları.....	48
1.1.3.14. Osmanlı Saray Dokumalarının Ve Çinilerinin Kesişen Ve Ayrılan Yolları	49
1.1.3.15. Kütahya Çizimleri.....	51
1.1.3.16. Kütahya'da Bir Keramik Fırını.....	53
1.1.3.17. Saray Bahçesindeki Yıldız Çini Fabrika-İ Hümayunu Ve 110 Yıllık Porselen Koleksiyonu	55
1.1.3.18. Topkapı Sarayının İmari Porselenleri.....	57
1.1.3.19. Yıldız Sarayı'ndaki Çini Fabrikası	59
1.1.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	61
1.1.4.1. Gücü ve Duyguları Yansıtan Örtüler.....	61
1.1.4.2. XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Halıları Restitüsyon Etütleri Sırasında Ortaya Çıkan Bir Özellik.....	64
1.1.4.3. Sultan Kaftanlarında Yer Alan Dokuma Bantlar.....	66
1.1.4.4. Şifalı Gömlekler.....	68
1.1.4.5. Topkapı Sarayı'nın Çatmaları.....	71
1.1.4.6. Türk Giyim Tasarımının Tarihi Kaynakları	73
1.1.4.7. Türk İpek Halıcılığı	75
1.1.4.8. Halıda Tasarım 16. ve 17. Yüzyıllarda Uşak Halıları	77
1.1.4.9. Yazıyı Kumaşa Dokuyan Eller	80
1.1.4.10. Geleneksel Dokumacılık Sanatı.....	82
1.1.4.11. Avar Kilimleri.....	84
1.1.4.12. Avar Kilimleri.....	86
1.1.4.13. Dobag Halıları Ve Doğal Boyamacılık.....	87
1.1.4.14. Halı Tamirle 200 Sene Daha Yaşar	88

1.1.4.15. Isparta Halıcılığı	89
1.1.4.16. Karacahisar Köyü Halıları	91
1.1.4.17. Kaybolmuş Bir Halı Yöresi Obruk	92
1.1.4.18. Motif Çözümlemeye Yönelik Yorumlar.....	94
1.1.4.19. XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Halı Bordürler Çözümlemeye Yönelik Yorumlar	96
1.1.4.20. Bergama Çuvalları	98
1.1.4.21. Kumkapı Halıları	99
1.1.4.22. Motifler Konuşuyor	101
1.1.4.23. Osmanlı Saray Halıları	103
1.1.5. Ebru Sanatı Konulu Makaleler	105
1.1.5.1. İnsan-Sanat-Ebru-Terapi.....	105
1.1.5.2. Tokyo’da Bir Türk Ebrucu	107
1.1.6. Hat Sanatı Konulu Makaleler	108
1.1.6.1. Ferman, Berat ve Vakfiyeler.....	108
1.1.6.2. Kıt’a ve Murakkaalar	110
1.1.6.3. Yazıya Tutkun Bir Gönül	113
1.1.6.4. Derviş Ali’nin Kur’an-ı Kerim’i.....	115
1.1.6.5. Delâilü’l – Hayrat	117
1.1.6.6. Hattat Hafız Osman Efendi.....	119
1.1.6.7. Kâtiplerin Kıblesi: Şeyh Hamdullah.....	121
1.1.6.8. Mevlevi Hattatlar	124
1.1.6.9. Osmanlı Hat Sanatında Ta’lik	127
1.1.6.10. Osmanlı’da Hat Sanatının Önemi.....	129
1.1.6.11. Sanatta Çeyrek Asır	131
1.1.6.12. Sancak Kuranları	133
1.1.6.13. Tılsımların Gizemleri.....	135
1.1.6.14. Ay Ve Yıldız Formunda İstiflenmiş Yazılar	137
1.1.6.15. Divitler.....	138
1.1.6.16. Sultan Abdülmecid’in Hat Sanatındaki Yeri	140
1.1.6.17. Fatih Divanı	141
1.1.6.18. Gemi Tasvirleri.....	143

1.1.6.19. Hasan Rıza'nın Kaside-İ Bürdesi	144
1.1.6.20. Hat Sanatına 'Doğru' Bakmak.....	146
1.1.6.21. Hat Sanatında Noktacılık Pointilizm	148
1.1.6.22. Hat Sanatının Seramiğe Uygulanışı.....	150
1.1.6.23. I.Abdülaziz Döneminde Yaşamış Kadın Hattatlarımızdan Hatice Huriye Hanım.....	152
1.1.6.24. Hilyeler	154
1.1.6.25. İcazetnameler	156
1.1.6.26. Kanuni Devrinde Hat San'atımız.....	157
1.1.6.27. Ketebeleler.....	159
1.1.6.28. Ketebeleler - IV	161
1.1.6.29. Muradi Divanı.....	162
1.1.6.30. Osmanlı Fermanları	164
1.1.6.31. Sanat Değeri Taşıyan El Yazması Kitaplar	166
1.1.6.32. Türk Hat Ve Cilt Sanatının Büyük Ustası Emin Barın.....	167
1.1.6.33. Yaprak Üzerine Yazılan Hatlar	169
1.1.6.34. Yazma Eserler Ve Konuları.....	171
1.1.7. Kalemîşi Süsleme Sanatı Konulu Makaleler.....	173
1.1.7.1. Selimiye Camii Kalem İşleri	173
1.1.7.2. Selimiye Camii Lale Motifleri.....	176
1.1.7.3. Edirne İşi Bir Oda.....	178
1.1.7.4. Edirnekari Dolap Ve Motifleri.....	179
1.1.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler.....	181
1.1.8.1. Çağdaş Fransız Ciltçiliği	181
1.1.8.2. Mücevherli Ciltler.....	183
1.1.8.3. Osmanlı Arşivlerindeki Muâhedenâmeler.....	185
1.1.8.4. Klasik Cilt Sanatımızda Lake	188
1.1.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler	190
1.1.9.1. Altının Sihirli Dokunuşu ile Hayat Bulan Tombaklar.....	190
1.1.9.2. Eski Kemer Tokaları.....	192
1.1.9.3. Osmanlı Miğferleri	194
1.1.9.4. Osmanlı Tombak Sanatı	196

1.1.9.5. Selçuklu Süslemeleriyle Kişilik Kazanan Tombakla Altın Çağını Yaşayan Türk Maden Sanatı	198
1.1.9.6. Altınlama Sanatı Tombak	201
1.1.9.7. Tombaklar	202
1.1.9.8. Tuğralı Gümüşler	203
1.1.9.9. Türk, Memluk Ve İran Miğferleri	204
1.1.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	206
1.1.10.1. Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'ndeki Kutsal Kent Tasvirleri	206
1.1.10.2. Mehter Musikisi	208
1.1.10.3. Türk Minyatür Sanatı	209
1.1.10.4. Çarşı Ressamları	212
1.1.10.5. Portre Ressamlığı Ve Bizdeki Kaynakları	214
1.1.10.6. Çarşı Ressamlarının Gözüyle Harem	215
1.1.10.7. Türk Minyatürlerinde Kadın Başlıkları	217
1.1.10.8. Varşova'da Bir Çarşı Ressamı Albümü	219
1.1.11. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler	221
1.1.11.1. Ferman ve Beratlar	221
1.1.11.2. Hilye-i Şerife	224
1.1.11.3. Muhsin Demironat	226
1.1.11.4. Şahkulu Nakkaşın Tilmiz-i Ekremi ve Sultan Süleyman Han Nakkaşhanesinin Üstad-ı muhteremi Müzehhip Karamemi	227
1.1.11.5. Süleymaniye Kütüphanesine Bağışlanan Nuri Arsalez Koleksiyonundan Yazma Kur'an-ı Kerimler	230
1.1.11.6. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Muhteşem Bir Çiçek Albümü	232
1.1.11.7. Süheyl Ünver Bey Hocam	234
1.1.11.8. Yazıya Hayat Veren Eller	236
1.1.11.9. Kendi El Yazısıyla Atatürk'ün Sanata Duyduğu Saygı	238
1.1.11.10. Denizin Uğurlu Damgaları İnciler	240
1.1.11.11. Düşlerin Kokusu	242
1.1.11.12. Hoca Ali Rıza'nın Resim-Şiirleri	244
1.1.11.13. Lale; Doğunun Işığı	245

1.1.11.14. Topkapı Sarayı Hazinesindeki Necef Eserler	247
1.1.11.15. Yıldız Sarayında Kültür ve Sanat	250
1.1.12. Genel Konular	253
1.1.12.1. Chester Beatty Kütüphanesi İslam Koleksiyonu	253
1.1.12.2. Doğumunun 500. Yılında Hükümdarlığı, Sanatkârlığı Ve Eserleriyle Kanuni Sultan Süleyman.....	255
1.1.12.3. Bozkırda Bir Gülistan	257
1.1.12.4. Halk El Sanatları Ve Antika	259
1.1.12.5. İslam Sanatları Sergisi	261
1.1.12.6. Medresetü-l Hattatin'in Açılışına Dair Mühim Bir Belge.....	263
1.1.12.7. Mukaddes Emanetler Okur'a Emanet.....	264
1.1.12.8. Orta Anadolu'da Seyahat.....	265
1.1.12.9. Sevgi Gönül İle Bir Söyleşi Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonlarında İznik Çinileri	266
1.1.12.10. Türk İşlemeleri.....	267
1.1.12.11. Türk Petrol Vakfı Sanat Galerisi	268
1.2. Art Dekor Dergisi.....	270
1.2.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler.....	270
1.2.1.1. Hünkâr Mahfili	270
1.2.1.2. Tarihin En Eski Savaş Aracına Tasarım Ve Malzeme Penceresinden Bakış Ok Ve Yayda Türk Kimliği	272
1.2.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler	275
1.2.2.1. Sır Olmuş Nakkaşların Sırlı Nakışları ve Atik Valide Camii.....	275
1.2.2.2. Çini Ustaları.....	276
1.2.2.3. Topkapı Sarayı'nda Osmanlı Sultanlarının 'Özel Yaşam' Sahnesi Harem Dairesi	278
1.2.2.4. İznik Çinileri Canlanıyor	280
1.2.2.5. Kırgın Çini Ve Zarif Ahşap	282
1.2.2.6. Öğrenci Çini ve Seramikleri	283
1.3.1. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	285
1.3.1.1. Ayvacık Halıları.....	285
1.3.1.2. I.Elizabeth'in Tekstil Casusluğu.....	287

1.3.1.3. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Ev Tekstilinin Tarihçesi.....	289
1.3.1.4. Fabrika-ı Hümayun.....	291
1.3.1.5. Doğu'nun zengin tekstil sanatına tarihsel bakış: Halıda Şal Yorumları.	293
1.3.1.6. Kaftan Halıları	295
1.3.1.7. Kumaş ve Libas Tasarımı	297
1.3.1.8. Meğri'den Fethiye'ye	299
1.3.1.9. Tülünün Büyüsü	301
1.3.1.10. Yakaran İnsan Figürü	304
1.3.1.11. Yörük Dokumaları	306
1.3.1.12. Türk İslam Eserlerinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı	308
1.2.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler	309
1.2.4.1. Atölyem Yol Geçen Hanı	309
1.2.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler	311
1.2.5.1. Celi Sülüs'ün Şaheserleri.....	311
1.2.5.2. Cihangir Camisi Yazıları	313
1.2.5.3. Filibeli Ahmed Arif Efendi.....	314
1.2.5.4. Fîruzaağa Camii Kitabesi	315
1.2.5.5. Gubari Hat Levhaları	317
1.2.5.6. Hat, Mana İle Birleşen Çizgi	319
1.2.5.7. Fulya Gül, Lale, Sümbülle Dokunan Senfonileri... Hatlarda Açan Çiçekler.....	321
1.2.5.8. Kubbelerin Hat Düzeni	323
1.2.5.9. Mimar Sinan'ın Üç Anıt Mezarda Kaligrafi Ustalığı; Mimari ve Hat Düzeni.....	325
1.2.5.10. Simgelerin Dili ve Tılsımlar	326
1.2.5.11. Devrin Ünlü Hat ustalarının mimariyle yarışır şaheserleri ve Sinan Camilerinin Hat Düzeni	328
1.2.5.12. Harflerle Yaratılan Mistik Eserler Türk Hat Sanatı.....	330
1.2.5.13. Ünlü Hattat Mezarları	332
1.2.5.14. Yazı ve Tuğra	334
1.2.6. Kalemşi Süsleme Sanatı Konulu Makaleler.....	336
1.2.6.1. III. Ahmed Çeşmesi.....	336

1.2.6.2. Kalıcılığı Yakalamak	339
1.2.7. Katı Sanatı Konulu Makaleler	341
1.2.7.1. Katı'nın Günümüz Duayeni	341
1.2.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler	343
1.2.8.1. Cilt Sanatı	343
1.2.8.2. Kitaplara Tutkun Koleksiyoner	346
1.2.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler	348
1.2.9.1. Sultanların Silahları	348
1.2.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	353
1.2.10.1. Bu Yolda Son Nokta (Cahide Keskiner)	353
1.2.10.2. Kahraman, Bilge, Önder, Aşk Sırdaşı... Minyatürde Kuş Dünyası	354
1.2.10.3. Minyatürde Bir Fransız	356
1.2.10.4. Minyatüre Ruh Verenler	358
1.2.10.5. Osmanlı'da Sirk Sanatı	359
1.2.10.6. Türk Minyatür Sanatı	361
1.2.10.7. Yerelden Evrensel	364
1.2.11. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler	366
1.2.11.1. Alay Köşkünde Silsile Sergisi	366
1.2.11.2. Altının Yazıyla Aşkı	367
1.2.11.3. Gelenek Çağdaşlaşmalı	368
1.2.11.4. Göz Nuru Halkâriiler	369
1.2.11.5. Hilyeler, Suret Tasvirleri	370
1.2.11.6. Müzehhib Karamemi	372
1.2.11.7. Hat Ve Tezhip Koleksiyoncusu Necip Sarıca 'Tezhip En Güzel Eserdir'	374
1.2.11.8. Hattatların Hünerini Sabırla Süsleyen Sanat Gönüllüleri Tezhip Sanatçıları	376
1.2.11.9. Hatları Bezeyen Işıltılı Motifleriyle Türk Tezhip Sanatı	377
1.2.11.10. Münhani Çeşitlemeleri	380
1.2.12. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	382
1.2.12.1. İnas Sanayi-İ Nefise Mektebi	382

1.2.12.2. Mimari Ve Sanat Hazinesinin Konya’da Yaşayan Örnekleri: Karamanlı ve Selçuklu Mirası.....	385
1.2.12.3. Polonya’daki Türk İzleri	387
1.2.12.4. Sultanlar İmparatorluğu	388
1.2.12.5. Osman Tesvir-i Ali	390
1.2.12.6. Fatih ve Bakırköy Belediyeleri ile Sema Nakışhanesi’nin işbirliğinde Türk Süsleme Sanatları Sergisi	392
1.3. Kültür Sanat Dergisi.....	394
1.3.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler.....	394
1.3.1.1. Osmanlı Ağaç İşçiliği	394
1.3.1.2. Ağa Sedefkâr Mehmet	397
1.3.1.3. Türk Sanat Tarihinde Oyma Sanatı Üzerine.....	399
1.3.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler	401
1.3.2.1. Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonunda Yer Alan Billur Eserler	401
1.3.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler	403
1.3.3.1. Avrupa Porselenleri	403
1.3.3.2. Haliç İşi Denilen İznik Çinileri “Asuman Kolsuk”	405
1.3.3.3. Selçuklu Devri Kubâd-Abad Sarayı Çini Süslemeleri.....	408
1.3.3.4. Topkapı Sarayı Müzesinde Yer Alan İstanbul Cam ve Porselenleri	410
1.3.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	411
1.3.4.1. Anadolu’da Halı Kilim Demek.....	411
1.3.4.2. Saf Seccadeler.....	412
1.3.5. Ebru Sanatı Konulu Makaleler	414
1.3.6. Hat Sanatı Konulu Makaleler	414
1.3.6.1. Hat Sanatı.....	414
1.3.6.2. Selçuk Türkleri Besmelelerinden Birkaç Örnek.....	416
1.3.6.3. Türk Sanatında Aynalı Yazılar	418
1.3.7. Kitap Sanatı Konulu Makaleler	420
1.3.7.1. Cilt Sanatında Kumaş	420
1.3.8. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	421
1.3.8.1. Âşık Çelebi ve Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Vakıf Kitapları Arasında Bulunan Minyatürlü ME-ŞA’İRÜ’Ş – ŞU’ARA.....	421

1.3.8.2. Bilim ve Sanat Tarihi Bakımından Sabuncuoğlu Cerrahiyesi.....	423
1.3.8.3. Emir Hüsrev Dehlevi ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde Bulunan Minyatürlü Eseri.....	424
1.3.8.4. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesindeki Zübdet-üt Tevarih'in Minyatürleri	426
1.3.8.5. Kitabul Haşaiş (Materia Medica).....	427
1.3.8.6. Minyatürlü Bir Coğrafya Kitabı	429
1.3.8.7. Nakkaş Hasan Paşa	431
1.3.9. Taş Sanatı Konulu Makaleler	434
1.3.9.1. Selçuklu Minarelerinde Süsleme	434
1.3.10. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler.....	436
1.3.10.1. Ali Üİ – Nakşibendî er Rakım	436
1.3.10.2. Tezhipli ve Padişah Onaylı Fermanlar	438
1.3.10.3. Türk Süslemelerinde Barok – Rokoko Üslubu.....	440
1.3.11. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	442
1.3.11.1. Cumhuriyetimizin 50.Yılında Türk Süslemesinin Dünü Bugünü Yarını ..	442
1.4. P Sanat Dergisi	443
1.4.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler.....	443
1.4.1.1. Osmanlı Ağaç İşçiliğinde Fildişi, Sedef, Bağa	443
1.4.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler	447
1.4.2.1. Osmanlı Cam Sanatında Laledanlar	447
1.4.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler	450
1.4.3.1. Anadolu Selçuklu Saray, Kervansaray Ve Kalelerinde Figür Dünyası Ve Semboller	450
1.4.3.2. Kubad Abad'da Selçuklu 13. Yüzyıl Doğa Ve Masal Yaratıkları.....	452
1.4.3.3. Minai Seramiklerdeki Öyküler	455
1.4.3.4. Selçuklu Firuzesi	459
1.4.3.5. Selçuklu Seramik Sanatında Çıplak Sevgili	461
1.4.3.6. Tophane Çamuru ya da Lüleci Çamuru.....	463
1.4.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	465
1.4.4.1. Budapeşte El Sanatları Müzesi'nden 15.17.Yüzyıl Osmanlı-Türk Halıları	465
1.4.4.2. Costabili Sarayı Fresklerindeki Anadolu Halıları.....	467

1.4.4.3. Halılar İnsanlar ve Koleksiyonlar	469
1.4.4.4. 16.-17. Yüzyıl Osmanlı Sarayında Kadın Modası.....	471
1.4.4.5. Topkapı Sarayı Müzesi Osmanlı Saray Pabuçları	473
1.4.4.6. 18. Yüzyılda Osmanlı Kumaş Sanatı Ve Kadın Modası	474
1.4.4.6. Tılsımlı Gömlekler	477
1.4.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler	478
1.4.5.1. Newyork Ve Los Angeles'te Altın Harfler.....	478
1.4.5.2. Hafız Osman'ın Üçüncü, Yesari'in İkinci Ölüm Yüzyıl dönümleri.....	479
1.4.5.3. Hattatların Reisi	482
1.4.5.4. Hekim Nidai ve Ed-Dürrül –Manzum	485
1.4.5.5. Karahisari Albümü	486
1.4.5.6. Ahmed Karahisari Mushaf-ı Şerifi	489
1.4.5.7. Osmanlı Hat Sanatı	491
1.4.5.8. Sabancı Koleksiyonu'ndan Dört Hat Şaheseri	494
1.4.5.9. Sakıp Sabancı Koleksiyonundan Osmanlı Hat Eserleri.....	496
1.4.5.10. Tuhfe-İ Gaznevi Gazneli Mahmud Mecmuası	497
1.4.5.11. Sabancı Koleksiyonundan 13 Hat Ustası.....	499
1.4.6. Kitap Sanatı Konulu Makaleler	501
1.4.6.1. Cilt Sanatına Tutulan Büyüteç.....	501
1.4.6.2. Osmanlı Kitaplarının Görkemli Giysileri	504
1.4.6.3. Ömer Koç Kitaplığı	507
1.4.7. Maden Sanatı Konulu Makaleler.....	508
1.4.7.1. Demirören Koleksiyonu'ndan Beş Tombak Şaheseri.....	508
1.4.7.2. Kâğıt Makasları	510
1.4.7.3. Osmanlı At Alın Zırhları	512
1.4.7.4. Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonundan Osmanlı'nın Altın Silahları ..	515
1.4.7.5. Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Askeri Müze ve Özel Koleksiyonlardan Örneklerle Tombak Sanatı.....	518
1.4.7.6. Osmanlı Gümüş Sanatında Tuğralı Leğen İbrikler.....	519
1.4.8. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	521
1.4.8.1. At'ın Halleri.....	521
1.4.8.2. Saray Albümlerinde Kuş Resimleri Doğan ve Doğancılık.....	523

1.4.8.3. Doğu'nun Kavuşamayan Aşıkları Hüsrev ile Şirin	526
1.4.8.4. İslam Sanatlarında Müzik ve Raks Tasvirleri.....	529
1.4.8.5. Arifi'nin Süleymannamesi'nde Kanuni'nin Seferleri.....	532
1.4.8.6. Kelile ve Dimne: Bidpai Masalları	534
1.4.8.7. Doğu'nun Kavuşamayan Aşıkları Leyla İle Mecnun	537
1.4.8.8. Minyatürlerde Osmanlı Tekneleri.....	540
1.4.8.9. Minyatürlerde Hastalar, Hastalıklar, Hekimler Osmanlı'nın Sağlığı	542
1.4.8.10. Nakkaşların Fırçasından Boğaziçi	544
1.4.8.11. Osmanlı – İslam Mitologyasında Nuh Tufanı	547
1.4.8.12. Osmanlı Sanat Dünyasında Spor Dünyası ve Spor Betimlemeleri.....	548
1.4.8.13. Gelenek İle Yenilik Arasında İcmal-İ Tevarih-İ Al-İ Osman Portreleri....	553
1.4.8.14. Osmanlı – İslam Mitologyasından Peygamberlerin Uçma Sahneleri...	556
1.4.8.15. Ressam Levni Şair Levni.....	558
1.4.8.15. Rıza Abbasi'nin Irmak Kenarında Uzanmış Çıplak Kadını	560
1.4.8.16. Timurlu Minyatürlerinde Şarap	563
1.4.8.17. Zübdetü't- Tevarih.....	565
1.4.9. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler.....	567
1.4.9.1. Ali Üsküdarî'nin Çiçek Resimleri	567
1.4.9.2. Topkapı Sarayı Müzesi'nde Ki Memluk İskambilleri.....	572
1.4.9.3. Tulipomania Ve Lale Albümleri.....	574
1.4.10. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	577
1.4.10.1. At Sirtında Gelen Fırtına	577
1.4.10.2. Bir Serginin Dünya Serüveni Altın Harfler.....	579
1.4.10.3. Bir Sergi: Cengiz Han ve Mirasçıları Göç Ederken Kök Salmak	580
1.4.10.4. Khalili Koleksiyonu Ve Osmanlı Sanatı.....	582
1.4.10.5. İslam Uygarlığında Takvim.....	584
1.4.10.6. Müteferrika Baskıları.....	587
1.4.10.7. Osmanlı'da Bahçe Köşkleri.....	589
1.4.10.8. Sanat ve Büyü Siyah Kalem'in Sanatında Biçim İrdelemesi	591
1.4.10.9. Takıyüddin El-Raşid'in Gözlemleri İle İstanbul Semalarında Zaman ..	593
1.4.10.10. Türklerin Hikâyesi	596
1.5. Sanat Dünyamız Dergisi	598

1.5.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler.....	598
1.5.1.1. Selçuklu Ağaç İşçiliği.....	598
1.5.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler.....	601
1.5.2.1 Alexandre M.Raymond'un Anadolu'da ve İstanbul'da Eski Türk Çinileri ve Dini ve Sivil Mimari Örneklerinden İzlenimler	601
1.5.2.2. İstanbul Rüstem Paşa Camii Seramikleri	604
1.5.2.3. Topkapı Sarayı Müzesindeki Çini Kandiller	606
1.5.3. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	609
1.5.3.1. Balıkesir Yüncü Yörükleri.....	609
1.5.3.2. Doğu Yöresi Kilimleri	611
1.5.3.3. Döşeme altı Halıları.....	612
1.5.3.4. Eski Türk Kumaşlarından Örnekler.....	615
1.5.3.6. İşlemeli Kavuk Örtüleri	619
1.5.3.7. Kilim Motifleri Üzerine Araştırma.....	621
1.5.3.8. Macaristan Uygulamalı Sanatlar Müzesindeki Türk Halıları.....	623
1.5.3.9. Osmanlı Halılarındaki Kuş Deseninin Kaynağı ve Gelişimi.....	625
1.5.3.10. Saray Kaftanları	627
1.5.3.11. Taşpınar Halıları	629
1.5.3.12. Türk Halıları	631
1.5.3.13. Türk Kilim Sanatı	633
1.5.3.14. Türk Kumaşları.....	636
1.5.3.15. Türkmen Kilimleri	638
1.5.3.16. XIX. Yüzyıl Seccadeleri	640
1.5.3.17. Yörük Çuvalları	642
1.5.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler	644
1.5.4.1. Ebru Sanatımız.....	644
1.5.4.2. Ebru Sanatında Yenilikler.....	647
1.5.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler	649
1.5.5.1. İslam Yazı Çeşitleri; Kûfi 1	649
1.5.5.2. İslam Yazı Çeşitleri: 2 Aklam-ı Sitte (Muhakkak, Reyhani, Sülüs, Nesih, Tevki, Rika).....	652
1.5.5.3. İslam Yazı Çeşitleri: 3 Celi Sülüs.....	655

1.5.5.4. İslam Yazı Çeşitleri: 4 Nesta'lık.....	657
1.5.5.5. İslam Yazı Çeşitleri: 5 Divani, Celi Divani, Rık'a.....	659
1.5.5.6. İslam Yazı Çeşitleri: 6 Resim, Yazı Ve Tuğra	661
1.5.5.7. Yazının Karahisari'dir Ağartan Yüzünü.....	663
1.5.6. Kalemî Sanatı Konulu Makaleler	666
1.5.6.1. Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Dört Manzaralı Yazı Çekmecesi	666
1.5.7. Katı Sanatı Konulu Makaleler	668
1.5.7.1. Yüzyıl Kâğıt Oymacılık (Kaat'ı) Eserleri.....	668
1.5.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler	671
1.5.8.1. Cilt Sanatı	671
1.5.8.2. Fantastik Arabeskler	674
1.5.8.3. Türk Cilt Sanatı.....	677
1.5.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler.....	680
1.5.9.1. Topkapı Sarayı Müzesindeki Türk Miğferleri.....	680
1.5.9.2. Türk Motifler ile Yeni Emaye Tekniği.....	683
1.5.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	685
1.5.10.1. Anonim Bir Çarşı Ressamının Yaptığı İki Ciltlik İstanbul Albümü	685
1.5.10.2. Bir Renaissance Hezar – Fenni; Matrakçı Nasuh	688
1.5.10.3. Çiçekler İçinde Bir İmza.....	691
1.5.10.4. Fatih Albümü	692
1.5.10.5. Kitaplardaki Resimler.....	694
1.5.10.6. Klasik Türk Minyatür Resimlerinin Öncüleri.....	697
1.5.10.7. Lale Devri'nin “Çelebi” Nakkaşı Levni	699
1.5.10.8. Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi “	702
1.5.10.9. Mana ve Marifet Sahibi” Bir Üstad; Matrakçı Nasuh	704
1.5.10.10. Minyatür ve Çağdaş Resim Sanatı.....	706
1.5.10.11. Resimdeki Söz Sözdeki Resim	708
1.5.10.12. Resimli Bir Hac Vekaletnamesi.....	711
1.5.10.13. Siyah Kalem Minyatürlerinde Giysi ve Eşya	714
1.5.10.14. Siyah Kalem'in Cinlerini Dönemin En Yaygın Cin Bilim Kitaplarında Aramak	716
1.5.10.15. Tarih Konulu Minyatürlerin Usta Nakkaşı Osman.....	719

1.5.10.16. Üstat Osman, Ben	722
1.5.10.17. XX. Yüzyılda Türk Minyatür Sanatı	724
1.5.11. Taş Sanatı Konulu Makaleler	726
1.5.11.1. Eski Türk Mezartaşı Süslerine Dair.....	726
1.5.11.2. Selçuk Taş İşçiliği	728
1.5.12. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler.....	732
1.5.12.1. Topkapı Sarayı Kütüphanesi'ndeki 413 Sayılı Sömbülname Ve Sanatımızda ki Yeri.....	732
1.5.13. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	734
1.5.13.1. Geçmiş Zaman Bahçelerine Ağıt.....	734
1.5.13.2. İslam Halklarının Sanatsal Yaratım Yöntemleri.....	735
1.5.13.3. İstanbul'un Günümüze Kalmamış Bazı Anıt, Heykel ve Binaları	739
1.5.13.4. Osmanlı Sanat Sergisi.....	741
1.5.13.5. Sadberk Hanım Müzesi'nde "Asırlar Sonra Bir Arada" Sergisi	743
1.5.13.6. 'Süheylim, İki Gözüm" Hoca Ali Rıza Bey'den A.Süheyl Ünver'e Mektuplar	745
1.5.13.7. Tasvir Sanatında Dinsel Güç İmgeleri.....	747
1.5.13.8. Türk Desenleri	750
1.5.13.9. Türk İslam Sanatının Estetiği	752
1.5.13.10. Türk Sanayi-i Nefise Birliği'nden Güzel Sanatlar Birliği'ne; 1926 – 1931 Üye Kayıt Defteri	754
1.6. Tombak Dergisi.....	755
1.6.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler.....	755
1.6.1.1. 1914 – 1942 Yılları Arasında Türkiye'de "Asri Mobilya ve Sanayi-i Nefise Mektebi" Osmanlı İmparatorluğundan Türkiye'ye "Mobilya" Tasarımının Değişimi.....	755
1.6.1.2. Osmanlı İmparatorluğunda Mobilya.....	759
1.6.1.3. Osmanlı İmparatorluğu'nda Mobilya II.....	761
1.6.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler	764
1.6.2.1. Bonhams'ta İznik Çinileri Satışı.....	764
1.6.2.2. Türk Çini ve Seramiklerinin Paris'teki Görkemli Sergisi	766
1.6.2.3. 'Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu" ve Sekiz Ünlü Sanatçı	769

1.6.3. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler	771
1.6.3.1. Eski ve Yeni.....	771
1.6.3.2. Tülü Halıları.....	773
1.6.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler	775
1.6.4.1. Ebru Sanatından Bir Sanatçı Portresi	775
1.6.5. Kitap Sanatı Konulu Makaleler	776
1.6.5.1. Hayvan Resimli Ciltler	776
1.6.6. Maden Sanatı Konulu Makaleler.....	778
1.6.6.1. Gümüş ve Hat Buluşunca	778
1.6.6.2. Türk Maden Sanatı ve Teknikleri	781
1.6.7. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler	783
1.6.7.1. Şeker Sabriye	783
1.6.7.2. Türk Kültüründe At	784
1.6.8. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler.....	786
1.6.8.1. El Yazması.....	786
1.6.9. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	787
1.6.9.1. Atatürk ve Geleneksel Türk Sanatları.....	787
1.6.9.2. Berlin’deki İslam Eserleri Müzesi’nde Kültürümüz Göz Kamaştırıyor. 789	
1.7. Yeşilay Dergisi.....	791
1.7.1. Hat Sanatı Konulu Makaleler	791
1.7.1.1. Osmanlı Padişahlarının Tuğraları	791
1.7.2. Taş Sanatı Konulu Makaleler	792
1.7.2.1. Yok Edilen Tarih; Mezar Taşları.....	792
1.7.3. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler	793
1.7.3.1. Büyük İnsan ve Örnek Yeşilaycı Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver.....	793
1.7.3.2. Süheyl Ünver	794

2.BÖLÜM: SÜRELİ YAYINLARDA; ANTİK DEKOR; (2- 5- 6- 7- 8- 9- 10- 11- 13- 14- 16- 17- 18- 19- 20- 21- 22- 23- 24- 26- 27- 29- 30- 38- 39- 44- 46- 48- 49- 51-53- 54- 58- 61- 62- 65- 68- 69- 70- 75- 76- 77- 78- 79- 80- 81- 82- 83- 84- 85- 86- 87-90- 91- 92- 93- 94- 95- 96- 97- 98- 99- 100),
ARTDEKOR; (1- 8- 11- 15- 16- 17- 22- 26- 28- 29- 32- 37- 38- 39- 40-

41- 42- 43- 45- 49- 50- 56- 58- 61- 62- 63- 67- 70- 71-75- 76- 80- 82- 85- 87- 88- 89- 90- 91- 92- 93- 95- 107- 118) KÜLTÜR VE SANAT ; (1- 2- 3- 4- 5- 6- 7), P SANAT ;(1- 2- 3- 4- 5- 6- 7- 8- 9- 10- 11- 12- 13- 14- 15- 18-19-20- 21- 22- 23- 24- 25- 26- 27- 28- 29- 30- 31- 33- 35- 36- 40- 41- 42- 43), SANAT DÜNYAMIZ ; (1- 2- 3- 4- 5- 6- 7- 8- 9- 10- 11- 12- 14- 16- 17- 21- 22- 23- 24- 25- 26- 27- 28- 30- 31- 32- 33- 34- 35- 36- 49- 73- 87- 91- 93- 96- 97- 98- 100), TOMBAK ; (2- 4- 5- 6- 15- 20- 21- 22- 23- 28- 31- 32), YEŞİLAY DERGİLERİ ; (687- 772- 864- 809) GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI KONULU MAKALELERİN YAZAR SOYADINA GÖRE ALFABETİK SIRALAMASI	795
---	------------

SONUÇ	822
KAYNAKÇA	826
ÖZGEÇMİŞ	828

KISALTMALAR

- Age** : Adı Geçen Eser
Ank : Ankara
Ans : Ansiklopedi
Ark : Arkeoloji
Bkz : Bakınız
Böl : Bölüm
C : Cilt
İst : İstanbul
İTÜ : İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ : İstanbul Üniversitesi
s : Sayfa
S : Sayı
Yay : Yayınevi
YKY :Yapı Kredi Yayınları
Yy : Yüzyıl
Y : Yıl

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Harem'deki Kırmızı Oda'nın orta masası.....	5
Resim 2: Süfera Salonu'ndaki Belçika mermerinden sehpa.....	5
Resim 3: Edirnekari motiflerinden oluşan sedir.....	7
Resim 4: Yeşil zemin üzerine kabartma ve kazıma tekniği ile yapılmış sedir.	7
Resim 5: Demir Rahle, 16. Yy. İran Safevi dönemi.....	9
Resim 6: Gümüş Rahle, Osmanlı dönemi	9
Resim 7: Altın yıldızlı gümüş rahle.....	9
Resim 8: Necefli Altın Yıldızlı Gümüş Rahle.....	9
Resim 9: Eser-i İstanbul Rahle XIX. yy.....	11
Resim 10: İstanbul İşi Rahle.....	11
Resim 11: Ders Rahlesi XVII. Yy.	11
Resim 12: İstanbul İşi Rahle XVIII. Yy.....	11
Resim 13: Osmanlı sedefi sehpa ve rahle İstanbul işi 19. yy.	13
Resim 14: Sedef tespih, 19. yy.....	13
Resim 15: Sedef kakma Osmanlı koltuk ve sehpa 19. yy.	13
Resim 16: Edirne Sultan Bayezid Camii.....	15
Resim 17: Beyşehir Eşrefoğlu Camii kapısının alt panoları.....	17
Resim 18: Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkuluklarından örnekler.....	19
Resim 19: Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkuluklarından örnekler.....	19
Resim 20: Osmanlı sedefli sandık 18. yüzyıl	21
Resim 21: Makale ile ilgili resimler	22
Resim 22: Dolmabaçe Sarayı Merdiven kolları, kesme cam tekniği.....	23
Resim 23: 19.yy. Ritray panolar	23
Resim 24: 19.yy. Dekorlu ürünler	23
Resim 25: Ayyıldız işlenmiş çini tabaklar.....	25
Resim 26: Ayyıldız işlenmiş çini tabaklar.....	25
Resim 27: Karaağalar Koğuşu.....	27
Resim 28: Ocaklı sofanın bronz	27

Resim 29: Kızlar Ağası Odası	27
Resim 30: II. Murad Han Odası	27
Resim 31: II. Ahmet Odası.....	27
Resim 32: Mavi-Beyaz Çanakkale tabak 18. yy.....	29
Resim 33: Mavi-Beyaz Çanakkale tabak 18. yy.....	29
Resim 34: Kuş desenli çini tabak	29
Resim 35: Örumcek ağı motifli tabak 17. yy.....	29
Resim 36: Antik A.Ş.'nin düzenlediği müzayede satılan çini tabak	31
Resim 37: Diğer koleksiyonlara ait İznik tabaklar.....	31
Resim 38: Mercan kırmızısı renkte ton farklılıkları.....	33
Resim 39: Mercan kırmızı üzerinde sır çatlağı.....	33
Resim 40: Mercan kırmızı renkte kopma (Fırınlama esnasında)	34
Resim 41: Mercan kırmızı astar (Slip) ve sıratlı kobalt boyama.....	34
Resim 42: Kapaklı ve iki kulplu kâse, altında eski harflerle “JP” işareti vardır. Yük: 13,5 Çap: 11,5 cm.....	36
Resim 43: Beyaz porselenden tabak, tabağın altında altın yıldız ile “Eser-i İstanbul” yazılıdır. Çap: 16,5 cm	36
Resim 44: Karo çini birbirini tamamlayan dört parçadan oluşmaktadır. Topkapı sarayı Hırka-i Saadet Dairesi'nin “Emanet Hazinesi” odasında bulunmuştur. Beyaz renkte “Eser-i İstanbul” yazılıdır.....	37
Resim 45: Beyaz porselen şekerlik, Yükseklik ve çap 8 cm. Ayağının iç kısmında soğuk damga ile “Eser-i İstanbul” yazılıdır.	37
Resim 46: Beyşehir Kubadabad Sarayı Figür	39
Resim 47: Selçuklu figür sanatında örnek.....	39
Resim 48: Yıldız Porselen Fabrikası “1900”	41
Resim 49: Fabrikanın bugünkü görünümü.....	41
Resim 50: Yıldız Porselen Fabrikası üretim atölyesi.....	41
Resim 51: Yıldız Porselende hazırlanan tabaklar	41
Resim 52: İznik döneminin son dönemini yansıtan çiniler	47
Resim 53: Aslan ve av köpeği desenli çini tabak.....	47
Resim 54: Sultan I. Ahmet'in çocukluk kaftanı	50

Resim 55: Rüstem Paşa Camii çinilerinden, sağda laleli kemha deseni	50
Resim 56: Venedik San Lazzaro Manastırında bulunan, çok nadir renk ve desenlerin kullanıldığı bir kahve fincanı ve tabağı.....	52
Resim 57: Kobalt mavi bezemeli sırlı fincanlar ve kâse	54
Resim 58: Kazı parçalarından buluntular	54
Resim 59: Yıldız Porselen imalatı porselen takım	56
Resim 60: Topkapı Sarayında Ong Hanedanlığına ait Çin porseleni tabak ve kase	58
Resim 61: Topkapı Sarayında Ong Hanedanlığına ait Çin porseleni kavanozlar.....	58
Resim 62: Lenger tabak sıraltı çalışma 45 cm.....	60
Resim 63: İncili nişan bohçası 19.yy.	62
Resim 64: İnci işlemeli taht minderi 17. – 18. yy.....	62
Resim 65: Taht yastığı.....	63
Resim 66: Cüz kesesi, Osmanlı 19.yy.	63
Resim 67: Konya Mevlana Müzesi	65
Resim 68: İşlemeli kaftan	67
Resim 69: Maşlah yakası ve bantı.....	67
Resim 70: Hz. Muhammed'in ayak izinin betimlendiği şifalı gömlek	69
Resim 71: Kişiyi türlü olumsuzluklara karşı koruduğu düşünülen tılsımlı gömlekler.....	69
Resim 72: Tılsımlı takma yaka.....	70
Resim 73: Şifalı sancak, üzerinde üç yırtıcı hayvanın betimlendiği sancakta Fetih ayetleri	70
Resim 74: Çatma yastık yüzü, madalyon desenli	72
Resim 75: Çınar yaprağı desenli çatma yolluk.....	72
Resim 76: Çatma yastık yüzü, lale desenli.....	72
Resim 77: Madalyon şemasında desenli çatma pano.....	72
Resim 78: Surname-i Vehbi 172.....	74
Resim 79: Anadolu'da giyimi tasvir eden minyatür	74
Resim 80: 19. yy. İpek gelinlik	74
Resim 81: 19.yy. Canfes Üçetek	74
Resim 82: Ayna göbekli halı.....	76
Resim 83: Dini içerikli ipek halı	76

Resim 84: Gördes 19. yy. ipek halı	76
Resim 85: Kuşlu Uşak halısı, 17. yy	79
Resim 86: Beyaz zeminli Uşak Halısı 17.yy.....	79
Resim 87: Kuşlu, 16. yy. Uşak halısı.....	79
Resim 88: Rumili, 16. yy. Uşak Halısı	79
Resim 89: Kumaş üzerine işlenmiş hat yazıları	81
Resim 90: İki adet Yörük Halısı	83
Resim 91: Orta Anadolu Köy Halısı, Konya yöresi.....	83
Resim 92: Avar kiliminde orta zeminden detay.....	85
Resim 93: Avar kilimlerinden motif detayları.....	86
Resim 94: Doğal boya maddeleri ve örnekler	87
Resim 95: Konya yöresine ait bir halı tamiri	88
Resim 96: Isparta Halısı örneği.....	90
Resim 97: Obruk halılarından örnek resimler	93
Resim 98: 13. yüzyıl Anadolu Selçuklu halıları.....	95
Resim 99: Kufi yazı örnekleri.....	97
Resim 100: Kumkapı halılarından örnekler.....	100
Resim 101: Motif örnekleri	102
Resim 102: Osmanlı Saray halılarından örnek resimler	104
Resim 103: Hat Hüseyin Gündüz	106
Resim 104: İstanbul manzarası, Gravür tarzı.....	107
Resim 105: Berat Sultan II. Murat	109
Resim 106: Berat Sultan II. Osman	109
Resim 107: Berat, Sultan II. Mahmud.....	109
Resim 108: Sülüs Temrin “Mehmed Şevki”.....	111
Resim 109: Ta’lik Kıt’a “Mehmed Said Dedezaade”	111
Resim 110: Sülüs Müfredat Meşk Kıtası “Hafız Osman”	112
Resim 111: Sülüs İcazet Kıt’ası “Mir Ali Rıza”	112
Resim 112: Ah Minel Aşk “Hüseyin Gündüz, Faruk Taşkale”	114

Resim 113: Zerendud Tekke yazı, Haşim imzalı	114
Resim 114: Kufi Tekke Levha, Esseyyid Ahmet Nuri.....	114
Resim 115: Derviş Ali'nin Kur'an-ı Kerim'i	116
Resim 116: Derviş Ali'nin Kur'an-ı Kerim'i	116
Resim 117: Ara başlık.....	117
Resim 118: Bir bölüm sonu	117
Resim 119: Medine-i Münevvere	118
Resim 120: Kabe Mekke-i Mükerreme	118
Resim 121: Tezhipli başlık sayfası.....	118
Resim 122: Tezhipli sayfa	118
Resim 123: Hafız Osman Efendi'nin Kıt'ası.....	120
Resim 124: Hafız Osman Efendi'nin sülüs-nesih kıt'a.....	120
Resim 125: Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Kamil AKDİK	122
Resim 126: Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Yahya HİLMİ	122
Resim 127: Ser Levha.....	123
Resim 128: Zahriye sayfası	123
Resim 129: Suud El Mevlevi'nin Celi Sülüs yazısı	125
Resim 130: Osman Bin Ali El Mevlevi'nin 1907 tarihli Kuranı Kerim	125
Resim 131: Ahmet Vesim Paşa'nın Mekke Minyatürlü Kuranı Kerimi	126
Resim 132: M. Esad Yesari'nin talik hilyesi	128
Resim 133: Ta'lik hat ile yazılmış Hilye-i Şerif.....	128
Resim 134: Hafız Osman Efendi'nin Sülüs Nesih hattı	128
Resim 135: Hafız Osman Efendi'nin nesih yazısı	128
Resim 136: Kazasker Mustafa İzzet Efendi hattı.....	130
Resim 137: Mehmed Şefik Bey'in "Ya Ali"	130
Resim 138: Celi Sülüs Levha, Mühsinzade Abdullah	132
Resim 139: Tuğra Levha 19.yy.	132
Resim 140: İcazetname Süleyman Vehbi 1280.....	132
Resim 141: Murakkaa, Şeyh Hamdullah.....	132

Resim 142: Nesih il yazılmış 100x55 mm boyunda 24 satırlı Mushaf	134
Resim 143: Sancak Kuramı ve Gümüş kutusu	134
Resim 144: Hattat Mehmed Tahir H.978, Nesih hat ile yazılmış Kuran-ı Kerim	134
Resim 145: Sağdaki vefk, soldakinin içinde bulunan sayıların ebced hesabına göre harf karşılığıdır	135
Resim 146: Yazıların yer aldığı tılsımlı kolye	136
Resim 147: Çeşitli nesnelere üzerinde yer alan yazılar	136
Resim 148: Mehmet Nuri Sivasi'ye ait iki çalışma	137
Resim 149: Üç kollu ve tek kollu divitler	139
Resim 150: Sultan Abdülmecit'e ait iki çalışma	140
Resim 151: Fatih Divanından örnek resim	142
Resim 152: Fatih Divanından bir diğer örnek resim	142
Resim 153: Hattat İsmail Zühtü tarafından yapılan Ashab-ı Kehf gemisi tasvirleri	143
Resim 154: Hasan Rıza'ya ait bir çalışma	145
Resim 155: Mustafa Rakım Efendi'ye ait sülüs nesih çalışma	147
Resim 156: Pointilist ressam G. Seurat'a ait tablo ve Kanuni Sultan Süleyman Divanında Karamemi'ye ait imza sayfası	149
Resim 157: Karatay Medresesi kubbe kuşağında kufi hatlı yazı	151
Resim 158: Hat yazılı kandil 16. yy.	151
Resim 159: Hatice Huriye Hanım'a ait çalışmalar	153
Resim 160: Yesarizade Mustafa İzzet'e ait Hilve	155
Resim 161: Ahmet Karahisari ve Mustafa Dede'ye ait çalışmalar	158
Resim 162: Makale ile ilgili örnek resim	160
Resim 163: Makale ile ilgili örnek resim	161
Resim 164: Muradi Divanından koltuk bezemeleri	163
Resim 165: III. Ahmet ve I. Mahmut'a ait fermanlar	165
Resim 166: Emin Barın'a ait çalışmalar	168
Resim 167: Makale ile ilgili örnek resimler	170
Resim 168: Makale ile ilgili örnek resimler	170
Resim 169: Süleymaniye kütüphanesinden çeşitli örnekler	172
Resim 170: Makale resimleri	173

Resim 171: makale resimleri.....	174
Resim 172: Kadınlar mahfili sütunları arasındaki bahar ağacı ve laleler	175
Resim 173: Cami girişinin sol tarafında yer alan kadınlar mahfili sütunları arasındaki içgen çini panodaki lale buketi.....	175
Resim 174: Selimiye Camii Lale motiflerinden örnek çizimler.....	177
Resim 175: Edirne işi oda süslemelerinden	178
Resim 176: Edirne Müzesindeki Edirnekari dolap kapakları	180
Resim 177: Edirne Müzesindeki Edirnekari dolap kapakları	180
Resim 178: Paul Gruel'in "Mülevven Deri Kesme" bir eseri	182
Resim 179: Charles Baudelaire'nin 1857 yılında yazdığı "Les Fleurs du Mal" (Elem Çiçekleri) eseri.....	182
Resim 180: Silsile-i Tedris Sedefli Cilt.....	183
Resim 181: Kur'an, Zerduzi cilt	184
Resim 182: III. Murad Divanı, Murassa cilt	184
Resim 183: Osmanlı Devleti ile Sırbistan arasında 9 Haziran 1902 yapılan ticaret antlaşması.....	186
Resim 184: Osmanlı Devleti'nin hazırladığı muahedelerde kullanılan antlaşma mühürleri	186
Resim 185: Osmanlı Devleti ile Belçika arasında 3 Ağustos 1838 tarihinde yapılan dostluk antlaşması.....	187
Resim 186: Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan 14 Eylül 1829 tarihli Edirne Antlaşması	187
Resim 187: İsmail Hakkı Erzurumi'ye ait Marifetname	189
Resim 188: Altın işlemeli tombak Şekerlik.....	191
Resim 189: Altın işlemeli tombak şerbetlik.....	191
Resim 190: Altın kabartma- çökertme hanım tokası.....	192
Resim 191: Sadrazam tören giysisi kemer tokası.	193
Resim 192: Pirinç süvari tokası, 3.6 cm çapında pirinç toka.....	193
Resim 193: Gümüş cariye tokası. Sultan Abdülmecid tuğralı.....	193
Resim 194: Gümüş kabartma- çökertme hanım tokası. Bosna kökenli ve Sultan I. Abdülhamid tuğralı.....	193
Resim 195: Osmanlı miğferi.....	195
Resim 196: Tombak şerbetlik, 19. yy.....	197
Resim 197: Tombak stili, 19.yy.....	197

Resim 198: Tombak kahve tepsisi 19.yy.	197
Resim 199: Tombak Leğen ibrik	197
Resim 200: Selçuklu pirinç ibrik 12. yy.	200
Resim 201: Selçuklu dilimli ibrik 12-13 yy.	200
Resim 202: Tombak kahvedan ve maşrapa.....	201
Resim 203: Tombak fener, gülabdan ve buhurdanlıklar	202
Resim 204: VI. Mehmet Vahdettin, tuğralı gümüş tabak ve büyütülmüş Vahdettin tuğrası	203
Resim 205: 16 ve 17. yy. Türk miğferleri	205
Resim 206: Kolağası Ali Rıza	207
Resim 207: 1286 Mahmud	207
Resim 208: El Fakir El Hac, Hacı Muhammed Firaki	207
Resim 209: 1727 tarihli sanatçısı bilinmiyor	207
Resim 210: Asafi Paşa 16.yy.	208
Resim 211: Ahval-i Kıyamet, Hafid Efendi 16.yy.	208
Resim 212: Zübdet-ü Tevarih adlı yazma eser 16.yy.....	210
Resim 213: Hazreti Mevlana “Cahide Keskiner”	210
Resim 214: Selçuklu dönemi Rey’de yapılmış porselen tabak 13.yy.	211
Resim 215: Falname yazma eser 17.yy.....	211
Resim 216: Levni’den bir figür 18.yy.	211
Resim 217: Acıbadem kurabiye satıcısı, Tatlıcı, Berber, Köşçü mehter, Nakkare mehter, Borucu mehter	213
Resim 218: Nakkaş Sinan Bey ve Levni tarafından yapılanFatih Sultan Mehmet ve Behzat tarafından yapılan Cem Sultan portreleri	214
Resim 219: Makale ile ilgili örnek resim	216
Resim 220: Levni ve Abdullah Buhari’ye ait örnek çizimler	218
Resim 221: Levni’den Kaşbastılı kız.....	218
Resim 222: Makale ile ilgili örnek resimler.....	220
Resim 223: Edimekari tuğra II. Mahmud	222
Resim 224: Padişah mühürleri Sultan I. Mahmud.....	222
Resim 225: Sultan III. Ahmed’in kendi yazdığı “Mücebince amel oluna”	223

Resim 226: Seyyid Osman Efendi'nin yazdığı Hilye-i Şerif	225
Resim 227: Hamid Aytac'ın yazdığı, Rikkat Kunt'un tezhiplendiği Hilye-i Şerif	225
Resim 228: Muhibbi Divani	228
Resim 229: Kırk Hadis, Tezhib başlıklı sayfa	229
Resim 230: Muhibbi Divani	229
Resim 231: El Yazması Kuran-ı Kerim	231
Resim 232: El Yazması Kuran-ı Kerim	231
Resim 233: Natüralist Tarzda Çiçek Buketleri.....	233
Resim 234: Soldan Sağa; Azade Akar, Süheyl Ünver, Çiçek Derman, Uğur Derman, Hikmet Bayşu 3 Haziran 1965.....	234
Resim 235: Süheyl Ünver, Hattat Halim Özyacı, Çiçek Derman.....	235
Resim 236: Necmeddin Okyay, Süheyl Ünver 23 Mayıs 1968.....	235
Resim 237: Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Mehmed Şevik.....	237
Resim 238: Hilye-i Şerif, Hat: Yahya Hilmi	237
Resim 239: Halil Paşa "Çengelköy", Yağlıboya 1913	239
Resim 240: Tahirzade Behzat'ın tezhipli Atatürk Portresi	239
Resim 241: Tahirzade Behzat'ın tezhipli Atatürk teşekkür mektubu	239
Resim 242: Rölik muhafazası, Bizans.....	241
Resim 243: Zenci figürü, Hint işi, 18.yy.	241
Resim 244: Kuran kabı Osmanlı, 16yy.	241
Resim 245: Tutya taş, Osmanlı 16.yy.....	241
Resim 246: Kristal tatlı hokkası 18.yy. 19.yy.	241
Resim 247: Bakırdan dövme tekniği ile yapılmış 19.yy. buhurdan.....	242
Resim 248: Selçuklu Seramik Bronz Buhurdan	243
Resim 249: Tuğralı Gümüş Buhurdan	243
Resim 250: Mercanlı Gümüş Buhurdan	243
Resim 251: Tombak Buhurdan	243
Resim 252: Hoca Ali Rıza'nın Resim-Şiirleri.....	244
Resim 253: Surname-i Hümayun	246
Resim 254: İstanbul Lalesi, Rekame Bendegan Mehmed	246

Resim 255: İznik maşrapa, 16.yy.	246
Resim 256: Necef Gotik Maşrapa 15.yy. Burgun	248
Resim 257: Necef Gotik Maşrapa 15.yy. Alman	248
Resim 258: Necef Maşrapa 16.yy. Osmanlı.....	248
Resim 259: Necef Şekerlik 17.yy. Avrupa	248
Resim 260: Necefli Askı, 18. yy.....	249
Resim 261: Necefli Tepsi 19.yy. Rus	249
Resim 262: Silahhane.....	251
Resim 263: Yıldız Sarayı Tiyatrosu.....	251
Resim 264: Çini Atölyesi	252
Resim 265: Marangoz atölyesi	252
Resim 266: Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanılan marangozhane	252
Resim 267: Makale ile ilgili örnek resim	254
Resim 268: Makale ile ilgili örnek resimler.....	256
Resim 269: Makale ile ilgili resimler.....	258
Resim 270: Makale ile ilgili resim	258
Resim 271: Makale ile ilgili örnek resim	260
Resim 272: Makale ile ilgili örnek resim	260
Resim 273: İspanya’ da düzenlenen İslam Sanatları Sergisi’nden örnekler	262
Resim 274: Makale ile ilgili örnek resim	265
Resim 275: Müzeden örnek resimler ve Sevgi Gönül	266
Resim 276: Çatma yastık yüzü örnekleri	267
Resim 277: İsmail Hakkı Altunbezer, Hulusi Yazgan’a ait levhalar	269
Resim 278: Mehmet Özçay ve Hamit Aytaç’a ait Hiye-i Şerif.....	269
Resim 279: Tavan ve duvardaki kalem işleri	271
Resim 280: Selimiye Camii genel görünüş	271
Resim 281: Hünkâr mahfili pencere kenarında elma ağacı bezemeli çini pano	271
Resim 282: Tirkeş ve Yaylar	273
Resim 283: Ok nişan beratı, Ok yatağı, Ahşap tirkeş ve ok germe yüzüğü.....	273

Resim 284: Yay kılıfı, Hedef tahtası, nişan beratı, yay	274
Resim 285: Turgut Tuna.....	276
Resim 286: Rasih Kocaman	276
Resim 287: Eşref Eroğlu.....	277
Resim 288: Güvenç Güven ve eşi.....	277
Resim 289: I. Ahmet döneminde yapılan Padişah dairesindeki kütüphaneden bir köşe.....	279
Resim 290: Karaağalar koğuşu ocak ve çinileri.....	279
Resim 291: Yemiş Odası.....	279
Resim 292: III. Murat odasının kubbesinde kalem işleri	279
Resim 293: I. Ahmet kütüphanesinden çeşme ve sedefli dolap kapakları	279
Resim 294: Çini üretim aşamalarını gösteren resimler	281
Resim 295: Çeşitli alanlarda uygulanmış örnekler	281
Resim 296: Çintemani orta sehpa uygulaması	282
Resim 297: Öğrenci işlerinden örnekler	284
Resim 298: Ayvacık halılarından örnekler	286
Resim 299: 16 ve 17. yy Osmanlı tekstil örnekleri.....	288
Resim 300: 16. yy Osmanlı tekstil örnekleri.....	288
Resim 301: Makale ile ilgili örnekler.....	290
Resim 302: Hereke halıları ve uygulama resimleri	292
Resim 303: Dokumalar ve uygulama alanlarından örnekler	292
Resim 304: Çeşitli örnekler	294
Resim 305: Çeşitli örnekler	294
Resim 306: Antik kaftan desenli halı örnekleri	296
Resim 307: Antik kaftan desenli halı örnekleri	296
Resim 308: 19. yy dokuma kumaş örnekleri.....	298
Resim 309: 19. yy'a ait ipek, atlas gelin kıyafeti örnekleri	298
Resim 310: Meğri halılarından örnekler	300
Resim 311: Meğri seccade örnekleri	300
Resim 312: Mihraplı tülü örnekleri	302

Resim 313: Kareli tülü örnekleri	302
Resim 314: Göbekli tülü örnekleri	303
Resim 315: Kumaş üzerinde örnekler	305
Resim 316: Desenin kaftan üzerinde örneği	305
Resim 317: Yörük dokuma örnekleri	307
Resim 318: Kadınbastı çul, Sarıçatma çul ve yaygı örnekleri.....	307
Resim 319: 13. yüzyıl Anadolu Selçuklu Halısı	308
Resim 320: Feridun Özgeren	309
Resim 321: Feridun Özgeren'e ait ebru çalışmalarından örnekler	310
Resim 322: Seyid Ali Efendiye ait mezartaşı kitabesi.....	312
Resim 323: Yazıcı Mehmet Münif Efendi mezartaşı kitabesi.....	312
Resim 324: Çelebi Mustafa Reşit Efendinin mezartaşı kitabesi.....	312
Resim 325: Çelebi Mustafa Reşit Efendinin mezartaşı kitabesinden ayrıntı.....	312
Resim 326: Cihangir Cami yazı örnekleri.....	313
Resim 327: Cihangir Cami yazı örnekleri.....	313
Resim 328: Arif Efendinin Hilye şeklinde h. 1317 tarihinde sülüs, nesih ve rika hatlarıyla yazdığı veba duası	314
Resim 329: Arif Efendinin celi sülüs hatla yazdığı, Ahmet Eşref Bey'e ait mezartaşı kitabesi.....	314
Resim 330: Firuzağa Cami giriş kapısı.....	316
Resim 331: Firuzağa Cami kitabesi	316
Resim 332: Sivash Mehmet Nuri'nin Asım Görbil'de bulunan imza detayı.....	318
Resim 333: Ay ve yıldız formundaki hat istifi	318
Resim 334: Mehmet Özçay'a ait hilye	319
Resim 335: Mehmet Özçay'a ait hat örnekleri.....	320
Resim 336: Sülüs ve Gubari üslubunda hat.....	322
Resim 337: Hattat Şevket ve Mehmet Ziyaüddine ait hat levhalar	322
Resim 338: Sokullu Mehmet Paşa Cami ana kubbe.....	324
Resim 339: Şemsi Paşa Cami ana kubbe.....	324
Resim 340: Mesih Mehmet Paşa Cami ana kubbe yazıları	324
Resim 341: Süleymaniye Cami ana kubbe yazıları.....	324

Resim 342: 20. yy. Gümüş savat.....	327
Resim 343: Beylikler dönemi gümüş muska mahfazası	327
Resim 344: 20. yy. Osmanlı işi gümüş savat.....	327
Resim 345: Tılsım mühürleri	327
Resim 346: Şifa tasları, Osmanlı işi pirinç ve bakırdan 19.yy.	327
Resim 347: Kılıç Ali Paşa Cami'nde mihrabındaki sağındaki pencere alınlığında celi hat	329
Resim 348: Caminin güney duvarında pencere alınlığında sülüs besmele.....	329
Resim 349: Şehzade Cami ana kubbe hatları	329
Resim 350: Kazasker Mustafa İzzet ketebeli, Rokoko tezhipli celi sülüs levha	331
Resim 351: Süleyman Vasfi Bey ketebeli celi sülüs hilye	331
Resim 352: Zeki Dede (1812-1881).....	333
Resim 353: Kayışzade Ziya Efendi (- 1894).....	333
Resim 354: Selma Hanım (1857-1895).....	333
Resim 355: Nuri Korman.....	333
Resim 356: Kamil Akdik (1861-1941).....	333
Resim 357: Mehmet Hilmi (1839-1923) ve İsmail Hakkı Altunbezer (1869-1946).....	333
Resim 358: Çeşitli sikke örnekleri.....	334
Resim 359: II. Osman'ın 1618 yılında bastırıldığı onluk akçesi.....	335
Resim 360: II. Murat'ın 1431 tarihinde bastırıldığı akçe	335
Resim 361: Çeşme cephesinden kesit.....	337
Resim 362: Çeşme ön cepheden çinili bordür.....	337
Resim 363: Çeşme kitabesi	338
Resim 364: Çeşme çinili bordür	338
Resim 365: Kral Fahd Cami kubbe	340
Resim 366: Restorasyon çalışmaları.....	340
Resim 367: Katı bahçe Mahmut Nişapuri albümünden	341
Resim 368: “Hoşgör” celi divani yazısı için katı.....	342
Resim 369: “Allah” celi hat için katı çalışması	342
Resim 370: 1795 tarihli Abdullah Buhari imzalı kitap kabı.....	344

Resim 371: Ali Üsküdarî'ye ait lake cilt	345
Resim 372: Ömer Koç Kitaplığı.....	347
Resim 373: Ömer Koç Koleksiyonundan kitap örneği	347
Resim 374: Tombak miğfer, 17. yy sonu.....	349
Resim 375: Tombak işi sancak, 16. yy ortaları	349
Resim 376: III. Selim'e ait kılıç 18. yy	349
Resim 377: Kanuni Sultan Süleyman'ın kılıcı.....	349
Resim 378: Fatih Sultan Mehmet'in kılıcı.....	349
Resim 379: Tuğ 18. yy.....	350
Resim 380: Tombak tekniğinde yapılmış üç parçalı at başlığı, 16. yy.	350
Resim 381: Topuz 17.yy.....	350
Resim 382: Çakmaklı tabancalar 18. yy.....	350
Resim 383: Fıtlı tüfek 16.yy. Osmanlı işi	350
Resim 384: Çakmaklı Türk tüfeği 18.yy.....	350
Resim 385: Merasim Kalkanları	352
Resim 386: Yörük kızları	353
Resim 387: Klasik minyatür tarzında bir av sahnesi	353
Resim 388: Gelin karşılama kompozisyonu.....	353
Resim 389: 1582 tarihinde At meydanı'nda yapılan şenlikte, Simurg biçiminde uçurtma.....	355
Resim 390: At meydanı'ndaki şenlikte esnaf alayı ve kuşçular	355
Resim 391: Cem Sultan ve Marie de Blanchefort	357
Resim 392: Cem Sultan ve Philippine de Sassenage	357
Resim 393: Harika Yazıcı Nasreddin Hoca eseri	358
Resim 394: Kırk haramiler	358
Resim 395: At meydanında düzenlenen şenlikte çeşitli hayvanların gösterilerini betimleyen minyatür	360
Resim 396: Bir deniz savaşı Nadiri'nin Şehname adlı eserinden, 1622.....	363
Resim 397: Haremde gece eğlencesi 1604.....	363
Resim 398: Kanuni'nin oğluyla konuşması, Talikzade şehnamesinden, 1596.....	363
Resim 399: Matrakçı Nasuh	363

Resim 400: Sanatçıların eserlerinden örnekler	365
Resim 401: Kadiri, Şazeli, retlalveti tarikat silsilesi 1811	366
Resim 402: Tekke işi nakıştan mamul müsenna (simetrik) hat levha, 19.yy.	366
Resim 403: Eda Şahan'a ait çalışma.....	367
Resim 404: Eda Şahan'a ait çalışma.....	367
Resim 405: Prof. Kerim Silivrili.....	368
Resim 406: Prof. Çiçek Derman	369
Resim 407: Hattat Hamit Aytaç'a ait celi sülüs ve nesih hilye	371
Resim 408: Hattat Mahmut Celaleddin'e ait celi sülüs, nesih hilye.....	371
Resim 409: Çeşitli koltuk motiflerinden örnekler.....	373
Resim 410: Muhibbi divanından örnekler	373
Resim 411: Hattat Hafız Osman'a ait hat ve Ali Rıza Özcan tarafından yapılan bezeme.....	374
Resim 412: Necmeddin Okyay tarafından yazılmış hat etrafına, Muhsin Demironat tarafından yapılmış tezhip	375
Resim 413: Tekke yazı ahşap üzerine uygulama.....	376
Resim 414: Nazar duası Hat Hüseyin Gündüz	376
Resim 415: Bereket Duası Hat Hüseyin Gündüz	376
Resim 416: Rokoko tarzı tezhip çalışması.....	378
Resim 417: Babanakkaş albümünden yuvarlak, tezhipli ve bütün sayfayı kaplayan bir örnek.....	378
Resim 418: Kanuni'nin Muhibbi mahlasıyla yazdığı, Karamemi tarafından tezhip edilmiş sayfası.....	379
Resim 419. II. Beyazıt dönemine ait başlangıç sayfası	379
Resim 420: Makale ile ilgili çeşitli örnekler	381
Resim 421: Ömer Adil "Kızlar Atölyesi" adlı resim 1914.....	383
Resim 422: Günümüze ait bazı resimler	383
Resim 423: Avni Lifij Arkeoloji Müzesi görüntüleri	384
Resim 424: Avni Lifij Arkeoloji Müzesi bahçesi	384
Resim 425: Makale ile ilgili örnek resimler.....	386
Resim 426: Polonya elçisi sultanın huzurunda 1890.....	387
Resim 427: Mihrimah Sultan.....	387
Resim 428: İznik ibrik 17. yy.....	389

Resim 429: Osmanlı saray seccade 16. yy.....	389
Resim 430: Bursa çatma kadife ipek karışımı 16. yy.....	389
Resim 431: II. Murat Siyer-ı Nabi 1594-95.....	389
Resim 432: Kanuni Sultan Süleyman minyatürü	390
Resim 433: II. Selim, Nigari imzalı.....	390
Resim 434: Kanuni Sultan Süleyman, minyatür	391
Resim 435: II. Ahmet, Levni imzalı minyatür	391
Resim 436: Talik levha Hat: Hüseyin Kutlu	393
Resim 437: “Muhammed’ sin efendim” Hat: Hüseyin Kutlu Tezhip: Semih İrteş	393
Resim 438 : “Gel gör beni aşk neyledi” Hat: Hüseyin Kutlu Tezhip	393
Resim 439: Hilve-i Şerif Hat: Abdülhadi, Tezhip, Semih İrteş	393
Resim 440: Anadolu Selçuklu Ağaç İşçiliği.....	395
Resim 441: Kafes şeklinde yapılmış pencere kanadı	395
Resim 442: Taşkınpaşa Cami, ağaç işi oyma minber	396
Resim 443: Sultan Ahmet cami.....	398
Resim 444: Caminin vitrayları.....	398
Resim 445: Dr. Süheyl Ünver Arşivi 235 no’lu defter “Oymalar”.....	399
Resim 446: Paris Biblio teknaşional’de bulunan oyma örnekler.....	400
Resim 447: Leidan Kütüphanesi “Hollanda” 797 no’lu kitaptan oyma örneği	400
Resim 448: Kandil sürahi	402
Resim 449: Kristal kapaklı kâse	402
Resim 450: Kristal sürahi, bardak ve tepsi, Rus XIX. yy.	402
Resim 451: Kristal sürahi ve bardak, Bohem XIX.....	402
Resim 452: Porselen vazo, 1816	404
Resim 453: Bisküvi porselen borazancı heykeli 1895	404
Resim 454: 16.yy. İznik tabak.....	406
Resim 455: 16. yy. ikinci yarısı İznik tabak.....	406
Resim 456: Kandil 16. yy. ikinci yarısı İznik	407
Resim 457: Mavi-Beyaz Haliç işi Vazo 16.yy.....	407

Resim 458: Mavi-Beyaz Haliç işi Kâse 16.yy.	407
Resim 459: Bağdaş kurmuş figür.....	409
Resim 460: Ayakta insan figürü	409
Resim 461: El-Sultan yazılı çini	409
Resim 462: Harpi figürü	409
Resim 463: Lüleci çamurundan yapılmış eserler. Kapaklı hokka, ibrik.....	410
Resim 464: XV. Yy. Anadolu halısı.....	411
Resim 465: XVII. Yy. Konya halısı	411
Resim 466: Sinekli Gördes 18.yy.....	413
Resim 467: 16. yy. Uşak.....	413
Resim 468: 1286 Yakut El- Mustasimi “Kurani Kerim”	415
Resim 469: Nesih ve sülüs hat ile yazılmış Ahmet Karahisari’ye ait Surei Enam.....	415
Resim 470: IX. Yy. Abbasi Devri Cüz-ü Şerif Kufi Hat.....	415
Resim 471: Zahir-i Harzemşah başındaki besmele Ayasofya 1290	417
Resim 472: Kufi yazı ve Hendsi süslerle besmele.....	417
Resim 473: İbni Sina’nın “Şifa” kitabı “Besmele” 1275.....	417
Resim 474: Ali Bestami eseri 1455.....	417
Resim 475: III. Sultan Ahmet tahta üzerine yaldızlı çifte Besmele.....	419
Resim 476: Halifelerin isimleri çift karşılıklı “Hamdi” imzalı.....	419
Resim 477: “İnna halakna el insan”	419
Resim 478: Aşık Çelebi’nin minyatürü.....	422
Resim 479: Ali Şir Neva-i	422
Resim 480: Tacizade Sadi Çelebi.....	422
Resim 481: Tacizade Sadi Çelebi.....	422
Resim 482: Şifa konulu minyatür.....	423
Resim 483: Şirin’in Ferhad’ı görmeye gelmesi. Emir Hüsrev’in Hamse’sinden	424
Resim 484: Nasrettin Bugra Khan 1516	425
Resim 485: Şahın dervişi ziyareti Emir Hüsrev’in Hamse’sinden.....	425
Resim 486: Samkoton bitkisi	428

Resim 487: Britanike bitkisi.....	428
Resim 488: Sadi bitkisi	428
Resim 489: Tombolos bitkisi	428
Resim 490: Arabistan Istahri'nin Kitab Al Masalik.....	430
Resim 491: Basra Körfezi ve civarı Kitab Al Masalik 1460.....	430
Resim 492: Eğri Fetihnamesi'nin yazarı, hattatı ve ressamı 1609	432
Resim 493: Hz. Muhammed'in Cebrail, Mikail ve Azrail ile karşılaşması.....	433
Resim 494: Sultan III. Murad ve maiyeti surname'den 1344.....	433
Resim 495: Sultan III. Mehmed'in eğri kalesinin kumandanlarını kabulü. Eğri Fetihnamesi'nden 1609	433
Resim 496: Natanhanekahının Camii minaresi sırlı tuğla	435
Resim 497: İsfahan, Minar-ı Ali'de tuğla 12.yy.....	435
Resim 498: İsfahan, Saraban Camii minaresi 12.yy.....	435
Resim 499: İsfahan, Saraban Camii minaresi sırlı dekor 12.yy.....	435
Resim 500: Ali ÜL – Nakşibendî er Rakım “Buket çalışmaları”	437
Resim 501: Abdülhamit Hattı Hümayunlu Ferman.....	439
Resim 502: III. Ahmet Hattı Hümayunlu Fermanı 1136	439
Resim 503: Türk Barok çiçeklerden oluşan kompozisyon	441
Resim 504: Ahmed Efendi'nin tezhiplendiği Kuranı Kerim 1846.....	441
Resim 505: Kuranı Kerim Ali Ragıb Efendi'nin 1890 Hattat Hafız El-Rızzai.....	441
Resim 506: Sultan IV. Murat'ın tahtı 16.yy.....	445
Resim 507: Dolap kapağı	445
Resim 508: Kuran cüzleri muhafazası.....	446
Resim 509: Sultan I. Ahmet'in tahtı.....	446
Resim 510: Beykoz renkli cam örnekleri.....	448
Resim 511: Çeşmi bülbül ve renkli cam Beykoz	448
Resim 512: Çeşmi bülbül ve Beykoz opalin	449
Resim 513: Beykoz cam ve renkli cam örneği	449
Resim 514: Tavus kuşu.....	451
Resim 515: Kuş figürü	451

Resim 516: Sfenks, Yıldız biçimli karo.....	453
Resim 517: Tavşan figürü, Yıldız biçimli karo	454
Resim 518: Bihzan ile Manizha'nın öyküsünü betimleyen kadeh	457
Resim 519: Minai tekniğinde kâsedan ayrıntı	458
Resim 520: Minai tekniğinde kâsedan ayrıntı	458
Resim 521: Selçuklu firuzesine örnek tuğla	460
Resim 522: Beyşehir Kubad-abad sarayından haç biçimli örnek	460
Resim 523: Lüster tabak, "Gölde yıkanan çıplak Şirin'i seyreden Hüsrev ve Maiyeti" 1210.....	462
Resim 524: Şekerlik örneği	463
Resim 525: Kâse, bardak, hokka, çanak.....	464
Resim 526: Sürahi	464
Resim 527: Girintili Seccade, Batı Anadolu 15.yy.....	465
Resim 528: Uşak Halısı 17.yy.	465
Resim 529 : "Transilvanya" ya da "Erdel" halısı 1600.....	466
Resim 530: Girintili Seccade Uşak Yöresi 16.yy.	468
Resim 531: Taç bordürlü Girintili Seccade Konya yöresi.....	468
Resim 532: Kıvrık yaprak bordürlü Girintili Seccade Konya Yöresi.....	468
Resim 533: Küçük desenli Holbein Halısı Uşak Yöresi.....	468
Resim 534: Holbein halısı, 16. yy. Bergama	470
Resim 535: Hans Holbein "Tüccar Georg Gizse Portresi 1532"	470
Resim 536: Nohutrenge Taraklı Canfesten Hırka 16.yy.	472
Resim 537: Mavi Taraklı Canfestan İç Kaftanı 16.yy.	472
Resim 538: İpekli Kumaştan Entari Resim 539: İç Kaftan.....	472
Resim 540: Makale ile ilgili bir resim.....	473
Resim 541: Kadın figürleri Abdullah Buhari imzalı	476
Resim 542: Mustafa Rakım, levha, 1758.....	478
Resim 543: Hafız Osman'ın nesih, sülüs levhası.....	481
Resim 544: Yesari Mehmet Esat'ın talik kıtası	481
Resim 545: İsmail Zühdi'nin bir Delailü'l Hayrat'ının son ikisayfası.....	483

Resim 546: İsmail Zühdi'nin sülüs-nesih iki kıt'ası bir arada.....	484
Resim 547: İsmail Zühdi'nin sülüs bir Türkçe kıt'ası.....	484
Resim 548: Ahmet Karahisari albümü giriş sayfası.....	487
Resim 549: Ahmet Karahisari'ye ait örnekler.....	488
Resim 550: Karahisari Mushaf-1 şerifinin başlangıç zahriyesi.....	490
Resim 551: Karahisari Mushaf-1 şerifinin vakıf kaydı.....	490
Resim 552: Koltukları tezhipli bir sayfa.....	490
Resim 553: Berat örnekleri 16. yy.....	492
Resim 554: Abdullah Edirnevi En'am suresi.....	493
Resim 555: Çırcırlı Ali Efendi, Celi Sülüs.....	493
Resim 556: Sami Efendi celi talik levha 1906.....	494
Resim 557: 16. yy. ortalarına ait Osmanlı mushafı ve serlevhası.....	495
Resim 558: Kadıasker Mustafa İzzet Efendi sülüs nesih hat.....	495
Resim 559: Gaznevi albümünden bir örnek.....	497
Resim 560: Gaznevi albümünden bir örnek.....	498
Resim 561: Gaznevi albümünden bir örnek.....	498
Resim 562: Şeyh Hamdullah'a ait hat levha.....	499
Resim 563: Şeyh Hamdullah'a ait hat levha.....	499
Resim 564: Kamil Akdik.....	500
Resim 565: Hafız Osman.....	500
Resim 566: Kuran-ı Kerim, Şeyh Hamdullah.....	502
Resim 567: El-nihaya Sultan II. Mehmed için hazırlanmış 1465.....	503
Resim 568: Kuran-ı Kerim, hattatı bilinmiyor, Cildin dış kapağı altın 16.yy.....	506
Resim 569: Kur'an-ı Kerim, hattatı bilinmiyor, dış kapağı deri 9-10 yy.....	506
Resim 570: Güğüm 18.yy.....	509
Resim 571: Kahve İbriği 18.yy.....	509
Resim 572: Kâğıt makasları 19.yy. demir üzerine altın kakma.....	511
Resim 573: Kâğıt makasları.....	511
Resim 574: 17. – 18. yy. ait tombak at altın zırhı.....	514

Resim 575: 18.yy. başı Osmanlı tombak at alınlığı	514
Resim 576: 16.yy. ikinci yarısına ait tombak at alın zırhı	514
Resim 577: Kılıç 18. yy.	517
Resim 578: Çakmaklı tabancı 18.yy.	517
Resim 579: Teber 18.yy.	517
Resim 580: Türk Şeşperi 17.yy.	517
Resim 581: Tuğralı Gümüş Leğen-İbrik “Sultan Abdülaziz Tuğralı” 1861-1876.....	520
Resim 582: Tuğralı Gümüş Minyatür Leğen-İbrik “Sultan III. Abdülhamid tuğralı”	520
Resim 583: At’ın halleri.....	521
Resim 584: Kısırak ve tay.....	522
Resim 585: Mavi nallı kula at	522
Resim 586: Yeşil şeritli kırmızı tünek üstünde altın kartal	524
Resim 587: Malta eriği dalı kuş	525
Resim 588: Tünek üstünde atmaca	525
Resim 589: Hüsrev ile Şirin’ nin avda karşılaşması “Hamse-i Nizami”892	527
Resim 590: “Hamse-i Nizami”892	527
Resim 591: Hüsrev ile Şirin “Hamse-i Nizami”892	528
Resim 592: Hüsrev ile Şirin “Hamse-i Nizami”892	528
Resim 593: Sema eden Sufiler “Hafız Divanı’ den tasvir.” 1523	531
Resim 594: Sultan Hüseyin raks eden çengileri seyrediyor. Hüsrevi Deblevi 1481	531
Resim 595: Raks eden genç kızlar. Cevsak’el Hakani Sarayı rekonstrüksiyon, Irak 836.....	531
Resim 596: Belgrad Kuşatması	533
Resim 597: Mohaç Savaşı	533
Resim 598: Kargaların baykuşları mağara ağzında tuzağa düşürüşü	535
Resim 599: Kelile ve Dinme, Kahire ya da Şam 14. yy.	535
Resim 600: Aslan ile öküzün dövüşü, Kelile ve Dinme, Herat 1429	536
Resim 601: Tilki ile davul, Kelile ve Dinme, Herat 1429	536
Resim 602: Hz. Süleyman hayvanlar meclisinde	536
Resim 603: Kedi ile fare, Kahire 1567	536

Resim 604: Leyla'nın Mecnun'u çadırına götürmesi, Şiraz minyatürü 1444	538
Resim 605: Mecnun'un annesi tarafından ziyaret edilmesi, Şiraz minyatürü 1444	538
Resim 606: Mecnun'un Kâbe'yi ziyareti, Herat minyatürü 1445	539
Resim 607: Leyla ile Mecnun okulda, Herat minyatürü 1461	539
Resim 608: Kırmızı gemi, Şahneme-i Selim Han	541
Resim 609: Kale önünde kırmızı gemi, Şahneme-i Selim Han	541
Resim 610: Deniz savaşı, Şehname-i Nadiri	541
Resim 611: Rüstem'in sezaryen ameliyatı ile doğumu "Şahname-i Firdevsi" 15.yy.	543
Resim 612: Sakat dilenciler "Surname-i Hümayun"	543
Resim 613: Beşiktaş Mevlevihanesi	545
Resim 614: III. Mustafa ve Şehzadesi	545
Resim 615: Anadolu yakası, yazı çekmecesi, Derviş Hasan Eyyubi imzalı, 1720	546
Resim 616: Rumeli Yakası, yazı çekmecesi, Derviş Hasan Eyyubi imzalı, 1720	546
Resim 617: Nuh'un gemisi, Zübdetü't Tevarih, 1583	547
Resim 618: Nuh'un gemisi ve Tufan'da boğulanlar, Ravzatü's Safa	547
Resim 619: Çeşitli spor etkinliklerinin işlendiği minyatürler	552
Resim 620: Makale ile ilgili resimler	555
Resim 621: Burak'sız Mıraç, Zübdetü't Tevarih	557
Resim 622: İki meleğin Hz. İsa'yı göğe yükseltmeleri, Zübdetü't Tevarih	557
Resim 623: Hz. İsa'nın iki meleğin eşliğinde bir minareye inmesi, Terceme-i Miftah	557
Resim 624: Hz. İlyas, bir melek ve onu göğe çıkaracak at. Zübdetü't Tevarih	557
Resim 625: Ağaç altında sarık saran genç erkek	559
Resim 626: Şekerden yapılmış bahçelerden geçirilişi	559
Resim 627: İpte cambaz, havai fişek gösterisi ve top atışları	559
Resim 628: Sultan IV. Murad	559
Resim 629: Sultan II. Mustafa	559
Resim 630: Irmak kenarına uzanmış çıplak kadın, İran, Safevi dönemi	562
Resim 631: I. Selim	565
Resim 632: Eshab-ı kehf	566

Resim 633: Hz. Muhammed ve miraç	566
Resim 634: Yunus Yeremya ve Uzeyr peygamberlerin öyküsü.....	566
Resim 635: Pembe katmerli anemon, pembe haseliküpesi, pembe erguvan, turuncu zambak.....	568
Resim 636: Mor sümbül, mor haseliküpesi, sarı gül ve sarı katmerli zerrin ve pembe çiğdem	569
Resim 637: Pembe gül, mavi hazeran çiçeği, mor karanfil ve sarı safran, pembe karanfil	570
Resim 638: Mor bahçe açelyası, sarı fulya ve Cezayir menekşesi, sarı fulya ve pembe çiğdem, İstanbul lalesi ve mor menekşe.....	571
Resim 639: Dirhem (Sikke) Takımının kral kartı.....	573
Resim 640: Seyf (Kılıç) Takımının üçlü kartı	573
Resim 641: Dirhem (Sikke) Takımının ikinci vali kartı	573
Resim 642: Çevgin, Takımının sekizinci kartı	573
Resim 643: Çevgin, Takımının onlu kartı.....	573
Resim 644: Çevgin, Takımının üçlü kartı	573
Resim 645: Çevgin, Takımının birli kartı	573
Resim 646: Hollanda ve Felemenk okullarına ait çizimler	575
Resim 647: Hollanda okuluna ait lale çizimleri	576
Resim 648: Saray Muhafızı, Siva ve boya 12. yy.....	577
Resim 649: Çiçek Dolu Bir Kabı Tutan Kadın Tanrı, Duvar resmi	578
Resim 650: Lokapala'nın Yoldaşı, İpek üzerine boyama	578
Resim 651: Bilezik, Karakurum, Moğolistan 14. yy.....	580
Resim 652: Boyunduruk süsü, Kuzeybatı Çin, İÖ. 4. yy.	581
Resim 653: Hükümdar tacı, Moğolistan 8. yy.	581
Resim 654: Yıldız madalyonlu, Uşak halısı, 15. yy.	582
Resim 655: Üzümlü desenli İznik tabak 1530-50.....	583
Resim 656: Sultan Abdülmecit'in yazdığı sülüs nesih bir kıta	583
Resim 657: Takvim sayfası, Kavz-i kuzah adı gökkuşağı hakkında verilen bilgileri gösteren cetvel	586
Resim 658: Tarihi belirsiz bir takvimin daire-i Ricai'l gayb başlıklı cetveli gösteren sayfa	586
Resim 659: Tarihi belirsiz bir takvime göre yılın astrolojik değerlendirilmesini gösteren Zayıç cetvelleri	586
Resim 660: Zayıç-i sal ve takvim.....	586

Resim 661: Ömer Bosnavi, Darü't tba at'il-ma'mure 1741	588
Resim 662: İstanbul, Daru't-tba at'il-ma'mure, Mart 1730	588
Resim 663: Bahçeler ve bahçeyi izlemek için yapılmış bahçe köşkleri.....	590
Resim 664: Siyah Kaleme ait bir minyatür örneği	591
Resim 665: Yörük kampı	592
Resim 666: Demonlar	592
Resim 667: Yıldızların meridyen geçişlerini gözlemlemede kullanılan duvar kadranı	595
Resim 668: Gök cisimlerinin yüksekliklerini ölçmede kullanılan Zat el-Şu'beteyn (Cetveli araç).....	595
Resim 669: Çalışmaları gösteren bir minyatür	595
Resim 670: Savaş maskesi, Batı İran ya da Anadolu, 1450-1500.....	596
Resim 671: Osmanlı kaftan, ipekli ve pamuklu kumaş, 16. yy.	597
Resim 672: Etnografya Müzesi, Ahi Şerafettin Sandukası	599
Resim 673: Etnografya Müzesi, Siirt Ulu Cami Minaresi	600
Resim 674: Makale ile ilgili resimler	602
Resim 675: Makale ile ilgili resimler	602
Resim 676: Makale ile ilgili resimler	603
Resim 677: Rüstem Paşa Cami, kapı panosu çini detay	604
Resim 678: Rüstem Paşa Cami mihrabı	605
Resim 679: Rüstem Paşa Cami, mihrap çinilerinden detay	605
Resim 680: İznik işi kandiller	607
Resim 681: Mavi-Beyaz kandiller	608
Resim 682: Yüncü Yörüklerine ait olduğu tahmin edilen eski örneklerden biri.....	610
Resim 683: Yüncü Yörüklerinin yaşadığı bölgelerde dokunan kilim örneği.....	610
Resim 684: Van kilimi	611
Resim 685: Malatya – Çarmıhtı'dan bir kilim	611
Resim 686: Akrepli halı.....	613
Resim 687: Camili halı	613
Resim 688: Dallı halı.....	614
Resim 689: Toplu halı.....	614

Resim 690: Toplu halı.....	614
Resim 691: Eski Türk kumaşlarından örnekler.....	616
Resim 692: XVI.-XVII. yy. hayvan figürlü Anadolu halısı.....	618
Resim 693: 16.yy. Uşak halısı	618
Resim 694: Makale ile ilgili resimler.....	620
Resim 695: Makale ile ilgili resimler.....	620
Resim 696: Makale ile ilgili resimler.....	620
Resim 697: Kilim motifi.....	622
Resim 698: Kilim motifi.....	622
Resim 699: 16. yy. ait, üç benekli Uşak seccadeleri.....	624
Resim 700: 17. yy. ait beyaz Uşak halısı.....	624
Resim 701: 17. yy. Endelya	624
Resim 702: Makale ile ilgili resimler.....	626
Resim 703: Makale ile ilgili resimler.....	626
Resim 704: Kimin olduğu bilinmeyen kaftan 16.yy.....	628
Resim 705: III. Murat kemhalı kürk kabı 1574-1592	628
Resim 706: Taşpınar Somya halısı.....	630
Resim 707: Taşpınar Taban halısı.....	630
Resim 708: Taşpınar halısı, Boncuk ve Gülloncuk detay	630
Resim 709: Anadolu Yörük halısı.....	632
Resim 710: 17.yy. Uşak halısı	632
Resim 711: Hereke halısı, İran düğüm tekniğinde dokunmuş.....	632
Resim 712: Selçuklu ve Türkmen motiflerini anımsatan Türk desenli halı parçası.....	632
Resim 713: Yörük kilimi “Konya yöresi”	635
Resim 714: Pamukkale’den bir Yörük kilimi	635
Resim 715: Uşak –Eşme’den, Hayat ağacı motifli kilim	635
Resim 716: Türk kumaşları.....	637
Resim 717: Türk kumaşları.....	637
Resim 718: Gelin çuvalı, Emirdağ Karabağ Türkmenleri.....	639

Resim 719: Türkmen topak evi	639
Resim 720: 19.yy. Seccadesi.....	641
Resim 721: 19.yy. Seccadesi.....	641
Resim 722: Un çuvalı, Pınarbaşı-Kayseri	642
Resim 723: Göklü - Kayık çuvalı.....	642
Resim 724: Anamas yaylalarından bir çuval, Isparta.....	643
Resim 725: Kırkbudak çuvalı, Pınarbaşı - Kayseri.....	643
Resim 726: Yörük çuvalları	643
Resim 727: Çiçekli ebrulardan menekşeler	646
Resim 728: Kenar süslemek için kullanılan ebru.....	646
Resim 729: Ebru sanatında farklı denemeler.....	647
Resim 730: Ebru sanatında farklı denemeler.....	648
Resim 731: Konya Karatay Medresesi, çini mozaik dekor.....	651
Resim 732: Kufi yazı bordür.....	651
Resim 733 : Talik ve Rıka hattı yazılmıştır. Hattat yazı türünü kenarlara yazmıştır.....	653
Resim 734 : Sülüs ve Nesih hattı ile yazılmıştır.....	653
Resim 735 : Yakut Mustasi'min Muhakkak ile yazdığı Kuranı Kerim	653
Resim 736: Ahmed Karahisari'nin Sülüs ile yazmış olduğu hat.....	654
Resim 737: Kazasker Mustafa İzzet'in hat levhası,.....	656
Resim 738: Mahmud Celaleddin'in Celi'ye yakın olan bir hat panosu	656
Resim 739: Beyazid Cami, Şeyh Hamdullah tarafından yazılmış olan kitabe.....	656
Resim 740: Ulu Cami'de Celi Sülüs yazı ortada Müsenna tarzında yazılmıştır.....	656
Resim 741: Nesta'lik hat.....	658
Resim 742: Talik yazıya bir örnek	658
Resim 743: İran hattatı İmad'ın Nesta'lik kıt'ası	658
Resim 744: Celi Divani hat örneği.....	660
Resim 745: Prof. Emin Barın, Müsenna tarzında Celi divani yazısı.....	660
Resim 746: Mehmet İzzet Efendi tarafından yazılmış Celi Divani	660
Resim 747: Sami Efendi'nin, Sümbül Tacı şeklinde Celi Sülüs	662

Resim 748: Abdülğani'nin çok muvaffakiyetli bir kompozisyonu	662
Resim 749: Çifte "Vav" Müsenna tarzında	662
Resim 750: Karahisari'den bir hat örneği	664
Resim 751: Karahisari'nin hattıyla bezeli Kuran'ı Kerim	665
Resim 752: Ahmed Karahisari 1469-1556 Kuran-ı Kerim	665
Resim 753: Yazı çekmecesi	666
Resim 754: Dış kapak, Sarayburnu	667
Resim 755: Yazı çekmecesi, iç kapak	667
Resim 756: İç kapak Haliç, tersane, Kaptan Paşa Sarayı	667
Resim 757: Arkayüz Boğaz manzarası	667
Resim 758: Ağaç, dışı kağıt oyma	669
Resim 759: Manzara, 1398 yılında Binbahan'da hazırlanmış	669
Resim 760: Kağıt oyma, Efsanevi yaratık, Topkapı Sarayı	670
Resim 761: Kağıt oyma, Efsanevi yaratık ve ağaçlar, Topkapı Sarayı	670
Resim 762: Kağıt oyma ağaçlar, TSM. Müzesi	670
Resim 763: İpek kumaşla kaplı iç kapak, Memluk 775	673
Resim 764: Deri arka dış kapak, Memluk 793	673
Resim 765: İpek kumaşla kaplı iç kapak, Memluk 793	673
Resim 766: Kadife kaplı ön dış kapak, Osmanlı 886	673
Resim 767: Firdevsi, Şahname 1330 İsfandiyar'ın Simurg'la savaşı	675
Resim 768: III. Murat'ın Surnama'sinden, 16. yy.	676
Resim 769: Şemse cilt gömle Halkar Süslemeli 18.yy. Kuran-ı Kerim	678
Resim 770: Şemse cilt mülemma gömme 17. yy. Süleymaniye Kütüphanesi	679
Resim 771: Yazma cilt kapak içi örneği Kat'a örneği 15.yy. Süleymaniye Kütüphanesi	679
Resim 772: Miğfer, konik biçimde demirden yapılmıştır. XVI. yy.	681
Resim 773: Miğfer, konik biçimde başlığı ile, ön ve ense siperleri alçak ve yüksek kabartma, altın kakma XVI. yy. sonu	681
Resim 774: Serpenah, gövde kısmı değerli taşlarla bezenmiştir. Alt kısmı örme zincir. XIV. yy. sonu	682
Resim 775: Münhani kompozisyon	683

Resim 776: Konya kalesindeki çift başlı ejder kabartmasından esinlenilmiş kompozisyon.....	684
Resim 777: Sultan IV. Mehmed portresi	686
Resim 778: Venedik Elçisi Sadrazam'ın huzurunda.....	687
Resim 779: Kavak'taki iki hisar	687
Resim 780: Kal'a-i İntib, Topkapı Sarayı	689
Resim 781: İnebahtı, Topkapı Sarayı	690
Resim 782: Topkapı Sarayı.....	690
Resim 783: Levni'nin Feraceli Hanım'ı.....	691
Resim 784: Ot arayan At ve Yörükler, Topkapı Sarayı.....	693
Resim 785: Eğlenen Demonlar, Topkapı Sarayı, Hazine 2153.....	693
Resim 786: Kitabül Baytariye, 1210 Bağdat	696
Resim 787: Firdevsi, Şehname, 1330 Şiraz Farsça	696
Resim 788: Sultan II. Selim, Ahmed Feridun Paşa'nın "Zigetvar Tarihi" eseri 1568	697
Resim 789: Sultan II. Beyazıd culusu, Seyyid Lokman'nın "Hünernâme" eserinden	697
Resim 790: Kanuni Sultan Süleyman sürek avında, Arifi'nin "Süleymannâme" eserinden 1558. 698	
Resim 791: Kanuni Sultan Süleyman'ın Sefavi elçisini kabulü. Arifi'nin "Süleymannâme" eserinden	698
Resim 792: Surname-i Vehbi'den bir ayrıntı, düğün armağanlarından bir at	700
Resim 793: Surname-i Vehbi'den düğün nahıllarının tersane yiğitleri tarafından taşınması gösteren minyatür. Topkapı Sarayı	701
Resim 794: Levni'nin figürlerinden, Silahdar ve Çahadar Ağalar	701
Resim 795: Siyer-i Nebi, Mola Chester Beattı kitaplığındaki yazmadan	703
Resim 796: Matrakçı'nın Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn'inden, İstanbul şehri	705
Resim 797: Erzurum, İstanbul Üniversitesi	705
Resim 798: Bir İstanbul görüntüsü.....	707
Resim 799: Balık ve deniz.....	707
Resim 800: Yusuf'un kuyudan kurtarılması, Yusuf u Züleyha, Hazine 1084	709
Resim 801: Yusuf'a hayran olan Mısır kadınlarının turuç yerine parmaklarını kesmeleri. Hazine 1084 Yusuf u Zeliha.....	710
Resim 802: Dabbetti'l arz, İstanbul Üniv. Kütüphanesi	710
Resim 803: Bazırgan, Avradı ve Uğrı hikayesi, Revan 843, Humayun-name	710

Resim 804: Hz. Yunus'un balığın karnından çıkarması.....	710
Resim 805: Kudüs civarında ziyaret yerleri.....	712
Resim 806: Mescit-i Aksa ve Kubbet üs-Sahra.....	712
Resim 807: Hz. Muhammed (Sav.) papuçu.....	713
Resim 808: TSMK, Hazine 2153.....	715
Resim 809: TSMK, Hazine 2153.....	715
Resim 810: Tsm, Hazine 2153.....	717
Resim 811: TSMK, Hazine 2153.....	718
Resim 812: TSM, Hazine 2153.....	718
Resim 813: Hünername, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.....	720
Resim 814: Surname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.....	720
Resim 815: Surname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.....	721
Resim 816: Osmanlı minyatürü.....	723
Resim 817: Şehinşehname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi.....	723
Resim 818: Hem ağlarım hem giderim; Bir köy düğününde gelinin arkadaşlarına vedası.....	725
Resim 819: Semaver.....	725
Resim 820: Makale ile ilgili resimler.....	727
Resim 821: Çeşitli yapıtların saçaklarında kullanılan arslan heykelleri,.....	729
Resim 822: Sivas, Kızılırmak üzerindeki Selçuk köprüsü.....	729
Resim 823: Makale ile ilgili resim.....	729
Resim 824: Tokat, Gök Medrese avlusu. İki katlı avluya açılan pencereler ve seramikle bezenmiş duvarı.....	730
Resim 825: Divriği, Ulu cami kuzey kapısı.....	731
Resim 826: Erzurum Üç Kümbetler.....	731
Resim 827: 3 No'lu levhanın ara yaprağında etiket.....	732
Resim 828: 6 No'lu levhanın ara yaprağında etiket.....	732
Resim 829: 10 No'lu levhanın ara yaprağında etiket.....	732
Resim 830: Sümbülname'den rubai, Hattat İsmail.....	733
Resim 831: Sümbülname'den üçlü grup.....	733
Resim 832: Koning van Grootbritanien adlı sümbül.....	733

Resim 833: Koning van Grootbritanien renkli gravür	733
Resim 834: Simurg desenli tabak, İran 9-10. yy.	737
Resim 835: Hayvan motifli Hint halısı.....	737
Resim 836: Uşak halısı 15. yy	737
Resim 837: Harem sazandeleri Levni.....	738
Resim 838: Şehzade Mehmet'in sünnet düğününden	738
Resim 839: Burma ve Örme sütun	740
Resim 840: Rumeli kavağında Pompei sütunu ve Fener.....	740
Resim 841: Barbaros Hayrettin Paşa, Kanuni Sultan Süleyman'ın huzurunda, Süleymanname 1558	742
Resim 842: Kanuni Sultan Süleyman'a ait kaftanın astar süslemesinden ayrıntı	742
Resim 843: Tabak 16.yy. İznik.....	744
Resim 844: Gözyaşı vazo 16. yy. İznik.....	744
Resim 845: Peyzaj (Tezhip, Süheyl Ünver)	745
Resim 846: Ağustos Pazartesi “ El-ma'lum Resim Muallimi Ali Rıza	746
Resim 847: Hoca Ali Rıza, Gülbün Mesera Arşivi.....	746
Resim 848: İstanbul Galata Mevlevihanesi	748
Resim 849: Vehbi'nin anlattığı 1720 şenliklerinde Ortaoyunu tasvir eden minyatürde, üzerlik olarak kemerlere asılmış Mühr-ü Süleyman şekilleri	749
Resim 850: Konu ile ilgili resim örnekleri.....	751
Resim 851: Matisse “Dans”	753
Resim 852: Hayvan kökenli Türk arabeski.....	753
Resim 853: Kandinsky “siyah zemin üzerine” Hans Van Doesburg	753
Resim 854: Çifteler köyünden bir kilim Kufi kompozisyon.....	753
Resim 855: Sanayi Nefise öğrencileri ve hocaları	756
Resim 856: 1932 yılında Güzel Sanatlar Akademisi “Dahili Mimari Atölyesi”	757
Resim 857: Sanayi Nefise mektebinin bazı mekanları ve mobilyaları.....	757
Resim 858: 1900'lü yılların başlarında İstanbul'da Hıdiva sarayında Bugatti mobilyaları.....	757
Resim 859: 1930'lu yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi, Dahili Mimari Atölyesi'nde kullanılan aletler	758
Resim 860: II. Abdülhamit yapımı koltuk takımı	760

Resim 861: Selçuklu veya erken Osmanlı mozaik motifli sandık	760
Resim 862: Mimarın 1934 yılında Ginther Atölyesi'nde Mobilya Tasarımları	762
Resim 863: 1930'lu yıllarda mobilya ve dekorasyonda kullanılan sanayi ürünleri.....	763
Resim 864: Sir Alan Barlow	764
Resim 865: Sir Alan Barlow 1881-1968 "İngiliz Çin ve İslam seramik eserler koleksiyoncusu"..	765
Resim 866: İznik tabak	765
Resim 867: İznik tabak	765
Resim 868: Mavi-Beyaz İznik tabak	765
Resim 869: İznik sürahi 16.yy.	765
Resim 870: Çintemani dekorlu tabak İznik 1535	767
Resim 871: İki saz yaprağıyla süslenmiş tabak	767
Resim 872: Sarmal desenli tabak İznik	767
Resim 873: Şemseli tabak İznik	767
Resim 874: Kudüs'teki Surp Hagop Katedrali'ne ait duvar çinisi	768
Resim 875: Mavi-Beyaz dekorlu, Kalis 1716.....	768
Resim 876: Halit Naci tarafından yapılmış duvar panosu	770
Resim 877: 1876 tarihli tavan göbeği	770
Resim 878: Çay takımı	770
Resim 879: 19.yy. Karabağ halısı	772
Resim 880: 13.yy. Konya Selçuklu halısı	772
Resim 881: Tülü halıları	774
Resim 882: Birol Biçer ebru çalışmalarından örnekler	775
Resim 883: Ayasofya, Nasirüddin Tusi, Tecüme-i Kitab-ı Suvveril Kevakib, Ali Şir Nevai	777
Resim 884: "Allah" hattat: Hamit Aytac.....	779
Resim 885: "Muhammed" hattat: Hamit Aytac	779
Resim 886: Küpe, serbest çalışma.....	779
Resim 887: Sultan Abdülhamit Tuğrası, Tuğrakeş Sami Efendi	780
Resim 888: Hattın Nevi, Celi Sülüs	780
Resim 889: Hüvel Baki.....	780

Resim 890: Halim Efendi'nin çifte besmelesi ve "Ya Hafız"	780
Resim 891: Keskin ağızlı çelik kalemlerle zift üzerine delikleri boşaltılmış Van işi tepelik.....	782
Resim 892: Ağaç üzerine işlenmiş hat yazı	782
Resim 893: Osmanlı armalı toka.....	782
Resim 894: Savatlı tütün tabakası ve sigara ağızlığı.....	782
Resim 895: Mercan mıhlamalı tombak kemer tokası	782
Resim 896: Tombak fincan zarfları	782
Resim 897: At üstünde Hürriyet kahramanları Enver ve Niyazi.....	785
Resim 898: Minyatürlerde at figürleri (Surname-i Vehbi Mehter).....	785
Resim 899: El Yazması "Doç. Dr. İskender Pala"	786
Resim 900: Tahirzade Behzat'ın 1923 yılında yaptığı Atatürk portresi	788
Resim 901: Üstünde Ayetler bulunan süslemeli 13.yy. ceviz ağacından yapılmış rahle.....	790
Resim 902: Makale ile ilgili resimler	792
Resim 903: 18.yy. başlarında Selimiye Kışlası Erkânından bir ev	793
Resim 904: Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver.....	794

ÖZET

SAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Süreli Yayınlarda (Antik Dekor, Art Dekor, Kültür Ve Sanat, P Sanat, Sanat Dünyamız, Tombak, Yeşilay Dergileri) “Geleneksel Türk El Sanatları” Konulu Makaleler	
Tezin Yazarı: Beyhan Hacıosmanoğlu Danışman: Prof. Dr. Ayşe Üstün	
Kabul Tarihi: 21 Temmuz 2008	Sayfa Sayısı: LXIX (ön kısım) + 802 (tez)
Anabilimdalı: Tezhip	Bilimdalı: Geleneksel Türk El Sanatları
<p>Bu çalışmanın amacı yayımlanmış ve yayımlanmakta olan Antik Dekor, Art Dekor, Kültür ve Sanat Dergisi, P Dünya Sanatı Dergisi, Sanat Dünyamız, Tombak Dergisi, Yeşilay adlı dergilerde yer alan geleneksel sanatlarımızla ilgili makale ve yazıları özetleyerek kronolojik bir sıra takip edilerek ile başvuru kaynağı haline getirmektir.</p> <p>Bu amaçla adı geçen süreli sanat dergilerinin yayınevlerine ulaşarak ilk sayısından son sayısına kadar temin edilmeye çalışılmıştır. Bulunamayan bazı dergi sayılarına da yayınevi arşivlerine girerek kopyalama sureti ile incelenmiştir. Kitabevleri, sahaflar ve kütüphaneler aracılığı ile kaynak taraması tamamlanmıştır.</p> <p>Yazı ve makalenin hangi dergiye ait olduğu, konusu, yazarı, sayfa sayısı ve fotoğraf sayısını düzenleyerek katalog halinde sıralanmıştır. Tez çalışması, öğrenci ve bu alanda çalışan araştırmacılara başvuru kaynağı haline getirilmiştir.</p> <p>Sonuç bölümünde çalışmanın genel bir değerlendirmesi ve varılan sonuçlar yer almaktadır</p>	
Anahtar kelimeler: Çini sanatı, Hat sanatı, Tezhip sanatı, Minyatür sanatı makaleler. Sanat dergileri	

SUMMARY

Sakarya University, Institute of Social Sciences

Abstract of Master's Thesis

Title: The Articles On 'Traditional Turkish Handicrafts'in Periodicals (Antik Dekor, Art Dekor, Kùltür Ve Sanat, P Sanat, P Sanat, Sanat Dünyamız, Tombak)	
Author: Beyhan Hacıosmanoğlu	Supervisor: Prof. Dr. Ayşe ÜSTÜN
Date: 21 July 2008	Number of Pages: LXIX (pre text) + 802 (text)
Department: Traditional Turkish Handicrafts	Subfield: Art of Illumination
<p>This study aims to output a reference resource by summarizing and chronologically categorizing the articles and writings on traditional Turkish arts published in selected, some of which were in circulation and some are still in, periodicals and magazines such as Antik Dekor, Art Dekor, Kultur ve Sanat Dergisi, Sanat Dunyamiz, Tombak Dergisi and Yesilay.</p> <p>Reaching the publishing houses of the above-mentioned periodicals and magazines, the researcher sought to compile all the issues. Those missing issues were examined through their photocopied pages taken out from publishing houses' achieves. The resource screening was completed in publishing houses, second-hand bookstores and libraries.</p> <p>The subjects, authors, number of pages and photographs of the selected articles and writings and the titles of the periodicals and magazines released them are juxtaposed akin to a category like fashion. The entire content of the thesis is sorted out in need for a reference resource for the students and researchers of the field.</p> <p>The conclusion part contains a general evaluation of the study and the final remarks.</p>	
Key words: Art of tile making, Calligraphy, Illumination, Miniature painting, Art magazines.	

GİRİŞ

Konu

Tez konusu olarak Süreli Yayınlarda (Antik Dekor, Art Dekor, Kültür ve Sanat, P Sanat, Sanat Dünyamız, Tombak, Yeşilay) ‘Geleneksel Türk El Sanatları’ Konulu Makaleler seçilmiştir.

Amaç

Süreli yayınlarda geleneksel sanatlarla ilgili makale ve yazıların bu konuyla ilgilenen araştırmacılara kolaylık sağlaması açısından bir özet- başvuru kaynağı olması ve yayın hayatı son bulmuş dergilerdeki makale , yazı ve fotoğrafların gün ışığına çıkarılmasıdır.

Sanat eserinin üretimi tarihsel süreçten geçerek günümüzde de sanatseverler tarafından anlaşılması, makale, yazı ve sanatsal eleştirilerin önemini öğrenci ve bu alanda çalışma yapanlara kavratılmaktadır.Sanat eğitiminde; sanatsal çalışmaların yanında her türlü sanat içerikli yazılar, makaleler, kitaplar ve dergilerin yanında, yazma ve okuma alışkanlığını sanatçı adaylarına kazandırmanın en önemli yollarından biri de kişisel veya ortak yayın yapmaktır. Türkiye’deki sinema, tiyatro, resim, seramik, heykel gibi Batılı anlamdaki sanat faaliyetlerini içeren makale, sergi haberleri, sanatsal içerikli yazıların, eleştirilerin hem müstakil yayınlarda hem de süreli yayınlarda yer aldıkları bilinmektedir. Geleneksel sanatlara ait yayınların ise pek yoğun olduğu söylenemez. Son yıllarda Gelenekli Türk El Sanatlarından çini, halı, dokuma, tezhip, hat, minyatür, kalemişi, maden, cam, ahşap, sedef, v.b. konularının farklı veya aynı yayınevlerinin değişik konularda ve isimlerde çıkardıkları süreli yayınlarda yoğun olarak yer aldıkları dikkati çekmektedir.

El Sanatları konusunda Türkiye’de yayımı bitmiş ve yayınlanmakta olan süreli yayınlardan Antik Dekor, Art Dekor, Kültür Bakanlığı’nın çıkarmış olduğu Kültür ve Sanat Dergisi, P Sanat Dergisi, Tombak ve Yeşilay Dergilerinde yer alan makale, yazı, eleştiri ve fotoğraflara ilk sayılarından başlayarak tez hazırlama süresinin bitimine kadar devam eden süre içinde ilgili sayıların ve bu alanda çalışan, araştırmacılara, öğrencilere yardımcı olabilmek için seçildiğini önsöz de belirtilmiştir. Ayrıca şu anda yayını olmayan ve kendi arşivlerinde dahi saklanmayan ve kapanan dergilerin içeriğinde yer alan geleneksel sanatlarla ilgili yazı nüshalarını ortaya çıkararak herkesin kolaylıkla

ulaşabileceği bir başvuru çalışması hedeflenmiştir.

Yöntem

Tez çalışmasını ortaya koyabilmek için bize verilen süre boyunca, öncelikle, yayını sona ermiş ve hala yayınlanmakta olan süreli yayınların yayınevlerine ulaşılarak dergilerin ilk sayısından tez süresinin bitimine kadar yayınlanan son sayısına kadar temin edilmesi çalışmaları yapılmıştır. Muhtelif sebeplerle ele geçirilemeyen ve yayını devam eden süreli yayınların bazı sayıları yayınevlerinin arşivlerine girilerek kopyalama suretiyle temin edilmiştir.

Araştırmaya İstanbul'da bulunan Üniversite Kütüphaneleri, Modern Sanat Müzesi Kütüphanesi, Yapı Kredi Kazım Taşkent Kütüphanesi ve Sakarya Üniversitesi Kütüphanesi'nde yer alan yayınlar taranarak başlanmıştır.

Tombak Dergisi, kurumun kendi arşivinden sadece 1. sayısının dışında tüm sayılar sağlanmıştır. Çünkü derginin 1.sayısının yayınevinin kendi arşivlerinde dahi bulunmadığı tespit edilmiştir.

P Sanat Dergisi'nin yayınevi arşivinde bazı sayılarının bulunmadığı anlaşılmış olup arşiv ve kütüphanelerde bulunamayan dergi nüshalarına İstanbul ve Bursa'da bulunan sahhaflar aracılığı ile ulaşılmıştır. Karşılaşılan bir güçlük; Sakarya Üniversitesi ve diğer Üniversitelerin Kütüphanelerinde ve sahaflarda bulunan bazı dergi nüshalarının özellikle makale, yazı ve fotoğraflarının yer aldığı sayfaların koparılmak suretiyle alınmış olması da yazı ve makalelerden yararlanmamızı önlemiş olmasıdır.

Kültür Bakanlığı tarafından 1970' li yıllarda çıkarılmış olan Kültür ve Sanat Dergisi sadece 7 sayı olarak çıkarılmıştır. Kültür Bakanlığı'nın kendi arşivinde dahi nüshaları yoktur. Dergiyi sahaflardan ve Üniversite Kütüphanelerinden 7 sayısı da taranarak, Gelenekli Sanatları içeren tüm yazı ve makaleleri elde edilmiştir.. Derginin yayınlanan tüm sayılarında gelenekli sanatlarla ilgili çok yoğun kaynak bilgiler bulunduğunu da bu arada belirtmek isteriz.

Art Dekor Dergisi 118. sayısından sonra kapanarak ne yazık ki arşivi de yok edilmiştir. Mevcut sayılarına yine sahhaflar ve Üniversite Kütüphanelerinden ulaşılmıştır.

Antik Dekor ve Sanat Dünyamız Dergilerinin ilk sayılarından başlanılarak aradaki eksik sayılara rağmen her iki derginin 100. sayılarına kadar taramak mümkün olmuştur.

Teze konu olan bir diğer süreli yayın Yeşilay Dergisi kendi arşivinlerinde bulunan 1988 yılı Ocak 650. sayısından 2005 yılı Aralık 865. sayısına kadar taranmıştır.

Hazırlanan tez iki bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde I.I. kısmında taranan süreli yayınlarda gelenekli sanatlarla ilgili makaleleri yazar soyadı ve adı ve dergi makalesinin adı, basım yeri, yılı ve sayfa hacmine göre fişleme tasnifi yapılmış olup I.Bölümün 2. kısmında Gelenekli sanatlarla ilgili tüm makaleler konularına göre alfabetik sıraya konulmuştur. Örnek; Ahşap sanatı ile ilgili tüm makaleler: Önce makale adı, sonra yazar soyadı, adı, dergi adı, sayısı, basım yeri, yılı ve sayfa hacmi verilmiştir.

Süreli yayınlar önce kendi içinde alfabetik sıraya göre tasnif edilmiştir. Daha sonra süreli yayında yer alan gelenekli sanatlarla ilgili makaleler, örneğin Antik Dekor sayı 1 ila 100 sayı arasında konularına göre bir katalog halinde yine alfabetik sıra, ahşap, cam, çini, halı, hat v.b. takip edilerek tasnif edilmiş ve her bir konunun özeti ve fotoğraflarından örnekler verilmiştir. Fotoğraf çeken kişilerin varsa isimleri katalogda gösterilmiştir.

Makalelerle ilgili fotoğrafların sayısı yaklaşık 2700 adet gibi çok yüklü miktar tuttuğundan, danışmanımın da önerisi ile konuyla ilgili makalelerin 2 ila 6 adet fotoğrafı eklemekle sınırlandırma yoluna gidilmiştir.

Tez çalışmasında gelenekli sanatlarla ilgili diğer makaleler başlığı altında yer alan yazılar gibi belirli bir konu başlığını(ahşap, çini, cam, çini v.b.) içermeyen fakat gelenekli sanatları içeren yazıların tasnifi içermektedir.

1.BÖLÜM: SÜRELİ YAYINLARDA “GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI” KONULU MAKALELER

1.1. Antik Dekor Dergisi

1.1.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.1.1.1. Dolmabahçe Sarayı’ndaki Mobilyalar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Yılmaz F.Yaşar

Sayı: 87

Yıl: 2005

Fotoğraf: Yavuz Dramon

Sayfa: 70 - 78

Resim: 13 adet

Özet:

Mobilya yerleşik kültürlerin günlük yaşantılarında büyük önem taşıyan vazgeçilmez bir unsurdur, İnsanın hayatında ihtiyaçlarını karşılamamanın ötesine geçen ve kişinin çevreye varlığını hissettiren en önemli bir araçtır. Bilinen en eski mobilya türü ‘taht’tır. Taht olarak kullanılan az sayıda koltuk, tabure, şezlong, sehpa gibi objeler ortaçağ sonuna kadar görülen mobilya çeşitleri arasında sayılabilir. Rönesans ile başlayan bilimsel gelişmeler gerek mobilyanın üretimini kolaylaştırmak, gerekse eşyanın statik dengesini sağlamak gibi pek çok yenilik getirmiştir. Zaman içinde gelişen teknolojinin sağladığı seri üretim imkânları orta sınıfın mobilya sahibi olmasını sağlamış, hızlı kentleşme sonucu birden çok işlev taşıyan pratik mobilya türlerinin icat edildiği görülmüştür.

19. yüzyıla gelinceye kadar; Osmanlı İmparatorluğu’nun Topkapı Sarayı’nda Batıda ki mobilya kavramı altında ele alınan mobilya eşyanın fazla bir yeri yoktu. Oturma ihtiyacı için tek tek sandalye ve koltuklar yerine mekânın genellikle üç duvarını dolaşan sekiler ve üstüne yerleştirilen şiltelerle oturma alanı sağlanırdı. Gündelik yaşamda rahleler, sandıklar, küçük sehpalar, beşikler, duvar rafları ve aynalar ise batılı anlamda mobilya diyebileceğimiz ürünlerdi. Tanzimat’ın ilan edilmesiyle birlikte batı görünümlü saray yapıları artınca İstanbul’da 19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak batılı anlamda

mobilya varlıklı insanların evlerine girmeye başlamıştı. Dolmabahçe, Beylerbeyi ve Yıldız Saraylarının batılı koltuk, kanepelerin bir dekorasyon unsuru olduğu fakat minderlerden de vazgeçilmediği anlaşılmaktadır. Sarayın dekorasyonu için Fransa, Avusturya, İngiltere, İtalya azda olsa Amerika'dan gelen mobilyalar saray koleksiyonu içinde yer almaktadır. Ayrıca Yıldız Sarayı marangozhanesinde yapılan mobilyalar da koleksiyonu zenginleştirmiştir. Saray koleksiyonu içinde yer alan mobilyalarda Batının Rönesans'tan başlayarak geliştirdiği her üsluba rastlamak mümkündür. Batı saraylarında yüzyıllar boyu hüküm süren hanedanların topladıkları, her biri sanat değeri taşıyan ve geniş bir kronolojiye dayanan koleksiyonlarına karşılık Dolmabahçe Sarayı mobilya koleksiyonu, büyük bir kısmı kısa bir dönem içinde bir defada alınmış, geçmiş dönemlerin bütün üslûp özelliklerini taşıyan 19. yy. mobilyasının toplu olarak görülebileceği çok zengin ve nicelik açısından benzersiz bir müze gibidir.

Resim 1 Harem'deki Kırmızı Oda'nın orta masası.

Resim 2 Süfera Salonu'ndaki Belçika mermerinden sehpa

1.1.1.2. Edirnekari

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: İrez Feryal

Sayı: 6

Yıl: Nisan -1990

Sayfa: 96 - 99

Resim: 12 adet

Özet:

Edirnekari ‘Edirne işi’ anlamına gelmektedir. Osmanlı Sanatında 17.ila 19. yy arasında ortaya konulan bir üsluptur. Bu bezeme tarzı kapı kanatları, dolaplar, çeyiz sanıkları, yazı çekmeceleri, para kutuları, cilt kapları gibi dekoratif eserler üzerine uygulanmıştır. Ahşap malzemede fon rengi olarak yeşil, açık mavi, kahverengi ve kirli sarı kullanılmıştır. Bazı eserlerin üzeri, özellikle cilt kapları lake ismi verilen özel bir cila ile parlatılmıştır. Bu eserlere ‘Edirne lakesi’ adı verilir. Edirnekari eserler, Batılı anlamda Türk Resim Sanatı’nın bilhassa Türk Natürmort Sanatının öncüleri olarak kabul edilmektedir.

Makalede Edirnekari Motif çizimleri ve Edirnekari eserlerin fotoğraflarına yer verildikten sonra bu eserlerin sergilendiği kurumlar belirtilmektedir. Dolayısıyla 18. ve 19. yy. la ait bazı ahşap eserler günümüzde Edirne Müzesinde, bazı eserler de Topkapı Sarayı Müzesi ile İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesinde sergilenmektedir. Ayrıca Edirnekari çalışmış sanatçılar arasında Hacı Ömer, Haşim Dede, Hacı İbrahim, Mehmet Vehbi, Edirneli İbrahim, Mustafa Hilmi ve Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver’in isimleri geçmektedir.

Resim 3 Edirnekari motiflerinden oluşan sedir.

Resim 4 Yeşil zemin üzerine kabartma ve kazıma tekniği ile yapılmış sedir.

1.1.1.3. Osmanlı Rahleleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Acar Şinasi

Sayı: 69

Yıl: 2002

Sayfa: 94 - 101

Resim: 20 adet

Özet:

Selçuklu ve Osmanlı ahşap oymacılık sanatı minberler, mihraplar, kürsüler, lahitler, Kur'an mahfazaları, kapı ve pencere kanatları, tahtlar, çekmece ve sandıklar, tavanlar, tavan göbekleri, şebekeler (parmaklıklar) duvarlar, dolaplar v.b. yapımında çok zengin örnekler sergiler. Rahleler de bu sanatın özgün ve önemli uygulama alanlarından birini oluşturmaktadır.

Rahle, yekpare masif tahtadan birbirinin içine geçme olarak yapılmış iki kanadı mafsallı, çapraz olarak açılıp kapanabilen, üzerinde kitap ve Kur'an okunabilen küçük bir sıradır. Rahle yapımında malzeme olarak ceviz, meşe, servi, sedir, ardıç ve nadiren de abanoz ağacı kullanılmıştır.

Makalede rahle yapımının esasları, izlenilen bezeme çeşitleri ve rahlenin tarihsel gelişimi anlatılmaktadır. Ayrıca sanat değeri olan rahleler ve hangi müzelerde oldukları yazıda belirtilmektedir. Çok maharetli ve ustalık isteyen rahle yapımında, 19.yy.ın ikinci yarısında İstanbul'da şöhret kazanmış "Boşnak Âdem Ağa" ile "Atikalipaşalı Edhem Usta"nın eserleri değerli sayıldığı belirtilmektedir. Günümüzde bir iki sanatçının birkaç özel yapımı bir kenara bırakılırsa, uzun yıllardır rahle üretilmemektedir. Dolayısıyla antikalarda, müzayedelerde görülen tek tük örnekler de gittikçe azalmaktadır.

**Resim 5 Demir Rahle, 16. Yy.
İran Safevi dönemi**

**Resim 6 Gümüş Rahle, Osmanlı
dönemi**

Resim 7 Altın yaldızlı gümüş rahle

**Resim 8 Necefli Altın Yıldızlı Gümüş
Rahle**

1.1.1.4. Topkapı Sarayındaki Rahleler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Bilirgen Emine

Sayı: 98

Yıl: Ocak 2007

Sayfa: 62 -74

Resim: 24 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi'nin Hazine, Kutsal Emanetler, Harem ve Ahşap Eserler bölümlerinde muhtelif zamanlarda imal edilmiş rahleler bulunmaktadır. Çoğunluğu ahşap olan bu müzedeki rahleler 16. yüzyılın ilk yarısından 20.yüzyıl başlarına kadar uzanan çeşitli malzemelerden yapılmış örneklerdir. Rahleler İslam'ın kutsal kitabı Kur'an-ı Kerim'e saygı ifadesi olarak yerden yüksekçe bir yere konması için üretilen eşyalardandı. En eski rahlelerin 7. yüzyılda Halife Osman zamanında kullanılmaya başlandığı sanılıyor.

İlk örnekleri ayaklı sandık biçimindedir. Sonraki devirlerde katlanabilen açıldığı zaman "X" şeklini alanlar ve üzeri düz ve sabit, masa biçiminde ki formlar bilinmektedir.

Bu iki formun dışında bu ikisinin karışımından oluşan, alt bölümü masa biçiminde, üstünde yine sabit ve açılıp kapanabilen iki kısa kanat taşıyan rahlelerde vardır. Bunlara "rahle-sehpa" denmektedir. Bu sehpa örneği Topkapı Sarayı Müzesi 3. Ahmed kitaplığına kayıt olan 18. yüzyıla ait olan rahledir. İlk rahle örneklerinde görülen tek malzemenin ahşap olmasından dolayı sanatçılar bu yüzeyleri oyma- kabartma yöntemlerinin bütün inceliklerini uygulayarak zengin kompozisyonlar yaratmışlardır.

Uygulanan tekniklere oyma, kabartma (rölyef), marküteri, künde kari, hatem kari, kafes işi (şebeke) boyama ile yapılan bezeme, üç boyutlu kabartmalar (yüksek rölyefler) (Edirnekari)adı verilmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Bölümü'ndeki rahle grubundan birçok ahşap örneğin dışında demir, gümüş, altın yaldızlı gümüş, yeşim gibi malzemelerden yapılmış rahleler de vardır. Farklı malzemelerden yapılan rahleler ve Kuran-ı Kerim makalede başlıkları

altında açıklamalı ve örnekli olarak anlatılmaktadır.

Resim 9 Eser-i İstanbul Rahle XIX. yy.

Resim 10 İstanbul İşi Rahle

Resim 11 Ders Rahlesi XVII. Yy.

Resim 12 İstanbul İşi Rahle XVIII. Yy.

1.1.1.5. Türk Sedefçilik Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Özdeniz Engin

Sayı: 83

Yıl: Haziran -Ağustos 2004

Sayfa: 98- 102

Resim: 10 adet

Özet:

Sedefçilik sanatı, ağaçla birlikte düşünülen, onunla birleşmiş gelenekli el sanatlarımızın bir koludur. Sedef işçiliği ile uğraşan sanatkâra “sedefkâr” adı verilir. Sedef işçiliğinde görülen başlıca teknikler sedef kakma (gömme), sedef yapıştırma (kaplama) ve mozaik veya serpme sedef tekniği ile olarak da bilinen macunlu tekniklerdir. Sedef, midye, istiridye, şeytanminaresi gibi suda yaşayan deniz hayvanlarının kabuklarından elde edilen, aslı kalsiyum karbonat olan bir maddedir.

Sedef işçiliği, gerek motiflerin özellikleri, gerekse kullanım alanları ve yörelerine göre ayrılmaktadır. Selçuklu sanatının 12. ve 13. yüzyıllardaki ağaç işlerindeki uslûp özellikleri 15. yüzyıl başlarındaki Osmanlı ağaç işçiliğinin temelini meydana getirir. 16. yüzyılda Saray’da sedefkârların bir atölyesi bulunduğunu yazılı kaynaklar belirtmektedir. 16. ve 17. yüzyılda bu sanat en yüksek seviyesine erişmiştir. 18.-19. yüzyıllarda Barok dönemin hakim olmasıyla klasik kompozisyonlar bozulmuştur. Bu sanatın son temsilcilerinden sedefkâr Vasıf Hoca’dır. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde sedefçilik dersleri vermiştir. Bu değerli sanatkârın 1940 yılında ölümüyle geleneksel sanatların bu şubesi kapanmıştır.

Sedef in her türlü eşyayı süslemek için kullanılmasının yanı sıra iç ve dış mimaride de en güzel örnekleri görülür. İstanbul Deniz Müzesi Tarihi Kayıklar Galerisinde teşhir edilmekte olan saltanat kayıklarının süslenmesi, sedef kakma sanatına bir örnektir. Ayrıca Sultan IV. Mehmet’e izafe edilen saltanat kadırgası köşkünün iç dış tezyinatında çeşitli ağaçlar, boğa, fildişi ve değerli taşlarla birlikte sedef işçiliğinin en güzel örnekleri sergilenmektedir.

Resim 13 Osmanlı sedefi sehpa ve rahle İstanbul işi 19. yy.

Resim 14 Sedef tespih, 19. yy.

Resim 15 Sedef kakma Osmanlı koltuk ve sehpa 19. yy.

1.1.1.6. Ahşap Pencere Kapı Kanatları Motifleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:9

Yıl: Aralık-Ocak 1990–1991

Yazar: Mehtap Ülkücü

Sayfa: 36–47

Fotoğraf: 9

Özet:

Sultan 2.Bayezid Edirne’yi imar eden hükümdarlardan biridir. Edirne’de darüşşifa, cami, medrese ve imaret yaptırmaya karar vererek Tunca nehri kenarında inşa edilen külliyenin temel atma töreninde de bulunmuştur. Caminin anıtsal nitelikteki cümle kapısı bugün Edirne müzesinde olup Türk bezeme motiflerinin en güzel örneklerini ihtiva eder.

Selçuklu dönemi ahşap işleri oyma ve şebekeli oyma teknikleri ile yapılmış olup bezeme de geometrik ve bitkisel elemanlara ön planda yer verilmiştir. Selçuklular geçme (kündekari) denilen tekniğide geniş ölçüde kullanmışlardır.

15. yy.dan sonra Osmanlılar sedef, bağa, fildişi ve altın, gümüş gibi yardımcı maddeleri ahşap işçiliğine eklemeleriyle daha zengin ve değişik ahşap işleri ortaya çıkarmışlardır. Ahşap işlerin bezenmesinde 15.yy. geometrik bezemelerin egemen olduğu,16.17. yy.lar ise stilize edilmiş bitki motiflerinin,18.yy. ise Barok ve Rokoko etkisinin egemen olduğu görülmektedir.

Edirne Sultan 2. Bayezid Camii Ahşap Kapı Pencere Kanatları 1980 li yılların başında Trakya M.Y. O.Restorasyon ve El Duvar Süsleme Bölümleri öğrencileri ile restorasyona alınmıştır. Restorasyon esnasında 39 adet değişik bezemeli kompozisyonlara rastlanmıştır. Kapılar üzerindeki yazılar ve desenler bu okulun öğrencileri tarafından büyük bir itina ile temizlenmiştir.

Osmanlı ahşap kapı kanatlarının cami mimarisi ile kaynaşmış ama anıtsal görüntüsünden bir şey kaybetmeden mimari yapı ile bütünleşmiş sanatsal özellikleri bu zarif kapılarda görülmektedir. Kündekari, oyma, kakma ve rölyef tekniklerinin ustaca

kullanıldığı, küçük alanlarda güzel kompozisyonların ustalıkla bir araya getirildiği bu muhteşem kapılar, sanatçılarımızın ahşap bezemede ulaştıkları zirvenin bir belgesi olarak müzede sergilenmektedir.

Resim 16 Edirne Sultan Bayezid Camii

1.1.1.7. Beyşehir Eşrefoğlu Camii Kapısına Ait Panoların Ülkemize İadesi ve Düşündürdükleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 54

Yıl: 1999

Yazar: Hüseyin Karaduman

Fotoğraf: 8

Sayfa: 150 – 153

Özet:

Kültür varlıklarımızı tahrip eden ve onları bizden uzaklaştıran bir tehlike olarak, eski eser kaçakçılığı devamlı ülkemizin gündeminde bulunmaktadır. Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nin günümüzde bir soyguna maruz kalması ve çalınan kapı panolarının yurt dışında tespitinin yapılarak iadesinin sağlanması, bu konuda yapılması gerekenlerin yeniden gündeme getirilmesini sağlamıştır.1906 tarihli Asar-ı Atika nizamnamesinden sonra 1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, taşınır vakıf eserlerinin toplatılmasına başlanmıştır. Oplanan bu vakıf eserleri ile Türk – İslam eserleri müzesi olan Evkaf-ı İslamiyye Müzesi (Türk İslam Eserleri Müzesi) kurulmuştur.

Günümüzde teberruat eşyasının çalınmasının halen devam etmekte olduğu düşünülürse, bu toplama işi başarılı olamadığı görülmektedir.1297 yılında yaptırılan Beyşehir Eşrefoğlu Camii' de Cumhuriyet döneminde soyguna maruz kalmıştır.

Yapının Selçuklu döneminin özelliklerini yansıtan iki ahşap panosu 1996 yılında çalınmıştır. Söz konusu iki pano Danimarka David's Samling Müzesi'nde bulunmuştur. Panolar 6. 7. 1999 tarihinde Kültür Ataşemiz Cevdet Kocaman tarafından ülkemize getirilmiştir.

Dini yapılarda bulunan teberrukat eşyasının ve bu yapıların çalınabilir nitelikteki mimari öğeleri ile süsleme elemanlarının korunmasını sağlamak, kaçakçılığı önlemek hepimizin görevi olmalıdır. Ülkemizdeki Türk ve İslam Eserlerine yönelik müzelerin azlığı göz önüne alınmalı kaçakçılık ve soygun konusunda fazla geç kalınmamalıdır.

Resim 17 Beyşehir Eşrefoğlu Camii kapısının alt panoları

1.1.1.8. Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkulukları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:51

Yıl: Şubat- Mart 1999

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Fotoğraf: 11

Sayfa: 84–88

Özet:

Divriği Mengüçükoğullarının önemli bir şehridir. Divriği Ulucamii ve Darüşşifası da 13.yy. da burada inşa edilmiştir. Yazının konusu olan Hünkâr Mahfeli, caminin doğu nefinin güney duvarı ile birleştiği bölümdedir. Mahfele ait ahşap panolar ve bir çift kapı kanadı Vakıflar tarafından ambarda muhafaza edilirken Yılmaz Önge tarafından tesadüfen bulunmuştur. Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli panolarının beş adedi halen Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı Türk Vakıf Hat Sanatları Müze Müdürlüğü'nde sergilenmektedir. Panolar ceviz ağacından yapılmıştır.

Panoları süsleyen kompozisyonların ana elemanları olan ayırma Rumilerin yaprak motiflerinin içleri, Rumiler veya kuşkanadındaki telekler ya da yaprak damarlarını hatırlatan yelpaze şeklindeki dilimlerle doldurulduğu görülmektedir. Yazar Panolarda, kare ve daire formları sonsuzluğu simgelemektedir.

XIII. yüzyıl Anadolu ahşap işçiliği tekniğinin çok güzel örnekleri olan bu panoların korunarak, geleceğe intikal ettirilmesini temenni ederek makaleyi bitirmektedir.

Resim 18 Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkuluklarından örnekler

Resim 19 Divriği Ulu Camii Hünkâr Mahfeli Ahşap Korkuluklarından örnekler

1.1.1.9. Osmanlı Ağaç İşçiliği

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 9

Yıl: Aralık-Ocak 1990–1991

Yazar: Erdem Yücel

Sayfa: 48 - 50

Özet:

Türkler ağaç işçiliğinde eski çağlardan bu yana etkin olmuşlardır. Mimariyi tamamlayan ahşap unsurların yanı sıra ahşabı ilginç bir bezeme unsuru olarak da kullanarak değişik eserler meydana getirmişlerdir. Sivil hayat ta görülen kapı, pencere, sütunlar, dolap kapakları, tavanlar, kirişler, konsollar ve kavukluklar ağaç işçiliğinin güzel örnekleridir. Ayrıca dinsel yapıların minber, mihrap, rahle, vaiz kürsüsü, sanduka, Kur'an ve cüz mahfazaları ahşap işçiliğinin muhteşem örnekleri arasında yer alırlar. Türk ahşap işçiliğinde çok çeşitli teknikler uygulanmıştır.

Beylikler ve Selçuklular oyma, şebekeli oyma ile boya tekniğine önem vermişlerdir. Osmanlılar ise künde-kari denilen geçme tekniğini geliştirmişlerdir. Osmanlılarda tahta oymacılığına 'Naht' denilmişse de bu sanatı yapanlara verilen 'Nahhat' adı ile ilgili bir kelimeye kayıtlarda rastlanılmamaktadır.

15.yy. Osmanlı ağaç işçiliğinde kitabe örnekleriyle karşılaşmış, geometrik motifler, çeşitli zik zak motifleri işçiliğin desenini tamamlamıştır. 16.yy. da Osmanlı ağaç işlerinde çiçek bezeme, yüzeyin tümünü kaplamıştır. Topkapı Sarayı'nda ağaç işçiliği üzerinde çalışan atölyeler peş peşe kurulmuş ve birçok sanatçının yetişmesine neden olmuştur. 16.yy. ağaç işlerinde sonsuzluk kavramı her şeye egemen olmuş sadelikten uzaklaşmıştır. Çin bulutu ağaç işlerinde sevilerek kullanılan bir motiftir. Olmuştur. 17.yy. da ise ağaç işçiliğinde geometrik düzen hakim olmuştur. Topkapı Sarayı Bağdat ve Revan köşklerinin kapıları, Sultan IV. Murad tahtının arkılığı bu devrin en tipik örnekleridir. 16.17. yy.lar arasında yapılmış olan ahşap çekmeceler de önemlidir. İstanbul ve Edirne de yapılan çekmeceler büyük ün yapmışlardır.

14. ila 19. yy.lar arası görülen Osmanlı ağaç işlerinde Edirnekari olarak isimlendirilen bir bezeme anlayışı ortaya çıkmıştır. Edirne işi mukavva, deri, cilt kapakları ve yazma

eserlerde de uygulanmıştır.Ayrıca yazı takımlarında da Edirnekari yaygın biçimde kullanılmıştır. Geleneksel olarak ahşap işleriyle uğraşan kişiler bir atölyede usta-çırak ilişkisi ile eğitim almaktaydılar.

Resim 20 Osmanlı sedefli sandık 18. yüzyıl

1.1.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler

1.1.2.1. Sanayi Devriminin Osmanlı Devleti'ndeki İlk Yansımaları Ve Cam Sanatı

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 82

Yıl: 2004

Resim: 20 adet

Sayfa: 74 - 80

Özet:

Bu yazı 'Beykoz Camları'nın çevresindeki gerçekleri çok yönlü olarak incelemek amacıyla yazılmıştır. Yazının bir diğer amacı da Beykoz Camları'nın başlangıcından bugüne kadar ki gelişiminin teknik özelliklerini ayrıntılarıyla incelemektir. Beykoz Camlarının asıl önemli yanı, biçimsel güzelliklerinin ötesinde, gerçekte son iki yüzyılın uluslararası sanayi ve sanat yarışının günümüze gelebilmiş ürünleri olarak taşımakta olduğu çok yönlü anlamdır. Beykoz Camları; bu ilginç yönleriyle de Osmanlı İmparatorluğunun büyük önem vererek yürüttüğü bir dizi sanayileşme girişiminin ürün kimliği ölçeğindeki temsilcileridir. Bu nedenle bugün koleksiyonlarda bulunan Beykoz Camları, Çeşmi bülbüller gerçekte 19. yüzyılda, Boğaziçi bölgesini gelişmiş bir organize sanayi bölgesine dönüştürme projelerinin hareketli yönlerini temsil etmektedir. Beykoz bölgesindeki yaklaşık iki yüz yıllık bir sürekliliğin temsilcisi olan bu eserler, o dönemdeki sanatımızın cam teknolojisi üzerinde özetlenerek yansıması olarak, özel bir anlamda taşımaktadır.

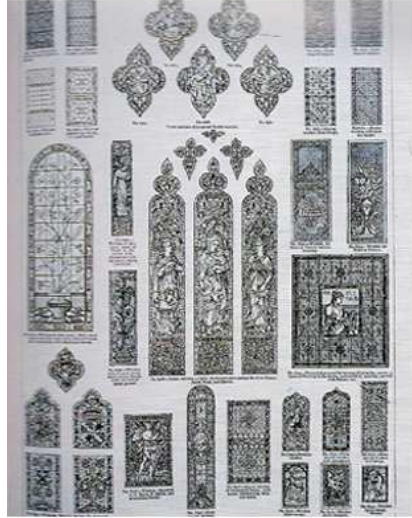
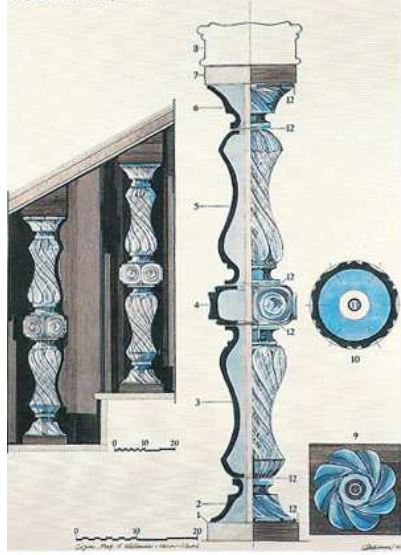
Resim 21 Makale ile ilgili resimler

Resim 22 Dolmabaçe Sarayı Merdiven kolları, kesme cam tekniği

Resim 23 19.yy. Ritray panolar

Resim 24 19.yy. Dekorlu ürünler

1.1.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.1.3.1. Ay Yıldızlı Tabaklar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Özen Gül

Sayı: 20

Yıl: 1993

Sayfa: 42 - 47

Resim: 13

Özet:

Türkler tabaklarda sıkça görülen ay yıldız motifini doğal kaynağı olan gökyüzünden almışlardır. Çok eskilerde Sümerler, Hititler ve Orhun Türklerinin de hilali kullandıkları bilinmektedir. Beş köşeli veya beşli yıldız Türk Süsleme sanatında eski devirlerden beri kullanılmıştır. Mührü Süleyman denen altı köşeli yıldız ise çeşitli toplumlarda tılsım işareti olarak benimsenmiştir. Ortaçağ Türk kavimlerinin paraları üzerinde ay yıldız görülür. Osmanlı hükümdarlarının sancaklarında hilal ve yıldız kullandıkları dikkati çeker. Ay yıldızlı tabaklar, XVIII. Ve XIX. yüzyıllarda halk tarafından çok miktarda kullanılan objelerdir. Batıya verilen siparişlerde Türklerin ay yıldızla olan tutkusunu bilen Avrupa'nın çeşitli porselen fabrikaları tarafından Türk zevkine uygun tabaklar üretilmiştir.

Araştırmalara göre, tabakların kimliklerini belirlemek çeşitli yöntemler kullanıldığı görülmektedir. Tabakların dış tabanındaki mühürler, değişik şekillerdedir. Bunlar harf, sözcük, yuvarlak, kare, kuş ve hayvan işaretleridir. Tabaklarda fabrikanın bulunduğu şehir, ülke, fabrikaya bağlantılı kişi, fabrikanın kurucusu ve sanatçının adı da yer almaktadır. Ayrıca mühürlerin yanında tarih de yazılırdı. Ay yıldızlı tabaklar, mühür ve süslemelerine göre gruplara ayrılmaktadır. Makale, tabakların biçim özellikleri ve motif özellikleri fotoğrafları ile açıklanmaktadır.

Resim 25 Ayyıldız işlenmiş çini tabaklar

Resim 26 Ayyıldız işlenmiş çini tabaklar

1.1.3.2. Haremin Ocakları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Cimili Canan

Sayı: 81

Yıl: 2004

Sayfa: 94 - 100

Resim: 11 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi'nin Harem Bölümü'ndeki Çinili Ocaklar 17. yüzyılın ikinci yarısına ait olup, düzenlenmesi bakımından birbirine benzerler. Ancak üzerlerindeki çini desenlerinin değişik olduğu dikkati çeker. Ocaklar üzerinde görülen çiniler özel olarak hazırlanmıştır. Desenler tekstil desenlerini andıran baklavalı şekiller gibidir. Kullanılan motifler genellikle rumi ve tepelik motifleri şeklindedir. Ayrıca sonsuz karakteri madalyon desenleri yer almaktadır. II. İbrahim Odası'ndaki ocağın böyle bir düzenleme içinde yapıldığı görülmektedir. Diğer ocak; Valide Sultan Yemek Odasında yer alır. Bu ocağın çinileri de aynı kurallara göre dizilmiştir. Kadın efendiler dairesinde yer alan ocaklar da çinili ocaklardır. Haremdeki ocaklar çok güzel alçı kabartmalar veya nakışlı çinilerle kaplanmıştır. Kızlar Ağası Dairesinde bulunan Avrupa çini ocağın alçı yaşmağı üzeri kalem işleri ile süslenmiştir. Şehzadeler Mektebindeki ocağın 17. yüzyıl çinileri ile kaplı olduğu belirtilen yazının kalan kısmında haremin diğer ısıtma sistemleri hakkında bilgi verilmektedir.

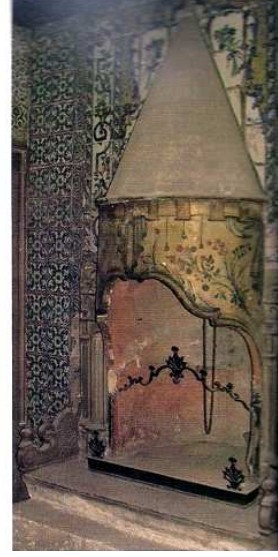
**Resim 27 Karaağalar
Koğuşu**

**Resim 28 Ocaklı sofanın
bronz**

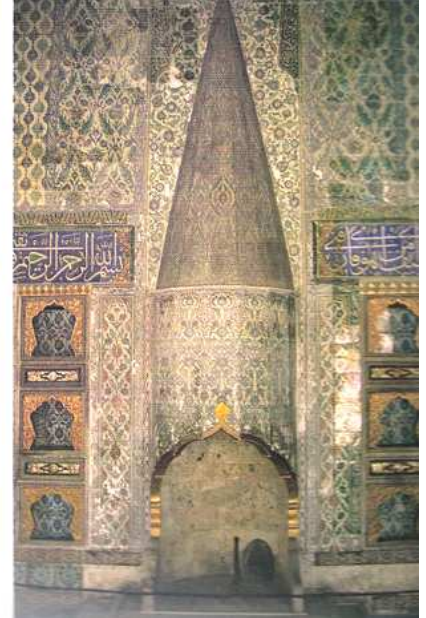

**Resim 29 Kızlar Ağası
Odası**

Resim 30 II. Murad Han Odası

Resim 31 II. Ahmet Odası

1.1.3.3. Kahire’de Türk Seramikleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Erdinç Bakla

Sayı: 20

Yıl: 1993

Sayfa: 54 - 56

Resim: 9 adet

Özet:

‘Kahire Mısır Müzesi’, Mısır Kültürünün toplu halde gösterildiği bir mekândır. Mısır İslam Eserleri Müzesinde 16. yy. İznik, Kütahya tabakları ile 19. – 20. yy a ait Çanakkale seramikleri de sergilenmektedir. Erdinç Bakla Dünya müzelerinde ve koleksiyonlarda 4500 kadar İznik tabağının bir kısmının Mısır Kahire Müzesi’nde ve İstanbul’da Çinili Köşkte teşhir edilen İznik tabakların sayısının 20 civarında olmasının düşündürücü olduğunu ifade etmektedir.

Mısır 400 yıl kadar Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Yavuz Sultan Selim ve erkânı ile bu seramiklerin Mısır’a geldiği bilinmektedir. Müzede teşhir edilen çini tabaklardan en eski olanı ender rastlanan mercan kırmızı bezemeli ve ortası kabara bombeli olanıdır. Erdinç Bakla Bu tabakları 16. yüzyılın ikinci yarısına, kalan bütün tabakları 17. yüzyıla bağlanabileceğini belirtmektedir.. Ayrıca çok nadir bulunan, gemi desenli tabak üstün, bir fırça ile çizilmemiş olmasına rağmen dikkat çekicidir. Bu tabakların yanında çizgi kalitesi üstün olmayan 60 parça çiniden oluşan Kâbe panosu da orijinaldir. Sergide yer alan Kütahya işlerinin tamamı 18.yy. seramikleridir. Müzede üç adet de Çanakkale seramiği yer almaktadır. Şimdiye kadar görülmeyen 19.yy.a ait tabak beyaz astar üzerine kobalt mavisi ile işlenmiş bir top arabası, güller ve servi motifleri ile bezelidir.Makale yazarı Erdinç Bakla Mısır’a gitmeyi planlayanlar için bu görkemli müzeyi mutlaka görmelidirler diyerek makalesini sonlandırmaktadır.

Resim 32 Mavi-Beyaz Çanakkale tabak 18. yy.

Resim 33 Mavi-Beyaz Çanakkale tabak 18. yy.

Resim 34 Kuş desenli çini tabak

Resim 35 Örümcek ağı motifli tabak 17. yy.

1.1.3.4. Koleksiyoncularımız Müzeciliğe Örnek Oluyor

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Bakla Erdinç

Sayı: 97

Yıl: Kasım-Aralık 2006

Sayfa: 114 -126

Resim: 31 adet

Özet:

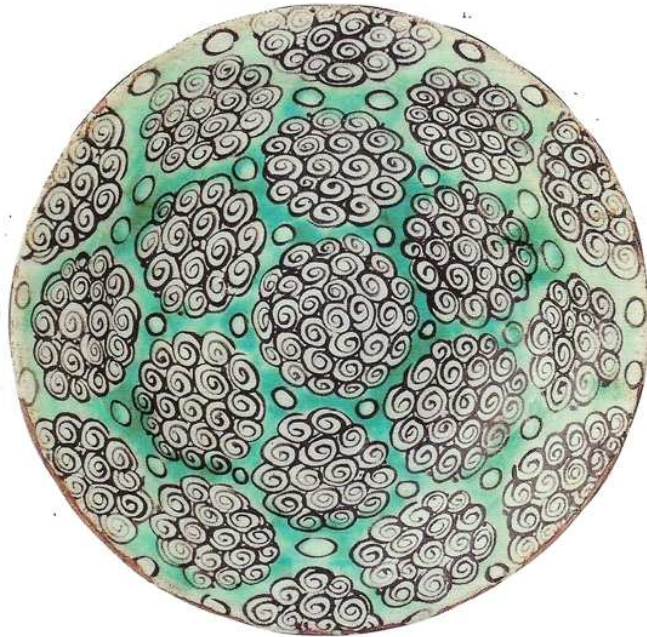
Makalede Yurtdışı müzayedelerde yüksek değerlerle satışa sunulan İznik çini tabaklarını Türkiye'ye geri kazandıran koleksiyoncuların hikâyesi konu edilmektedir. Osmanlı sarayında saray demirbaşları arasında sayılan İznik tabaklarının azlığı dikkat çekicidir. Kırılan her tabak saray çöplüğüne atılmıştır. Sonra saray çöplüğünden toplanıp yapııştırılarak müzeye konmuştur. Müze-i Hümayun olarak 1869'tan itibaren Çinili Köşk'te toplanmaya başlayarak günümüze kadar gelen İznik Tabaklarının sayısı 2-3 düzinedir. Oysaki dünyada 4000 civarında İznik tabağın koleksiyonları süslediği bilinmektedir.

Erdinç Bakla yazısında Batı'nın İznik çinilerini neden önemseyemediğini sorgulayarak nedenlerini ve İznik çinileri ile ilgili birçok teknik bilgiyi de vermektedir. Kültürümüze ait verileri toplayan örnek insanlar arasında Hüseyin Kocabaş ve Av. Mesut Hakgüden gelmektedir. Hüseyin Kocabaş evinde kişisel bir müze oluşturarak Türk Kültürünün hizmetine sunmuştur. Kocabaş'ın vefatından sonra ise bu müze ev Koç'lar tarafından satın alınarak Sadberk Hanım Müzesinin temeli atılmıştır.

Resim 36 Antik A.Ş.'nin düzenlediği müzayede satılan çini tabak

Resim 37 Diğer koleksiyonlara ait İznik tabaklar

1.1.3.5. Mercan Kırmızı Denemeleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şahin Faruk

Sayı: 20

Yıl: 1993

Sayfa: 50 - 52

Resim: 9 adet

Özet:

18. yüzyıl başlarında üretimi tamamen sona eren İznik Çiniciliği, kalitesi ve mercan kırmızısı ile bu sanat dalında çalışanları ve araştırmacıları günümüze kadar ilgilendirmiş bir konudur. Parlak ve belirleyici bir renk olan Mercan kırmızısının, İznik seramiklerinde çok sık kullanıldığı görülür. 1550 – 1580 yılları arasında, yoğun olarak İznik çinilerinde ve keramiklerinde kullanılan mercan kırmızı, yaklaşık 30 senelik bir süreç içindeki eserler üzerinde görülmektedir. Osmanlı Dönemi İstanbul Mimarilerini süsleyen karo çiniler üzerinde de, mercan kırmızısının renk tonlarını izleyebilmek mümkündür.

Mercan kırmızı, İznik çinilerine bir başka boyut getirmiştir. Rölyef değeri ile hacme katkıda bulunmuş, diğer taraftan astarın renklendirilerek, (slip) renkli astar çalışmalarına da imkân vermiştir. İznik çini ve keramik üretiminin bir grubunu şöhrete ulaştıran bu renk, 18,19 ve 20. yüzyıllarda birçok çini ustasının yeniden keşfe çalıştığı bir konu olarak arayışlarını inatla sürdürmektedir.

Resim 38 Mercan kırmızısı renkte ton farklılıkları

Resim 39 Mercan kırmızı üzerinde sır çatlağı

Resim 40 Mercan kırmızı renkte kopma (Fırınlama esnasında)

Resim 41 Mercan kırmızı astar (Slip) ve sıratlı kobalt boyama

1.1.3.6. Saraydaki Eser-i İstanbul Porselenleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Tufan Ömür

Sayı: 79

Yıl: 2003

Sayfa: 92 - 99

Resim: 12 adet

Özet:

Eser-i İstanbul, bir Osmanlı porseleni markasıdır. 1845 yılında İstanbul Beykoz civarında kurulan bu fabrikada yüz, iki yüz yıl önce porselen üretilmiştir. Eser-i İstanbul damgalı porselenlerin hangi ustalar tarafından yapıldığı hakkında fazla bilgi yoktur. Topkapı Sarayı Müzesi koleksiyonunda Eser-i İstanbul damgalı porselen karolar tespit edilmiştir. Bunlar birkaç çeşit olup, Avrupa porselen karoları büyüklüğünde ve beyazlığındadır. Beyaz zemin üzerine yeşil ve yaldızlı desenler hâkimdir.

Eser-i İstanbul imalathanesinde sadece fayans yapılmadığı, porselen duvar karoları da yapıldığı ve porselen duvar karolarının Eyüp'lü ustaların ellerinden çıktığı anlaşılmaktadır. 1845 yılında Beykoz civarında İncirli Köyü'nde, Tophane Nazırı Damat Rodosizade Ahmet Fethi (1801-1857) tarafından "Tabak ve Porselen Fabrikası" kurulmuştur. Bu fabrikada dağınık halde bulunan tüm ustalar toplanmış ve planlı çalışma dönemi başlatılmıştır.

Porselen fabrikasında Osmanlı saray ve toplumu için özel yapılmış Viyana ve Saks porselenlerinde önemli değişiklikler yapılarak, Türk zevkine uygun porselenler üretilmiştir. Üretimde bire bir kopyalamadan kaçınıldığı, adeta yeni orijinal şeyler yapıldığı, üretilen eserlerden anlaşılmaktadır. Türk porselenlerine ait ilk zengin örnekler Beykoz Fabrikasının kurulduğu tarihten itibaren görülür. Fakat Beykoz Fabrikası ilgisizlikten ve devlet büyüklerinin sipariş bedellerini ödememesinden kaynaklanan borçların artmasından bir süre sonra çalışamaz hale gelen fabrika 25- 30 yıl çalıştıktan sonra kapanmıştır.

Resim 42 Kapaklı ve iki kulplu kâse, altında eski harflerle “JI” işareti vardır. Yük: 13,5 Çap: 11,5 cm.

Resim 43 Beyaz porselenden tabak, tabağın altında altın yıldız ile “Eser-i İstanbul” yazılıdır. Çap: 16,5 cm

Resim 44 Karo çini birbirini tamamlayan dört parçadan oluşmaktadır. Topkapı sarayı Hırka-i Saadet Dairesi'nin “Emanet Hazinesi” odasında bulunmuştur. Beyaz renkte “Eser-i İstanbul” yazılıdır.

Resim 45 Beyaz porselen şekerlik, Yükseklik ve çap 8 cm. Ayağının iç kısmında soğuk damga ile “Eser-i İstanbul” yazılıdır.

1.1.3.7. Selçuklu Çini ve Keramik Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Erdem Yücel

Sayı: 23

Yıl: 1994

Sayfa: 24 - 30

Resim: 5 adet

Özet:

Çini ve keramik sanatı mimarinin ayrılmaz öğelerindendir. Dini ve sivil mimarinin görkemini arttıran çini olmuştur. Eski Türklerin sertleşmiş toprak, anlamında kullandıkları “kaşi” sözcüğü, Çin’de yapılmış porselenlerden ötürü “Çini” diye de isimlendirilmiştir.

Orta Asya’da Çinlilerin ilk örneklerini ortaya koyduğu çini sanatını Büyük Selçuklular egemenlikleri altındaki batıya da getirmişlerdir. Büyük Selçukluların mescit, medrese, kervansaray gibi yapıları çini, maden, ahşap, halılarla bezenmiş ve böylece Selçuklu Sanatı şekillenmeye başlamıştır. Yazar makalede Büyük Selçukluların mescit, cami, medrese gibi yapılarını örnek göstererek eserlerin yapılış tarihlerine ve hangi şehirlerde olduklarını da açıklayarak yazmıştır. Büyük Selçukluların Erken Seramik örneklerine de yer vererek örnek resimleri ile ele almıştır. Metinde Büyük Selçuklu Seramikleri ve Büyük Selçukluların kullandığı tekniklerin, her biri başlıklar halinde açıklanmaktadır.

Anadolu Selçuklu çini ve seramikleri başlığı altındaki bölümde Anadolu Selçuklu ve erken Osmanlı çinilerinden bahsedildikten sonra 16 ve 17. yy.da en parlak devresine ulaşan Osmanlı çiniciliği ve bu dönemde yapılan eserler anlatılmaktadır. Selçuklu çini sanatının ilginç örnekleri İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi yönetimindeki Çinili Köşk, Konya Karatay, Sadberk Hanım Müzesi, Victoria and Albert Museum, Berlin Dahlem, Paris Louvrei Metropolitan gibi Avrupa’nın belli başlı müzelerinde sergilenmektedir.

Resim 46 Beyşehir Kubadabad Sarayı Figür

Resim 47 Selçuklu figür sanatında örnek

1.1.3.8. Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Yıldız Porselen Fabrikası

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Ateş Arcasoy

Sayı: 49

Yıl: 1998

Sayfa: 90 - 95

Resim: 12 adet

Özet:

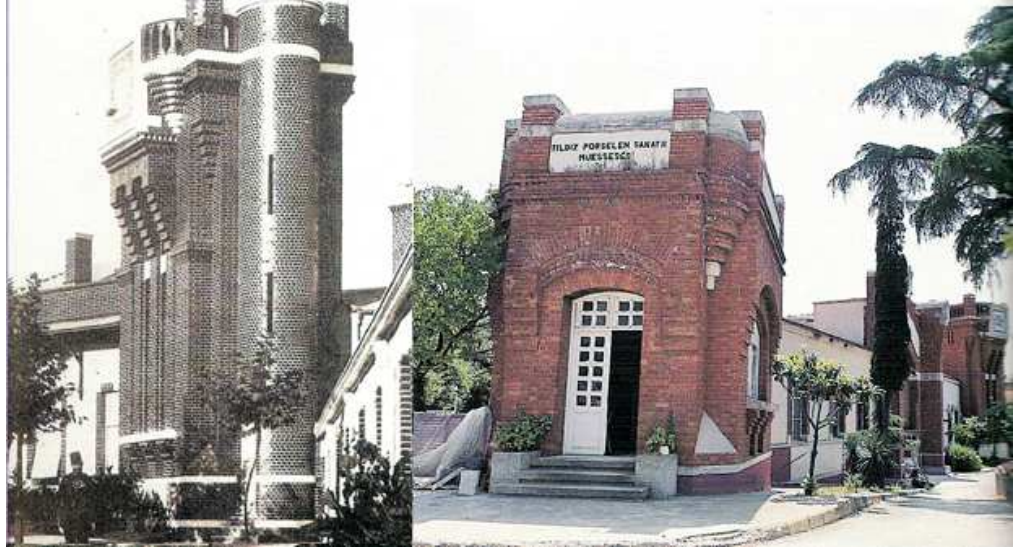
Porselen üretim teknolojisinin Avrupa'da daha 18. yüzyılın başında büyük aşamalar yapmasına karşın, Türkiye'ye 106 yıllık bir gecikme ile girmiştir. Bu sebeple Sultan Abdülhamid döneminde Saray'a ait bir porselen fabrikası kurulmuştur.

Fabrikanın planları saray baş mimarı İtalyan Raimonda d'Aronco tarafından tabanca formunda çizilmiştir. Çini Fabrika-i Hümayunu adı altında Yıldız Porselen Fabrikası, Saray'ın bahçesine inşa edilmiştir. Başta hammadde olarak büyük ölçüde dışarıya bağımlı olan fabrika, 1914'de I. Dünya Savaşı'nın başlaması sonucu kapanmıştır. Savaş sırasında ihtiyaçları gidermek üzere yeniden açılan fabrika daha sonra 1920 yılına dek sürecek olan kapanma dönemine girmiştir. 1923 yılında Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte Cumhuriyet Türkiye'sinin gurur verici kuruluşlarından biri olan Sümerbank kurulmuştur. Adı Yıldız Çini ve Porselen Sanayi Müessesesi olarak değiştirilen fabrika, 1 Ocak 1962 yılında Sümerbank adı ile faaliyetini devam ettirmiştir.

Günümüzde fabrika Müze-Fabrika olarak geleneksel Türk süsleme sanatını yaşatıp geliştirmek amacıyla 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren Yıldız Çini ve Porselen İşletmesi adı altında T.C. Büyük Millet Meclisi Milli Saraylar Dairesine bağlı olarak faaliyetine devam etmiştir. Yıldız Porselen Fabrikası müze-fabrika kimliğine geçtikten sonra Dolmabahçe Sarayı için iç hazinede bulunan bazı orijinal porselenlerin bire bir kopyaları da yapılmaya başlamıştır.

Resim 48 Yıldız Porselen Fabrikası “1900”

Resim 49 Fabrikanın bugünkü görünümü

Resim 50 Yıldız Porselen Fabrikası üretim atölyesi

Resim 51 Yıldız Porselende hazırlanan tabaklar

1.1.3.9. Yıldız Sarayında Yaratılan Bir Koleksiyon; Yıldız Çini Ve Porselenleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 81

Yıl: 2004

Sayfa: -

Özet:

Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu”, Yıldız Sarayının Boğaziçi’ne bakan kısmında kurulmuş çok önemli bir fabrikadır. Kurum, 19. yüzyılda Avrupa’nın porselen sanayiinin ülkeye getirilmesi ve Osmanlı çiniciliğinin yeniden canlandırılmasında rol oynamıştır. II. Abdülhamid tarafından “Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu” adı altında saray mimarı Raimond d’Aranco’ya 1892 yılında yaptırılan Fabrika, Anadolu’nun geleneksel çinicilik sanatının yeniden canlandırılması için çok önemli bir teknoloji geliştirme merkezi olmuştur.

“Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu”nun sanatçılarının bir kısmı, Türk resim sanatının tanınmış kişileridir. Askeri Okullarda, Sanayi-i Nefise Mektebi’nde yetişen bu ressamların bir kesimi Yıldız Sarayı bahçesindeki bu yeni sanat ortamının ilk kadrosunu oluşturmuştu. Bu nedendir ki “Sanayi-i Nefise”li ve Askeri Okul’lardan mezun olmuş sekiz ünlü isim, “Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu”nun, bugün müze ve koleksiyonlarındaki ürünlerin yaratılmasındaki en önemli rolleri oynamışlardır. Bu sanatçılar; Osman Hamdi Bey, Osman Nuri Paşa, Meşhur İzzet, İsa Behzat Bey, Halit Naci, Hüseyin Zekai Paşa, Ömer Adil Bey, Mustafa Vasfi Paşa, Hoca Ali Rıza ile kaynağı bilinmeyen sanatçılar da yazıda açıklanmaktadır.

“Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu”nun ilk döneminde yapılan ürünler; yemek takımları, kahvaltılık takımları, kahve takımları, el yıkama takımları, çalışma masası takımları, resim çerçeveleri, duvar tabakları gibi günlük kullanım eşyalarıdır.

Bu porselenlerin en güzel örnekleri bugün Topkapı Sarayı Müzesi ile T.B.M.M. Milli Saraylar Koleksiyonu’nda korunmaktadır. 1909 yılında üretimi dondurmak zorunda kalınan “Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu” 1911 yılında yeniden “Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu” adıyla üretime geçerek “Müze-Hümayun” müdürlüğüne bağlanmıştır.

İstanbul'un işgali ile fabrika tekrar uzun suskunluk dönemine girmiştir.

12 yıl sonra "Sümerbank Yıldız Porselen Sanayi Müessesesi" olarak adı değiştirilerek 1.1.1962 tarihinde yeni hayatına başladı. Yıldız Fabrikası 1994 yılında bütünüyle T.B..M..M Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na devredilmiştir. "Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu" bundan böyle Türk porselen sanatının ve sanayinin gelişmesi için yapmış olduğu önemli görevin çeşitli dönemlerini, eski sanatçıların eserlerini sergileyen ve bu yönde özel üretim yapan bir müze-fabrika olarak çalıştırılmaktadır.

1.1.3.10. Dünyanın Her Köşesinden Ateşin Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 92

Yıl: 2006

Yazar: Tuna Kargılı

Resim: 10

Sayfa: 108,113

Özet:

Paris'in yakın ilçelerinden Sevres'deki Devlet Seramik Müzesi,19. yy.ın ilk yıllarında kurulmuştur. Sevres Seramik Müzesi'nin bir imalat yerinden müzeye dönüşümü,1800 lere uzanan bir hikaye olup Aristokrat bir aileden gelen Alexdre Brangniort tarafından gerçekleştirilmiştir.

Müzedeki eserler geçmişte de günümüzde de sanatsal kategorilere göre düzenlenmiştir. Müze, seramik kategorisinde, çömllekler, fayanslar ve çinilere değerli porselen, mine işi, vitrin ve cam eserlerden oluşan geniş bir koleksiyona ev sahipliği yapmaktadır.Müzede, teşhirde olmayan eserlerle birlikte toplam elli bin parça bulunmaktadır.Bu parçaların en önemlilerini,11. 12. ve 16. yüzyıllardan kalan porselen ve seramikler, Osmanlı, Çin ve İran işleri oluşturmaktadır.

Müzenin ilk katında eşsiz tarihi İznik çinileri yer almaktadır.Koleksiyondaki 16. yüzyıl İznik çinilerini oluşturan tabaklar, vazolar, çanaklar, ibrikler müzenin gözbebeği ve övüncüdür.

Bu eserler arasına bulunan 1683 tarihli Osmanlı İmparatorluğunun Viyana Kuşatmasını betimleyen tabak ise en önemli parçadır.

Sevres Seramik Müzesi eşine rastlanmayan İznik çinileri, Türkler için yabancı bir ülkede izleyebilecekleri ve gururlandıkları görsel bir ziyafet oluşturmaktadır.

1.1.3.11. Dünyanın Her Köşesinden Ateşin Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Tuna Kargılı

Sayı: 92

Yıl: 2006

Resim: 10

Sayfa: 108–113

Özet:

Paris'in yakın ilçelerinden Sevres'deki Devlet Seramik Müzesi,19. yy.ın ilk yıllarında kurulmuştur. Sevres Seramik Müzesi'nin bir imalat yerinden müzeye dönüşümü,1800 lere uzanan bir hikâye olup Aristokrat bir aileden gelen Alexdre Brangniort tarafından gerçekleştirilmiştir.

Müzedeki eserler geçmişte de günümüzde de sanatsal kategorilere göre düzenlenmiştir.

Müze, seramik kategorisinde, çömlekler, fayanslar ve çinilere değerli porselen, mine işi, vitrin ve cam eserlerden oluşan geniş bir koleksiyona ev sahipliği yapmaktadır. Müzede, teşhirde olmayan eserlerle birlikte toplam elli bin parça bulunmaktadır. Bu parçaların en önemlilerini,11. 12. ve 16. yüzyıllardan kalan porselen ve seramikler, Osmanlı, Çin ve İran işleri oluşturmaktadır.

Müzenin ilk katında eşsiz tarihi İznik çinileri yer almaktadır. Koleksiyondaki 16. yüzyıl İznik çinilerini oluşturan tabaklar, vazolar, çanaklar, ibrikler müzenin gözbebeği ve övücüdür.

Bu eserler arasında bulunan 1683 tarihli Osmanlı İmparatorluğunun Viyana Kuşatmasını betimleyen tabak ise en önemli parçadır.

Sevres Seramik Müzesi eşine rastlanmayan İznik çinileri, Türkler için yabancı bir ülkede izleyebilecekleri ve gururlandıkları görsel bir ziyafet oluşturmaktadır.

1.1.3.12. Az İznik Öz İznik

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:6

Yıl: Nisan–1990

Yazar: John Carswell

Fotoğraf: 12

Sayfa: 60–63

Özet:

Sotheby's 25 Nisan 1990 müzayedesinde İznik çiniciliğinin bütün dönemlerinden eserleri gün ışığına çıkaran bir müzayede olmuştur. Müzayede de satışa sunulan ve varlığı bilinmeyen İznikler arasında en ilginç olanlar, İngiltere'ye yüzyıllar önce ihraç edildikten sonra, sayfiye evlerinde bekletilenlerdir. Örneğin 16.y.y.dan kalma bir İznik sürahisi, İngiltere'ye getirildikten sonra bakırdan taban ve kapak bölümleri eklenerek bu sürahi müzayedede satışa sunulmuştur.

Ayrıca üç parça mavili turkuazlı İznik seramiği de satışa sunulan eserler arasındadır. Ortasında hayvan desenleri bulunan iki tabak da satışa sunulan eserler arasındadır. Bu tabaklarda aslan ve av köpeği, tavşanlar, geyikler resmedilmiştir.

Makale İznik çinicilinin 16.y.y.dan sonra faaliyetlerinde azalma meydana geldiğine ve bunun sebeplerini anlatarak son bulmaktadır.

Resim 52 İznik döneminin son dönemini yansıtan çiniler

Resim 53 Aslan ve av köpeği desenli çini tabak

1.1.3.13. Sevres Seramik Ulusal Müzesi ve Osmanlı Seramik Koleksiyonları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 26

Yıl: 1994

Yazar: Antoinette Fay Halle

Fotoğraf: 30–32

Sayfa:8

Özet:

Makalede tüm devirlerin ve ülkelerin seramik tarihini süsleyen her kategoriden 50.000 eşyayı kapsayan Sevres Milli Seramik Müzesi'nin koleksiyonları son derece zengin ve çeşitli olduğu belirtilmektedir.

Koleksiyonun kuruluşu 19.yy. öncesinden başlamıştır. Müzede Antik Anadolu'dan parça bulunmamakla birlikte 12.ve 13. yy. tarihli bazı Bizans çömlekleri süslemesi toprak boyalı çok sade kadehlerin sergilendiği ifade edilmektedir. Ayrıca İznik çinilerinin başlangıcından 1520'lere kadar devam eden mavi tonlu parçalar ve bunlara ek olarak 16. yy. ortalarına tarihlenen çok renkli çiçek ve meyva süslemeli üç tabak da müzede sergilenmektedir.

1.1.3.14. Osmanlı Saray Dokumalarının Ve Çinilerinin Kesişen Ve Ayrılan Yolları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yıl: 2002

Sayı:68

Yazar: Hülya Tezcan

Fotoğraf: 18

Sayfa: 90- 62

Özet:

Osmanlı sanatı, saray korumasında ve denetiminde geliştiği için özellikle Klasik dönemde bütün sanat kollarında benzer desenler görülür. İmparatorluk binalarını süsleyen çiniler gibi sultanların görkemini yansıtan diğer bezeme unsuru da dokumalardır. Malzemeleri dışında renk çeşitlemeleri, geniş yüzeyleri kaplamaları nedeniyle saray dokumalarıyla çiniler arasında yakın benzerlik söz konusudur.

Çini ustaları gibi nakkaşlar ve dokuma ustaları da sarayda aynı teşkilata mensuptur. Bu sebeple nakkaşların hazırladıkları bezemeleri ile çini ve dokuma desenleri arasında kuvvetli bir bağ olduğu görülmektedir. Sernakkaşların denetiminde çini ve dokumalarda yapılacak işlere ve uygulanacak desenlere karar verildikten sonra desenler kâğıda geçiriliyordu. Ayrıca dokumalar içinde numuneler hazırlanmaktaydı.

17. y.y ikinci yarısından sonra, Avrupa sanatının ve kültürünün etkileri ve Osmanlı'nın Batıya hayranlığı artmış Saray nakışhanesinin de önemi azalmaya başlamıştı. Bu noktadan sonra da çiniyle dokumanın da yolları ayrılmıştır. İznik çini merkezinin önemini yitirmesiyle çiniye olan ilginin azalması ile çinicilik kaybolup gitmiş, kumaşa her zaman ihtiyaç olduğu için saray tarafından desteklenerek ayakta tutulmuştur.

Resim 54 Sultan I. Ahmet'in çocukluk kaftanı

Resim 55 Rüstem Paşa Camii çinilerinden, sağda laleli kemha deseni

1.1.3.15. Kütahya Çizimleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 13

Yıl: 1991

Yazar: John Carswell

Fotoğraf: 15

Sayfa: 70–73

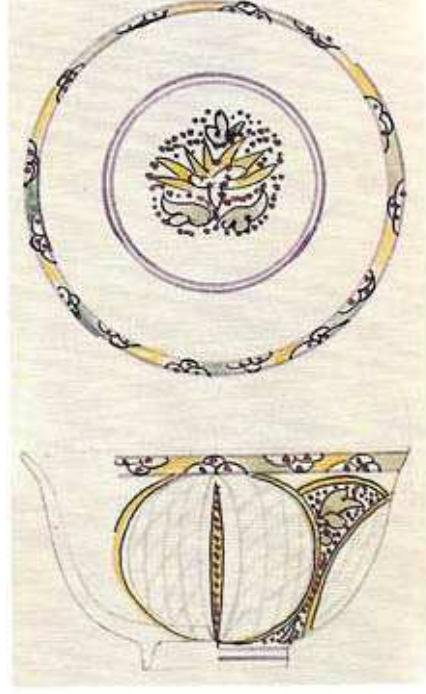
Özet:

John Carswell Kütahya çizimlerini Kütahya çini ve kapkacakları ile ilk defa ilgilenmeye başladıkları yıllarda yapmıştır. Kütahya çinileri hakkındaki kitabı Oxford'da ki Clarendon Press tarafından yayınlanmıştır.

Bu çizimler, dünyada bilinen bütün Kütahya çini ve kapkacaklarını belgelemek gibi çok iddialı bir proje olarak kitabın belkemiğini oluşturma düşüncesinden yola çıkılmış ancak konu Kütahya çinileri ile İznik çinileri arasındaki bağlantıların incelenmesi haline dönüşmüştür.

Kütahya çizimleri Sevgi Gönül sayesinde Sadberk Hanım Müzesinde sergilenmiştir. Çizimler makale yazarı tarafından elle çizilmiş ve suluboya ile renklendirilmiştir. Bu çizimler görsel bir kayıt olarak yapılmış olup, estetik ve sanatsal iddiaları bulunmamaktadır.

Resim 56 Venedik San Lazzaro Manastırında bulunan, çok nadir renk ve desenlerin kullanıldığı bir kahve fincanı ve tabağı

1.1.3.16. Kütahya’da Bir Keramik Fırını

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:10

Yıl:1991

Yazar: Faruk Şahin

Sayfa:48–55

Fotoğraf:33

Özet:

Bu yazının konusunu, Haziran 1989 da Banka Sok. 15 no lu evin temel hafriyatı sırasında bulunan keramik fırını ve buluntuları oluşturmaktadır. Toprağın atılması sırasında, çok sayıda bisküvi, boyalı bisküvi ve sırlı 18. ve 19. yy.la tarihlendirilen fincan ve kâse fragmanları yanı sıra,18. yy.la tarihlendirilebilen iki çini parçası da bulunmuştur. Ele geçirilen keramik parçalarında usta isimlerine de rastlanılmıştır. Siyah ve kobaltmavi renkte yapılmış çiçekler ve madalyonlar 18. ve 19. y.y. Kütahya motiflerine benzemektedir. Diğer parçalarda firuze ve yeşil renk sıratlı siyah bezeli ve çok renkli keramiklerdir. Motifler arasında tavşan, kuş, balık gibi hayvan figürleri de görülmektedir.

Fırın buluntusu, yapı ve plan özellikleri ile günümüz Kütahya çinicilerinin kullandıkları odunlu fırınlara benzemektedir. Hafriyat sırasında elde edilen keramik fragmanları ve keramik fırın buluntusu, 1987 yılında bulunan keramik fırını ile ele alınırsa buranın birkaç fırınlı bir keramik atölyesine ait olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Günümüz Kütahya odunlu fırınları ile benzer plan, yapı ve çalışma prensibine sahip 18.yy başına tarihlendirilen bu fırın, bugünde Kütahya çini ve keramik ustalarının teknolojik benzerliklerinin geçmişle bağlantısının kopmamış olduğunun somut delilidir.

Resim 57 Kobalt mavi bezemeli sırlı fincanlar ve kâse

Resim 58 Kazı parçalarından buluntular

1.1.3.17. Saray Bahçesindeki Yıldız Çini Fabrika-İ Hümayunu Ve 110 Yıllık Porselen Koleksiyonu

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:70

Yıl: 2002

Yazar: Önder Küçükerman

Sayfa:78- 80

Resim: 19

Özet:

Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu öncelikle Saray ve çevresinin çini ve porselen ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmuştur. Diğer yandan da fabrika, Anadolu'nun geleneksel çinicilik sanatının yeniden canlandırılması için yapılan çok önemli bir teknoloji geliştirme merkezi olmuştur.

Yıldız Sarayı'nın usta sanatçıları, hem son yüzyılın Osmanlı, porselen ve çini sanatının genel kimliğini belirlemişler hem de Avrupa teknolojisi ile Anadolu geleneğinin yeni yorumlarını yaratmışlardır.

Askeri okullarda, Sanayi-i Nefise Mektebinde yetişen ressamaların bir kesimi Yıldız Sarayı bahçesindeki bu yeni sanat ortamının ilk kadrosunu teşkil etmektedirler. Sanayi-i Nefise ve Askeri Okullardan mezun olmuş sekiz ünlü isim Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu'nun, bugün müze ve koleksiyonlardaki ürünlerin yaratılmasında ki en önemli rolleri oynamışlardır. Osman Hamdi Bey, Osman Nuri Paşa, Şeker Ahmet Paşa, İsa Behzat Bey, Hüseyin Zekai Paşa, Ömer Adil Bey, Hoca Ali Rıza Fabrikada çalışan ressamlarımızdandır.

Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu kurulduğu 1892 yılından 1908 yılına kadar düzenli bir çalışma sürdürdüğü görülür. Bu süre içinde resimhanede Fransızlar ve Osmanlılar birlikte çalışmışlardır. Burada üretilen ilk porselenler bugün müze ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır.

1909 yılında II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi ile fabrikanın üretimi durdurulmak zorunda kalmıştır.

On yıl süren suskunluk döneminden sonra 1911 yılında üretime yeniden başlayan fabrika 1.Dünya Savaşı'nın başlamasıyla uzun süre yine kapalı kalmıştır.

1957 yılında fabrikanın ismi Sümerbank Yıldız Porselen Sanayi Müessesesi olarak adı değiştirilerek tekrar faaliyete geçirilmiştir.1994 yılında bütünüyle TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığına devredilmiştir. Böylece tarihi Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu Türk porselen sanatının ve sanayinin gelişmesi için yapmış olduğu önemli görevin çeşitli dönemlerini, eski sanatçıların serlerini sergileyen ve bu yönde özel üretim yapan bir müze fabrika olarak halen çalışmaktadır.

Yıldız Çini Fabrika-i Hümayunu amblemi ay yıldız dır. Fabrikanın Sümerbank tarafından çalıştırıldığı yıllar ile Fabrikanın TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlandıktan sonra ki amblemler değiştirilmiştir.

Resim 59 Yıldız Porselen imalatı porselen takım

1.1.3.18. Topkapı Sarayının İmari Porselenleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 84

Yıl: 2004

Yazar: Ayşe Erdoğan

Sayfa: 72–76

Özet:

İmari, Japonya’da Hizen yarımadasının kuzeyinde, Çin denizi kıyısında bulunan bir liman kentidir. İhraç ettiği porselenlerle adını duyurmuştur.16.yy. sonlarında Koreli seramikçilerin Japonya’ya gelerek üretmeye başladıkları ve Sometsuka adı verilen mavi-beyaz porselenler Çin porselenleri taklid edilerek üretilmiştir bu porselenlerin üretimi 17.yy.la kadar devam etmiştir.

Topkapı Sarayı Müzesi Japon Porselenleri Koleksiyonunda 600 den fazla eser bulunmaktadır. Bunların önemli bir bölümü mavi beyaz ve çok renkli imari porselenler oluşturur. Bunların hemen tümü 18. yy.lın ilk yarısına tarihlenmektedir. Daha çok Yıldız Sarayı’nda kullanılan Japon porselenleri, Sultan II. Abdülhamid’in 1909 yılında tahttan indirilmesinden sonra, Yıldız Müzesinden alınmış, Topkapı Sarayına taşınmıştır.

Topkapı Sarayı Müzesi’nin Çin porselenleri koleksiyonunda 673 parça imari tabaklar, kâseler, leğenler, ibrikler, gülabdanlar, maşrapalar, kavanoz ve küpeler, çiçeklikler, bardak ve fincanlar gibi stili porselen eşya bulunmaktadır.

Resim 60 Topkapı Sarayında Ong Hanedanlığına ait Çin porseleni tabak ve kase

Resim 61 Topkapı Sarayında Ong Hanedanlığına ait Çin porseleni kavanozlar

1.1.3.19. Yıldız Sarayı’ndaki Çini Fabrikası

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 6

Yıl: Nisan 1990

Yazar: Önder Küçükerman

Fotoğraf:13

Sayfa: 48–51

Özet:

Fabrika kurulduğu 1890 yılından bu yana üretimini sürdürmektedir. Eski adıyla Yıldız Sarayı’nın ünlü ‘Çini Fabrika-ı Hümayunu’dur.

1959 yılından sonra adı Sümerbank Yıldız Çini ve Porselen Sanayi Müessesesi olarak değiştirilmiştir. Fabrika Türk porselen ve çini sanatının son yüzyılının en önemli eserlerine öncülük etmiştir. Çini ve seramik sanatındaki gerileme 18.ve 19. yüzyıllara gelindiğinde iyice kendini gösterir. Batıdaki Sanayi Devriminin etkileri ülkeyi ciddi zorluklara sokmuştu. Bu sebeple Fabrikanın kuruluşuna karar verilir. Çini ve seramik teknolojisinin de yenilenmeye ihtiyacı vardı bu yenilenmede 1890 yılında fabrikanın kuruluşuyla gerçekleştirilmiştir.

Yıldız Sarayı’nda ki Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu Dolmabahçe Sarayı bahçesi içindeki Hereke Fabrika-ı Hümayunu ve Sanayi-i Nefise Mektebi ile gerek teknoloji gerekse sanatsal açıdan çok yakın ilişki içinde bulunmuştur. Bu fabrikalardaki yöneticiler, ustalar, Sanayi-i Nefise’de öğrenim görmüşler, hocalık yapmışlardır. Son yüzyıl içinde Türk sanatına imzalarını koymuş olan en ünlü sanatçılar arasında,’Yıldız İşleri’ne imza atmış veya katkıda bulunmuş kişilerin sayısı bu durumu açık olarak göstermektedir.

Resim 62 Lenger tabak sıraltı çalışma 45 cm

1.1.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.1.4.1. Gücü ve Duyguları Yansıtan Örtüler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Süheyla Murat

Sayı: 76

Yıl: Nisan – Mayıs 2003

Fotoğraf: Akadur Tölegen

Sayfa: 80 - 92

Resim: 33 adet

Özet:

16. yüzyıl Osmanlılar'ın diğer sanat kollarında olduğu gibi, Türk işlemlerinde de en üst düzeye ulaştığı yüzyıldır. Sanatçılar bu yüzyılda eserlerinde doğadaki muhtelif meyve ve çiçekleri stilize ederek kullanmışlar ancak hayvan motifinden tamamen vazgeçmişlerdir. 16. yüzyılın ikinci yarısından sonra çarkıfelek, çinbulutu ve çintemani gibi motifler işlemlerde yoğun olarak göze çarpar.

18.yüzyıl sonlarında ise altın ve gümüş alaşımli tel işlemeciliği sevilerek yapılmıştır. Ayrıca seraser, kadife, atlas, tafta, bürümcük ve şalakî, lâhuraî yünlüler toplar halinde işlenmiştir. Saltanatın gücünü yansıtan işlemler Fatih Sultan Mehmet döneminde inşa edilen Arz Odasında yapılan tören ve divan toplantılarında devletin zenginliğini gözler önüne sermek için kullanılırdı. İşlemeli Arz Odası Örtüleri form, bezeme ve üslup açısından 16.yüzyılın ikinci yarısında üretilen Osmanlı kumaş ve kuyumculuğunun seçkin örneklerini oluşturur. Bu makalede bu işlemler tek tek örneklerle açıklanmaktadır. Bunlar taht örtüsü, taht yastıkları, incili perde, incili işlemeli taht minderi, inci işlemeli örtü, inci işlemeli kahve örtüleri, murassa kahve örtüleri, incili bohçalar, inci nişan bohçası, mendil bohçaları, cüz keseleri, cilbentler gibi eşsiz tasarım ve işçilikleri ile Osmanlı'nın ihtişamını gözler önüne seren eserlerdir.

Resim 63 İncili nişan bohçası 19.yy.

Resim 64 İnci işlemeli taht minderi 17. – 18. yy.

Resim 65 Taht yastığı

Resim 66 Cüz kesesi, Osmanlı 19.yy.

1.1.4.2. XIII. yüzyıl Anadolu Selçuklu Halıları Restitüsyon Etütleri Sırasında Ortaya Çıkan Bir Özellik

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: M. Önder Çokay

Sayı: 38

Yıl: 1997

Sayfa: 136 - 138

Resim: 11

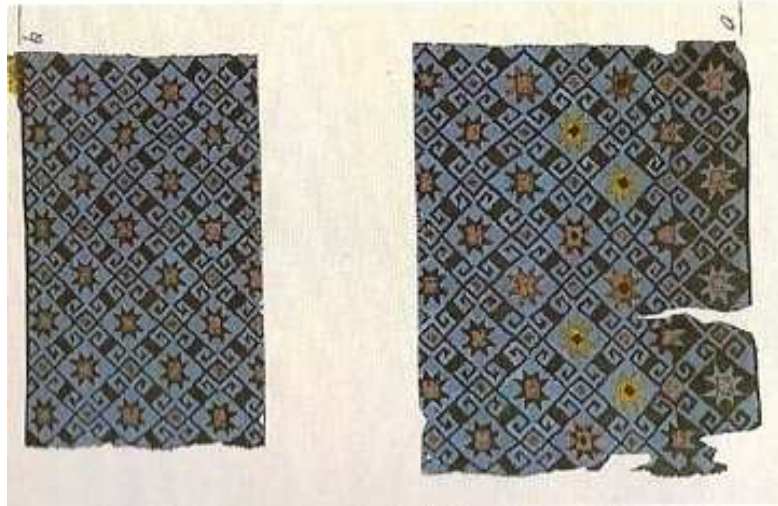
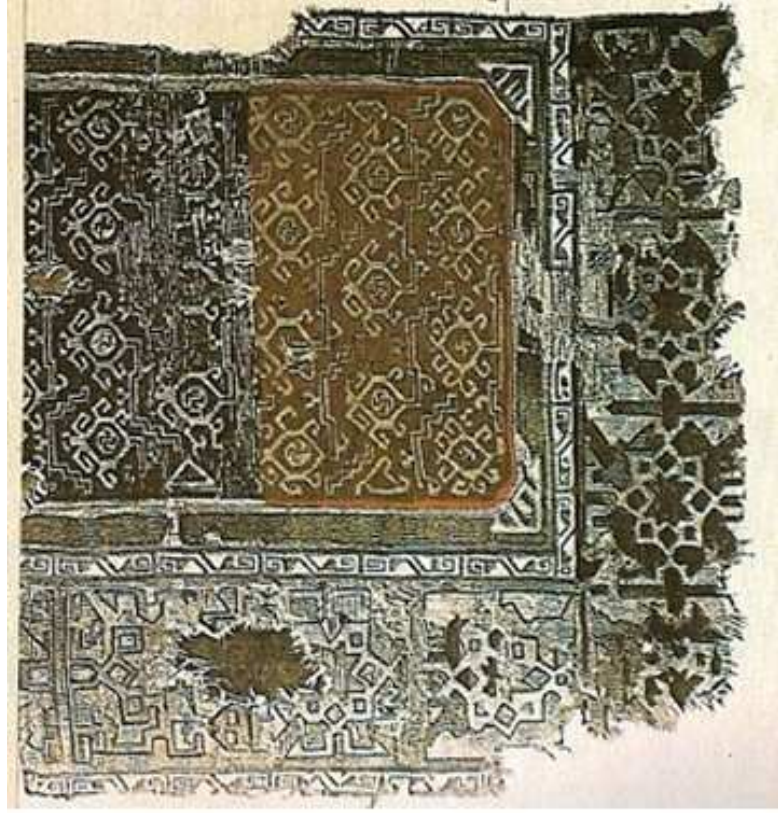
Özet:

Geleneksel sanatlarımızdan olan halı köklü bir geçmişe sahiptir. XIII. yy. Anadolu Selçuklu Halıları, Dünya halı sanatında önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilirler. Bu devre ait Ondört adet olan bu halılar sıra dışı boyutları ve bu boyuttaki teknik hâkimiyet, halı sanatında önemli bir gösterge olarak kabul edilir. Halıların altı adeti 1905'te Konya Alaaddin Camiinde, üç adeti 1930'da Beyşehir Eşrefoğlu Camiinde bir aded de Konya Kılıçaslan Kümbeti'nde bulunmuş olup bunların hepsine "Konya Selçuklu Halıları" denmektedir.

Bu halıların incelenme aşamasında desen analizlerinden başlayarak yapılan çalışmalar, restitüsyona dönüşerek müzelerdeki orijinallerinde dahi görmenin zor olduğu bazı önemli bulgular aksettirirler. Bu bulgulara göre halılar mesaj içeren, konuşan halılardır. Halı desenleri motif ve motif istif bakımından, geriye gidiş ve geriden gelişi olmayan, başlangıçtan bitime doğru tek yönlü, durağan bir başlangıcı olan, iki yanda yayılması durdurulmuş, bitişte ise, motif kesilmelerinden anlaşılacağı gibi, süreklilik, devamlılık imajı olan, orta kısmın uzunluğu için değişkenlik toleransı olan, bir orta kısım istif düzenini yansıtmaktadır.

Anadolu Selçuklu Halılarında verilmek istenen mesaj menzildir. Menzildeki fikir ok menzilinden kaynaklanmaktadır. Bu halılar, saf seccadelerin ana temasını oluşturmuşlardır. Dolayısıyla Türk – İslam sanatının güzel örneğini tekil eden bu halılar sadece yere serilen bir nesne olmaktan çıkıp, sanat eseri konumunda kabul edilirler.

Resim 67 Konya Mevlana Müzesi

1.1.4.3. Sultan Kaftanlarında Yer Alan Dokuma Bantlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şerife Atlıhan

Sayı: 70

Yıl: Nisan – Mayıs 2002

Sayfa: 106 - 112

Resim: 17 adet

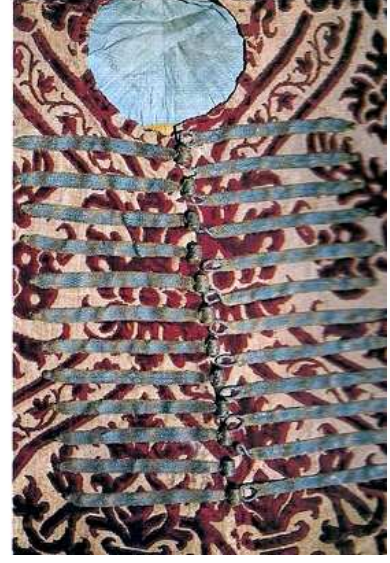
Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi kumaş deposunda bulunan dar dokumaların (bantlar) Yörük kolanlarıyla karşılaştırılması amacıyla 1996 yılında çalışmalara başlanmıştır. Araştırmacı Hülya Tezcan tarafından yapılan bu çalışmada 15. 16. ve 17. yüzyıl sultan kaftanlarında yer alan ve giysilerden ayrı olan diğer bantların desen, renk, malzeme kullanım yerleri ve dokuma teknikleriyle ilgili yapılan inceleme makalenin konusunu içermektedir.

15. yüzyıl'ın başında Osmanlıların henüz Selçuklu devri kıyafetlerini devam ettirdikleri görülür. Daha sonra Osmanlılar yavaş yavaş kendilerine özgü hayat tarzlarına göre yeni bir kıyafet anlayışı geliştirmişlerdir. Osmanlı Sultan Kaftanlarında, çaprastların görülmesi İranlılardan sonra gelir. Topkapı Sarayı kumaş deposundan Sasaniler'e ait örnek verilen ve 8. – 9. yüzyıla tarihlenen kürklü keten kaftanda önde karşılıklı beş sıra çaprast bant yer alır. Şah İsmail'in portresinde de çaprastlı kaftanlar görülmektedir.

İncelenen kaftanların örnekleri ve Topkapı Sarayı kumaş deposunda çaprastları incelenen Sultan Kaftanlarının döküm numaraları ve özellikleri makalede açıklanmaktadır. Makalede ayrıca Kaftan çaprastlarında ve diğer giysilerde bulunan bantların analizleri yapılırken. Teknik açıdan da sınıflandırılmasının yapıldığı görülmektedir.

Resim 68 İşlemeli kaftan

Resim 69 Maşlah yakası ve bantı

1.1.4.4. Şifalı Gömlekler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 96

Yıl: 2006

Sayfa: 118 - 125

Resim: 10 adet

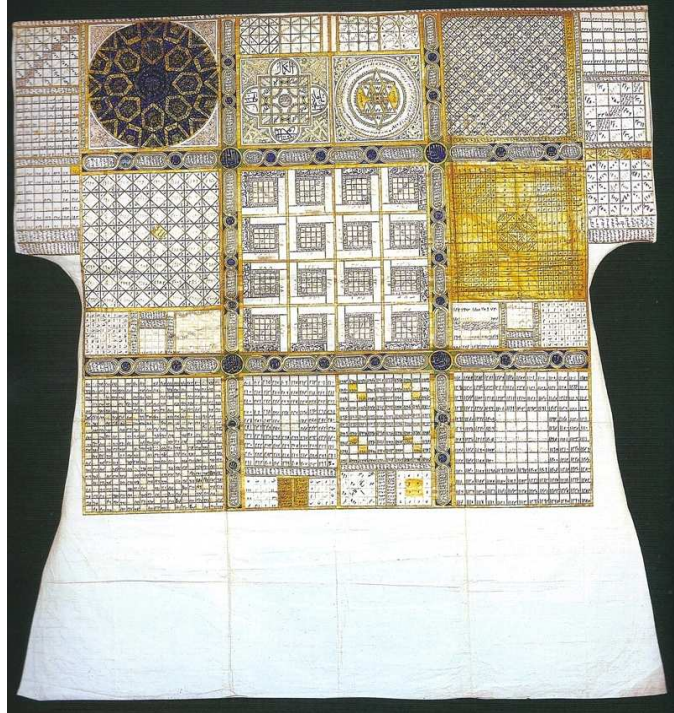
Özet:

Kişiyi hastalıklara, türlü kötülöklere karşı koruduğuna, hastalara şifa verdiğine inanılan ve “şifalı gömlekler” olarak adlandırılan ve Topkapı Sarayı Padişah Elbiseleri Koleksiyonu’ndaki gömlekler Doç. Hülya Tezcan tarafından makale konusu olarak anlatılmaktadır. Şifalı gömlekler ilk defa 2002 yılında İstanbul da düzenlenen 38. Uluslar arası Tıp Kongresi kapsamında sergilenmiş olup koleksiyonda 87 adet tılsımlı gömlek; bir takma yaka, beş takke, on yazılı örtüden oluşan yaklaşık yüz civarında eserden oluşmaktadır. Buna göre gömlekler aharlanmış ve kağıt özelliği kazandırılmış pamuklu patiskalar üzerine renkli mürekkeple yazılmış, bazen altın ve gümüş yaldızla zenginleştirilmiştir. Devrin “müneccim”i (astronom), din adamı, hattat ve nakkaşların iş birliği ile hazırlanan gömlekler kesimlerine göre kaftan görünümünde boyu diz altına kadar inen, önden açık, yakasız veya uzun kollu olanlar, kalçalarına kadar inen önden açık veya göbeğe kadar yırtmaçlı olanları önleri çapraz kapananlar, iki yanı açık, baştan giyilen, uzunluğu bele kadar olanlar gibi, boylarıyla farklılıklar gösterirler. Topkapı Sarayı’ndaki koleksiyonun önemi ise 15. yüzyıldan 20.yüzyıl başlarına kadar sultanlar ve hanedan üyeleri için yapılmış olanlardan, dergah işi ve halk için hazırlanmış gömleklere kadar değişik örneklerin toplu halde bulunması sebebiyledir.

Resim 70 Hz. Muhammed'in ayak izinin betimlendiği şifalı gömlek

Resim 71 Kişiyi türlü olumsuzluklara karşı koruduğu düşünülen tılsımlı gömlekler

Resim 72 Tılsımlı takma yaka

Resim 73 Şifalı sancak, üzerinde üç yırtıcı hayvanın betimlendiği sancakta Fetih ayetleri

1.1.4.5. Topkapı Sarayı'nın Çatmaları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hülya Tezcan

Yıl: 2004

Sayı: 85

Sayfa: 86 - 94

Resim: 14 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonu'nda bulunan kadifelerden yapılmış giysiler ve mefruşat, köken ve cins bakımından çeşitlilik göstermektedir. Koleksiyonu oluşturan eserler arasında, batıda İtalyan şehir devletleri, Venedik, Floransa ve Cenova kadifeleri ile İspanya kadifeleri, doğuda İran ve Hint Kadifeleri ile Osmanlı kadifeleri yer almaktadır.

Yazıda Avrupa Kadife Dokumacılığının merkezleri ve dokuma fabrikalarından hakkında ayrıntılı olarak bilgi verilmektedir. Ayrıca İstanbul, Bursa ve Edirne şehirleri için hazırlanan belediye kanunlarından bahsedildikten sonra, kanunda esnafın üretimle ilgili uyması gereken standartlardan bahsedilmektedir. Yazının Doğu Kadifeleri başlığı altında ise Çin, İran, Mısır, Şam, Bursa kadifeleri, Bilecik tezgahları anlatılmaktadır.

Resim 74 Çatma yastık yüzü, madalyon desenli

Resim 75 Çınar yaprağı desenli çatma yolluk

Resim 76 Çatma yastık yüzü, lale desenli

Resim 77 Madalyon şemasında desenli çatma pano

1.1.4.6. Türk Giyim Tasarımının Tarihi Kaynakları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 83

Yıl: 1997

Sayfa: 74 - 80

Resim: 9 adet

Özet:

Makale başlığı Türk Giyim Tasarımının Tarihi Kaynakları olarak verilmekle birlikte Osmanlı İmparatorluğu zamanında Anadolu'da yapılan dokuma türleri ve bunlardan yapılan kıyafet türleri hakkında bilgi verilmektedir. Anadolu dört bir yandan gelen göçlerle zengin bir kültürel kimlik taşımış ve bu yönde özgün ürünlere sahip olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde de giyim önemli bir tasarım ögesi olarak kabul edilmiştir. Hatta tekstil ve giyim iletişim dili açısından devlet düzeyinde titizlikle denetlenen bir konudur.

19. yüzyılda Batı' da görülen "Sanayi Devrimi" sonucu Osmanlı İmparatorluğu'nda başta İstanbul olmak üzere birçok bölgede fabrikalar kurulmuş giyimdeki yenilikler ülkede yaygınlaştırılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde insanların değişik özelliklerine göre tanımlanmasında, giyim sistemi önemli bir görsel iletişim dili olarak kabul edilmiş ve bu yönde tasarımlar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yazıda Osmanlı askerinin kıyafeti üzerine yapılan tasarım yenilikleri ve Osmanlı kadın ve erkek giyimindeki değişiklikler dönemlerine göre anlatılmaktadır. Yazının sonunda dipnotlar yer almaktadır.

Resim 78 Surname-i Vehbi 172

Resim 79 Anadolu'da giyimi tasvir eden minyatür

Resim 80 19. yy. İpek gelinlik

Resim 81 19.yy. Canfes Üçetek

1.1.4.7. Türk İpek Halıcılığı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Latif Taraşlı

Sayı: 39

Yıl: 1997

Sayfa: 157 - 158

Resim: 5 adet

Özet:

İlk Türk ipek halı örnekleri 18.yy.da görülür. Yün yerine ipek ipliğinin kullanıldığı ipek halılar desen ve sıklık açısından farklılıklar gösterir. Bu halılar genelde iki grupta incelenir. Anadolu İpek Halıları ve Saray atölyelerinde dokunan Saray İpek Halıları. İpek halılar ile yün halılar arasındaki teknik fark ise sıklıktır. Anadolu ipek halıları, dokunduğu yörenin yün halısı özelliklerini yansıtır. Sıklık, desen ve renkler hemen hemen aynı olup cm^2 'ye düşen düğüm sayıları 9,16 ve 25'tir. Yün ve ipek halıların dokunduğu merkezlerde aynıdır. Anadolu'da dokunan ipek halıların ortak özelliği seccade olarak dokunmalarıdır. Makalede Saray halılarının başlangıçta İran düğümü ile daha Türk düğümü ile dokundukları belirtilmektedir. Günümüzde ise Türk ipek halılarında görülen en fazla sıklık cm^2 de 100 düğümdür. Bunun yanı sıra bu sıklığın üzerinde çok zor da olsa cm^2 de (28X28) 784 düğümlü olan halı üretimi gelmektedir.

Resim 82 Ayna göbekli halı

Resim 83 Dini içerikli ipek halı

Resim 84 Gördes 19. yy. ipek halı

1.1.4.8. Halıda Tasarım 16. ve 17. Yüzyıllarda Uşak Halıları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Candan Akpınar

Sayı: 96

Yıl: Eylül – Ekim 2006

Sayfa: 102 - 109

Resim: 13 adet

Özet:

Türk halı sanatına ait ilk örnekler Orta Asya’da Hun Türkleri’nin bulunduğu Altaylar’ın beşinci “Pazırık” kurganında bulunmuştur. Bu örnekler en eski halı tipinin kalitesi ve motiflerinin zenginliği ile de dikkat çeker. Pazırık halısı ile başlayan halı sanatı, Selçuklu halılarında kufi yazılı bordürler ve geometrik motifler şeklinde devam etmiştir. Sonra hayvan figürlerinin yerini sekizgenlerin baklavalının, yıldızların yer aldığı Osmanlı halıları ortaya çıkmıştır. 16.yy. da Osmanlı İmparatorluğunun yükselişine paralel olarak halıcılık sanatında da büyük bir zenginlik görülür.

16.yy. Türk halılarını üç grupta toplamak mümkündür. Birinci grup Uşak Halıları, ikinci grup Bergama Halıları, üçüncü grup Osmanlı Saray Halıları adını almaktadır. Türk halıları içinde özel bir yeri olan Uşak halıları iki esas grup olarak madalyonlu ve yıldızlı Uşak halıları adı ile tanınırlar.

Halıcılığın Uşak’ta ilk gelişmesi iktisadi bir varlık olması 16. yüzyıla rastlar. Aynı zamanda bu halılar Türk halıları içinde en büyük ve tanınmış gruptur.16. yüzyılın Avrupalı ressamın tablolarında bu halılara çok rastlanır.

16. yüzyıl başlarında itibaren gelişerek klasik şeklini alan madalyonlu Uşak halılarının Avrupa’ya da ihraç edildikleri görülür. Madalyonlu Uşak halıları Kanuni Sultan Süleyman zamanında değer kazanmış, Süleymaniye Camii için özel halılar dokutturulmuştur. 17. yüzyılda madalyonlu halıların değişik tipleri de ortaya çıkmıştır. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile Vakıf Halı Müzesinde ve Konya Mevlana Müzesi’nde birçok güzel ve değişik madalyonlu Uşak halısı örnekleri bulunmaktadır. Son yıllarda Kuveyt Emirinin yeni kurduğu Ulusal Kuveyt Müzesi’nde çok iyi durumda 325x725 cm. ebatlarında madalyonlu Uşak halısı bulunmaktadır.

Yıldızlı Uşak halıları Uşak halılarının ikinci büyük grubudur. Orta boy halılardır. 17. yüzyıl sonuna kadar Uşak'ta dokunmuş halılardır. Yıldızlı Uşak halılarının klasik tasviri Venedikli Rönesans ressamı Paris Bordone'nin Academia di Belle Arti'deki 1534 tarihli bir resminde keşfedilmiştir. 16. yüzyıldan günümüze ancak 20-25 adet yıldızlı Uşak halısı ulaşmıştır. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde, İstanbul Sultanahmed Camii'nde, Hünkar Kasrı'nda ve Vakıflar Halı Müzesi'nde yıldızlı Uşak halıları örnekleri bulunmaktadır. Londra'daki Victoria ve Albert Müzesi ile New York Metropolitan Sanat Müzesi ve Türk İslam Eserleri Müzesi'nde de Uşak halısı örnekleri vardır. 15. yüzyıldan başlayarak Osmanlı sanatında ortaya çıkan Çin bulutlu halı motifleri özellikle Uşak halılarında çok sık rastlanan bir motiftir. Beyaz ya da açık krem renk zemin üzerine dokunmuş çin bulutlu ve palmetli bordürleri olan Uşak halıları, Kuşlu Uşak ve Çintemanili Uşak Halıları adları ile anılırlar. Bu halılar 16. yüzyıl ve 17. yüzyıllarda dokunmaya başlamıştır Uşak halıları 16. yüzyıldan 18. yüzyıl sonuna kadar Anadolu halılarının ikinci parlak devrini oluşturmakla birlikte, 18. yüzyılın sonunda tasarım açısından bozulmaya başlamışlardır.

Resim 85 Kuşlu Uşak halısı, 17. yy

Resim 86 Beyaz zeminli Uşak Halısı 17.yy.

Resim 87 Kuşlu, 16. yy. Uşak halısı

Resim 88 Rumili, 16. yy. Uşak Halısı

1.1.4.9. Yazıyı Kumaşa Dokuyan Eller

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Sayı: 79

Yıl: 2003

Sayfa: 112 - 114

Resim: 13 adet

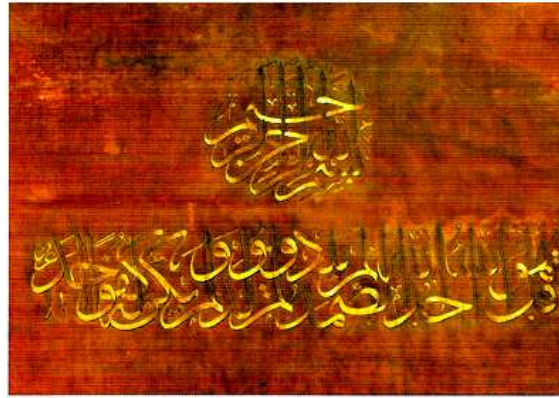
Özet:

Süsleme sanatı, insanların beğenilme içgüdüleriyle süsü ve süslenmeyi sevmesinden, giydiği ve kullandığı eşyaları bezeme ihtiyacından doğmuştur. Bu sanatın ilk örnekleri, M.Ö. 2500' lerde Sümer kadın elbiselerindeki geometrik işlemlerde görülür. Pazırık ve Noin Ula kazılarındaki buluntulardan Hunların (M.Ö.13.y.y.) tüm eşyalarını applike tekniği ile işledikleri tespit edilmiştir. İslamiyet'ten sonra, Türk işleme sanatında kullanılan motiflerin figürden doğaya yöneldiği gözlenir. Selçuklularda, işleme sanatına büyük önem verilmiştir.

Türk işlemeciliğinin en parlak dönemi Osmanlı devrinde görülmektedir. Onaltıncı yüzyıl işlemlerinde kullanılan motifler, genellikle doğadan alınmıştır.17.yüzyıl işlemleri bir önceki dönemin devamı olmakla birlikte renkler pastelleşmiş olup çeşitleri ise artmıştır. 18. yüzyılda işlemlerinde Rokoko ve Barok sanatının etkileri açıkça görülür. En yaygın teknik ise dival olarak isimlendirilmiştir.

İşleme sanatı 18. yüzyılın sonu ile 19.yüzyılda, Türk Rokokosunun etkisi altında kalarak uygulanmış ve bu dönem işlerinde motif olarak ay yıldız, tuğra ve yazı kullanılmıştır. Sultanlar için hazırlanan çevre, havlu gibi eşyalar üzerinde görülen hatlar, övgü beyitleri içerirler. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Bayezid'deki Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde bulunan dival tekniği ile işlenmiş pek çok işleme hatlar bulunduğunu belirten yazar, dival tekniğinin özelliklerini ve bu teknikte işlenmiş hatlar fotoğraflarıyla birlikte numaralandırılarak yazıda açıklanmaktadır. İşleme olarak yazılan hatların kalıpları, ünlü hattatlar tarafından hazırlandıktan sonra, atölyelerde, "zerduzan" denilen altın işleyicileri tarafından işlenmiştir. İşleyenler alçak gönüllülüklerinden dolayı yaptıkları eserin altına imza atmamışlardır.

Resim 89 Kumaş üzerine işlenmiş hat yazıları

1.1.4.10. Geleneksel Dokumacılık Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yazar: Agnes Gal

Fotoğraflar: Endre Gal

Resim: 5

Sayfa: 118-120

Özet:

15. 16. Yüzyıllarda Avrupa aristokrasisinde Türk ve İnan halıları ilgi görmekteydi. Masalarının üzerlerini iyi cins ufak halılar ile döşemek modaydı.17. yüzyılın sonlarında ise oryantal halılar kent halkının günlük yaşamına kadar girmişti.

19. yüzyılda kolay solan Avrupa fabrika ürünlü boyalar halıların dokunmasında kullanıldığından Türk halıları dejenere olmaya başlamıştır. Bu durumun önlenmesi için 1891 yılında Osmanlı padişahı II. Abdülhamit ilk halı fabrikasını Hereke'de açmıştır. Bu bölgeye has el dokuması ince düğümlü ipek halılar halen dokunmaktadır.

Günümüzde araştırmacılar tarafından Anadolu dokumalarını bulup ortaya çıkarmak, kökenlerine, motiflerine ve renklerine göre sınıflandırmak amacıyla halen araştırmalar ve yayınlar yapılmaktadır.

Yörükler Türk kültürünün en saf haliyle korunmuş gruplarından biri olduğu için dokudukları halılarda ilgi çekmektedir.

İlginç Anadolu kilimlerinin anlatıldığı bu makalede doğal olarak Anadolu dokuma sanatının yalnızca bir bölümü tanıtılmaktadır. Burada sunulan örnekler Anadolu dokumacılığının 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar kapsayan örnekleridir ve dokumacılığın ticarileştiği bir ortamda bile Anadolu'da bazı sanat eserinin bulunduğunu göstermektedir.

Resim 90 İki adet Yörük Halısı

Resim 91 Orta Anadolu Köy Halısı, Konya yöresi

1.1.4.11. Avar Kilimleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 65

Yıl: 2001

Yazar: Candan Akpınar

Fotoğraf: 9

Sayfa: 86-88

Özet:

Türk kültürünün temsilcisi olan Avarlar önce Orta Asya'da, sonra 6. ve 9.yüzyıllar arasında Doğu Avrupa da imparatorluk kuran Orta Asya asıllı bir kavimdir. Hun İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Batı Asya'dan göç eden Avarlar, akınlar düzenleyerek Slav kavimlerinin buldukları topraklara yerleşmişlerdir. Macaristan topraklarını ele geçiren ve Macaristan'da Türk asıllı bir kavim olan Hunlar'dan sonra yine Türk asıllı kavim olarak uzun yıllar yaşayan Türk kavmi Avarlar'dır.

1935 te Bocha (Boça) köyü yakınlarında açılan bir mezarda Avar krallarına ait olduğu düşünülen hazine eşyaları arasında kilimler çıkmıştır.

Avar Türkleri'nden kalan dokumacılık türü de kilim dokumacılığıdır. Kilimlerde yün ve gümüş rengi sim kullanılmıştır. Renk olarak kırmızı, lacivert, ördekbaşı yeşil, siyah, kahverengi renkleri kullanıldığı görülmektedir. Motif olarak da geometrik motifler dikkati çekmektedir.

13. yüzyıl sonlarına kadar Macaristan'da yapılan kazılarda Hun İmparatorluğu'na ve Avarlar'a ait çok zengin eserler bulunmuştur. Budapeşte'de ki Milli Müze'de bazı kaynaklardan eld edilen birçok eser sergilenmektedir.

Resim 92 Avar kiliminde orta zeminden detay

1.1.4.12. Avar Kilimleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yıl: 1990

Yazar: Fahrettin Kayıpnoz- Naciye Kayıpnoz

Resim: 6

Sayfa: 114-116

Özet:

Makale de Sivas İl Merkezinde ki camilerde bulunan Avar Kilimlerinden bahsedilmektedir. Dünya müze ve koleksiyonlarında çok ender bulduklarından çok değerlidirler. Avar halı ve kilimleri, Türk dokumacılık tarihi içinde kendine özgü motif ve renkleri özgün bir grup olarak değerlendirilirler.

Sivas' da, miladi 1196 yılında yaptırılmış tarihi Ulucami' nin tabanında serili bulunan kilim, Avar dokumalarının özelliklerini taşıyan önemli bir parçadır. Parça 89 Envanter no ya kayıtlı olup Sivas Müzesi Halı Ve Kilim Seksiyonunda sergilenmektedir. İkinci kilim, Sivas ili, Merkez Osman Paşa Camiinde bulunan ve Sivas Müzesinde Giysi Seksiyonu panosunda teşhire alınan 217 döküm nolu Avar kilimidir. Bu kilimler küçük sökükler ve küçük yırtıkları dışında bütünüyle sağlam ve canlı durumdadırlar.

Resim 93 Avar kilimlerinden motif detayları

1.1.4.13. Dobag Halıları Ve Doğal Boyamacılık

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:10

Yıl:1991

Yazar: Nevin Kızıltuğ

Sayfa: 102–105

Resim: 11

Özet:

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğr. Üyesi Nevin Kızıltuğ Çanakkale (Ayvıcık), Manisa (Yurtdağ) yöresini araştırma konusu seçerek buralarda DOBAG (Doğal Boya Araştırma ve Geliştirme) Projesini uygulamaya koymuştur. Yörede tamamı yün, doğal boyalı, yöresel geleneksel motifli halılar üretilmektedir.

Bu yazıda bu proje, projenin başlangıcı, doğal boyamacılık ve projenin başlangıcı anlatılmaktadır.

Resim 94 Doğal boya maddeleri ve örnekler

1.1.4.14. Halı Tamirle 200 Sene Daha Yaşar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 13

Yıl: 1991

Röportaj: Fehiman Yazıcı

Fotoğraf: 3

Sayfa: 62–63

Özet:

Bu yazının konusunu eski halı ve kilim tamirciliği işini ağabeyi ile sürdüren Medeni Dinç ve Hasan Dinç ile halıların tamiri üzerine yapılan bir röportaj oluşturmaktadır.

Medeni Dinç Kapalıçarşının çevresindeki hanlardan birinde ağabeyi Hasan Dinç ile birlikte çalışmaktadır. Mimar Sinan Üniv. Geleneksel El Sanatları Bölümü, Halı ve Kilim Restorasyonu bölümünde de Öğr. Gör. Olarak ders vermektedir.

Medeni Dinç'e göre eski halılar 200 sene dayanmakta şimdiki halılar ise 100 sene bile gitmemektedir. Bu yüzden halı tamir işini sokaktan kurtararak akademinin içine sokmalıdır. O zaman bizim geleneksel sanatlarımız daha yüzlerce yıl yaşamaya devam edecektir.

Resim 95 Konya yöresine ait bir halı tamiri

1.1.4.15. Isparta Halıcılığı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 8

Yıl: Ekim- Kasım 1990

Yazar: Önder Küçükerman

Sayfa: 76–81

Fotoğraf: 8

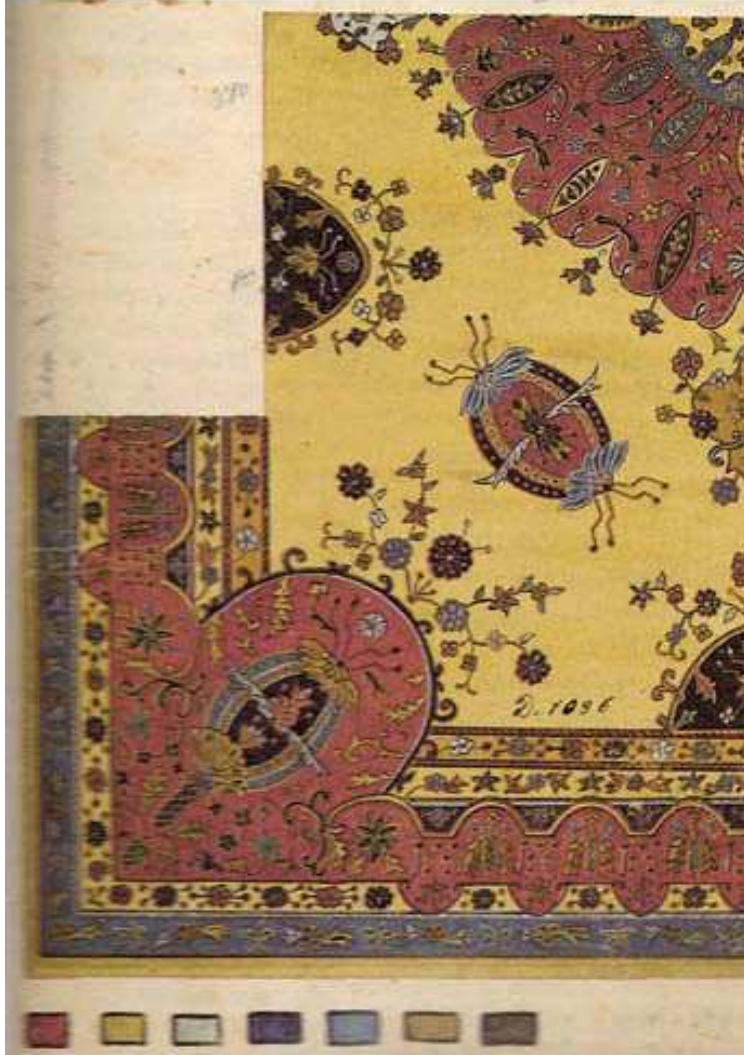
Özet:

Prof. Önder Küçükerman'ın Türk Sanayi tarihi ile ilgili çalışmalarının devamı olarak (Batı Anadoludaki Türk Halıcılık Geleneği İçinde İzmir Limanı ve Isparta Halı Fabrikası) isimli bir kitabı da bulunmaktadır.

Sümerbank / Sümerhalı A.Ş. tarafından yayımlana bu kitap, Batı Anadolu'daki Türk Halıcılık merkezlerinin, 19. yüzyılda Sanayi devriminin etkisiyle, özellikle yabancı şirketlerin girişimi ile başlatılmış olan çok büyük halıcılık organizasyonlarına ışık tutmaktadır.

Kitabın yazarı tarafından bu dergi için hazırlanan yazı da, bu kitabın Isparta halıcılığı ile ilgili kısımları ana hatlarıyla ortaya koyan bölümlerini özetlemektedir.

Resim 96 Isparta Halısı örneği

1.1.4.16. Karacahisar Köyü Halıları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 19

Yıl: 1993

Yazar: Pakize Nilgün Uysal

Sayfa: 50

Fotoğraf: 5

Özet:

Muğla'nın Milas ilçesine bağı Karacahisar Köyü'nde yaklaşık 195 aile halıcılıkla uğraşmaktadır. Her aile yılda dört halı dokumaktadır. Halen kullanılan yünlerin boyasında olarak yörede bulunan bitkilerin yapraklarından ve köklerinden yararlanılmaktadır. Halılarda hakim renkler kahverengi, siyah ve kırmızıdır. Halılarda mavi renk kullanılmaktadır. Halılardaki motifler gemici suyu, tabaka, eli koynunda, Cafer, çilekli, turunçlu, su, patlıcanlı gibi isimlerle anılmaktadır.

Birde tamamen farklı desen özelliğı gösteren bir model vardır ki ortası madalyonlu, ya da şal deseni olarak adlandırılan motifler Karacahisar'a özgüdür ve yalnız bu köyde dokunmaktadır. Zemin kırmızı ve beyaz olarak dokunur.

Madalyonlu Karacahisar halılarında kullanılan motifler pabuçlu, durbullah, güllü su, elim kara, sarkık, Isparta gülü, baklaçiçeğı, tavukayağı, delebik, testereli su, kırık makine gibi motif isimleri yer almaktadır. Motif yönünden zengin olan Karacahisar halılarında 10 santimetrekareye ortalama 600–1200 arasında düğüm düşmektedir. Yörede dokunan halıların en önemli özelliğı kaliteleridir.

1.1.4.17. Kaybolmuş Bir Halı Yöresi Obruk

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 22

Yıl: 1993

Yazar: Nalân Türkmen

Fotoğraf: 15

Sayfa: 64–68

Özet:

Obruk Halıları yüzyıla yakın bir zamandır dokunmaktadır. Konya-Aksaray yolu üzerinde bulunan bu yöre halkının karakteristik niteliklerinin tanınmasını sağlayan halılarında temel motif ve kompozisyonları ile kendine özgü renk skalası kullanılması, eski bir geleneğe sahip olduğunu göstermektedir.

Obruk halı örneklerinin kompozisyon şemalarına göre kendi aralarında üç ana gruba ayrılır. Kompartıman düzenli halılardır. Halının zemini teşkil eden altıgen veya sekizgen motif, ‘Türkmen Gölü’ olarak da adlandırılmaktadır. Prof.K. Erdmann bu tip halıların Doğu Anadolu ve Kafkas kaynaklı, olduğuna, dolayısıyla Kuzey Avrupa’ya Karadeniz yoluyla ihraç edildiğini söylemektedir.

Bu halıların ikinci grubunu ‘Çubuklu ve Kolonlu’ zemin üzerindeki halılar oluşturmaktadır.

Üçüncü grubu ise rozet şeklinde üsluplaşmış kır çiçeklerinin zemine yerleştirilmesinden oluşan halı örnekleridir. Geometrik düzenin hakim olduğu Obruk halılarının her üç grubunu meydana getiren halı örneklerinin kompozisyonlarında baklava, yıldızlar, üzerlik, sıçan dişi olarak adlandırılan motifler görülür.

Bordürlerde ise kufi harfler benzer süslemeler, Selçuklu geleneğinin bölgesel olarak sürdürüldüğünü göstermektedir.

Günümüzde Konya-Obruk, Fethiye-Meğri, Bursa-Keles, Sivas- Zara gibi halılar bölgesel halı müzeleri kurulmadığı için bu yöreye özgü halı anlayışını yaşatmak güçleşmektedir.

Resim 97 Obruk halılarından örnek resimler

1.1.4.18. Motif Çözümlemeye Yönelik Yorumlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 44

Yıl: 1998

Yazar: Önder Çokay

Fotoğraf: 14

Sayfa: 116–121

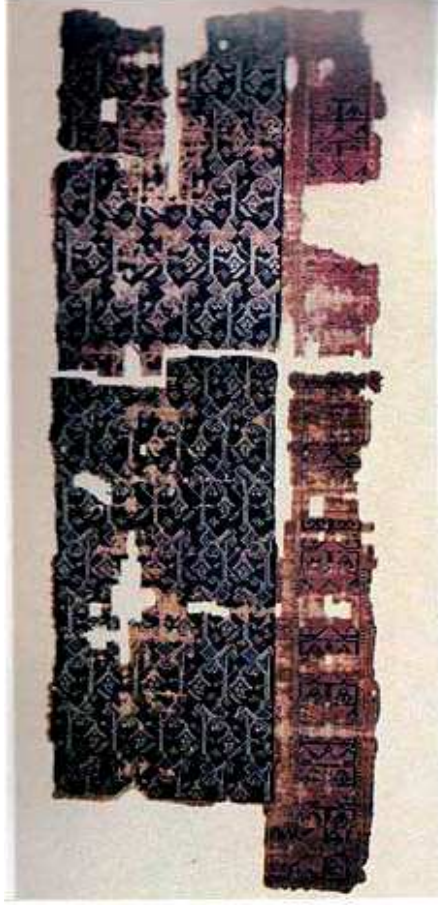
Özet:

Geçen sayıda 13. yy.a ait olan Anadolu Selçuk Halılarının üç adedinin motifleri hakkında bilgi veren yazar bu sayıda halılardan dört tanesi Konya Alâeddin Camii'nde bir tanesinin Konya Kılıçaslan Kümbeti'nde, diğer iki tanesi de Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nde keşfedildiğini ifade etmektedir.

13. yy. Anadolu Selçuklu halılarının altı tanesinin, Konya Alâeddin Camii'in genişletildiği 1221 yılından sonra Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılarak, buraya vakfedildiği sanılmaktadır. Halılarda dikkati çeken özellik, halılarda verilmek istenen mesajların minyatürde veya arabesk tarzında olduğu gibi halı boyutları içinde tek kompozisyonda anlatılmakta kalmayıp, birim motiflerde toplanmış olmasıdır. Tekstil istiflenerek sonsuzluk mesajı vermektedir. Ayrıca dikkat çeken bir diğer özellik de Şamanizm ile İslamiyet'te bazı ortak noktaların konu olarak, tıpkı kartal (avcı kuş) olgusu gibi, tercih edilmiş olmasıdır. Halı motiflerinde bazı ortak öğelerin özellikle tercih edilişi Şamanizm'den İslamiyet'e geçiş sürecinin bir göstergesidir.

Bu halılar, yeni bir süreç olan Anadolu Selçukluları'na has Türk- İslam sentezinin ürünleri olup, birer sanat eserleridir. Bu sentez aynı zamanda, daha sonraki dönemlerde Türk halı sanatının temellerini oluşturmuş, ufkunu genişletmiş, Türk halı sanatının dünya sanat tarihinde haklı bir ün kazanmasına da sebep olmuştur.

Resim 98 13. yüzyıl Anadolu Selçuklu halıları

1.1.4.19. XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Halı Bordürler Çözümlemeye Yönelik Yorumlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 51

Yıl: Şubat- Mart 1999

Yazar: M.Önder Çokay

Fotoğraf: 15

Sayfa: 95–100

Özet:

Yazının konusunu oluşturan XIII. yy. Anadolu Selçuklu Halılarıdır. Bunlara Konya’ da ele geçtikleri için Konya Halıları da denmektedir. Bu 10 adet halıdan altı adedinin enli kenar bordürleri ‘Kufi Bordür’, ‘Kufi Yazılı Bordür’ olarak bilinenler olup bordürlerdeki yazılar devlet politikası durumunda olan eğitim ve medreseler ile ilgili mesajlar taşımaktadır. İkinci ve üçüncü grubu oluşturan diğer dört adet halının enli kenar bordürleri ise farklı konuları içermektedir.

Bu makalede birinci grup halılarda görülen motiflerin teknik çizimleri ayrıntılı olarak yazıda yer almaktadır.

Bu makalede yer alan halıları çepeçevre çevreleyen bordür minyatür etkili stilize bir üslup içinde yapılmıştır. Mimari yazı, kuş formlarından oluşan sembolizm ağırlıklı bezeme ile gene bunların birleştirilmesiyle oluşan kale konumundaki öğeler, bir anlamda ‘medreselerin veya şehrin ilmen korunduğunu, güvenlik içinde olduğunu’ yahut ‘olması’ gerektiğini yansıtan mesaj vermektedir. Yazar bundan sonraki sayılarda ikinci grup bordürlere yer vereceğini ifade ederek makaleyi bitirmektedir.

Resim 99 Kufi yazı örnekleri

1.1.4.20. Bergama uvalları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 78

Yıl:1994

Yazar: Seyfullah Türkkan

Sayfa: 78–80

Fotoğraf: 10

zet:

Bu yazıda yüzyıllardır çuval yapan Yörükler ve dokudukları çuvallar hakkında yazılan kitap tanıtılmaktadır. Elisabeth Steiner ve Doris Pinkwort biri arkeolog diğeri fotoğrafçı iki bayan, Anadolu'da Ege bölgesindeki Türkmenleri ve Yörük aşiretlerini araştırarak 'Bergama uvalları' diye kitap meydana getirmişlerdir. Bergama yöresini ve yirmi Yörük grubunu tam 16 yıl inceleyerek yörüklerin özenle dokudukları çuvallara bazen ipek, sırma karıştırarak zenginleştirmeleri çuvala daha fazla değer verdiklerinden bahsedilmektedir. Kızlara ve oğlanlara ait çeyiz sandıklarında en az birkaç çift çuval saklamış olmaları çuvala verilen değeri göstermektedir.

uval desenlerinde en çok 'çuval gl' denilen desenin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca 'yıldız gl' denilen desene de rastlanmaktadır. Çuvalların n yüzleri kilim ve sumak tekniğinde dokunmaktadır. Çeyiz için saklanılan çuvalların yanı sıra 'çul' (yzkara) denilen ağır işlerde kullanılan çuvallarda vardır.

Bergama Yörüklerinin incelenen 20 kadar irili ufaklı grubun içinde en iyi çuval dokuyanlarının bazıları şunlardır. Yağcıbedir, Karakeçili, şehit, Yüncü, Kubaş, Kılaz, Derici, ve Hardal, Kaçan, Musullar.

1.1.4.21. Kumkapı Halıları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:58

Yıl: Nisan- Mayıs200

Yazar: M.Önder Çokay

Sayfa: 150–154

Fotoğraf: 11

Özet:

1890–1940 yılları arasında Osmanlı saray halı geleneği doğrultusunda üretilmiş, tüm dünyanın hayranlığını kazanmış olan halılar grubu ‘Kumkapı Halıları’ olarak anılmaktadır. Halıların tipolojik açıdan en önemli özellikleri, saray halıları ekolünün bir devamı niteliğinde olmalarıdır. Seccade boyutlarında, ipek çözgü üzerine yün ilmeli ve ipek çözgü üzerine ipek ilmeli olarak dokunmuştur.

Kompozisyon olarak iki gruba ayrılırlar. Birinci grup orta halıları sonsuz raport düzeninde, ikinci grup ise seccade türünde ve çeşitli mihrap formları sergilemektedir.

Desen özellikleri bakımından İran tesirinde olanlarda, Hatai (çiçek) tezyinatı arasında natüralist hayvan figürleri kullanılmıştır. Osmanlı saray ekolü etkisinde olanlarda ise ‘Saz yolu’ ekolü egemendir. Ünlü Kumkapı Halı Ustaları Agop Kapucuyan,Zare Penyamin,Tosunyan,Garabed, Apella en ünlü ustalardır.

Kumkapı Halılarını halı dünyasına kazandıran bu ustaların çizimlerinin yanı sıra dokuma kaliteleri de çok önemlidir. Bir halının beğenilmesinde çizimci ile dokuyucu beraberliği ve uyumu göz önüne alındığında Kumkapı Halılarında kazandığı ünde bu isimsiz dokuma ustalarının payı da unutulmamalıdır.

Resim 100 Kumkapı halılarından örnekler

1.1.4.22. Motifler Konuşuyor

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 24

Yıl: 1994

Yazar: Seyfullah Türkan

Fotoğraf: 12

Sayfa: 70 – 72

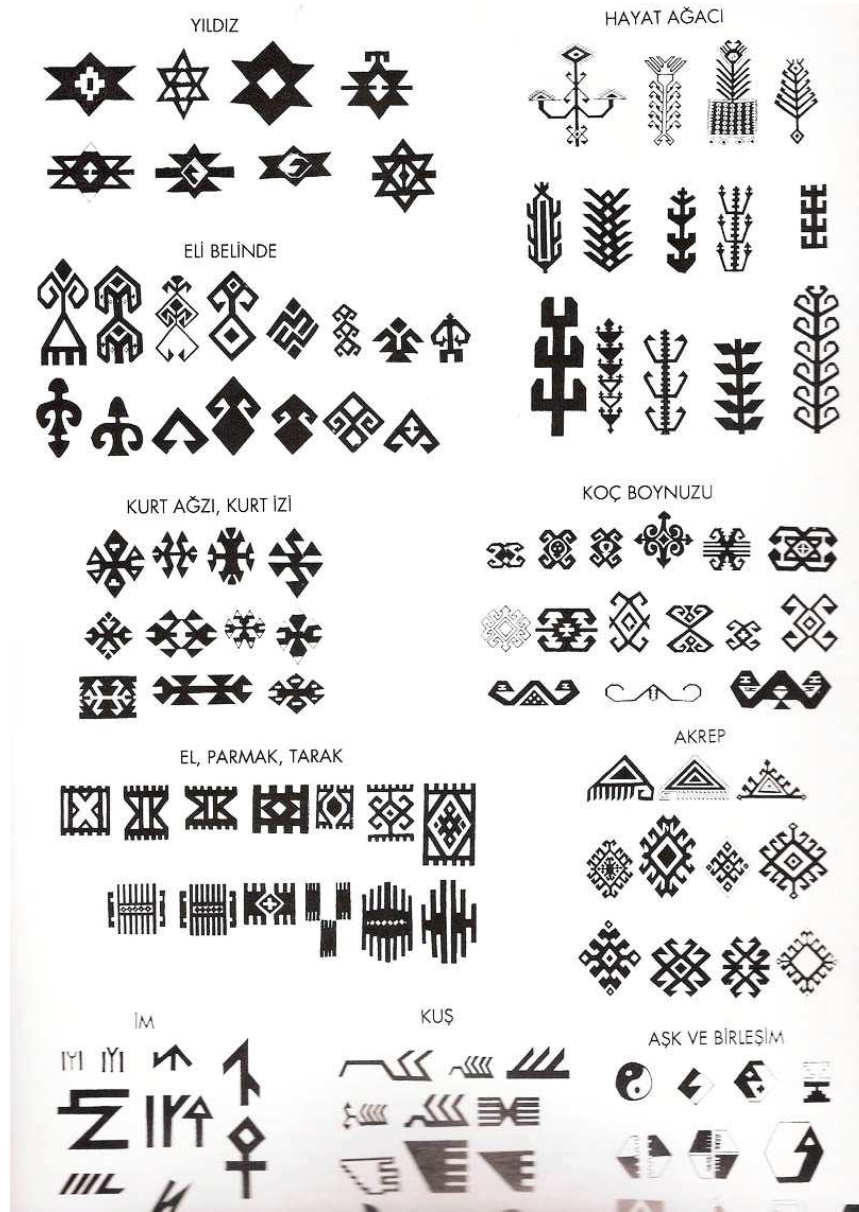
Özet:

Birçok kilim uzmanına göre kilimdeki motiflerin dili, üzerindeki semboller tartışmaya açık bir konudur.'Elibelinde' motifinin simgesi kadın ve onun kültürü kilim hala tartışma konusudur. Arkeolog James Melleard, araştırmacı Udo Hirsch ve Belkıs Balpınar üçlüsünün yazdığı dört ciltlik 'Anadolu Tanrıçaları' kitabı 'Elibelinde' motifi ile 'Devamlılık' tezini inceleyen araştırmacılara ışık tutmak için yapılan önemli çalışma olmuştur.

Kilimin hangi amaçla dokunmuş olduğu çok önemlidir. Her kilim dokuyucusu kiliminde hem yörenin doğasının hem de dokuyan kişinin duygularını yansıtmaktadır. Bu yüzden Anadolu Kilimlerinde dokuyucular kadındır. Dokuyucu her zaman kendi köyünün, kendi yöresinin motifleri ile kilim dokumaktadır.

Koçboynuzu, eli belinde, pıtrak, tarak, suyolu, kurtağzı motiflerini her kilimde görmekteyiz. Ancak hepsinin anlatmak istediği ya da dileği farklıdır. Bu dokumalarda dokuyucuların neşesi, acısı, dileği, her şey motiflerle anlatılmak istenmiştir. Ölüm, bereket, kötülüklerden korunma, sağlık, hamilelik, kıskançlık gibi evrensel konular da kilimlere işlenmiştir.

Resim 101 Motif örnekleri

1.1.4.23. Osmanlı Saray Halıları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:61

Yıl: Kasım-Aralık 2000

Yazar: M.Önder Çokay

Sayfa:120 -128

Fotoğraf:18

Özet:

Anadolu'nun Türkmenleşmesinden sonra halı sanatında iki büyük zirve noktası görülür. Bunlardan birincisi 13.yy. Anadolu Selçuklu halıları ikincisi de 16.yy. Osmanlı dönemi Uşak halılarıdır. Anadolu Selçuklu halıları Türkmen sanatının geometrik tarzda hayvan üslubunu yansıtırken Uşak halıların da ise Hatai denilen çiçek motiflerinden oluşan bir üslup dikkati çeker.

Osmanlı Devleti'nde nakkaşlar sarayın ihtiyaçlarını karşılayanlar ve çarşı nakkaşları olmak üzere iki gruptur. Ehli Hiref'e bağlı nakkaşlar kendi aralarında ihtisaslaşmışlardı.

Buna göre, mimari süslemede görev yapanlar, halı, dokuma kumaş, yazma, cilt ve benzeri sanatlar da çalışan gruplar vardı.

16.yy. dan 20.yy. kadar olan süreçte pek çok halı üretilmiş olmasına karşın, günümüze gelebilmiş saray ekolüne ait halı adedi çok azdır. Bunların büyük bir kısmı, dünya müze ve özel koleksiyonlarında, bir kısmı Topkapı Sarayı Müzesi'nde ve bir kısmı da Türk İslam Eserleri Müzesinde bulunmaktadır. Önceleri ince kalite yün malzemeyle dokunan halılar, zaman içinde çözüğü ipek, ilmekleri yün daha sonrada tamamen ipek malzemeye dönüşmüştür. Dokuma teknikleri Gördes ilmesidir. Kompozisyon sonsuz raport düzeni içinde istiflenmiştir. Seccadelerin ana formu, bordürlerin içinde kalan, mihrap formudur. Bu halı seccadeler sultanlara dokunmuştur. Bu halılar Hereke' de 1891 ile 1900 arasında dokunan çeşitli tipteki halılardan ancak bir grubunu teşkil eder.

Resim 102 Osmanlı Saray halılarında örnek resimler

1.1.5. Ebru Sanatı Konulu Makaleler

1.1.5.1. İnsan-Sanat-Ebru-Terapi

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: A.Hikmet Barutçugil

Sayı: 14

Yıl: 1992

Resim: 7 adet

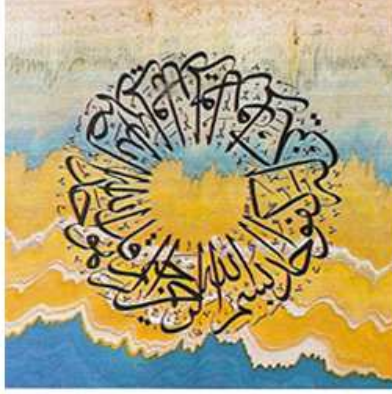
Sayfa:18-22

Özet:

Yazının konusunu oluşturan ‘Ebru Sanatı’ 16.yüzyılın sonlarında Türkiye’ye gelen tüccarlar, diplomatlar ve seyyahlar Avrupa’ya taşınmışlar ve adına ‘Türk Kağıdı’ demişlerdir. Ebru sanatı ilk zamanlarda resmi devlet belgeleri ile çeşitli anlaşmaların yazıldığı, ince desenli kağıtların zemin olarak tercih edildiği bir kullanım alanı bulmuştur.

Yazar Ebruculuğun, günümüz sanat akımlarından ‘soyut sanat’ anlayışına çok yakın olduğu için, ebru sanatçılarının davranış farklılığına gerek görmediklerini ve buna göre, ebru sanatının öz olarak çağdaş bir sanat olma çabası göstermeye ihtiyacı olmadığını belirtmektedir. Makale de ayrıca Geleneksel Türk Ebrusu yapımında kullanılan malzemeler anlatılmakta, Ebrunun Kağıda Uygulanması ve Desen Türleri açıklanmaktadır. Ayrıca Sanatçı 1989 yılında Almanya’nın Garmisch P.P.’deki Zihinsel Özürlüler Merkezinde yaptığı seminerin sonuçlarını açıklamaktadır. Sanatçı 25-30 kişilik bir grupla terapi yaparak özürlülerle 90 dk. Ebru yapmayı denemiş, sonuçta ortaya ilginç desenler ortaya çıkmıştır. Böylece ‘ruhsal hastalıkların güzel sanatlarla tedavisi’ fikri doğmuş olmuştur. Yazının son bölümünde ‘işaretleme sistemleri’ diye adlandırdığımız ifade araçları anlatılmaktadır.

Resim 103 Hat Hüseyin Gündüz

1.1.5.2. Tokyo’da Bir Türk Ebrucu

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 24

Yıl: 1994

Yazar: -

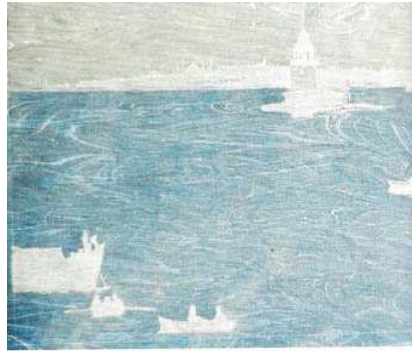
Sayfa: 128

Resim: 2 adet

Özet:

Ebru sanatı, Türkiye’de 1500 lü yıllarda ortaya çıkmaya başlamıştır. Japonların da 1000 yıl öncesinden başlayarak hala sürdürdükleri ‘Su-mimagashi’ adını verdikleri su üzerine kağıt boyama sanatları vardır. Ebru sanatı, İpek Yolu aracılığıyla Türkiye’ ye girmiştir. Japonya’da 7.kişisel sergisini açacak olan Ahmet Çoktan,1962 yılında İstanbul’a doğmuştur. İlk derslerini ünlü Ebru Üstadı Mustafa Düzgünman’dan almış olup Ebru çalışmalarını beş yıldır sürdürmektedir. Tezyinata kullanılan Selçuklu çini motifleri ile kendi çizimleri olan gravürleri ve lotus yapraklarını ebruyu uygulamıştır. Ahmet Çoktan’ın ‘Türk Ebru Sanatı’ adlı birde kitabı bulunmaktadır.

Resim 104 İstanbul manzarası, Gravür tarzı

1.1.6. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.1.6.1. Ferman, Berat ve Vakfiyeler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 46

Yıl: Nisan – Mayıs 1998

Sayfa: 108-116

Resim: 17 adet

Özet:

Osmanlı Devleti'nin 600 yılı aşan yaşamının özeti sayılabilecek bu arşivin en değerli koleksiyonunu ferman, berat ve vakfiyeler meydana getirmektedir. Bu eşsiz sanat eserlerinin bir bölümü yabancı ülkelerinde arşivlerinde bulunmakta ve devlet müzelerinde sergilenmektedir. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde resmi kayıt ve buyruklarda kullanılan yazı türleri, herkesin kolaylıkla okuyabileceği tevki ve rika ile sınırlıydı. Belgelerde, 16. yüzyılda İstanbul'da ortaya çıkan celi divan-i yazısı da görülür. Bu yazılar önemli kişilere verilen menşur ve mülknameler ile nâme-i hümayun ve ahitnâme-i hümayunların metinlerinde kullanılmıştır.

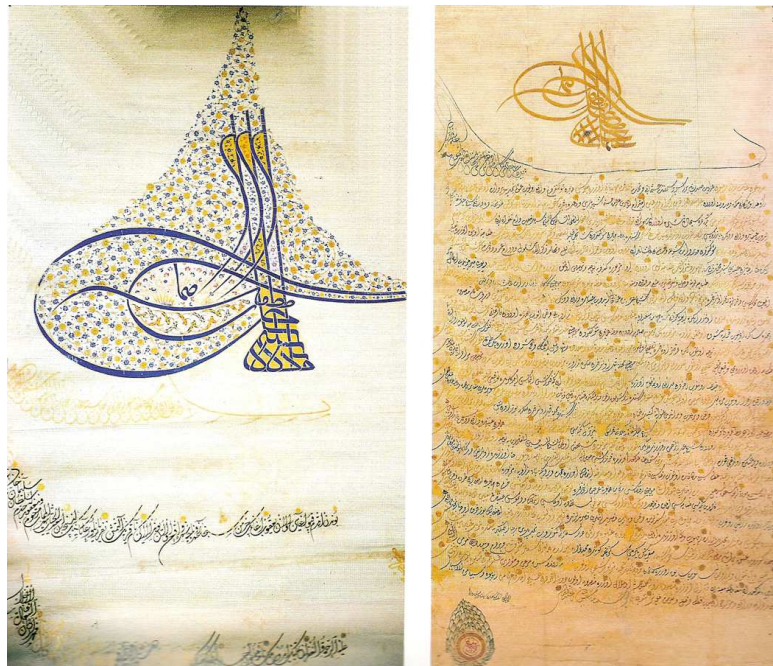
Tuğra, üzerinde bulunduğu belgenin padişaha ait olduğunu göstermekte ve devleti temsil etmektedir. Bilinen en eski tuğra,1324 tarihli olup ikinci padişah Orhan Gazi'ye aittir. Osmanlı tuğrasının, bu tuğradaki istiften ve metnindeki sözcük ve harflerin stilize edilmesinden doğduğu söylenmektedir.

Tuğra formu Mustafa Rakım (1757 – 1826) Efendi'nin getirdiği ölçü devrimiyle 19. yüzyıldan itibaren en olgun haline ulaşmıştır. Tuğraların resmi kullanımı 1 Kasım 1922'de Saltanatın kaldırılmasıyla sona ermiştir.

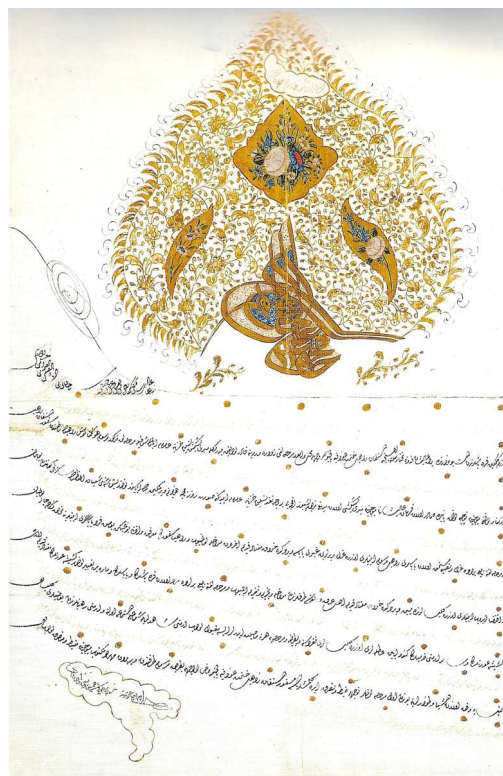
Ferman, yapılması istenen bir iş yada görev için, Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlara uygun olarak düzenlenmiş ve üzerinde tuğra taşıyan yazılı padişah emridir.

Resim 105 Berat Sultan II. Murat

Resim 106 Berat Sultan II. Osman

Resim 107 Berat, Sultan II. Mahmud

1.1.6.2. Kıt'a ve Murakkaalar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 49

Yıl: 1998

Sayfa: 166 -175

Resim: 27 adet

Özet:

Makalede Hat Sanatı'nda güzel örnekleri bulunan Kıt'a ve Murakkalar hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Hat sanatında normal boy bir kitap büyüklüğündeki yazılara kıt'a adı verilir. Her kıt'ada hattat imzası bulunmaz. Kıt'anın türü, sözcüğün başına, yazılmasında kullanılan hat ve hattatların adı getirilerek tanımlanır. Sülüs- nesih kıt'a ve ta'lik kıt'a gibi...

Osmanlıda en yaygın tür, sülüs – nesih kıt'adır. 19. yüzyılda yazılmış ikili uzun kıt'alarda, iki sülüs – nesih kıt'a alt alta getirilmiş olarak düzenlenmiştir. Kıt'aların koltuk süslemelerinde farklı bezeme çeşitleri görülür. Klasik tezhibin yanı sıra haklarda yapılmıştır. 18. yüzyıldan başlayarak gül başta olmak üzere natüralist tarzda yapılmış çeşitli çiçek resimlerine de rastlanmaktadır.

Ta'lik kıt'a, yatay satırlar halinde yazılmışsa “düz ta'lik kıt'a” adını alır. Bunlar çoğunlukla hocanın öğrencisine örnek olarak yazdığı “meşk kıt'asıdır. Satırları sol yukarı doğru eğimli olarak yazılmış ta'lik kıt'alara “mail (eğik) kıt'a denilir. Hattatın el yeteneğini kaybetmemek için yazdığı, yaşamı boyunca sürdürdüğü eskizlerden oluşan kıt'alara ise karalama kıt'ası adı verilir. Kıt'anın yazısı yazıldıktan sonra, kağıdı mukavvaya yapıştırılır ve çevresine uygun bezeme yapılır.

Arapça “mukavva” sözcüğü kuvvetlendirilmiş anlamındadır. Eski el yapımı mukavvalar, kağıtların üst üste yapıştırılmasıyla ciltçiler tarafından hazırlanırdı. Bu tarz mukavva yapımına “mukavva germek” deniliyordu. Kalın sayfalı kitaba benzeyen murakkalara “kitap murakkaa” veya düz murakkaa denir. Katlamalı murakkaalara “körüklü murakkaa” adı verilmektedir. Murakkaaların en eski örnekleri XV. yy. sonlarına kadar uzanmaktadır. Birbirinden bağımsız olarak hazırlanan türüne “toplama

murakkaa” adını alır.

Hat öğrenimine başlayan öğrenci harfleri önce teker teker sonra ikişer ikişer bitişik olarak yazmayı öğrenir. Öğrenciler yazmaya taklitle başlar Sülüs ve nesih yazılar aynı hoca tarafından birlikte öğretilirdi. Bu çalışmaya müfredat meşki adı verilirdi. Öğrenci giderek artan kompozisyon bilgisiyle her hafta hocaya devam suretiyle öğrenimini 4 – 5 yılda bitirirdi. Hattatlar arasında “imza” anlamında “ketebe” sözcüğünün de kullanılması adet olmuştur. “Ketebesiz hat”, Ketebeli yazı”, “Hattın ketebesi”, gibi ifadelerdeki ketebe sözcüğü hep imza anlamındadır. İmzalar, sülüs – nesih kıt’alarda nesih ve rika’yla, ta’lik kıt’alarda ise hurde ta’likle yazılmıştır.

Resim 108, Sülüs Temrin “Mehmed Şevki”

Resim 109 Ta’lik Kıt’a “Mehmed Said Dedezade”

Resim 110 Sülüs Müfredat Meşk Kıtası “Hafız Osman”

Resim 111 Sülüs İcazet Kıt’ası “Mir Ali Rıza”

1.1.6.3. Yazıya Tutkun Bir Gönül

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Doç Dr. Faruk Taşkale

Sayı: 77

Yıl: 2003

Sayfa: 98 -104

Resim: 7 adet

Özet:

Hüsn-i Hat (güzel yazı) koleksiyonculuğu Türkiye’de 1980’li yılların başında duvarları süsleme amacıyla başlar. Bugün bir Karahisari yazı, Şeyh Hamdullah Kur’an’ı Kerim-i bir Hafız Osman veya Mahmud Celaledin’in Hilyesi ve diğer muhteşem el yazmalarına sahip olmak her koleksiyoncunun hayalidir. Makalede Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Faruk Taşkale’nin sanat aşığı Sevgi Gönül ile yazma eserler üzerine yaptığı söyleşi yi kaleme alınmıştır.

Sevgi Gönül koleksiyonunda yer alan eserler; Yesarizade Mustafa Rakım Efendi, Hulusi Efendi, Hafız Osman, Mehmet Şevki, Kamil Akdik, Hasan Rıza, Aziz Efendi, Mahmud Celaledin gibi hattatların hilye-i şerifleri, Tekke yazıları, levhalar, kıtalar, tuğralar, karalama ve icazetlerdir. Ayrıca Neyzen Emin Efendi’nin hayatında yazdığı tek hilye-i şerif, bu koleksiyon içinde yer almaktadır.

**Resim 112 Ah Minel Aşk “Hüseyin
Gündüz, Faruk Taşkale”**

**Resim 113 Zerendud Tekke yazı,
Haşim imzalı**

**Resim 114 Kufi Tekke Levha,
Esseyid Ahmet Nuri**

1.1.6.4. Derviş Ali'nin Kur'an-ı Kerim'i

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hüseyin Gündüz

Sayı: 99

Yıl: Şubat – Mart 2007

Sayfa: 122 - 126

Resim: 9 adet

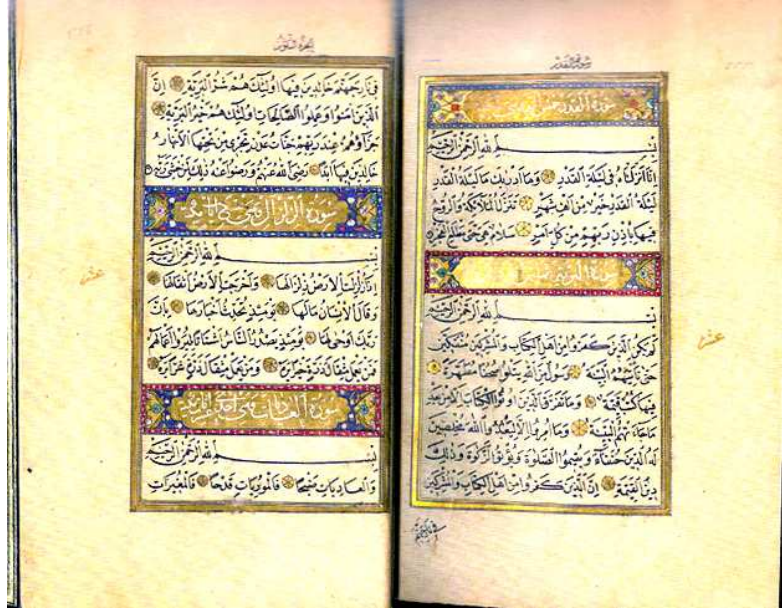
Özet:

Batılı sanatçıların resim, heykel gibi görsel sanatlarda ulaştıkları zirveye Müslüman sanatçılar “hüsn-i hat” (güzel yazı) ve tezhip gibi dallarda ulaşmışlardır. Müslümanlar için Kur'an hiç kuşkusuz Allah'ın sözüdür. Bu inanç müzehhipleri Kur'an-ı Kerim'i en güzel şekilde yazma ve süsleme yollarını aramaya teşvik etmiştir.

14. yy.a dek Kur'anlarda tek başına “kufi”, “muhakkak”, “reyhani”, “sülüs”, “nesih” gibi yazı türleri veya “muhakkak – reyhani”, “muhakkak – nesih” ve “muhakkak – sülüs-nesih” gibi ikili yada üçlü yazı grupları ortaklaşa kullanılıyordu. Ancak Kur'anlar için Osmanlı beğenisine en uygun olan ve en çok tutulan hat türü nesih olmuştur.. En erken örneklerini 7 – 9 yy.larda görmeye başladığımız Kur'an-ı Kerim tezyinatı, 13-14. yy.dan itibaren büyük gelişme göstermiştir.

19.yy. sonuna kadar çiçek sepetleri, kurdelelerin natüralist çiçeklerin kullanıldığı üsluba “Türk Rokokosu” adı verilir. Müze ve Kütüphanelerimiz özel koleksiyonlar bu tarzda tezyin edilmiş nadide el yazmaları ile doludur. Bu eserlerden biri de Şeyh Hamdullah ekolünü canlandıran Büyük Derviş Ali tarafından yazılmış olan Kur'an-ı Kerim'dir. Eserleri Sürâhi Mustafa adında bir müzehhip tarafından tezhip edilen Derviş Ali'nin eserleri arasında Türk İslam Eserleri Müzesi'nde kayıtlı olan Kur'an-ı Kerim, özel koleksiyonda bulunmaktadır. Cilt kapağı 15 X 22 cm boyutlarında sırt kalınlığı 4 cm dir. Kahverengi keçi derisinden yapılmış ön ve arka kapaklar ile “mıklep”i bulut ve çiçek motiflerinden oluşan salbekli şemse ve köşebentler ile altın kullanılarak mülemma tarzda tezyin edilmiştir. Eser 1072 / 1661 tarihlidir. Gerek yazısıyla gerek tezhibiyle özenle hazırlanmış bu Kur'an-ı Kerim, Antik A.Ş Müzayede Evi'nin 18 Şubat 2007 tarihinde gerçekleştireceği 245. müzayedesinde satışa sunulmuştur.

Resim 115 Derviş Ali'nin Kur'an-ı Kerim'i

Resim 116 Derviş Ali'nin Kur'an-ı Kerim'i

1.1.6.5. Delâilü'l – Hayrat

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Muammer Ülker

Sayı: 38

Yıl: 1997

Sayfa: 128 - 130

Resim: 9 adet

Özet:

Hemen her Müslümanın evinde Kur'an-ı Kerim'den sonra en çok okunan eser, Delailü'l Hayrat kitaplarıdır. Bu eserler Mukaddes kitabımız gibi, değerli hattatlarımıza en güzel yazı tarzlarında yazdırılır, müzehhip ve mücellitlere sanat eseri olacak değerde hazırlanırdı.

Nuri Arsalez'in bir ömür boyu topladığı değerli koleksiyonunun içerisinde şahases denilebilecek değerde bir eser olan Muhammed el-Üsküdari tarafından da tezhiplenen "Delailü'l- Hayrat" dır. Ebu Abdullah Muhammed ibn-i Ebubekri'l-Cezuli'yyü's-Simla-li tarafından Fas'taki Karavi-yin kütüphanesinden yararlanılarak yazılmıştır.'Delailü'l-Hayrat ve Şevarikü'l- envar fi zikri's-salat ale'l- nebiy-yil-muhtar' ismini taşımaktadır.

Resim 117 Ara başlık

Resim 118 Bir bölüm sonu

Resim 119 Medine-i Münevvere

Resim 120 Kabe Mekke-i Mükerrreme

Minyatür "Kâbe" Mekke-i Mükerrreme

Resim 121 Tezhipli başlık sayfası

Resim 122 Tezhipli sayfa

1.1.6.6. Hattat Hafız Osman Efendi

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Süleyman Berk

Sayı: 90

Yıl: Eylül – Ekim 2005

Sayfa: 108 - 113

Resim: 7 adet

Özet:

Şeyh Hamdullah'a olan hayranlığı ve çalışma gayreti ile Türk sanatında önemli bir yere gelmiş Hafız Osman Efendi'nin yaşamını ve sanatını içeren bu yazı Dr. Süleyman Berk tarafından hazırlanmıştır.

Hattat Osman Efendi h. 1052/1642 yılında İstanbul Haseki'de dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta Kuran-ı Kerim'i ezberlediği için kendisine "hafız" lakabı verilmiştir. Yazıyı önce 1.Derviş Ali'den sonra Suyolcu Mustafa Eyyubi Efendi'den meşk etmiştir. Daha sonra Şeyh Hamdullah yazı ekolünün inceliklerini öğrenmek için Nefeszade Seyyid İsmail Efendi'den yeniden meşke başlamıştır. Bu meşkle, Şeyh vadisinin bütün özelliklerini öğrenir ve h. 1090/1678'den sonra tamamen, Şeyh Hamdullah üslubunda yazmaya başlar. Sarayda bulunan bir şeyh mushafını da takliden yazmıştır. Elli sekiz yaşında vefat eden Hafız Osman Efendi'nin Kabri Kocamustafa Sünbül Efendi Camii haziresindedir.

Hafız Osman Sülüs, nesih, muhakkak, reyhani ve tevki (rikaa) yazı çeşitleriyle eserler vermiştir. Hayatı boyunca yirmi beş Kur'an yazdığı belirtilir. Eserleri, Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Sadberk Hanım Müzesi, Sakıp Sabancı Müzesi, Bursa Türk İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi gibi birçok özel koleksiyonda görülebilir. Yazının sonunda 29 madde halinde son notlar ve bibliyografya bulunmaktadır.

Resim 123 Hafız Osman Efendi'nin Kıt'ası

Resim 124 Hafız Osman Efendi'nin sülüs-nesih kıt'a

1.1.6.7. Kâtiplerin Kiblesi: Şeyh Hamdullah

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hilâl Kazan

Sayı: 88

Yıl: Nisan – Mayıs 2005

Sayfa: 114 - 118

Resim: 12 adet

Özet:

Şeyh Hamdullah, 15. ve 16. yüzyıllarda Osmanlı sarayı hat üslubunun kurucusu ve en ünlü hattatı olup kendisinden Kıbletü'l – Küttab olarak bahsedilen önemli isimlerden biridir. Amasya'da dünyaya gelmiştir. Hattatlığı dışında mutasavvuf, okçu ve iyi bir yüzücü olduğu kayıtlarda belirtilir.

Şeyh Hamdullah hat eğitimine Sûfi Yahya Çelebizade Ali Çelebi ile başlar, ancak onun Fatih Sultan Mehmed'e katip olması üzerine Amasya'da Hayrettin Maraşi'nin hocalığında yazı eğitimine devam ederek icazet almıştır. Sultan II. Beyazıt'ın tahta çıkmasıyla İstanbul'a gelerek Saray'da hattat olarak görevlendirilmiştir. Şeyh Hamdullah uzun süre Yakut'un yazılarının incelemiş bu uzun süren çalışmalarından sonra eserleri en güzel şeklini almıştır. 1520'de doksan yaşında vefat etmiştir.

Şeyh Hamdullah, hat sanatının da yeni bir ekol kurmuş, Onunla beraber nesih yazı Kur'an-ı Kerim yazımında reyhâni yazısının yerini almıştır. Eserleri İstanbul'da Bayezid Camii mihrap yazısı ile kapı kitabesi, Davud Paşa, Firuz Ağa Camii kapı kitabeleri ile Edirne Bayezid Camii kitabesidir. Yazdığı kuranlar, dua kitapları ve hat albümleri ise çeşitli müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Resim 125 Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Kamil AKDIK

Resim 126 Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Yahya HILMI

Resim 127 Ser Levha

Resim 128 Zahriye sayfası

1.1.6.8. Mevlevi Hattatlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Z. Cihan Özsayiner

Sayı: 23

Yıl: 1994

Sayfa: 42 - 46

Resim: 15 adet

Özet:

Mevlevilerin Türk sosyal hayatında özel bir yeri vardır. Mevlevi Tekkeleri, devrinin birer sanat akademisi hüviyetindedir. Diğer el sanatlarının yanında Hat sanatına da Mevlevilerin katkıda bulunduğu bilinmektedir. Mevlevi hattatlar, Mevlevi şairleri gibi, Mevlevilik ile ilgili konuları işlemişlerdir. Mevlana'nın isminin bir Mevlevi Sikkesi şeklinde istiflenmesi adet haline gelmiştir. Mevlevi hattatlar, Fatih devrine kadar, "Selçuklu nesihî" denilen yazıyı kullanmakla birlikte, daha çok "talik" yazmışlardır. Sülüs, nesih, kûfi ve bunların "Celi"leri daha sonra gelmektedir.

XIV. yüzyılda, Konya'da birçok Mevlevi hattat tarafından, "Mesnevi"nin yazıldığı bilinmektedir. XIII. ila XX. Yüzyıllar arasında çok sayıda Mevlevi hattat ismi sayılabilir. Bu yazıda Mevlevi hattatların günümüze ulaşanların isimleri üzerinde durulmuştur. Bunlar sırası ile Bursalı Mevlevi Fahri Dede, Derviş Abdül Mevlevi, Mehmet Bahir, Derviş Ali (Ambarızâde), Mevlevi Zeki Dede, Osman Bin Ali el Mevlevi, Naili Efendi, Hasan Sırrı, Ataullah el Mevlevi, Seyyid Ali el Ulvi el Mevlevi, Ahmet Vesim Paşa, Ömer Vasfi, Nayi Emin Dede, Hulusi Efendi, Suud el Mevlevi, Necmeddin Okyay isimli hattatlarımızdır. Makale Mevlevi Hattatlar tek tek tanıtılıp eserlerinin hangi müzelerde yer aldığı açıklanmaktadır.

Resim 129 Suud El Mevlevi'nin Celi Sülüs yazısı

Resim 130 Osman Bin Ali El Mevlevi'nin 1907 tarihli Kuranı Kerim

Resim 131 Ahmet Vesim Paşa'nın Mekke Minyatürlü Kuranı Kerimi

1.1.6.9. Osmanlı Hat Sanatında Ta'lik

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 90

Yıl: Eylül – Ekim 2005

Sayfa: 92 - 96

Resim: 7

Özet:

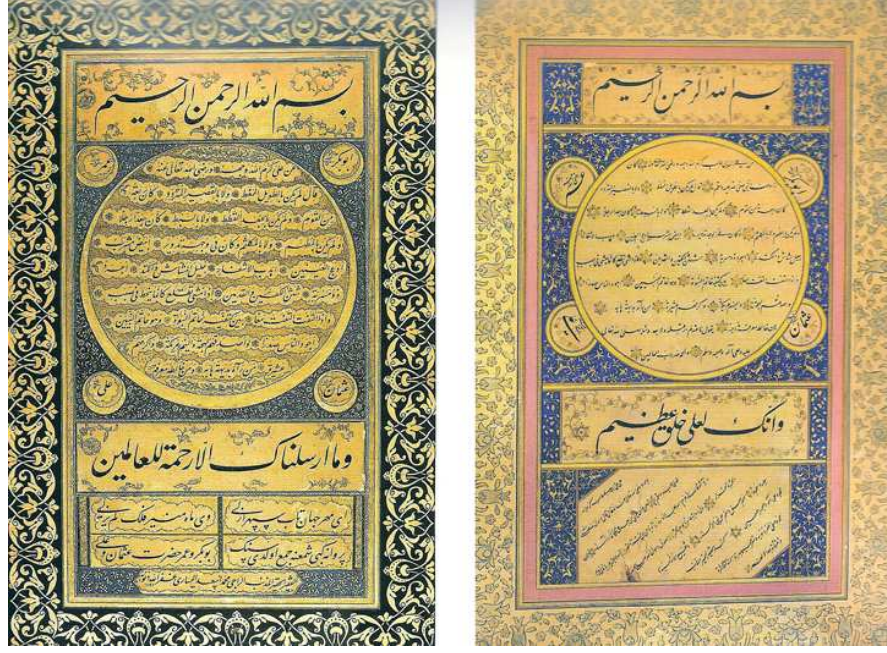
Ta'lik yazı, ilk olarak İran ve Azerbaycan'da ortaya çıkmıştır. Ta'lik kelimesi Arapçada 'asma, asılma, asılmış' anlamlarına gelir. Bu adı almasının sebebi de harflerinin birbirine asılmış gibi görünmesinden ileri gelmektedir. Talik yazısının en göze çarpan özelliği harf şekillerinin birbirleriyle orantılı oluşu ve çizgilerin musikisidir. Bütün harfleri birbirine bağlanarak yazılan ve bu yüzden okunması zor olan ta'lik yazısı kırlangıç kanatlarının yayvan uçuşlarını andıran görünüşüyle İran zekâsının ve sanat anlayışının eseridir. Ta'lik yazı sanatında iki ayrı ekol görülür. Bunlardan biri 'İran Ta'lik Ekolü' diğeri ise 'Türk Ta'lik Ekolü'dür. Ta'lik yazısı, Türkiye'de yaklaşık 1600 yılına kadar sanat yazısı olmaktan çok kitapların yazımında kullanılmıştır. Türk sanatkârlar, İmad'ın ele geçirebildikleri hat örneklerine bakarak kendi yazılarına yön vermişlerdir.

Türklerin İmad'ı sayılan Yesari, Ta'lik'i o derece ustalıkla yazmış ve o derece güzellik getirmiştir ki Ta'lik, onun sanatıyla, ustalığı ile her türlü eksiklikden arınarak ulaşılamayacak noktaya gelmiştir. Oğlu Yesarizade Mustafa İzzet Efendi ta'lik yazıyı kendi sanat anlayışına göre geliştirmiştir, yeni kurallar ortaya koymuş ve yeni bir ta'lik üslubu meydana getirmiştir.

Ta'lik yazısı ile uğraşan günümüz hattatları arasında Ali Alparslan, öğrencisi Ali Toy, Ali Rıza Özcan, Tahsin Kurt, Cengiz Malbeği, Savaş Çevik, Sabri Mandıracı, Muhammed Zekeriya ve Orhan Dağlı örnek verilebilir. Yesarizade Mustafa İzzet Efendi ile Sami Efendi'den sonra Türk Ta'lik yazısının üçüncü hattatı sayılan Necmeddin Okyay'dan icazetname alan ve bırakmasaydı usta bir hattat olacağına şüphe olmayan, Prof. Dr. Uğur Derman'da tanınmış hattatlarımız arasındadır.

Resim 132 M. Esad Yesari'nin talik hilyesi

Resim 133 Ta'lik hat ile yazılmış Hilye-i Şerif

Resim 134 Hafız Osman Efendi'nin Sülüs Nesih hattı

Resim 135 Hafız Osman Efendi'nin nesih yazısı

1.1.6.10. Osmanlı'da Hat Sanatının Önemi

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Burak Çetintaş

Sayı: 91

Yıl: Kasım – Aralık 1995

Sayfa: 82 - 96

Resim: 21 adet

Özet:

Eski Türkler, yaptıkları binalara, mabetlere, evlerindeki sofalara, odalarının duvarlarına hat levhaları asarlardı. Hat sanatı Anadolu'daki Beylikler döneminde ve bilhassa Selçuklu Türklerinde sarayların, mabetlerin ve medreselerin iç ve dış duvarları büyük ebatta asılmış levhalarla kaplıydı. Camilerin , sarayların iç ve dış duvarlarını süsleyen çini panolar ile çini karolardan oluşan kuşak yazılarının Türk mimarisinde görülmeye başlaması da aynı dönemlere rastlar.

Selçuklular ve Osmanlı'nın kuruluş döneminde çini karolar üzerine yazılmış ayet, sure ve diğer kitabeler, 14. yüzyıldan itibaren yerlerini mermere kazınmış kitabeler ile mukavva yahut deriye yazılmış büyük boyuttaki levhalara bırakmıştır. 16. yüzyıldan itibaren camilere, tekke ve diğer dini yapılar ile medreselere camsız ve çerçeveli duvardan bağımsız levhalarda asılmaya başlanmıştır.

1925'te tekkeler kanun gereği Evkaf Nezareti yerine kurulan Vakıflar Umum Müdürlüğü aldığı bir kararla, vakıflara devredilen tekke, zaviye eşyalarını kayıt altına alarak depolara kaldırmıştır. Tekkelerden toplanan eşyaların çok küçük bir bölümü daha sonraki yıllarda kurulan Divan Edebiyat Müzesi'nde sergilenmeye başlanmıştır. Ancak bu müzelerin bir kısmı soyguncular tarafından yağmalanmıştır. Türbeler de cami ve mescitler gibi meşhur Türk hattatların elinden çıkmış zarif levhalarla süslenmiştir. Levha açısından en zengin türbelerden bir kaçı Çemberlitaş'taki Sultan Mahmut, Eyüp Sultan'da Halid bin Zeyd, Mihrîşah Sultan ve Fatih Sultan Mehmet'in türbeleridir.

Ayrıca İstanbul'daki Türk İslam Eserleri, Türk Vakıf Hat Sanatları, Topkapı Sarayı gibi resmi ve Sadberk Hanım, Sabancı gibi özel müzeler ile şahıs koleksiyonlarında Türk hat sanatının en güzel örnekleri sergilenmektedir. Makalenin bundan sonraki bölümünde

Müzelerde yer alan yazma ve levha eserler, maddeler halinde ebat ve sanatçılarıyla birlikte açıklanmaktadır.

Resim 136 Kazasker Mustafa İzzet Efendi hattı

Resim 137 Mehmed Şefik Bey'in "Ya Ali"

1.1.6.11. Sanatta Çeyrek Asır

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Faruk Taşkale

Sayı: 85

Yıl: 2004

Sayfa: 146 - 151

Resim: 11 adet

Özet:

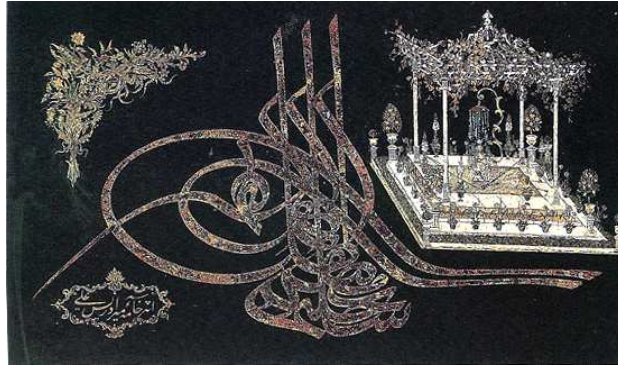
Güzel yazı örneklerini oluşturan levhalar, el yazması kitaplar, ferman ve tekke yazıları, hattatların meşki ve ana çalışması olan karalamalar; resim, gümüş, heykel, cam sanat eserleriyle birlikte koleksiyonların vazgeçilmez eserleri arasında yer alır. Hüsn-i Hat koleksiyonculuğu Türkiye’de ciddi anlamda 1990’lı yılların başında başlamıştır. Günümüzde bir Karahisari yazı, bir Şeyh Hamdullah Kur’an-ı Kerim’i, bir Mahmud Celeleddin ve Hafız Osman Hilyesi, bir Kanuni tuğralı ferman ya da berata sahip olmak, her sanatsever ve koleksiyoncunun en büyük hayalidir.

Günümüz koleksiyonerleri arasında da bu bakımdan Sevgi Gönül’ün el yazması koleksiyonu, önemli bir yere sahiptir. Sadberk Hanım Müzesi 14 Ekim 1980 tarihinde, Büyükdere’deki Azaryan yalısında açılmıştır. M.Ö. 6 bin yıllardan yani geç Neolitik-Erken Kalkolitik denilen çağlardan başlayarak, Anadolu Kronolojisi içinde ilk Tunç, Hitit, Urartu, Frig, Miken, Geometrik, Arkaik, Hellenistlik, Roma ve Bizans dönemi eserlerini “Sevgi Gönül” binasında, Erken İslam (9-10. yy. larda) çağlarından başlayarak, Selçuklu- Osmanlı sanatının en güzel örneklerini Azaryan yalısında olmak üzere, iki ayrı mekanda sergilenmektedir. Sevgi Gönül hat Koleksiyonunun en önemli grubunun başında yaklaşık 25 adet Hilye-i Şerif gelmektedir. Hilye-i Şeriflerden sonra Tekke yazıları ve tuğralarla bu Hat Koleksiyonunun önemli bir kısmını oluşturur. Koleksiyonda bulunan diğer bir grup ise karalamalardır.

Resim 138 Celi Sülüs Levha, Mühsinzade Abdullah

Resim 139 Tuğra Levha 19.yy.

Resim 140 İcazetname Süleyman Vehbi 1280

Resim 141 Murakkaa, Şeyh Hamdullah

1.1.6.12. Sancak Kuranları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 88

Yıl: Nisan – Mayıs 2005

Sayfa: 120 -124

Resim: 15 adet

Özet:

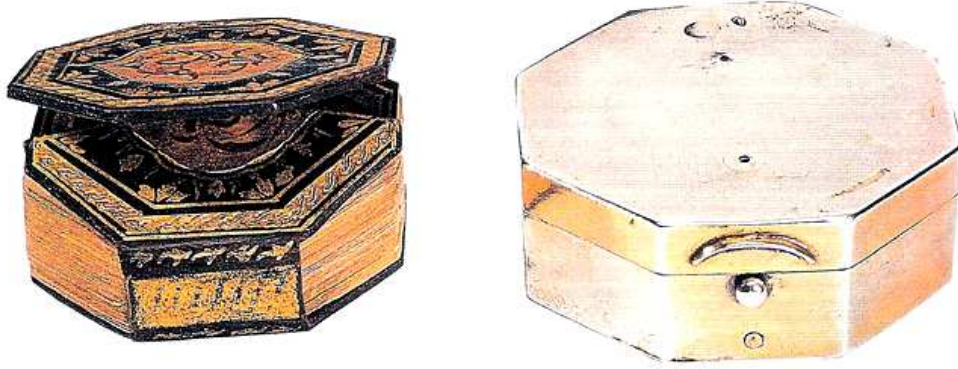
Hat sanatının çeşitli ebatdaki kalemleriyle gayet ince ve sanatkarane eserler üretilmiştir. Bir yazının asıl kaleminden ince olarak kırıklı yazılmışına “kırma” denir ve örneğin sülüs kırması, nesih kırması, ta’lik kırması olarak isimlendirilir. Bu kırma biraz daha incelerse “hurde” adını alır ve nesih hurdesi, ta’lik hurdesi diye adlandırılır. Hurde yazıların çok ince yazılmışlarına da “gurabi” denmektedir.

Sancak, savaş sırasında açılarak padişahın hemen arkasında dalgalanırdı. İlhanlılar döneminden beri Anadolu da İmparatorluk ve egemenlik simgesi olarak kullanılmıştır. Sancakların âlemlerindeki özel yere, gümüş mahfaza içinde konulan küçük Mushaflar, “Sancak Kuranı” ya da Sancak Mushafı olarak adlandırılmıştır. Sancak kuranlarının çoğu altıgen ve sekizgen formda kesilmiş olup sayfaların karşılıklı kenar arası 40 – 50 mm. civarındadır. İnce ve hafif olmaları için çok ince kâğıda yazılırdı. Yazı olarak nesih gubarisi tercih edilmiştir. Okunmak için yazılmadığından sancak kuranı yazan hattatlar çoğunlukla ünlü olmayan kişilerdir. Günümüze ulaşan bu tür Kuranların çoğu 16. ve 18. yy. ait eserlerdir. Sancak kuranları az bulunduğundan diğer boy kuranlara göre koleksiyon değerleri daha yüksektir. Bu gelenek günümüzde Deniz kuvvetlerimizin gemilerinde sürdürülmektedir.

Resim 142 Nesih il yazılmış 100x55 mm boyunda 24 satırlı Mushaf

Resim 143 Sancak Kuranı ve Gümüş kutusu

Resim 144 Hattat Mehmed Tahir H.978, Nesih hat ile yazılmış Kuran-ı Kerim

1.1.6.13. Tılsımların Gizemleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 62

Yıl: 2001

Sayfa: 154 -163

Resim: 37 adet

Özet:

Bu yazı eski bir el yazması Havas kitabından alıntılar yapılarak yazılmıştır. Kitap incelikli ve ayrıntılı tarif ve formüllere sahiptir. Yazının içeriğinde ilm-i huruf (harf bilimi), Ebcad Hesabı, Cetvel, Vefk, Bedûh ve Hamâiller açıklamalı ve resimleriyle yazılıdır. İslam kültüründe, Hz. Muhammed'in büyüü yasaklamakla birlikte, muska kullanılmasına, nazara, yılan ve akrep sokmasına ve genel olarak hastalıklara karşı nefes etmeye izin verdiği rivayet edilir. Tılsımların ana öğelerini oluşturan Besmele, Ayetler, Esmâ-ül Hüsnâ (Güzel Adlar) Fatıha Suresinde bulunmayan harfler, kimi sureler, özel simge ve işaretler, bazı rakamlar, melek ve cin adları, Ashâb-ı Kehf (mağara kişileri), çifte vavlar, Mühr-ü Süleyman açıklamalı olarak en ince ayrıntılarına kadar yazılmıştır. Ayrıca resimli örnekler de yazıda yer almaktadır.

Resim 145 Sağdaki vefk, soldakinin içinde bulunan sayıların ebcad hesabına göre harf karşılığıdır

4	14	15	1	ا	يه	يد	د
9	7	6	12	يب	و	ز	ط
5	11	10	8	ح	ى	يا	هـ
16	2	3	13	يج	ج	ب	يو

Resim 146 Yazıların yer aldığı tılsımlı kolye

Resim 147 Çeşitli nesnelere yazılan yazılar

1.1.6.14. Ay Ve Yıldız Formunda İstiflenmiş Yazılar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 9

Yıl: Aralık-Ocak 1990–1991

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Sayfa: 52–54

Özet:

19.yy. da ay ve yıldız motifi çok yaygın olduğundan mimari eserler dışında da birçok yerde kullanıldığı görülmektedir. Ay yıldız motifi Bayrağımız, Osmanlı sancakları, Türk topları, nişan ve madalyalar, çeşme, tekke, konak, türbe, köprü, camiler, mezartaşları, ok sadakları, Mushaf ve saat muhafazaları, fincanlar, mühürler, tarikat malzemesi, işleme kumaşlar ve sedef bezemeli eserler üzerinde kullanılmıştır. Bunların yanı sıra ay ve yıldız formunda istiflenmiş yazılarda vardır. Çeşitli müzelerde örneklerine rastlanılan ay ve yıldız formunda ki istiflenmiş yazılar, iki grupta incelenmektedir. Birincisi Ay ve yıldız içinde sadece divani yazı ile yazılmış olanlar, ikincisi Ay ve yıldızın gubari denecek kadar küçük nesih hattı yerleştirilmiş zeminin üzerine talik veya sülüs hattı tazılı olanlardır.

Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesinde bu şekilde yazılmış iki örnek yazı bulunmaktadır. Birinci eser 1504 nolu Bedi tarafından neshi, sülüs ve divani hat ile yazılmış levha, İkinci eser, 1745 envanter no lu Mehmet Nuri Sivasi tarafından, talik ve nesih hat ile yazılmış levhadır. Türkiye'deki daha birçok kütüphanede ay ve yıldız istifli yazı örnekleri de vardır.

Resim 148 Mehmet Nuri Sivasi'ye ait iki çalışma

1.1.6.15. Divitler

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:5

Yıl: 1989

Yazar: İ.Gündağ Kayaoğlu

Fotoğraf: 16

Sayfa: 50–54

Özet:

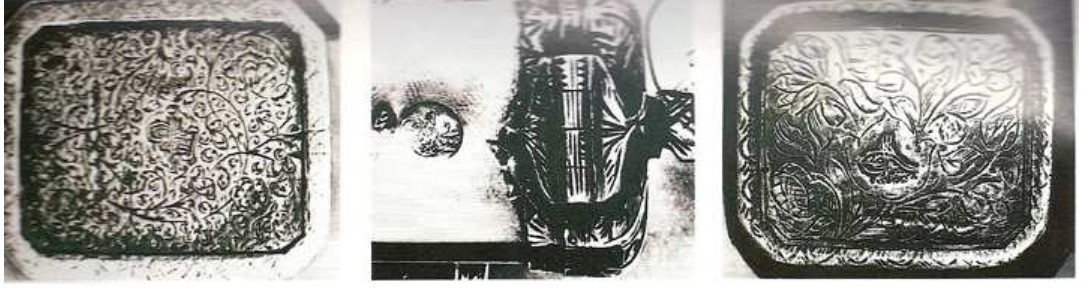
Divit kalemdan ile mürekkep hokkasından meydana gelen taşınabilir yazı takımıdır. Divitlerin üzerinde görülen süslemeleri nakkaşlar yapmaktaydılar. Nakkaş Osman'ın yaptığı Surnamei Humayun adlı yazmada esnaf loncalarının alaylar halinde geçişlerinde de divitçiler ayrı bir esnaf kolu olarak gösterilmiştir.

Divitlerin altın, gümüş, cam, porselen, kemik, fildişi ve abanoz ağacı gibi çeşitli malzemelerden yapıldıkları görülmektedir. En çok bakır-çinko alaşımı olan pirinçten yapılanları daha yaygındır. Civa yıldızı ile yıldızlanmış tombak divitler, altın ve gümüşten olanların yanında kıymetli divitler olarak yer alırlar. Kıymetli taşlarla süslenen örnekleri olduğu gibi, kazıma tekniği ile üzerlerine çeşitli süslemelerin yapıldığı örneklerde vardır.

Makale de Divit yapımından sonra, divitin bölümleri, biçimlerine göre divitler ve divit hakkında da bilgi verilmektedir.

Topkapı Sarayı Müzesi'nde ve Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde de çok çeşitli divit örnekleri sergilenmektedir. Gümüş divitlerde usta damgasından başka, ayar garantisi olarak padişahın tuğrası da damga olarak yer alırdı.

Resim 149 Üç kollu ve tek kollu divitler

1.1.6.16. Sultan Abdülmecid'in Hat Sanatındaki Yeri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 92

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Resim: 8

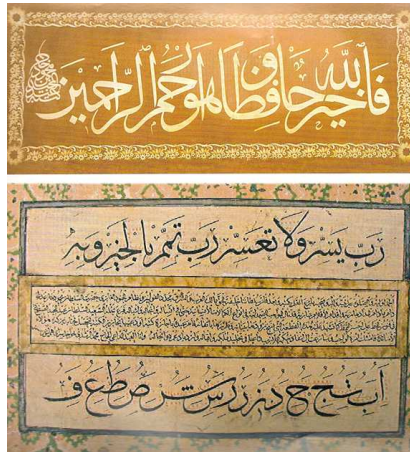
Sayfa: 90–95

Özet:

Sultan II. Mehmed'in oğlu olan Sultan Abdülmecid 1823 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Geleneksel eğitimin yanında Batı eğitimi de verilen ilk taht adayı şehzadedir. Abdülmecid Türk hat tarihi içinde önemli bir yere sahiptir. Klasik Osmanlı celisine aykırı bir üslup kuran Mahmud Celeleddin ekolünü takip eden Sultan Abdülmecid'in yazdığı kıt'aları tezhip ettirip vezirlerine hediye ettiği bilinmektedir

Aklam-ı Sitte ve celi hattını, Mahmud Celeleddin'in en ileri gelen öğrencisi Mehmed Tahir Efendi'den öğrenerek, tahtta bulunduğu için resmi merasim yapılmadan icazetname alması nedeni ile kendisine Celeleddin-i Salis adı verilmiştir. Sultan Abdülmecid'in Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde el yazıları, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde, Türk Vakıf Hat Sanatları, Türk İslam Eserleri, Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nasser Halili Koleksiyonu ve çeşitli camilerde, çok sayıda nesih cüzleri, sülüs nesih kıt'aları ile celi sülüs hat levhaları bulunmakta olup yazının konusunu bu müze ve kütüphanede bulunan Sultan'a ait eserler tanıtılmaktadır.

Resim 150 Sultan Abdülmecit'e ait iki çalışma

1.1.6.17. Fatih Divanı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 13

Yıl: 1991

Yazar: Faruk Taşkale

Fotoğraf: 16

Sayfa: 28–31

Özet:

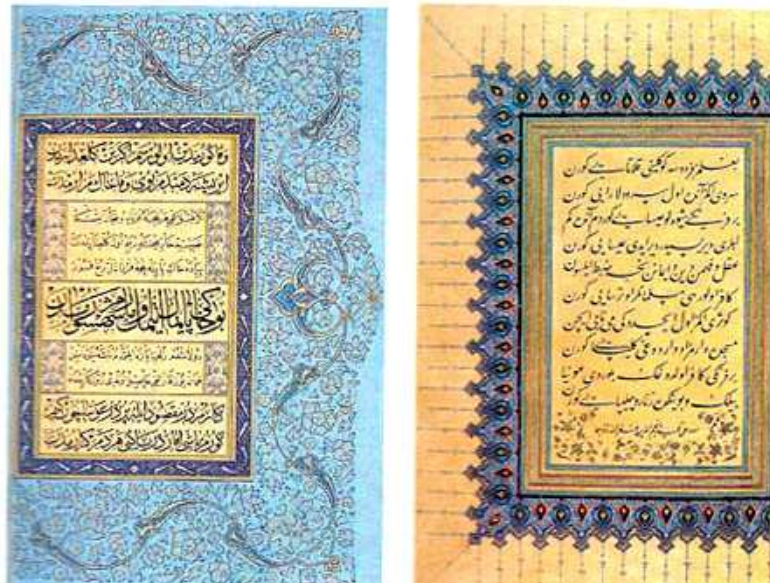
Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fetih edişinin üzerinden 492 yıl geçmiştir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Tarihi Profesörü, İsmail Hikmet Ertaylan'ın öncülüğünde Fethin 500. yıldönümü için bir albüm hazırlanmıştır.

Eser, Fatih Sultan Mehmed'in bugün orijinali Fatih'te Millet Kütüphanesi'nde bulunan divanından seçilmiş şiirlerinden meydana gelmiştir. Albümün fihrist ve önsöz bölümü, Prof. Emin Barın tarafından yazılmıştır. Eserdeki Fatih tuğralarını altın ile Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer yazmıştır. Beşinci sayfadaki Fatih'in minyatürü Hüseyin Tahirzade Behzat, minyatürün etrafındaki şemse formundaki tezhip ise Rikkat Kunt tarafından yapılmıştır. Sekiz yılda tamamlanan Fatih Divanı Cumhuriyet döneminde, klasik tarzda hazırlanmış en önemli eserlerden biridir.

Resim 151 Fatih Divanından örnek resim

Resim 152 Fatih Divanından bir diğer örnek resim

1.1.6.18. Gemi Tasvirleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 53

Yıl: 1994

Yazar: Engin Özdeniz

Resim: 9

Sayfa: 36–38

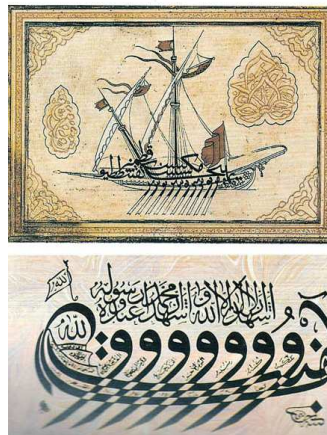
Özet:

Türk İslam sanatında Hat tasvirleri dini ve tasavvufi olmak üzere iki grupta değerlendirilir. Gemi, kayık tasvirli hat örnekleri dini gruba dahildirler. Hat sanatında yazılan gemi ve kayık kompozisyonlarının, geleneksel el sanatlarımızın tüm dallarında da uygulandığı görülür. Bu tasvirlerde sülüs, celi sülüs, divani, celi divani, kufi yazı türleri kullanılmakla beraber, kufi ve sülüs hat en çok tercih edilen yazı türü olmuştur.

Besmele ve duaların kompozisyonlarında Amentü kayığı, Nuh'un Gemisi ve Ashab-ı Kehf' in isimlerinden oluşan gemi kompozisyonları görülmektedir.

Gemi tasvirlerinin kutsal yazılar ve isimlerle yazılması bu tasvirlerin aynı zamanda bir tılsım, bir dua özelliğinde olduğunu ortaya koymaktadır. İslam ülkeleri içinde hat sanatına Türkler kadar gönül vermiş ve onu sevmiş bir millet yoktur. Bu nedendir ki, hat sanatının en güzel, seçkin örneklerini Türkler meydana getirmişlerdir.

Resim 153 Hattat İsmail Zühtü tarafından yapılan Ashab-ı Kehf gemisi tasvirleri

1.1.6.19. Hasan Rıza'nın Kaside-İ Bürdesi

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 8

Yıl: 1990

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Resim:4

Sayfa:114–116

Özet:

Hasan Rıza Efendi 19. yy. sonu ile 20. yy. başları arasında yaşayan ünlü hattatlarımızdan biridir. Hafız Münip Efendi, Yahya Hilmi Efendi, Şefik Bey'den hat dersleri almış aynı zamanda Mustafa İzzet Efendi'dende hat konusunda çok yararlanmışır. Müzika-i Hümayun'un hat hocalığını yapmıştır. Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesinde yer alan eserleri içinde en önemlisi Kaside-i Bürde'sidir. Bu makalenin konusunda Kaside-i Bürde teşkil etmektedir.

Hasan Rıza, böyle değerli bir metni sülüs ve nesih hat ile yazmıştır. Rokoko tarzında yapılan bezemeler yazı ile bütünlük oluşturmaktadır. Hat, tezhip ve metin olarak oldukça büyük değer taşıyan bu eser,565 envanter no ile Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 154 Hasan Rıza'ya ait bir çalışma

1.1.6.20. Hat Sanatına ‘Doğru’ Bakmak

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:9

Yıl: Aralık-Ocak 1990–1991

Yazar: Ferit Edgü

Sayfa: 86-89

Özet:

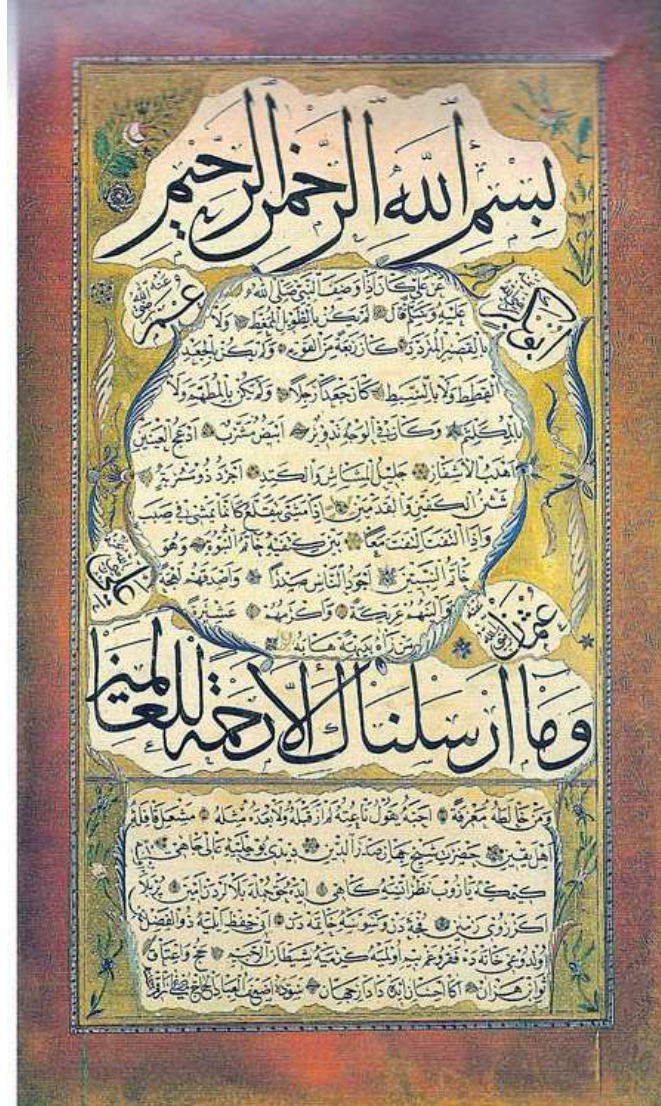
Hat sanatı, o sanatı yaratanların inançları ve amaçları ne olursa olsun, günümüze bir sanat yapıtı olarak kalmışsa, bu, inançları ve amaçları aşmış olmalarıyla mümkün olmuştur. Türk hat sanatı İslam kökenli bir sanat olup Osmanlılar döneminde zirveye ulaşmış bir sanattır. Ancak sanat aşamasına vardığında, temelinde yatan ideolojiyi ve inancı aşmaktadır.

Sanata inançlar açısından bakmak doğru değildir. Eğer böylesi bir durum söz konusu olsaydı, dünya yüzeyinde oluşan sanatların evrenselliğinden söz edilemezdi.

Hat sanatı, bir resim sanatı değildir. Ancak kendine özgü gelenekli sanattır. Hat adı üstünde bir çizgi sanatıdır. Ama öğelerini harfler oluşturur. Hattat ise harflere biçim verir. Resim, Batı resmi XX. yüzyıla kadar, doğa ile olan bir savaşımın sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yazarın hat sanatına bakış açısı, genellemeye izin vermemektedir. Koleksiyoncudan çok bir sanatçının bakış açısını yansıttığı için, O sanatçıda, çağdaş ve evrensel bir bakış açısına sahiptir. Ama hat sanatıyla yalnız kuramsal olarak değil, pratik olarak da içli dışlıdır.

Resim 155 Mustafa Rakım Efendi'ye ait sülüs nesih çalışma

1.1.6.21. Hat Sanatında Noktacılık Pointilizm

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:62

Yıl: 1998

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Fotoğraf: 5

Sayfa:102–104

Özet:

Pointilizm, noktacılık olarak bilinmektedir. Bir resim tekniğidir. Georges Seurat'ın geliştirdiği bu resim tekniği noktacılıkta divizyonizm'e özgü küçük fırça vuruşları, iyice küçültülüp, noktalar haline dönüştürülerek yapılır. Bu teknik, Osmanlı tezhip sanatında da özellikle çiçek ve buketlerin boyanmasında kullanılmıştır. Tekniğin hat sanatında da görülmekte ve genellikle is mürekkebi ile uygulandığı dikkati çekmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Bayezid Meydanı'nda bulunan, Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesinde sergilenen, hat levhasında yazıların zeminlerinin noktacılık tekniği ile dokunduğu görülmektedir.

Yazar, Osmanlı sanatçısının ne kadar yaratıcı olduğunu, yabancı kültürlerdeki teknikleri kendi medeniyetine uygulamakta büyük başarı gösterdiklerini incelendiği eserler sonucu aktarmaktadır.

Resim 156 Pointilist ressam G seurat'a ait tablo ve Kanuni Sultan Süleyman Divanında Karamemi'ye ait imza sayfası

1.1.6.22. Hat Sanatının Seramiğe Uygulanışı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:9

Yıl: Aralık-Ocak 1990–1991

Yazar: Naci Tuğal

Fotoğraf: Salim Şen-Mustafa Yazılı

Sayfa:100–103

Özet:

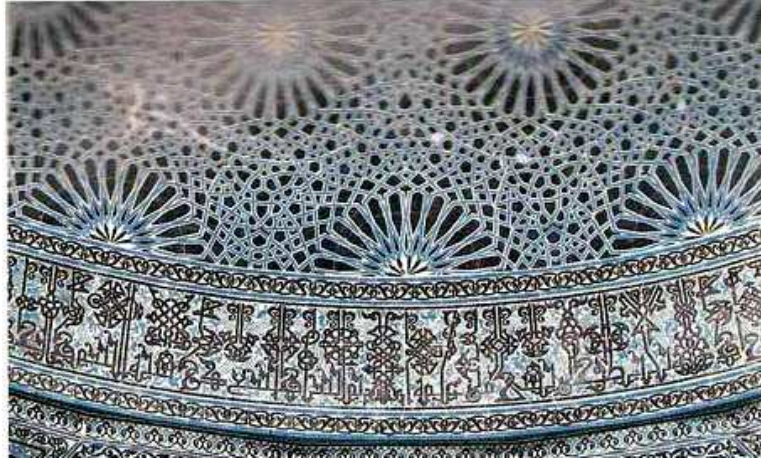
Hat sanatının taş, tuğla, çini, ağaç, maden ve dokuma v.b.diğer sanat kollarında görüldüğü mimaride de ön plana çıktığı görülür. Köşeli yazılar kufi, yuvarlak yazılar sülüs, celi,celi sülüs ve nesih adı altında toplanmıştır.Celi yazı,çinilerde ve dinsel yapılarda daha çok yer almıştır.Celi yazılar 16.yy. dan başlayarak gelişmiş kompozisyonlar halinde pano seramiklerde kullanılmıştır.

Selçuklular yapı çiniciliğinde de nitelikli çiniler bezemişlerdir. Dinsel yapılarının dış bezemelerinde renkli taş ve beyaz mermer, iç bezemelerde sırlı tuğla ile çini kullanmışlardır. Bezemelerin içine de kufi ve celi hatlar çekilmiştir.

15.yy. ortalarından sonra Osmanlılar çiniciliği ve hat sanatını birlikte kullanarak güzel örnekler vermişlerdir. İznik, çini yapımının gelişmesine katkıda bulunan önemli merkezdi.16.yy.ın başlarından itibaren renkli sır tekniği ile yapılan kare levhalar ve üzeri yazılı kompozisyonlar bugün uygulaması imkânsız boyutları ve desenleri ile alanında üstün örnekleri oluşturmaktadırlar.

Günümüzde unutulmaya yüz tutan bu sanat dalına Yusuf Coşkun Benefşe yeniden canlılık getirmiştir. Necmettin Okyay'ın teşvikiyle bu alanda çalışmalara başlayan sanatkârın tek parça büyük çapta panolar ve hüsn-ü hatın manevi unsurlarından yararlanarak hat ve seramiğe ustalıkla egemen olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır.

Resim 157 Karatay Medresesi kubbe kuşagında kufi hatlı yazı

Resim 158 Hat yazılı kandil 16. yy.

1.1.6.23. I.Abdülaziz Döneminde Yaşamış Kadın Hattatlarımızdan Hatice Huriye Hanım

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 26

Yıl: 1994

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Fotoğraf: 6

Sayfa: 82–83

Özet:

Yazar hattat Hatice Huriye Hanım hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmadığından bahsetmekte fakat Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesinde bu hanım hattata ait üç adet icazetnamesinin bize ışık tuttuğundan bahsetmektedir.

H.1280 ve 1281 tarihli bu icazetnamelerin, Mustafa Şerif, Mehmet Emin Şükrü, Seyyid Hafız Ali Hilmi isimli hattatlar tarafından verildiği anlaşılmaktadır.

Hatice Huriye Hanım'ın eserleri 1864–65 ile 1865–66 tarihlidir. Yazıda Hatice Huriye Hanım'ın üç icazetnamesi teker teker açıklanmaktadır. Bu üç icazetname, Bursa Ulu Cami'den müzeye intikal etmiştir. Osmanlı İmparatorluğunun Tanzimat'tan sonra batıya açıldığı bir zaman dilimi içinde, Hatice Huriye Hanım'ın hat sanatı dalında eserler vermesi büyük önem taşımaktadır.

Resim 159 Hatice Huriye Hanım'a ait çalışmalar

1.1.6.24. Hilyeler

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yıl: 1990

Yazar: Faruk Taşkale

Fotoğraflar: Selamet Taşkın

Resim: 12

Sayfa: 90–95

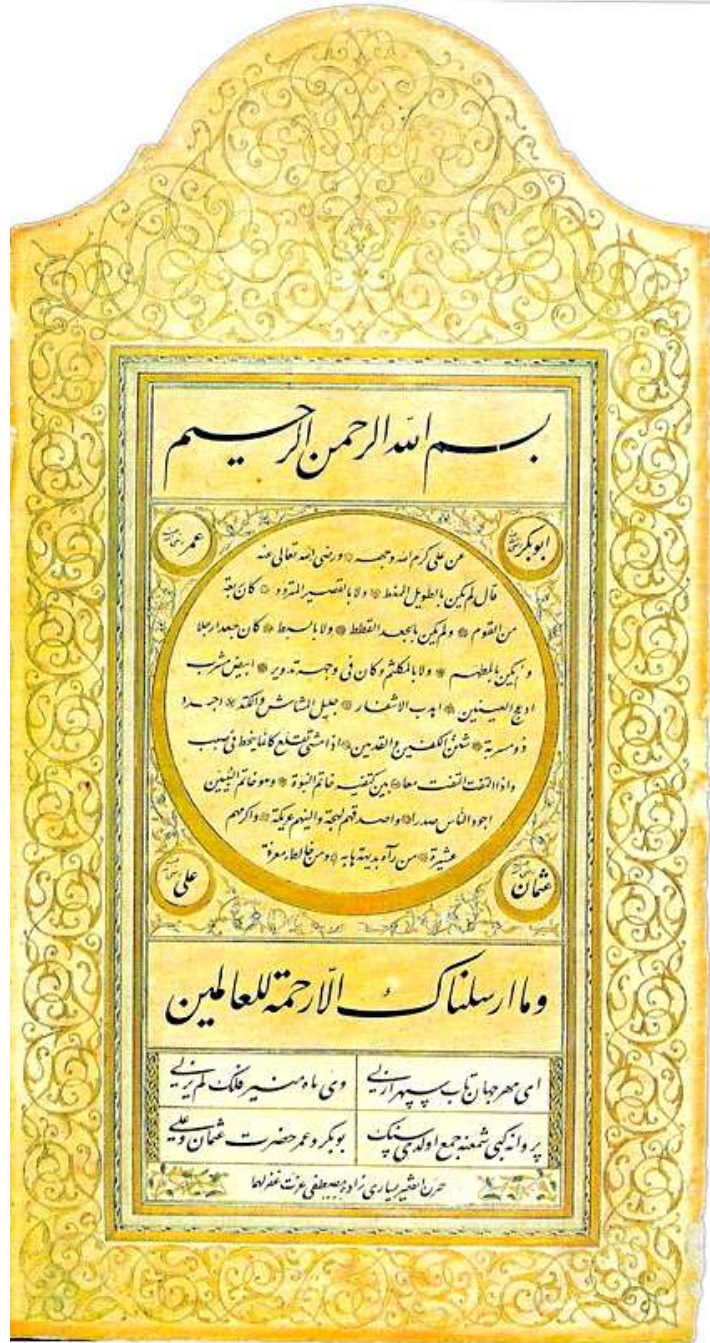
Özet:

Hilye Hz.Muhammed'in kutsal vasıflarını, gözünün ve saçının rengini, vücudunun biçimini, boyunu, sesinin tonunu, tavır ve hareketlerini özellikleriyle anlatan metinlerdir. Hilye ayrıca Hilye-i Şerif, Hilye-i Saadet ve Hilye-i Nebevi şeklinde de kullanılmaktadır.

İlk örnekleri 17.yüzyılın sonlarında görülmüştür. Klasik formu ilk kez 17. yüzyılın hat ustası Hafız Osman tarafından hazırlanmış olup bu form günümüze kadar gelmiştir. Hilye metinleri en çok sülüs – nesih, muhakkak- sülüs – nesih ve talik hatlarıyla yazılmıştır. Hilyeler gerek hattatların gerekse müzehhiplerin bilgi ve maharetlerini gösterdikleri en önemli tezhiplerdir. Kâğıt ve bezemede renklerin seçimine özellikle dikkat edilir. Hilye tezhiplerinde zemin olarak lacivert, altın, kahverengi, bordo, zeytuni yeşil ve siyah renkler kullanılmıştır.18. yüzyılın sonlarına doğru hilye tezhiplerinde Mekke ve Medine minyatürlerin içine girmiştir.

19. yüzyılda ise hilyeler de barok – rokoko tarzı süslemeler yüzünden yazının ikinci plana itildiği görülmektedir. Hilyeler; başmakam, göbek, hilal, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali dört halifenin isimleri, Ayet, Koltuklar, İç pervaz, Dış pervaz, gibi bölümlerden oluşmaktadır.

Resim 160 Yesarizade Mustafa İzzet'e ait Hilye

1.1.6.25. İcazetnameler

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yıl: 1990

Yazar: Nabi Özbek

Sayfa: 64

Resim: 2

Özet:

Yazının konusunu İslam hat sanatının akademik düzeyde eksperleri sayılan uzmanlarından biri olan Tebrizi Kerimzade ile icazetnameler üzerine yapılan söyleşi oluşturmaktadır.

Kerimzade'nin icazetnamelerle ilgili geniş bir araştırması ve büyük icazetname koleksiyonu bulunmaktadır.

1964 yılında Kahı Ebyaz'da (Beyaz Saray) Türk İslam Eserleri Müzesi'nin düzenlediği sergide kendisine ait 30 adet icazetnamenin sergilenmesi, akademik çevrelerde ilgi uyandırmıştır.

Bu icazetnameler 40 yıllık bir araştırmanın ürünü olarak ortaya çıkmış olup şahsın 65 adet icazetname ve telmiziyesi bulunmaktadır.

1.1.6.26. Kanuni Devrinde Hat San'atımız

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 29

Yıl: 1995

Yazar: M.Uğur Derman

Sayfa: 29 – 30

Fotoğraf: 4

Özet:

Hat sanatını Osmanlı Türklerinde milli bir hüviyete kavuşturan ilk isim Şeyh Hamdullah olup Aklam-ı Sitte, sülüs-nesih, muhakkak, reyhanî, tevki ve rıka yazıları, Şeyh Hamdullah tarafından Türk üslubuna çevrilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman, tahta geçer geçmez Şeyh Hamdullah'ı huzuruna davet ederek kendisi için bir Mushaf yazmasını teklif etmiş ise de Şeyh Hamdullah ihtiyarlığını belirtip Padişah'a hattat Muhiddin'in adını verir iki ay sonra da vefat eder. Bu alanda yetiştirdiği pek çok öğrencisi bulunmaktadır. Bunlar arasında kendi oğlu Mustafa Dede, damadı Şükrullah Halife ve onların çocukları Pir Mehmed bin Şükrullah, Derviş Mehmed bin Mustafa Dede bu yolla başı çeken hattatlardır.

'Şeyh Mektebi' ne dahil olan Karahisari Ahmed Şemseddin, Yakut tavrının İran'da ki temsilcilerinden olan hocası Esedullah Kirmani'den de esinlenerek bu tarzı sürdürmüştür. Ancak öğrencisi Hasan Çelebi' de dahil olmak üzere, Türk zevkine uymayan bu yol bir hattat nesli sonra takip edilmemiştir.

Karahisari ve onun talebesi Hasan Çelebi kelimeleri istiflemeye o devir için benzersiz bir başarı sağlamışlardır. Süleymaniye ve Edirne Selimiye camileri gibi iki şaheserin asli yazıları bu iki üstadın elinden çıkmıştır. Osmanlı döneminde ta'lik adıyla benimsenen İran asıllı nesta'lik hattı, Kanuni devrinde ferman, berat ve devlet buyruklarında kullanılan ve XV. yy. sonlarında yeni bir Türk yazısı olarak doğan divani ve celi divani yazılarının bu devirdeki önemli hattatları Matrakçı Nasuh, Taceddein ve oğlu Tacedde Mehmed ile Ahmed Feridun' dur.

Kanuni Devrinin isim bırakmış hattatlarından bazıları arasında Abdullah Kırımı, Abdurrahman Gubari, Ahmed bin Pir Mehmed, Fazlullah bin Sefer, Ferhad Paşa,

Hamza bin Mustafa Dede, Hayreddin, Hüseyin Şah, Mehmed Handan, Mustafa bin Nasuh, Demircikulu Yusuf sayılabilir.

Kanuni Devri diğer sanat kollarında olduğu gibi hat sanatında da Osmanlıların en muhteşem bir devri olmuştur.

Resim161 Ahmet Karahisari ve Mustafa Dede'ye ait çalışmalar

1.1.6.27. Ketebeler

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yıl: Temmuz- Ağustos-Eylül 1990

Yazar: Vahe Berkin

Sayfa: 58–63

Fotoğraf: 25

Özet:

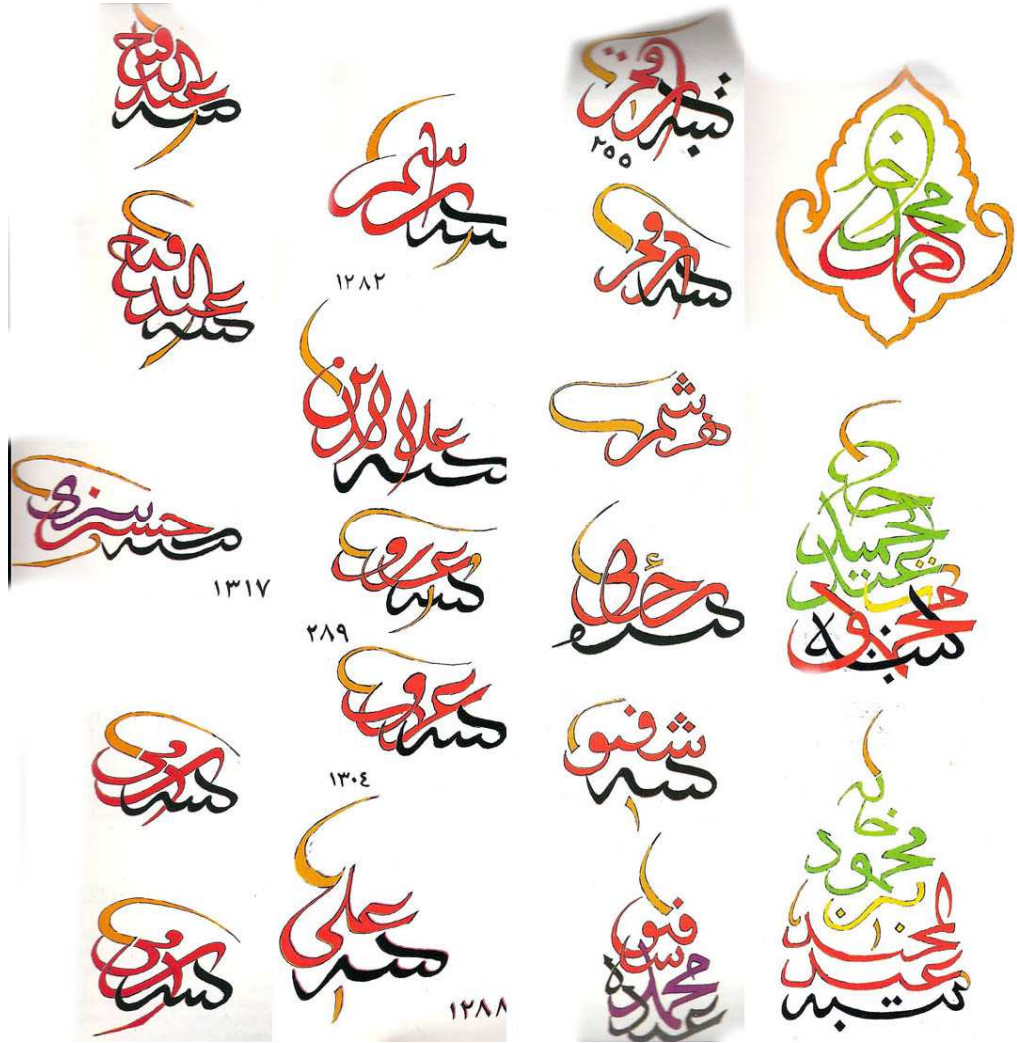
Son yıllarda özellikle Osmanlı Türk sanatçılarının hat levhalarına karşı yoğun bir ilgi vardır. Ancak yeni nesil bunları bilmemektedir. Bu yazıda sülüs hat türünde yazılmış levhalar anlatılmaktadır.

Hat sanatkârları eserlerinin altına ‘bunu yazdı’ anlamına gelen Arapça sözcüğünü ve sonra mahlasını veya ismini veya her ikisini yazarlar ve sonunda bir süs hareketi ile imzayı bitirir altına da tarih atarlardı. Buna ketebe yazmak, ketebe koymak veya kısaca ketebe adı verilir.

Ketebe, her yazı türünde aynı kalıp üzerine yazılmaz. Sülüs, muhakkak, reyhanî yazılarda celi ve müsenna tiplerinde çoğunlukla rıka kalemle, Talik yazıda ise imza yine talik yazı ile fakat kalemin üçte biri kalınlığında yazılırdı.

Ketebe genellikle yazının altına konur. Makalede İslam sanatında çok geniş bir yer tutan bu sanat dalının bir bölümü anlatılmaktadır.

Resim 162 Makale ile ilgili örnek resim

1.1.6.29. Muradi Divanı

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 44

Yıl: 1998

Yazar: Mine Esiner Özen

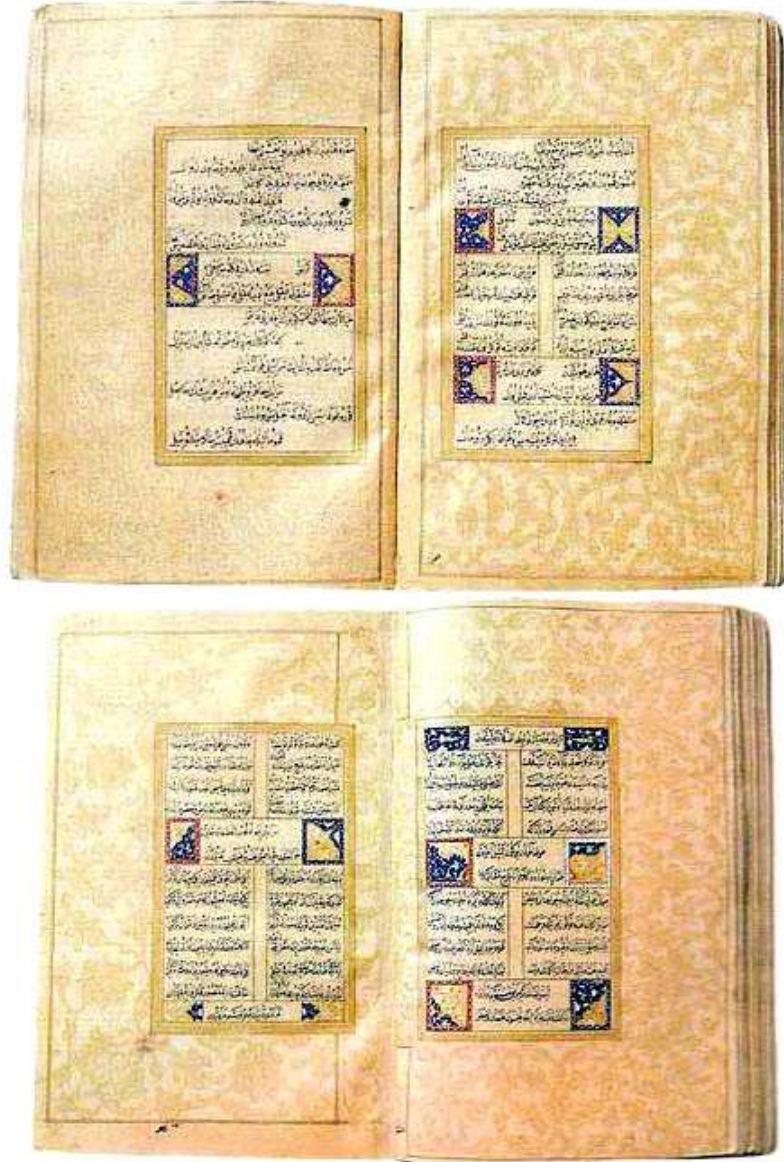
Fotoğraf: 10

Sayfa: 124–128

Özet:

Osmanlı padişahlarının çoğu sadece şiir okuyan şairleri ödüllendirmekle yetinmemiş, kendileri de bir divan oluşturacak çok sayıda şiir yazmışlardır. Eski edebiyatımızın şiir antolojileri sayılan şura tezkirelerinde, Osmanlı şair padişahları ilk bölümde yer almaktadır. Şiir mecmualarına padişahlara ait şiirlerinden örnekler alındığı görülmektedir. Bu şiirler, imparatorluğa hükmeden padişahların duygularını göstermesi bakımından önemlidir. Fatih ve Kanuni gibi Yavuz Sultan Selim, III. Murad, I.ve III. Ahmed ve III. Selim de 'Divan' sahibi padişahlardandır. Muradi mahlasıyla daha çok dini ve tasavvufi şiirler yazan III. Murad'ın bazı şiirleri dönemin şairleri Baki, Haşimi, Subhi, Hoca Sadettin tarafından şerhedilmiş, nazireler yazılmıştır. Muradi divanı nüshaları, Ayasofya 3972, Faih 3874, Mihrişah Sultan 359, Hekimoğlu 625 envanter no. Da kayıtlıdır. Bu eserlerin cildi ve tezhibi çok mükemmel olup yapıldıkları dönemin bezeme sanatı özelliğini yansıtmaktadır.

Resim 164 Muradi divanından koltuk bezemeleri

1.1.6.30. Osmanlı Fermanları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 22

Yıl: 1993

Yazar: İlhan Akbulut

Sayfa: 42–46

Resim: 9

Özet:

Din, dil, ırk, renk ve sınıf farkı gözetmeksizin her inançtan, her milleten insanları tebaa olarak kabul eden Osmanlı Devleti'nin altı asırlık hayatının özeti olan Osmanlı Arşivinin en önemli bir koleksiyonlarından biri de 'Osmanlı Fermanları'dır. Ferman yazma geleneği İlhanlılardan, Selçuklulara sonra Osmanlılara geçmiştir.

Padişah iradesinin belirtildiği belgeye ferman denilmesine karşılık vezir-i azamın iradesiyle verilen kararlara da buyrultu denilirdi. Ferman metinde, ferman kelimesi, verilen şahsın ismi, yapılması gereken iş, emrin yerine getirilmesi için dilek ve temenni ve fermanın yazıldığı yer ve tarih mutlaka yazılırdı. Osmanlılar da iki çeşit Fermana rastlanmaktaydı: Hükümdarın tuğrası çekili fermanlar, padişahın kendi el yazısı ile ibare yazdığı fermanlar. Fermanların tuğralı kısmı yazıldıkları döneme göre umumiyetle hükümranlığın ve saltanatın bir nişanesi olarak altın ve muhtelif renk ve motiflerle süslenmiş oldukları gibi bunlar dan farklı olarak, sadede olabilirler. Fermanlar önemine göre divani veya celi divani hat ile yazılırdı. Fermanları yazan hattatlar ise titizlikle seçilirdi.

Fermanlar, tarihi olaylarla ilgili birer belge oldukları gibi, aynı zamanda birer sanat şaheserleridir.

Resim 165 III. Ahmet ve I. Mahmut'a ait fermanlar

1.1.6.31. Sanat Değeri Taşıyan El Yazması Kitaplar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 48

Yıl: 1998

Yazar: Şinasi Acar

Fotoğraf: 23

Sayfa: 74–83

Özet:

1492 de İspanya'dan sürgün edilen Yahudiler Osmanlı Sultanı II. Bayezid tarafından himaye edilerek İmparatorluğa getirilir. Yahudiler Osmanlı Sultanına matbaayı hediye olarak getirirler.18. yy.a kadar zınlıklara ait kitaplar matbu basıldığı halde Arapça harfli kitap basılmaz. Bu durum 1729' dan sonra değişir.

El yazması kitaplarda en saygın yeri 'mushaflar' almaktadır. Mushaf ciltlenmiş derlenmiş sayfalar anlamını taşımaktadır. XVI. yüzyıla dek yazılan Mushaflarda tek başına kufi, muhakkak, reyhanî, sülüs, nesih gibi yazılar veya muhakkak- reyhani, muhakkak-nesih, muhakkak –sülüs, nesih gibi ikili ya da üçlü yazı grupları ortaklaşa kullanılmıştır. Osmanlı beğenisine en uygun ve en çok tutulan hat nesih'tir. Mushaflar az da olsa ortalama boyutların dışında hazırlandığı görülür.

Sancak tepesine takılmak için hazırlanan altıgen ya da sekizgen formda kesilmiş çok küçük boyda 'sancak kuran'ları vardır. Sanat değeri taşıyan Mushaflar çok büyüktür. Özenle hazırlanırdı. Mushaf tezhiplerinin çok zengin ve ince bir biçimde yapıldığı, XVI. Yüzyılda, tüm tezhip işleri Saray Nakkaşhanesi'n deki sanatçılar tarafından ortaklaşa gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Osmanlı dönemde Şumnu, çok sayıda Mushaf yazılan yerler arasında İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Sonra Safranbolu, Isparta, Tokat ve Karaman illeri gelmekteydi. Sanat değeri taşıyan diğer el yazması kitaplar da dinsel nitelik taşımaktadır. Mesneviler, divanlar, vakfiyeler, icazetnameler, şifa kitapları, elifbalar, yasinler arasında çok güzel yazma örnekler bulunmaktadır. Ayrıca Delail, Amme Cüz'ü, Muhammediye'de dinsel nitelikli kitaplar arasında sayılmaktadır. Makale bu kitapları tanıtıcı ifadelerle son bulmaktadır.

1.1.6.32. Türk Hat Ve Cilt Sanatının Büyük Ustası Emin Barın

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 13

Yıl: 1991

Yazar: Hüseyin Gündüz

Fotoğraf: 11

Sayfa: 96–99

Özet:

Karahisari'den 400 yıl sonra, 20. yüzyılda Emin Barın, eski yazıyı özümleyerek günümüz insanının beğenileri doğrultusunda, Divani, Kufi, Sülüs gibi klasik yazılardan yola çıkarak büyük bir cesaretle ayrı bir ekol meydana getirmiştir.

29.Aralık.1987 de kaybettiğimiz Emin Barın, yalnızca Arap harfleri ile değil aynı zamanda Latin harfleri ile de Allah'ın ve Hz. Peygamber'in isimlerinin çok güzel yazılabileceğini göstermiştir.

Bugün Emin Barın Hoca'nın Şeyh Hamdullah'tan Hamit Aytaç'a kadar birçok hattatın yazılarından oluşan yazı koleksiyonu ve kendi yazıları Barın Yazı ve Cilt Atölyesinde bulunan ve ailesinin büyük gayreti ile düzenlenen üç katlı galeride sergilenmektedir. Tüm sanatseverlere açık bir mekândır.

Resim 166 Emin Barın'a ait çalışmalar

I.1.6.33. Yaprak Üzerine Yazılan Hatlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 13

Yıl: 1991

Yazar: Z.Cihan Özsayiner

Fotoğraf: 18

Sayfa: 36–41

Özet:

Müzelerimizde yer alan nadide eserler arasında yaprak üzerine yazılan yazılar da teşkil etmektedir. Ayrıca günümüzde düzenlenen müzayedelerin kataloglarında yaprak üzeri yazılar da sanatsal bir değer olarak gösterilmektedir.

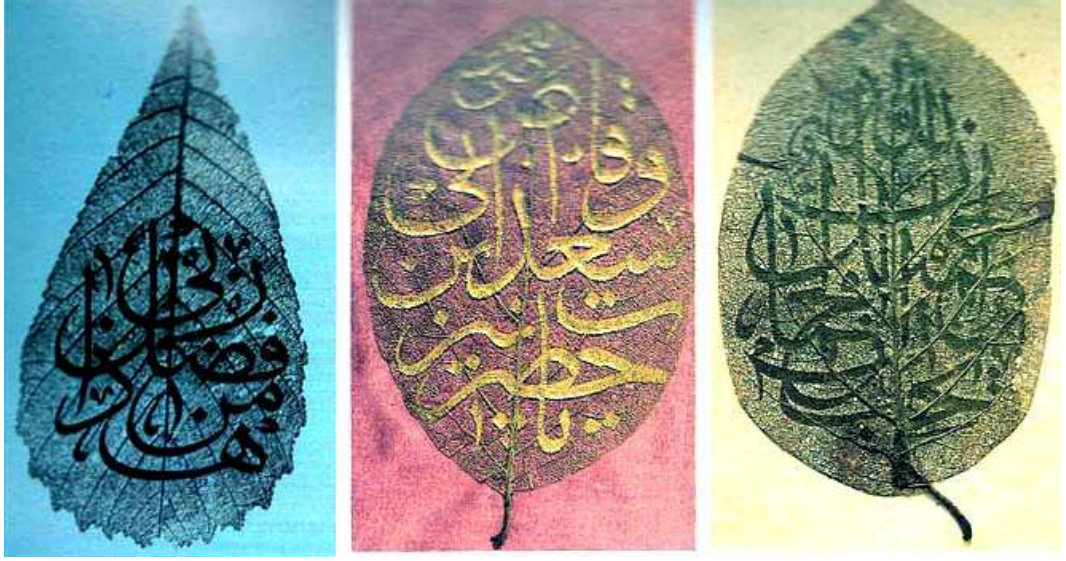
Yazılar, genellikle atkestanesi, dut, tütün, çınar ve sarılıcı sarmaşık yapraklarının üzerine yazılmakta ibarelerde sülüs, talik ve rık'a gibi yazı çeşitlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde tütün yaprağı üzerine yazılmış dört eser ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Sultanahmet'te bulunan Halı, Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi'nin Müdür Odası duvarında da yaprak üzerine yazılmış dört adet eser daha vardır.

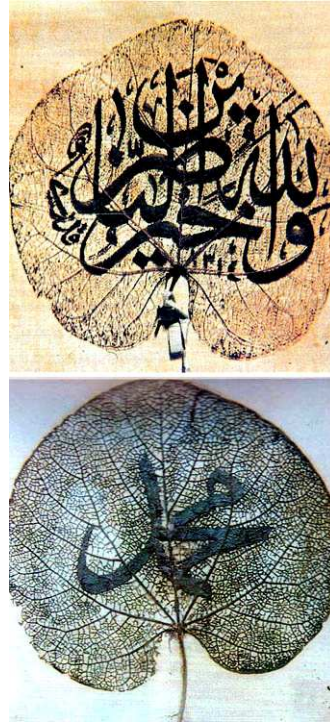
Bunların yanında Süleymaniye Kütüphanesi'nde yine tütün yaprağı üzerine yazılmış başka bir örnek bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde tütün yaprağı üzerine sülüs hat ile yazılmış değişik bir örnek görülmektedir. Sadberk Hanım Müzesi'nde ise iki adet kestane ve tütün yaprağı üzerine yazılmış beş hat örneği bulunmaktadır.

Bu tür çalışmalarda Osmanlı hattatlarının yaprak iskeleti üzerinde bile kâğıt üzerindeki kadar mükemmel hat örnekleri yazdıklarını görmekteyiz. Kullandıkları malzeme ile yaptıkları işin inceliği, Osmanlı hattatlarının üstün yaratıcılığını ortaya koymaktadır.

Resim 167 Makale ile ilgili örnek resimler

Resim 168 Makale ile ilgili örnek resimler

1.1.6.34. Yazma Eserler Ve Konuları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 2

Yazar: Günay Kunt

Resim: 7

Sayfa: 52–55

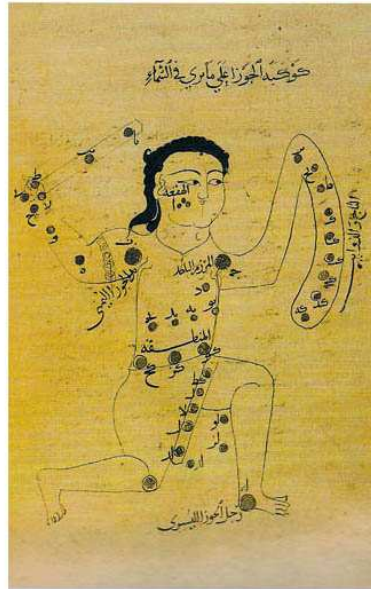
Özet:

Bu yazıda yazma eserlerden bir kaçının konularından bahsedilmektedir. Yurt dışı ve yurt içindeki kütüphanelerde bulunan İslami yazma eserler, bu yüzyıldaki gibi devrinin bütün hayat safhalarını, zevklerini, edebiyat anlayışlarını ve bilimsel çalışmalarını gösteren eserlerden oluşmaktadır.

Dini konularda Kur'an ve tercümeleleri, Kur'an tefsirleri, hadislerle ilgili kitaplar vardır. Edebiyatla ilgili konular, mesnevi gibi manzum hikâyeler, destanlar, halk hikâyeleri, öğütleri içeren kitaplar, tasavvuf tarihini anlatan eserler, biyografi kitapları teşkil etmektedir. Gizli ilimler adı verilen konularda rüya, fal yorumları gibi kitaplar görülür. Bilimsel konularda matematik, tıp, geometriyle ilgili yazılmış kitaplar, coğrafik eserler, mecmua ve cönkler İslam aleminin dolayısıyla Osmanlı toplumunun ilgisini çekmekteydi.

İslam dünyasında ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde yazılan çeşitli konulardaki eserler, bugün hem yurt içi ve yurt dışı araştırma kütüphanelerinde bulunmakta ve araştırmacı beklemektedir.

Resim 169 Süleymaniye kütüphanesinden çeşitli örnekler

1.1.7. Kalemîşi Süsleme Sanatı Konulu Makaleler

1.1.7.1. Selimiye Camii Kalem İŖleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Mehtap Cömert lkc

Sayı:10

Yıl:1991

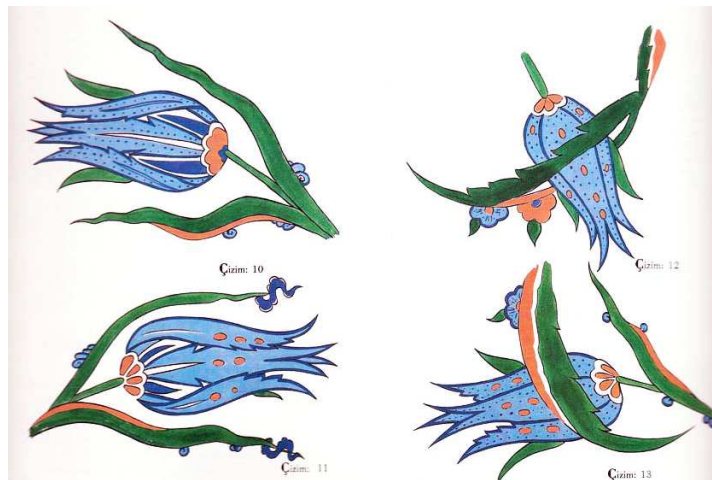
Sayfa:68 - 75

Resim: 21 adet

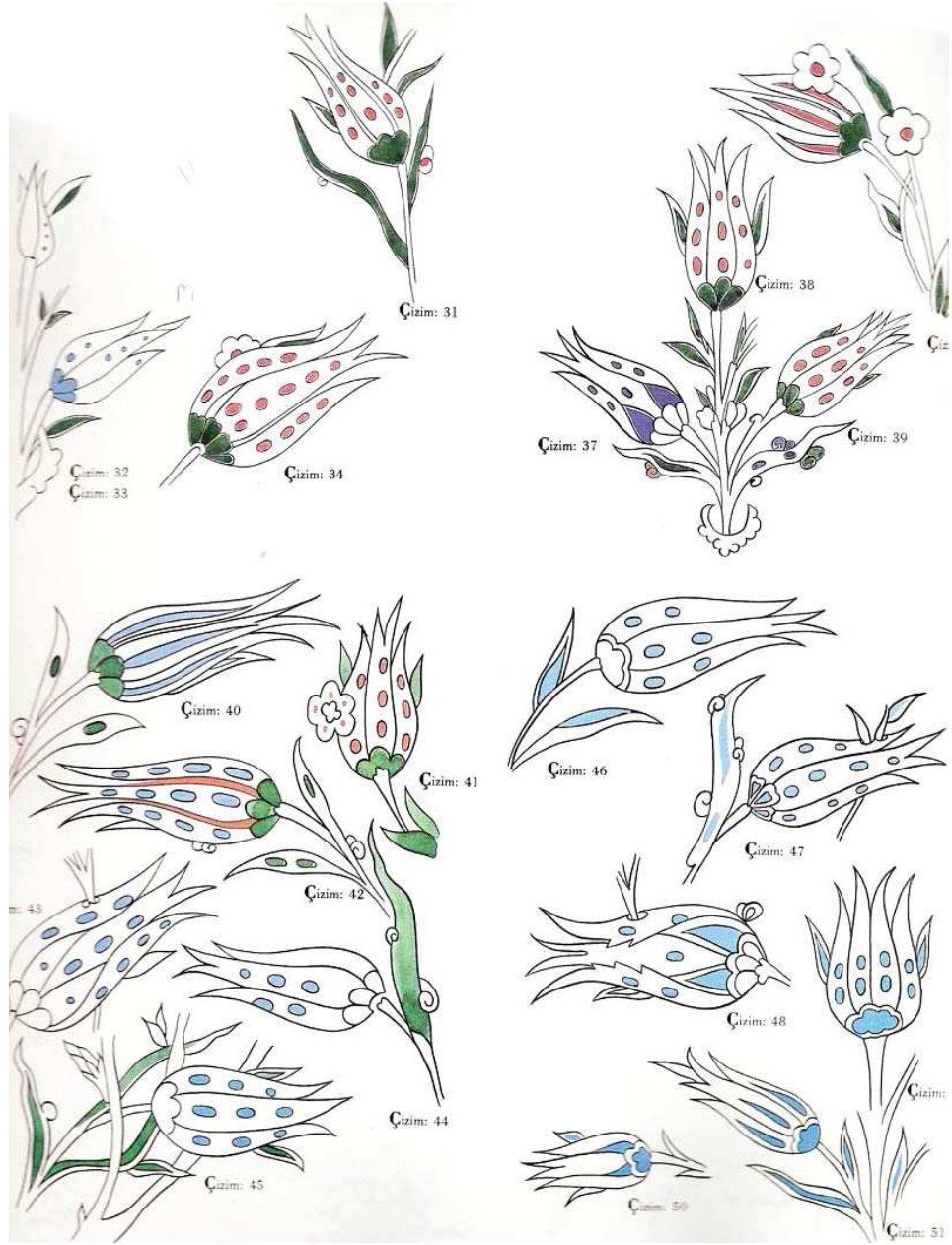
zet:

Caminin yapıldığı XVI. yy. süsleme sanatlarının Türklerin Orta Asya'dan beri doğa gözlemlerini teknikle yoğurarak zarif bir üslupla doruğa çıkardıkları dönemdir. Selimiye Camii kalem iŖleri motif zenginliği kadar birçok tekniğin bir arada kullanıldığı muhteŖem bir abidedir. Cami süslemesinde kullanılan teknikler: Sıva zerine yapılan kalem iŖleri, malakariler ve alçı kakma dır. Selimiye Camii kalem iŖleri 1982 yılından 1985 yılına kadar süren restorasyon alıŖmalarında büyük kayıplara uęramıŖtır. Restorasyon bir bilinci, sevgiyi, maziye saygıyı bünyesinde taŖıyanlardan oluŖan bir ekip iŖidir. Dolayısıyla sanat değeri yüksek olan eserlerimizin ehil ellerde restore edilmesi gerekmektedir.

Resim 170 Makale resimleri

Resim 171 makale resimleri

Resim 172Kadınlar mahfili sütunları arasındaki bahar ağacı ve laleler

Resim 173 Cami girişinin sol tarafında yer alan kadınlar mahfili sütunları arasındaki içgen çini panodaki lale buketi

1.1.7.2. Selimiye Camii Lale Motifleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 11

Yıl:1991

Yazar: Mehtap Cömert Ülkücü

Resim:15

Sayfa: 34,44

Özet:

Türkler iyi bir doğa gözlemcisi olarak tarihin her döneminde çiçeklere büyük ilgi duymuşlardır. Orta Asya'da bol miktarda bulunan laleye özel ilgi göstermişler, bu çiçeği ahşap, çini, kumaş, deri, taş gibi malzemelerde motif olarak kullanmışlardır.

Çiçeğe duyulan ilginin Edirne'deki mimari eserlerde de özel bir yeri bulunmaktadır. Bu eserlerde uygulanan bezemelerde en büyük ilgi de lale motifine gösterilmiştir.

Makalede 16. yy.ın mimari şaheserlerinden Edirne Selimiye Camii çinilerindeki lalelerin bulunduğu yerler sırasıyla maddeler halinde açıklanmaktadır. Atalarımızın doğaya olan saygılarını ve bezemede ulaştıkları teknik ve artistik üstünlüğü, sadece Selimiye Camiine bakarak, bir tek lale motifini, yine bir eserde, fakat 101 değişik biçimde yorumlamalarında görmenin mümkün olduğu belirtilmektedir.

Resim 174 Selimiye Camii Lale motiflerinden örnek çizimler

1.1.7.3. Edirne İşi Bir Oda

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 9

Yıl: 1990–1991

Yazar: Sabiha Tansuğ

Resim: 10

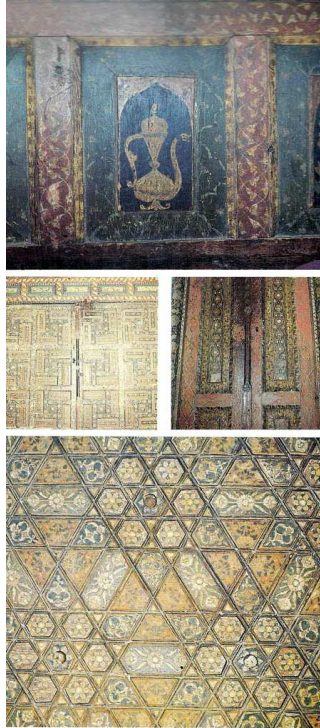
Sayfa: 64–66

Özet:

Makale Sabiha Tansuğ'un 1965 yılında Kütahya'da araştırma yaptığı sırada eski bir Türk evinin bir odasının Edirne işi ile bezenmiş olduğundan bahsedilmektedir. Odanın duvarları, tavanı Edirne işi ile rengârenk bezenmiştir. Bu sanat eseri odada renk, resim, yazı, geometrik şekiller ve tahta işçiliğinin zenginliği dikkati çekmektedir.

Edirne işi ile süslü ev odasının 18.yüzyıla ait bir Kadıya ait olduğunu öğrenen yazar 1965 yılı ve daha sonraki araştırmalarını Kütahya'da sürdürdüğünü ifade etmektedir.

Resim 175 Edirne işi oda süslemelerinden

1.1.7.4. Edirnekari Dolap Ve Motifleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:19

Yıl:1993

Yazar: Mehtap Cömert Ülkücü

Fotoğraf: 7

Sayfa:26–31

Özet:

Edirnekari, Edirne işi anlamına gelmektedir.17. ve 19.yy.la kadar süren bir dönem içinde ortaya çıkaran ve tüm Anadolu'ya yayılmış bir bezeme tarzıdır.

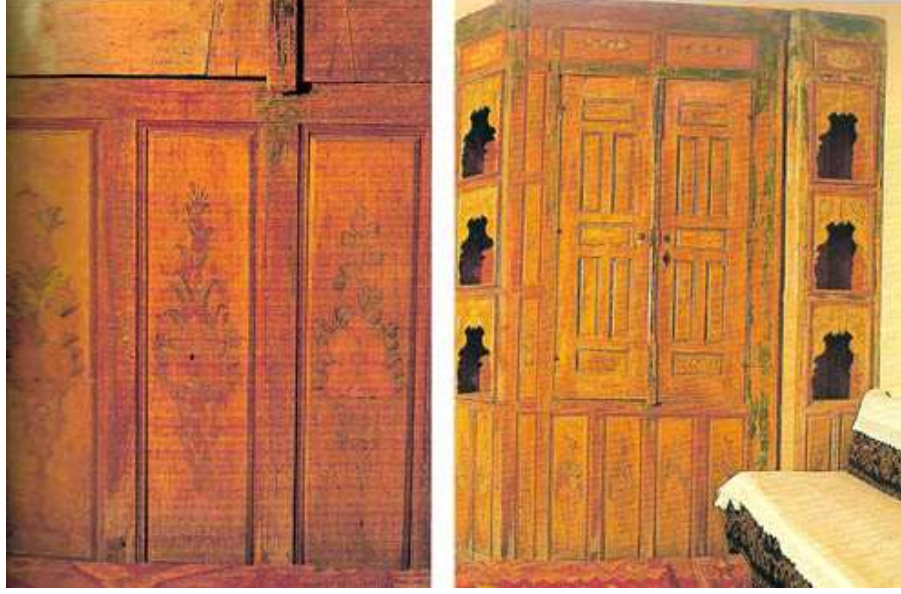
Edirnekari, ahşap, karton gibi malzeme üzerine boya ile yapılan motiflerin yer aldığı bir süsleme üslubudur. Bu süslemeler natüralist çiçek, yaprak ve meyve motiflerinden oluşmaktadır. Edirnekari motifler daha çok kapı kanatları, dolaplar çeyiz sandıkları, yazı çekmeceleri, para kutuları, cilt kapları gibi dekoratif eserler üzerine tatbik edilmiştir. Ahşap malzemedeki fon rengi olarak yeşil, açık mavi, kahverengi ve kirli sarı kullanılmıştır. Doğadaki motifler üzerinde açık-koyu renk tonları kullanılarak ışık-gölge etkisi sağlanmıştır. Geleneksel hatayi motiflerinden sonra barok ve rokoko desenler yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Cilt kapaklarında görülen Edirnekari'nin İran'lı ustalar tarafından Osmanlı ülkesine getirildiği sanılmaktadır.

18.yy.la ait Edirnekari ahşap eserlerin bir kısmı Edirne Müzesi'nde sergilenmektedir. Bazı eserlerde Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve Edirne Müzesinde bulunmaktadır.

Ünlü Edirnekari ustaları arasında Hacı Ömer, Haşim Dede, Hacı İbrahim, Mehmed Vehbi, Mustafa Nakşî, Şahsuvarzade Derviş, Ali ü'l Nakşî ve Bendi er-Rahim'in adı geçmektedir.

Resim 176 Edirne Müzesindeki Edirnekari dolap kapakları

Resim 177 Edirne Müzesindeki Edirnekari dolap kapakları

1.1.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.1.8.1. Çağdaş Fransız Ciltçiliği

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Erol Özbilgen

Sayı: 38

Yıl: 1997

Sayfa: 148 - 150

Resim: 6 adet

Özet:

Cilt sanatının temel ilkesi kitaptır. Ciltçilik “bir sanat eserini süslemek, vurgulamak ve korumakla görevli bir sanattır”. İslam kültüründe kitabın doğrudan kutsal bir anlamı vardır. Kuran’a “Ümmül-kitab” (Kitabın anası) ya da kısaca “kitab” da denir. Batı kültüründe “kitap kavramı”nın dinsel kökene doğrudan bağlı özgün kutsallığı olmayıp bilgiyi saklamak ve aktarmak için üretilmiş belirli sayfadan oluşan ciltlenmiş bir metinden ibarettir.

19. yüzyıl ortalarından itibaren Avrupalı yayımcılar şık ve itinalı makineler vasıtasıyla ciltler yaparak ciltlenmiş kitap satmaya başlamışlardır. Renkli deri ya da özel muşamba bez kaplı bu ciltlerin sırt ve kapaklarına soğuk baskıyla, renkli ve altın yaldızlı olarak rokoko, arnuva motifler, insan ve hayvan resimleri, manzaralar basılmıştır. Kitabın yan kağıtları alafranga ebruli, çoğu kez yanakları altın varak kaplı oluyordu. İstanbul’da da Batı tarzı seri cilt imalatların yanında, atölyelerinde sipariş üzerine özgün sanat eseri el yapımı ciltler meydana getirmişlerdir. Klasik dönem Osmanlı cilt sanatçıları batının şık ve seri imalat ciltleri karşısında tutunamamış bir müddet sonra ortadan kaybolmuş yerlerini eserini sahiplenmeyen küçük cilt atölyeleri almıştır. Fakat Emin Barın gibi, arada bir sanat eseri, çoğunlukla atölyede seri imalat yapanlar da çıkmıştır. Fakat birçok sanatçı geleneksel “ciltçilik sanatı”nı devam ettirmişlerdir. Yazıda gerçek birer sanat eseri olan bu ciltlerden bu yazıda bazı örnekler sunulmaktadır.

Resim 178 Paul Gruel'in “Mülevven Deri Kesme” bir eseri

Resim 179 Charles Baudelaire'nin 1857 yılında yazdığı “Les Fleurs du Mal” (Elem Çiçekleri) eseri

1.1.8.2. Mücevherli Ciltler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Mine Esiner Özen

Sayı: 80

Yıl: 2005

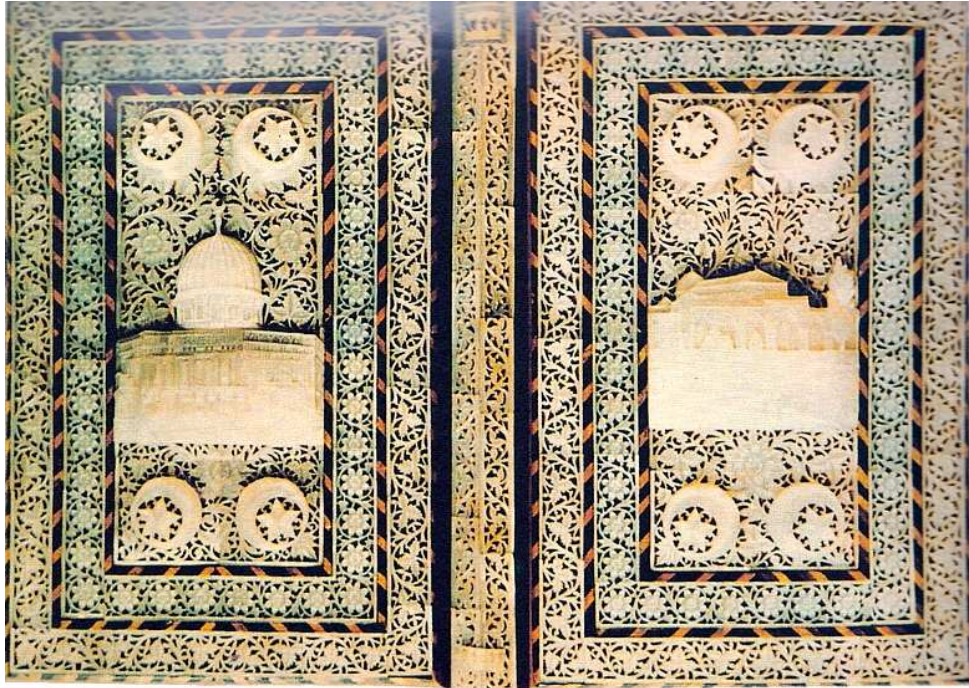
Sayfa: 118

Resim: 5 adet

Özet:

Araştırmacı yazar makalede Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki paha biçilmez mücevherli ciltlerin yapım tekniklerini örneklerle anlatmaktadır. Makalede Ciltlerin, çeşitli malzemelerle yapılabildiğinden bahsedilmektedir. Yazar ciltlerde değerli taş ve minerallerin kullanılarak çeşitli bezeme tekniklerinin uygulandığı cilt örnekleri hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca Topkapı Sarayı Müzesi'nde değerli ciltlerin yanı sıra pek çok mücevherlerden daha değerli sayılabilecek ebru ve lake ciltlerinde pek güzel örneklerinin de bulunduğunu ifade etmektedir.

Resim 180 Silsile-i Tedris Sedefli Cilt

Resim 181 Kur'an, Zerduzi cilt

Resim 182 III. Murad Divanı, Murassa cilt

1.1.8.3. Osmanlı Arşivlerindeki Muâhedenâmeler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Nazım Yılmaz

Sayı: 87

Yıl: 2005

Sayfa: 112 - 115

Resim: 7 adet

Özet:

Muâhedenâme, iki veya daha fazla devlet arasında barış, asayiş, sınırların tespiti, yardım ve ittifak, konsolosluk, dini meseleler ve buna benzer işler için düzenlenen ve tasdiklenen antlaşmaya imza koyan devletlerarasında karşılıklı olarak verilen antlaşma metnini içeren resmi evrak için Osmanlı Devletinde kullanılan tabirdir. 2Osmanlı Arşivindeki Muahedenameler Koleksiyonu, Osmanlı Devleti'ne gönderilen muâhedelerden oluşan bir seri olmasının yanında, Osmanlı Devleti'nin antlaşma yaptığı devletlere göndermediği muâhedenameleri de kapsar.

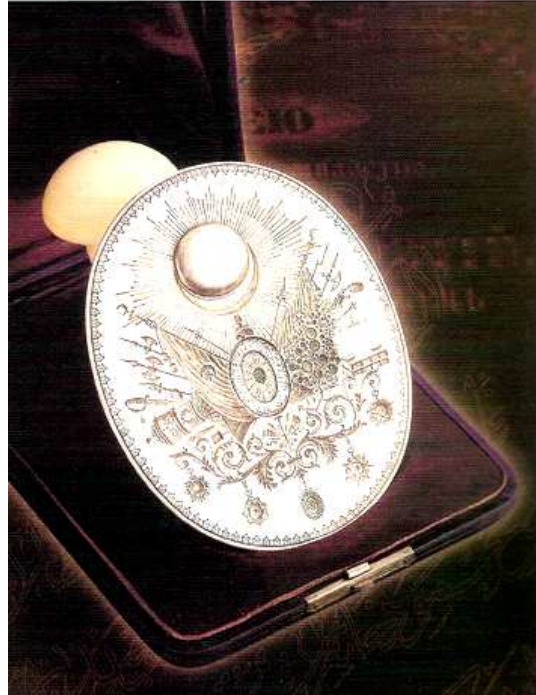
Rusya dışındaki devletlere ait muahedelerin tümü defter şeklinde düzenlenmiş 1791 ve 1918 yılları arasındaki anlaşmaları içermektedir.

Defter halindeki antlaşmalarda, Osmanlı Devleti ve İran'a ait muahedeler, tezhip, altın işlemeciliği, minyatür ve muahede muhafaza kutuları ile dikkat çeker.

Batılı devletlere ait olan muahedeler ise çeşitli renklerde ülke armalarının havi mühürleri, altın veya gümüş kozakları ile gösterişli bir görünümündedir. Çeşitli ebatlardaki muahede defterlerinin kapakları, ülkelere göre değişerek kırmızı, bordo, lacivert, siyah ve yeşil renklerde kadife kumaşla, kapak içleri ise ipek kumaşla kaplanmıştır.

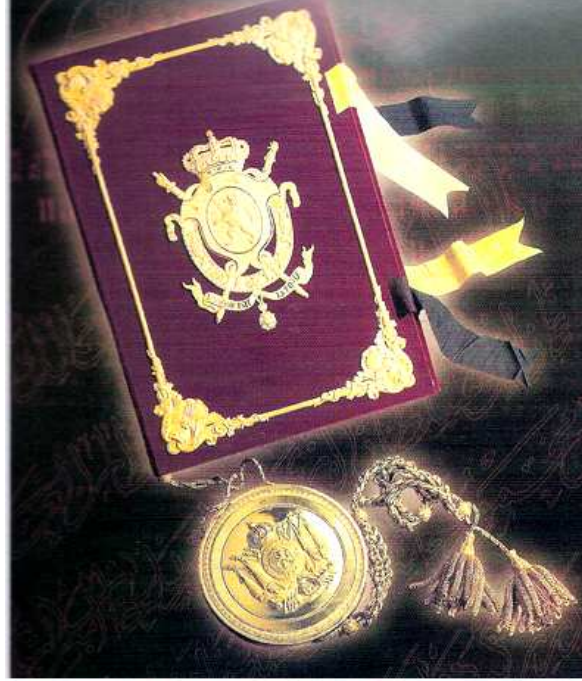
Resim 183 Osmanlı Devleti ile Sırbistan arasında 9 Haziran 1902 yapılan ticaret antlaşması

Resim 184 Osmanlı Devleti'nin hazırladığı muahedelerde kullanılan antlaşma mühürleri

Resim 185 Osmanlı Devleti ile Belçika arasında 3 Ağustos 1838 tarihinde yapılan dostluk antlaşması.

Resim 186 Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan 14 Eylül 1829 tarihli Edirne Antlaşması

1.1.8.4. Klasik Cilt Sanatımızda Lake

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 6

Yıl: Nisan–1990

Yazar: Mine Esiner Özen

Fotoğraf: Sedal Antay

Resim: 9

Sayfa: 78–81

Özet:

Lake, cilt sanatında uygulanan bir tekniktir. Suda erimeyen ve bozulabilecek altınla ya da suluboyalı nakışların üzerine, korumak amacıyla sürülen bir çeşit verniğe lak ve rugani adı verilir. Lak sürmek güç ve zahmetli bir iştir. Türkiye’de Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne’de yapıldığı için bu tarz ciltlere Edirnekari denilmiştir.

16.ve 17. yüzyılın ilk yarısından bu yana belirli sayıda az örneği kalan lake ciltler, 18.yüzyılda ön plana çıkmıştır. Devrin ünlü sanatkârları Ali Üsküdari, Çakeri, Ahmet Hazine ve Abdullah Buhari’nin bu konuda güzel örnekler verdikleri bilinmektedir. Osmanlılar döneminde yapılan lake kaplarda önceleri stilize tabiat motifleri, daha sonra realist çiçekler resmedildiği görülür. Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan Lake kaplar; Muğla Hoca Efendi Koleksiyonu Sadi Külliyyatı’nın lake kapağı minyatürleri ile dikkat çekicidir. Kelami’nin Malkoç Ali Paşa’yı konu alan Vekay-ı Ali Paşa adlı eseridir. Bu eserde minyatürler dikkat çekmektedir.

Diğer eserler Derviş Ahmet Fesih b.Muhammed’in Türkçe Divan, Kalemîyye ve Münazara-i Gül ve Mül adlı üç eserinin yer aldığı kitap, Şerefüddin Ali Yazdi’nin ‘Mentehab Hulel-i Mutarraz der Fenn-i Muamma ve Lugaz’ adlı eserin cildidir. Ayrıca içinde çeşitli konularda 51 risale bulunduran, Hamidiye 1444 numarada kayıtlı Mecmuatü’r-Resail de lake ciltlere ait güzel örneklerdendir.

Eskisi kadar güzel örnekleri yapılmayan ancak elde bulunan lake ciltlerin değeri artmakta ve bu örneklerin dikkatle korunması gerekmektedir.

Resim 187 İsmail Hakkı Erzurumi'ye ait Marifetname

1.1.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler

1.1.9.1. Altının Sihirli Dokunuşu ile Hayat Bulan Tombaklar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Gülcan Kongaz

Sayı: 76

Yıl: 2003

Sayfa: 102 - 105

Resim: 5 adet

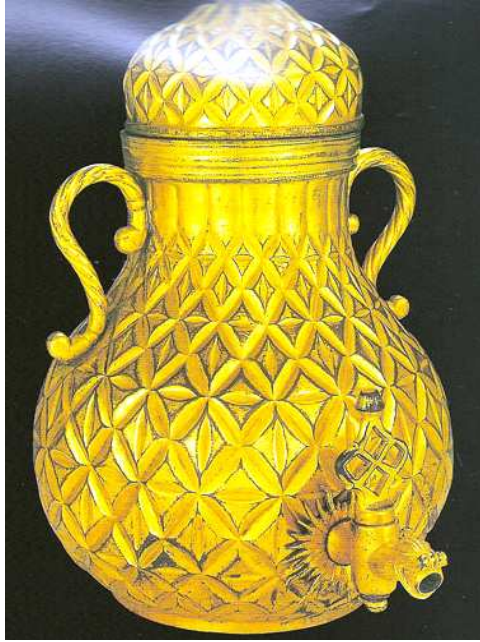
Özet:

İnsanların altına olan düşkünlüğü ile tombaklama sanatı birlikte ortaya çıkmıştır. Bakır ve bakır alaşımları üzerine altın ve cıva yardımıyla yaldızlama işlemine “tombaklama”, bu işlemle yaldızlanmış eserlere de “tombak” adı verilir. İlk tombaklama tekniği Yunan ve Roma’da görülmüştür. M.Ö. 4. ve 5. yüzyıllarda Selanik yakınlarındaki Sedes’te altın yaldızlı pişmiş toprak düğmeler bulunmuştur. Orta Asya’da yapılan Kurgan kazılarında ele geçen metal buluntuların üzerinde de tombaklama işleminin uygulandığı görülmüştür. Osmanlı işçiliğinde 16. yüzyıldan itibaren altınla yaldızlanmış tombak eserlere bolca rastlanır. Tombak ürünler üzerinde genellikle kazıma ve kabartma tekniğinde desenler yer almaktadır. Günlük hayatta kullanılan tombak eşyalar; buhurdan, gülabdan, leğen-ibrikler, şerbet güğümleri, kapaklı sahan ve kuşhaneler, taşlardır. Ayrıca askeri alanda ve mimaride de tombak eserlere eşsiz örnekler vardır.

Resim 188 Altın işlemeli tombak Şekerlik

Resim 189 Altın işlemeli tombak şerbetlik

1.1.9.2. Eski Kemer Tokaları

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 86

Yıl: 2005

Sayfa: 108 - 114

Resim: 19 adet

Özet:

Arkeolojik buluntular Türklerin eski çağlardan beri toka kullandıklarını göstermektedir. Araştırma kaynakları Hun kültüründe tokanın önemli bir yeri olduğunu belirtmektedir. Volga bölgesinde bulunan Hunlara ait altın tokalarda at gövdeli, kuş başlı yaratıklar ve aslan motifleri ile kıvrık dallar ve yaprakların yan yana getirilmesiyle oluşturulan süsler kullanıldığı dikkati çekmektedir.

Osmanlı kemer tokaları demir, tunç, pirinç, bakır, gümüş ve altından yapılmıştır. Kemer tokası üretimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli yörelerinde bölgesel bir karakter kazanmıştır. Örneğin; Doğu Anadolu ve Kafkasya'nın savatlı gümüş tokaları, Saraybosna ve Makedonya'nın altın ve gümüş kakma tokaları, Orta Anadolu ve Trakya telkari tokalarıyla ünlüdür. Toka üretiminde en çok kullanılan bezeme teknikleri şunlardır. Kabartma – Çökertme, Kalemişi, Savat, Mıhlama, Tombak, Altın ve Gümüş Kakma, Telkâridir. Bu teknikler açıklamalı ve resimli örneklerle belirtilmektedir.

Resim 190 Altın kabartma- çökertme hanım tokası

Resim 191 Sadrazam tören giysisi kemer tokası.

Resim 192 Pirinç süvari tokası, 3.6 cm çapında pirinç toka

Resim 193 Gümüş cariyeye tokası. Sultan Abdülmecid tuğralı.

Resim 194 Gümüş kabartma- çökertme hanım tokası. Bosna kökenli ve Sultan I. Abdülhamid tuğralı

1.1.9.3. Osmanlı Miğferleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Tülin Çoruhlu

Sayı: 39

Yıl: 1997

Sayfa: 132 - 135

Resim: 16 adet

Özet:

Türkler İslamiyet'ten önceki en erken devirlerden itibaren yurt edindikleri bölgeler itibariyle, maden kaynaklarını ellerinde tutmuşlar, madeni işleyerek çeşitli eşya ve sanat eseri meydana getirmişlerdir. Makale konusunu teşkil eden Osmanlı Miğferleri, Fatih Sultan Mehmet (1451-1481) döneminden itibaren İstanbul'da kurulmuş olan Osmanlı silahhanesinde biriktirilen ürünleri kapsamaktadır. Bu birimin Türk Askeri Müzesi haline dönüştürülmesi ile birlikte bu müzeye intikal etmiş eserler çoğunlukla Sultan, Bey, Paşa ve Vezirlere aittir.

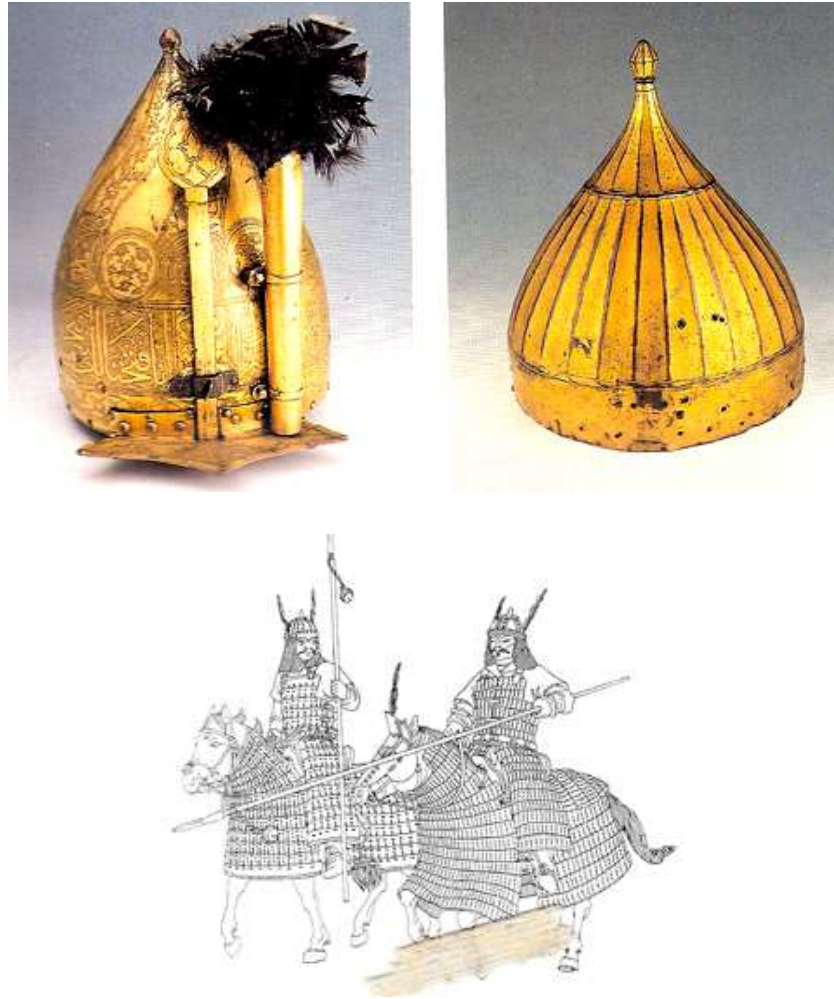
Osmanlı Miğferleri 14. yy. ile 17. yy. sonlarına kadar yayılan dönem içinde üretilmiş, daha çok tören malzemesi olarak kullanılmış bir grup eserdir. Türklerin Tulga (Miğfer) şeklindeki altın bir dağda demircilik yaptıklarından dolayı kendilerine bu ismin verildiğini Çin kaynakları belirtmektedir. Osmanlı miğferleri biçimsel açıdan incelendiğinde iki ana form belirir. Birincisi Peçelikli Miğferler, ikincisi Siperlikli Miğferlerdir. Osmanlılar tarafından 16. yüzyıl başlarından 18. yüzyıl sonlarına kadar kullanılan bu miğfer formu Göktürk çağı Orta Asya kaya resimlerinde de görülen bir formdur. Osmanlı miğferlerinde süsleme programı ve kompozisyonlar eserlerin biçimsel özelliklerine bağımlı olarak gelişmiştir. Bu özelliklerine göre miğferler üç ana grup altında toplanır.

- 1- Yivli gövdeli miğferler.
- 2- Gövdeleri kaydırılmış eksenlerde bölümlere ayrılmış miğferler.
- 3- Düz gövdeli miğferler.

Miğferlerin her üç ana grubunda da olan özellik, etek kısmının enli bordür ile çevrenmesidir. Bu bordür genellikle yazılar için kullanılmıştır. Yazılar bazen düz bir

satır halinde, bazen de kartuşlar içinde yer almaktadır. Yazıların anlamlarına bakıldığında, 16. yüzyılın ilk yarısına kadar olan örnekler de Kur'an-ı Kerim'den alınmış ibarelerle birlikte, Sultan'a övgü içeren yazılar karşımıza çıkarken, 16. yüzyılın ortalarına doğru övgü ibarelerinin yavaş yavaş ortadan kalktığını ve yerlerini tamamen Kur'an-ı Kerim'den alınmış gaza ve cihat ile ilgili ayetlerle, hayır temenni eden dualara bıraktığı dikkati çekmektedir. Etek ve yalma kısımları yazıdan başka bitkisel ya da geometrik bordürlerle de süslenmektedir. Osmanlı miğferlerinde süslemeler, biçimsel özelliklere bağlı ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun tezyinat anlayışına uygun şekilde gelişmiştir.

Resim 195 Osmanlı miğferi

1.1.9.4. Osmanlı Tombak Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Cihat Soydan

Sayı: 82

Yıl: 2004

Sayfa: 68 - 74

Resim: 11 adet

Özet:

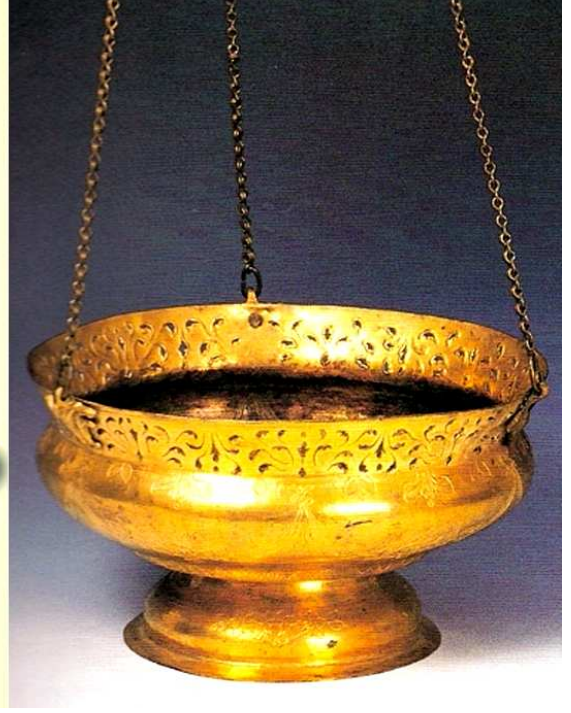
Eski çağlardan beri, insanoğlu madeni o günün tekniği ile işleyerek savunma ve kullanım eşyaları yapmıştır. İlk zamanlarda günlük ihtiyaçları karşılayan madeni eşyalar, daha sonraları süslenerek şaheserler haline getirilmişlerdir.

Türk ve İslam Eserleri Müzesi kırk bin eseri aşan ve İslam sanatının hemen her döneminden ve her türünden seçkin eserler içeren koleksiyona sahiptir. Koleksiyonun büyük bir bölümü, dini yapılara vakfedilmiş olan eserlerden oluşmaktadır. Madeni eserlerin yapımında başlıca iki teknik vardır. Bunlar dövme ve döküm teknikleridir. Üçüncü teknik olan tornada şekillendirme, daha ziyade imalatta uygulanmıştır. Bu tekniklerin en eski olanı dövmedir. İslam Devri madeni eserlerin süslemesinde yıldızlama tekniği adı verilen bu teknikte bakır, tunç ve gümüş eserler mekanik veya kimyasal usuller uygulanarak altınla kaplanır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde bakır ve bakır alaşımların “altın-cıva” amalgamı yardımıyla yıldızlama işlemine “tombaklama”, bu şekilde altın kaplama yapılmış parçalama ise “tombak” denir. Tombaklama tekniğinde mekanik, kimyasal ve elektrokimyasal olmak üzere üç yöntem kullanılmaktadır. Ayrıca, Müze koleksiyonuna dışarıdan satın alma yoluyla pek çok eser kazandırılmıştır.

Resim 196 Tombak şerbetlik, 19. yy.

Resim 197 Tombak stili, 19.yy.

Resim 198 Tombak kahve tepsisi 19.yy.

Resim 199 Tombak Leğen ibrik

1.1.9.5. Selçuklu Süslemeleriyle Kişilik Kazanan Tombakla Altın Çağını Yaşayan Türk Maden Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Erdem Yücel

Sayı: 21

Yıl: 1993

Sayfa: 110 - 114

Resim: 7 adet

Özet:

Türklerde Maden Sanatı Orta Asya'da başlamıştır. Doğu Türkistan, Hazar Denizi Kıyıları, Kafkasya ve Horasan'da da maden atölyeleri kurulduğu bilinir. Arkeolojik araştırmalar Orta Asya'da Neolitik Çağ madeni bulgularını ortaya çıkarmıştır. Özellikle Güney Sibiryaya, Altay Dağları, Baykal Gölü, Yenisey ve Obi ırmağını içeren bölgelerde Türk mezarları buldukça madenle karşılaşmıştır. Orta Asya Kuray ovalarında bulunan altın yapraklarla kaplı madeni bir kuşbaşı M.Ö. 220- M.S. 216 arasında Hun'ların Avrupa'ya yayılışından önceki dönemlerde madencilik ileri bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Orta Asya Türk maden işlerinde çok sevilen figürler arasında hayali veya karakteristik hayvan görünüşleri çoğunlukla ön plana çıkmaktadır. Bu konuda Emel Esin, Çin veya İran'ın tezyini ve biraz basmakalıp birkaç hat ile ejder efsanesini tanıtırken Türk sanatkarlarının canlı bir canavar göstermek istediğini ileri sürmüştür.

M.Ö. 4000'de Hun'lara ait bronzdan çok sayıda elbise süsü, at koşum parçaları bulunmuştur. Pekin'in kuzeyinde Jehal'de 1920'de yapılan kazılar da bronz Hun eserlerine rastlanmıştır. Bu da Çin'lilerle Hun'ların yakın ilişkilerinin kanıtıdır. Kuzey Moğolistan'da 1924 – 1925'te Noyan Ula'da araştırmacı P.Kuzlov'da dağlardaki kurganlarda kumaş kalıntıları üzerinde aplike edilmiş altın plakalarla, eğri bir kılıç bulunmuştur. Maden eserlerin altınla kaplanma işlemi Hun'larla başlamış Göktürk'lerle devam etmiştir. Araştırmacılar bu işlemin yalnız Türk toplumlarında görülen bir süsleme tekniği olduğunu belirtmektedir.

Oğuzlar arasında "Altın Yalatma" olarak tanınan bu teknik, Selçuklu devrinden Osmanlılara kadar gelen ve Tombak adını alan altınla kaplanmış şamdan, tepsi, sahan,

gülabdan gibi günlük kullanım eşyalarında uygulanmıştır. M. . yüzyıllarda kendini açıkça hissettirmeye başlayan Türk maden işçiliği M.S. VI-VII. Yüzyıllarda tam olgunluğa erişmiştir. Bu gün Viyana Kunst Historichen Museum da sergilenen 23 parçadan oluşmuş, sürahi çanak, maşrapa ve irili ufaklı taşlardan meydana gelen “Nagyszantmiklos Hazinesi” Orta Asya maden sanatında uygulanan figürleri en güzel tanıtan örneklere dir. M.S. VIII.- VII. Yüzyıllarda İslamiyet’in yayıldığı yerlerde maden sanatını yansıtan eserlerde altın ve gümüş olanlar çoğunluktur. İslam dönemi eserlerini inceleyen F.Sarre, en erken örneklere den birisinin Leningrad Hermitage Müzesindeki kartal biçimli tunç su kabı olduğunu belirtmektedir.

Selçuklu maden işlerinin büyük bir bölümü Batı Türkistan ile Kafkasya’da bulunmuştur. Madeni eserler üzerinde Orta Asya Türklerinin uyguladığı dövme, dökme, kazıma, delik işi gibi tekniklerin aynı biçimde uygulandığı görülür. XII. – XIII. Yüzyılda Büyük Selçukluların Horasan’da, Herat, NiŐapur; Mezopotamya’da Zengiler döneminde Musul; Eyy b ler döneminde Şam, Mısır ve Yemen önemli maden yapım merkezleriydi. Bu sanata en güzel örneklere İngiltere’de Victoria and Albert, Berlin’de Dahlem, Paris Louvre, Newyork ve Konya Mevlana Müzelerinde bulunmaktadır. Türk maden sanatı, bu ihtişamını Osmanlı devrinde de sürdürmüştür. Osmanlılar daha önceden bilinen tekniklere yepyeni bir teknik olan “altınlama” yı ilave etmişlerdir. Bu teknikle madeni eserlerde gümüşten sonra bakır üzerine altın kaplanmış ve “tombak” ismi verilmiştir. Orta Asya’da az da olsa tombak işi yapıldığına dair bazı örneklere vardır. Araştırmacılar Türklerde gelişen Maden Sanatının başlı başına bir konu olduğunu ayrı karakteri olduğunu vurgulamaktadırlar.

Resim 200 Selçuklu pirinç ibrik 12. yy.

Resim 201 Selçuklu dilimli ibrik 12-13 yy.

1.1.9.6. Altınlama Sanatı Tombak

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:100

Yıl: Nisan- Mayıs 2007

Yazar: Garo K rkman

Sayfa: 138–164

Fotoğraf: 44

 zet:

Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde altın ile yaldızlanmış bakır, pirinç ve bronz eşyalara tombak denilirdi. Gümüş eşyalar da aynı yöntemlerle altın kaplanırdı, ancak bu işleme altın yaldız denildiği bilinmektedir.

19.yy.lın ilk yarısında metallere eşyanın hangi metalden yapıldığını belirten Osmanlıca yazılar vurulmaya baŐlanmıştırdı.

Resim 202 Tombak kahvedan ve maşrapa

1.1.9.7. Tombaklar

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 7

Yıl: Temmuz- Ağustos-Eylül 1990

Yazar: İ.Gündağ Kayaoğlu

Fotoğraf: 11

Sayfa: 40–43

Özet:

Tombaklama, altın görünümü vermek amacıyla, birçok kap ve eşyaya yaygın olarak uygulanan bir tekniktir. Tombaklama yönteminin Bizans İmparatorluğu döneminde Selçuklu döneminde ve Osmanlı'da yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bazı tombak eserler üzerinde 'tonbak' imlasıyla yazılmış damgalarda rastlanılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda aydınlatma araçları ve günlük kullanım eşyaları ile askeri eşyalar olmak üzere geniş kullanım alanlarında görülür.

Tombaklama tekniğinde Bakır ve bakır alaşımlarının altın kaplaması için Mekanik, Kimyasal ve Elektrokimyasal olmak üzere üç ayrı yöntem vardır.

Geçmişte birçok ustanın ömrünü kısalttığı bilinen tombak yapımı, günümüzde teknolojinin de yardımı ile gerekli emniyet tedbirleri alınarak daha sağlıklı biçimde gerçekleştirilmektedir.

Resim 203 Tombak fener, gülabdan ve buhurdanlıklar

1.1.9.8. Tuğralı Gümüşler

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 6

Yıl: Nisan 1990

Yazar: Garo Kürkman

Fotoğraf: 12

Sayfa: 74–77

Özet:

Tuğralı gümüş eşya koleksiyonu yapanlar, Osmanlı sultanlarına ait en az bir gümüş eşya bulmak imkânına sahip değildirler. Bunun nedeni Osmanlı ekonomisinde meydana gelen bunalımlardır. İhtiyaç halinde halktan fetva ile temin edilen gümüş ve altın eşya eritilerek yerine akçe basıp ödemeler yapılırdı.

Sultan Reşat döneminde, Takvim-i Vekayi'nin 6 Ramazan 1331 tarihli nüshasına ancak gümüşlere göre şah ve tuğra vurmak mecburi değildi. Tuğra vurmak hem hükümet için iyi bir kar kaynağı oluşturuyor, hem de halk tarafından hükümetin kontrolünden geçmiş olan bu damgalı gümüşlerin aldanmadan gönül rahatlığı ile satın alınmasını sağladığından ve tuğra vurma işlemi yalnızca çeşni alınmış ve 900 ayar olduğu tespit edilmiş gümüş eşyalara uygulanmakta olduğundan bahsedilmektedir.

Resim 204 VI. Mehmet Vahdettin, tuğralı gümüş tabak ve büyütülmüş Vahdettin tuğrası

1.1.9.9. Türk, Memluk Ve İnan Miğferleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 26

Yıl: 1994

Yazar: Hilmi Aydın

Fotoğraf:10

Sayfa: 74–77

Özet:

Eski zamanlarda yapılanlarda yakın savunma aracı olarak kullanılan miğferin doğu toplumlarında daha çok konik uçlu, başlık şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Türk miğferlerinde her yüzyılın kendine has yapım vardır. 14. yüzyılın sonu ve 15.yüzyıl Türk miğferlerinin hemen hepsi göz siperlikli ve peçeliklidir.

16.yüzyıl, Türk miğfer formları için en olgun devir olarak kabul edilmektedir. Türk, İnan ve Memlük miğferleri birbirleriyle karşılaştırıldığında Türk ve Memlük miğferleri form olarak birbirine benzemektedir. İnan miğferleri ise gerek form ve peçelikli oluşlarıyla farklıdır.

Türk miğferlerinde süsleme olarak kazıma, kakma, kabartma tekniğiyle bitkisel motifler ve yazılar uygulanmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi Silah bölümünde 17.yüzyıla ait çok miktarda tombak miğfer dahi bulunmaktadır.

Yazıda miğfer yapımı, miğfer türleri ve parçaları da anlatılmaktadır. Ayrıca Türklerin bütün silahlarına Kayı damgasını vurdukları belirtilmekte bu damganın harplerde ele geçirilip ikinci defa kullanılan malzemeye de tekrar vurulduğu anlatılmaktadır.

Resim 205 16 ve 17. yy. Türk miğferleri

1.1.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.1.10.1. Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'ndeki Kutsal Kent Tasvirleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayınır

Sayı:84

Yıl:2004

Sayfa: 96 - 102

Resim: 8 adet

Özet:

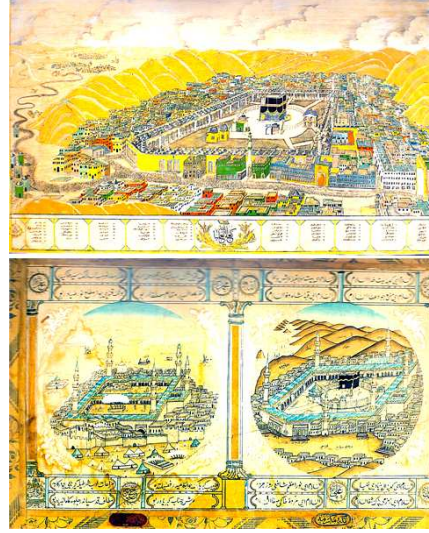
Osmanlı tasvir sanatının bir bölümünü kutsal kent tasvirleri oluşturmaktadır. Özellikle Medine ve Mekke gibi yörelerin tasvirlerinin yapıldığı görülmektedir. Kutsal kentlerle ilgili eserler ise ilk kez Kanuni Sultan Süleyman döneminde yazılıp resimlendirilmeye başlanmıştır. Kutsal Kent tasvirleri öncüsü, Matrakçı Nasuh'tur. 'Mecmu-a-i Menazil adlı eserde, sefer sırasında yol üzerinde bulunan kutsal kent ve yörelerin tasvirlerini yapmıştır. Bugün Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde toplam sekiz adet Kâbe tasvirli eser bulunmaktadır. Yazının konusunu bu eserlerin incelemeleri oluşturmaktadır. Eserler sayı ve envanter numaraları ve sanatçıları ile birlikte açıklanmaktadır. Kabe tasvirleri yapıldıkları devrin özelliklerini yansıttıkları için rehber özelliği taşıyan, öğretici belgelerdir. Bu nedenle bu belgelerin tarihsel önemi büyüktür.

Resim 206 Kolağası Ali Rıza

Resim 207 1286 Mahmud

Resim 208 El Fakir El Hac, Hacı Muhammed Firaki

Resim 209 1727 tarihli sanatçısı bilinmiyor

1.1.10.2. Mehter Musikisi

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Dr. Şule Yum

Yıl: Şubat – Mart 2002

Sayfa: 102 - 108

Resim: 8 adet

Özet:

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan itibaren güzel sanatların çeşitli dallarıyla birlikte, müziğe de özel bir önem verildiği kaynaklarda belirtilmektedir. Sultan II. Murad (1421-1451) döneminden başlayarak 18. yüzyılın sonuna dek yapılan çalışmaların Saray Musikisine kurumsallık özelliği kazandırıldığı görülür. Bu özelliği, her biri birer görsel belge niteliği taşıyan minyatürlerde tespit etmek mümkündür. Saray Musikisi konusunda bize önemli bilgiler veren minyatürler Osmanlı Musikisinin tarihsel gelişim sürecini günümüze aktarırlar. Bu nedenle bu yazının ana malzemesini çeşitli eserlerde yer alan minyatürler oluşturmaktadır. Bunlardan biri de dönemin şenlik ve düğünlerini konu alan 'Surname-i Vehbi' denilen 18. yüzyıla ait minyatürlü el yazmadır. Surname adı verilen minyatürlerde dönemin müzik aletleri, dönemin giysileri ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmektedir. Ayrıca mehterhane çalgıları ve mehterhanenin dizilişi ve giysileri ile 19.yy. da Mehter Takımı ve icraatı hakkında bilgi verilmektedir.

Resim 210 Asafi Paşa 16.yy.

Resim 211 Ahval-i Kıyamet, Hafid Efendi 16.yy.

1.1.10.3. Türk Minyatür Sanatı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Cahide Keskiner

Sayı: 11

Yıl: 1991

Sayfa: 108 -114

Resim: 12 adet

Özet:

Minyatür kendine özgü eski bir Türk resim sanatı tekniğidir. Geleneksel Türk Resim sanatının kökleri Orta Asya'ya kadar dayanmaktadır. En erken Türk resminin ilk örneklerine 7. ve 9. yy.a ait Uygur Türkleri tarafından yapılmış duvar resimlerinde rastlanılır. Uygurlardan sonra Selçuklu Türkleri tarafından geliştirilerek İslam minyatürlerinin temeli oluşturulmuştur. Osmanlı Türklerinde minyatüre genellikle “nakış resim” bu tarz resim yapanlara “nakkaş”, “musavvir” veya “ressam” denilmiştir.

Genelde kitap resimleme sanatı olarak kabul edilen minyatürün en büyük özelliği, konuyu tam olarak göstermeye çalışmasıdır. Minyatür 13.yy.dan itibaren genellikle bir yüzey resmi olarak gelişimine devam etmiştir. Minyatürlü yazma eserlerimizin pek çoğu tarihi belge özelliğini taşır. Zamanın örf ve adetlerini, giyim kuşamını, gelenek ve göreneklerini olduğu kadar, Osmanlı Türk tarihini de bu eserlere bakarak takip etmek mümkündür. Minyatür tekniğinde kullanılan boyalar madeni oksitler, renk verici taşları, kök ve toprak boyalardan elde edilmektedir. Bu renklerin yanı sıra altın varak ve gümüşe de yer verir.

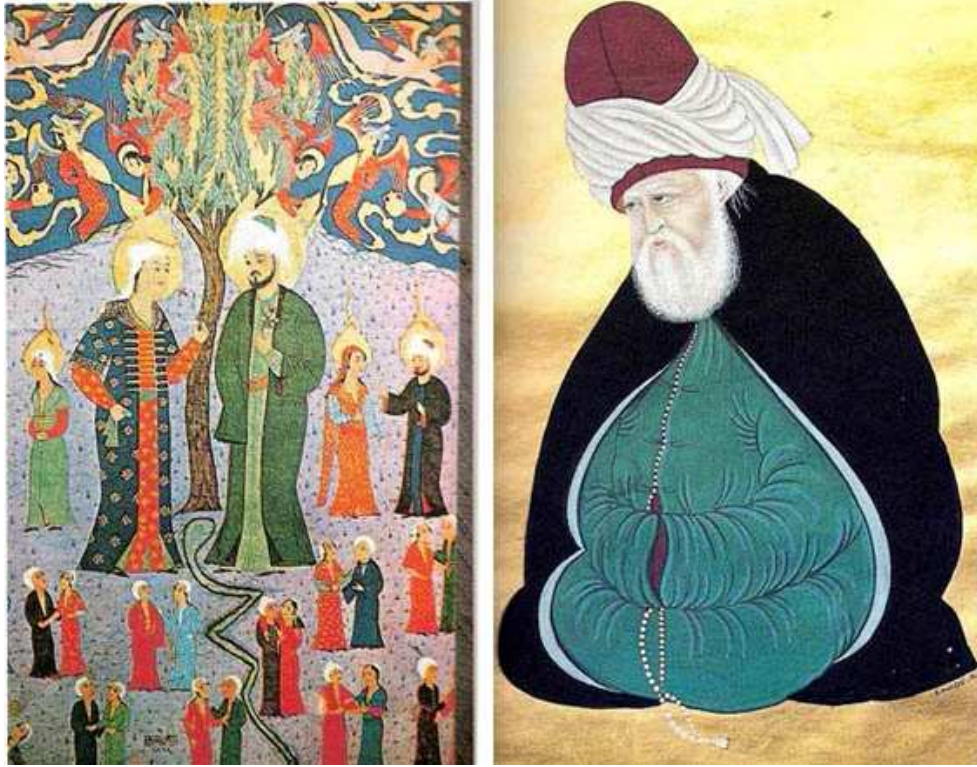
Selçuklu İmparatorluğu zamanından itibaren hükümdar sarayların bir nakışhanesi olmuştur. Bu gelenek Osmanlı İmparatorluğu döneminde de devam etmiştir. Osmanlı Türk minyatürü hiçbir dönemde yasaklanmamıştır. Daha soyut bir anlayış içinde yorumlama yoluna gidilmiştir. Selçuklular döneminde de mesnevi tarzında Varka ve Gülşah adlı eserler hazırlanmıştır. Selçukluların resim sanatını gösteren diğer önemli kaynaklar Kubad-Abad Sarayı kazılarında çıkarılmış figürlü çini parçalardır. Fatih zamanında da çeşitli sanatçılar saraya davet edilerek Türk Osmanlı portre ressamlığını başlatır. 16.yy. başlarında Kanuni Sultan Süleyman döneminde başlayarak 17.yy.ın sonuna kadar tarih konulu minyatürler yazılmaya başlanır. Bu dönemde Osmanlı

minyatür sanatı büyük gelişme gösterir.

Sultan 3. Murad dönemi ise Türk minyatür sanatının klasik şeklini aldığı yılları kapsamaktadır. Osmanlı tarihinde “Lale Devri” olarak bilinen 18. yy.da resim alanında büyük gelişmeler olmuştur. Geleneksel Türk minyatür tarzının özelliği korunurken, batı sanatında görülen üç boyuttun minyatürlere girmeye başladığı da görülür. Dönemin minyatürlerin de doğa ile ilgili bölümler ortaya çıkar. Bu üslup 19.yy.a kadar gelişimini sürdürmüştür. Yazıda ayrıca bir minyatür nasıl yapılır, boya malzemesinden fırça kullanılış tekniğine kadar ayrıntılı bilgiler vardır.

Resim 212 Zübdet-ü Tevarih adlı yazma eser 16.yy.

Resim 213 Hazreti Mevlana “Cahide Keskiner”

Resim 214 Selçuklu dönemi Rey’de yapılmış porselen tabak 13.yy.

Resim 215 Falname yazma eser 17.yy.

Resim 216 Levni'den bir figür 18.yy.

1.1.10.4. arşı Ressamları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:19

Yıl:1993

Yazar: Metin And

Sayfa:20–23

Özet:

arşı Ressamları 17. yy.dan başlayarak İstanbul’da görölen bir halk resim ıdırıdır. arşı ressamı deyimini çarşıda dükkânları olan, müşterilerinin ısmarladıkları konularda resimler yapan profesyonel halk ressamlarını ifade etmektedir. Bunların müşterilerinin çoğunu yabancılar oluşturmaktaydı. arşı ressamlarının Türk müşterileri de vardı. arşı ressamlarının yaptıkları eserlerden Türkiye Müzelerinde neredeyse hiç eser yok gibidir. Bu yazının konusunu iki ciltlik arşı ressamı albümü British Museum’da 1974–6–17-012’de kayıtlı bulunmaktadır.

Albüm daha çok bir kıyafet kitabı niteliğinde olduğu görülür. Resim alt yazıları Fransızcadır. Albüm I.Abdülhamit’in emriyle Prusya elçisi General Diez için yapılmıştır. British Museum bunu 1858’de Berlin’de Asher firmasından satın alınarak koleksiyonları arasına katmıştır. Bu albüm hem daha kapsamlı hem de çok sistematiktir. Albümün konusu Osmanlı Ordusu mensupları, Sultan, Sarayın yüksek görevleri, Devletin yüksek görevlilerine ve orduya ayrılmıştır.

Bu resimler 17.yy. a göre daha çok Avrupa resmine yaklaşmıştır, çünkü resimlerde giysi kıvrımları ve gölgeler, düzgün oranlar gibi unsurlar dikkati çekmektedir.

Resim 217 Acıbadem kurabiye satıcısı, Tatlıcı, Berber, Köşçü mehter, Nakkare mehter, Borucu mehter

*Geçek-Acıbadem kurabiyesi
satıcısı
köşçü mehter.*

*Tatlıcı.
Nakkareci mehter.*

*Berber.
Borucu mehter.*

1.1.10.5. Portre Ressamlığı Ve Bizdeki Kaynakları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 26

Yıl: 1994

Yazar: Sezer Tansuğ

Sayfa: 94–96

Fotoğraf: 8

Özet:

Makalede portre ressamlığının ilk ortaya çıkışından başlayarak gelişme süreci anlatılmakta ve 15. yy. da Fatih Sultan Mehmet devrinde Osmanlı Sanatı içinde yer alınışından bahsedilmektedir. 15. yy. dan 19. yüzyıla kadar Osmanlı Sanatından portre yapan yerli yabancı ressam ve nakkaşlar anlatılmaktadır.

Resim 218 Nakkaş Sinan Bey ve Levni tarafından yapılan Fatih Sultan Mehmet ve Behzat tarafından yapılan Cem Sultan portreleri

1.1.10.6. arşı Ressamlarının Gözüyle Harem

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 100

Yıl: Nisan- Mayıs 2007

Yazar: Metin And

Sayfa: 218–226

Fotoğraf: 15

Özet:

arşı ressamaları ilk olarak 17.y.y.da ortaya çıkmıştır.arşı ressamaları ile saray ressamaları arasında kültür bakımından benzerlik olmakla birlikte, temel bir çizimde minyatür nakkaşı yaptığı resmi ayrıntılar, süslemelerle, çeşitli boyalarla, araştırmacı bir yaklaşımla üretirken az sayıda renklerle, ayrıntıdan kaçınarak eksiltici bir yaklaşımla yalın resimler yaparlardı.arşı ressamaları ise saray dışında oldukları için müşterinin siparişi üzerine resim yaparlardı.arşı ressamalarının isimleri ve işyerlerinin nerede olduğu konusunda hiçbir belgeye rastlanamamıştır. Makalenin yazarı ise araştırmaları sırasında çeşitli kitaplar ve müzelerde 25 kadar albüme rastlanıldığından bahsetmektedir. Bunlar İtalya,Fransa, İngiltere, Avusturya, Almanya, Polonya, Hollanda,İsveç ve Yunanistan'daki koleksiyonlarda bulunmaktadır.

Türkiye'de ise Rahmi Koç özel koleksiyonunda, Alman Arkeoloji Enstitüsünde , İstanbul Deniz Müzesi'nde, Ankara Etnografya Müzesi'nde arşı ressamalarına ait resimler bulunmaktadır.

Resim 219 Makale ile ilgili örnek resim

1.1.10.7. Türk Minyatürlerinde Kadın Başlıkları

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 27

Yıl: 1994

Yazar: Cahide Keskiner

Resim: 19

Sayfa: 118,123

Özet:

Türkler yüzyıllar boyu başlıklara önem vermişlerdir. Başlığın taşıdığı önem kadar, bunları muhafaza için yapılan kavukluklarada büyük itina gösterilmesi adetti

Türk başlıkları diğer milletlerinkinden zengin bir koleksiyona sahiptir. Türk kadın başlıklarında uzak doğunun ve yakın doğunun etkisini görmek mümkündür.

Bugün saray, müze ve kütüphanelerimizde bulunan minyatürlü yazma eserler arasında kadın figürlerininde yer aldığı örnekler azdır.

Bu eserler arasında Selçuklu dönemine ait Varka ve Gülşah adlı eser, yine aynı dönemin kadın giysilerini gösteren Rey'de yapılmış seramikler, stuk panolar, Selçuklu mimarisinde görülen taş üstü kabartmalar gelmektedir.

Osmanlı döneminde ise 16. yy.Siyer-i Nebi adlı eserde bazı saray albümlerinde bunlara rastlanmaktaydı. Levni ve Abdullah'ın minyatürlerinde de tek figürlü kadın ve erkek resimlerinde dönemin giysilerini görmekteyiz. Hübanname ve Zenanname adlı eserde de bolca kadın figürüne yer verilmiştir.

Selçuklu kadın başlıkları hakkında en önemli kaynak Kaşgarlı Mahmud'un yazdığı Divan-i Lugat'ı Türk adlı eser gösterilmiştir.

Osmanlı minyatürlerinde görülen kadın başlık örnekleri arasında feslerin de büyük yerinin olduğu görülmektedir.

Resim 220 Levni ve Abdullah Buhari'ye ait örnek çizimler

Resim 221 Levni'den Kaşbastılı kız

1.1.10.8. Varşova'da Bir Çarşı Ressamı Albümü

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 51

Yıl: Şubat- Mart 1999

Yazar: Metin And

Fotoğraf: 17

Sayfa:62-67

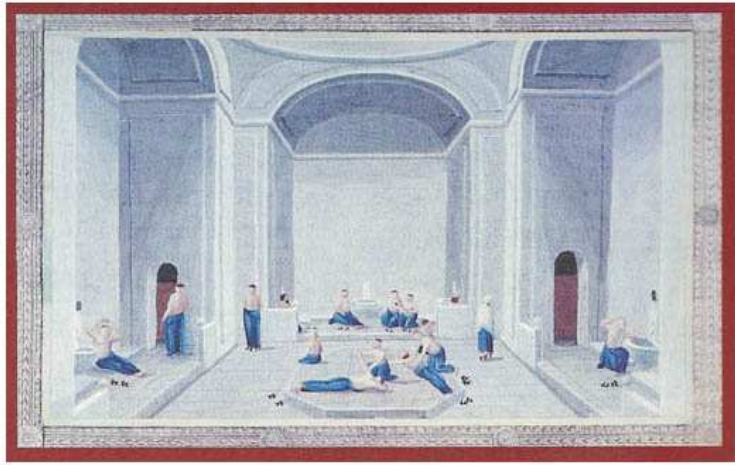
Özet:

Çarşı resmi, minyatürden ayrı bir çevrede, değişik koşullarda çalışan sanatçıların meydana getirdiği bir resim çığıdır. Bu çığır 17.yy.da başlamış 19.yy.lın ilk yarısına kadar sürmüştür.

Çarşı ressamlarının müşterilerinin çoğunluğunu Türk gelenek ve göreneklerini merak eden yabancılar oluşturmaktaydı. Yazar makalesinde çeşitli müze ve kitaplıklarda yirmi, yirmibeş kadar albümün günümüze gelebildiğinden bahsetmektedir.

Sanat tarihçileri bu albümleri kıyafet albümü olarak nitelendirmekte iselerde albümler figürleri ve üzerindeki kıyafetleri içerirler. I.Abdülhamid döneminden günümüze üç çarşı albümü kalmıştır. Bu üç albümde resim sayısı 200 ün üzerinde olup resimlerin alt yazıları Fransızca olarak yazılıdır.

Resim 222 Makale ile ilgili örnek resimler

1.1.11. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler

1.1.11.1. Ferman ve Beratlar

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hüseyin Gündüz

Sayı: 30

Yıl: Ocak 2005

Sayfa: 130-137

Resim: 12 adet

Özet:

Osmanlı ferman ve beratları, hem devletin yönetim biçimini yansıtan, hem de tarihinin diplomatik, ekonomik, dini, hukuki, mali, askeri, sosyal ve kültürel yönlerini ve uygulamalarını tanıtan ve ilişkilerini anlatan gerçek bir bilgi kaynağı oluşturan belgelerdir. Ferman ve beratlarda en göze çarpan unsur olan tuğra, Osmanlı Sultanlarının yazılı alameti ve bir tür imzasıdır. Tuğra hakkında doğru bilgi veren en eski kaynak, Kaşgarlı Mahmut'un 11. yüzyıla ait Divan-ı Lügat-üt Türk adlı eseridir. Bilinen en eski Osmanlı tuğrası, Orhan Gazi tarafından 1324'ün mart ayında verilmiş bir vakfiye üzerinde yer alır.

Tuğralar, ayrıca Osmanlı tezhip sanatını günümüze getiren belgelerden olması bakımından önemlidir. Önceleri siyah mürekkeple çekilen Osmanlı Tuğraları zamanla altın ile çekilmeye başlamıştır. Bu süsleme şekli 2. Beyazıt'tan itibaren gelişerek devam etmiştir. Kanuni Sultan Süleyman, 2. Selim ve 3. Murad'ın tuğralarında 16. yüzyılın tüm sanatlara yansıyan ihtişamı görülür. 17. yüzyılda süslemede yozlaşma başlayınca 18. yüzyılda tuğralar Türk Rokokosu adını verilen ekolün süsleme elemanlarıyla bezenmiştir. 19. yüzyılda tuğrayı üçgen bir çerçeve içine almak yaygınlaşmıştır.

Resim 223 Edirnekari tuğra II. Mahmud

Resim 224 Padişah mühürleri Sultan I. Mahmud

Resim 225 Sultan III. Ahmed'in kendi yazdığı "Mücebince amel oluna"

1.1.11.2. Hilye-i Şerife

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 94

Yıl: Nisan – Mayıs 2006

Yazan : -

Sayfa: 166 - 168

Resim: 4 adet

Özet:

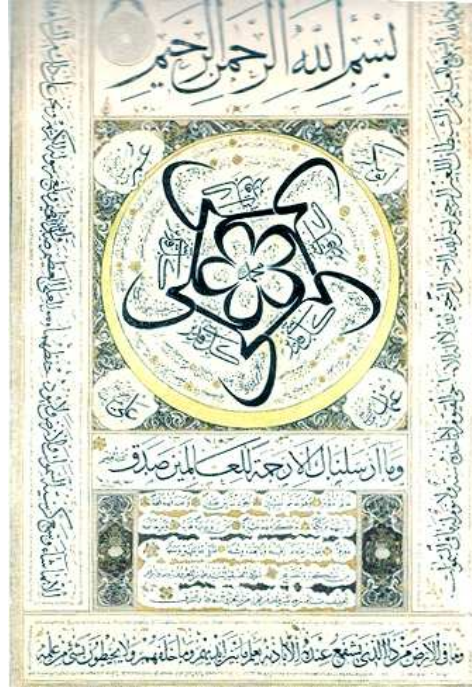
İslam anlayışıyla bağdaşmadığına inandıkları için, kutsal kimselerin tasvirlerini yapmaktan çekinen Müslüman sanatkarlar, Bu sebeple, Hz. Peygamberi tanıyanların ve görenlerin tariflerinden yararlanılarak Hz. Muhammed'in özelliklerini yazıyla anlatım yoluna gitmişlerdir.

Arapça bir kelime olan hilye, süs, ziynet, cevher, güzel sıfatlar, güzel yüz" gibi anlamlar taşımaktadır. Hilye-i Şerif, Hilye-i Saadet ve Hilye-i Nebevi gibi isimlerle anılan hilye, İslam edebiyatı ve Hüsni Hat sanatında Hz. Muhammed'in fiziksel özelliklerini, karakterini, insani ve ahlaki niteliklerini anlatan eserlere denir.

Hilye metinleri ilk defa 17. yüzyılın en meşhur hattatı Hafız Osman (1642-1698) tarafından geliştirilerek klasik hilye formuna dönüştürülmüştür. Bu formlarda "Baş makam, Göbek, Hilal, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Ayet, Etek, Koltuklar, İç Pervaz, Dış Pervaz" kısımları yer alır.. Hz. Ali'nin (Ö.661) rivayeti olan metin tercümesi, yazının düzenleme şekline göre bu bölümlerde anlatılmaktadır.

Antik A.Ş. Kültür Yayınları'nın 7. kitabı olarak yayımlanan "Hilye-i Şerife", isimli kitap, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Doç. Dr. Faruk Taşkale ve Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Gündüz tarafından hazırlanmış olup yayımlanmıştır.

Resim 226 Seyyid Osman Efendi'nin yazdığı Hilye-i Şerif

Resim 227 Hamid Aytaç'ın yazdığı, Rikkat Kunt'un tezhiplendiği Hilye-i Şerif

I.1.11.3. Muhsin Demironat

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Faruk Taşkale

Sayı:18

Yıl: 1993

Sayfa:84 - 89

Resim: 12 adet

Özet:

Faruk Taşkale tarafından hazırlanan bu makalede 20.yy.lın Türk Tezhip ve Lake sanatının en önemli ustalarından biri olan Muhsin Demironat'ın hayat hikayesi hakkında bilgiler verildikten sonra, sanatkarın eğitim ve öğretim alanında sanatsal çalışmaları ve çalıştığı kurumlardaki faaliyetleri anlatılmaktadır.

Galatasaray Lisesinin ilk kısmına resim öğretmeni atanan Muhsin Demironat, aynı zamanda Akademi de öğretim üyesi olarak görevlendirilmiştir.1966 da Yıldız Porselen Fabrikası'na müdür tayin edilmiştir. 27 Haziran 1983 yılında vefat etmiştir.

Tezhip sanatının yanında lake cilt kapakları konusunda da önemli eserler vermiştir. Ali Üsküdarı'nın yolundan giderek lake eserler vermiş Muhsin-i Üsküdarı şeklinde imza atmıştır.48 yıllık sanat hayatında 60 kadar hilye olmak üzere yaklaşık 2500 kadar eser vermiştir.

1.1.11.4. Şahkulu Nakkaşın Tilmiz-i Ekremi ve Sultan Süleyman Han Nakkaşhanesinin Üstad-ı muhteremi Müzehhip Karamemi

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Zehra Çekin

Sayı: 90

Sayfa: 98 - 106

Resim: 15 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde bulunan 16. yüzyıla ait sanatkâr defterinde adı 'Karamemi' olarak geçen kişi, Kanuni Sultan Süleyman'ın Muhibbi mahlasıyla yazdığı 'Divanı'nı süsleyen saray nakkaşbaşı Kara Mehmed Çelebi'dir.

Doğum yılı, doğduğu yer, tahsili, saraya nerden geldiği nerede gömüldüğü bilinmemektedir. Karamemi hakkında en önemli kaynak, tarihçi Gelibolulu Mustafa Ali Efendi'nin 1586 da yazdığı Menakıb-ı Hünerveran adlı eserdir.

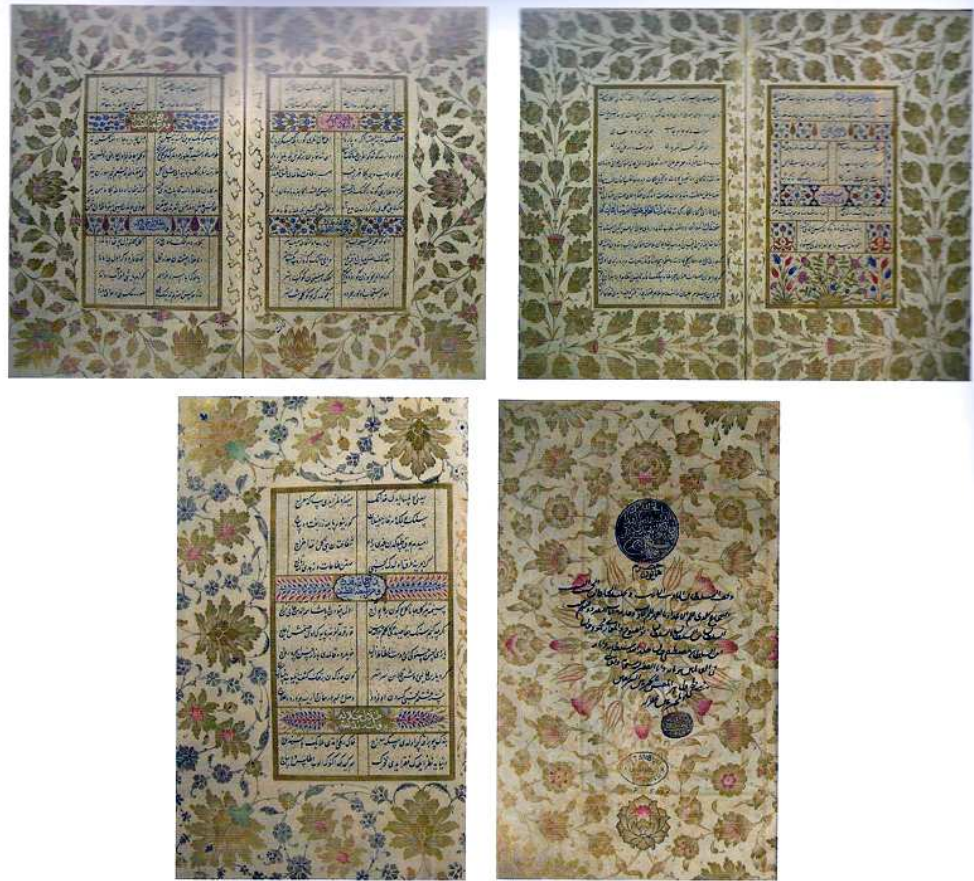
Hocası Şahkulu'nun ölümünden sonra nakkaşbaşılık görevini üstlenmiştir. Fakat hangi tarihe kadar bu görevde kaldığı bilinmemektedir. Karamemi 16. yüzyıl saray bahçelerini yakından incelemiş ve has bahçeleri stilize bir biçimde resmederek tezhip sanatına yeni bir üslup kazandırmıştır. Karamemi'nin 'dört çiçek üslubu' ile tasvir ettiği gül, lale, sümbül ve karanfil, Osmanlı sanatında aynı zamanda bolluk ve sürekliliği temsil etmekte, bahar çiçekleri ve serviler ise ruhun cennete gitmesini tasvir etmektedir. Karamemi, kalıpcılıktan uzak stilize çiçekleri zenginleştirmiş, stilize çiçeklerle natüralist çiçekleri birleştirmiştir. Düzenlemelerinde sık sık simetri kullandığı gibi sayfayı, üç ayrı kümeyle de doldurmuştur.

Kanuni Sultan Süleyman'ın Muhibbi mahlasıyla yazdığı divan nüshalarından ikisinde müzehhip Karamemi'nin imzası vardır. Bunlardan biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.5467'de kayıtlıdır. Nüshanın ikicisi ise Nuruosmaniye Kütüphanesi no. 3873'de kayıtlı olan nüshadır.

Ayrıca 552 gazel içeren ve Divan'ın 3. cildi olarak kabul edilen Hamburg nüshasını da Karamemi tezhipllemiştir.

Yazının bundan sonraki bölümünde Karamemi tarafından tezhiplenen İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan T.5467 (Şahane Nüsha,1565), Muhibbi Divan-ı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T 1976 (Muhibbi Divanı), Nuruosmaniye Kütüphanesi No.387 (1573), Abdullah Sayrafi tarafından yazılan Kuran-ı Kerim, Şah Mahmud Nişapuri Albümü (İ.Ü.K. f. 1426), Ahmed Karahisari Kuran-ı (T.S.M., Y.Y.999), Süleymanname (T.S.M. H.1517), Ahmed Karahisari Kuran-ı (T.S.M. No.5) Kırk Hadis (T.S.M, E.H. 2821) III. Murad Tuğrası, Piyale Paşa ve Türbesi gibi eserler hakkında bilgi verilmektedir.

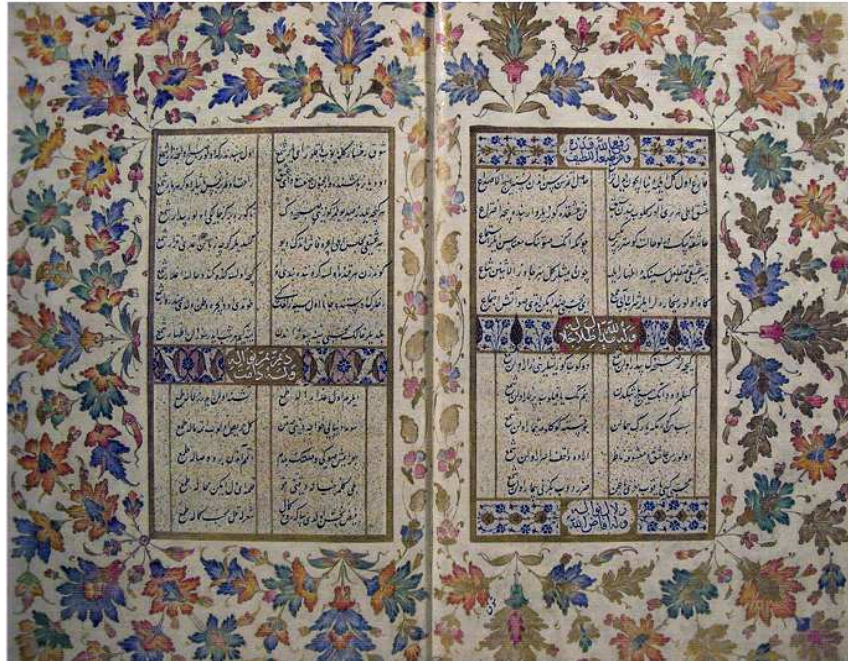
Resim 228 Muhibbi Divani

Resim 229 Kırk Hadis, Tezhib başlıklı sayfa

Resim 230 Muhibbi Divani

1.1.11.5. Süleymaniye Kütüphanesine Bağışlanan Nuri Arsalez Koleksiyonundan Yazma Kur'an-ı Kerimler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Mine Esiner Özen

Sayı: 20

Yıl: 1993

Sayfa: 26 - 30

Resim: 10 adet

Özet:

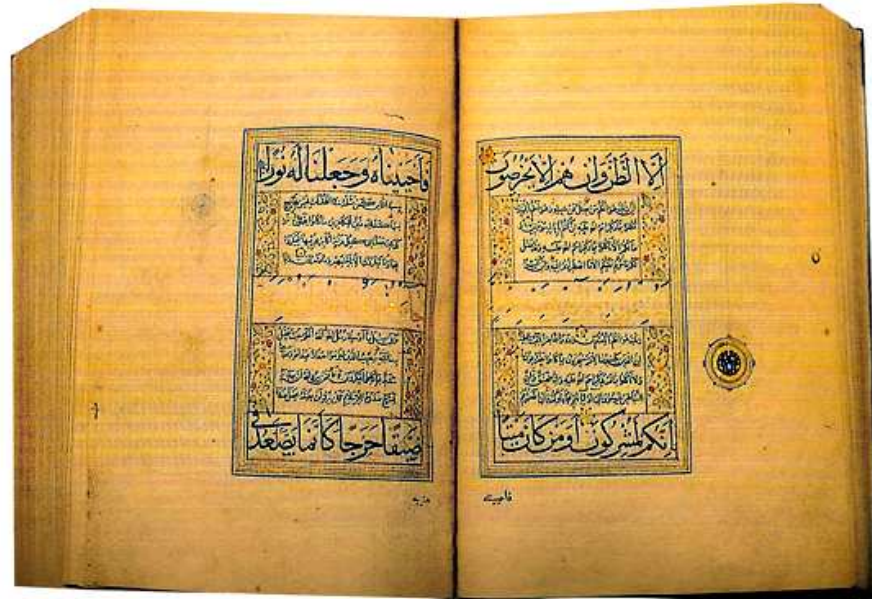
Nuri Arsalez, uzun yıllar büyük fedakârlıklarla yazma eserler ve Türk El İşlemeleri toplamış bir koleksiyoncu, iyi bir fotoğrafçı, Hint Felsefesini ve İslam mistisizmini çok iyi bilen bir kişiliğe sahiptir. Çok nadide ve kıymetli Türk El İşlemeleri koleksiyonunu Topkapı Sarayı Müzesi'ne, İstanbul ve Anadolu'da çektiği her biri değerli birer sanat tarihi belgesi olan fotoğraf arşivini Süleymaniye Kütüphanesi'ne bağışlamış ve bu sebeple kütüphanede Nuri Arsalez koleksiyonu oluşmuştur. Yazma eserlerin sayısı 307'yi bulduğunda "Süleymaniye Kütüphanesi Nuri Arsalez Koleksiyonu Yazma İndeks Kataloğu" (Bedir Yayinevi, İstanbul 1991) yayımlanmıştır.

Bugün sayısı 323'ü bulan yazmalar arasında tek nüsha ve Şeyh Hamdullah hattı Vakfiye-i Bayezid-i Veli, Yahya Agah bin Salih el-Kadiri'nin müellif hattı Mecmuatü'z-Zaraif Sandukatü'l- Maarif'i, Sultan IV. Murad tuğralı Aziz Mahmud Hudai Vakıfnamesi, Mimar Sinan'ın Tezkiretü'l – Bünyan-ı Risaletü'l – Selimiye, enfes hat örneklerinin bulunduğu pek çok murakkaat ile XIII. yüzyıla ait nefis Kuran cüzleri, Divan'lar, tezhipli ve nefis ciltli pek çok eser bulunmaktadır. Bu yazıda Nuri Arsalez yazmalar koleksiyonunda bulunan her biri antika değerindeki çeşitli boyutta ve çeşitli dönemlerde yazılıp tezhiplenmiş 24 Kur'an tanıtılmaktadır. Tarih sırası ile tanıtılan bu 24 kıymetli Kuran-ı Kerim hat, tezhip ve cilt sanatları açısından, 11. yy.dan 19.yy'a kadar yazıldıkları dönemlerin en güzel örnekleri arasında yer almaktadır. Nuri Arsalez koleksiyonunun diğer nadir yazmalar içinde de en üst sıralardadır.

Resim 231 El Yazması Kuran-ı Kerim

Resim 232 El Yazması Kuran-ı Kerim

1.1.11.6. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Muhteşem Bir Çiçek Albümü

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Faruk Taşkale

Sayı:95

Yıl:2006

Sayfa:100 -106

Resim: 2 adet

Özet:

Selçuklulardan bu yana lale, gül, karanfil, sümbül gibi çiçekler Türk halkının beğenisini kazanmış ve yüzyıllar boyunca Türk sanatı kültüründeki önemlerini korumuşlardır. Osmanlı İmparatorluğunda ve Batı ülkelerinde en çok sevilen lale, cami, çeşme ve mezartaşlarında süsleme unsuru olarak kullanılmış, Osmanlı İmparatorluğu'nda ise Lale Devri olarak adlandırılan bir dönemin doğmasına neden olmuştur. 18.yy. dan itibaren natüralist biçimde görülen gül,18. ve 19. yy.larda süsleme sanatlarımızın en önemli bezeme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Batılılaşma döneminde stilizasyon azalmış çiçek resimlerinin en parlak dönemi başlamıştır. Çiçek resimleri,19.yy. da Türk Rokokosu adı altında gelişerek 18.yy. en önemli müzehhibi Ali Üsküdar'ının hazırladığı çiçekler ve natüralist tarzı en güzel yansıtan eserler meydana getirilmiştir.

Natüralist çiçeklerin kullanım alanlarının başında kitaplar, Hilyeler, levhalar, yazı albümleri, duvar ve ahşap süslemeleri gelmektedir. Bu çalışmalardan biri 2003 yılında, çiçek aşığı, merhum Sevgi Gönül'ün Sadberk Hanım Müzesi'ne kazandırdığı Çiçek Albümüdür. Albüm 18 sayfa olup 13x19 cm ölçülerindedir. İçinde muhtelif çiçek resimleri bulunmaktadır.

Resim 233 Natüralist Tarzda Çiçek Buketleri

1.1.11.7. Süheyl Ünver Bey Hocam

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Çiçek Derman

Sayı: 93

Sayfa: 110 - 116

Resim: 10 adet

Özet:

Bu yazının konusunu Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Öğr. Üyesi Prof. Dr. Çiçek Derman'ın hatıraları oluşturmakta, 14.Şubat 1986 tarihinde kaybettiğimiz değerli kültür ve sanat adamı Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver (1898-1986) ile birlikte geçirdiği yılları okuyuculara akıcı bir ifade ile anlatmaktadır.

Resim 234 Soldan Sağa; Azade Akar, Süheyl Ünver, Çiçek Derman, Uğur Derman, Hikmet Bayşu 3 Haziran 1965

Resim 235 Süheyl Ünver, Hattat Halim Özyacı, Çiçek Derman

Resim 236 Necmeddin Okyay, Süheyl Ünver 23 Mayıs 1968

1.1.11.8. Yazıya Hayat Veren Eller

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Faruk Taşkale

Sayı: 76

Yıl: Nisan – Mayıs 2003

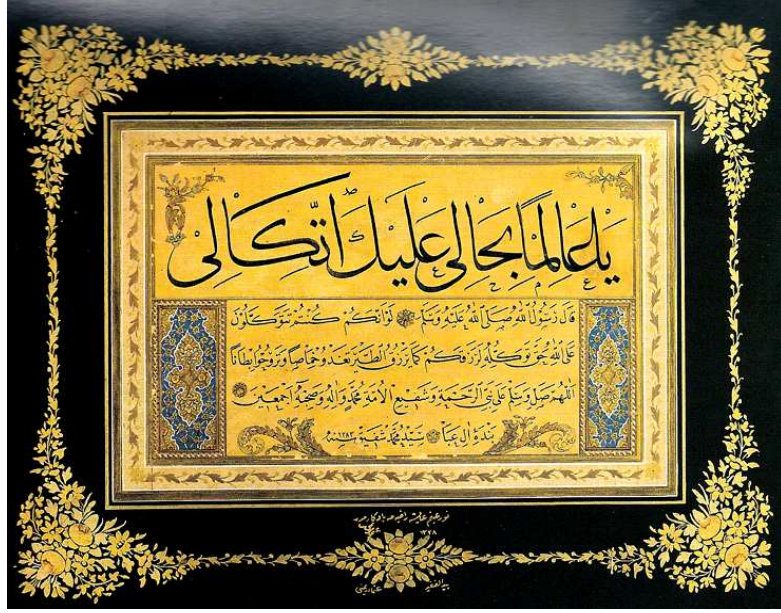
Sayfa: 112 - 116

Resim: 8 adet

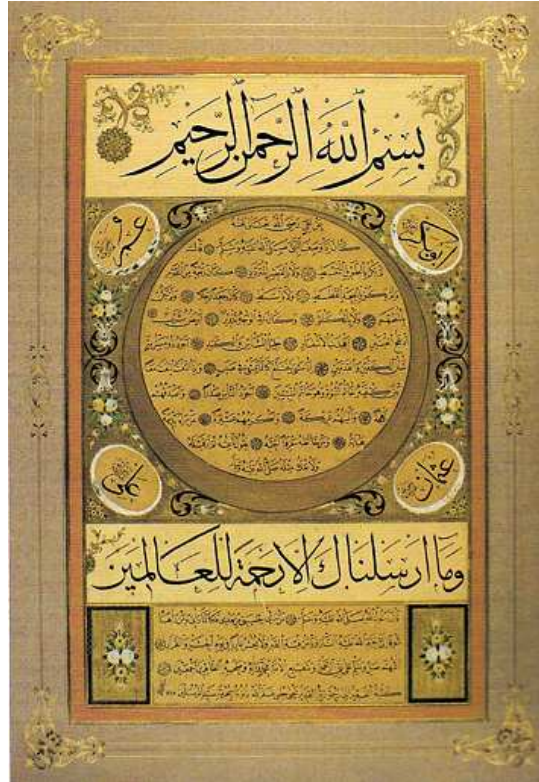
Özet:

18.yüzyılın ortalarına doğru, Barok üslubunu takip ederek Fransa’da düz hatlara tepki olarak ortaya çıkan Rokoko, 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda da benimsenmiş, mimariden mezar taşlarına, duvar süslemeciliğinden ahşap işlerine, kullanım eşyalarından tezhip sanatına kadar tesir etmiş bir tezyini üsluptur. Rokoko tarzının Türk Tezhip sanatında oldukça etkili olduğu bir dönemde yaşamış olan müzehhip ve hakkak Osman Yümni Efendi, 1839’da Trabzon’da doğmuştur. 1861 yılında Trabzonlu müzehhip Rıfat Caferzade’nin yardımıyla tezhip ve altın hazırlamayı öğrenmek için İstanbul’a gelir ve Süleymaniye’ye yerleşir. Osman Yumni daha çok Kıt’a tezhipleri ile karşımıza çıkmaktadır. Klasik tarz çalışmalarında yanında çiçek buketlerinin kullanıldığı tezhiplerde vardır. Osman Yumni, Sami Efendi, Hulusi Efendi, Çarşambalı Arif gibi hat üstatlarının yazılarını tezhiplerle süslemiştir. Levha tezyinatında sanatçı için siyah altın ile Hz. Muhammed’i simgeleyen gül vazgeçilmez özelliklerindedir. Müzehhip olmasının yanı sıra iyi bir hakkak olan sanatçı ta’lik istifli mühürler yapıp, mühür köşelerine “yumni” diye imza atmıştır. Bu değerli sanatçı hakkında ki bilgileri Doç Dr. Faruk Taşkale müzehhip Osman Yumni’nin torunlarından aktardıkları ile yazmıştır.

Resim 237 Sülüs Nesih Kıt'a Hat: Mehmed Şevik

Resim 238 Hilye-i Şerif, Hat: Yahya Hilmi

1.1.11.9. Kendi El Yazısıyla Atatürk'ün Sanata Duyduğu Saygı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Ahmet Kamil Gören –Hüseyin Gündüz

Sayı: 77

Yıl: 2003

Sayfa: 118 - 120

Resim: 5 adet

Özet:

Cumhuriyet dönemiyle birlikte yeni bir yapılanmanın, büyük bir coşkunun, her alanda olduğu gibi sanatta da yaşandığı sıralarda Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün açılan bir sergi nedeniyle kaleme aldığı bir yazı, onun çeşitli konuşma ve yazılarında sık sık vurguladığı gibi sanata ve sanatçıya verdiği önemin değeri göstermektedir. Böyle bir belge makalenin konusunu oluşturmakta olup Yard. Doç. Dr. Ahmet Kamil Gören ile Yar. Doç. Dr. Hüseyin Gündüz tarafından hazırlanmıştır. Makaleye göre Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılında Ankara'da açılan Galatasaray sergilerinin beşincisini desteklemek amacıyla Atatürk, Tekirdağ mebusuna hitaben bir mektup yazar. 28 Ekim 1923 tarihinde yazılan bu mektup Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi bir defa daha belgeler niteliktedir.

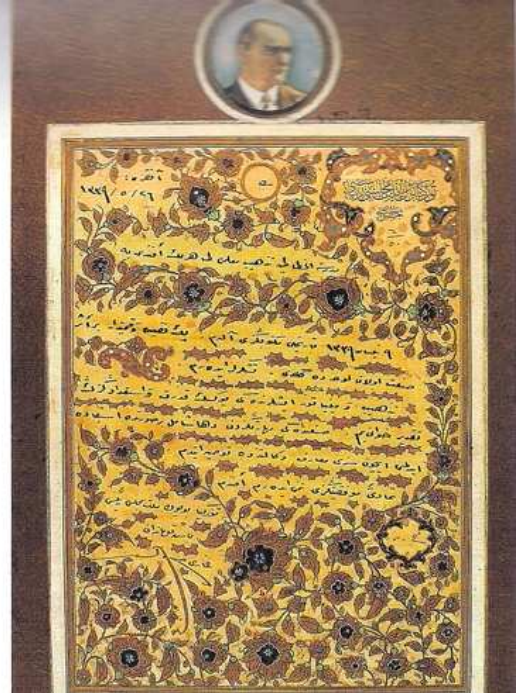
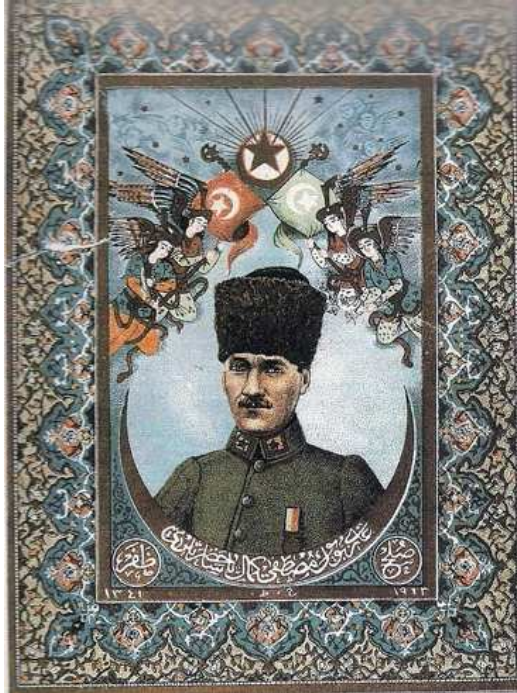
Daha sonraki yıllarda Atatürk Cumhuriyetin kuruluşunun 10. yılında Ankara'da şu an opera binası olarak kullanılan binada aralarında İsmail Hakkı Altunbezer, Necmeddin Okyay, Muhsin Demironat, İsmail Sanver gibi hocaların da yer aldığı bir hat sergisini gezer ve bu sanatçılara yerlerine yenilerini yetiştirmeleri talimatını vermiştir. Büyük bir mücadele sonrasında önemli bir dönüşümü de gerçekleştiren Atatürk'ün vizyonunun ne kadar geniş olduğunu sanat ve sanatçıya verdiği desteği Cumhuriyetin ilan edildiği yılda yazdığı ve makalenin konusunu oluşturan mektuplardan anlamak mümkün olmaktadır. Yazının sonunda Ahmet Kamil Gören Yazısının dipnotlar bölümü yer almaktadır.

Resim 239 Halil Paşa “Çengelköy”, Yağlıboya 1913

Resim 240 Tahirzade Behzat'ın tezhipli Atatürk Portresi

Resim 241 Tahirzade Behzat'ın tezhipli Atatürk teşekkür mektubu

1.1.11.10. Denizin Uğurlu Damgaları İnciler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Süheyla Murat

Sayı: 75

Yıl: 2003

Sayfa: 65 - 76

Resim: 24 adet

Özet:

18.yy. sonları, 19.yy. başları, Avrupa takı modasını yansıtmaktadır. Bu moda Osmanlının varlıklı kesimini ve kadınlarını da etkilemiştir. Saray çevresi Avrupa modasını yakından takip etmiş, batının zarafetini Doğu'nun zenginliği ile birleştirmiştir. Topkapı Sarayı Müzesi'nin Hazinesinde günümüze ulaşan kadın takıları az olmakla birlikte, büyük bir çoğunluğunun padişahlara ait olduğu görülür ve saray atölyelerinde yapılmış incili eserler kullanım ve çeşitlilik açısından geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Yabancı devletlerden gelen hediyelerin dışında takı, askı, kur'an kapları, kap-kacaklardaki dekoratif süs unsuru ve diğer kullanım eşyaları büyük bir grubu oluşturur. Taht örtüleri, kahve tepsisi örtüleri, cüz keseleri, kemerler, muhafazalar ve ok-yay keseleri gibi tekstil üzerine işlenen incili eserler, ikinci grubu meydana getirir. Ayrıca sarayda bulunan incilerle süslenmiş bir grubu da mücevherli kitap kapları oluşturmaktadır. Yazıda incili kitap kapları ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Bunlara ilave olarak makalede saltanat sorguçları da, murassa askılar, İncili tespihler ve Sultan takıları da tek tek açıklanarak örneklerle yazılmıştır.

Resim 242 Rölük muhafazası, Bizans

Resim 243 Zenci figürü, Hint işi, 18.yy.

Resim 244 Kuran kabı Osmanlı, 16yy.

Resim 245 Tutya taş, Osmanlı 16.yy.

Resim 246 Kristal tatlı hokkası 18.yy. 19.yy.

1.1.11.11. Düşlerin Kokusu

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Şinasi Acar

Sayı: 75

Yıl: 2003

Sayfa: 108 - 114

Resim: 11 adet

Özet:

Arapça “bahûr” sözcüğünden gelen buhûr, yakıldığı zaman güzel koku veya kokulu duman çıkarıcı bitki, kök, tohum gibi maddelere verilen isimdir. Türkçesi “tütsü” dür. Bûhûrdan, içinde tütsü yakılan ve çoğunlukla madenden ya da pişmiş topraktan yapılan özel kab dır. Osmanlı buhurdanları daha çok bir tabla üstüne oturtulmuş tek ayaklı kadeh biçiminde yapılmıştır. Buhurdanların malzemeleri pirinç, bakır, gümüş ve altındandır. Gümüş buhurdanların savat ve mıhlama gibi tekniklerle işlendiği gibi tombaklanmış örnekleri de vardır. Levni minyatürlerinde “Surname-i Vehbi” adlı minyatürlü esnaf alayında bulunan kimi kişilerin ellerinde taşıdıkları buhurdan ve gülâbdanlar, bir tepsi içinde “takım olarak” resmedilmişlerdir. Bezeme teknikleri; delik işi (Ajur), kalemişi, savat, kabartma (çökertme), mıhlama, çini, tombak teknikleridir. Bu teknikler hakkında makalede ayrıntılı bilgi verilmektedir. Ayrıca Beykoz işi diye adlandırdığımız opalin gülâbdanlar bitkisel desenlerle süslenmiştir.

Resim 247 Bakırdan dövme tekniği ile yapılmış 19.yy. buhurdan

**Resim 248 Selçuklu Seramik Bronz
Buhurdan**

Resim 249 Tuğralı Gümüş Buhurdan

**Resim 250 Mercanlı Gümüş
Buhurdan**

Resim 251 Tombak Buhurdan

1.1.11.12. Hoca Ali Rıza'nın Resim-Şiirleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Uğur DERMAN

Sayı:93

Yıl: 2006

Sayfa:118 - 120

Resim: 4 adet

Özet:

İstanbul'un sokaklarını şiirsel bir dille resmeden Hoca Ali Rıza'nın resimleri hakkında Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in yazdığı bu makaleyi Uğur Derman yayıma hazırlamıştır.

Resim 252 Hoca Ali Rıza'nın Resim-Şiirleri

1.1.11.13. Lale; Doğunun Işığı

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Hikmet Yaşar Yenigün

Sayı: 83

Yıl: Temmuz – Ağustos 2004

Sayfa: 92 - 96

Resim: 7 adet

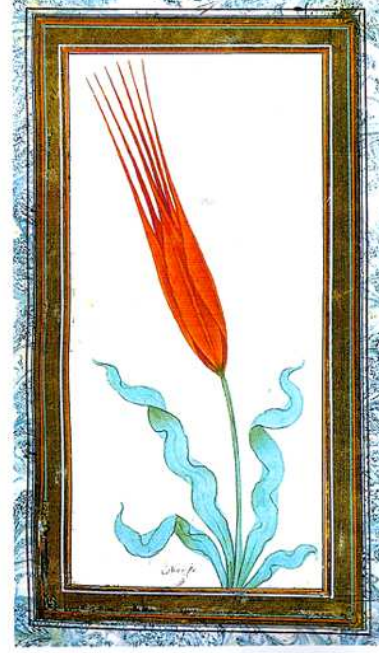
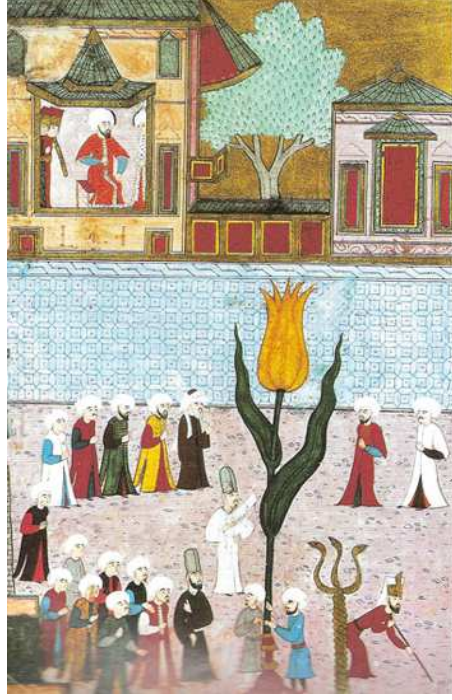
Özet:

Bilim adamlarına göre lâlenin varlığı 10-15 milyon yıl öncesine dayanmaktadır. Tien – Shan dağlarından Hazar Denizi'ne, Karadeniz kıyılarından Kafkaslara kadar uzanan bölge, bu vahşi zarif çiçeğin gen merkezi olarak kabul edilmektedir. M.S. 10.-11. yüzyıllarda daha verimli topraklara göç eden Türk boyları yanlarında lâle soğanlarını götürerek lâlenin batıya doğru yayılmasını sağlamışlardır. Selçuklular tarafından Anadolu'da yetiştirilen lale, Selçuklu Saray ve bahçelerinde ekildiği gibi sanatında da kullanılmıştır. Lale Osmanlı'da çok özel bir çiçek olarak kabul edilmiştir. Osmanlı bezeme sanatının önemli bir unsuru olarak kabul edilen lâlenin çinilerde, tezhiplerde, nakışlarda, halılarda, cilt kapaklarında, taş ve maden işlemlerinde önemli bir yeri vardır. Lâle deseni özellikle mezar taşlarında yaşamın sürekliliğinin ve tazeliğini sembolize eden diğer çiçeklerle birlikte kullanılmıştır.

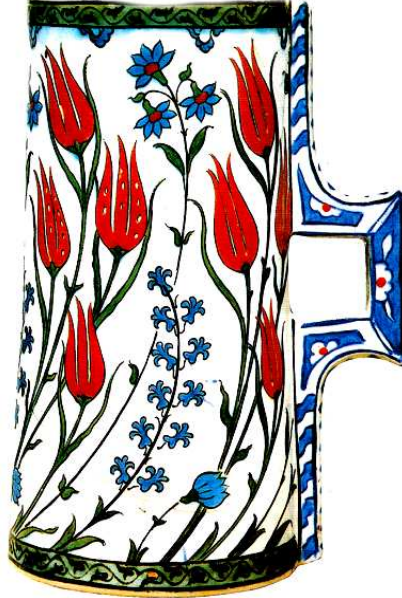
17. yüzyılda lâle'nin Hollanda'da Osmanlıdan gelen türlerinin melezeleştirilmesiyle 1000 değişik türü meydana getirilmiştir. 18. yy.da lale tutkunu bir Sultan olan III. Ahmed'in 1718'de tahta çıkmasıyla o dönem "Lâle Devri" olarak tarihi kaynaklara geçmiştir. 18. yy. da siyasi gerilemeye bağlı olarak ağırlaşan ekonomik koşullara dayanamayan halk, Patrona Halil'in bağlattığı isyanla saraya yürüdü. Tüm şehir yakılıp yıkıldı. Bu olumsuz gelişmelerin sebebi olarak görülen İstanbul lâleleri de III. Ahmed'in saltanatıyla birlikte yol oldu. Bugün, yaklaşık yüzyıl boyunca yetiştirilmiş olan bu çok özel çiçek türü bir türbenin çinisinde, bir mezar taşında ya da bir şiir kitabında sayfaları arasında bir dönemin tarihini yaşatmaya devam etmektedir.

Resim 253 Surname-i Hümayun

Resim 254 İstanbul Lalesi, Rekame Bendegan Mehmed

Resim 255 İznik maşrapa, 16.yy.

1.1.11.14. Topkapı Sarayı Hazinesindeki Nefes Eserler

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Akadur Töleğen

Yıl: 2004

Sayfa: 64 - 75

Resim: 16 adet

Özet:

Binlerce yıldır saflığın, azim ve sabrın sembolü olarak kabul edilen nefes, pek çok uygarlık tarafından hem mücevher olarak kullanılmış, hem de işlenerek birbirinden değerli eşyalara malzeme olmuştur. Osmanlı kayıtlarında billur olarak geçen taş nefes denmesinin nedeni taşın o dönemde Irak'ta Kufe yakınlarındaki Nefes kentinden getirilmesi sebebiyledir. Mücevher olarak kullanılan nefes, ametist yeşil kuvars, sitrin, morio, dumanlı kuvars ve pembe kuvars gibi başlıca kuvars çeşitleri arasında yer almaktadır.

Nefesin Osmanlı kuyumculuğunda ayrı bir yeri vardır. 16. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı kaynaklarında billurdan (nefes) yapılmış veya süslenmiş eserlere rastlanmaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan Nefes eserler ve eserlerin nerede oldukları ve kayıtları, yazıya kaynak teşkil etmektedir. Osmanlı Saray Hazinesi'ndeki bazı nefes eserler oldukça iyi tanınır. Bu eserlerden bazıları da yurt dışında sergilere de gönderilmiştir. Saray Hazinesi'ndeki nefes eserler, taht askıları, şesper, topuz başları, kesici silah kabzaları, yelpaze, ayna, çatal, kaşık, bıçak sapları, satranç takımları, şamdan, gülabdan, fincan, tesbih, kadın takısı, mühürler gibi geniş yelpazeye yayılmaktadır. Hazine koleksiyonundaki nefes eserlerin bir bölümü mücevherlidir. Mineli örneklere de rastlanır. Saraydaki eserler dönemlerinin sert taş tekniklerini kuyumculuk kalitesini gösteren önemli kanıtlar olarak kabul edilmektedir.

Resim 256 Necef Gotik Maşrapa 15.yy. Burgun

Resim 257 Necef Gotik Maşrapa 15.yy. Alman

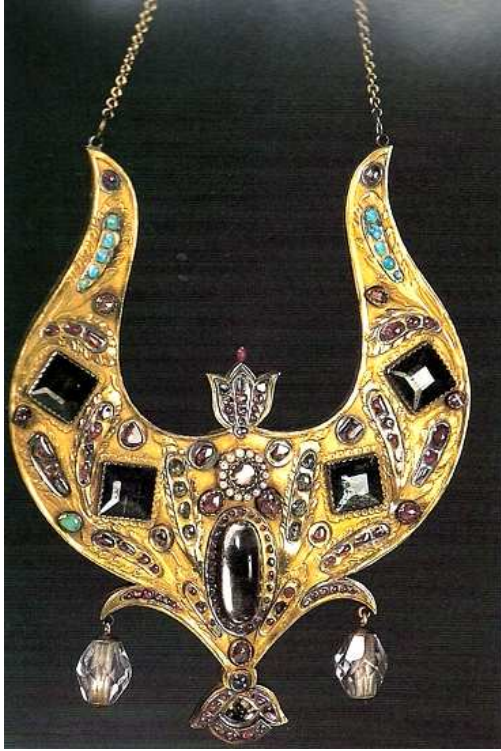
Resim 258 Necef Maşrapa 16.yy. Osmanlı

Resim 259 Necef Şekerlik 17.yy. Avrupa

Resim 260 Necefli Askı, 18. yy.

Resim 261 Necefli Tepsi 19.yy. Rus

1.1.11.15. Yıldız Sarayında Kültür ve Sanat

Dergi Adı: Antik Dekor

Yazar: Sabahattin Türkoğlu

Sayı: 20

Yıl: 1993

Sayfa: 102 -104

Resim: 7 adet

Özet:

Yıldız Sarayı en az incelenen ve hakkında en yazı yazılan sarayların başında gelmektedir. Türkiye'nin ilk saray müzesi burada kurulmuştur. Saray asıl ününü ve gelişmesini II. Abdülhamit döneminde yapmıştır. Dolmabahçe yerine ikamet için bu sarayı tercih eden II. Abdülhamit sarayı bir güzel sanatlar merkezi haline getirmiştir. Bunda padişahın sanatkar oluşununda rolü vardır. Köşkte bir resim salonu, bir fotoğraf salonu birde müzik salonu kurmuştur. Sultan Abdülhamit'in özel mimarı olan d'Aronco tarafından sarayın bahçesine Yıldız Porselen Fabrikası inşa ettirilmiştir. Burada saray için porselen eşyalar üretilmiş, Fabrika için Fransız Sevres çini fabrikasından ustalar getirilmiştir. Bu imalathanenin ürünleri bugün Topkapı Sarayı ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır. Günümüzde Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanılan yapı o devirde Marangozhane olarak kullanılıyordu. Abdülhamit'e ait olduğu tam olarak kanıtlanabilecek marangozluk ürünleri ise şu anda mevcut değildir.

Osmanlı Sarayı fotoğrafa da ilgi göstermiş her olayın fotoğrafı çekilerek arşiv haline getirilmiştir. Bu arşivlerin çoğunluğu İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir. Saray içinde tesis edilen Kütüphane, döneminde çok değerli kitaplara, hatlara, levhalara ve biblolara sahipti. Bu eserler de yine İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde bulunmaktadır. Yıldız Sarayı Tiyatrosu Türkiye'nin en eski ve güzel tiyatrolarının başında gelir. Halen anıt-müze olarak ziyarete açıktır. Sarayda "Kaskat Köşkü" kendiliğinden müze haline almıştır. Bu salonlarda kıymetli ve tezhipli hatlar, istifler ve özellikle Abdülhamit'e hediye edilen eşyalar burada sergilenmektedir. Günümüzde Kültür Bakanlığı'nın etkinlikleri Saray Tiyatrosu, bu tiyatro bitişiğindeki "Sahne Sanatları Müzesi ve Silahhanede yoğunluk kazanmaktadır. Bu makale de yazarın dikkat çekmek istediği nokta Sarayın bomboşluğudur. Yıldız sarayı'nın içini dekore eden

eşyalar nerededir? Bunların Saray'daki eski mekânlarına dönmeleri gerekmez mi? diye sormaktadır.

Resim 262 Silahhane

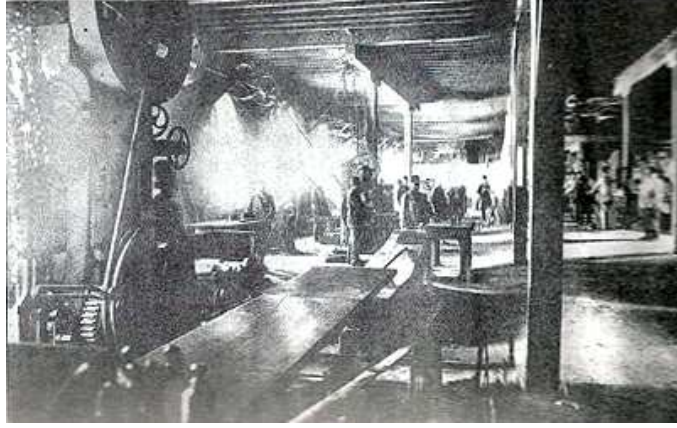

Resim 263 Yıldız Sarayı Tiyatrosu

Resim 264 Çini Atölyesi

Resim 265 Marangoz atölyesi

Resim 266 Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanılan marangozhane

1.1.12. Genel Konular

1.1.12.1. Chester Beatty Kütüphanesi İslam Koleksiyonu

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 10

Yıl: 1991

Yazar: David James

Sayfa: 98 -101

Özet:

Dublin'deki Chester Beatty Kütüphanesi, Amerikalı Maden mühendisi Sir Alfred Chester Beatty tarafından kurulmuştur. Tüm dünyada en güzel tezhip ve tasvirlerle sahip İslam El Yazmaları müzesini yetmiş yılı aşan süre içinde oluşturmuştur.

Ünlü el yazma eserlerden olan 'İbn- al Bawwad'adlı Kur'an-ı 1924 yılında Londra Britisch Museum karşısındaki tanınmış kitapçıdan almıştır.

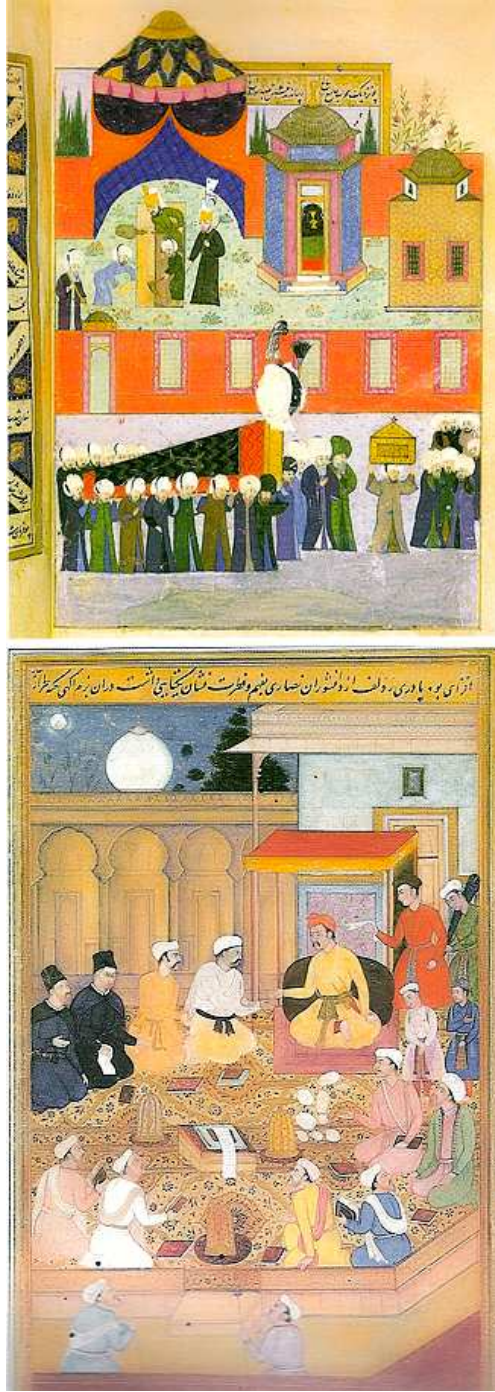
Koleksiyon, Fastan, Hindistan'a İslam dünyasının her yerinden 8.yy. ile 19. yy. ortalarına kadar dönemden Kur'an-ları, el yazmaları, tabloları ve ciltleri içermektedir. Tablolardan en önemlileri İran'lı şair Sa'di'nin 'Gülistan'ı'nın Prens Bayangur için yapılan bir nüshası ile Cafer tarafından kopya edilen el yazması eserlerdir.

Kütüphanede Hristiyanlık ve İslamiyetin ortak mirasını sergileyen eserlerde bulunmaktadır. Musa, Nuh ve eski Ahit peygamberlerini tasvir eden 'Zübdet-üt Tevarih' adlı eser buna örnektir.

Moğolistan İmparatoru Akbar Tarihi'nden alınan resmin örneğide kütüphanedir. İslam Koleksiyonundaki en dikkat çekici eser olan Sultan III. Murad için Türkçe yazılmış 'Antiller Tarihi'nin özetlenmiş Farsça tek kopyası da buradadır.

Kütüphanenin sanatsal içeriğine ilave olarak 3000 kopyaya kadar ulaşan geniş kapsamlı Arap el yazmaları koleksiyonu da vardır.

Resim 267 Makale ile ilgili örnek resim

1.1.12.2. Doğumunun 500. Yılında Hükümdarlığı, Sanatkârlığı Ve Eserleriyle Kanuni Sultan Süleyman

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 29

Yıl: 1995

Yazar: Hülya Kanbay Doğanentepe

Fotoğraf: 4

Sayfa: 26–28

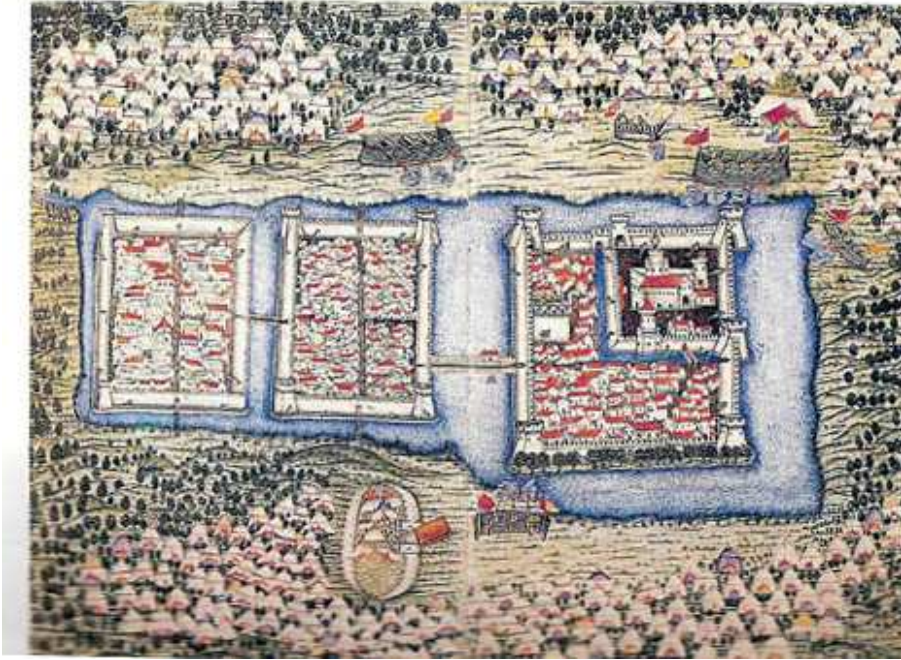
Özet:

Osmanlı kaynaklarında kanun koyuculuğu ile Kanuni, batı kaynaklarında Magnificent. Grand Turc, Der Prachtige ünvanlarıyla tanınmaktadır. Kanunu Sultan Süleyman, döneminin Avrupası'nda önemli bir kişilik haline gelerek İmparatorluğun gücünü Habsburg'lar ve Fransa arasındaki iktidar savaşında önemli bir etken olarak yüceltmiştir. Ayrıca 1521 de Belgrad'ı alan ve böylece önünde Macaristan'a giden yolu açan Rodos kalesini başarı ile alan Süleyman Avrupa'yı şaşırtmıştı.

Sanata ve sanatçıya, zanaat ustalarına değer veren Kanuni, birbirini takip eden seferler sırasında İmparatorluğun muhtelif yerlerine camiler, yollar, köprülerin inşasına da önem vermiş, sanatı himaye etmek için katkılar da bulunmuştur. Kendisi de saray geleneklerinin yolundan giderek kuyumculuk gibi bir sanat dalı icra etmiştir. Arapça, Farsça, Çağatay Türkçesi bilen Kanuni'nin, Muhibbi takma adıyla pek çok şiir yazdığı bilinmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun her alanda en parlak çağı Kanuni zamanıdır. Kara Memi, Matrakçı Nasuh, Nigari ve Nakkaş Osman'ın en güzide eserlerini, Mimar Sinan en muhteşem yapıtlarını hep Kanuni Sultan Süleyman döneminde meydana getirmişlerdir.

Resim 268 Makale ile ilgili örnek resimler

1.1.12.3. Bozkırda Bir Gülistan

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:26

Yıl: 1994

Yazar: Şinasi Acar

Fotoğraf: 13

Sayfa: 52–55

Özet:

‘Zeytinler’in Hacı İbrahim Ağa (1822–1906) Tavşanlı medreselerinde yetişen yetenekli öğrencilerin, orta öğrenimlerini de Tavşanlı’da sürdürebilmeleri için Cami-i Kebir avlusunda bir medrese inşa ettirmiş. Ancak Kitap ve kütüphanesi yoktur.

Sonraki yıllarda oğlu Hasan Tahsin’de tek kubbeli bir kütüphaneyi camiye ilave etmiştir. Kütüphaneye İstanbul’dan sürekli kitap sevkiyatı yaptırmıştır. Kitap seçilirken yazma eserlerden çok, basma eserler tercih edilmiştir.

Hasan Tahsin’in ölümünden sonra oğlu Mesut Zeytinoğlu kütüphaneyi büyütmeyi üstlenir. Ancak Kütüphaneyi kontrol etmek zorlaşınca Mesut Zeytinoğlu, Prof. Orhan Oğuz’un bakanlığı döneminde kimi yükümlülüklerini yerine getirilmek şartıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağışlamaya karar verir. Yeni kitap binası oğlu Yavuz Zeytinoğlu’nun kurduğu ‘ Zeytinoğlu Eğitim, Bilim ve Kültür Vakfı’ tarafından inşa ettirilmiştir.

Kütüphanede bugün 1265elyazması ve 4264 adet basma eser bulunmaktadır. Yazma eserlerin 776 sı Arapça,391 i Türkçe ve 98 i Farsçadır. Arap harfleriyle basılmış kitaplarında 2271i Arapça,1887 si Türkçe ve 106 sı Farsçadır. Latin Harfleriyle basılmış 16162 kitapla birlikte 1993 sonu itibariyle kütüphanede toplam 21691 adet kitap vardır.

Yazma eserler içinde İslami miras hukunu ilgilendiren kitaplar, tefsir ve hadis kitapları, tarih kitapları, dil ve edebiyat v.s. konularda kitaplar bulunmaktadır.

Resim 269 Makale ile ilgili resimler

Resim 270 Makale ile ilgili resim

1.1.12.4. Halk El Sanatları Ve Antika

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:14

Yıl: 1992

Yazar: Sabahattin Türkoğlu

Fotoğraf:7

Sayı:58–60

Özet:

El yapısı olup sanat yönü ağır basan eşyaların bir kısmı son zamanlarda antika piyasasında rağbet bulmaktadır. El yapısı halı, kilim, mangal, kahve değirmeni, şamdan gibi evlerde kullanılan malzemelere artık antika kimliği verilmiştir. Mesleki eğitim almadan bazı yetenekli kişilerin çevre ve usta ilişkisi etkisiyle ortaya çıkardığı ürünler halk sanatı ürünleridir.

Halk sanatı ürünlerinin sınıflandırılması toplum tarafından yapıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaya göre ince zevk veya estetik üstünlüğe sahip olanlar sanat eseri, diğerleri naif karakterli, etnografik eşya olarak nitelendirilmektedir.

Her bir el sanatı bölgesinin zengin bir kültürel geçmişi olduğu dikkati çeker. Bugün önemini nispeten kaybetmiş fakat tarih içinde önemli bir sanat merkezi olarak bilinen şehir ve kasabalarımız vardır. Bunda Anadolu'da kurulmuş Ahi teşkilatı ve esnaf loncaları ile Osmanlı Saray Nakkaşhanesinin kaynak kurumları olmalarının etkisi büyüktür.

Antikacılıkta bir sanat eserinin belirli bir kültürün veya belirli bir imalat merkezinin ürünü olması önemlidir. Bu karakterdeki eserler uygarlığın küçük parçalarını oluşturduğundan değer kazanır. Bugün antika piyasasındaki eşya üç gruba ayrılmaktadır. Birinci grup gerçek değerini bulan objelerdir. İkincisi değerli olduğu iddia edilen objeler, üçüncü grup ise koleksiyon değeri olduğu halde, kenara itilmiş sanat ürünleridir. Hasır bilezik, kemerler, işlemeli giysiler ve giyim aksesuarları, oda takımları bu gruba girmektedirler.

Yazarın dileği halk el sanatı ürünlerinin müzeler dışında da ilgi ve sevgi ile değerlendirilmesidir.

Resim 271 Makale ile ilgili örnek resim

Resim 272 Makale ile ilgili örnek resim

1.1.12.5. İslam Sanatları Sergisi

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 16

Yıl: 1992

Yazar: Şule Aksoy

Sayfa: 124–127

Fotoğraf: 11

Özet:

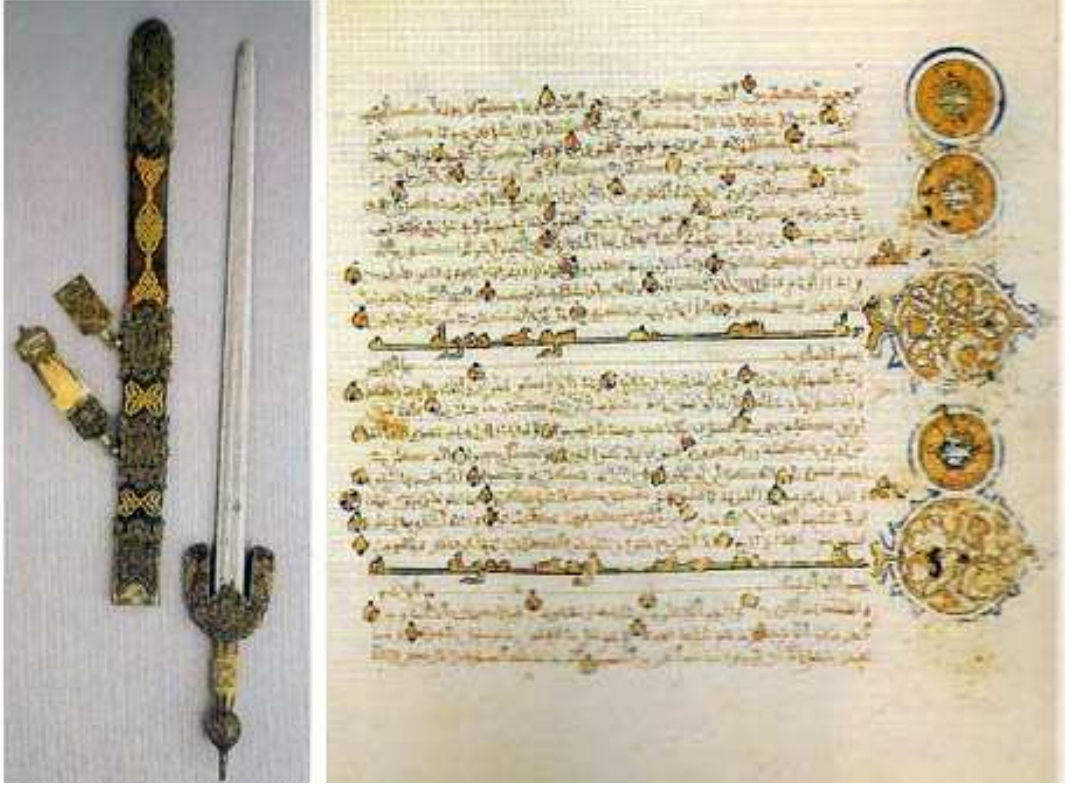
Makalede İspanya'nın Endülüs bölgesi en önemli kültür merkezlerinden biri olan Granada kentinin; El-Endülüs, İspanya'da İslam sanatları konulu sergiye ev sahipliği yapışından ve 18 Mart 1992–18 Haziran 1992 tarihleri arasında Granada' da ki Alhambra Sarayı'nda düzenlenen sergiyi 2000 kişinin gezdiğinden bahsedilmektedir.

İspanya' da İslam Sanatları Sergisi, Washington Metropolitan Müzesi Direktörü Philippe ve Montebello başkanlığında aynı Müzenin II. Direktörü Makrukh Tarapor ve Müze uzmanlarından oluşan bir komisyonca hazırlanmıştır.

Sergi 136 eserden oluşmuştur. Sergiye Fas, Fransa, Almanya, İtalya, Vatikan, İngiltere, Danimarka, Mısır, Avusturya, Rusya ve Amerika' daki birçok müze ödünç eser vermiştir. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi koleksiyonundan 2, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nden 1 Kuran'ı Kerim'de sergide başyapıt durumundadır.

İspanya'da İslam sanatlarını tüm özellik ve güzellikleri ile yansıtan bu sergi, hazırlayıcı müze olan Newyork Metropolitan Müzesi'nde 1 Temmuz–27 Eylül 1992 tarihlerinde bir kez daha gerçekleştirilecektir.

Resim 273 İspanya' da düzenlenen İslam Sanatları Sergisi'nden örnekler

1.1.12.6. Medresetü'l Hattatin'in Açılışına Dair Mühim Bir Belge

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 100

Yıl: Nisan- Mayıs 2007

Yazar: M. Uğur Derman

Sayfa: 228–243

Fotoğraf: 7

Özet:

Meşrutiyetten sonra, Şeyhülislam Hayri Efendi'nin evkaf nazırlığı sırasında, Hattat Arif Hikmet Bey'in hat sanatında kaliteli eleman azlığını kendisine hatırlatmasıyla Medresetü'l Hattatin açılması fikri, nazır tarafından benimsen olup Babiali caddesinde merhum Hoca Tahsin'in dershanesi ve bilahare sıbyan mektebi olan binanın Medresetü'l Hattatin olarak 1914 yılında açılması kararlaştırılmıştır.

Medresetü'l Hattatin'in Son Hattatlar adlı eserde bahsedilen imzalı vesikanın varlığını 1970 yılından beri araştıran Uğur Derman nihayet 4 Ağustos 2005 günü Arkeoloji Müzesi Kütüphanesinde bu belgeyi bulur.

Belgede merasime katılan 49 şahsın ve Evkaf Nazırı Hayri Efendi'nin imzaları okunmaktadır.1924'de yürürlüğe giren Tevhid-i kanuna göre kapatılan kurum daha sonra sekiz ay boyunca 'Hattat Mektebi'adıyla faaliyetine devam etmiştir.

1928 de ki harf inkılâbında kapatılan bu öğretim müessesesi, ders programından hat sanatı çıkarılarak 1929 da tekrar açılmıştır.1936 da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi bünyesine 'Türk Tezyini Sanatlar Şubesi' adıyla açılmıştır.

1.1.12.7. Mukaddes Emanetler Okur'a Emanet

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 84

Yıl: 2004

Yazar: -

Fotoğraf: 3

Özet:

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi'nin Hırka-i Saadet Dairesi'nde bulunan, ancak bir çoğu sergilenmeyen mukaddes emanetlere ait eserler, belgeler, objeler ilk kez 'Hırka-i Saadet Dairesi ve Mukaddes Emanetler' isimli kitapta toplanarak gün ışığına çıkarılmıştır. Albüm kitap, Hırka-i Saadet Dairesi içindeki kutsal emanetlerin tamamını içermektedir.

Kitapta dikkati çeken en önemli emanetlerden biri, Hz.Muhammed' in Züheyr oğlu Ka'b'a verdiği siyah yünlü hırkadır.

Hz. Muhammed'in su içtiği kadeh-i şerif ve Kur'an-ı Kerim'in ilk nüshalarından Tebbet Suresinin vahiy kâtipleri tarafından deri üzerine yazılmış nüshasında bu vesile ile ilk kez yayımlanmaktadır.

Kitapta ayrıca, Hz.Muhammed'in yazdığı mektuplar, yay, kılıcı, sandalet tarzı ayakkabıları, Uhud savaşında kırılan dişinin saklandığı mahfaza ve gasil suyunun saklandığı yeşil şişenin parçaları yer almaktadır.

Büyük kuşe kâğıda kenarları altın yaldızlı basılan, özel kutulu ve kılıflı olmak üzere iki ayrı biçimde tasarlanmış 370 sayfalık kitap, diğer dinlere ait kutsal emanetleri de içermektedir.

1.1.12.8. Orta Anadolu'da Seyahat

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 22

Yıl: 1993

Yazar: Mine Esiner Özen

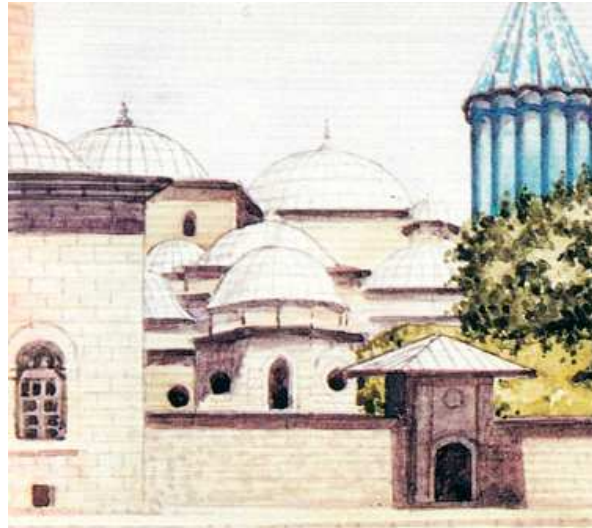
Fotoğraf: 11

Sayfa:32–35

Özet:

Makale yazarı Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver'in süleymaniye kütüphanesi'ndeki şehir, ülke ve gezinti defterlerine bakıldığında Süheyl Ünver'e modern bir evliya çelebi demek yanlış olmaz ifadesini kullanmaktadır. Süheyl Ünver tarafından tutulan bu defterler dikkatli bir arşivci titizliği ile düzenlenmiştir. Gidilen yere ait kartpostallar, orada çekilmiş fotoğrafların yanında, en güzeli gidilen yerde yapılmış suluboya resimlerdir. Hocası Ali rıza bey'i hatırlatan bu resimler, birer tarihi belge niteliğindedir. Defterler Süleymaniye kütüphanesi'ne vakfedilmiş olup defterlerin katalog numaraları ve resimler yazıda verilmektedir.

Resim 274 Makale ile ilgili örnek resim

1.1.12.9. Sevgi Gönül İle Bir Söyleşi Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonlarında İznik Çinileri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı:58

Yıl: Nisan-Mayıs 2000

Röportaj: Mine Dikbaş

Fotoğraf: Selamet Taşkın

Sayfa: 148–149

Fotoğraf: 6

Özet:

1950’de Koç ailesi tarafından satın alınarak müze haline getirilen Azaryan Yalısı ‘Sadberk Hanım Müzesi’ adıyla 20 yıl önce 14 Ekim 1980 de halka açılmıştır. Müzede önceleri Sadberk Hanım’ın Koleksiyonundan işlemler, tuğralı gümüşler, Türk ve Avrupa porselenleri ve kıyafetler sergileniyordu. Müzenin kurulmasında ve bugünkü hale gelmesinde Sevgi Gönül’ün büyük katkıları vardır.

‘Sevgi Gönül Binası’(Arkeoloji Bölümü) ise bundan 12 yıl önce açılmıştır. Böylece Müzede M.Ö. 6.binden başlayarak 20. y.y.lın başına kadar olan zaman dilimi içinde ortaya çıkan Anadolu’daki tüm uygarlıkların eserleri sergilenmektedir. Müzenin en önemli koleksiyonlarından biride İznik çini ve seramikleridir.

Resim 275 Müzeden örnek resimler ve Sevgi Gönül

1.1.12.10. Türk İşlemeleri

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 18

Yıl: 1993

Yazar: Nevber Demirbağ Gürsu

Sayfa:78

Fotoğraf:8

Özet:

Osmanlı dönemi işleme sanatı, kumaşta olduğu gibi yaşayış şekline çok uyan ve dönemin ihtişamını sergileyen bir sanat koludur. Zamanımıza kadar kalmış işlemler ev, çarşı ve saray işlemleri olarak üç koldan üretilmiş eserlerdir. En eski işlemler 16.yy.dan kalan parçalardır. İşlemlerde dört renkten fazlası (kırmızı, mavi, yeşil, fildişi) kullanılmamıştır.17.yy.da işlemlerin desenlerinde olduğu gibi çeşitlilik dikkati çeker.18.yy.dan itibaren işlemler girift motif ve türlü renklerle bezenmeye başlamıştır. Bu dönemde on iki değişik renk iplik kullanılarak motive hacim kazandırılmıştır.19.yy. işlemlerinde türbe, çadır, ev gemi, çiçek motiflerinin yanı sıra fiyonk ampir desenlere de rastlanmaktadır. 20.yy. işleme sanatı daha çok sanat enstitülerinde eski desenlerin modernize edilmiş motifleri canlı tutulmuştur.Koleksiyonda yer alan örnekler 18. daha çok 19. yy.lara aittir. Türk işleme motiflerinin yüzyıllar boyu Osmanlı İmparatorluğunun hakim olduğu Balkanlar, Makedonya, Ege Adaları, Kuzey Afrika ve hatta Doğu Avrupa'da yapılan işlemler üzerinde etkisi vardır.

Resim 276 Çatma yastık yüzü örnekleri

1.1.12.11. Türk Petrol Vakfı Sanat Galerisi

Dergi Adı: Antik Dekor

Sayı: 44

Yıl:

Konu:

Yazar: Mine Dikbaş

Fotoğraf: 15

Sayfa: 130–133

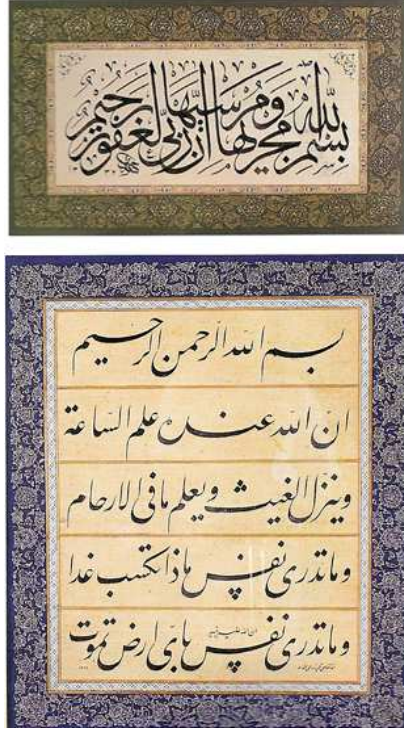
Özet:

1969 Yılında ilk yerli özel petrol şirketi Türk Petrol'ün kurduğu Türk Petrol Vakfı, Bugüne kadar on bin dolayında gence karşılıksız burs vermesinin yanı sıra Türk kültürüne ve sanatına yönelik faaliyetleri ve yayınları ile de tanınmaktadır.

Vehbi Koç ve Aydın Bolak ile birlikte kurulan vakıf Türk kültürüne ait eserleri içinde barındıran müze gibidir. Vakıf Genel Sekreteri Uğur Derman, Türk Hat sanatı ve Türk hattatları konularının gerçek uzmanıdır. Yaklaşık 25 yılda bir araya getirilen eserler arasında Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer, Bakkal Arif Efendi, Sami Efendi, Tahsin Hilmi, Hasan Rıza, Kamil Akdik, Hulusi Yazgan, Necmeddin Okyay, Mehmed Emin Özyacı, Ömer Vasfi, Hamid Aytaç'a ait muhtelif sanat eserleri bulunmaktadır.

Türk Petrol Vakfı Sanat Galerisi, Türkiye'deki pek çok sanat hamisinin hayalini kurduğu ama ekonomik zorluklar yüzünden gerçekleştiremediği özveri örneğidir. Bu mekân, ülke değerlerine sahip çıkmanın, sanata sevginin, sanatçıya saygının, ama her şeyden önce verebilmenin saygınlığını taşımaktadır.

Resim 277 İsmail Hakkı Altunbezer, Hulusi Yazgan'a ait levhalar

Resim 278 Mehmet Özçay ve Hamit Aytaç'a ait Hiye-i Şerif

1.2. Art Dekor Dergisi

1.2.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.2.1.1. Hünkâr Mahfili

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Mehtap Cömert Ülkücü

Sayı: 16 – 17

Yıl: Temmuz - Ağustos 1994

Sayfa: 72 -79

Resim: 59 adet

Özet:

Edirne Selimiye Camii'nin dört sütun üzerine oturtulmuş Hünkâr Mahfili, mihrap duvarının sol köşesinde yer alır. Sütun başları ve pencere alınlıkları çinilerle, tavanları ise kalem işleriyle bezenmiş, mütevazı görünümüne karşın her biri sanat eseri değerinde çini panolarla kaplanmış bir mekândır. Balkonların barok çizgiler taşıyan ahşap kafesleri sonradan eklenmiştir. Ana mekânın yanında, padişahın abdest tazelemesine yarayan küçük ve sade bir mekân bulunmaktadır. Hünkâr Mahfiline cami içinden bir kapıyla son cemaat yerine bağlanarak çıkıldığı gibi, cami dışından son cemaat yerine açılan bir demir kapıdan geçilerek, döner taş merdivenlerle de ulaşılır.

Bütün motifler Sinan'ın emrindeki atölyelerde ve özel sanatçılar tarafından tasarlanmış, çiniler İznik atölyelerinde gerçekleştirilmiştir.16. yüzyılda, Mimar Sinan idaresindeki Topkapı Sarayı nakkaşhanesinin 50 kadar nakkaşı, Ressam Sai Çelebi başkanlığında çeşitli desen ve motifler ürettiyordu. Doğayı dikkatle gözlemleyen ustalar 16. yüzyılda stilize ettikleri motifleri geleneksel çizgilere bağlı kalarak, çini, tezhip, kumaş, kalemişi gibi farklı malzeme ve tekniklerde en güzel haliyle yaşatmışlardır. Cami 17. yüzyılda Avrupa etkisiyle benimsediğimiz Barok motiflerle bezeli olarak günümüze gelmiştir.

Resim 279 Tavan ve duvardaki kalem işleri

Resim 280 Selimiye Camii genel görünüş

Resim 281 Hünkâr mahfili pencere kenarında elma ağacı bezemeli çini pano

1.2.1.2. Tarihin En Eski Savaş Aracına Tasarım Ve Malzeme Penceresinden Bakış Ok Ve Yayda Türk Kimliği

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Atike Meriç

Sayı:89

Yıl: Ağustos 2000

Sayfa:124 - 126

Fotoğraf:10 adet

Özet:

Tarihe yön verenler iktidara sahip olanlardır; iktidar ise silahla korunur. Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinde okçuluk sporuna yön veren ok-yay ikilisinin rolü olmuştur. Kirişi takılı değilken kolları tersine doğru kıvrık duran, bu yüzden de kurulması hüner isteyen Türk yayı, sadece savaş ve spor tarihine değil tasarım sanatına da katkı sağlamıştır. Türk yay ve okları, biçim mükemmelliği yanında malzeme kalitesi ve üstün yapım teknolojileriyle de özel bir yere sahiptir. Türk yayları refleks yaylardır. Türk yayları, İran yaylarıyla birlikte basit ahşap yaylara göre daha karmaşık yapıya sahiptirler. Türk yaylarının iskeletini meydana getiren ağacın cinsi akça ağaçtır. Yayların yapımında dört çeşit organik madde kullanılmıştır. Ağaç, boynuz, sinir ve tutkal vs. ok, yay veya keman denilen kavisli şekilde gerilmiş eğri ve esnek bir alete gerili kirişe takılarak hedefe atılan, ucu temrenli ince ve kısa çubuğa verilen addır. Türk yayları diğer bütün yaylardan daha kısadır. Bu nedenle Türk okları bilinen en kısa oklardır.

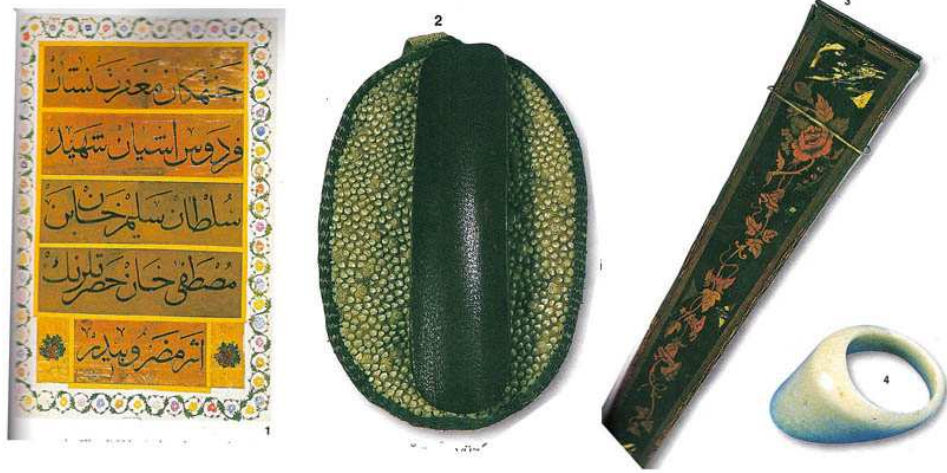
Türkler 15.yüzyıla kadar kayın ağacından yapılma oklar kullanmışlardır. 15. yüzyıl ortalarında ise kamışa yöneldikleri görülür. Oklar 16. yüzyıl başlarında hem kamış hem ağaç ile biçimlense de, kayın yerine çam ağacı tercih edilmiştir.

Okçulukda sıkça geçen birkaç önemli terim vardır: Ok germe yüzüğü, ok kabı, ok yatağı ve ok meydanıdır. Türk okları, kullanım yerine ve amacına göre beş bölümde tanımlanır. Menzil okları, Meşk okları, Hedef okları, İdman okları, tirkeş, savaş oklarıdır.

Resim 282 Tirkeş ve Yaylar

Resim 283 Ok nişan beratı, Ok yatağı, Ahşap tirkeş ve ok germe yüzüğü

Resim 284 Yay kılıfı, Hedef tahtası, nişan berati, yay

1.2.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.2.2.1. Sır Olmuş Nakkaşların Sırlı Nakışları ve Atik Valide Camii

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Zehra Çekin

Sayı: 49

Yıl: Nisan 1997

Sayfa: 130 - 136

Desen ve Fotoğraf: Müzehhibe Eczacı Zehra Çekin

Resim: 26 adet

Özet:

Atik Valide Camii, Mimar Sinan'ın muhteşem eserlerinden biridir. 31 sütun üzerinde yükselen 40 kubbeli revakıyla 400 yıldır ayaktaadır. II. Selim, İstanbul Üsküdar'da çok sevdiği eşi Nurbanu Valide Sultan için yaptırmıştır. Cami geleneksel sanatlardan hat, çini, Kalemîşi, ahşap, taş gibi sanat kollarının nadide örneklerini içinde barındırır. Atik Valide Camii'nin celi sülüs yazıları 16.yy.ın ünlü hattatlarından Hasan Üsküdari tarafından yazılmıştır. Çeşitli zamanlardaki restorasyonlar sırasında sıvaüstü kalemîşleri ile sıvaüstü hatlar özgünlüklerini kaybetmişlerdir. Camideki çiniler sıraltı tekniğiyle imal edilmiş en güzel çini örnekleridir. Ahşapüstü kalemîşleri 400 yıl ötesinden zamanımıza kadar bozulmadan gelmiştir. Bu makaleyi hazırlayan araştırmacı, Atik Valide Camii ve Külliyesi'nin yapımında emeğe geçen herkesi saygıyla anmakta ve bu eserin titizlikle korunacağını ummaktadır.

1.2.2.2. Çini Ustaları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Sevda Barandır

Sayı: 67

Yıl: Ekim 1998

Sayfa: 180 - 198

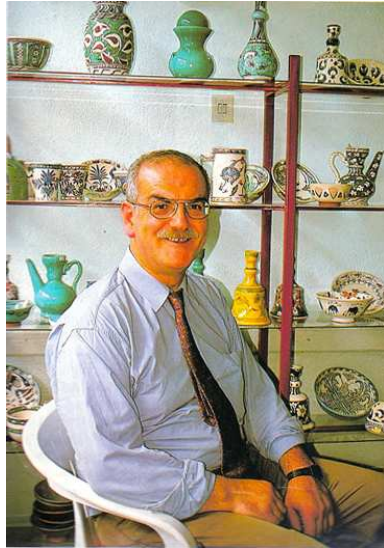
Resim: 40 adet

Özet:

16.yy.da en parlak dönemini yaşayan İznik çiniciliği, oldukça zahmetli, pahalı ancak bir o kadar da zevkli bir uğraştır. 300 yıllık bir aradan sonra az sayıda usta ve onların yetiştirdiği çini gönüllüleriyle İznik'te yaşatılmaya çalışılan bu gelenek, Orta Asya'dan günümüze ulaşan sanat hazinemizin en karakteristik örneklerinden biridir.

Bu sanatı yaşatmaya çalışan birkaç usta ile yapılan röportaj bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Röportaj yapılan çini ustaları; Faik Kıvrımlı, Turgut Tuna, Rasih Kocaman, Adil Can, Güvenç Güven, Eşref Eroğlu' dur.

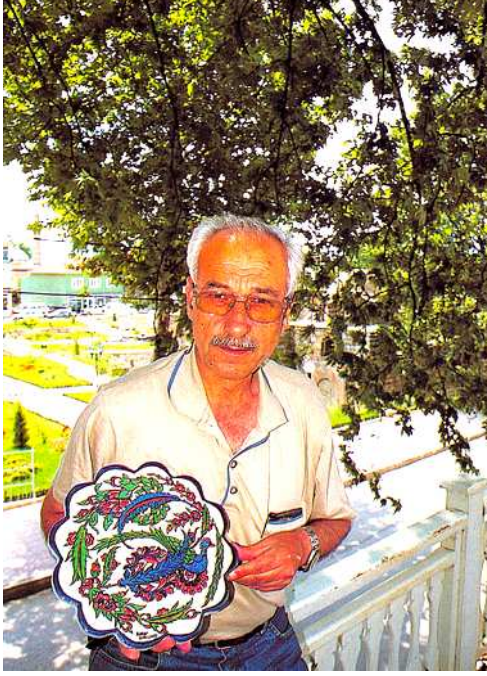
Resim 285 Turgut Tuna

Resim 286 Rasih Kocaman

Resim 287 Eşref Eroğlu

Resim 288 Güvenç Güven ve eşi

1.2.2.3. Topkapı Sarayı'nda Osmanlı Sultanlarının 'Özel Yaşam' Sahnesi Harem Dairesi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Sabahattin Türkoğlu

Sayı:11

Yıl:1994-Şubat

Sayfa: 94 - 100

Fotoğraf: 10 adet

Özet:

19. yüzyıl başlarına kadar, geleneksel yaşam tarzına sahne olan Topkapı Sarayı Haremi, gerek iç mekân düzeni, gerekse bezeme zenginliği açısından sivil mimari mirasımızın önemli örnekleri arasındadır. Topkapı Sarayı Haremi Osmanlı dönemi sivil mimari tarihi için önemli kaynak niteliği taşır. Taş ve tuğla karışımı klasik örnekler, karkas tipi ahşap yapılar bu kompleks içinde bir araya getirilmiştir. Bu yapının sanat ağırlıklı bir iç dünyası vardır. Mevcut dekoratif malzemenin pek çoğu saray nakkaşhanesinin çalışmalarıyla tasarlanarak yapılmıştır. Topkapı Sarayı Haremi üç bölümden oluşmaktadır. Karaağalar, Kadınlar ve Padişah Bölümleri. Haremin duvar ve kubbelerinin iç kısımları çini kaplama ve malakari işleri gibi tezyini sanat unsurlarıyla kaplıdır. Bunlar arasında çini kaplama ağırlıklıdır.

Haremi teşkil eden yapılar grubunda 15.ve 16. yy.lar da sadelik hâkimdir. Taş ve ahşap işçiliğinde bu durum daha belirgindir. Kalem işleri, malakariler ve çinilerde ise hâkim motifler geleneksel Rumi, Hatayi veya bunların karışımlarından oluşan desenlerdir.

Osmanlı çiniciliğinin 15.yy. ve sonrası en güzel ve zengin örnekleri Topkapı Sarayı'nın Harem dairesinde de görülür. Harem' deki mekânlardan 18.yy.dan kalma ünlü 'Yemiş nOdası' Barok ve Rokoko dönemi bezeme özelliklerini yansıtmaktadır. Makalede Odaların tavan etekleri, duvar ve dolap kapakları üzerine yapılan, perspektife yer veren bu resimlerin, çini ve kalemişlerinde olduğu gibi, kapalı odalarda yaşayan harem halkını tabiata götüren bir araç olarak görmek gerektiği belirtilmektedir.

Resim 289 I. Ahmet döneminde yapılan Padişah dairesindeki kütüphaneden bir köşe

Resim 290 Karaağalar koğuşu ocak ve çinileri

Resim 291 Yemiş Odası

Resim 292 III. Murat odasının kubbesinde kalem işleri

Resim 293 I. Ahmet kütüphanesinden çeşme ve sedefli dolap kapakları

1.2.2.4. İznik Çinileri Canlanıyor

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Servet Onay Taşkın

Sayı: 43

Yıl: Ekim 1996

Sayfa: 66 - 71

Resim: 34 adet

Özet:

Türk çini sanatının en parlak döneminin 15 -17.yy. arasındaki zaman diliminde İznik'te yaşandığını ve bu dönemde üretilen eserlerin günümüzde tüm dünya müzelerinin gözbebeği olduğu herkesçe bilinir. İznik'teki atölyeler 1600'lerin başlarında bir durgunluk dönemine girmesiyle Topkapı Sarayı nakkaşhanesinde tasarlanan desenler eşliğinde İznik'teki Kaşicibaşı'na ulaşan talimat ve siparişlerin azaldığı ve İznik çini üretimi tümüyle yok olmaya başladığı görülür.

18. yüzyılda İstanbul Tekfur Sarayı'nda, İznik kalitesinde çini üretimi için bazı girişimlerde bulunulur ama başarı ve süreklilik sağlanamaz, 19. yüzyıla gelindiğinde İznik iyice küçülmüş bir kenttir ve Türkler ile Rum ve Ermenilerden oluşan halkı artık bahçecilik ve ipekçilikle uğraşmaktadır.

İznik'in tekrar gündeme gelmesi, 1989'un "İznik yılı" ilan edilmesiyle olur. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Işıl Akbaygil'in girişimi ve Türk Ekonomi Bankası'nın desteğiyle gerçekleştirilen ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki ender çini ve seramikleri buluşturan büyük bir sergi, sanat ve arkeoloji literatürüne iki kitap kazandırır. Bu kitaplar zenginleştirilmiş sergi katalogu İznik Çinileri'ni ve Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Prof. Ara Altun'un imzalarını taşıyan II. Dönem İznik kazısıdır.

1993 yılında Işıl Akbaygil, Akın Akbaygil, Ara Altun, Oktay Aslanapa, Hasan Çolakoğlu, Cumhur Ferman ve Zekai Ökten'in kurucusu oldukları İznik Eğitim ve Öğretim vakfı kurulmuştur.

Vakıf geleneksel İznik çini sanatını canlandırmayı amaç edinmiş olup çini bezeme kursları'dan bu alanda sanatkâr öğrenciler yetiştirmektedir.

Resim 294 Çini üretim aşamalarını gösteren resimler

Resim 295 Çeşitli alanlarda uygulanmış örnekler

1.2.2.5. Kırgın Çini Ve Zarif Ahşap

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Melishan Devrim

Sayı:92

Yıl: Kasım 2000

Sayfa:189 - 191

Resim: 9 adet

Özet:

Geleneksel el sanatlarımız arasında özel bir yeri olan çini ve mozaiği, gündelik yaşama, sehpa, ayna, saksı ve daha birçok dekoratif ürünle birleştirerek yepyeni tasarımlar üretmeyi amaçlayan Anı Tasarım, Şubat 2000 de kurulmuştur. Günümüzden 400 yıl önceki çini tekniğini kullanarak üretim yapan ve ünü tüm dünyaya yayılmış atölyelerin çinilerini kullanarak ‘çinili mobilyalar’ tasarlamaktadırlar. Tamamı el yapımı ürünlerinden meydana gelmektedir. Anı Tasarım’ın kurucusu Nejla Anıl 1984’ te Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi işletme mezunudur. Anı Tasarım mobilyaya yeni bir boyut getiriyor ve çini ev eşyalarına, mobilyalara taşımaktadır. Anı Tasarım formları farklılaştırıp, desenleri de o formlara göre saptayıp, mobilya ile çininin renkleri arasındaki ilişkiyi de bulup çinileri buna göre imal etmektedir. Bu işlemleri gerçekleştirirken İznik’ten İznik Vakfı ve Bursa’dan Meliha Tuna atölyesiyle çalışmaktadırlar.

Resim 296 Çintemani orta sehpa uygulaması

1.2.2.6. Öğrenci Çini ve Seramikleri

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 37

Yıl: Nisan 1996

Sayfa: 226 - 227

Fotoğraf: 11 adet

Özet:

Makalede Şişe-Cam tarafından İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda açılan Cam-Seramik Programı tanıtılmaktadır. Okulun amacı iki yıllık program çerçevesinde sanayiye ara eleman yetiştirerek geleneğe sahip çıkmaktır. 1989 yılının İznik yılı ilan edilmesiyle İznik çinilerinin korunması için yeni bir yapılanma konusunda sanayiciden, akademisyene herkes birleşince 1990'da Çini İşletmeciliği Programı da bölüme eklenir ve aynı düşüncede eğitime 1991'de başlanır. Cam-Seramik Bölümünde 20 -25, Çini Bölümünde 15 öğrenci eğitim görmektedir. Öğrenciler 2,5 aylık zorunlu staj programlarını İznik'te çini atölyelerinde, İstanbul'daki atölyelerde, Yıldız Porselen ve Gorbun Seramik Fabrikasında ve okulda atölyelerde dönüşümlü olarak yapmaktadırlar. Okul ilk mezunlarını 1990'da vermiştir. 1992 yılında öğrencilerin eserleri okul bünyesinde sergilenmeye başlanmıştır. Sergilerin her yıl giderek zenginleşmesi, geleneksel sanatlarımızın eğitilmiş ve bilinçli ellerde nasıl geliştiğinin kanıtıdır.

Resim 297 Öğrenci işlerinden örnekler

1.3.1. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.3.1.1. Ayvacık Halıları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Servet Sinem Başarır

Sayı: 38

Yıl: Mayıs 1996

Fotoğraf: 28 adet

Sayfa: 242 - 246

Özet:

Çanakkale, Ege'nin kuzeyinde yer alan önemli bir ilimizdir. Yöreye daha önce yerleşen Türkmen aşiretlerinin kültürü ile sonradan gelen Manav, Pomak, Bulgar, Çerkez, Yörük, Çepni, Alevi, Şamanların kültürel özellikleri ve zenginlikleri harmanlanınca, Çanakkale'nin bugünkü sosyal ve kültürel çatısı ortaya çıkmaktadır. Ayvacıklı kadınlar koyun ve keçi yününe yeniden hayat verir dokumalarında. En kaliteli halı dalgıç yününden dokunur. Kıvrıcık ve İmroz ise düz dokumaya uygundur.

Geleneksel el dokumacılığı, Ayvacık halkının Troya'dan beri en köklü sanatıdır. Halı ve kilim, yöredeki geleneksel dokumaların başında gelmektedir. Çarpana, zili, aba, keçe, şayak ile ipek, keten ve pamuk ipliklerle dokunan adances gibi dokuma çeşitleri yöre kadınları tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayvacık halıları genellikle istar tezgâhlarda dokunmaktadır. Halıların rengi mavi hariç- kırmızı kök, papatya, muhabbet çiçeği, mazı kabağı, meşe palamudu gibi o bölgelerde yetişen bitkilerden gelmektedir.

Halıların desenleri geometrik ve sembolize edilmiş motiflerden oluşmaktadır. Her motifin yöreye özgü isimleri bulunmaktadır. Zanaatkârlar yalnızca geleneksel motiflerle yetinmeyip, yeni renkler ve stilize edilmiş desenlerle onları tekrar tekrar yorumlamaktadırlar.

Resim 298 Ayvacık halılarından örnekler

"Altıntabak" desenli halı.

"Altıntabak" desenli halı.

"Karabudak" desenli halı.

"Eli belinde" desenli halı.

"Tükmen gülü" motifli halı.

"Boynuzlu" desenli halı.

"Turnalı" desenli halı.

"Memling Gölü" motifli halı.

1.3.1.2. I.Elizabeth'in Tekstil Casusluğu

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Metin And

Yıl: Haziran 1999

Sayı: 39

Sayfa: 108 -110

Fotoğraf: 7 adet

Özet:

Osmanlı tekstilleri birer sanat eseri olarak değil, aynı zamanda disiplinli bir teknolojinin ürünleri olarak da Avrupa'nın ilgisini çekmiştir. Kraliçe I.Elizabeth döneminde, İngilizlerin Anadolu'ya casuslar gönderdiklerini Osmanlı tekstilinin sırlarını öğrenmeye çalıştıklarını dönemin önde gelen coğrafya tarihçilerinden Richard Hakluyt'un yazdığı gezi notları ve belgelerinden öğrenilmektedir.

İngilizler, Türk dokumalarındaki tür zenginliği yanında Türk tekstilinde kullanılan boya ları da merak etmekteydiler, siyah ve mavi boyanın elde edilişı onlar için araştırma konusuydu.

Türk yünlülerinin çok yumuşak, güveye dayanıklı ve zamana karşı az yıprandıkları belgelerde anlatılmaktadır. I.Elizabeth, özellikle yünden dokunmuş ya da keçeden yapılmış şapkaları, giysilik kumaşların nasıl ucuza boyandığı bilgilerinin İngiltere'ye getirilmesini ister. Günümüzde İngilizlerin özellikle yünlülerde ön sırayı aldıkları düşünülürse,400 yıl önce bunları Türklerden öğrenmek için ne kadar çaba harcadıklarını bilmek ibret vericidir.

Resim 299 16 ve 17. yy Osmanlı tekstil örnekleri

Resim 300 16. yy Osmanlı tekstil örnekleri

1.3.1.3. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Ev Tekstilinin Tarihçesi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 8

Yıl: Kasım 1993

Sayfa: 38 - 40

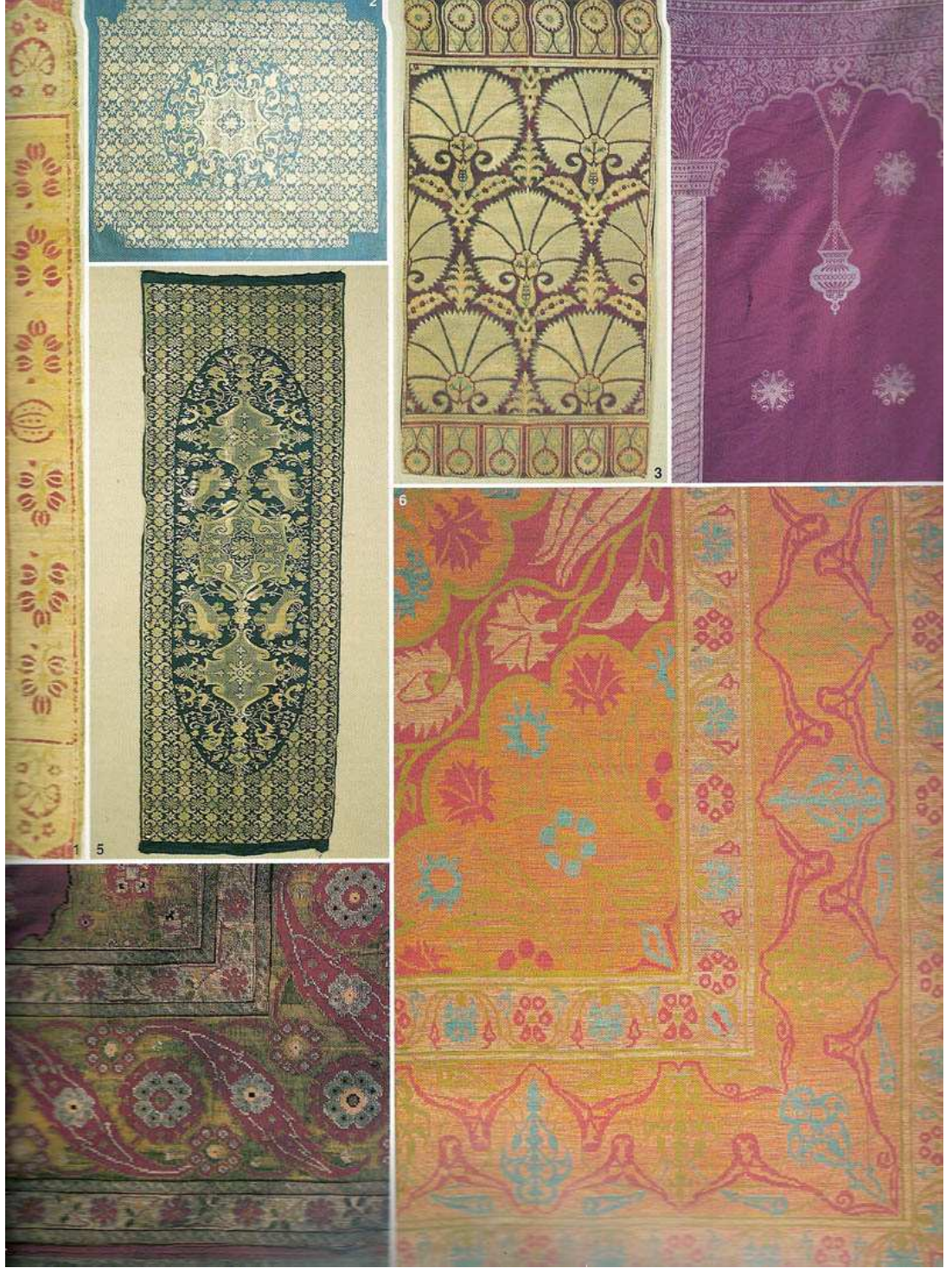
Fotoğraf: 10 adet

Özet:

Türklerin yaşamında dokumacılık sosyal ve kültürel yönleriyle önemli bir yer tutar. Yaşam tarzları dahi dokumayla şekillenmiştir. Konakların divanhane denilen başodaları, oturma ve yatak odaları işlevlerine uygun ve sahiplerinin gelir düzeylerine göre lüks ipekli kumaşlar, pamuklular ve yünden yapılmış değişik kalitede dokumalarla bezenmiştir.

Kaynaklar saray, köşk ve konakların nasıl döşendiğine dair bilgiler vermektedir. Saray için inşa edilmiş bir köşke verilecek eşyalar mefruşat defterlerinde ayrıntıları ile kayıtlıdır. Ayrıca Osmanlı ülkesini ziyarete gelen yabancı elçi ve heyetlere tahsis edilen konakların verilen öneme uygun olarak nasıl döşendiğini yine aynı kaynaklardan öğrenme imkânı vardır. Bu makalede 16. 17. ve 19. yy. ait belgelerde geçen muhtelif mefruşat hakkında bilgi verilmektedir.

Resim 301 Makale ile ilgili örnekler

1.3.1.4. Fabrika-ı Hümayun

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Aydın Uğurlu

Sayı: 28 - 29

Sayfa: 178 - 182

Fotoğraf: 23 adet

Özet:

Son dönem Osmanlı yöneticileri, Avrupa teknolojisi karşısında geri kaldıklarının bilincindeydiler. Geleneksel dokuma üretimi yöntemini sürdüren esnaf ve sanatçılar, Avrupa teknolojisi ve onlara sağlanan kolaylıklarla baş edemez olmuştu. Osmanlı yöneticileri batı teknolojisini ülkeye taşımak için bir dizi önlem almışlardır. Öncelikle İstanbul'da bir sanayi komisyonu kuruldu. Niş, Sofya, Rusçuk, Selanik ve Şam gibi büyük kentlerde sanat okulları, İstanbul'da Sanayi-i Nefise-i Şahane Mektebi açıldı.

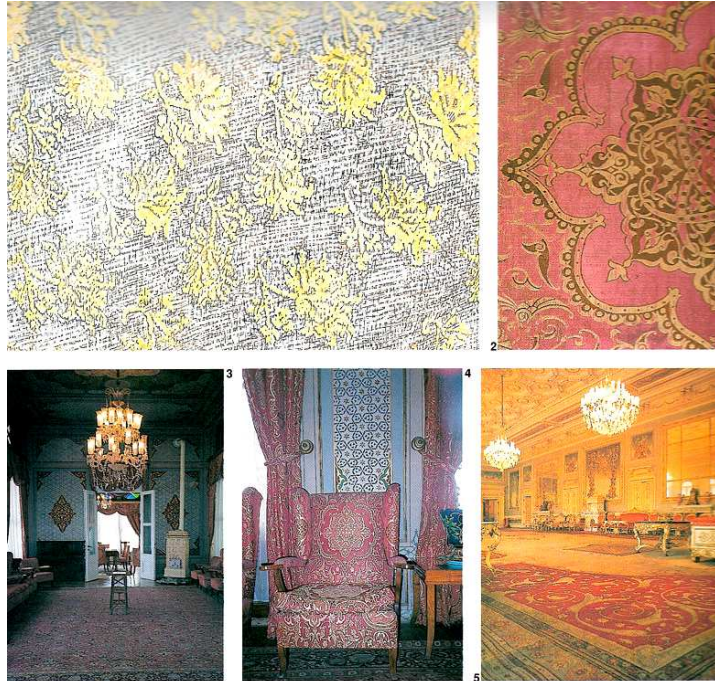
1867'de yabancılara Osmanlı ülkelerinde emlak edinme hakkı verildi. Ortam hazırlandıktan sonra, ülkenin çeşitli yerlerinde fabrika gibi benzeri işletmelerin kurulduğu görülür. Bu yenileşme süreci içinde, 1993'te 150. yılını dolduran, Hereke Fabrika-ı Hümayunu ülkeye taşınan örneklerden biridir. Sultan Mecid'in barutçubaşısı, müteahhit Ohannes ve Bogos Dadyan Efendiler, Serasker Rıza Paşa'nın izniyle 1844'de 50'si pamuklu, 25'i ipekli-dokuma tezgâhı olan bir fabrika kurmuşlar ve fabrika daha sonra devlete kalmıştır. Fabrika-ı Hümayun'un ilk müdürü Serkis Ağa, desenleri hazırlayan ise İtalyan asıllı sanatçı Kamaron olmuştur.

1890'da Hereke'de Halı Bölümü kurulmak üzere, Manisa, Demirci, Gördes ve Sivas'tan halıcı ustaları getirilerek 1 yıl içinde üretime geçilmiştir. Hereke 1925'te, ipekli halı ve 52 tezgâhlı yünlü bölümleriyle birlikte ilerde Sümerbank'a dönüşecek olan Sanayi ve Maadin Bankasına devredilir. Kuruluş, Cumhuriyet Türkiye'sinde de sürecek ve halı, ipekli ve yünlü dokuma deneyimi ile günümüzde 150 yıllık tecrübeye eşdeğer olan Sümerbank'a da öncülük etmiştir. Hereke, mimari yapısı, sanayi tarihimizin çeşitli dönemlerini belgeleyen makineleriyle ilginç bir müze niteliğindedir. Günümüzde Milli Saraylar Daire Başkanlığı bünyesinde bir birimdir.

Resim 302 Hereke halıları ve uygulama resimleri

Resim 303 Dokumalar ve uygulama alanlarından örnekler

1.3.1.5. Doğu'nun zengin tekstil sanatına tarihsel bakış: Halıda Şal Yorumları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Vakefi Azer

Sayı: 85

Yıl: Nisan 2000

Sayfa: 168 -174

Resim: 44 adet

Özet:

Özgün tarihleri binyıllara uzanan, alışveriş kültürüyle de zenginleşen İran, Hint, Çin gibi uygarlıklar, sembolik sanat alfabeleriyle de ilginç benzerlikler arz eder. Kumaş ve halı gibi tekstil sanatlarını süsleyen şal motifi, bunların başında gelir. Esasen Hindu-Pers sembolü olan grifonun soyutlanmasıyla ulaşılan şal motifi, Doğu halılarının da gizemini saklar. İran halılarında şal motifinin yeri tartışılmaz.

İran kökenli kaynaklara göre şal motifi, aslında stilize edilmiş bir servi ağacıdır. İran tekstil sanatında bu ağcın başını eğmesiyle ortaya çıkan şekil, zamanla değişerek stilize edilerek şal motifi şeklini almıştır. Şal motifi Hindistan, Azerbaycan, İran ve Türk halı sanatında yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. İran halı sanatında bu motifin 60 dan fazla yorumu bulunmaktadır.

Resim 304 Çeşitli örnekler

Resim 305 Çeşitli örnekler

1.3.1.6. Kaftan Hahları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: -

Sayı: 93

Yıl: Aralık 2000

Sayfa: 148

Resim: 4 adet

Özet:

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. yılı münasebetiyle Topkapı Sarayı Müzesi'nde açılan Kaftan Koleksiyonu, Tefik Tahir Önder'e aittir. Koleksiyonda ki halıların desenleri, II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, I.Ahmet, IV. Murat gibi sultanların kaftanlarının yanı sıra, yine o devirde sarayda kullanılan yastık kılıfları ile duvar panolarından aldığı görülmektedir. Desenlerin hazırlanması aşamasında üç yastık kılıfı ve duvar panosu ile altı kaftanın motifleri kullanılarak bunlardan 45 farklı desen yaratıldığı dikkati çekmektedir.

Resim 306 Antik kaftan desenli halı örnekleri

Resim 307 Antik kaftan desenli halı örnekleri

1.3.1.7. Kumaş ve Libas Tasarımı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 42

Yıl: Aralık 1996

Sayfa: 134 - 142

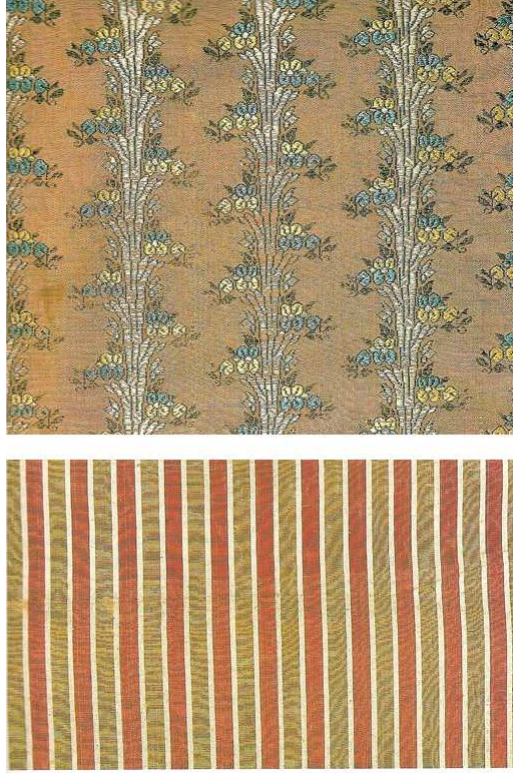
Resim: 20 adet

Özet:

Türk giyim tarihinin en eski kaynakları, Orta Asya'daki arkeolojik kazılarda bulunan belgelerin ışığıyla, belli ölçülerle aydınlanabilir. MÖ.100'lü yıllara ait bazı kaynaklardan, Türklerin daha o tarihlerdeki el tezgâhlarında yünlü, pamuklu kumaş ve halı dokuduklarını, ipekli dokumaları ise Çin'den aldıkları belirtilmektedir. Asya'da ki yaşam biçiminin gereği olarak, hiç kuşkusuz, fonksiyonel bir giyim geleneği geliştirilmiştir. Geleneksel giyim tasarım sisteminin, korunup sürdürüldüğünü, günümüze ulaşan belgeler gösterir.

Osmanlı döneminde giyim geleneği birçok yönden hemen hemen aynen sürdürülmekle birlikte, bazı yönleriyle büyük değişimler geçirmiştir. Bunda, İmparatorluk sınırlarının giderek genişlemesinin de payı vardır. Zira diğer kültürlerle giyim gelenekleri, yeni tasarımlar ve üretim merkezleri ile yeni ilişkiler kurulmaya başlanmıştır. Öte yandan, İstanbul, Bursa, Bilecik, Denizli, Ankara, Konya, Trabzon, Rize, Kastamonu, Gürün gibi dokumacılıkta uzmanlaşmış üretim bölgeleri ortaya çıkar. Asıl büyük değişim, imparatorluk sınırlarının gelişmesiyle yaşanır. Değişik iklim bölgelerinin alınmasıyla, bu yeni sınırların içindeki giyim sistemi de renklenmeye ve zenginleşmeye başlar. Osmanlı Devleti için askeri giyim sistemi her zaman önem taşır. O dönemde yerel atölyeler kendi kaynaklarının sınırları içinde üretim yapabilmekte ve o nedenle Osmanlı ordusunun giysi sistemi çok renkli olmuştur. Osmanlı, Fatih döneminden başlayarak her türlü ürün ve hizmeti, boyutları, fizik özellikleri, katkıları, saflığı gibi yönlerden standartlara bağlamaktaydı. Üretici ve kullanıcının çeşitli haklarını korumak için de her dönemin bilgi ve teknik sınırları ile üretim yolları ve satış fiyatları belirlenmişti. Bu iş 'lonca'lar ve çeşitli devlet organlarının işbirliği ile gerçekleşmekteydi. Loncalar, işyeri açabilecek ustaların sayısını sınırlı tutuyor ve rekabeti önlemeye çalışırdı.

Resim 308 19. yy dokuma kumaş örnekleri

Resim 309 19. yy'a ait ipek, atlas gelin kıyafeti örnekleri

1.3.1.8. Meğri'den Fethiye'ye

Yazar: M.Metin Okutan

Sayı: 28 - 29

Sayfa: 202

Fotoğraf: M. Metin Okutan

Resim: 9 adet

Özet:

Halı, yeryüzü kültürüne Türkler'in hediye ettiği bir sanat harikasıdır. MÖ 3. yüzyılda Asya Hunları'ndan kalan ve Pazırık Kurgan'ında bulunan Pazırık Halısı, bu türün bilinen ilk örneği kabul edilir. Söz konusu halı uluslar arası literatürde Türk (Gördes) düğümü adıyla anılan ve bugünde kullanılan bir teknikle dokunmuştu.

Halı, kuşkusuz, bir ihtiyacın cevabıdır, bir kültürün ürünüdür. Bir ürünün düzeyi ve kalıcılığı ürünün geleneksel olma boyutunu da belirleyebilmektedir. Bu anlamda, halı da bir gelenektir.

Fethiye'nin Likçe adı Telebehi, Rumca adı ise Telmessos'tur. Menteşe Beyliği'ne bağlandıktan sonra, M.Ö 1284'te adı Meğri olmuştur. Yörede halıcılık yedi yüzyıl öncesine kadar uzanır. Halıcılığın iyi bilinen tarihi için, 16.yy. sonu ile 17.yy. başlarına kadar uzanmak gerekir. Halı, Fethiye yakınında ki eskiden Levisi olarak bilinen Karaköy'de Rumlar'la birlikte yaşayan Türkler tarafından dokunur, aracı tüccarlar vasıtasıyla daha çok Kaş'ta, Meis'ten gelen tüccarlara pazarlanarak satılırdı.

Resim 310 Meğri halılarından örnekler

Resim 311 Meğri seccade örnekleri

1.3.1.9. Tülünün Büyüsü

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Murat Ural

Sayı: 62

Yıl: Mayıs 1998

Sayfa: 114 -194

Fotoğraf: 22 adet

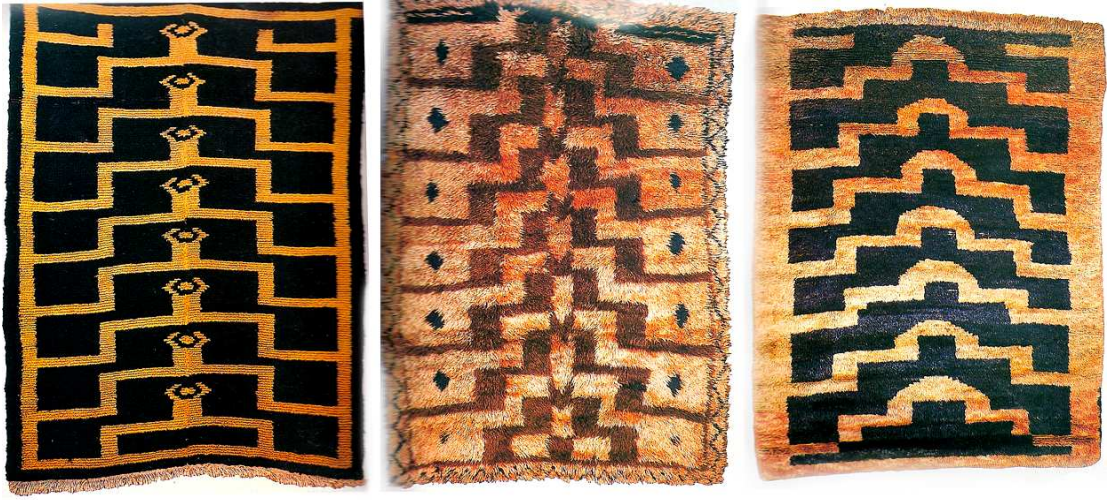
Özet:

Türklerin yaptığı ve kullandığı ilk halı örneklerine 3. ve 4. yy.larda Asya'da rastlanmaktadır. Bu tarihlerden 18.yy' a gelinceye kadarki dönem boyunca Doğu'nun ve Ön Asya'nın kapalı ekonomilerinde halı, daha çok kullanım aracıydı. Ancak aynı zamanda renk ve motifleriyle dekoratif bir özellik taşıması, halının bir halk sanatı olarak değerlendirilmesini de zorunlu kılmaktadır. Motifler ve renkler kabile geleneklerine, totem etkilere bağlanır. Kullanım amacına göre biçim ve boyutlar, yöre ve zamana göre ise motifler ve renkler değiştiği için, Türklerin 18. yy.a kadar bilinen halı dünyası büyük bir zenginlik arz etmektedir. Türk halı dünyasının otantik özelliklerini koruduğu 18. yy.la kadar geçen süreye geleneksel dönem, bundan sonra günümüze kadar gelen süreye ise modern dönem denebilir.

Türk halı dünyası için en önemli ve sürprizli keşiflerden biri,1950'li yıllarda, yine Konya ve yöresinde gerçekleşti. Keşfedilen bu halılar Yörüklerin kendi kullanımları için yaptıkları 'kaba' halılar idi. Bu 'kaba' halılar da dünya literatürüne 'Sarı Zeminli Konya-Kapadokya Halıları' olarak girecek ve Avrupa müzelerinde yerlerini alacaktı. "Sarı zeminli Konya halılarının keşfedilmesi vaki yıllarda da halı dünyasına tanıtılmasında da, bir halı tutkunu olan Dr. Ayan Gülgönen'in çok önemli bir rolü vardır. Dr. Gülgönen koleksiyonu, Türk İslam Eserleri Müzesi'nin koleksiyonu ile birlikte, Aralık 1997-Ocak 1998 ayları boyunca Türk İslam Eserleri Müzesi'nde sergilendi. Dr. Ayan Gülgönen, 1970 li yıllarda Konya'nın Karapınar yöresinde gezerken bu kez bir rastlantı sonucu 'Tülü'lerle karşılaştı. Bu bulgu halı dünyasına çok orijinal bir halı cinsinin tanıtılmasını sağladı.

Bu iki sergi, kuşkusuz son yılların en önemli halı şölenlerinden biriydi. 'Tülü'ler; mihraplı, damgalı, kareli, düz ve benekli, gönekli, desenli, cami motifli gibi gruplara ayrılabilir. Dr. Gülgönen'in açıklamasına göre, 'Tülü' adı da zaten 'tüylü' oluşlarından verilmiştir. İlk bakışta Tülü'ler kaba ve ilkel bir halı görünümü arzetsede, şaşırtıcı derece de modern bir izlenim verir.

Resim 312 Mihraplı tülü örnekleri

Resim 313 Kareli tülü örnekleri

Resim 314 Göbekli tülü örnekleri

1.3.1.10. Yakaran İnsan Figürü

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Mehlika Orakçioğlu

Sayı: 87

Yıl: Haziran 2000

Sayfa: 136 -137

Resim: 6 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi'nin tekstil koleksiyonundaki önemli parçalarından biride Yavuz Sultan Selim'e ait olan 13/46 döküm numaralı kaftandır. Kaftanın zemininde görülen rumi motifleri aşağı yukarı yönde yürüyen raport desenlidir. Yazar motifler arasında gizlenerek optik olarak tekrarlanan insan figürünün bulunduğundan yola çıkarak makalenin konusunu oluşturmaktadır.

O zaman kadar Osmanlı tekstil sanatında karşılaşılmayan insan figürünün bu kaftanda yer alması, Osmanlı nonfigüratif tekstil sanatına yeni bir bakış açısı getirmemizin mümkün kılmakta olduğunu savunmaktadır. Çok kaliteli ipek kaftan, özel olarak saray nakkaşları tarafından tasarlanmış ve özel olarak dokunmuştur. Kumaş üzerindeki desen görsel illüzyon, kaftanın çizgisine farklı bir özellik katmakta ve özellik kaftanlık kumaşın üzerindeki incelemeler sonunda ilk defa böyle bir çalışmada ortaya çıkmaktadır.

Resim 315 Kumaş üzerinde örnekler

Resim 316: Desenin kaftan üzerinde örneği

1.3.1.11. Yörük Dokumaları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Mustafa Genç

Sayı: 80

Yıl: Kasım 1999

Sayfa: 146 -151

Fotoğraf: 24 adet

Özet:

Mut'un atkı yüzü düz dokuma yaygıları, dokuma kültürümüzün bu kesitini günümüze taşıyan ender yörelerden biridir. Günümüzde İçel'e bağlı bir ilçe olan Mut, Konya-Silifke karayolu üzerinde konumlanmaktadır. Tarihte Mut'un içinde bulunduğu yöreye Taşeli denmektedir. Mut yöresinde 24 Oğuz boyundan Afşar, Çepni, İğdir ve Salur boyuna mensup Türkmenlerin yerleştikleri tespit edilmiştir.

Hacıahmetli, Mut'un el sanatları açısından en zengin köyüdür. Hemen her evde bir ihtar tezgâh bulunur. Köyde dokuma bilmeyen kadın yok gibidir. Giderek değişen yaşam tarzı bu gelenekleri yavaş yavaş bitirmektedir. Teknolojik olanaklar deve, at, eşek gibi kırsal hayatın temel ulaşım araçlarının gündelik hayattan çekilmesini sağlamış, böylece ne çuvalla ne heybeye ne de göybende ihtiyaç kalmıştır. Değişen zevkler ise çulun yerini makine halısına terk etmesine yol açmıştır. Mut yöresi el dokumalarının temel hammaddesi yün ve kıldır. Köyde ipler önce doğal boyalarla boyanırken kimyevi boya maddelerinin yaygınlaşmasından sonra neredeyse unutulmuştur.

Dokumalar yörede yetişen bitkilerden sütleğen çiçeği ile sarı ve tonları, kızılıcak otu ve sakızlık ağacı yaprakları ile yeşil ve tonları, kök bitkisi ile kırmızı ve kahverengi tonları, indigo ile mavi ve tonları boyanmaktadır. Dokumalar genellikle ihtar tezgâhlarda yapılır. Yörede en çok dokunan çul'dur. Hacıahmedli Köyü ve Mut'un diğer yörelerinde dokunan çulların kompozisyonları genellikle aynıdır. Yanışların farklı düzenlemelerde kullanılması, çulların isimlendirilmesini sağlar. Hacıahmedli yöresinde Motiflerin her birinin bir anlamı vardır. En çok koçboynuzu, eli belinde, tazı kuyruğu, çakmak, bıtırak, goltuğu bohçalı, boğazı armutlu, kaşıklı, tahril, yar yâre küstü, kelebek, küpe, keklik ayağı, eyerkaşı, sarı kirtin, eşek dişi, özü eğri, keklik ayağı gibi motifler dokunmaktadır.

Resim 317 Yörük dokuma örnekleri

Resim 318 Kadınbastı çul, Sarıçatma çul ve yayğı örnekleri

1.3.1.12. Türk İslam Eserlerinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı

Dergi Adı: Kültür Ve Sanat

Yazar: S.Arif Duruçay

Sayı: 5

Yıl: Ocak 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 78 - 85

Resim: 7 adet

Özet:

Anadolu Selçuklu devrinin 13. yüzyıldaki imalatına ait olan halı örnekleri 8 adettir. Bunlar dünyanın en büyük ve zengin halı koleksiyonuna sahip olan İstanbul'daki Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde yer almaktadır. Türk halıcılık tarihinin çok önemli bir dönemini teşkil eden Selçuklu halıları renk, motif ve kompozisyon bakımından son derece belirli ve çok üstün sanat özellikleri gösterirler. Lokal renk kırmızı ve mavidir. Bu esas iki rengin açık ve koyu tonları ile gerektiğinde diğer yardımcı renkler kullanılmıştır. Halılardaki bütün motiflerin bir özelliği de geometrik yapıya sahip olmalarıdır. Yedi halının geniş bordürlerindeki esas motif, Kufi yazısı karakterindeki bir süslemedir. Kufi yazı süslemesi, Konya'da bulunan Selçuklu halı bordürlerinin en büyük özelliğidir.

13. yy. Selçuklu halılarındaki çok ileri ve üstün renk anlayışı, tabiattan alınan motiflerdeki stilizasyon ve tüm elemanların ahenkli bir kompozisyonu, yeni Türk halı sanatının esas prensiplerinden ileri gelmektedir.

Resim 319 13. yüzyıl Anadolu Selçuklu Halısı

1.2.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler

1.2.4.1. Atölyem Yol Geçen Hanı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Hülya Kanbay

Sayı:11

Yıl:1994 Şubat

Fotoğraf: Canan Aşık

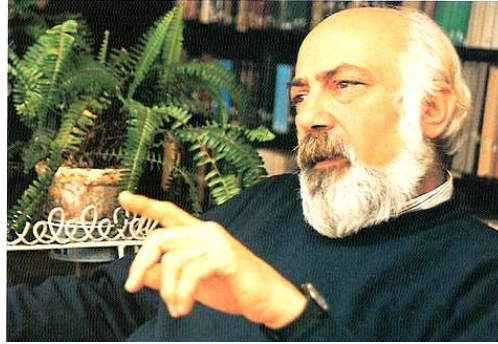
Sayfa:152 - 154

Resim: 4 adet

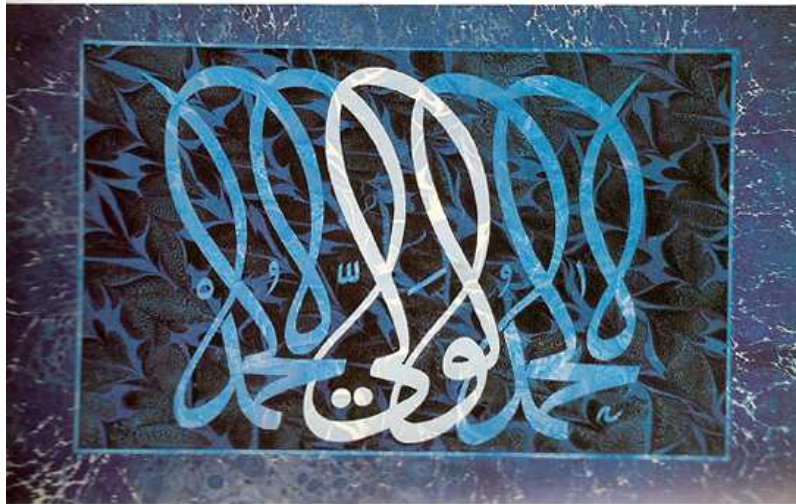
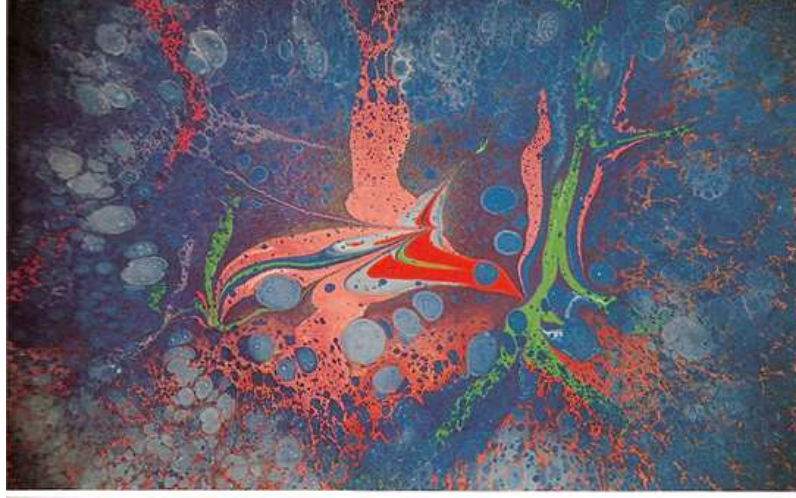
Özet:

Amerika'da yaşayan Feridun Özgeren, İstanbul Erenköy doğumlu olup İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdikten sonra doktora yapmak üzere Amerika'ya gitmiş, 1986 da Harvard Üniversitesi'nde ebru gösterisi yapan ebru sanatçısı Niyazi Sayın'la tanışır ve Niyazi Sayın'dan icazet alarak ebru yapmaya başlamıştır. Sanatçı geleneksel formları yeni bir anlayışla birleştirmeyi başararak tekrar eden motifleri kullanmaksızın gerçekleştirdiği kompozisyonlarda, serbest hareketlere dayanan asimetrik, sürekli değişim gösteren, derinlik farklarının kolaylıkla görülebildiği bir tavır geliştirmiştir. Sanatçı 1987 Mayıs ABD Indiana Üniversitesi'nde,1987 Haziran Galeri Lebriz,1988 Ocak ve Şubat aylarında ABD Fitchburg Art Museum'da, İstanbul Yunus Emre Kültür Merkezi ve son olarak İstanbul Yıldız Sarayı Çit Kasrı'nda sergiler açmıştır.

Resim 320 Feridun Özgeren

Resim 321 Feridun Özgeren'e ait ebru çalışmalarından örnekler

1.2.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.2.5.1. Celi Sülüs'ün Şaheserleri

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Süleyman Berk

Sayı: 87

Yıl: Haziran 2000

Sayfa: 120 -123

Resim: 13 adet

Özet:

18 ila 19. yy.da Osmanlı yazı sanatının celi sülüste mektep olmuş önemli hattatlarından birisi de Mustafa Rakım Efendi'dir. Mustafa Rakım Efendi celi yazı yazmanın zorluklarına rağmen celi sülüs ve tuğrada büyük gelişim göstermiş sanatçımızdır. Çok yönlü bir sanatkâr olan Mustafa Rakım aynı zamanda figür ressamıdır.

Hat sanatında celi hattın gelişimi, daha kalıcı olduklarında cami, çeşme, medrese, han, hamam gibi eserler yanında mezartaşları kitabelerinden de izlenebilmektedir.

Mustafa Rakım'ın diğer eserlerinin yanı sıra, muhtelif kişiler için mezartaşı kitabeleri kronolojik olarak tasnif edildiğinde, celi sülüsün onu hayatındaki gelişimi adım adım takip edilebilmektedir.

Rakım'ın tespit edilen mezartaşı kitabelerinin sayısı kendi türbe kitabesi dâhil olmak üzere on adete ulaşmaktadır. Rakım'ın sanat hayatı devamlı bir tekâmül içerisinde olmuştur. Hemen her yazısında farklı ve değişik istif nükteleri denemiş, oldukça serbest atılımlar yapmıştır. Bu durum h. 1230/ 1815 yılına kadar devam etmiş bu tarihten sonra Rakım yazıları güzellik ve istikrarına kavuşmuştur.

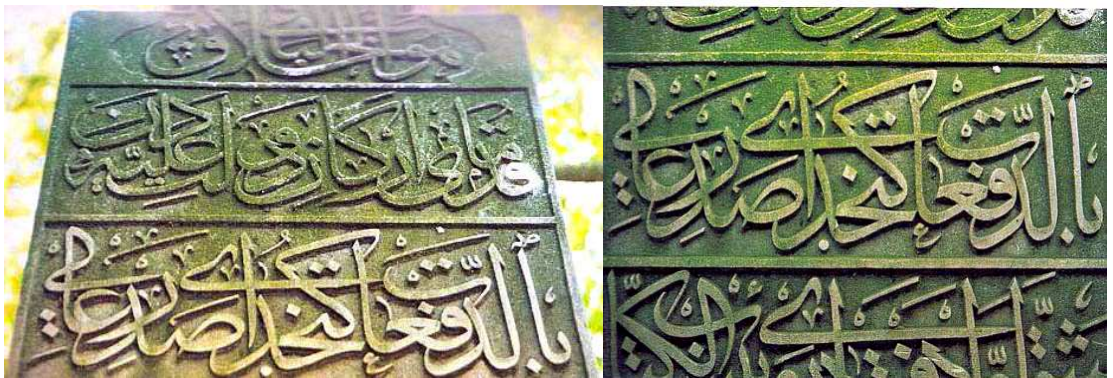
Resim 322 Seyid Ali Efendiye ait mezartaşı kitabesi

Resim 323 Yazıcı Mehmet Münif Efendi mezartaşı kitabesi

Resim 324 Çelebi Mustafa Reşit Efendinin mezartaşı kitabesi

Resim 325 Çelebi Mustafa Reşit Efendinin mezartaşı kitabesinden ayrıntı

1.2.5.2. Cihangir Camisi Yazıları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Dr. Süleyman Berk

Sayı: 89

Yıl: Mayıs 2000

Fotoğraf: Mehmet Özçay

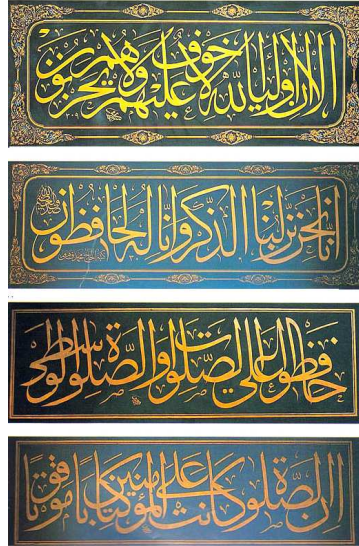
Sayfa: 156 -164

Resim: 39 adet

Özet:

Cihangir Camisi, Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1553' de ölen oğlu Şehzade Cihangir adına Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Caminin önemli özelliği, mimari değerinin yanında meşhur ve ünlü hat levhalarını barındırmasıdır. Camide 39 adet hat levhası bulunmaktadır. Bunlardan üçü taşa mahkûk kitabe, biri mezar taşı kitabesi, diğerleri ise levha olarak geçmektedir. Levhalardan biride dekopaj yöntemiyle harfleri tahtadan kesilerek yine tahtaya yapıştırma tekniğini ile uygulanmıştır.

Resim 326 Cihangir Cami yazı örnekleri

Resim 327 Cihangir Cami yazı örnekleri

1.2.5.3. Filibeli Ahmed Arif Efendi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Süleyman Berk

Sayı: 88

Yıl: Temmuz 2000

Sayfa: 148 -154

Resim: 28 adet

Özet:

Son dönem tarihimizde isim yapmış olan Ariflerimizden yazının konusu olan Filibeli Ahmed Arif Efendi, Şevki Efendi'den ders alarak hat sanatına yeni bir dönem açmıştır. Hat eserlerinde Sülüs ve Nesih yazıda tüm yeteneğini ortaya koyduğu görülür. Eserleri bugün cami, müze ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır. Yetiştirdiği önemli öğrencileri; Elmalılı müfessir Hamdi Yazır, Aziz Efendi, Ahmet Re'fet Efendi, Mehmed Necmettin Oktay, Abdülkadir Şeker ve oğlu Mustafa Rakım Unan'dır

**Resim 328 Arif Efendinin Hilye şeklinde
h. 1317 tarihinde sülüs, nesih ve rika
hatlarıyla yazdığı veba duası**

**Resim 329 Arif Efendinin celi sülüs
hatla yazdığı, Ahmet Eşref Bey'e
ait mezartaşı kitabesi**

I.2.5.4. Fîruzağa Camii Kitabesi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Berk Süleyman

Sayı: 90

Sayfa: 130 -133

Fotoğraf: 11 adet

Özet:

Sultanahmet Meydanı'nın bir köşesinde ve Cevri Kalfa Mektebi karşısında yer alan Firuzağa Camii, klasik yapısı ve zarif görünümüyle dikkat çeker. Sultan II. Beyazid'in haznedarı Firuzağa tarafından 896/1491 tarihinde yaptırılmıştır.

Şeyh Hamdullah'ın Firuzağa kitabesi, celi sülüsün tarihi gelişim içindeki seviyesini göstermesi açısından önemli eserdir. Kitabe mermere kabartılarak hakkedilmiştir. Ancak zamanla tahrip olan kitabenin harfleri kurşundan kesilerek yerine monte edilmiştir. Kurşun harflere, arkadan çiviyle küçük ahşap parçaları eklenmiş, bu ahşap parçaları mermerde açılan deliklere sokularak harfler yerlerine tutturulmuştur. Bu durumu 1984 yılında kitabeyi temizlerken gören yazar bunun tespitini yaparak Sayın Uğur Derman hocanın teklifi üzerine konuyu makale haline getirmiştir.

Yazıda kitabenin metni ve anlamı, kurşundan yapılan harf hareketler kartuş, kartuş alınarak açıklanmıştır. Kitabenin önemli bir kısmı üst kartuşların bulunduğu kısımda yer alan harf ve hareketler kurşundandır. Kitabenin ne zaman harap olduğu, kurşundan yapılan tamirin hangi tarihte olduğu şimdilik meçhuldür.

Resim 330 Firuzağa Cami giriş kapısı

Resim 331 Firuzağa Cami kitabesi

1.2.5.5. Gubari Hat Levhaları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Sayı: 91

Yıl: Ekim 2000

Sayfa:130 -134

Resim:12 adet

Özet:

Daire-i Meşihat Kalemî hulefasından Abdüddai Mehmed Nuri, nam-ı diğer Sivaslı Mehmet Nuri Türk Hat sanatına tozla yazılan birbirinden nadide gubari hatlar kazandırmıştır. Hattatın hayatı hakkında fazla bilgi yoktur.

Sivaslı Mehmet Nuri'nin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Beyezid' daki Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi'nde altı adet eseri bulunmaktadır. Ayrıca Türk ve İslam 'Eserleri Müzesi'nde, Vakıf Guraba Hastanesi Müzesi'nde eserleri vardır. Ay ve yıldız formunda, kırmızı zemin üzerine beyaz mürekkep kullanılarak yazılan hat levhası dikkat çekicidir.

Sivaslı Mehmet Nuri, hat sanatında klasik formların dışına çıkmış talik ve sülüs hatların içini büyük bir sabırla gubari yazılarla doldurmuştur. Gubari yazının büyüteçle yazılıp büyüteçle okunduğu bilinmektedir. Kaynaklarda gubari yazının at kılıyla yazıldığı belirtilmektedir. Sanatçı hatları değişik renkli mürekkeplerle yazarak yazının derinlik kazanmasını sağlamış, formun içlerine sureler ve dini ibareler yazarak ne denli yaratıcı olduğunu kanıtlamıştır.

Resim 332 Sivashlı Mehmet Nuri'nin Asım Görbil'de bulunan imza detayı

Resim 333 Ay ve yıldız formundaki hat istifi

1.2.5.6. Hat, Mana İle Birleşen Çizgi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı:40 -41

Yıl: Temmuz-Ağustos

Sayfa:134 -137

Fotoğraf: 9 adet

Özet:

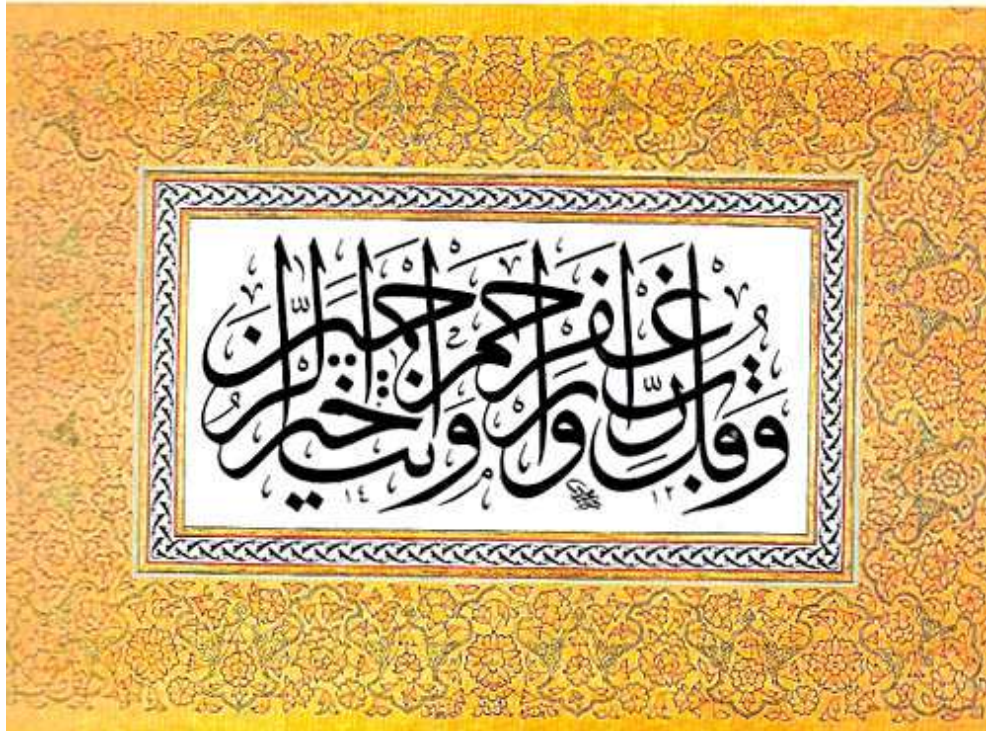
Hattat Mehmet Özçay, sanat yaşamına Erzurum’da Fuad Başar’dan nesih ve sülüs meşk ederek başlamıştır. 1986 yılında İstanbul’a gelerek Uğur Derman’la tanışması mesleğinde kilometre taşı olarak görülmektedir. Yurt içi ve yurt dışı koleksiyonlarda 100’ e yakın eseri vardır. IRCICA’nın düzenlediği uluslararası yarışmalarda sülüs-nesih hattında birincilik olmak üzere altı ödül almıştır.

Kardeşleriyle birlikte açtığı Haziran 1996’ daki sergide on yıllık emeğinin ürünlerini sanatseverlerle paylaşmıştır. Yazıda sanatçının çalışmalarından çekilen fotoğraflarla birlikte sanatçıyla hat sanatı üzerine yapılan söyleşi yer almaktadır.

Resim 334 Mehmet Özçay’a ait hilye

Resim 335 Mehmet Özçay'a ait hat örnekleri

1.2.5.7. Fulya Gül, Lale, Sümbülle Dokunan Senfonileri... Hatlarda Açan Çiçekler

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayınır

Sayı: 75

Yıl: Haziran 1999

Sayfa: 112 -115

Resim: 15 adet

Özet:

Türklerde çiçek motifleri, tüm süsleme sanatlarının vazgeçilmez kaynağı olmuştur. Selçuklularda 9. ve 13. yüzyıllarda, Beylikler döneminde ise 14. yüzyılda, dini kitapların içleri ile dış yüzlerinin süslenmesinde çiçek motiflerinin kullanıldığı görülür. Bu motiflerin başında gelen lale, Osmanlı İmparatorluğu'nun 18. yüzyılda bir kesitine ismini verecek kadar yaygınlaşmıştır.

Çiçeğin minyatürlere ve hat levhalarına da girmesi kaçınılmazdı. Çiçekli minyatürlerin el yazması kitap ve levhalarda sık sık resmedilmesi Osmanlının batılılaşma dönemine rastlamaktadır. Sanatçılar, çiçekleri hayalinde düşlediği gibi ve kendinden bir şey katarak değil doğadaki halleriyle renklendirmeye özen göstermişlerdir.

Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi Koleksiyonunda bulunan bir grup hat levhası çiçekli bezemeleriyle sanat değeri açısından erişilen yüksek düzey göstermesi açısından önemlidir. Makalenin konusunu teşkil eden Müze'deki dört çiçek bezemeli yazmaların dördü minyatür, dördü ise suluboya tekniğinde boyanmıştır. Yazar çiçekli bezemelerin uygulandığı eserler hakkında geniş açıklamalarda bulunmaktadır.

Resim 336 Sülüs ve Gubari üslubunda hat

Resim 337 Hattat Şevket ve Mehmet Ziyaüddine ait hat levhalar

1.2.5.8. Kubbelerin Hat Düzeni

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayınır

Sayı: 92

Yıl: Kasım 2000

Sayfa: 156 -160

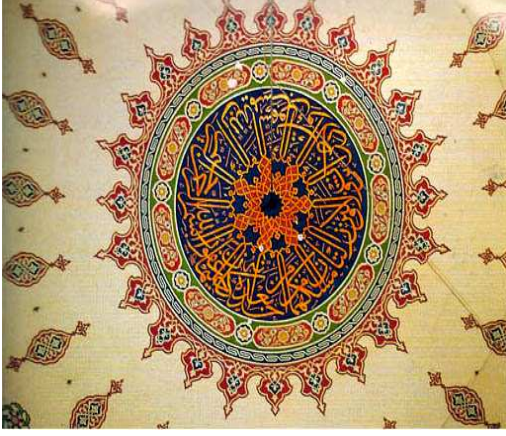
Resim: 12 adet

Özet:

Camilerin belirli yerlerinin belirli yazılarla tezyini Osmanlı mimarlığının geleneklerindedir. En küçük caminin bile giriş kapısı üzerinde, Kur'an'dan dua; yaptıranın adı ve inşa tarihini belirten bir kitabe bulunması şart koşulmuştur. Mihrap üzerinde mihrap yazısı, mihrabın sağında 'Allah', solunda 'Muhammed', pandantifler içinde dört halifenin isimleri 'Ebubekir, Ömer, Osman, Ali' minberde 'Kelime-i Tevhid' yazılması gelenek haline gelmiştir. Bu hatlar genellikle celi sülüs, muhakkak, talik ve makûli yazı türlerinde olur. Yazılar yerine göre genellikle taş kabartma, renkli çini veya sıva üstüne kalemişi tekniği ile uygulanır. Mimar Sinan'ın İstanbul'da inşa ettiği camilerin ana kubbelerindeki hatlar, yazı üslupları, uygulama teknikleri, hatları ve anlamları bakımından mimari ile uyum sağlamaktadır. Bu camilere Haseki Camii, Mihrimah Camii, Şehzade Mehmet Camii, Hadım İbrahim Paşa Camii, Süleymaniye Camii, Sinan Paşa Camii, Kara Ahmet Paşa Camii, Molla Çelebi Camii, Rüstem Paşa Camii, Mehmed Paşa Camii, Sokollu Mehmed Paşa Camii, Şemsi Paşa Camii, Atik Valide Camii, İvaz Mehmed Camii, Mesih Ahmed Paşa Camii ana kubbe yazılarının tümü sadece Şehzade Mehmed Camii örnek gösterilebilir.

Ana kubbe yazılarının hemen hemen tümü celi sülüs hatla, kalemişi veya malakari tekniğinde yazılmışlardır. Ana kubbede en çok İhlâs, Nur, Fatıha, İsrâ ve Fâtır Surelerinin yazıldığı görülür. Mimar Sinan'ın cami kubbelerinde kullandığı ayetlerin İstanbul dışındaki camilerde de tekrarladığı görülmektedir. Kubbelerde kullanılan sûreler evren sembolizmini sergilemektedirler. Ana kubbe ile gök kubbe özdeşleşmekte evren sembolizmi ana kubbe ile ifade edilmektedir. Mimaride bir çeşit yazı resim olan kubbe yazıları, verilmek istenen mesajları ileterek, ölçülü bir güzelliği gözler önüne sermektedir.

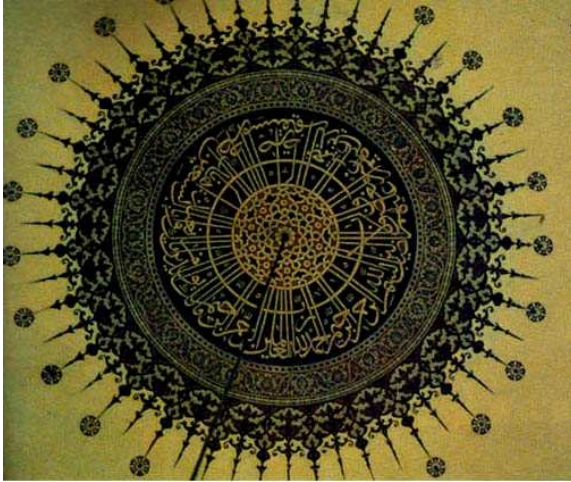
**Resim 338 Sokullu Mehmet Paşa
Cami ana kubbe**

Resim 339 Şemsi Paşa Cami ana kubbe

**Resim 340 Mesih Mehmet Paşa Cami ana
kubbe yazıları**

**Resim 341 Süleymaniye Cami ana
kubbe yazıları**

1.2.5.9. Mimar Sinan'ın Üç Anıt Mezarda Kaligrafi Ustalığı; Mimari ve Hat Düzeni

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Özsayiner Zübeyde Cihan

Sayı: 22

Yıl: Ocak 1995

Sayfa: 100 -103

Resim: 17 adet

Özet:

Türbeler, İslam mimarisine özgü anıtsal mezar yapılarıdır. Dış görünüşleriyle heykelsi bir etki bırakan bu tek katlı yapıların Osmanlı'larda, Selçuklu ve Orta Asya'daki benzerlerine kıyasla, daha küçük ebat da yapıldıkları ve bezemelerini daha yalın oldukları görülür.

Mimar Sinan'ın İstanbul'daki türbeleri, sadeliklerinin yanı sıra hatlarıyla da önem kazanırlar. İsimleri bilinmeyen hattatlar tarafından yazılan bu yazılar, türbe mimarisiyle bütünleşirler. Bu makale Şehzade Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim Türbelerinin hat düzenleri ana konuyu teşkil etmektedir.

Hat sanatı açısından büyük değer taşıyan türbe yazılarının, mimari unsurlarla bütünleştiği dikkati ekmekte, ayrıca bu hatların ve hattatların seçimi, Sinan'ın mimari dehasını da ortaya koymaktadır.

1.2.5.10. Simgelerin Dili ve Tılsımlar

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Art Dekor

Sayı: 118

Yıl: Ocak 2003

Sayfa: 132 -135

Resim: 17 adet

Özet:

Doğa güçleri ile hayvanlara, korku, hastalık, talihsizlik, uğursuzluk gibi düşüncelere karşı koruma içgüdüsü, tılsıma duyulan ihtiyacın da ana kaynağı olmuştur. Tılsımlar insanın kendini güvende hissetmesini yardımcıdır. Tılsımların ortaya çıkması insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar önceleri değişik taşları, deniz kabuklarını, kendi yaptıkları ufak tanrılarını veya değişik sembolleri vücutlarında koruyucu olarak taşımışlardır. Kuran'ın büyüü yasaklamasına karşın, Hz. Muhammed'in nazara yılan ve akrep sokması ile genel hastalıklara karşı muska kullanılmasına izin verdiği biliniyor. Günümüzde telkinin, psikolojik desteğin önemi düşünüldüğünde sadece tılsımlara bel bağlanmadığı takdirde modern tıbbi tedaviye katkısı kabul edilmektedir. Türk tıp tarihi ile ilgili önemli bir belge Yusuf Has Hacib (H.462-463 / 1069- 1070)'in Kutadgu Bilig adlı eseridir.

İslam' da koruyucu olarak kabul edilen tılsımlarda Allah'ın, Hz. Muhammed'in, melek ve cinlerin adları, ayetler, dualar, Besmele, Maaşallah, Mühr-ü Süleyman, Yedi Uyurlar, Fatma Ananın Eli, rakamlar, harfler, şifa taşları, muska ve muska mahfazaları gibi simge ve işaretler kullanılmaktadır. İslam' da resim çizilmesi yasaklandığı için, muskalarda Allah ve Hz. Muhammed'in isimleri yazıldığı görülmektedir.

Resim 342 20. yy. Gümüş savat

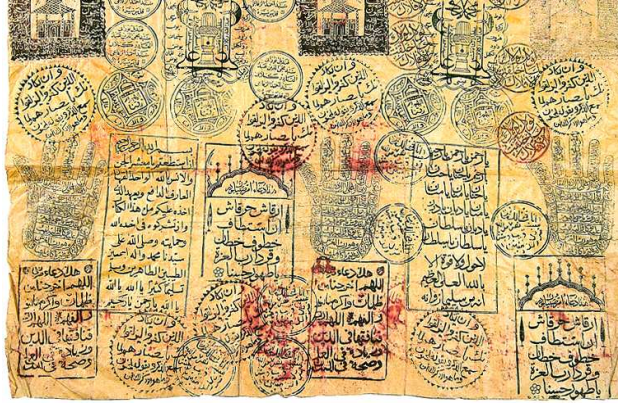
Resim 343 Beylikler dönemi gümüş muska mahfazası

Resim 344 20. yy. Osmanlı işi gümüş savat

Resim 345 Tılsım mühürleri

Resim 346 Şifa taşları, Osmanlı işi pirinç ve bakırdan 19.yy.

1.2.5.11. Devrin Ünlü Hat ustalarının mimariyle yarışır şaheserleri ve Sinan Camilerinin Hat Düzeni

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Zübeyde Cihan Özsayiner

Sayı: 15

Yıl: Haziran 1994

Sayfa: 36 -42

Fotoğraf: 18 adet

Özet:

Osmanlı sanatı içinde camiler, gerek mimarileri gerekse süslemeleriyle birer sanat galerisi gibidir. Camilerimizde yazılar ön plandadır. Değişik üsluptaki yazılarda, harflerin sade form güzelliğini, kompozisyon içindeki soyut güzelliği bulmak mümkündür.

Bütün camilerde belirli yerlere belirli yazıların gelmesi temel kuraldır. Bu yazılar sülüs, muhakkak, kufi ve talik yazı türü ile belirli yerlere yazılır ve uygulama yerine göre taş, çini, sıva, ahşap ve cam üzerine yerleştirilirler.

Mimar Sinan'ın yapıtlarında, XVI. yy. yazı sanatının en güzel örneklerini buluruz. Ahmet Karahisari, Hasan Çelebi, Demircikulu Yusuf ve Hasan Üsküdari gibi devrin önemli hattatları, Sinan camilerinde eşsiz hat örneklerine imzalarını atmışlardır. Camilerde belirli yerlere belirli yazıların konulması programını da düzenleyen, Mimar Sinan'dır. Makalede Şehzade, Süleymaniye, Atik Valide ve Kılıç Ali Paşa camilerinden örnekler verilerek Sinan camilerinde ki yazı sanatı düzeni incelenmiştir.

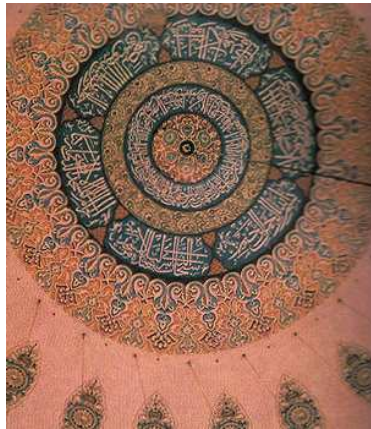
Resim 347 Kılıç Ali Paşa Cami'nde mihrabındaki sağındaki pencere alnlığında celi hat

Resim 348 Caminin güney duvarında pencere alnlığında sülüs besmele

Resim 349 Şehzade Cami ana kubbe hatları

1.2.5.12. Harflerle Yaratılan Mistik Eserler Türk Hat Sanatı

Yazar: Meltem Cansever

Sayı:40 -41

Yıl: Temmuz-Ağustos 1996

Sayfa: 224 -232

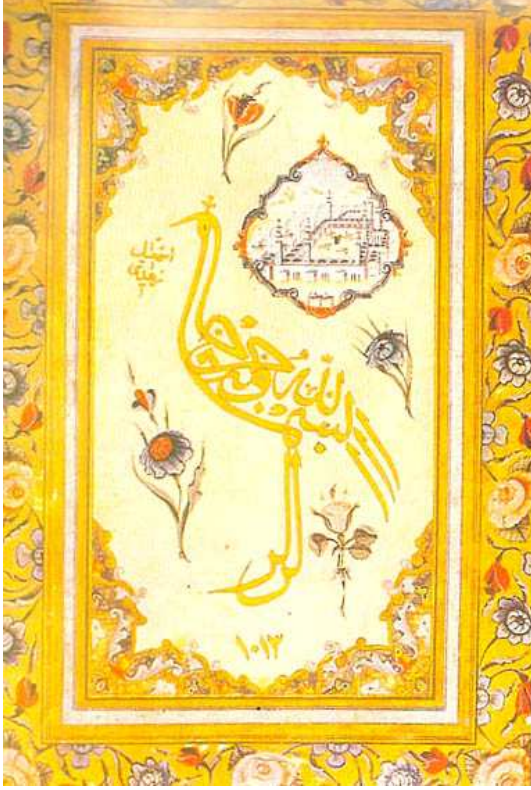
Fotoğraf: 28 adet

Özet:

Hattatlar, Batılı sanatçının aksine, yeniye araştırma peşinden koşmamış, kendisinden önce yapılmış olanı mükemmel kılmak için günlerce meşk etmiştir. Kural ve standartlara sıkı sıkıya uymuştur. Hattatın esas gayesi sözü iletmektir. Matbaadan önce hattat, kültürü taşıyan bir aracı olmuştur. Hat ustalarının eserleri karşısında duyulan hayranlık Klee, Kandisky, Miro, Hartung, Morellet gibi Batılı sanatçıları da etkilemiştir ve bu hayranlıkla resimlerine İslam kaligrafisini dahil etmişlerdir. Hat sanatı diğer sanatlarla da iç içe geçerek mimari eserler, çini levhalar, vazo, kap gibi küçük objeler ve tekstil ürünleri üzerine de uygulamıştır.

İslami hat sanatı Arap yazısının ilk biçimi olan Kufi yazısıyla başlamaktadır.9.yy.dan sonra muhakkak, reyhanî, sülüs, nesih, tevki ve rikaa adlı altı ayrı yazı tipini içeren 'Aklam-ı sitte' ya da diğer adıyla 'Şeş Kalem' ile sürer.Hat sanatı Türk kökenli sanatçılarla gelişimini sürdürmüştür. Makalede Türk- Hat sanatından yetişen büyük ustalar ve ekolleri hakkında bilgiler ve levhalarından örnekler verilmektedir. Güzel yazıya atfedilen yüce anlam, el yazısı ile iletişim kurma alışkanlığının kaybolmaya yüz tuttuğu günümüzde varlığını hala sürdürmektedir. Makalenin içinde ayrı bir bölüm halinde Günümüz Hattatlarından Örnekler ve Hattatlığın Altın Kuralları açıklanmaktadır.

**Resim 350 Kazasker Mustafa İzzet
ketebeli, Rokoko tezhipli celi sülüs
levha**

**Resim 351 Süleyman Vasfi Bey ketebeli
celi sülüs hilye**

1.2.5.13. Ünlü Hattat Mezarları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Acar Şinasi

Sayı: 82

Yıl: Ocak 2000

Sayfa: 112-118

Fotoğraf: Acar Şinasi

Resim: 37 adet

Özet:

Osmanlı dönemi mezarlık ve mezar taşları hakkında genel bilgi verilen yazının ilk bölümünde Şeyh Hamdullah, Hafız Osman, Sultan II. Ahmed, Veliyüddin Efendi, Es'ad Yesari ve Yesarizade, İsmail Zühdi, Mustafa Rakım ve Mehmed Haşim gibi ünlü hattatların mezarlarının bugünkü durumları, yaşam öyküleri yazılmıştır.

Bu yazıda da Mahmud Celaledin, Sultan Abdülmecid, Sultan II.Mahmud, Kıbrısizade İsmail Hakkı, Mehmed Hulusi ve Mehmed Şevki, Kazasker İzzet, Zeki Dede, Kayışzade Hafız Osman, Selma Hanım, Abdülfettah Efendi, Sami Efendi, Muhsinzade Abdullah, Mehmed İlmi, İsmail Hakkı Altunbezer, Mehmed Aziz Rufai, Kamil Akdik, Nuri Korman, Necmeddin Okyay, Hamid Aytaç, Halim Özyazıcı'nın mezarları anlatılmaktadır. Şinasi Acar'ın kadirşinaslık örneği bu incelemesi, pek çok kişiye yok olup giden mezartaşları için çağrı niteliği taşımaktadır.

Resim 352 Zeki Dede (1812-1881)

Resim 353 Kayışzade Ziya Efendi (- 1894)

Resim 354 Selma Hanım (1857-1895)

Resim 355 Nuri Korman

Resim 356 Kamil Akdik (1861-1941)

Resim 357 Mehmet Hilmi (1839-1923) ve İsmail Hakkı Altunbezer (1869-1946)

1.2.5.14. Yazı ve Tuğra

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Johnson Brian

Sayı: 26

Yıl: Mayıs 1995

Sayfa: 204 -206

Resim: 18 adet

Özet:

Yapı Kredi Kültür Merkezi, bankanın sayıları 55.000'i bulan sikke koleksiyonundan seçerek hazırladığı sergi dizisinin dördüncüsünü Osmanlı İmparatorluğu sikkelerine ayırmıştı. Bankanın 50. kuruluş yıldönümü nedeniyle projelendirilen sergilerin birincisi, ilk İslam Devletleri, ikincisi, Selçuklu Dönemi, üçüncüsü de Anadolu Türk Beylikleri sikkelerini konu almaktadır. Serginin hazırlanan katalogları koleksiyonculara ve bu alanda bilimsel çalışma yapanlara başvuru kaynağı olmuştur. Yazının devamında Osmanlı İmparatorluğunda sikke basımı ve ilk sikkenin basımı anlatılmaktadır. Ayrıca sikkelerin fotoğrafları ve sikkelerin sergilendiği mekânın fotoğrafları da yazıda yer almaktadır.

Resim 358 Çeşitli sikke örnekleri

Resim 359 II. Osman'ın 1618 yılında bastırıldığı onluk akçesi

Resim 360 II. Murat'ın 1431 tarihinde bastırıldığı akçe

1.2.6. Kalemîşi Süsleme Sanatı Konulu Makaleler

1.2.6.1. III. Ahmed eşmesi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Beyhan Erçağ

Sayı: 93

Yıl: Aralık 2000

Sayfa: 118 -121

Resim: 10 adet

zet:

Sultan III. Ahmed (1703-1730) tarafından yaptırılan III. Ahmed eşmesi, Osmanlı mimarisinde Batı etkilerini de örnekleyen Lale Devri'nin simge yapılarından biridir.

Bu eşmenin Mimarbaşı Kayserili Mehmet Ağa'nın eseri olduğu bilinmektedir.

III. Ahmed eşmesi'nin saağındaki süsleme motifleri bu üslubun etkilerini taşıtmaktadır. Lale Devri slubu denilen bu tarz, iek ve meyve motiflerinin ağır bastığı natüralist üsluptur. O döneme adını veren lale çiçeği o dönemde süslemelerde en çok kullanılan motif olmuştur. III. Ahmed eşmesi'nin cephelerini kaplayan alçak kabartmalı mermer rlyeplerde dönemin karakteristiği haline gelmiş olan dar ve uzun, uçları kılçık gibi sivri ve daha çok bir başağı andıran lale motifleri ile birlikte vazoda duran gl ve tomurcukları kullanılmıştır. Aynı motiflere, Topkapı Sarayı Yemiş Odası'ndaki panolarda rastlanılır.

Yapının n yüzünde mermer cephelerinden çatıya geçişte mukarnaslar ve ini bantlara yer verilmiştir. Saçak başlangıcındaki ahşap profillerin içbükey yüzeylerindeki kalemîşi süslemelerde Osmanlı mimarisinde ilk kez kullanılan kaktüs yaprakları motifi dikkati çeker. eşme genel çizgileriyle, dönemi için yeni sayılabilecek özellikler gösterir. Süslemeler, tam olarak barok sayılmasa da yoğunluk ve gsterişlilik açısından barok bir hava verirler. Sebil köşelerinin dilimli ve yuvarlak dönüşleri ve bunların yansımaları da barok özellikler göstermektedir. III. Ahmed eşmesi'nin üzerindeki verilerden, eserin yakın tarihlerde onarım geçirdiği anlaşılmaktadır..

Resim 361 eşme cephesinden kesit

Resim 362 eşme ön cepheden çinili bordür

Resim 363 Çeşme kitabesi

Resim 364 Çeşme çinili bordür

1.2.6.2. Kalıcılığı Yakalamak

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Hale Yaylalı

Sayı: 90

Sayfa:186 -189

Fotoğraf: 8 Adet

Özet:

Nursen Güven sanat eğitimine hem öğrenci hem hoca olarak yıllarını vermiş bir mektepli, eşi Güvenç Güven ise “alaydan geliyor”. Nursen Güven M.S.Ü’nde eğitimini tamamladıktan sonra bir yandan hocalık yaparken, diğer yandan da uygulama çalışmalarını sürdürmüştür. Bu makale Güven çiftinin en önemli hedeflerinin kendi çalışmalarında İznik çinilerinin kalitesini yakalamak olduğu belirtildikten sonra sanatkar eşlerin en son ABD’nin Los Angeles kentinde Suudi Arabistan Kralı Fahd adına yapılan camideki kalem işlerinden ve vitraylardan bahsedilmektedir.

Nursen ve Güvenç Güven’in Haliç’te bir atölyeleri bulunmaktadır. Yazarın çiftle yaptığı röportajda, tur gerçekleştirdikleri sanatsal faaliyetlerinin nasıl oluştuğu ve oluşturulduğu hakkında etraflıca bilgi verilmektedir. Ayrıca kurs hocalığı da yapan Güven Ailesi geleneksel alanda pek çok öğrencinin yetişmesine katkıda bulunmaktadır.

Resim 365 Kral Fahd Cami kubbe

Resim 366 Restorasyon çalışmaları

1.2.7. Katı Sanatı Konulu Makaleler

1.2.7.1. Katı'nın Günümüz Duayeni

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Özgül Aslıhan Işın

Sayı: 63

Yıl: Haziran 1998

Sayfa: 154 -157

Fotoğraf: Gülgün Özek

Resim: 8 adet

Özet:

Meliha Altay sanat hayatı ile öğretmenlik mesleğini bir arada sürdürmüştür. Cerrahpaşa Tıp Kürsüsü'nde Prof. A.Süheyl Ünver'in yönettiği atölyede tezhip, minyatür, çini ve kat'ı çalışmalarına başlamıştır. Gülbün Mesera'nın da teşvikiyle eski eser yorumları ve kendi düzenlemeleriyle, yok olmaya yüz tutmuş bu sanat dalına eserler kazandırmayı sürdürmektedir. Bu yazının konusu Meliha Altay ile Kat'ı konusunda yapılan ve eserleri hakkında röportaj oluşturmaktadır.

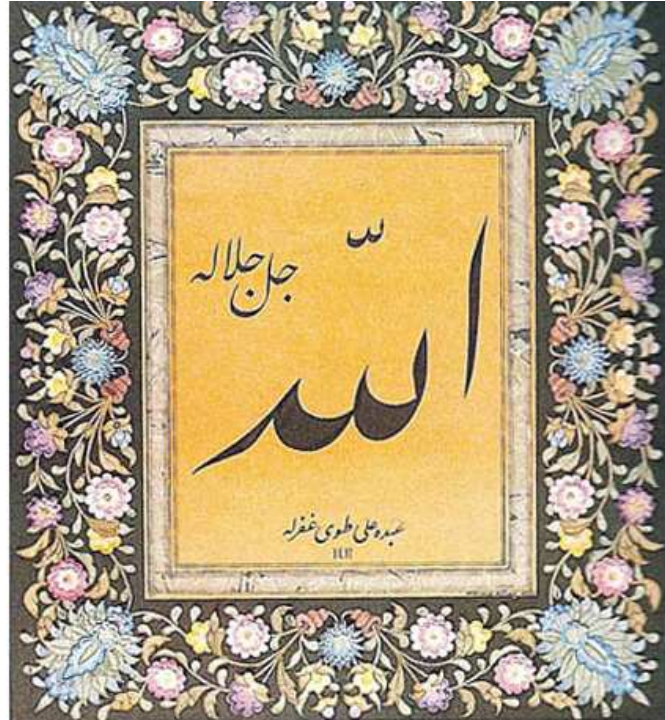
Resim 367 Katı bahçe Mahmut Nişapuri albümünden

Resim 368 “Hoşgör” celi divani yazısı için katı

Resim 369 “Allah” celi hat için katı çalışması

1.2.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.2.8.1. Cilt Sanatı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 42

Yıl: Eylül 1996

Sayfa: 194 -200

Resim: 22 adet

Özet:

Kitap ciltlerinin en yetkinleri, en zengin süslemelileri, Kitap'ı büyük bir coşkuyla kutsayan İslam dünyasından çıkmıştır. İran ciltçiliği karşısında hakkı uzun zaman teslim edilmeyen Türk ciltçiliğinin ise İslam cilt sanatı içinde özgün, yalın ve ağırbaşlı kimliği vardır.

Orta Asya Türkleri'nin ciltçilikte deri kullandıkları ve deri üstüne madenden süsler yaptıkları, Bin Buda mağaralarında yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Türk cildinin Uygurlara kadar giden bir tarihi vardır. Karahoça' da yapılan kazılarda Maniheist el yazmaları arasında iki cilt parçası bulunmuştur. Arkeolojik kanıtlara dayanılarak yapılan çalışmalar, bulunan parçalar 6.-9. yüzyıllara tarihlenmektedir. 9. yüzyılda Samerra'ya gelen Uygurlar, ciltçilik sanatının burada da gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türk ciltçiliğinin asıl parlak dönemi İslamiyet'in kabulünden sonrasına rastlar.

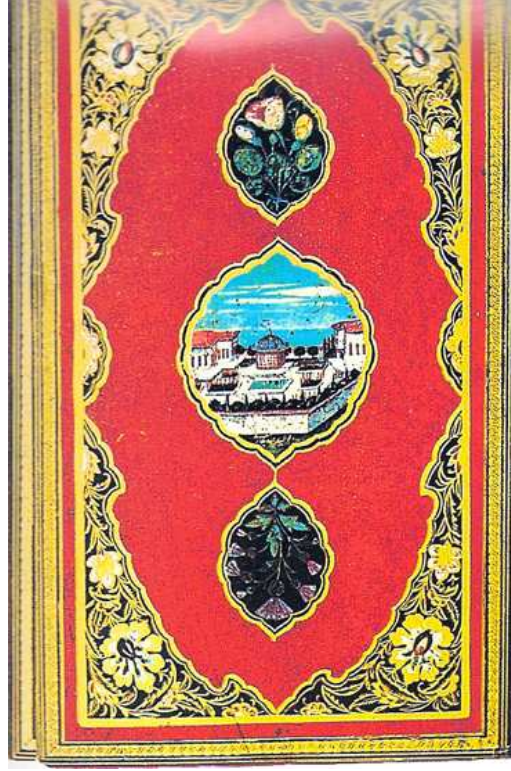
Cilt yapımında kumaş, tahta, kısmen kâğıt ve deri kullanılır. İslam dünyasına ait cildin en karakteristik özelliği ise iç ve dış yüzlerdeki süslemelerdir. Dış yüzde, ortada, Arapça güneş anlamında şemse denen yuvarlak ya da oval bir madalyon bulunur. Şemseler, Selçuklu ve 15. yüzyıl Osmanlı ciltlerinde genellikle yuvarlak, 16.yüzyıldan itibaren ise oval yapılmıştır. Şemselerin iki ucu uzatılarak süslenmişse buna salbekli şemse denir. Köşelerdeki süslemeler ise köşebent olarak adlandırılır. Türk ciltlerinde köşebentlerle şemse arasındaki boşluk bırakılmaktadır. Bu şekilde süslenen 16.yüzyıl ciltlerinin adı ise mülemma şemsedir. Kapağın dış kenarını çevreleyen kısma bordür ya da cetvel, bordür üzerindeki yuvarlak oval parçalara kartuş-pafta denmektedir.

İslam ciltlerinin bilinen ilk örnekleri Mısır'da Toluniler (868-965) zamanına ait olduğu

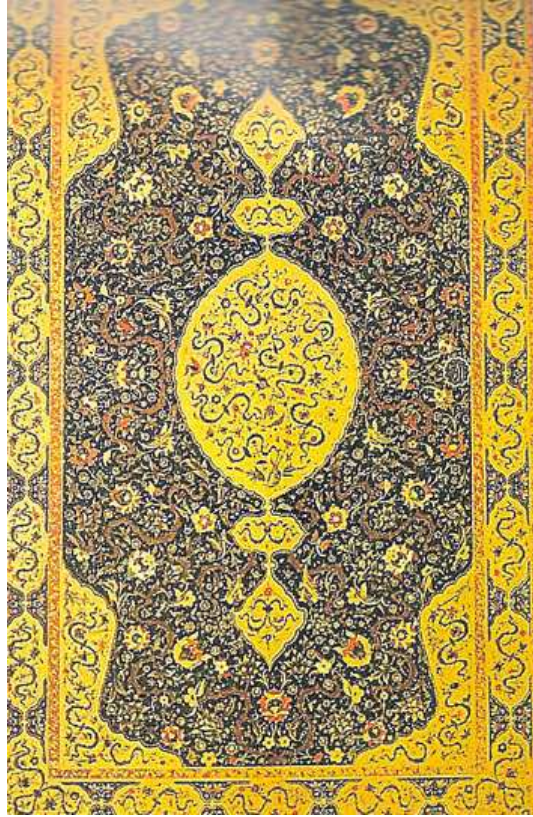
sanılan Kur'an kaplarıdır. Memlûkler döneminde(1250-1517) cildin dış yüzeyini tümüyle kaplayan geometrik geçme motifleriyle ayırt edilen ciltler yapılmıştır. Selçuklu, erken Osmanlı ve İlhanlı ciltlerinde Memlûk etkili motifleri görülür. İstanbul ve Edirne merkezli Türk cilt sanatının en parlak gelişmesi ise 15. 16. yüzyıllarda gerçekleşmiştir. Türk sanatının altın devri 16. yüzyılda Yavuz'un saltanatı (1512-1520) klasik çağ için bir hazırlık aşaması olarak kabul edilir. Kanuni devrinde (1520-1566) ise en yetkin cilt örnekleri verilmiş. Mücellitbaşı Mehmet Çelebi, aynı aileden gelen Mustafa Çelebi, Süleyman Çelebi gibi sanatçıların elinde ciltçilik büyük gelişme kaydetmiş ve İran ciltçiliğini aşmıştır.

17.yüzyıl, Türk ciltçiliğinde gerilemenin yaşandığı bir dönemdir. Birçok cilt kapağında köşebent ve bordürler kalkmış, klasik kompozisyonları sürdürenlerde şemseler büyümüş ve klasik dönem zarafeti kaybolmuştur. 18.yy.a gelindiğinde klasik ciltler yanında yeni tip ciltlerde ortaya çıkmıştır. 18. yüzyıldan sonra Edirnekari gibi adlar verilen lake eserler, Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne'de yapılmıştır. 19. yüzyılda ise lake eserlere Avrupa etkisiyle rokoko süslemeler eklenmiştir. Yüzyılın ikinci yarısında ise deri ciltlerde Avrupa sanatı etkileri görülür. Türk İslam cildinin belli başlı teknik ve üslupları dışında, fildişi, mozaik süslemeli ya da değerli taşlarla süslemeli ciltlere de rastlanır. 20.yy.da geleneksel sanatların pek çok dalı gibi sarsıntı yaşayan ciltçilik, Akademi'de Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nün açılmasıyla canlanmıştır. Necmeddin Okyay klasik ciltçiliğin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi'nde Geleneksel Türk El Sanatları Ciltçilik Bölümü vardır.

Resim 370 1795 tarihli Abdullah Buhari imzalı kitap kabı

Resim 371 Ali Üsküdarî'ye ait lake cilt

1.2.8.2. Kitaplara Tutkun Koleksiyoner

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Berna Erten

Sayı: 1

Sayfa: 94 -97

Fotoğraf: Töleğen Akadur

Resim: 6 adet

Özet:

Ömer Koç Nakkaştepe’de müze-ofis niteliğindeki çalışma odasında Koç Holding’in 2000’li yıllara taşıyan genç bir yöneticidir. Robert Kolej’de okuduğu yıllarda başlayan kitap tutkusu Amerika’da Georgetown Üniversitesi’nde Yunan Dili okuduğu dönemlerde yoğunlaşarak bugün tam dört bin eseri kapsayan koleksiyon’a dönüşmüştür.

Ömer Koç, 1500 – 1924 yılları arasında Türkiye üzerine yazılmış seyahatnameleri, İmparatorluğu, insanları, yaşam tarzlarını ve yazarın kendi görüşlerini aktardığı kitapları toplamakta ancak yazar ayırımı yapmamaktadır. Örneğin Ömer Koç’un kütüphanesindeki kitaplar arasında III. Ahmed’in tahttan indirilip, I.Mahmut’un tahta çıkışını anlatan 1730 tarihli eser çok önemlidir. Çoğunluğu 18. ve 19.yy. ait olan kitapların tamire ihtiyacı bulunanlarını, Londra’daki ciltçiye göndermektedir. Kitap ciltlerinden en çok 16. ve 17. yy.da kullanılmış olan buzağı derisini ve 18. 19. yy.da kullanılan sahtiyan ciltleri beğenmektedir. Kitapların çoğunun tamir edilemez durumda olduğu satışlarda nadirde olsa değerli kitaplar keşfederek koleksiyonuna ilave etmektedir. Bunun en güzel örneği, nüshalarının çoğunun 1683 Viyana kuşatmasında yandığı “Grammatica Turcia” adlı Türkçe gramerini anlatan ve çok nadir bulunan bir kitaptır. Annesinin armağanı olan, eski Türk kostümlerinin sergilendiği katalog ise, koleksiyondaki en değerli eserlerden biridir. Bu kitaplardan en değerlisi olan Yunan Kralı II. George’ye ait kitaptır. Kitabı Ömer Koç’a kralın yeğeni hediye etmiştir.

Ömer Koç topladığı kitapların bir müzenin soğuk deposunda kalmasına razı değildir. Onun tek isteği kitapları seven, onlara gerçekten ilgilenen kişilerin eline geçmesidir. Ayrıca Ömer Koç kitaba yatırımın karlı olduğunu düşünmektedir. Kitabın değerinin yalnızca alıcının beyninde olması ve zevke yatırım yapılması gerektiğine inanmaktadır.

Resim 372 Ömer Koç Kitaplığı

Resim 373 Ömer Koç Koleksiyonundan kitap örneği

1.2.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler

1.2.9.1. Sultanların Silahları

Yazar: Aydın Hilmi

Sayı: 107

Yıl: Şubat 2007

Sayfa: 56 -59

Resim: 21 adet

Özet:

Silah daha ilk çağlardan beri, insanoğlunu gerek doğal olaylar gerekse düşmanlar karşısında kendisini emniyette hissetmesini sağlayan, üstünlük kurmasına etkili olan bir araç olmuştur. Delici ve kesici silahlardan etki gücü yüksek ateşli silahlara uzanan bir silah tarihi, sanat ve tasarım tarihini de aydınlatmaktadır. Silahlar geleneksel olarak buldukları bölgenin konumuna uygun formlarda yapılmışlardır.

Topkapı Sarayı Müzesi, 1300 yıllık bir tarihin yazılmasına tanıklık eden ender silah koleksiyonu ile dünyanın en zengin hazinelerinden birini barındırmaktadır. Üzerleri kitabeli, geometrik, bitkisel ve figüratif süslemeli 400 kadar eser sergilenmektedir. Koleksiyonun dini bakımdan en önemli eserleri, 7.yy.dan 13.yy.a kadar gelen bazı Emevi ve Abbasi halifelerine ait kılıçlardır.

Dünyaca ünlü bu koleksiyon sayısal ve sanatsal zenginliğinin yanında en değerli parçaları da barındırmasını, Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş bir alanda 600 yıl hükmetmesine borçludur. Önemli parçaların kimi savaş ganimeti olarak saray hazinesine mal olmuş, kimi ise sultanlara hediye edilmiştir.

Zamanımıza ulaşan eserlerden sadece altından yapılmış silahların değerli olduğu dikkat çekmektedir. Bunun sebebini, daha sonraki yüzyıllarda para sıkıntısıyla karşılaşan Osmanlı hazinesinin, ihtiyacını değerli madenleri eriterek karşılama yoluna gitmesinde aramak gerekir. Türkler silahlarındaki maddi güce paralel olarak süslemenin de gelişmesini istemişler ve bunda da başarılı olmuşlardır.

Resim 374 Tombak miğfer, 17. yy sonu

Resim 375 Tombak işi sancak, 16. yy ortaları

Resim 376 III. Selim'e ait kılıç 18. yy

Resim 377 Kanuni Sultan Süleyman'ın kılıcı

Resim 378 Fatih Sultan Mehmet'in kılıcı

Resim 379 Tuğ 18. yy.

Resim 380 Tombak tekniğinde yapılmış üç parçalı at başlığı, 16. yy.

Resim 381 Topuz 17.yy.

Resim 382 Çakmaklı tabancalar 18. yy.

Resim 383 Fitilli tüfek 16.yy. Osmanlı işi

Resim 384 Çakmaklı Türk tüfeği 18.yy.

1.2.9.1. Merasim Kalkanları

Dergi Adı: Art Dekor

Sayı: 18

Yıl: Şubat 1999

Yazar: H.Örcün Barışta

Sayfa: 18 – 95

Fotoğraf: 18

Özet:

Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze ulaşan çeşitli eserlerin yanı sıra, estetik değerler yansıtan metal, deri, kamış, hasır, ağaç, ipek iplik vb. malzemeyle işlenmiş; oyma, kakma, ajur, kabartma, boyama (lake) kamış ile söğüt dallarına ipek iplik dolama/sarma v.b. tekniklerle yapılmış kalkanlarda vardır.

Klasik döneme ait, ipek iplikle süslenmiş bir grup metal göbekli merasim kalkanı olağanüstü özelliklere sahiptir. Diğer kalkanlardan daha hafif olduğu için kolayca taşınan, taşıyıcısına toz ve rüzgârdan koruyan kalkanlar yerli ve yabancı müzelerde bulunmaktadır. İstanbul Askeri ve Topkapı Sarayı Müzeleri, Ankara Etnografya Müzesi ve Polonya Krokow Zamek Krolewski na Wawelu Müzeleri'nde bulunan bir grup kalkanını malzeme, teknik, konu, biçimlendirme, renklendirme ve kompozisyon özellikleri ile incelendiği zaman bunların Sivas yöresinde görülen ipek iplik sararak süslenmiş kalem ve ağızlıklarla benzerlik gösterdiğini görürüz.

16.- 17. yy.lara tarihlenen, ipek iplikle süslenmiş merasim kalkanlarının çapları 58 – 67 cm. arasındadır. Askeri Müzede örneklerini görürüz. Ayrıca Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan söğüt dalı üzerine ipek iplikle sarma tekniğinde yapılan kalkan dikkat çekicidir. İpek iplikle süslenmiş kalkanlar da motifler, lale, karanfil, şakayık, palmet, rozet çiçeği, gül goncası, kıvrık dal, vazoda çiçek, rumi, çintemani, çin bulutu olarak sıralanabilir. Ayrıca yazılı bezemelerle süslenmiş örneklerde Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer almaktadır. Ankara Etnografya Müzesi'nde yer alan metal göbekte yer alan yazılı bezemelerle süslü kalkan da örnek gösterilmektedir.

Resim 385 Merasim Kalkanları

1.2.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.2.10.1. Bu Yolda Son Nokta (Cahide Keskiner)

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 38

Yıl: Mayıs 1996

Sayfa: 168 -170

Resim: 9 adet

Özet:

Cahide Keskiner Geleneksel sanatlarımızdan Tezhip ve minyatürü geliştirme, tanıtma ve teorik bir temele oturtma gibi alanlarda çalışan, geleneği çağdaş yorumlarla sürdürme yolunda durmaksızın gayret eden sanatçılardan biridir. Makalede sanatçının Tezhip ve Minyatür çalışmalarına nasıl başladığı ve bu konuda ortaya koyduğu faaliyetler hakkında bilgi verilmektedir.

Resim 386 Yörük kızları

Resim 387 Klasik minyatür tarzında bir av sahnesi

Resim 388 Gelin karşılama kompozisyonu

1.2.10.2. Kahraman, Bilge, Önder, Aşk Sırdaşı... Minyatürde Kuş Dünyası

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Metin And

Sayı: 58

Yıl: Ocak 1998

Sayfa: 88 -90

Resim: 9 adet

Özet

Kültürler ve dinlerde kuşların ayrı bir yeri vardır. Çeşitli mitologyalar ve dinlerde kutsal sayılır kuşlar, ayrı bir saygı görürler. Bu arada mitologya kuşları da vardır. Kuşların başı sayılan Simurg ya da Zümrüd-ü Anka pek çok efsane ve destanda önemli rol oynar. Bu yüzden pek çok minyatüre konu olmuşlardır.

Osmanlı gerek günlük hayatta, gerekse mitolojik öykülerde kuşların dünyasına özel bir önem vermiştir kuşların dünyasına. Örneğin1582'de At Meydanı'nda yapılan şenlikleri gösteren minyatürde, Simurg biçiminde bir uçurtma tasvir edilmiştir. Minyatürlerde yer alan diğer efsane kuşlar; Hüdühüd, Hüma Kuşu, Leylek, Horoz, Bülbül dür.

Osmanlılarda kuş sevgisinin iki önemli kanıtı vardır. Bunlardan biri, serçe, kırlangıç, saka ve güvercin gibi kuşlar için yapılan kuş evi barınaklardır. Kuş sevgisinin ikinci göstergesi, sokaklardaki kuşçulardır. Osmanlı minyatürlerinde betimlenen kuşların türler açısından da oldukça zengin olduğu dikkat çekmektedir. Bunlar arasında özellikle turna, doğan, atmaca, yeşil papağan, bülbül, baykuş, sülün, toy kuşu, çaylak, güvercin, kırlangıç, yarasa, Afrika çulluğu, akbaba, karga, sığırcık, bıldırcın, ağaçkakan, tavus kuşu, saksağan, kuzgun, balıkçıl, leylek, keklik, tarla kuşu, iri papağan, dağ kırlangıcı dikkati çeker. Ayrıca murakkaa adı verilen metinsiz albümler de kuşlarla ilgili minyatürlere de yer verilmiştir. Makaledeki bu minyatürler Topkapı Sarayı Müzesi'nden seçilmiştir.

Resim 389 1582 tarihinde At meydanı'nda yapılan şenlikte, Simurg biçiminde uçurtma

Resim 390 At meydanı'ndaki şenlikte esnaf alayı ve kuşçular

1.2.10.3. Minyatürde Bir Fransız

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Şengül Ayaydın

Sayı: 75

Yıl: Haziran 1999

Sayfa: 202 - 204

Resim: 7 Adet

Özet:

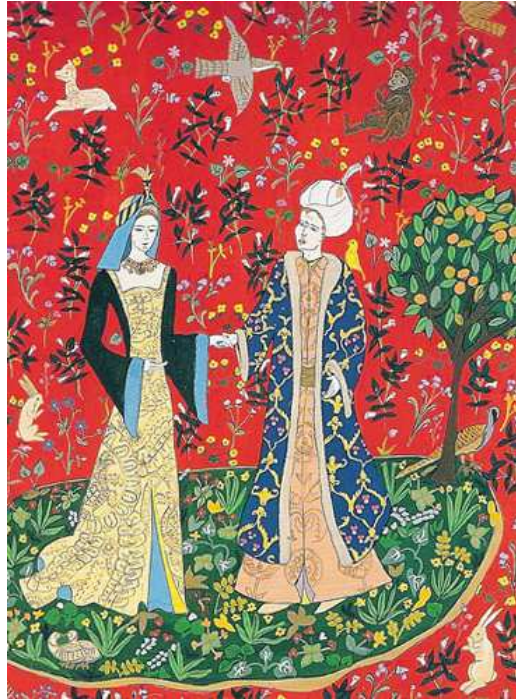
Yaklaşık 14 yıldır Türkiye’de yaşayan Sabine Buchmann Yamanlar; kendisini hem Fransız hem Türk saymasına rağmen Türkiye’de meydana gelen olaylar karşısında yabancı bakış mesafesini korumaktadır. Osmanlı’nın 15. ve 16. yüzyıllarına ilgi duyan sanatçı özellikle Osmanlı minyatürlerini tanıyınca heyecanlanarak minyatürleri araştırmış önceleri ilgilendiği daha sonra icra ettiği sanatın tarihini de ayrıntılarıyla öğrenmiştir.

Minyatürlerinde özgün konular çalışan sanatçı özellikle Cem Sultanı işlemektedir. Herhangi bir kursa gitmeden, kendi araştırmalarıyla minyatür yapmaya başlayan sanatçı kişisel sergiler açarak, karma sergilere de katılmıştır. Sabine Buchmann Yamanlar’ın en büyük arzusu, Osmanlı döneminde de bazı nakkaşların hem yazı yazıp, hem süsleme yapmalarından esinlenerek günün birinde kendisinin de hem yazılarını yazdığı hem de minyatürlerini yapacağı bir kitabının olmasıdır.

Resim 391 Cem Sultan ve Marie de Blanchefort

Resim 392 Cem Sultan ve Philippine de Sassenage

1.2.10.4. Minyatüre Ruh Verenler

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Özgül Aslıhan Işın

Sayı: 61

Yıl: Nisan 1998

Sayfa: 116 -127

Resim: 33 adet

Özet:

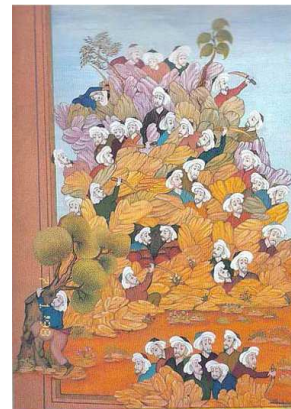
Türk süsleme kültüründe gözlemci ve araştırmacı ruhunu yansıtan minyatürler, geleneğe gönül veren günümüz sanatçıları tarafından da başarıyla yorumlanmaktadır. Osmanlı'da devrin önemli olaylarını, tarihi konuları, sefer ve şenlikleri belgelemenin yaygın yöntemi olarak başvurulan bu sanat, genç nakkaşlar sayesinde geleceğe taşınmaktadır. Aslıhan Işın Özgül'ün genç nakkaşlarla minyatür sanatı hakkında yaptığı söyleşi bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Genç nakkaşlar: Günhan Dayıoğlu, Dürdane Ünver, Nerkiz Akçura, Ayla Akbuar, Billur Çağlayan, Harika Yazıcı bu sanatı günümüzde yaşatarak geleceğe taşıyan sanatçılardır. Makale de sanatçıların Minyatür Sanatı hakkındaki görüşleri, işledikleri konular ve uygulama çalışmalarlarıyla ilgili ayrıntılı geniş bir bilgi verilmektedir.

Resim 393 Harika Yazıcı Nasreddin

Hoca eseri

Resim 394 Kırk haramiler

1.2.10.5. Osmanlı'da Sirk Sanatı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Metin And

Sayı: 56

Yıl: Kasım 1997

Sayfa: 162 - 165

Resim: 9 adet

Özet:

Eski İstanbul'da ki şenlik kültürünü, krallarına yazıp hatta resmeden elçilik mensupları da anlatır ama der saadetteki sirk sanatını en iyi aktaran belgeler, minyatürlerdir. Surname-i Hümayun ile Şehinşahname'deki minyatürler, pek çok aydının habersiz olduğu sirk tarihi ve sultanların yabani hayvan koleksiyonları hakkında pek çok ayrıntı vermektedir. Osmanlı minyatürlerinde işlenen yaban hayvanları, daha çok şenlikleri anlatan minyatürlü surnamelerde çok bol sayıda resmedilmiştir.

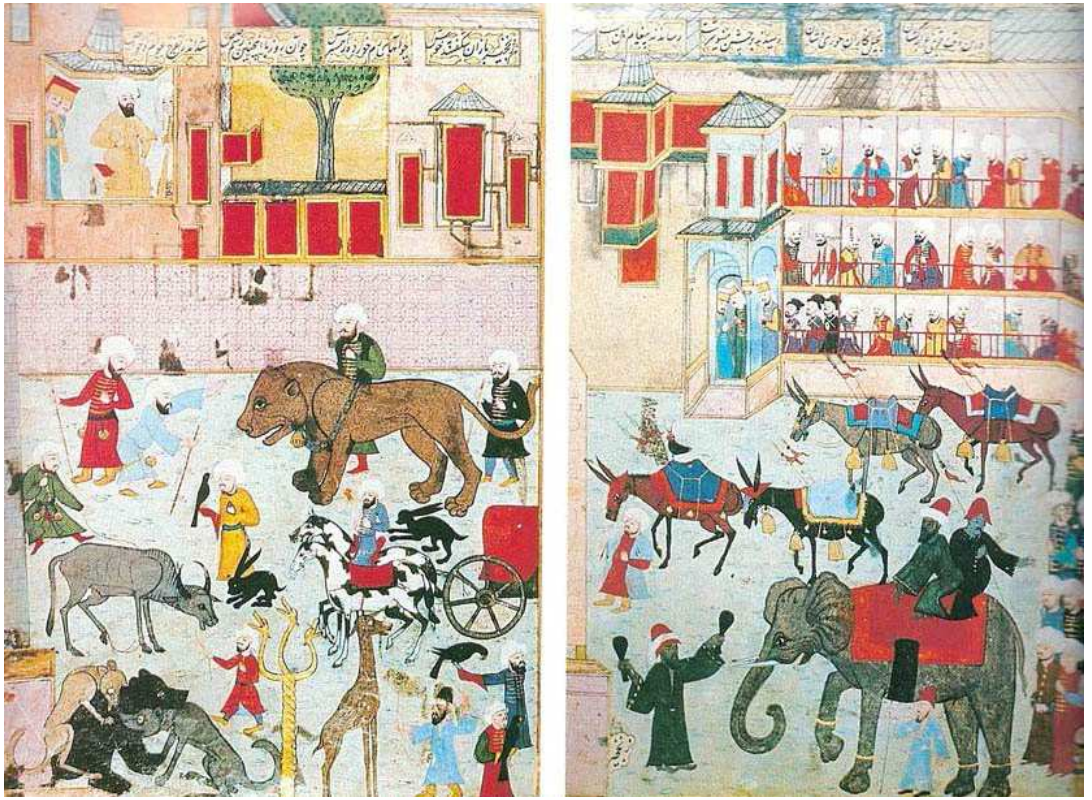
Bu şenliklerin en görkemlisi 1582 yılında II. Murad'ın şehzadesinin sünnet düğünü için düzenlenen ve 55 gün 55 gece süren şenliktir. Bu töreni anlatan iki minyatürlü el yazma vardır. İkisi de Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır.

Birincisi, Surname-i Hümayun içinde 437 minyatür bulunmaktadır. İkinci minyatürlü yazma Şehinname adını taşımaktadır. İçinde 95 minyatürden 42'si şenlik sahnelerini içermektedir. Her iki yazmaya konu olan minyatürlerinden biride bugün British Museum'da bulunmaktadır. Minyatürlerde yer alan yabani hayvanlar; gergedan, aslan, kurt, vahşi merkep, kirpi, ayı, kakım, misk kedisi Osmanlı Sarayı'na armağan olarak gelmiştir.

Gösteriler bir sirk havası içersinde geçmiştir. Minyatürlerde tasvir edilen hayvanlar bir resmigeçit töreni sırasındaki işlevine göre resmedilmişlerdir. Bu hayvan gösterileri yalnızca At meydanında değil 15.yüzyıldan daha sonra ki yıllarda her türlü sirk gösterilerinin merkezi haline gelen Tahtakale'de yapılmaya başlanmıştır. Devrin düzenlenen sirk gösterilerine, hokkabazlar, cambazlar, güreşçiler, taklacılar gibi hüner erbabının yanı sıra, eğitim görmüş atlar, eşekler, köpekler, kediler, geyikler, ayılar, leoparlar, tilkiler katılırdı.

Bugün Türkiye’de hiçbir sirk gösterisi olmadığı gibi, bu gösterinin önemli bir sanat olduğunu bile bilmeyen pek çok kültür ve sanat adamımız vardır. 18.yy.da kaybolmaya yüz tutan sirk gösterileri 19.yy.da, bu kez yabancılar tarafından ve yerli sanatçıların katkılarıyla yeniden düzenlenecek hatta kalıcı binalarda yapılacaktır. Fakat bu gösteri kültürü daha sonra tümüyle tarihe karışacaktır.

Resim 395 At meydanında düzenlenen şenlikte çeşitli hayvanların gösterilerini betimleyen minyatür

1.2.10.6. Türk Minyatür Sanatı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 38

Yıl: Mayıs 1996

Sayfa: 156 -164

Resim: 21 adet

Özet:

Türk minyatür geleneği Orta Asya'ya dayanır. Elimizde bulunan en eski örnekler, Uygur Türklerine ait olanlardır.840 da Uygur İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra, Türkler'e başkentlik eden Hoçu'da bulunan 7. ve 8. yüzyıllardan kalma kitap resimleri, parça parça da olsa, dönemin anlayışı hakkında ilginç bilgiler verir. Bu minyatürlerde insanların son derece gerçekçi betimlendiği, özellikle erkek figürlerinde portre kalitesinin oldukça yüksek olduğu görülür. Adları resmin altında yer alan Türk figürler çok çeşitli fiziksel özelliklere ve giysilere sahiptir.

Uygurlardan Türklerin İslam'ı kabul etmelerine kadar döneme ait elimizde minyatür yoktur. Ancak bu 400 yıllık boşlukta Uygur resim geleneğinin Selçuklu seramik ve duvar resimlerinde sürdüğü anlaşılır.

Selçuklulardan günümüze ulaşan minyatürlü elyazmaları, İmparatorluğun dağılmasından sonra ortaya çıkan Mezopotamya ve çevresindeki devletlerin ve Anadolu Selçukluları'nın egemen oldukları bölgelerde yapılmıştır.

Bu dönemden Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde yazılmış beş minyatürlü el yazması belirlenmiştir. Bilinenlerin en eski tarihli, Dioskurides'in De Materia Medica adlı kitabının Türkçe çevirisi olan Kitab-ül Haşaiş, İkinci eser de, Artuklu emiri Nasreddin Mahmud'un isteğiyle, saray başmühendisi El-Cezeri'nin yazıp resimlediği El- Cami Beyne'l-ilm ve'-Ameli'n-nafi'fi Sina'ati'l-hiyal adlı kitaptır. Türk minyatürlerinin Selçuklu'dan sonra Beylikler dönemindeki duraklamanın ardından, sürekli bir gelişmeyi ancak Osmanlı döneminde izlenebilmektedir. Erken Osmanlı minyatürlerinden en erken tarihli Bedi el Din-el Tebrizi'nin Dilsuznamesi'dir.

Fatih Sultan Mehmed'in Sinan Bey'e atfedilen ünlü portresi de sultan, bir elindeki gülü koklarken, diğer eliyle imparatorluğun simgesi olan bir mendil tutmaktadır. II. Bayezid ve Yavuz dönemlerinden kalan en eski elyazmaları 1495 tarihli Kelile ve Dinme ile Emir Hüsrev Dehlevi'ye ait 1498 tarihli hamse'dir. Döneme ait bir diğer eser de Şeyhi'ye ait 1499 tarihli Hüsrev ile Şirin ve Süleymanname'dir Yavuz Sultan Selim zamanının en ünlü eseri Attar'ın 1512 tarihli Mantık el-Tayrı'dır. Kanuni Dönemi'ni en iyi özetleyen minyatürler, Ali Şir Nevai'nin 1530-31 tarihli Hamse kitabında bulunanlardır. Firdevsi'nin Şehnamesi'nin Türk versiyonunu oluşturan altı minyatür de aynı üslubun önemli örnekleri kabul edilir. Bir başka el yazması eser de Osmanlı etkilerini taşır bunlardan ilki, Şahi'nin 1528 tarihli divanıdır. Bir başka örnek de Tufhet ül-ahrar'dır. Dönemin Osmanlı tarihini resimleyen ilk eseri Selimname'dir ama sultanların yaşantı ve başarılarını, kent ve kale tasvirlerini, önemli siyasi olayları ve saray törenlerini ele alan gelenek içinde en ayrıntılı örnekleri Matrakçı Nasuh'un Mecmua- Menazil adlı eseri verir.

Bu dönemin portreciliği içeren eserleri; Nigari'nin nakşettiği Kanuni, II. Selim ve Barbaros Hayrettin Paşa portreleridir. Seyyid Lokman'ın ve Nakkaş Osman'ın işbirliğiyle hazırlanan 1579 tarihli Şemailname ve Kıyafet ül-insaniye fi şemail il-Osmaniye tüm padişahların portrelerini içermektedir. Dönemin ilk ve en önemli eserlerinden biri, Kanuni'nin son ve II. Selim'in ilk yıllarını konu alan Nüzhet-ül Ahbar'da der Sefer-i Zigetvar'dır. Yine Seyyid Lokman'ın Zübdet-ül Tevarih adlı eserdir. 17.yüzyıldan günümüze kalan ünlü nakkaş Ahmed Nakşî'nin resimlediği Tercüme-i Şekaik-i Nurmaniye adlı eser bu devrin önemli eserlerindedir. Nadiri Divanı ve Firdevsi'nin Şehnamesi son resimli Türk Şehnamesi'dir. II.Osman'ın zamanından ve Nadiri Şehnamesi ya da Hotin'in Fethi adıyla anılır. 17. yüzyılın büyük sultanı IV. Murad (1623-40) zamanında, tarihi konulu Paşaname'de yine Nakşî etkisi görülür.

17. yüzyıldan günümüze az eser kalmasına karşılık, dönemin ilk yarısı oldukça verimli geçmiştir. Dönemin asıl önemli eseri eserleri, albümler ve buna bağlı olarak da portrelerdir. Dönemin önemli bir resimli tarih kitabı Ali Paşa Vakayinamesi'dir. I.Ahmet zamanının en önemli minyatürlü el yazması ise Falname adlı eserdir.

18.yy. minyatürlerinin sözcüsü de Edirne kökenli Levni'dir. En önemli eseri Vehbi

Surnamesi'dir.Ayrıca Levni'nin albümleri ve 23 Osmanlı sultanına ait portreleri kapsayan Silsile-i Name adlı eserleri vardır. 1735-45 yıllarında eser veren Buhari'i ise tek figür çalışmaları ve çiçekleriyle tanınmaktadır.

Resim 396 Bir deniz savaşı Nadiri'nin Şehname adlı eserinden, 1622

Resim 397 Haremde gece eğlencesi 1604

Resim 398 Kanuni'nin oğluyla konuşması, Talikzade şehnamesinden, 1596

Resim 399 Matrakçı Nasuh

1.2.10.7. Yerelden Evrensele

Dergi Adı: Art Dekor

Sayı: 45

Yıl: Aralık 1996

Sayfa: 234– 235

Fotoğraf: 6

Özet:

İzmir’de bulunan Köken Sanat Evi’nde eğitimlerini sürdüren Muzaffer Kaya, Emel Çakır, Merve Akgül ve Arzu Ağırtaş Galeri Oda’da 12 – 18 Aralık tarihinde “Yerelden Evrensele” adı altında sergi açmışlardır. Fahir Aksoy bu yazıda sergiyi ve geleneğin sanattaki önemini vurgulamıştır.

1983 ve 89 yıllarında kurulan Köken Sanatevi geleneksel eğitim ve uygulama çalışmaları sonucunda ortaya somut örnekler çıkarmışlardır. Bir İngiliz sanat tarihçisi Newsweek Dergi’sinde “Traditional Art” adıyla yazdığı yazıda, bu çalışmalarını “Türk resim sanatı için açılan yeni bir ufuk” diye nitelmişti.

Bu sanatçıların yararlandıkları kaynak ise, 16.yy.da yaşamış, sarayın nakkaşbaşı, nakkaşlığın yanı sıra tarihçi, coğrafyacı, hattat, matematikçi, matrak adıyla anılan savaş usullerinin bulucusu olan, ayrıca özgün minyatürleriyle ün kazanan Matrakçı Nasuh’un Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn adlı yazmasıdır. Kanuni Sultan Süleyman’ın Irak ve İran seferini anlatan tarihçe, 130 menzil renkli resimlerini içermektedir. Leonardo da Vinci ile aynı yüzyılda yaşamış Nasuh, Leonardo’nun, Rönesans döneminde ve İtalya’da yaşamış olması, ününün dünyaya yayılmasında etken olmuş. Nasuh için böyle bir şansın doğmasına “doğu” önyak olmamıştır. Yukarıda adı geçen sanatçıların çıkış noktası bu minyatürlerdir. Özümleme, yorum ve özgüne yönelme yöntemiyle çalışmaktadırlar.

Resim 400 Sanatçuların eserlerinden örnekler

2

1.2.11.2. Altının Yazıyla Aşkı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Sevda Barandır

Sayı: 95

Yıl: Şubat 2001

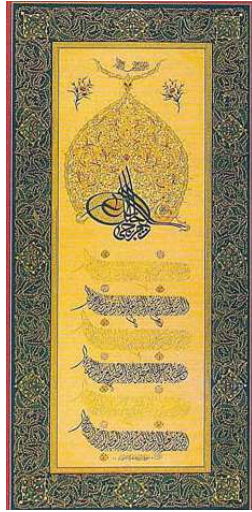
Sayfa: 136 -139

Resim:8 adet

Özet:

Eda Şahan tezhip sanatına yeniden faaliyet kazandırmak için tercih ettiği Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tezhip Ana Sanat Dalı ve Cilt Ana Sanat Dalı'ndan 1998 de mezun olmuştur. Sanatçı 1997 de Floransa'da Palazzo Spinelli'de kâğıt restorasyonu ve kitap konservasyonu eğitimi almıştır. Bir yıl sonra da, San Fransisco Üniversitesi'nde Art of Selling Art,' Sanatı Satma Sanatı' konulu bir eğitim programına katılmıştır. Yurt içi ve yurt dışı pek çok sergi açan sanatçı, farklı bir bakış açısı getirerek yorumladığı tezhip çalışmalarının yanı sıra, ismiyle kurduğu atölyesinde sanatını meraklılarına öğretmektedir.

Resim 403 Eda Şahan'a ait çalışma

Resim 404 Eda Şahan'a ait çalışma

1.2.11.3. Gelenek Çağdaşlaşmalı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 45

Yıl: Aralık 1996

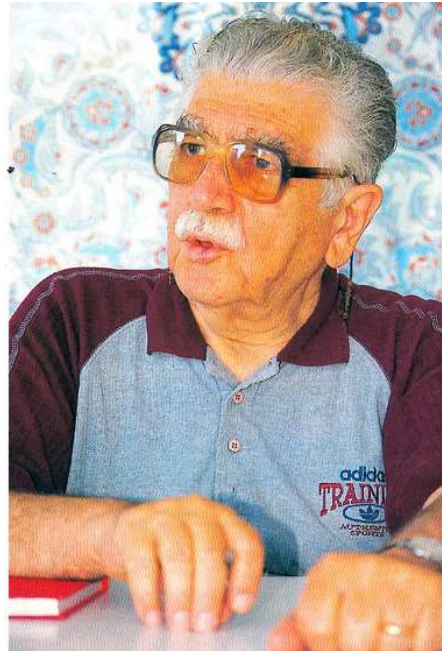
Sayfa: 144 -146

Resim: 10 adet

Özet:

Bu yazının konusunu son zamanların Türk süsleme sanatları duayeni Kerim Silivrili ile yapılan röportaj oluşturmaktadır. Prof. Kerim Silivrili, yarım yüzyıldan beri Türk geleneksel sanatlarının canlandırılması ve yaygınlaştırılması için çalışan idealist bir eğitimcidir. Mimar Sinan Üniversitesi Geleneksel Türk El Sanatları bölümünde elli yıldan bu yana ders veren ve bölüm başkanlığından dekanlığa kadar idari görevler üstlenmiş olan Kerim Silivrili geleneksel sanatlarımızın hayatın her alanında daha iyi tanıtılmasını arzu etmektedir.

Resim 405 Prof. Kerim Silivrili

1.2.11.4. Gz Nuru Halkriler

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 39

Yıl: Haziran 1996

Sayfa: 214 - 215

Resim: 6 adet

zet:

Süheyl nver'in ğrencisi olarak başladığı tezhibi, Marmara niversitesi ve Kubbealtı Nakışhanesi'nde hocalık ederek ve eser vererek sürdüren iek Derman, aynı zamanda sanat tarihçisidir. Sanatkar, Osmanlı insanının sabır ve hayal gücünü simgeleyen klasik motiflerimize, sağlam bir kompozisyon ve renk uyumuyla ağdaş bir soluk getirmiştir. Tezhip sanatçısı iek Derman, 1992'den bu yana Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi El Sanatları Bölümü Tezhip ve Minyatür Ana Sanat Dalı Başkanı, 1962'de tezhibe başladığından beri klasik sanatlarımızın usta-ıracak ilişkileriyle sürdürüleceğine inanmış bir kişi olarak hocalığı, sanatçılıktan ayrı tutmamıştir, Yazının devamında Tezhip ustası iek Derman'la tezhip sanatı ve günümüzdeki tezhip anlayışı adına yapılan söyleşi yer almaktadır.

Resim 406 Prof. iek Derman

1.2.11.5. Hilyeler, Suret Tasvirleri

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: İbrahim Ethem Gören

Sayı: 70

Yıl: Ocak 1999

Sayfa: 96 -101

Resim: 9 adet

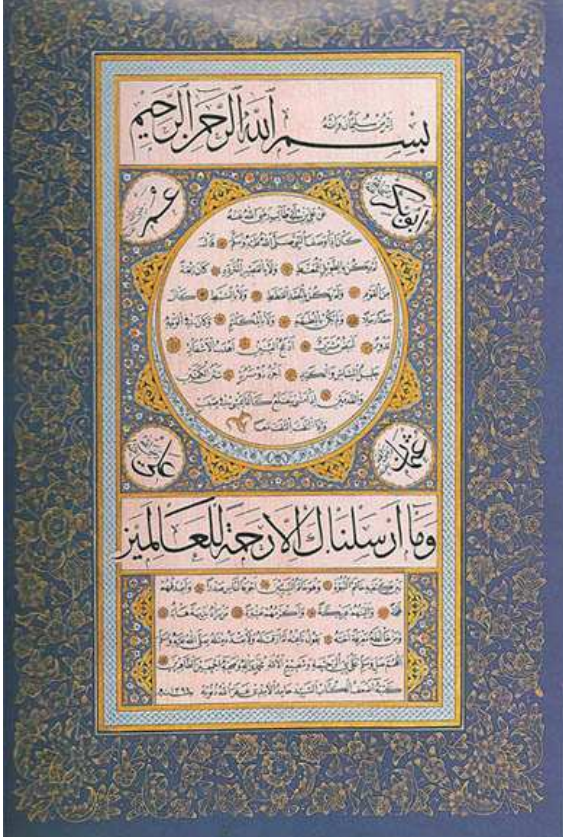
Özet

İslam'daki resim ve heykel yasağının ardında, tasviri yapılacak kişilerin insani vasıflarından zamanla uzaklaştırılacağı endişesi yatar. Hz. Muhammed'e yakın olan sahabenin, onun siret ve suretini göremeyenlere tarifi, hattatların en büyük ilham kaynaklarından olmuştur. Böylece de hat sanatımızın en güzel örnekleri hattın zirvesi olarak kabul edilen hilyelerin doğmasına yol açmıştır. Türk Hat sanatı tarihi içinde ekol olan Şeyh Hamdullah, Hafız Osman, Kazasker Mustafa İzzet Efendi, Mehmet Şefik Efendi ve Mustafa Rakım Efendi gibi değerli sanatçılar Türkler arasından yetişmiştir. İstanbul yüzyıllar boyunca hat sanatının başkenti olmuştur.

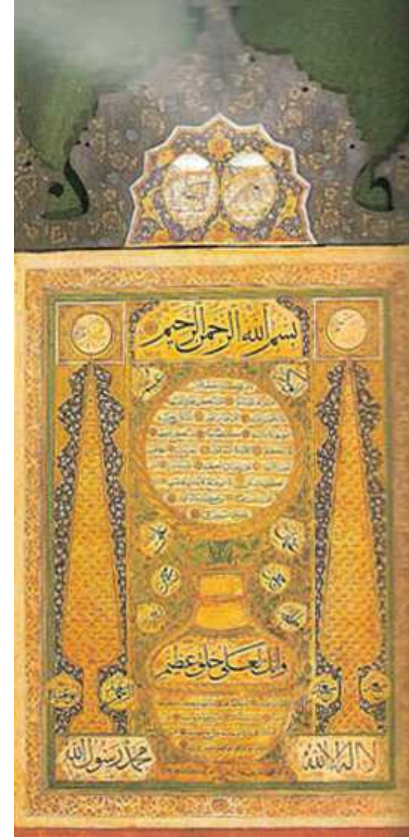
Hilye Türk-İslam edebiyatında Hz. Muhammed'in sureti manasında kullanılmaktadır. Hilye hat sanatında peygamberimizin görüşünü anlatan Hadis-i Şerif ile dört halifenin, torunları Hasan ve Hüseyin'in isimleri bulunan güzel hatlarla yazılmış levhaları ifade etmekte kullanılmaktadır. Hattatlar asırlar boyunca en güzel hilyeyi ortaya çıkarabilmenin gayreti içinde olmuşlardır. Müzehhipler de tüm ustalıklarını hilyelerde gösterdiler Hz. Ali'nin daha çok bilinen tarifinin hilye şeklinde yazılması, hattatlar arasında bir gelenektir. Hat sanatı tarihinde şimdiki formuyla ilk hilyeyi, Hattat Hafız Osman tertip etmiştir. Klasik hilyede şu bölümlerin olmasına özen gösterilir. Baş makam, Göbek, Hilal, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Ayeti Kerime, Etek, Koltuk.

Hilyelerin tezhip formları ile kullanılan renkler dönemlere göre değişiklik göstermektedir. Günümüz tezhip sanatçıları hilyelerde tezhip sanatının doruk noktasında olduğu 16.yy. klasik tezhip motiflerinin yeniden yorumlandığı özgün tasarımları kullanmaktadırlar.

Resim 407 Hattat Hamit Aytac'a ait celi sülüs ve nesih hilye

Resim 408 Hattat Mahmut Celaledin'e ait celi sülüs, nesih hilye

1.2.11.6. Müzehhib Karamemi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Gülbün Mesara – Şeyda Can

Sayı: 49

Yıl: Nisan 1997

Sayfa: 108 -115

Resim: 30 adet

Özet:

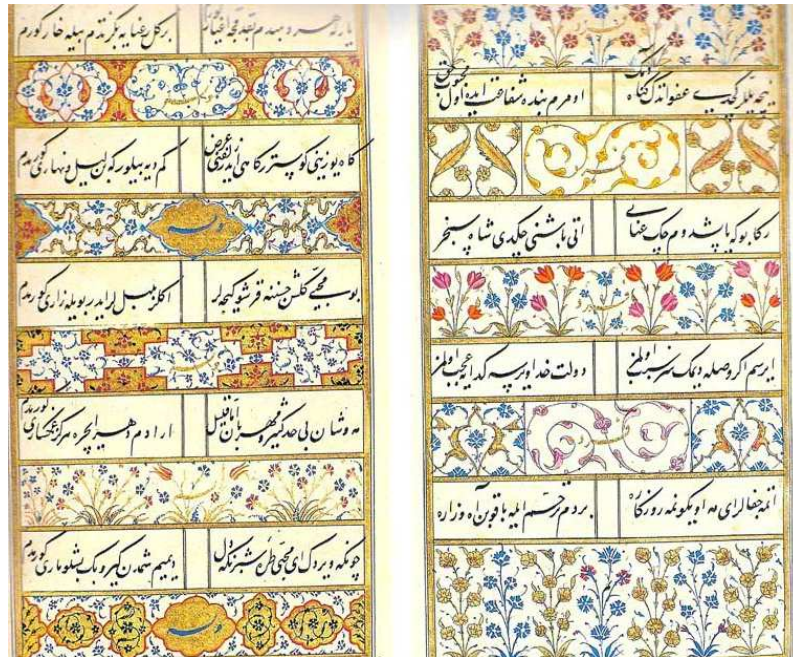
Osmanlı İmparatorluğu'nun en güçlü ve parlak devri olan 16. yüzyılın zengin kültür ve sanat ortamı içinde meydana getirilen eserler, tezyinatımızın her dalında klasik dönemini teşkil eder. Dönemin saray nakışhanesindeki çağdaşları arasından sıyrılıp zirveye çıkan nakkaş Karamemi hakkında en önemli kaynak, tarihçi Gelibolulu Mustafa Ali Efendi'nin 995H./1586 yılında yazmış olduğu Menakıb-ı Hünerveran'dır.

16. yüzyıl ortalarında üretilen çeşitli tezyinat eserlerin süslemeleri müzehhip Karamemi'ye aittir. Bu usta tabiatın zengin çiçek ve nebat türlerin doğal şekilleriyle üsluplaştırarak, tek veya gruplar halinde, klasik tezyini motiflerle örülmüş kompozisyonlar şeklinde, başta kitap tezyinatı olmak üzere her dalda başarıyla kullanılmıştır. İki imzasını taşıyan 973H./1565 tarihli Muhibbi Divanı (İÜ Kütüphanesi, T.5467), Karamei'yi ölümünden dört yıl sonra Türk sanat dünyasına en önemli eserlerin başında gelir. Makalede, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde T.5467 No.lu Divan'dan iki yıl önce yapılmış ve tezyinatı bugüne kadar hiçbir neşriyata konu olmamış Karamemi imzalı bir Muhibbi Divanı tanıtılmaktadır.

Resim 409 Çeşitli koltuk motiflerinden örnekler

Resim 410 Muhibbi divanından örnekler

1.2.11.7. Hat Ve Tezhip Koleksiyoncusu Necip Sarıca ‘Tezhip En Güzel Eserdir’

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 39

Yıl: Haziran 1996

Sayfa: 216 -217

Resim: 6 adet

Özet:

Yazının konusunu Necip Sarıca ile yapılan röportaj oluşturmaktadır. Necip Sarıca film seslendirme ve belgesel film yapımı alanlarında çalışan bir sinemacıdır. Yıllardır hat, tezhip, muhtelif resimler ve değişik ufak objeler biriktiren bir koleksiyonerdir. Sarıca, geleneksel sanatlara duyduğu sevgiyle Ocak 1996 da Aydın Bolak’ la birlikte ‘Dua Taneleri’ Şubat 1996 da Turgay Artam’la ‘Osmanlı Hat Sanatı’ndan Örnekler’ sergisini hazırlamıştır. Necip Sarıca ile yapılan röportaj-makalede Tezhip koleksiyonculuğu, Osmanlı tezhip sanatı, çağımızda tezhibe getirilen yenilik gibi soruları cevaplandırmaktadır.

Resim 411 Hattat Hafız Osman’a ait hat ve Ali Rıza Özcan tarafından yapılan bezeme

Resim 412 Necmeddin Okyay tarafından yazılmış hat etrafına, Muhsin Demironat tarafından yapılmış tezhip

1.2.11.8. Hattatların Hünerini Sabırla Süsleyen Sanat Gönüllüleri Tezhip Sanatçıları

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Aslıhan Özgül Işın

Sayı: 58

Yıl: Ocak 1998

Sayfa: 82 - 87

Resim: 21 adet

Özet:

16.yy.da altın çağını yaşayan tezhip sanatı, ışıltılı ve özgün örnekleriyle bugünde ilgi odağı olmayı sürdürmektedir. Tezhip, yazının elbisesi olarak ifade edilir ancak başlı başına da bir düzen ve denge kurma ustalığıdır. İncelik ve estetiğinin kaynağını renk uyumu, ahenk ve derinlikten alan bugünün tezhip ustaları ve genç sanatçılar, sanatı yeni düşüncelerle geleceğe taşımaktadırlar. Makalede Günümüz tezhip sanatçılarından bazıları; Faruk Taşkale, Ali Rıza Özcan, Güher Erk, Arzu Uzunosman, Yelda Tezölçer ile tezhip sanatı, kullandıkları teknikler hakkında Aslıhan Özgül Işın tarafından yapılan söyleşi yazının konusunu oluşturmaktadır. Yazıda sanatçıların Türk tezhip sanatı hakkında ki görüşlerine ve uygulama çalışmalarından örnekler verilmektedir.

Resim 413 Tekke yazı ahşap üzerine uygulama

Resim 414 Nazar duası Hat Hüseyin Gündüz

Resim 415 Bereket Duası Hat Hüseyin Gündüz

1.2.11.9. Hatları Bezeyen Işıltılı Motifleriyle Türk Tezhip Sanatı

Dergi Adı: Art Dekor

Yazarı: Cahide Keskiner

Sayı: 39

Yıl: Haziran 1996

Sayfa: 210 – 213

Resim: 12 adet

Özet:

Başta kitap olmak üzere ferman, tuğra ve murakkaların çevresine, altın tozu ve boyayla yapılan her türlü süsleme, tezhip olarak adlandırılır. Tezhip sözcüğü, Arapçada altınlama anlamına gelen zeheb'ten alınmışsa da, altınla yapılanlar dışında, toprak boylarla yapılan süslemeler içinde kullanılır. Yalnız altınla yapılan tezhibe halkari, aynı tarzın çok hafif biçimde renklendirilmiş olanlarına şikaf denir. Padişahlara, vezirlere, devlet büyüklerine, tanınmış kişilere sunulan ya da özel kitaplıklar için hazırlanmış her çeşit elyazmasını, özellikle şiir kitaplarını tezhiplenmek, eski bir uygulamadır. Bir yazma eserde tezhiplenmiş bölümler şunlardır. Zahriye, serlevha, ketebe sayfası, hatime, konu başları, nokta ve gül süslemeleridir. Tezhiplerde rumi, hatai, bulut ve yarı stilize çiçek motiflerinin yanı sıra nokta, çizgi ve geometrik şekiller de yer alır. Türk sanatında en çok kullanılan Uzakdoğu kökenli motif; hatailer ise Çin ve Orta Asya etkisindeki stilize motiflerdir. Kuş ve beden kanatlarından stilize edilerek üsluplaştırılan rumi, Anadolu'da Selçuklular tarafından geliştirilmiştir.

Orta Asya'dan gelen ve Selçuklu Türkleri elinde gelişen tezhip sanatı, Fatih döneminde ve özellikle Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanat yıllarına rastlayan 16.yüzyıl sonlarına doğru en üst düzeye ulaşmıştır. Türk tezhip sanatının en yetkin örneklerini gösteren kaynakların başında Kur'an-ı Kerim'ler gelir. 16. yüzyıl ortalarına doğru Türk bezeme motiflerinde büyük bir zenginlik görülür. Estetik açıdan bakıldığında tığların da en mükemmel şeklini bu dönemde bulduğu dikkat çeker. 17. yüzyılda Batı etkisi altında, Türk tezhibinin giderek inceliğini yitirdiği ve klasik motiflerin özelliklerini yavaş yavaş kaybettikleri görülür. 18. yüzyılda, klasik süslemeyle Barok-Rokoko motiflerinin bir arada kullanıldığı tarz ortaya çıkmıştır.

19. yüzyıl sonuna doğru klasik motiflerin yeniden ele alınmasına çalışılmış ve Türk tezhibinde Neo-Klasik denen üslup ortaya çıkmışsa da bu, Osmanlı bezeme sanatının en zayıf üslubu kabul edilir. Günümüzde klasik Türk tezhibi, Mimar Sinan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültelerinin geleneksel el sanatları bölümleri bünyesinde ve Topkapı Sarayı, Cerrahpaşa, Kubbealtı Vakfı, Sema Nakışhanesi ve Keskiner Atölyesi gibi tezhip kurslarında yaşatılmaya devam etmektedir.

Resim 416 Rokoko tarzı tezhip çalışması

Resim 417 Babanakkâş albümünden yuvarlak, tezhipli ve bütün sayfayı kaplayan bir örnek

Resim 418 Kanuni'nin Muhibbi mahlasıyla yazdığı, Karamemi tarafından tezhip edilmiş sayfası

Resim 419 II. Beyazıt dönemine ait başlangıç sayfası

1.2.11.10. Münhani Çeşitlemeleri

Dergi Adı: Art Dekor

Sayı: 18

Yıl: Eylül 1996

Yazan: Atanur Meriç

Sayfa: 152 – 154

Fotoğraf: 12

Özet:

Tezhip sanatı yüzyıllar içinde gelişerek büyümüştür. 16.yy.da bu sanat zirveye çıkmıştır. Münhani'nin kelime anlama "eğri" olan, süsleme sanatımızda kenar suyu (bordür) ya da tek başına kompozisyon oluşturan çizim ve boyama tekniğidir. Yuvarlak, kavisli, yumuşak bir görünüme sahip, her yöne hareket kabiliyeti olan küçük modüler şekillere münhani adı verilmektedir. Motiflerin kendi içinde kurgulama düzeni olduğundan, tezhiplerde renk, desen ve motif oluşturabilmek için, bazı kuralları bilmek ve onlara bağlı kalmak gerekmektedir.

11.yy.dan başlayarak Selçuklular zamanında da kitap süslemenin hemen her bölümünde gördüğümüz münhanilere Ord. Prof.Dr. A. Süheyl Ünver "Selçuklu münhaniler" adını vermiştir. Münhani sanatının en eski örneğini Uygur fresklerinde görebiliriz. Ankara Etnografya Müzesi'nde bulunan 14.yy.da Meraga'da yapılmış Kur'an cüzlerindeki münhaniler en güzel örneklerdir.

Münhaniler dikey ve yatay yöndeki devamlı tekrarlarla sonsuzluğa yürüyor izlenimi vermektedirler. Münhaniler tezhip tasarımında ana tema, ana motif olarak değil, yardımcı unsur olarak da kullanılmaktadır. Selçuklu taş ve maden süslemelerinde münhani örneklerine rastlamaktayız. Geleneksel Anadolu mimarisinin, gerek sivil gerekse dini yapılarında ki kalemişleri, özellikle tavan göbekleri ile kapılar üzerinde ki madeni süslemelerde münhani örnekleridir.

Sonuçta, her tezhip ögesi ayrı ayrı yeri yorumlara açıktır ve çok zengin anlatımlara yakalanmakta zevkli ve kolaydır. Ancak bu yorumlar dekoratif yorumlardır. Münhani ve tezhip olarak açıklanamaz.

Resim 420 Makale ile ilgili çeşitli örnekler

1.2.12. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.2.12.1. İnas Sanayi-İ Nefise Mektebi

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Ahmet Kamil Gören

Sayı: 43

Yıl: Ekim 1996

Sayfa: 124 -130

Resim: 29 adet

Özet:

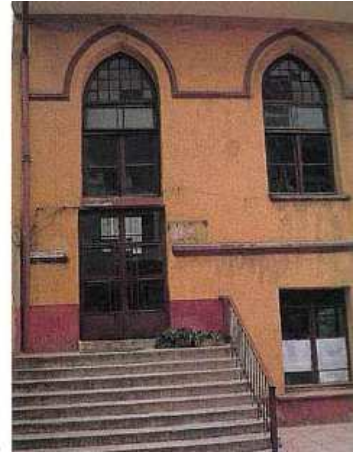
Osmanlı İmparatorluğu'nun batılılaşma çabaları içinde olduğu ve bir yığın sorunla uğraştığı bir dönemde, ülkenin sanat açısından gereksinim duymaya başladığı bir okulun kurulması, gösterilen faaliyetler, Sanayi-i Nefise Mektebi adını alan bu kurum, bir erkek okulu olarak planlanmıştır.

Osmanlı'da 1908 deki II. Meşrutiyet'ten sonra kızların da yüksek öğrenim görmeleri benimsenince; 1914 Ekimi'nde genç kızların sanat eğitimi alması amacıyla, bir İnas Sanayi-i Nefise Mektebi açılır. Bu mektep resim ve heykel bölümlerinden oluşmaktadır. Yazıda Mektep de Mehmet Ruhi, İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Ali Sami Boyar, Avni Lifij ve öğrencisi M. Turgut Tokat, atölyenin aktif elemanlar olduğu atölyenin sürekli hocasında Mehmet Ruhi olduğu belirtilmektedir. Ayrıca haftada iki gün, İbrahim Çallı ve Hikmet Onat tarafından öğrenci çalışmalarının düzeltilmeleri yapıldığı aktarılmaktadır.

Resim 421 Ömer Adil “Kızlar Atölyesi” adlı resim 1914

Resim 422 Günümüze ait bazı resimler

Resim 423 Avni Lifij Arkeoloji Müzesi görünümleri

Resim 424 Avni Lifij Arkeoloji Müzesi bahçesi

1.2.12.2. Mimari Ve Sanat Hazinemizin Konya’da Yaşayan Örnekleri: Karamanlı ve Selçuklu Mirası

Yazar: Ahmet Kamil Gören

Sayı: 32

Yıl: Kasım 1995

Sayfa: 92 - 99

Resim: 29 adet

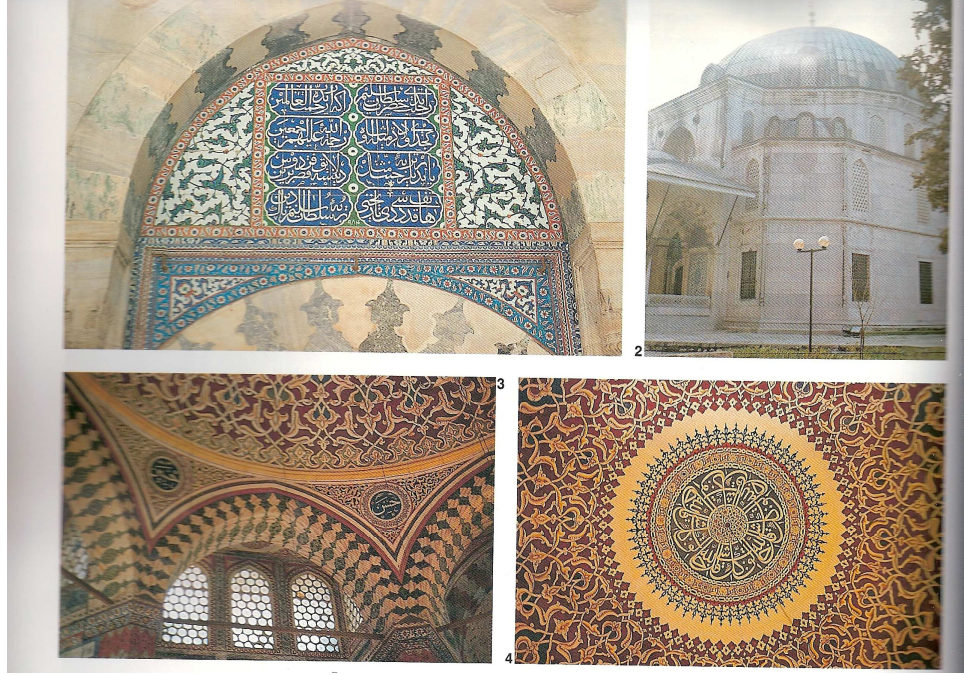
Özet:

Türk kültür ve sanat tarihinde önemli bir yer tutan Konya, özellikle Anadolu Selçukluları dönemine ait etkileyici yapıtlarıyla, zengin folkloruyla dikkat çeker. Anadolu’nun 1071 yılında fethiyle birlikte 1076’da Konya, Anadolu Selçuklu Devletinin 1308 de Karamanlılar’ın başkenti olmuştur. Fatih Sultan Mehmet 1467 de Konya’yı alarak bir Osmanlı eyaleti durumuna getirmiştir. Daha önceleri tarihsel mimari eserlerinin yanında gerek Selçuklu gerekse Osmanlılar döneminde gerçek anlamda bir mimarlık hazinesine sahip olan Konya Cami, Mescit, Medrese, türbe ve köprü gibi yapılar bakımından zengindir.

Hatuniye Medresesi, Kütük Minare ve Devlet Hatun Mescidi, Konya’daki dini yapılar arasında seçkin bir yere sahiptir. Alaaddin Camii, Ağaç Direkli Sahip Ata Camii, Selçuklulardan kalan ibadethanelerdendir. Anadolu Selçuklularından günümüze kadar ulaşmış 20 kadar mescit bulunmaktadır. Bunlar arasında, Taş Mescit, Sırçalı Mescit, Karatay Mescidi, Hoca Hasan Mescidi, Tahir ile Zühre Mescidi, Beyhekim Mescidi önemli tarihi eserlerdir.

Anadolu Selçuklu’lar döneminden kalan ünlü yapılardan biride Karatay Medresesidir. Ayrıca İnce Minareli Medrese, Dar’ül – Hadisi Konya’nın Selçuklu dönemi eserlerindedir. Sırçalı Medrese simetrik ve dengeli yapısıyla klasik Selçuklu medreselerinin ilk örnekleri arasında yer alır. Kümbet ve Türbeler, kervansaraylar, camiler Selçuklulardan kalan anıtsal yapılarda Konya çok önemli bir yere sahiptir.

Resim 425 Makale ile ilgili örnek resimler

1.2.12.3. Polonya'daki Türk İzleri

Dergi Adı: Art Dekor

Sayı: 76

Yıl: Temmuz 1999

Sayfa: 124 -126

Resim: 8 adet

Özet:

Osmanlı Devleti'nin 700.kuruluş yıldönümü kutlamaları çerçevesinde organize edilen 'Savaş ve Barış 15-19.Yüzyıl Osmanlı Polonya İlişkileri Sergisi, 29 Haziran'da başlayarak Ekim 1999 ayna kadar İstanbul'da Türk – İslam Eserleri müzesinde gerçekleştirilmiştir. Sergi,1683 yılından bu yana Polonya'da ki müze ve saraylarda bulunan eserlerin kısa bir süre için bile anavatanda izlenebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde sergilenecek eserler Polonya'daki müze, koleksiyon ve arşivlerden derlenen 382 eser ve belgeyi kapsamaktadır. Dev boyutlu ve işlemeli çadırlar, halı ve kumaşlar, değerli taşlarla süslenmiş kılıç, miğfer ve kalkanlar her türlü askeri teçhizat, kaftanlar, at koşumları, altın ve gümüş çeşitli eşya, Kur'anı Kerim'ler, el yazmaları gibi çeşitli objeler sergi malzemelerinden bazılarıdır.

Resim 426 Polonya elçisi sultanın huzurunda 1890

Resim 427 Mihrimah Sultan

1.2.12.4. Sultanlar İmparatorluğu

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Nilgün Şensoy

Sayı: 32

Sayfa: 258 - 261

Fotoğraf: Nilgün Şensoy

Resim: 15 adet

Özet:

10. Uluslararası Türk Sanatları Kongresi, Türk uzman ve bilim adamlarının yanı sıra, pek çok yabancı sanat tarihçisi, antropolog, arkeolog ve diğer ilgili uzmanın İsviçre'nin Cenevre kentinde bir araya gelmesiyle 17-23 Eylül günlerinde gerçekleşmiş dünyaca ünlü Nasser Dr. Halili koleksiyonundan seçilmiş 250 kadar Osmanlı eseri içeren Sultanlar İmparatorluğu sergisine dahil edilmiştir.

Max van Berchem Vakfı işbirliğiyle, Musee d'Art et d'Histoire (Sanat ve Tarih Müzesi) tarafından organize edilen sergiyi Cenevre Üniversitesi himaye etmiştir. Sergide Dr. Halili Koleksiyonu'nda, başta değerli Kur'an'lar, Osmanlı hat sanatı örnekleri, el yazmaları, silahlar, zırhlar, işlenmiş metal eşyalar, seramik ve dokuma örnekleriyle bilimsel aletler olmak üzere, yaklaşık 250 seçkin ve etkileyici sanat eseri bir araya getirilmiştir. Bu sergi, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yaşama tarzının çeşitli yönlerine yeni bir yaklaşım, yeni bir bakış açısı da önermekte olup bu sergideki el yazmaları, Osmanlı Hanedanı'nın deniz ve karadaki askeri başarılarını büyüleyici görüntülerle aktarmaktadır. Nasser Dr. Halili, tarihi nitelikli eserleri bir araya getirmek için, 20 yılı aşkın bir zamandır İslam sanatı koleksiyonu yapmaktadır. Şimdiye kadar ancak birkaç uzmanın erişebildiği bu koleksiyonun önemini ve kalitesini değerlendirmek oldukça güçtür. Sergiler düzenleyerek, İslam medeniyetinin tanınmasında katkıda bulunmaktadır.

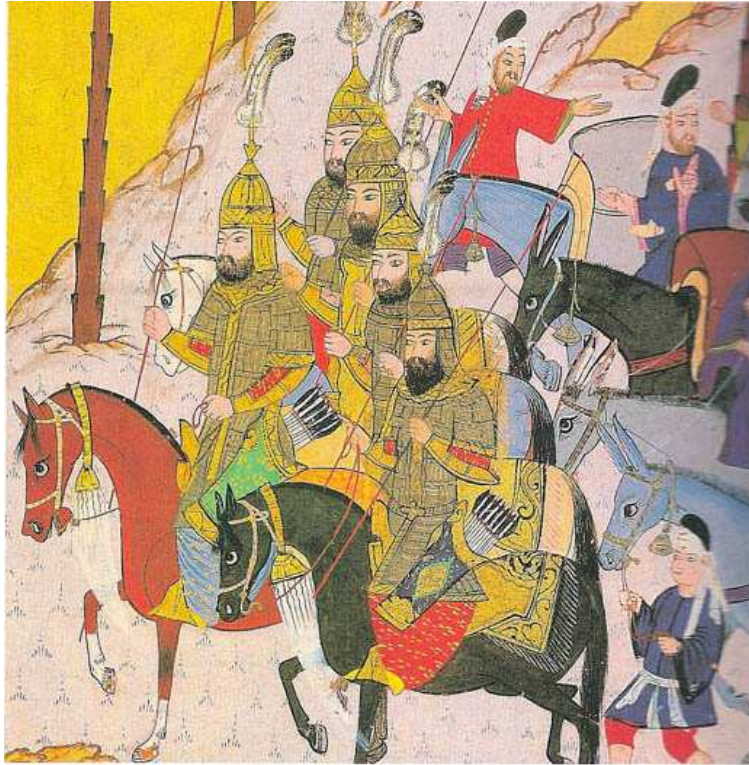
Resim 428 İznik ibrik 17. yy.

Resim 429 Osmanlı saray seccade 16. yy.

Resim 430 Bursa çatma kadife ipek karışımı 16. yy.

Resim 431 II. Murat Siyer-ı Nabi 1594-95

1.2.12.5. Osman Tesavir-i Ali

Dergi Adı: Art Dekor

Yazar: Yasemin Şener

Sayı: 87

Yıl: Haziran 2000

Sayfa: 186 -188

Resim: 10 adet

Özet:

Prof. Dr. Hans Georg Majer (Münih Üniversitesi), Orf. Dr. Jürg Meyer zur Capellen (Münster Üniversitesi), Prof. Dr. Julian Raby (Oxford Üniversitesi), Prof. Dr. Günsel Renda (Hacettepe Üniversitesi), Prof.Dr. Gül İrepoğlu (İstanbul Üniversitesi), Doç Dr. Banu Mahir (Mimar Sinan Üniversitesi) ve Dr. Filiz Çağman (Topkapı Sarayı Müzesi) nın bilim kurulu üyeliği yaptığı Topkapı Sarayı'nda 6 Haziran- 6 Eylül 2000 tarihlerinde açılmış olan 'Padişah Portresi, Tesavir-i Ali Osman' sergisi Avrupa' da ve Osmanlı'da gelişen padişah portreciliği üzerine yapılmış dokuz yıllık bir araştırmanın ürünüdür. 15. ve 19. yüzyıllar arasında üretilen portreler arasından seçilmiş 247 eserden 87 si yurtdışındaki 32 müze, kütüphane ve özel koleksiyonlardan getirilmiştir. Serginin küratörlerinden Dr. Filiz Çağman'ın Avrupa ve Osmanlı'da padişah portreciliğinin gelişimi ve sergi hakkındaki görüşleri bu yazının konusunu oluşturmaktadır.

Resim 432 Kanuni Sultan Süleyman minyatürü

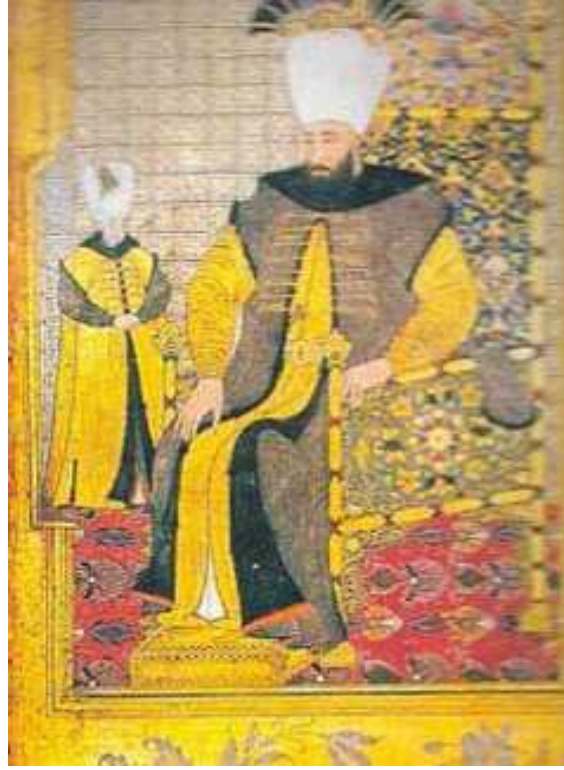
Resim 433 II. Selim, Nigari imzalı

Resim 434 Kanuni Sultan Süleyman, minyatür

Resim 435 II. Ahmet, Levni imzalı minyatür

1.2.12.6. Fatih ve Bakırköy Belediyeleri ile Sema Nakışhanesi'nin işbirliğinde Türk Süsleme Sanatları Sergisi

Dergi Adı: Art Dekor

Sayı: 32

Yıl: Kasım 1995

Sayfa: 266 -267

Resim: 7 adet

 zet:

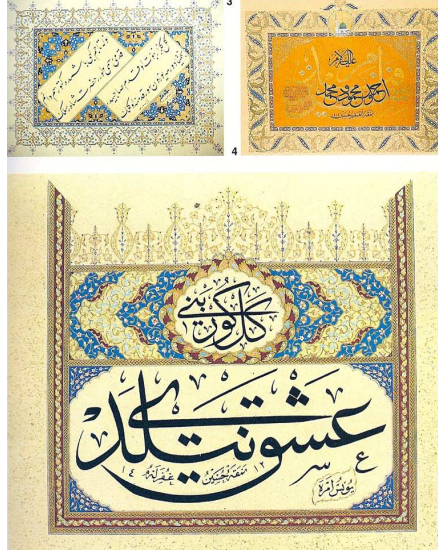
Geleneksel süsleme sanatımızın gelecek kuşaklara aktarılmasını hedefleyen sergi 17-30 Kasım günleri arasında Bakırköy Yunus Emre Sanat ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. Tezhip, hat, minyatür, kalemişi ve ebrudan oluşan yaklaşık yüz eserin teşhir edileceği sergiden sağlanacak gelirin bir kısmı Lösemili ocuklar Vakfı'na verilmek amacıyla açılmıştır.

Sergiyi düzenleyen kurum İstanbul'un Fatih semtinde Semih İrteş ve Mam re  z' n 1991 yılında kurduğu Sema Nakışhanesi' dir. alışmalarını dört yıldır kendi yetiştirdiği ekibiyle sürdüren Sema Nakışhanesi, geleneksel Türk sanatlarını gelecek kuşaklara sevdirmek, öğretmek amacıyla çok sayıda sergi ve seminer düzenlemektedir.

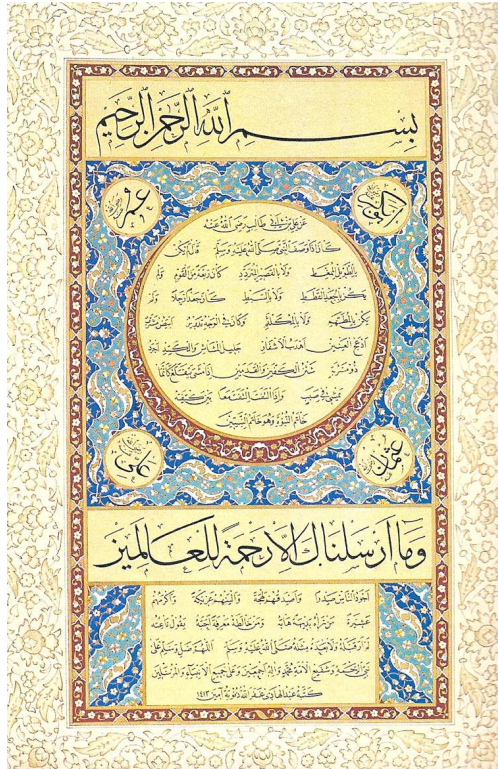
Resim 436 Talik levha Hat: Hüseyin Kutlu

Resim 437 “Muhammed’sin efendim” Hat: Hüseyin Kutlu Tezhip: Semih İrteş

Resim 438 “Gel gör beni aşk neyledi” Hat: Hüseyin Kutlu Tezhip

Resim 439 Hilye-i Şerif Hat: Abdülhadi, Tezhip, Semih İrteş

1.3. Kùltür Sanat Dergisi

1.3.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.3.1.1. Osmanlı Ağaç İşçiliği

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Erdem Yücel

Sayı: 5

Yıl: 1977

Sayfa: 58 -71

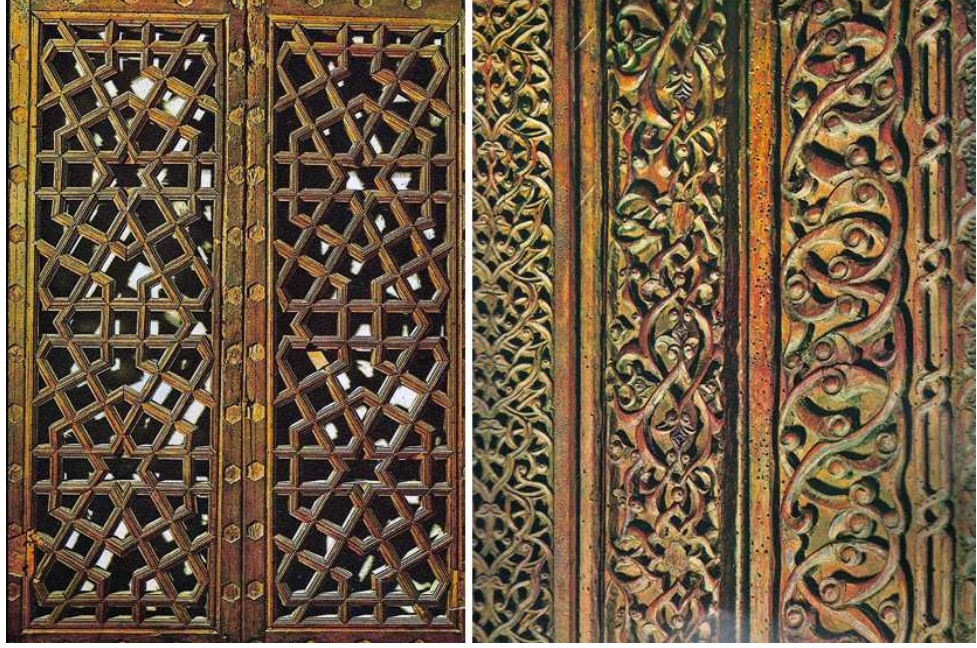
Resim: 18 adet

Özet:

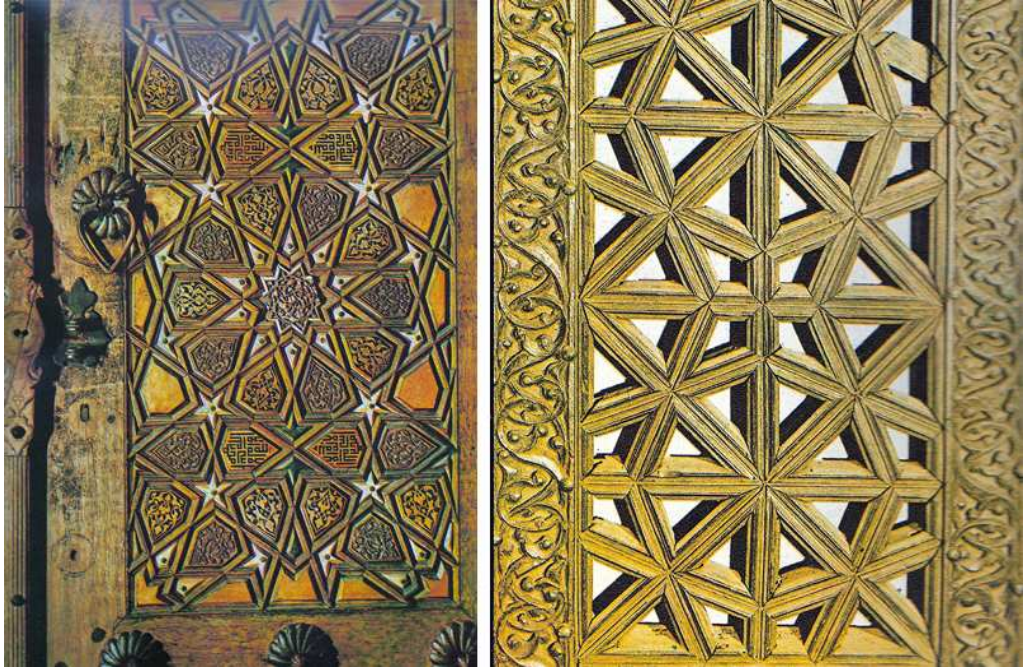
Selçuklular ağaç işçiliğine büyük ilgi göstermiş, minber, kürsü, rahle ve çekmece gibi bir çok ağaç eseri meydana getirmişlerdir. Osmanlılarda ağaç işçiliği ile uğraşan sanatkârlara nahhât adı verilmiştir. Tahta oymacılığına naht denilirse de ehl-i hiref defterlerinde kayıtlara rastlanmamıştır. Osmanlılar Selçukluların uyguladıkları oyma, şebekeli oyma tekniklerinden sonra geçme (kündekari) tekniğini geliştirmiştir. Ardından buna tahta kakma, gömme ve sedef mozaik teknikleri de eklenmiştir. Bezeme olarak Rumili kompozisyonlar ve çiçek motifleri kullanılmıştır.

XVI. – XVII. yy.larda Topkapı Sarayında ağaç işçiliği atölyeleri kurularak pek çok sanatçının yetişmesi sağlanmıştır. Bu yüzyılda Kur'an ve cüz mahfazaları ile rahleler yapılmıştır. XVIII. yy.da sanatın her dalında kendini gösteren Barok-Rokoko etkisi ağaç işçiliğinde de kendini göstermiştir. Ahşap, mimaride de kendini göstererek Ahşap camiler ve Türk evlerinde de başarılı örnekler yer almaktadır. Yazının sonunda 7 madde halinde notlar bulunmaktadır.

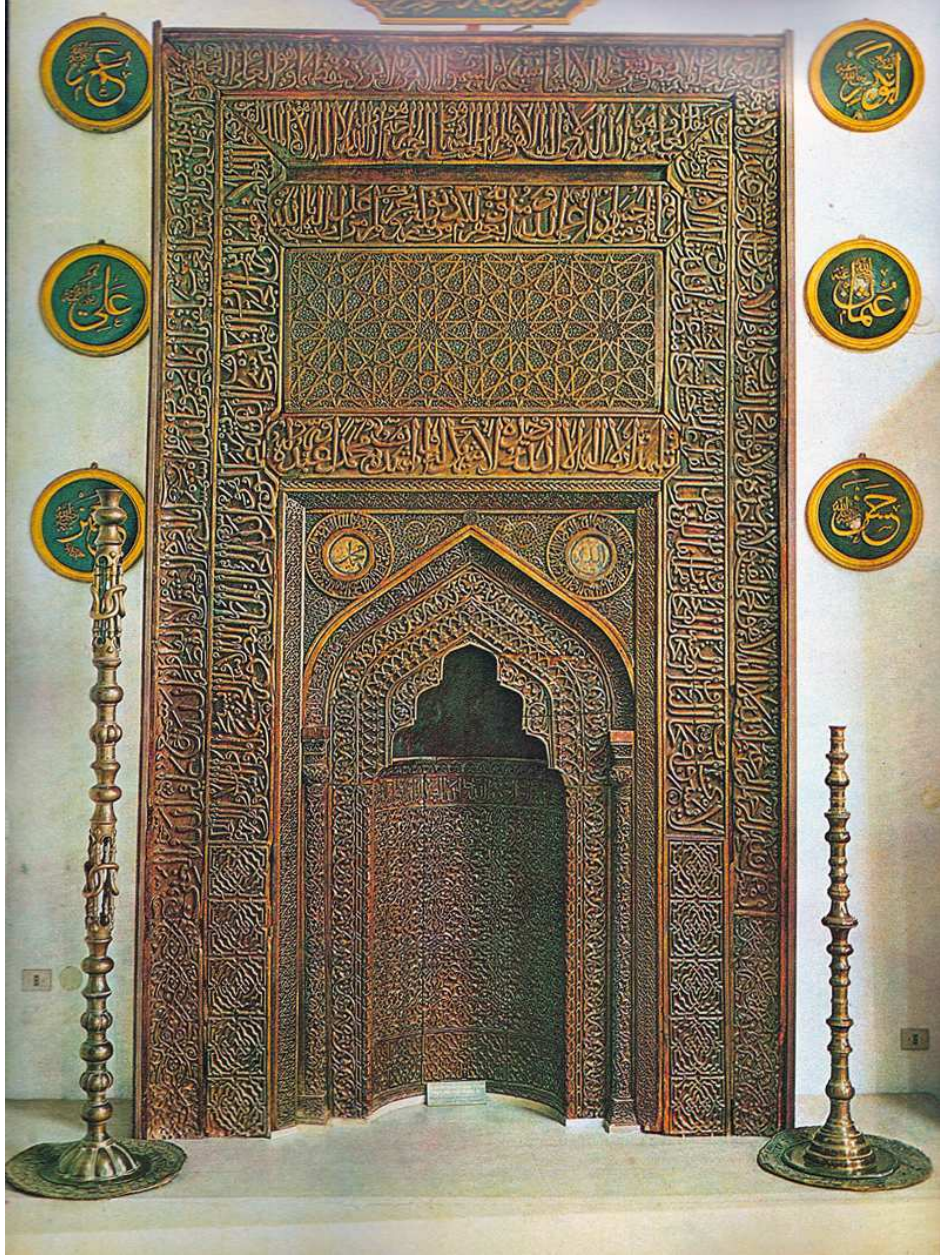
Resim 440 Anadolu Selçuklu Ağaç İşçiliği

Resim 441 Kafes şeklinde yapılmış pencere kanadı

Resim 442 Taşkınpaşa Cami, ağaç işi oyma minber

1.3.1.2. Ağa Sedefkâr Mehmet

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Sayı: 3

Yıl: Aralık 1974

Sayfa: 32 - 37

Resim: 2 adet

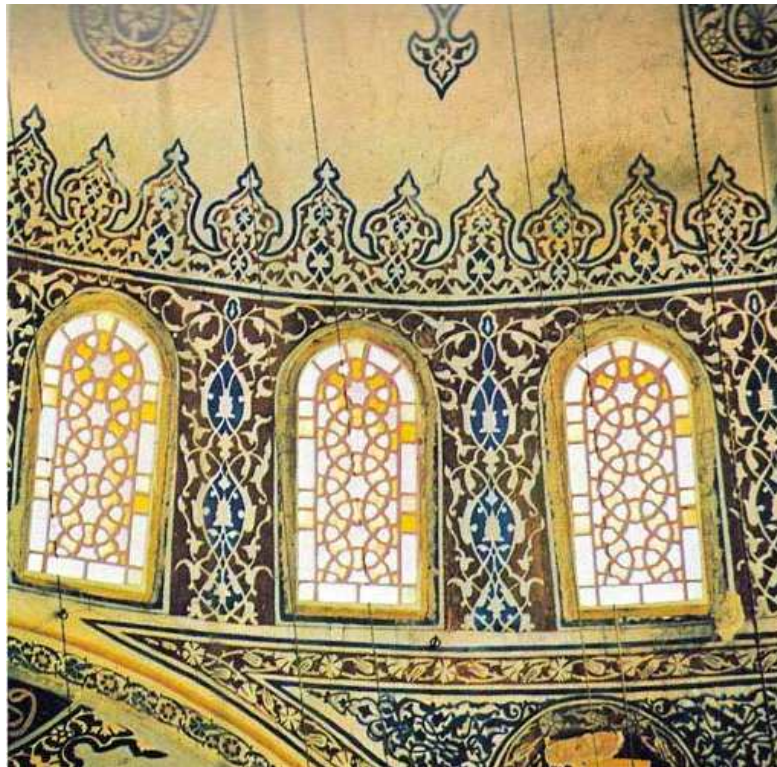
Özet:

Sultan Ahmet, kendi adına yaptıracığı Camii'in inşası için bina nazırlığını güvendiği adamlarından Darüssaade Ağası Mustafa Ağa'ya verirken, işin yapımını da klasik devir Türk mimarisinin bütün inceliklerine vakıf bir ustaya, Sedefkâr Mehmet Ağa'ya vermiştir. Mehmet Ağa aslında bir sedefkâr idi. Bu nedenle eserini kuyumcu titizliği ile işlemiş ve tezyini etmiştir. Mehmet Ağa, İbrahim Paşa Sarayını, Topkapı Sarayında Enderun Camii yanındaki köşkü tamir etmiştir. 1611'de Tophane çeşmesini, 1612'de Bostancıbaşı Abdullah Ağa'nın İstavroz bahçesindeki camiini, 1613'de de Tersane Kasrını yapmıştır. 1610'da da Kâbe'nin tamir işinde Mehmet Ağa'ya verilmiştir. Mehmet Ağa'nın ikinci ve en büyük eseri ise Sultan Ahmed Camiidir. Sedefkâr Mehmet Ağa, musikişinas, sedefkâr ve mimardı. Sedef işçiliğinde onun imzasını taşıyan bir eser bulunamamıştır. Ancak Saray geleneklerinde Sultan I.Ahmed tahtının onun eseri olduğu söylenmektedir. Birde Sultan Ahmed Camii kapılarının onun eserlerinden olduğu söylenmektedir.

Resim 443 Sultan Ahmet cami

Resim 444 Caminin vitrayları

1.3.1.3. Türk Sanat Tarihinde Oyma Sanatı Üzerine

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Tülây Ölez

Sayı: 3

Yıl: Aralık 1974

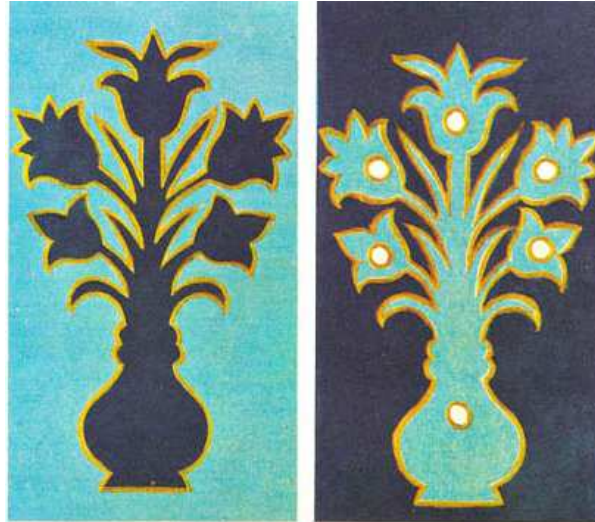
Sayfa: 74 -78

Resim: 2 adet

Özet:

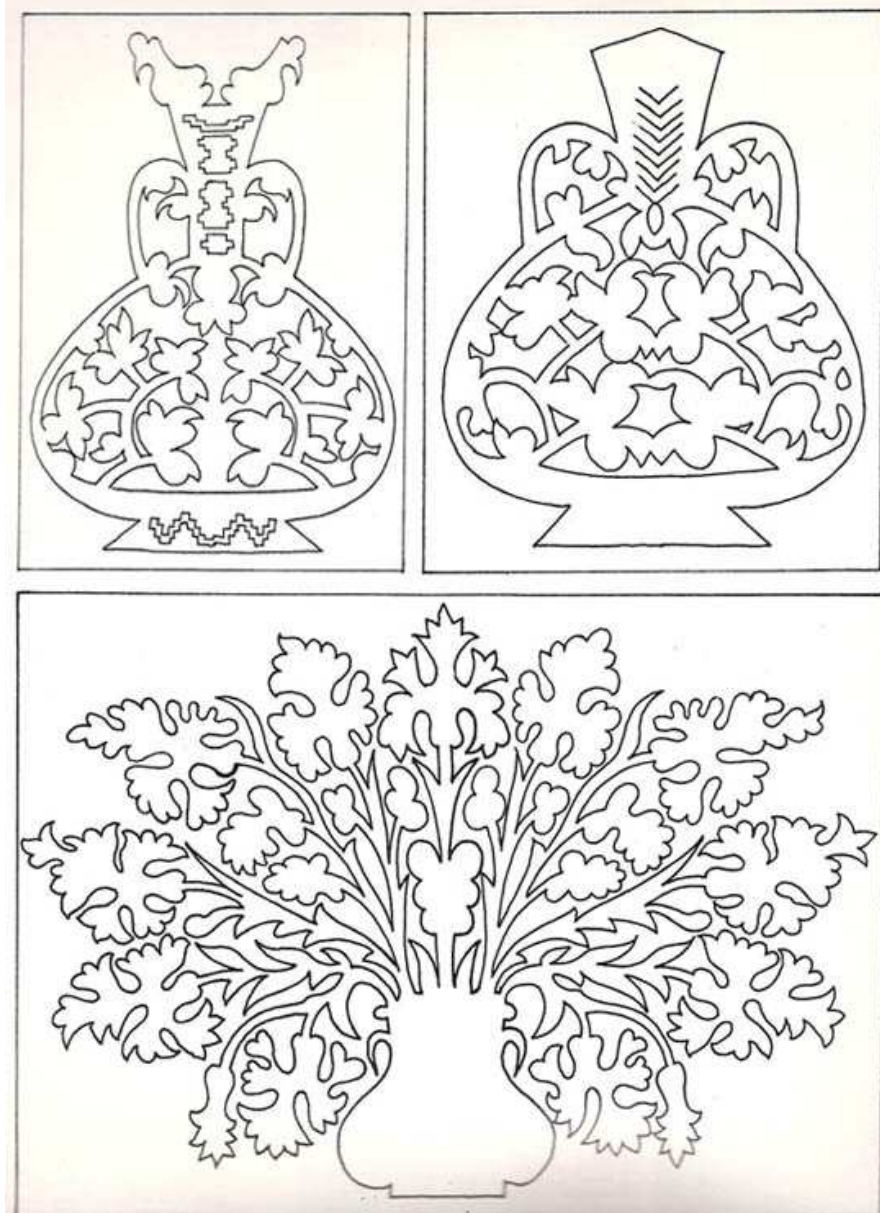
Selçuklular döneminde oyma eserlerimizin en değerlilerini oluşturan minberler, sandukalar, rahleler, kapı ve pencere kanatlarına rastlanılmaktadır. Özellikle tahta üzerine yapılan oymalar incelik bakımından nadide örneklerle süslüdür. Bu eserleri yapanlara Neccar denilmekteydi. Oymacılık sanatı XV. yy.da en değerli örneklerini vermiştir. Kâğıt oymacılık dalında XVII. yy.da yaşamış Bursalı Fahri, Defterdar Ali ve Süleyman isimindeki sanatçılar bulunmaktaydı. Ayrıca XVIII. yy.ın başlarında yaşamış olan Gazneli Mahmud, hazırladığı eserini Sultan III. Ahmed'e takdim etmiştir. Bu eser İ.Üniversitesi Kütüphanesi T.Y.5461 No. İle saklanmaktadır.

Resim 445 Dr. Süheyl Ünver Arşivi 235 no'lu defter "Oymalar"

Resim 446 Paris Biblio teknasional’de bulunan oyma örnekler

Resim 447 Leidan Kütüphanesi “Hollanda” 797 no’lu kitaptan oyma örneği

1.3.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler

1.3.2.1. Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonunda Yer Alan Billur Eserler

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Sayı: 7

Yıl: Nisan 1982

Sayfa: 95 - 96

Resim: 4 adet

Özet:

Billur eserler, nazik parçalar olduğundan günümüze bunlardan az örnek gelmiştir. Billurlar gümüş eserlerle beraber Saray'da zaman zaman sergilenmiştir. Bu küçük koleksiyonda Bohemia kristalleri önemli bir yer tutar. Enerken örnekleri XIV. yy.da görülür. Bu devirde Venedik'ten çift renkli cam tekniğinin girmesiyle ince cidarlı, saydam cam kaplar yapılmıştır. Derin kazıma tekniği ile ortaya çıkan bu tip cama Bohemia Kristali dendi. Koleksiyonda bu teknikte yapılan eserler ve çek kristalleri de yer almaktadır.

19. yy. ortalarında overlay tekniğinde kesme kaplar yapılmıştır. Yarı saydam renk genellikle yakut rengi zemin üzerine tatbik ediliyordu. Bu örneklerden kapaklı kâseler, bardaklar, sürahiler Saray koleksiyonunda görölmektedir. Ayrıca Venedik, İrlanda kristallerinden örnekler vardır. Sultan Abdülhamit'e hediye yapılmış Viyana cam vazoları üzeri renkli mine tezyinatlıdır. Fransız kristalleri içinde Paris'te yapılmış bir sürahi dikkat çekicidir.

Resim 448 Kandil sürahi

Resim 449 Kristal kapaklı kâse

Resim 450 Kristal sürahi, bardak ve tepsi, Rus XIX. yy.

Resim 451 Kristal sürahi ve bardak, Bohem XIX.

1.3.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.3.3.1. Avrupa Porselenleri

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Sayı: 7

Yıl: Nisan 1982

Kaynak: Saray Arşivi

Sayfa: 97 -100

Resim: 6 adet

Özet:

Sarayda Çin ve Japon porselenlerinden sonra zenginlik bakımından 5000 parça ile Avrupa porselenleri ikinci sırayı almaktadır. Bu porselenler Sultan I. Abdülhamit devrinde hazineye girmişlerdir. Sultan II. Abdülhamit porselenlere karşı büyük ilgisinden dolayı Yıldız Sarayında bir porselen fabrikası kurmuştur. Topkapı Sarayı Müze haline getirildikten sonra Sultan II. Abdülhamid'in koleksiyonunu da Saray'a devredilmiştir.

Saray'da mevcut gümüş ve billur eserlerle birlikte Avrupa porselenlerinin teşhir işi tamamlanarak 1928 senesinde hazinenin 1. salonunda ziyaret edilir hale getirilmiştir. 1946 senesinden itibaren Saray'ın mutfaklar bölümünde Çin ve Japon porselenleri ile birlikte Avrupa porselenleri beraber sergileniyordu. 1972 senesinde bu bölümün yalnız Çin ve Japon porselenlerine tahsis edilmesi ile Avrupa porselenleri teşhirden kaldırılmıştır. Saray koleksiyonunda XVIII. – XIX. yy.lara ait Alman, Viyana, Fransız, Rus porselenleri ile Avrupa fayansları bulunmaktadır. Koleksiyonun diğer bölümünü Rus porselenleri oluşturmaktadır. I.Nicola damgalı XIX. yy.a ait sofrta takımları ve vazolar St. Petersburg imalatıdır. Saray koleksiyonunun diğer bölümü Avrupa fayanslarıdır. Önemli bir grup Sultan I.Abdülhamid'e Polonya Kralı Stanislaus Poniatowski'nin 1778 senesinde hediye olarak gönderdiği Varşova Fayans'ı sofrta takımlarıdır. Hollanda'da Delft şehrindeki imalathanede yapılmış 1691 – 1721 tarihli fayans matara önemli parçadır. İtalya'da Sovona'da, Falco imalatı fayans ibrik ilginçtir. Bunlardan başka saray koleksiyonunda pek az olarak İngiliz, Fransız ve İspanyol fayanslarından örnekler görülmektedir.

Resim 452 Porselen vazo, 1816

Resim 453 Bisküvi porselen borazancı heykeli 1895

I.3.3.2. Haliç İşi Denilen İznik Çinileri “Asuman Kolsuk”

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Sayı: 5

Yıl: Ocak 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 52-57

Resim: 14 adet

Özet:

Türk çiniciliğın Osmanlı İmparatorluğu devri incelendiğinde, Selçuklu sanatında olduğu gibi, genellikle duvar kaplamalarında süsleme olarak kullanılan kâşi'lerin konu olarak ele alındığı görülür. Cami ve türbelerde bulunan çini kandiller de buldukları binaların inşa yıllarına göre incelemeye alınmıştır. Prof. Dr. Oktay Aslanapa 1964 yılında İznik'te eski çini fırınları çevresinde yaptığı kazılarda 14. yy. Milet İşi olarak adlandırılan kırmızı hamurlu çinilerin İznik'te imal edildikleri kesin olarak belli olmuştur.

Yine, Aslanapa bu 14.yy. kırmızı hamurlu keramiklerden sonra, 15. yy. da beyaz sert hamursan porseleni andıran mavi – beyaz keramiklerle yeni bir devrin başladığını Haliç İşi diye tanınan spiral kıvrık dallar küçük yaprak ve çiçeklerle dekorlu ayrı bir grubunda bunların arasına girdiğini, sonra mavi – beyaz renkle birlikte firuze renginde yer aldığını görüldüğünü kaydeder. Bizans döneminde Haliç'te tuğla yapıldığı için buraya Keramitya denilmiştir. Kiremit imalâthanelerinin olduğunu Evliya Çelebi yazmaktadır. Eyüp'te de çömlekçilik yapıldığından bahsedilmektedir. Kısaca Haliç'te, Eyüp'te çömlekçi, Hasköy'de tuğla ve kiremit imalathaneleri 17. ve 18. yy.larda faaliyet göstermekte idiler.

Resim 454. 16.yy. İznik tabak

Resim 455 16. yy. ikinci yarısı İznik tabak

Resim 456 Kandil 16. yy. ikinci yarısı İznik

Resim 457 Mavi-Beyaz Haliç işi Vazo 16.yy

Resim 458 Mavi-Beyaz Haliç işi Kâse 16.yy.

1.3.3.3. Selçuklu Devri Kubâd-Abad Sarayı Çini Süslemeleri

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Mehmed Önder

Sayı: 5

Yıl: 1977

Sayfa: 104 -107

Resim: 10 adet

Özet:

Anadolu Selçuklu Sultanı I.Alaaddin Keykubat (1219 – 1237) Konya dışında yazlık iki saray yaptırmıştı. Beyşehir Gölü sahilindeki saraya (Kubad-abad) adını vermiştir. 1949 – 1952 yılları arasında, Konya Müzesi Müdürü olan M.Zeki Oral Kubad-abad sarayları kalıntılarında araştırmalar yapmış, duvarlarını süsleyen çinilerden bazı parçalar bulmuş ve yayınlamıştır. 1968 yılına kadar süren çalışmalar sonunda, Kubad-abad Sarayı kalıntıları tamamen ortaya çıkarılmıştır. Sarayın duvarlarını süsleyen desenli, yazılı ve figürlü çiniler, Konya Çini Eserler Müzesinde toplanmıştır. Çinilerin en önemli özelliği, çiniler üzerindeki figür zenginliğidir. Sultan ve yakınlarını ifade eden figürler, bağdaş kurmuş durumda resmedilmiştir. Çinilerde ayrıca kudret timsali çift ve tek başlı kartallar, uzun ömür, şifa ve kötü ruhları defedici dragonlar, kuşlar, balıklar, filler, tavus kuşları, çeşitli av hayvanları çeşitli örnekleri ile görünürler. Büyük Selçuklular yolu ile Anadolu Selçuklu sanatına giren ve Asya geleneği bu figürler, Kubad-Abad sarayı çini süslemelerinde en gelişmiş ve çeşitli örneklerini vermiştir.

Resim 459 Bağdaş kurmuş figür

Resim 460 Ayakta insan figürü

Resim 461 El-Sultan yazlı çini

Resim 462 Harpi figürü

1.3.3.4. Topkapı Sarayı Müzesinde Yer Alan İstanbul Cam ve Porselenleri

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Sayı: 7

Yıl: Nisan 1982

Sayfa: 90-92

Resim: 7

Özet:

İstanbul cam ve porselenleri Topkapı Sarayı'nın mutfaklar bölümünde Helvahâne Mescidi denilen binada teşhir edilmektedir. Koleksiyon, 900 porselen, 700'den fazla cam ve 250 kadar lüleci çamurundan yapılmış eserlerden ibarettir. Bunlar çeşitli yollardan müzeye girmiştir. Yıldız porselenleri ve cam eserlerin bir kısmı Yıldız Sarayından İstanbul Arkeoloji Müzesine oradan Topkapı Sarayına devredilmiş, kandiller ise türbelerden getirilmiştir. Sonraları satın almak suretiyle bazı eserler bu koleksiyona dâhil edilmiştir.

Resim 463 Lüleci çamurundan yapılmış eserler. Kapaklı hokka, ibrik

1.3.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.3.4.1. Anadolu'da Halı Kilim Demek

Yazar: Mehmet Önder

Sayı: 1

Yıl: Haziran 1973

Sayfa: 92 -101

Resim: 11 adet

Özet:

Anadolu'nun halıları, kilimleri, renkleriyle, motifleriyle dokunduğu bölgenin karakterlerini taşımaktadır. Anadolu halılarında bölgenin özelliği renklerde kendini göstermektedir. Türk halılarında daha çok kırmızı renge önem verilmiştir. Türklerin bu asil rengi, halılarda zenginliği, saadeti ve sevinci ifade etmiştir. Desenler, renkler ustaca uydurulmuştur. Tatlı bir sadelik içinde istif edilmişlerdir. Anadolu Selçuklu halılarının geometrik bir düzen içinde simetrik çengelli, yıldız ve stilize edilmiş bitki motifi bazen kufi bordürlü örnekleri, Osmanlı döneminde gelişme olanağı bulmuştur. Anadolu halı desenleri arasında er biri ayrı anlam taşıyan stilize hayvan ve bitki motifleri yer almaktadır. Cami, mescit ve evlerde ibadet ve namaz için dokunan seccadelerdeki desenler ise daha çok dini anlamlar taşırlar.

Resim 464 XV. Yy. Anadolu halısı

Resim 465 XVII. Yy. Konya halısı

1.3.4.2. Saf Seccadeler

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Ùlkü Bilgin

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Bilgin

Resim: 20 adet

Özet:

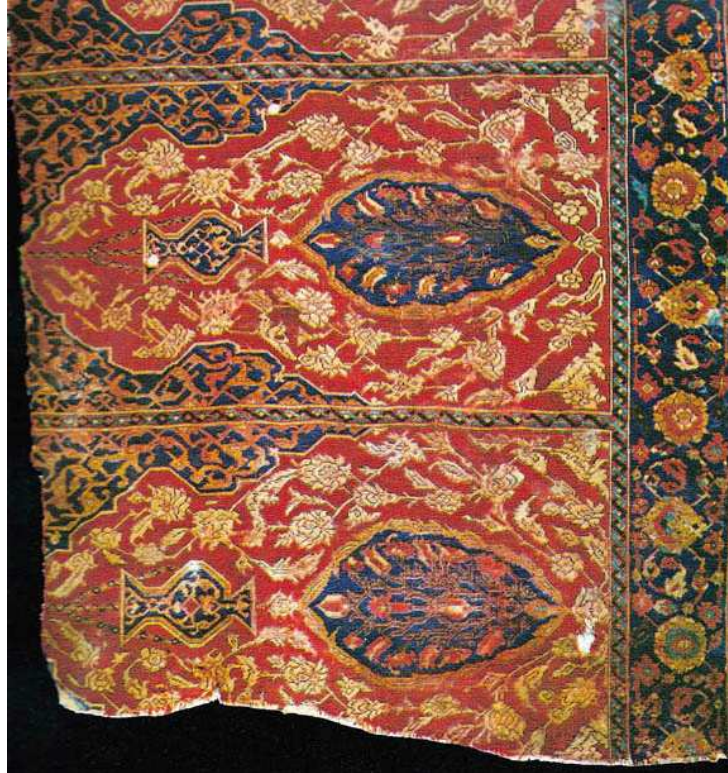
En güzel örnekleri Türk halı sanatı içinde bulunan seccadeler, isim olarak Arapça “secde etmek” fiilinden türetilmiştir. Bu yaygıların bir ibadet gereci olarak kullanılması Hz. Muhammed zamanından sonra başlamıştır. Fakat tam olarak nasıl ortaya çıktığı konusunda kesin bilgiler elde edilememiştir. Gerek bitkisel, gerek geometrik desenleriyle taban halılarından büyük farklılıklar göstermeyen seccadelerde yeşil renk kullanılmıştır.

Dünya halı sanatı için en erken tarihli halı ve seccadelerden oluşan zengin bir koleksiyona sahip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi seccadeleri arasında, yan yana mihrap dizilerini içeren seccadeler bulunmaktadır. Bu seccadeler “saf seccadeler” olarak anılmaktadır. En eski saf seccade örneği 14.yy.dan kalan, Selçuklu devri Türk halıları için tipik olan kûfi yazıyı andıran desenli seccade örneğidir. Koleksiyondaki 16.yy. verilerinde, yazıyı andıran desenler kaybolur ve natüralist desenler ortaya çıkar. 16.yy. seccadelerinde Rûmilerle süslü kandiller yerine, 17. yy. ise gerçek kandiller görülür. Seccadeler de diğer el sanatlarında olduğu gibi klasik devrini 16. yy.da yaşamıştır. Giderek halı ve seccadelerdeki desenlerin şemazite olması, yeni desenler yaratamama, eskilerin taklit edilmesi, sentetik boyaların Türkiye’ye girmesiyle Türk – Halı sanatında gerileme başlamıştır. Kalitesinden çok şey kaybeden Türk halıları, günümüzde Anadolu’nun çeşitli yerlerinde ve özellikle Hereke halı atölyelerinde eski görkemine kavuşmaya başlamıştır.

Resim 466 Sinekli Gördes 18.yy

Resim 467 16. yy. Uşak

1.3.5. Ebru Sanatı Konulu Makaleler

Bu dergide ebru sanatı ile ilgili makale bulunmamaktadır.

1.3.6. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.3.6.1. Hat Sanatı

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Şule Aksoy

Sayı: 5

Yıl: Ocak 1977

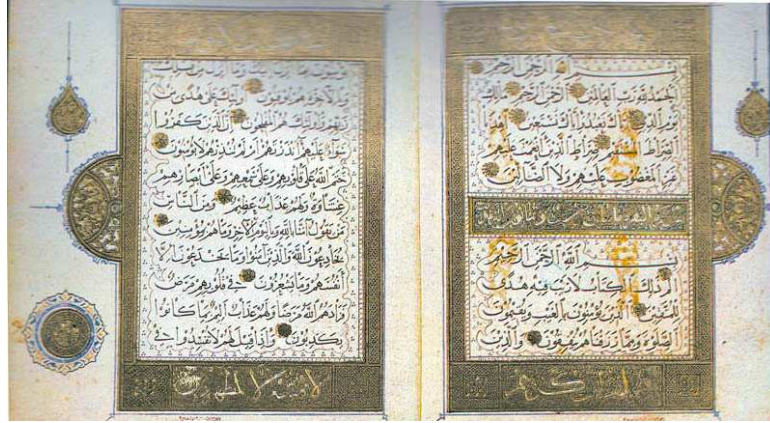
Sayfa: 115 – 137

Resim: 22 adet

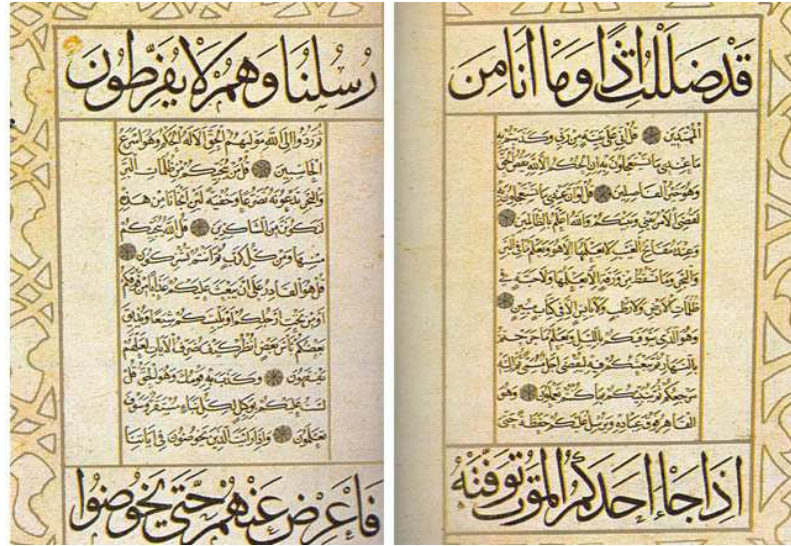
Özet:

İslam sanatlarının en güzellerinden birisi olarak kabul edilen yazı, Türk sanatçılarının elinde dekoratif bir sanat olarak en yüksek dereceye ulaşmıştır. XIII. yy.da Türk asıllı Yakut al-Mus'tasımı'nın yazı alanında görülmesi ile yazı sanatı yeni bir görünüme kavuşmuştur. Yakut al- Mus'tasimi' den önce ilk gelişmesini tamamlayan yazı altı ana çeşitle (sülüs, nesih, muhakkak, reyhani, tevkii, rik'a) kaidelere bağlanmıştı. Daha sonra gelen sanatçılar Şeyh Hamdullah, Hafız Osman, Hasan Efendi, Mustafa Rakım Efendi, Şevki Efendi, Mehmet Esat, Yesari, Yesarizade Mustafa İzzet yazdıkları yazılar ile Türk Hat sanatına değerli eserler bırakmışlardır.. Hattatlar zaman zaman Kur'an, hilye, levha gibi kalıplaşmış yazılar yerine arap harflerini yaratıcılıkları ile birleştirerek resim yazı dediğimiz levhaları yapmışlardır. Bu tür yazıların en yaygınları camilerde görülür. Kandil, çifte vav, ibrik, başlık resimleri de sık sık kullanılmışlardır. Yazı resimlerde amaç, dekoratif ve soyut bir sanat özelliğine varmaktır.

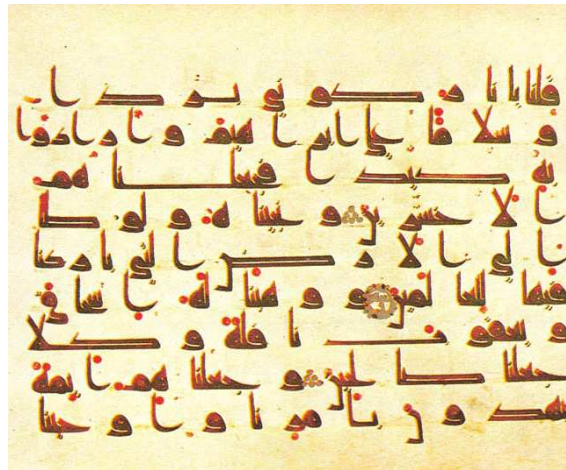
Resim 468 1286 Yakut El- Mustasimi “Kurani Kerim”

Resim 469 Nesih ve sülüs hat ile yazılmış Ahmet Karahisari’ye ait Surei Enam

Resim 470 IX. Yy. Abbasi Devri Cüz-ü Şerif Kufi Hat

1.3.6.2. Selçuk Türkleri Besmelelerinden Birkaç Örnek

Yazar: A. Süheyl Ünver

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 30 – 35

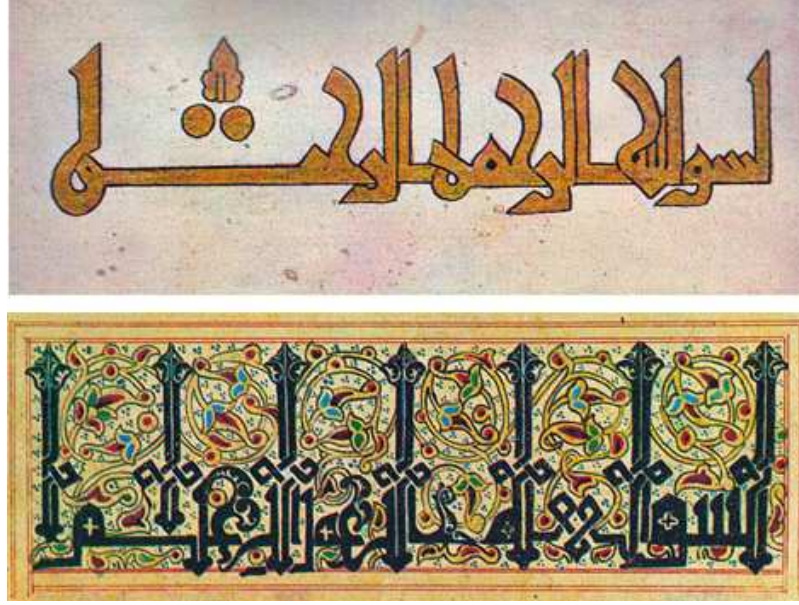
Resim: 10 adet

Özet:

Bugün İstanbul ve Türkiye kütüphanelerinde ve müzelerde onbeş bin kadar Türk minyatürü üzerinde yerli ve yabancı uzmanlarca çalışıldığını yeni araştırmaların yapıldığını görmekteyiz. Renkli ve renksiz örneklerin verildiği yazı çeşitleriyle kitapların başına birer İslam’i tılsım gibi ve mutlaka uğur getirileceğine inanılan ve hepsi değişik ve çoğu nefis bir suretle yazılmış Besmele ibaresidir. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver kızı Gülbün Mesare ile birlikte meydana getirdiği koleksiyonlardan birkaç besmeleyi bu yazıda açıklamaktadır. Birincisi Zahir-i Harezmişahiye başındaki besmele, Kûfi tarzında ve siyah mürekkepledir. İkincisi Peygamber efendimizin hadislerinin manaları adlı eserin başındaki Kufi ve Hendsi şekilli besmeledir. Üçüncüsü, bir risaleler mecmuası içinde yer alan Selçuk Kufisi ile yazılmış besmeledir. Dördüncüsü, başında bitişik harflerle zemin süslü besmeledir. Beşincisi, temellük kitabeli eserin besmelesidir. Altıncı besmele İbn-i Sinan’ın “kitab-üş-şifa” adlı eserinde yer almaktadır. Yedinci besmele Ali Bestami’nin eserinde görülen ibaredir.

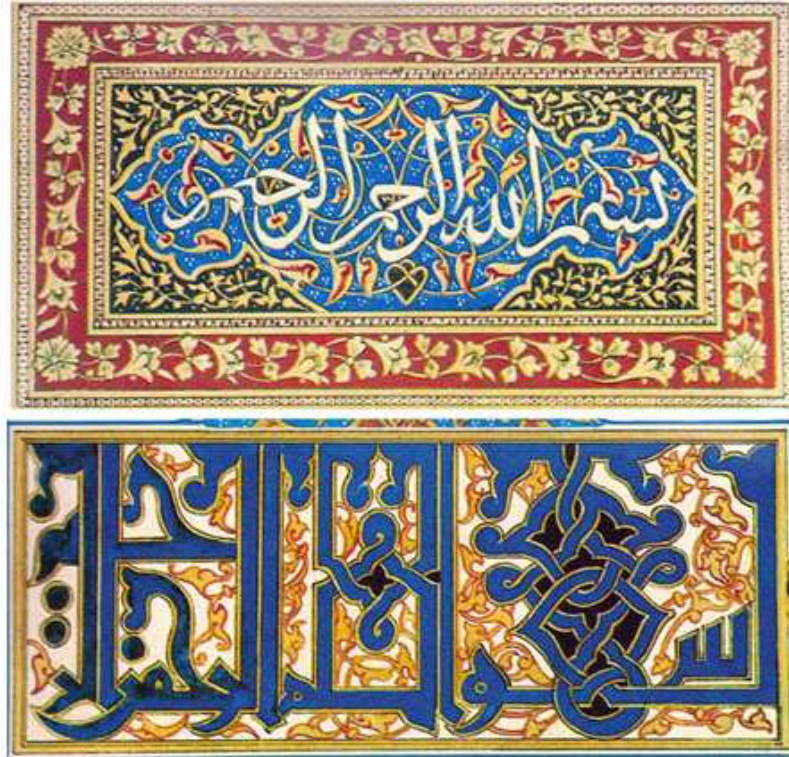
Resim 471 Zahir-i Harzemşah başındaki besmele Ayasofya 1290

Resim 472 Kufi yazı ve Hendsi süslerle besmele

Resim 473 İbni Sina'nın "Şifa" kitabı "Besmele" 1275

Resim 474 Ali Bestami eseri 1455

1.3.6.3. Türk Sanatında Aynalı Yazılar

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Cahit Avcı

Sayı: 5

Yıl: Ocak 1977

Sayfa: 20 – 33

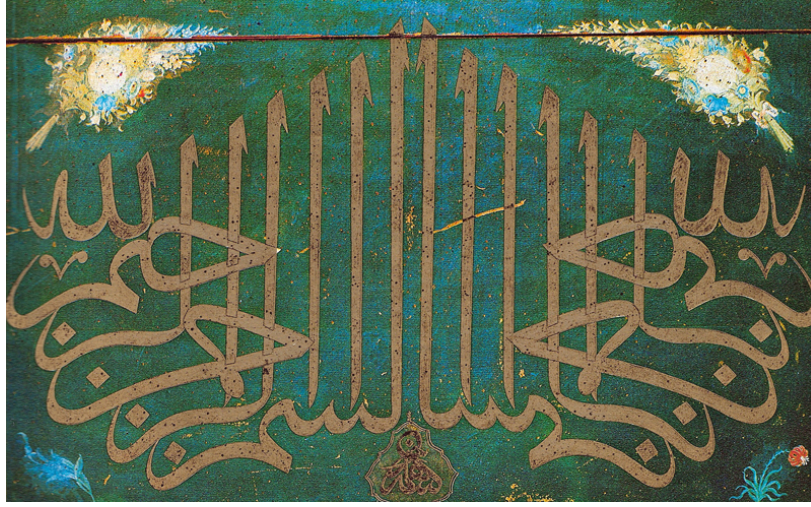
Fotoğraf: Sami Güner

Resim: 20 adet

Özet:

Başlangıçta dini amaçla gelişen, sonra başlı başına bir sanat haline yazı; Müslüman Türklerde büyük saygınlık görmüştür. Türk hat sanatında görülen Aynalı yazıda düzenleme, harflerin basit ve birbirine karşıt olarak dizilmesi değil, harflerin birleştirilmesi sonucu meydana gelmektedir. Bir çizgi sanatı olan yazı, yine bir çizgi sanatı olan aynalı tarzın güzel örneklerini vermiştir. Aynalı yazılar daha çok hilyeler ve levhalarda düz ve istif halinde; cami, kandil, ibrik, taç, kavuk, sikke, tuğra, kuş, aslan gibi değişik şekillerde görülmektedir. Ayrıca çiçek, meyve, yaprak şekilleri içinde dekore edilerek ayrı bir yazı zenginliği ve estetiği içerisindedirler. Aynalı yazı örneklerine Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde, camilerde, diğer müzelerde ve özel koleksiyonlarda rastlamak mümkündür. Bu tür aynalı yazan hattatlardan birkaç isim sayabiliriz. Hattat Mustafa Rakım, Hattat Hakkı Bey, Hattat Şefik Bey, Alaaddin Bey, Mehmed Abdülaziz Efendi bunlardandır.

Resim 475 III. Sultan Ahmet tahta üzerine yıldızlı çifte Besmele

Resim 476 Halifelerin isimleri çift karşılıklı "Hamdi" imzalı

Resim 477 "İnna halakna el insan"

1.3.7. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.3.7.1. Cilt Sanatında Kumaş

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 4

Yıl: Haziran 1976

Fotoğraf: Reha Günay

Özet:

İslam dünyasında, yazma eserlerin cilt kapaklarının kaplanması 8.yy.dan beri kullanılan malzemelerin başında deri gelmektedir. Derinin yanı sıra fildişi, bağa, sedef, altın, gümüş plaka ve kumaş kitabın kaplanmasında kullanılmıştır. Yazma eserin bu tür malzemelerle ustaca bezenmiş kabı, dönemin deri ve altın işçiliği, kuyumculuk, oymacılık, dokuma ve işleme, tezhip ve tasvir, çini ve keramik sanatları için özellikle yazma eser tarihliyse veya herhangi bir şekilde tarihlenebiliyorsa önemli bir belgedir. Bu yazıda konu edilen kumaşla kaplı cilt kapakları Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinden seçilmiştir. Kumaş, cilt kapağının içini ve dışını kaplamada kullanılmıştır. Bu kumaşlar eserin cildi için özel olarak dokunmamıştır. Eserin onarım gördüğü veya yazıldığı yıllarda ait olduğu çevrede kullanılan kumaşların parçalarıdır. En eski örneği fetvalarla ilgili bir esere aittir. 775(1373) yılında İbrahim b. Ahmed el-Halebî tarafından kopya edilen eser, Memluk Sultanı Kalavun'un torunu Eşref Şaban b.Hüseyin için hazırlanmıştır.

Saray koleksiyonunda konuları tıp, mantık, felsefe, ahlak, gramer ile ilgili Arapça ve Farsça yazılmış bir grup yazmanın ciltleri ipek kadife ve desenli atlas kumaşlarla kaplanmıştır. Saray koleksiyonundaki kumaş ciltler, İslam kumaş sanatı için değerli belgelerdir. Özellikle erken dönem Türk kumaşlarının özgün örnekleri arasında bulunmaktadır. Kumaşla kaplı ciltler üzerindeki araştırma, cilt, tezhip, tasvir, hat, maden, dokuma, işleme, çini, keramik sanatı gibi konularda bugüne kadar bilinenler üzerinde tekrar düşünmek, bilinenleri tazelemek, yeni konular üzerinde araştırma yapabilmek için müze, kütüphane ve arşiv çalışmalarına ağırlık vermenin gerekli olduğunu göstermiştir. “

1.3.8. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.3.8.1. Âşık Çelebi ve Millet Kütüphanesi Ali Emiri Efendi Vakıf Kitapları Arasında Bulunan Minyatürlü ME-ŞA'İRÜ'Ş – ŞU'ARA

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Mehmed Serhan Tayşi

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

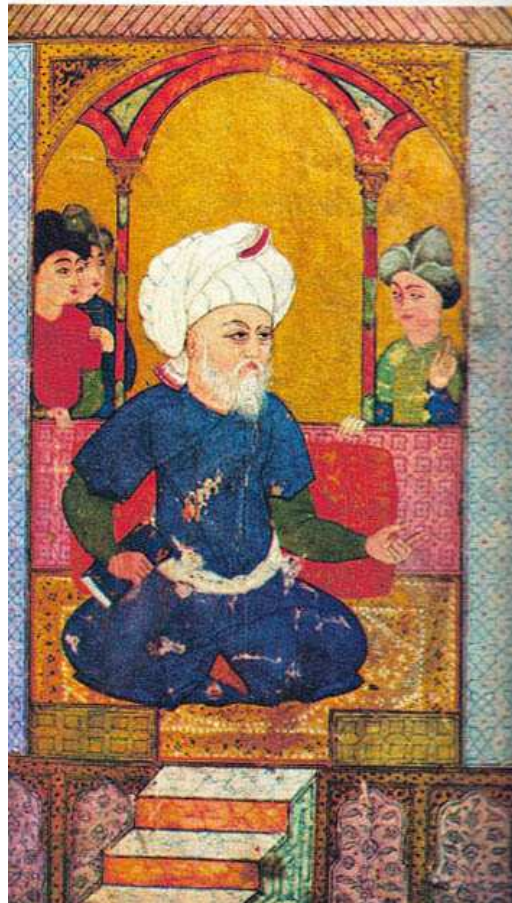
Resim: 26 adet

Özet:

Bu yazının tez konuları arasına alınmasındaki amaç eserde yer alan minyatürlerdir. İçinde tam 74 minyatür vardır. Eserlerin ebatları 150 X 245 (80 X 170) mm.dir. Eser, 388 yaprak, 23 satır olup, sarı renkli Hind Abadi kâğıdı üzerine rik'a yazısıyla yazılmıştır. Eserde Sultan Yıldırım Beyazid'e ait minyatürler de yer almaktadır.

Tezkirecilik, bir edebiyat türü olarak Osmanlı-Türk Edebiyat Tarihi içinde son derece önemli bir yere sahiptir. Genellikle şairlerin biyografilerinden örnekler bulunan kitaplar hakkında kullanılan deyimdir. Divan edebiyatı türü olarak ele alınabilen “tezkireler” Arap ve İran edebiyatından Türk kültürüne geçerek Türk zevki ve üslubu içinde biçimlenmiştir. Âşık Çelebi, XVI. yy.ın ünlü Türk şair ve münşi'lerindedir. Ününü şairliğinden çok kaleme aldığı “Şairler Tezkiresi” (Meşa'irü'ş – şu'ara) ya borçludur. Asıl adı “Pir Mehmed”dir. “Âşık” adı onun şiirde mahlasıdır. Tezkire'de tam 424 şairin biyografisine yer verilmiştir. Ayrıca eser Türkçe sözler, deyimler, cinaslar, atasözleri, folklorik malzeme vermesi nedeniyle, Türk dili araştırmaları açısından çok değerli bir kaynaktır. En mükemmel nüshası “Millet Ktb. Ali Emiri Efendi Manzum Blm. Nr. 772) de kayıtlı minyatürlü, tezhipli nüshadır. almaktadır.

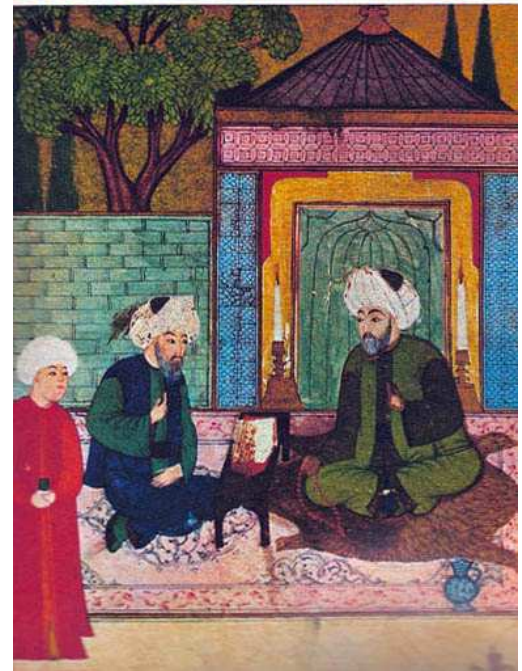
Resim 478 Aşık Çelebi'nin minyatürü

Resim 480 Tacizade Sadi Çelebi

Resim 481 Tacizade Sadi Çelebi

1.3.8.2. Bilim ve Sanat Tarihi Bakımından Sabuncuoğlu Cerrahiyesi

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: N. Şehsuvaroğlu– Gönül Güreşsever

Sayı: 4

Yıl: Haziran 1976

Sayfa: 44 - 51

Resim: 3 adet

Özet:

15. yy.da Osmanlı' lar bilim ve sanatta, teknikte ileri düzeydedir. Bunun pek çok kanıtları vardır. Bunlardan biride bir cerrahi yazmadır. Genellikle bir doğu resim tekniği olan minyatür, Anadolu Türkü' nün elinde kendi kişiliğini belirlemiş ve birkaç Anadolu Türk Minyatür ekolü kurulmuştur. Osmanlılarda Bursa, Edirne ve İstanbul hatta Amasya, Konya minyatür ve tezhip ekolleri de birbirinden farklıdır. Bu iddiaların en güzel kanıtı Sabuncuoğlu Cerrahiyesi'nin bugün bilinen farklı üç nüshasının minyatürleridir. Bilim ve sanat tarihindeki bu önemi nedeniyle Cerrahiyet al- Haniye adlı eseri bu yazıda incelenmiştir. Sabuncuoğlu Şerafeddin Hayatı ve Eserleri, Akabadin Tercümesi, Kitab-ı Cerrahiyet al- Haniye, Mücerrebname, Kitab-ı Cerrahiyet al Haniye Nüshalarının farkları yazıda gözden geçirilmektedir.

Resim 482 Şifa konulu minyatür

1.3.8.3. Emir Hüsrev Dehlevi ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde Bulunan Minyatürlü Eseri

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Zeren Akalay

Sayı: 5

Yıl: 1977

Sayfa: 8 - 19

Resim: 15 adet

Özet:

XIII. yy. sonlarında, XIV. yy. başlarında Hindistan'da Delhi Türk Sultanlarının saray şairi olan Emir Hüsrev Dehlevi'ni babası bir Türktür. Emir Hüsrev'in en çok tanınan ve XV. yy.da minyatürlerle süslü pek çok kopyası yapılan eseri, beş hikâyeden oluşan Hamse'dir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emir Hüsrev'in minyatürlerle süslü eserlerini içeren zengin bir koleksiyona sahiptir. Emir Hüsrev Dehlevi'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan minyatürlü eserlerinin çoğu XV. yy. boyunca Tebriz, Bağdat, Şiraz da hüküm süren Türkmen Sultanlarının patronluğunda hazırlanmıştır. Bu yazıda Emir Sultan Dehlevi'nin Saray Kütüphanesinde bulunan minyatürlü eserlerinin en karakteristik örnekleri tanıtılmaktadır. Türk İslam sanatında önemli yeri olan bu eserle birlikte kütüphanede, şairin 17 minyatürlü eseri olduğu belirtilmektedir.

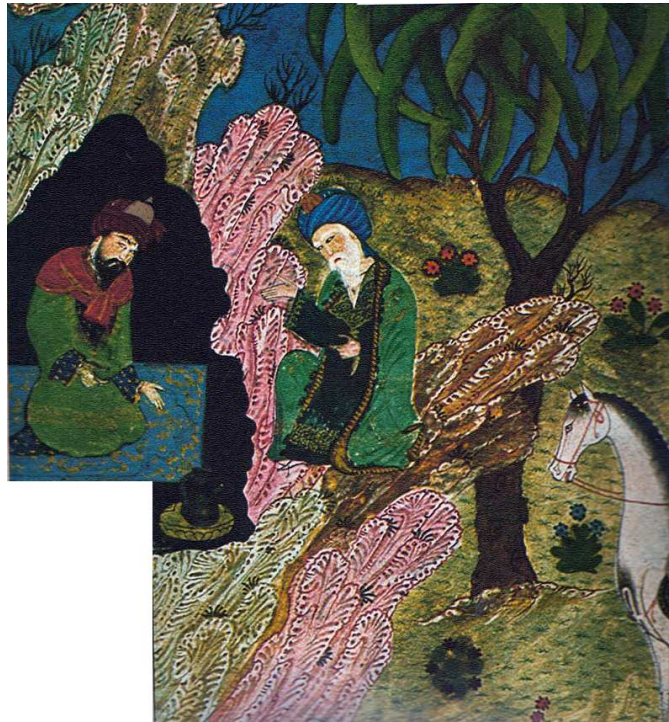
Resim 483 Şirin'in Ferhad'ı görmeye gelmesi. Emir Hüsrev'in Hamse'sinden

Resim 484 Nasrettin Bugra Khan 1516

Resim 485 Şahnın dervışı ziyareti Emir Hüsrev'in Hamse'sinden

1.3.8.4. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesindeki Zübdet-üt Tevarih'in Minyatürleri

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Renda Günsel

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güler

Sayfa: 58 -67

Resim:

Özet:

Osmanlı minyatür sanatının en seçkin örneklerinin bulunduğu yazmalardan birisi Türk İslam Eserleri Müzesindeki 1973 No.lu Zübdet-üt Tevarih'tir. Metnini Seyyid İokman Aşuri hazırlamış olup 1583 yılında minyatürlenerek yazılmıştır. Dönemin padişahı III. Murad'a sunulmuştur. Zübdet-üt Tevarih genel dünya tarihi kitabıdır. İki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm de cennet, cehennem, gök ve dünya tasvirlerinden sonra, Âdem ile Havva'dan başlayarak birçok peygamber öyküleri, İslam tarihinin ana noktaları ile Gazneli ve Selçuklu, Timurlu dönemleriyle ilgili olaylar yer almaktadır. İkinci bölüm ise Osmanlı Tarihi ve 12 Osmanlı Padişahı ile ilgili olayları kapsamaktadır.

Zübdet-üt Tevarih'in bir başka özelliği de adı geçen bütün peygamberlerin ve tarihteki ünlü kişilerin şeceresinin belirtilmesi ile ender rastlanan minyatürlü bir el yazma olmasıdır. Osmanlı dinsel minyatürlerinin ve Osmanlı portre sanatının üstün örneklerini vermekle kalmayıp, bize o dönemin ünlü nakkaşlarının üsluplarını da tanıtmaktadır. Bu minyatürler Osmanlı resim sanatının en önemli örneklerindedir. Minyatürler gerek üslûp, gerek ikonografi yönünden Osmanlı minyatür anlayışının dinsel alandaki örneklerini vermektedir. İokman'ın Zübdet-üt Tevarih'inin minyatürlenmiş iki kopyası daha bulunmaktadır. Bunlardan biri 1583 yılında Darüssade Ağası Mehmet Ağa'ya sunulmuş olan bugün Dublin Chester Beatty'deki 414 nolu yazmadır.

1.3.8.5. Kitabul Haşayiş (Materia Medica)

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Konyalı İbrahim Hakkı

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 19 -29

Özet:

Tarih gelişimi içinde, küçük Asya – Anadolu medeniyetin beşiği olmuştur. Batının bilim ve teknik yönünden ilerlemesinde de Müslüman Türklerin payı büyüktür. Müslümanların alıp Batıya verdikleri ilimlerin başında tıp, eczacılık gelmektedir. Adana'nın Ceyhan ilçesine bağlı (Anavarza) köyünde Milad'ın 64. yıllarında doğan Dioskoridis tıp ve eczacılığa dair büyük kitabını Yunanca'dan Arapça'ya çevirmiştir. Eğer bu çeviri yapılmamış olsaydı bugünkü tıp ve eczacılık bilimi olamazdı. Bu kitap Kitab-ül Haşayiştir. Tıbbın babası sayılan Calinos'ta Anadoluludur. Bu kitap için daha mükemmeli yok demektir. Kiyab-ül Haşayiş; Beş makaleden, ayrıca hayvanlar ve zehirler adlı iki makaleden meydana gelmiştir. Tamamı üç ciltten oluşmaktadır. Dioskoridis'in eşsiz Arapça tercümesi İstanbul Süleymaniye - Ayasofya Kütüphanesinde 3702, 3703, 3704 numaralarda korunmaktadır. İki cildin yazıları ve kâğıtları ayrıdır. Üçüncü cildin hattatı başkadır. Kitabın ve müellidin adları konu başlıkları kıymetli bir şekilde tezhiplenmiştir. Bitki resimleri natüralist olmaktan uzaktır. Çoğunda süsleme düşüncesi hakimdir. Bu eşsiz esert; faydalı ot ve bitkilerin özellikleri ve bunlardan yapılan ilaçlar konusunda yazılmıştır. Eserin bir kopyası da Yopkapı Sarayı IV. Ahmet Kütüphanesinde bulunmaktadır. Ayasofya yazmalarında 3703 numaralı nüsha 1224 tarihlidir. Topkapı Sarayı Müzesi nüshası ise 1229 tarihlidir. Buna göre Süleymaniye ve Topkapı nüshalarının arasında beş yıllık bir tarih farkı vardır. Yazmaların aşağı yukarı aynı dönem olmalarına karşılık, minyatürlerde farklılıklar görülmektedir. Topkapı Sarayı Müzesi nüshasını Dioskoridis'in Viyana nüshasıyla karşılaştırdığımızda, bu yazmanın, Viyana'daki Dioskoridis'e kaynak olduğu görülmüştür.

Resim 486 Samkoton bitkisi

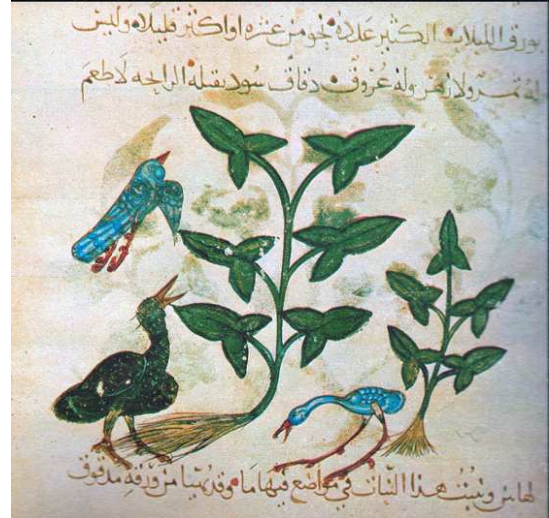
Resim 487 Britanike bitkisi

Resim 488 Sadi bitkisi

Resim 489 Tombolos bitkisi

1.3.8.6. Minyatürlü Bir Coğrafya Kitabı

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 4

Yıl: Haziran 1976

Sayfa: 60 - 71

Resim : 14

Özet:

Minyatürlü yazma eserler arasında coğrafya kitaplarının minyatürlenmiş örneklerine nadiren rastlanmaktadır. Böyle eserlerde dağ, deniz, göl, nehir ve yerleşme merkezlerini gösteren, figürsüz, çok acemice çizilmiş haritalar bulunmaktadır. Doğu İslam ülkelerinden günümüze gelmiş coğrafya kitaplarındaki haritalar genellikle böyledir. Ünlü coğrafyacıların ve eserlerinin, Osmanlı sarayı resim atölyesinde çalışan nakkaşları da etkilemiştir. Piri Reis, Kitab-ı Bahriye isimli eseriyle haritacılığı minyatürlü kitaba uygulamada öncü sayılmaktadır. Matrakçı Nasuh'ta haritacı anlayışı minyatüre uygulayan ilk ressamdır. Bu yazıda Kitab al- masalik va'l mamalik adını taşıyan eser tanıtılmaktadır. Bu eserin yazarı onuncu yüzyılda yaşamış Ebu İshak İbrahim b.Muhammed el- Farisi el- İstahri'dir. Eser zarif bir fırça işçiliği ve zengin renk anlayışla hazırlanmıştır. Eserin başında Akdeniz ve çevresi, Arab yarımadası, Bursa körfezi, İran ve Horasan'ı içine alan onuncu yüzyılın dünyasını içine bir harita tasvir edilir. Sırasıyla haritalar tasvir edilmiş hangi yöreleri gösterdikleri dönemine göre anlatılmaktadır.

Resim 490 Arabistan Istahri'nin Kitab Al Masalik

Resim 491 Basra Körfezi ve civarı Kitab Al Masalik 1460

1.3.8.7. Nakkaş Hasan Paşa

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

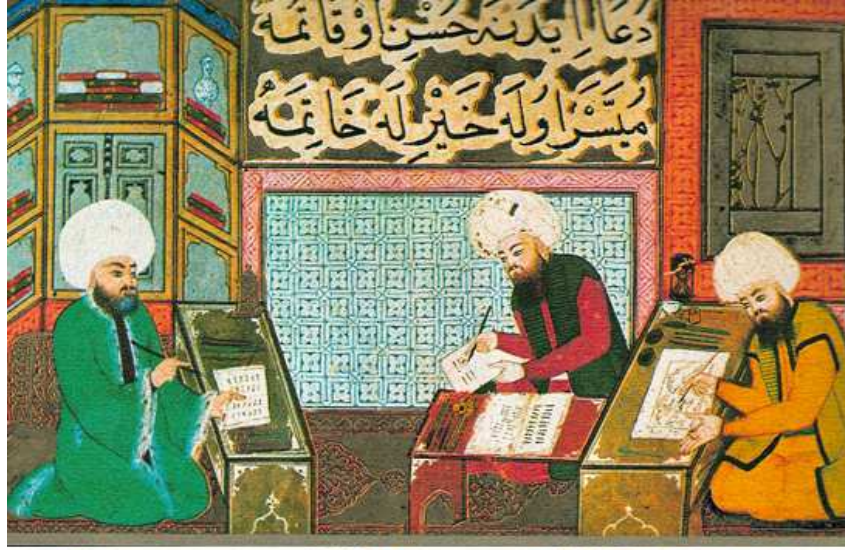
Sayfa: 114 -125

Resim: 23 adet

Özet:

Osmanlı Tarihi ressamlığının en ünlü eseri Şahname-i Selim Han'a aittir. 1581 tarihini taşıyan Şahname-i Selim Han, belgeye göre Osman ve Ali nakkaşlar resimlemişlerdir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan minyatürlü eserlerden biri Sultan III. Mehmet döneminin (1595 – 1603) ünlü bir nakkaşını bize tanıtmaktadır. Nakkaş Hasan'ın Eğri Fetihnamesi'nde belirlenen üslubuyla, Şehnameler dışında pek çok eseri resimlediği anlaşılmaktadır. Bunların içinde en ünlüleri Hz. Muhammed'in biyografisi ve İslamiyet'in ilk devirlerinin tarihi olan Siyer-i Nebi nüshaları içinde yer alır. 800'ü aşkın minyatürle resimlendirilmesinde 1582 yıllarında resimlenen Surname'de onun çalışmalarının erken örneklerini görmekteyiz. Nakkaş Hasan'ın tarih konulu minyatürlerinde kompozisyonlar tüm sayfa düzeyine yayılmaktadır. Böyle sahnelerde ufuk çizgisi hiç belirtilmemiş veya yükseltilmiştir. Bu kadar geniş alanlar içinde figürler kalabalıkta olsa sıkışıklığa sebep olmamakta ve her motif ayrıntılarıyla seyredilmektedir. Tarih konulu minyatürlerindeki kompozisyon düzeni, figür tipleri, doğa tasvirleri ve en önemlisi renk anlayışı ile Nakkaş Hasan XVI. yüzyıl sonu, XVII. yüzyıl başlarında Türk minyatürüne yeni bir güç ve tazelik katmakta olup XVI. yüzyıl sonunda klasik Türk minyatürünün kurucusu Nakkaş Osman'ın yerini almaktadır. I. Ahmed ve Sultan II. Osman'ın saltanat yıllarında yaşamını sürdüren Nakkaş Hasan'ın bu döneme ait eseri günümüze gelmemiştir. Nedeni de Nakkaş Hasan'ın bu tarihlerde beylerbeyi ve vezirlik gibi önemli devlet işlerinde görevlendirilmesine bağlanmaktadır.

Resim 492 Eğri Fetihnamesi'nin yazarı, hattatı ve ressamı 1609

Resim 493 Hz. Muhammed'in Cebrail, Mikail ve Azrail ile karşılaşması

Resim 494 Sultan III. Murad ve maiyeti surname'den 1344

Resim 495 Sultan III. Mehmed'in eğri kalesinin kumandanlarını kabulü. Eğri Fetihnamesi'nden 1609

1.3.9. Taş Sanatı Konulu Makaleler

1.3.9.1. Selçuklu Minarelerinde Süsleme

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Gönül Öney

Sayı: 5

Yıl: Ocak 1997

Sayfa: 6 -12

Resim: 13 adet

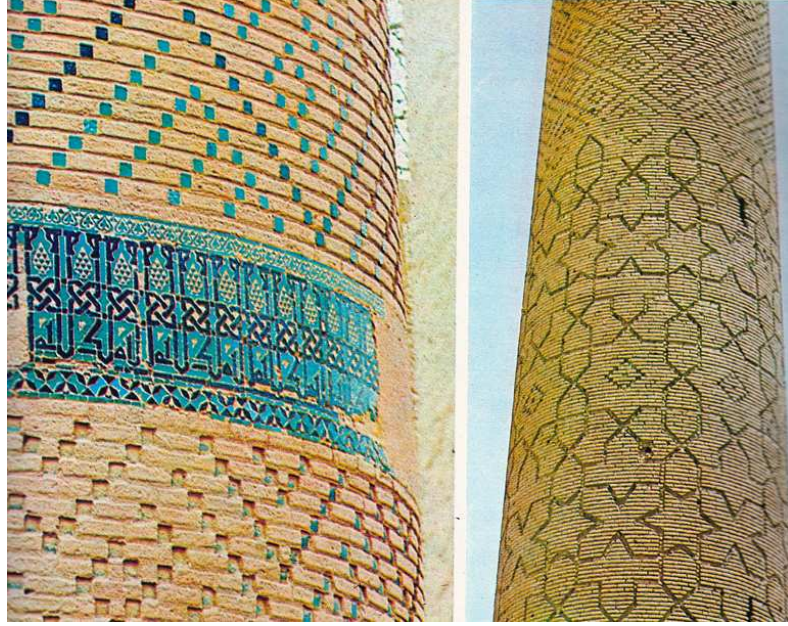
Özet:

Selçuklu minare gövdelerini süsleyen tuğla işçiliği yıldız, haç, baklava çokgen gibi geometrik kompozisyonlar, kufi yazılı bilezikler, kitabeleri meydana getirirler. Bazı detaylarda tuğla parçacıkları mozaik gibi değerlendirilir. Şerefe altlarında, kitabelerde, bordürlerde yer alan firuze renkli sırlı tuğlalar kırmızı ve sarımsı tuğlaların arasına renk kontrastlıklarıyla güzellik katmaktadır. En erken tarihli minare örneklerinde biri 1058 yılından Damgan Mescid-i Cumasına aittir.

Anadolu Selçuklu devrinin tipik inşaat malzemesi taştır. Anadolu'da mescit ve cami minarelerine ilaveden çok sayıda medrese minarelerine rastlanmaktadır. Sade bir görünüme sahip Selçuklu devri cami, mescid ve medreselerinde bütün süsleme portalde ve minarede toplanmaktadır. Eserde ana malzeme taş olmasına rağmen minarede tuğla malzeme dikkat çekmektedir. 13.yy.dan itibaren minarelerin çini dekoru ve genel bakımından giderek zenginleştiği dikkat çeker. Anadolu Selçuklu devri minarelerinin çini süslemede getirdiği zenginlik ve yenilik, İran'da İlhanlı devri mimarisinde akisler bulurken, 14. – 15. yy. Anadolu Beylikler devri örneklerinde bu konuda bir gerileme görülür. Anadolu'da Selçuklu devrinde başlayan sırlı tuğla, çini mozaik ve dekoratif tuğla düzenlemeleriyle süslü minareler, Beylikler devrinde giderek azalarak Osmanlı devrinde yok olur.

Resim 496 Natanhanekahının Camii minaresi sırlı tuğla

Resim 497 İsfahan, Minar-ı Ali'de tuğla 12.yy.

Resim 498 İsfahan, Saraban Camii minaresi 12.yy.

Resim 499 İsfahan, Saraban Camii minaresi sırlı dekor 12.yy.

1.3.10. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler

1.3.10.1. Ali ÜL – Nakşibendî er Rakım

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Azade Akar

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 37 - 45

Resim: 16 adet

Özet:

Bu yazıda şimdiye kadar adı duyulmamış seçkin bir ressam veya eski tabirle nakkaş Ali ül-Nakşibendî er Rakım tanıtılmaktadır. Çiçek dünyasını, ampir ve barok üsluplarını kendine özgü bir yorumla resmetmiştir. 1807 (1222 H.) tarihinde resimlenen kitap ressam hakkında bilgi vermektedir. Kitap gerek resimleri, gerek ketebesini ile Ali ül – Nakşibendî er Rakım hakkında bilgi vermeye yeterlidir.

Kitap saray için yazılıp resmedilmiştir. Mahmud Celeleddin Paşa'nın eşi Cemile Sultanın çeyizi ile aileye geçmiş olması kuvvetli ihtimaldir. Ali ül – Nakşibendî er Rakım'da saray nakkaşhanesinin nakkaşı olması muhtemeldir. Kitapta yer alan 251 ince, olgun ve kompozisyon rahatlığı ile işlenmiş resimler, bu tarzın tezhibi ve tekniklerini iyi bildiğini, fırçasının çok kuvvetli ve elinin titremediğini göstermektedir. Ketebede imzasının olması onun tanınmış bir nakkaş olduğunu göstermektedir. Buna göre Ali ül – Nakşibendî er Rakım 1807 senelerinde, III. Selim devri Saray nakışhanesinin Nakşibendî tarikatına mensup, orta yaşlarda, tanınmış bir müzehhip ve hattattır. Mahlası da Rakım'dır. 135 hizip gülü ve 116 başlık tezhibinin konusu hep çiçekler, vazolu buketler, yapraklar ve yapraklardan meydana getirilmiş zencireklerdir.

Resim 500 Ali ÜL – Nakşibendî er Rakım “Buket çalışmaları”

1.3.10.2. Tezhipli ve Padişah Onaylı Fermanlar

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Fuat Bayramoğlu

Sayı: 4

Yıl: Haziran 1976

Sayfa: 17 - 37

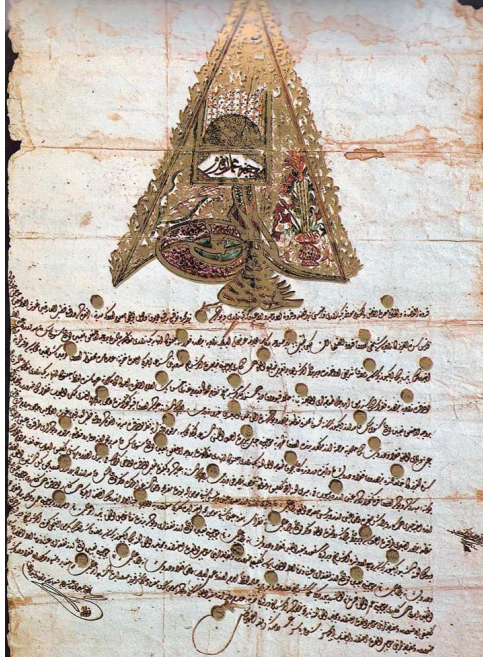
Resim: 14

Özet:

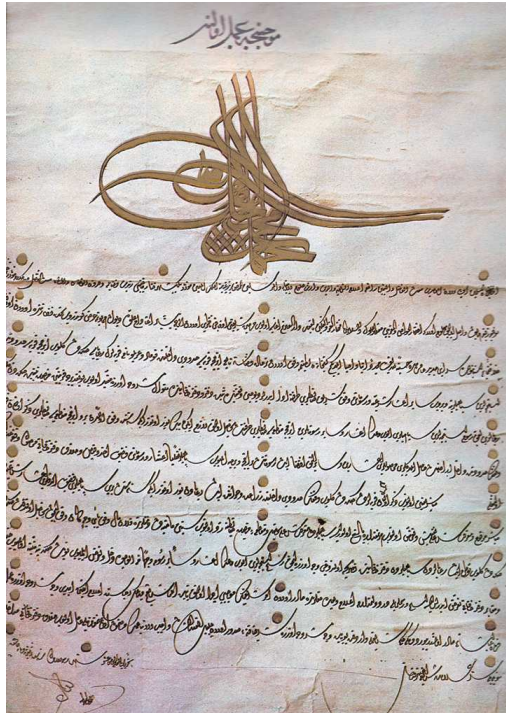
Osmanlı Padişahlarının fermanları, paleografi ve diplomatik denilen eski yazı ve metinler bilimleri açısından önemli bir konu olduğu kadar üzerlerindeki tuğralar ve tezhiplerde yazı ve süsleme sanatının, uygulama alanlarından biri sayılmalı ve incelenmelidir. Bu yazı, Hacı Bayram-ı Veli ailesine çeşitli padişahlar zamanında verilmiş ve yazarın arşivinde bulunan tuğralı ferman ve beratlardan hatt-ı hümayunlu denilen ve tezhipli olanlarının ilk kez bilim dünyasına sunulması amacını gütmektedir.

Hatt-ı hümayun, ferman, berat, hattı hümayunlu ferman, tuğra bölümleri, tezhiplerin şekil ve cinsleri bu yazıda ele alınmış ve incelenmiştir. Hacı Bayram-ı Veli ailesi arşivindeki Osmanlı resmi belgeleri arasında yer alan sanatlı bir şekilde bezemelerle süslenmiş olan yedi ferman da bu yazıda ayrı ayrı incelenmiştir. Aile belgelerinin tümü Türk tarih kurumu yayınları arasındadır.

Resim 501 Abdülhamit Hattı Hümayunlu Ferman

Resim 502 III. Ahmet Hattı Hümayunlu Fermanı 1136

1.3.10.3. Türk Süslemelerinde Barok – Rokoko Üslubu

Dergi Adı: Kùltür ve Sanat

Yazar: Şule Aksoy

Sayı: 6

Yıl: Haziran 1977

Fotoğraf: Sami Güner

Sayfa: 126 - 136

Resim: 21

Özet:

28 Mehmet Çelebi Efendi 1720 yılında elçi olarak Fransa'ya gönderilmiştir. Kendisine "Fransa'yı gezip görmesi ve uygulaması, mümkün olanları döndükten sonra gerçekleştirmesi" emri verilmiştir. 28 Mehmet Çelebi döndükten sonra Fransız Rokoko Sanatı 1721'den sonra Osmanlı sanatkârlarını da etkisi altına almıştır. Tezhip yani kitap süslemeciliği de XVIII. yüzyıl ortalarından itibaren Avrupa etkisi altına girmeye başlamıştır. Ancak bu Barok sanatının etkisi değil, Fransız Rokokosunun etkisidir.

XIV. yüzyılda Selçuklu tezhibinden etkilenen müzehhipler XV. yüzyılda Fatih devrinde "Klasik Tezhip Üslubu" adı verilen bir ekolün kurucusu olmuşlardır. XVI. yüzyılda tezhip en yüksek noktasına ulaşmıştır. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin iktisadi ve siyasi durumunda görülmeye başlayan durgunluk ve gerileme sanatçılara da yansımıştır. XVIII. yüzyılda tezhip sanattı da diğer sanatlar gibi Batı etkisi altında kalmıştır. Klasik motiflerin yerine doğadan alınmış dalından yeni koparılarak kurdele ile bir buket haline getirilmiş, şakayık ve zambaklardan oluşmuş çiçekler almıştır. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan ve yazıda örnek verilen eserler XIX. yüzyıla aittir.

Resim 503 Türk Barok çiçeklerden oluşan kompozisyon

Resim 504 Ahmed Efendi'nin tezhiplendiği Kuranı Kerim 1846

Resim 505 Kuranı Kerim Ali Ragıb Efendi'nin 1890 Hattat Hafız El-Rizzai

1.3.11. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.3.11.1. Cumhuriyetimizin 50.Yılında Türk Süslemesinin Dünü Bugünü Yarını

Dergi Adı: Kültür ve Sanat

Yazar: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Sayı: 2

Yıl: Ekim 1973

Sayfa: 122 -128

Resim: 5 adet

Özet:

Bu yazının konusu Cumhuriyetimizin 50. yılında Türk süslemesinin dünü bugünü yarınıdır. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver kaleme tarafından kaleme alınmıştır. Süheyl Ünver Türklerin 9 asırlık süsleme sanatını geçmişten günümüze kadar olan zaman dilimi içinde değerlendirmektedir.

“Selçuk Kartalı” gibi amblemleri ve eski münhanilerin düzenlemelerinden meydana getirilen “Türk Rönesans’ı” diyebileceğimiz kompozisyonlar ve çeşitlerini milli süsleme sanatımızın, ana vatanımızda kendisi olarak görürüz demektedir. Sıdık Sami Onar Süheyl Ünver’in bu sözünü doğrulamakta ve “Her millet, rönesansını kendi mazisinden yapar” demiştir. Ayrıca Atatürk’ün şu sözüne de yazıda yer verilmektedir. “Türk medeniyetinin malı, bir ufak vesika, not, söz, elinize geçti mi, onu mutlaka değerlendirerek herkesin aydınlanması için hemen yayınlayın.”

Süsleme sanatının 50 yıl içinde ulaştığı seviyeyi Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver örneklerle Kültür ve Sanat Dergisine anlatmıştır.

1.4. P Sanat Dergisi

1.4.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.4.1.1. Osmanlı Ağaç İşçiliğinde Fildişi, Sedef, Bağa

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Banu Mahir

Sayı: 9

Sayfa: 94 - 117

Resim: 20 adet

Özet:

Ağaç işçiliği, ahşabı bezeme endişesinden doğmuş bir sanat dalıdır. Ahşabın, renkli tahta, sedef ve fildişi ile bezenmesi, İslam sanatında Mısır'da, Memlükler döneminde (1250-1517) güçlü bir gelenek haline gelmiştir. Anadolu'da, ahşabı oyarak görkemli eserler meydana Selçuklular ve Beylikler dönemlerinde, bu tarz bezemeleri kanıtlayacak örnekler günümüze ulaşmamış durumdadır. Bugün elde bulunan belgeler ve sanat eserlerine bakılarak, fildişi ve sedefin, ahşap eserleri bezeme amaçlı kullanımının, 15. yüzyılda Osmanlılar zamanında başladığı sonucuna varılmaktadır. İslam sanatında fildişi ve sedef kapı, pencere kanatları, taht, kürsü, çekmece, rahle gibi ahşap eser süslemeciliğinde, ayna ve tesbihler de, yazı takımlarında, tüfek, tabanca kabzaları, kılıç, hançer, bıçak saplarında, eyer takımlarında, tavla, damla, satranç taşlarında, ağızlık ve mücevher kutularında müzik aletlerinde, takunya, tarak ve kemer tokalarında ve çeşitli mobilyalarda kullanılmıştır. Osmanlı ağaç işçiliğinde fildişi ve sedefin uygulanışı, kakma veya gömme, ya da mozaik teknikleriyle gerçekleşmiştir.

Osmanlı ağaç işçiliğinde, fildişi ve sedef bezemelere, ilk kez 15. yüzyılın ikinci yarısına ait mimari eserlerde de rastlanmaktadır. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, ahşap eser bezemeciliğinde, fildişin yerini sedef almaya ve yanı sıra bağanın kullanıldığını görmekteyiz. Amasya'da ki II. Bayezid Camii'nde, fildişi ve sedefin, künde kari tekniğindeki pencerelerde küçük ahşap levhaları yerini aldığı görülür. 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, ahşap eser bezemeciliğinde, fildişinin yerini sedef almaya ve yanı sıra bağanın kullanılmaya başladığı görülür.

Özellikle, mimari eserlerin kapı, pencere kanatları gibi öğelerinde, sedef bezemeciliği yaygınlaşmıştır. Bu tür eserler arasında, Yavuz Sultan Selim Türbesi kapısı,

Süleymaniye Camii pencere ve kapı kanatları ve kürsüsü, II. Selim Türbesi kapısı, Üsküdar Mihrimah Sultan Camii kapı ve pencere kanatları ve Topkapı Sarayı Haremi'ndeki III. Murad Hasodası kapı kanatlarını saymak mümkündür. 17.yy. Osmanlı ağaç işçiliğinin başlıca süsleme malzemesiyle, sedef ve bağadır. Ahşaba hemen hemen hiç yer verilmeden, bütün yüzey bu malzemeyle kaplanır.17.yüzyılın sedefçiliğinin en parlak dönemi olduğu, İstanbul'da 100 sedefçi dükkânı bulunduğu ve bu dükkânlarda 500 kişinin çalıştığı Evliya Çelebi'den öğrenilmektedir. 17. yüzyılın sedefli ahşap eserlerini taşıyan mimari eserler arasında, Sultanahmet Camii'nin yanı sıra, Yeni Camii, Topkapı Sarayı I. Ahmet okuma odası Bağdat ve Revan köşkleri, Harem Valide Sultan Dairesi, Çeşmeli Sofa, Ocaklı Sofa sayılabilir.

Bu yüzyılın sedef ve bağa işçiliğinin en güzel örneklerinden biri de, Topkapı Sarayı Müzesi Hazine seksiyonunda sergilenen ve Arife Tahtı olarak da tanınan Sultan I. Ahmet tahtıdır. 18.yüzyılda, Osmanlı ağaç işçiliğinde sedef ve bağanın nasıl ağırlıklı kullanılmaya devam ettiğini gösteren örneklerden biridir, Saray koleksiyonunda korunan Sultan I. Mahmut'a ait bir yazı çekmecesini oluşturur. Sedefle birlikte ahşaba uygulanan bağanın,18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başından itibaren yazı takımları, kaşıklar, tesbihler, kitap kapları gibi çok çeşitli eşyanın da üretildiği bir malzeme haline geldiği, günümüze ulaşan bazı bağa eserler örnekleriyle kanıtlanmıştır. Ayrıca 18. yüzyıl sonlarından itibaren üretilen Osmanlı tüfek, tabanca ve teçhizatları üzerinde de, kakma tekniğiyle kemik, bağa ve sedef bezemeler yaygınlaşmıştır. Dönemin sedef işçiliğinde de, eşyaların bütün yüzeylerinin mozaik tekniğiyle, silme sedef kaplandığı 'safı sedef' eserlerin yapıldığı görülür. 19. yüzyıl sedef işçiliği örneklerinden birini, Sultan II. Abdülhamit tarafından Yeni Çırağan Sarayı'ndan, Yıldız Sarayı Şale Köşkü'ne aldırılan sedef kakmalı kapı ve dolap kapakları oluşturur. Osmanlı dönemi sedef işçiliğinin, 19. yüzyıl sonu ile yirminci yüzyıl başlarında eserler vermiş son tanınmış ustası, Sultan II. Abdülhamit zamanında Saray atölyesine alınan ve Meşrutiyet'in ilanına değin, burada kalan Vasıf adlı sedefkârdır.

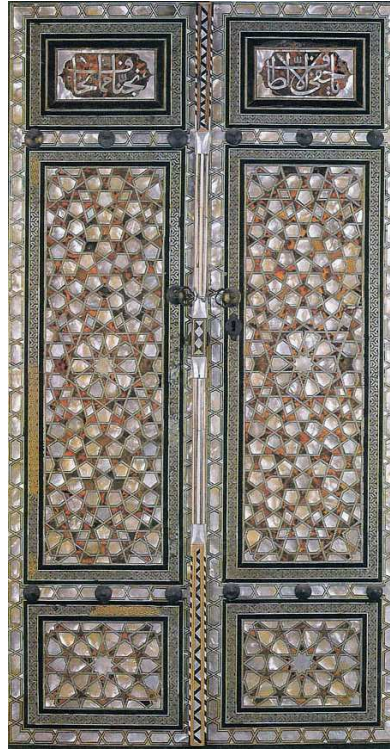
1936 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Türk Tezyini San'atları Şubesi Sedef Atölyesine hoca tayin edilen ve bu görevini dört yıl sürdüren Vasıf'ın en tanınmış eserleri arasında, Sultan III. Selim'in portresi için 1914 yılında sedef ve fildişi işçiliğiyle yaptığı çerçeve, Topkapı Sarayı Müzesi Hırka-i Saadet Dairesi'nin sedefli

kapısı ve aynı müzede korunan bir çekmece sayılabilir. Bütün bu örnekler, Osmanlı işçiliğinde fildişi, sedef ve bağa uygulamalarının, ne denli güçlü bir sanat geleneği oluşturduğunu kanıtlamaktadır.

Resim 506 Sultan IV. Murat'ın tahtı 16.yy.

Resim 507 Dolap kapağı

Resim 508 Kuran cüzleri muhafazası

Resim 509 Sultan I. Ahmet'in tahtı

1.4.2. Cam Sanatı Konulu Makaleler

1.4.2.1. Osmanlı Cam Sanatında Laledanlar

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Nedret Bayraktar

Sayı: 13

Yıl: Bahar 1999

Sayfa: 26 -33

Resim: 13 Adet

Özet:

Lale Osmanlı tarihinde bir devre adını veren çiçek olarak tarihe geçmiştir. Bu sebeple 19.yüzyıl başlarında yazılmış el yazmalara göre ise çeşitlerinin iki bine yaklaştığı öğrenilen; ferahfeza, gürleng-i feyz, ab-ı üftade, girişme-i saz, nahlı erguvan, nahl-ı işve, gülriz, ruh-ıgülrenk, cam-ı gülrenk, ruy-ı mahhub, nur-u cenan, peyker-i yakut, peyker-i elmas, saye-i elmas, leh-i çemen, pençe, turuncu, cüce moru, Zışan gibi pek çok lale isimlerinin yer aldığı Lalenameler vardır. Bu nedenle yüzlerce çeşidi bulunan lalenin konulması için yapılan ağzı dar ve uzun boyunlu çiçekliklere laledan adı verilmiştir. Altın ve gümüşten başka, porselen ve camdan yapılmış olanları da bulunmaktadır. Topkapı Sarayı'na Çinili köşkten getirilen cam eserler grubuna dahil edilen bazı laledanların envanter kaydında Venedik ile İran imalatı olduğu, 1898 ve 1902 yıllarında satın alındığı yazılıdır. Makale laledanların yapıldığı yerleri ve çeşitleri hakkında bilgi vermekte 18.yüzyıl sonları ile 19. yüzyıl başlarında cam imalathanelerinin Boğaziçinde, Anadolu tarafında yer aldığından bahsedilmektedir. Osmanlı belgelerinden Beykoz, Paşabahçe, Çubuklu, İncirli ve İncir Köyü'nde ki atölyelerde cam vazoların yapıldığı tespit edilmiştir.

Resim 510 Beykoz renkli cam örnekleri

Resim 511 Çeşmi bülbül ve renkli cam Beykoz

Resim 512 Çeşmi bülbül ve Beykoz opalin

Resim 513 Beykoz cam ve renkli cam örneği

1.4.3. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.4.3.1. Anadolu Selçuklu Saray, Kervansaray Ve Kalelerinde Figür Dünyası Ve Semboller

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Gönül Öney

Sayı: 5

Fotoğraflar: Ara Güler

Sayfa: 50 - 65

Resim: 14 adet

Özet:

Anadolu Selçuklu ve genelde erken İslam süsleme sanatında, özellikle saray yaşantısıyla ilgili olan, sultan ve saray ileri gelenlerinin, hizmetkarlarının canlandırıldığı taht, av, polo ve cirit oyunu, savaş, raks, çalgı, ziyafet ve içki alemleri yaygın olarak canlandırılır. Bunları yanı sıra, edebiyattan ve destanlardan kaynaklanan aşk ve kahramanlık konuları: münecimlerle, astroloji ile ilgili gezegen ve burç tasvirleri doğüstü inanışlara bağıntılı tılsımlı ve koruyucu gücü olduğuna inanılan sfenks, kanatlı asan, çift başlı kartal, ejder gibi sembolik ve mitolojik yaratıklar İslam sanatına özgü belirli bir ikonografik program ve düzenle tasvir edilirler. Bu figürlere ilham veren saray yaşantısı ve töreleri kadar Orta Asya ve Yakındoğu kültürlerinin gelenekleri ve Şaman dini inançlarının kalıntılarıdır. Yine de çeşitli bölgelere göre farklı yorumlanabilen figür tasvirlerinin sembolik değerlendirilmesinde tek bir yoruma bağı kalmakta zorlanabiliriz. Söz konusu figürler alçı, fresk, ahşap, çini, seramik, maden, fildişi, halı, kumaş, minyatür gibi mimari süsleme ve el sanatlarının çeşitli dallarında görülürler. Figürlü anlatım, 8-14 yüzyıl Anadolu dışı erken İslam dönemi ülkelerinde daha çok el sanatlarına ait eserlerde kullanılırken Anadolu Selçukluları'nda özellikle taş, alçı, çini malzemeyle mimari süslemede yoğunlaşır. En zengin resim anlatım programı Anadolu Selçuklu saraylarını bezeyen alçı ve çinilerde görülür.

Konya Karatay Medresesi Müzesi'nde sergilenen Kubadabad Sarayı çinileri ve alçıları çok daha az örnekle bugüne ulaşan Konya Alaaddin, Kayseri Keykubadiye, Akşehir, Antalya Aspendos, Alanya Kale İçi sarayları gibi diğere Selçuklu çinileri konusunda da bizleri aydınlatır.

Altın yıldız etlisi veren, metal oksitlerle desenlendirilen, 'lüster' adını alan teknikle veya sır altına boyanan lacivert, firuze, siyah, yeşil, mor renklerle desenlendirilen Kubadabad çinileri, her yıldız çini üzerinde yer alan tek bir figürün diğerleri ile birleşmesinden meydana gelen zengin bir konu programı oluşturur.

Resim 514 Tavus kuşu

Resim 515 Kuş figürü

1.4.3.2. Kubad Abad'da Selçuklu 13. Yüzyıl Doğa Ve Masal Yaratıkları

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Rüçhan Arık

Sayı: 23

Yıl: Güz 2001

Fotoğraf: Ali Konyalı

Sayfa: 32 -43

Resim: 12 Adet

Özet:

Türkiye'nin temelini atan Selçukluların, kazılarla ortaya çıkan kalıntıları sayesinde bütüne yakın planı ile bilinen dünya da tek saray sitesi, Kubad Abad'dır. Yapı Büyük Saray ve Küçük Saray diye iki kısımdır. Eser Selçuklular hakkında, başta resim sanatı olmak üzere, umulandan fazla fikir ve bilgi vermektedir. Selçuklu sanat anlayışını yansıtan en zengin miras, minyatür resimli saray çinileridir.

Bu çinilerde yansıyan sanatsal biçimlendirme geleneğinin kaynakları, Orta Asya'da İÖ 7.yüzyıl dolaylarında Hunlarla başlayıp gelişen, Türkler ve diğer Asyalı kavimlerce paylaşılan ve hayvan üslubu da denen göçebe sanatı'ndadır ve temel özelliği stilizasyon üsluplaştırmadır.

Selçuklu saraylarının mimari süslemelerinde, onların gerçek hayvanları ne denli iyi gözlemledikleri ve buna dayanarak destan yaratıklarını ne kadar inandırıcı biçimde tasvir ettikleri; başlı başına zengin gözlemler ve yorumlar içeren bir resim sanatı yarattıkları ortaya çıkmaktadır. Özellikle de Beyşehir Gölü kıyısında ki Kubad Abad saray sitesinde ele geçen figürlü çinilerde ilk bakışta yalnızca bezeme motifi niteliğinde, renkleri kısıtlı, basit denemeler gibi görünen bu çini resimlerinde, ilke olarak soyut yön seçilmekle birlikte, birkaç fırça darbesiyle, gözlemden duygulanışa, hatta mizaha kadar tüm tavır ve yaklaşımlar seyirciye apaçık iletilebilmiştir. Bunlar başlıca, sekiz kollu yıldız, haç ve dört köşe biçimli levhalar halinde yapılmışlardır. Desenleri, sır altı ve lüster denilen tekniklerle düzenlenmiştir. Bu çinilerin kaynağını Orta Asya'da İÖ 7. yy. dolaylarında Hunlarla başlayıp gelişen, Türkler ve diğer Avrupalı kavimlerce paylaşılan ve hayvan üslubu da denilen göçebe sanatı

oluşturmaktadır.

Doğayı gözlemleyerek geçen göçebe yaşamda, destanlar ve doğa güçlerine ilişkin inançlarda, hayvanlar birçok kavramları, değerleri ve çeşitli hayali olayları simgelemektedirler. İslam öğretileri ve kuralları devreye girmeden öncede, sonrada, tüm doğu dünyasında gözlemlenen bir ortak eğilim bulunmaktadır. Gerçek biçimleri, hayvan, insan ve bitkileri, hatta dağları, denizleri, ana kavram belirli kalmakla birlikte az veya çok soyutlaştırarak yani ve değişik biçim düzenlemeleriyle yansıtmak; yani, stilize etmek. Çok gerçekçi ve bazen dışa vurumcu yaklaşımlar içeren Çin ve Hint tasvir sanatları bile bu kapsam içindedir. Türk-İslam dünyasında bu eğilim, kendine özgü bir stil yaratarak ifadesini bulmuş; Anadolu'da ise şaşılacak güçteki yaratıcılık, kendine özgü bir desen dünyası oluşturmuştur. Bezemeler, doğal görüntülerin değişik bir yorumla yeni biçim kalıplarına döküldüğü yani stilize edildiği simgeleri içermektedir. Yazının sonunda kaynakçalar yer almaktadır.

Resim 516 Sfenks, Yıldız biçimli karo

Resim 517 Tavşan figürü, Yıldız biçimli karo

1.4.3.3. Minai Seramiklerdeki Öyküler

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Esin Atıl

Sayı: 1

Yıl: Bahar 1996

Çeviri: Celal Üster

Sayfa: 10 -13

Resim: 15 adet

Özet:

Yazının konusunu 12.yüzyılın ünlü şairi Ömer Hayyam'ın şiirlerinin döneminde yapılan ve günümüze kadar gelen konuşan çömlekteki öyküler oluşturmaktadır.

Öykülemeli sahnelerle bezeli seramikler, İslam kültür tarihinin sanatsal patlama dönemi denilebilecek 1150-1250 yılları arasında çok büyük sayıda yapıdır. Bu çağa genellikle Selçuklu dönemi denir, oysa merkezi İslam ülkelerindeki Selçuklu hâkimiyeti 12. yüzyıl ortalarında çoktan son bulmuştur.

1240'lardaki Moğol istilalarına kadar Anadolu'da bir ölçüde sürmüştü. Dolayısıyla, 12 ve 13. yüzyılların sanatından söz edilirken, Selçuklular ve ardıllarının çağı demek daha doğru olur.

Toplumun geniş bir kesimini oluşturan bu varlıklı tüketiciler, yüksek kalitede ve çok güzel bezemeli seramikler, büyük ve etkileyici binalar yaptırarak sanat ve mimarinin en önemli koruyucuları oldular. Birbirleriyle yarışan sanatkârlar, durmadan yeni şekiller, teknikler ve motifler deneyerek olağanüstü çeşitlilikte eserler ve yapılar yarattılar.

Selçuklular ve ardıllarının Batı Asya'daki egemenliği, edebiyat, bilim ve sanat da dâhil olmak üzere bütün alanlarda bir kültür rönesansına yol açtı. Semerkant'tan Akdeniz'e kadar bütün merkezlerde Arapça ve Farsça edebiyat eserleri birbirini izledi. Celaleddin Rumi, Ömer Hayyam, Nizami, Sadi ve Firdevsi gibi aydınların yazdıkları Farsça edebiyat eserlerinin çoğaltılmalarına rağmen, bu metinlerin 14 ya da 15. yüzyıllara kadar resimlendirilmiş bir tek örneğinin bile olmaması ilginçtir. Tek istisna, Ayyuki'nin 13. yüzyılda Konya'da gerçekleştirilmiş Varka ve Gülşah'ıdır.

Bütün sanatlara uygulanan en yenilikçi bezemeler insan ve gerçek ya da düşsel havya figürleri içeriyordu; bunlar, mimariden kumaşlara kadar uzanan değişik malzemelerde kullanılıyor ve saray, tasavvuf, müneccimlik ve edebiyatla ilgili konuları betimliyordu. Özellikle Anadolu'daki sivil ve dini binalar, taş ve alçıya hakkedilmiş figürlerle, süsleniyordu; binaların içleri renkli duvar çinileriyle bezeniyordu.

Figürlü kompozisyonlara çağın seramik üretiminde de büyük ilgi görülür. Sanatçılar var olan gelenekleri yetkinleştirmişler ve sır altı, perdah ya da sır üstü boyama, delme, oyma, kalıplama ve yaldızlama gibi çeşitli teknikleri bazen bir parçada birleştirmişler, yüzeyleri bezemede durmadan çeşitli yollar denemişlerdir. Bu süreç içinde, minai ya da baft rang diye bilinen yeni bir teknik yaratmışlardır. Sır altı ve sır üstü boyama teknikleri birlikte kullanıldığından bir kaç kez fırınlanmaları gerektiği, bazen perdahlı elemanlar ve yaldızlı motiflerde eklendiği için minai seramiklerin yapılması meşakkatliydi; dolayısıyla da pahalıydılar Çömlekçiler, bu yeni teknikle, çok sayıda renk kullanarak girift ve ayrıntılı kompozisyonlar yaratıyorlardı. Çoğu beyaz zemin üzerine boyanmasına karşılık, bazı çömlekçiler eserlerinin renk gücünü arttırmak amacıyla mavi ya da firuze zemin kullanıyorlardı.

Minai seramiklerin büyük bir kısmı ve içki sunmak için yapılmış kâse ve kaplardır; bir kısmı da duvar çinisi olarak yapılmıştır. Minai seramiklerde resimlenen konular, Arap öyküleriyle değil, İran edebiyatında rastlanan öykülerle bağıntılıdır. Bunların en önemlisi de, geçmişin büyük hükümdarlarının hem efsanevi, hem de tarihi hayatlarını ve kahramanlıklarını anlatan Şehnamedir.

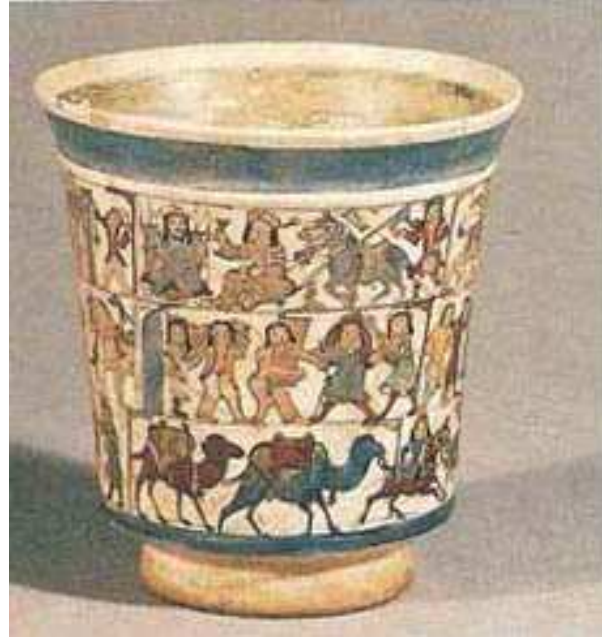
Araştırmacılar Selçukluların konutlarının duvar resimleri ile bezeli olduğunu ve duvar resimlerinin de çömlekçilere esin kaynağı olduğunu ifade ederler. Bu varsayım benzersiz bir minai parça olan küçük bir kadehle (12cm yüksekliğinde) ileri sürmektedirler. Minai seramiklerdeki yazılarda, yapılış tarihi ve sanatkârın ya da koruyucunun adı pek ender verilir; nerede yapıldıkları ise hiç belirtilmez. Minai seramiklerdeki yazılara ise genellikle kâselerde rastlanır. Bunlar süsleyici, şiirsel ve bilgilendirici olmak üzere üç grupta toplanmaktadır.

Süsleyici yazılar Arapça yazılmıştır ve kâselerin hem iç kısmında, hem dış kısmında yer alır. İçe kufi, dışa nesih ile yazılan metinlerde, kâsenin adı belirtilmemiş koruyucusuna kalıplaşmış temennilerde bulunulur. Şiirsel yazılar nesih ile Farsça yazılmıştır ve

çoğunlukla içte yer alır. Bu metinlerde az bilinen ya da tanınmamış yazarların aşk şiirleri ya da Firdevs'inin destanından beyitler vardır. Üzerinde figürlü kompozisyonlar bulunan tarihli Minai seramikler 1160'lar ve 1240'lar arasındaki dönemde yapılmışlardır. Bunların gün ışığına çıkarılmış olanlarının sayısı bir düzineyi geçmez. En eskilerinden biri karşılıklı savaşan iki süvariye resmetmektedir.

Sonuç olarak Selçuklular ve ardıllarının çağı, Firdevs'inin derlediği destanın döneme uyarlanmış yorumlarını geliştirerek kişiselleştirmiş ve yerelleştirmiş Şehnamelerin ilk örneklerini oluşturmuştur. Çömleklerin anlattığı öykülerin ilerideki İslam uygarlıklarının gelişmesini bu kadar güçlü ve kalıcı biçimde etkileyeceğini Ömer Hayyam'da kestiremezdi. Ancak Hayyam, konuşan çömleklerin, onları yapan, alan ve satanların daha uzun ömürlü olacaklarını bilmişti.

Resim 518 Bihzan ile Manizha'nın öyküsünü betimleyen kadeh

Resim 519 Minai tekniğinde kâseden ayrıntı

Resim 520 Minai tekniğinde kâseden ayrıntı

1.4.3.4. Selçuklu Firuzesi

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Gönül Öney

Sayı: 14

Sayfa: 44 -55

Resim: 13 adet

Özet:

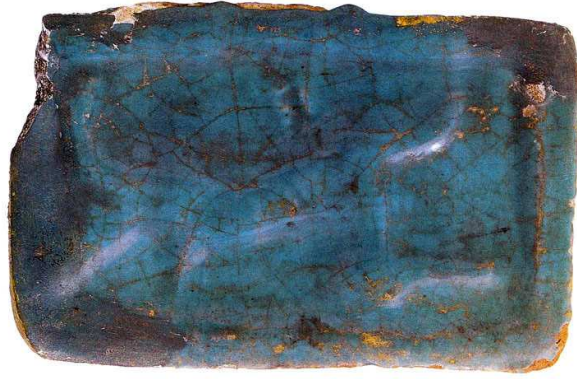
Bugün ancak kazılar sonucu bilgi edinilen Selçuklu çağı saraylarını ve köşklerini süsleyen, sıraltı, lüster, minai tekniğinde yapılan figür desenli çiniler, dini mimarideki örneklerinden çok farklı görünümündedir. Kubad-abad sarayı dışında Antalya, Aspendos, Alanya, Kayseri, Akşehir Sarayı buluntuları hep benzer çini örneklerine sahiptir. İşlenmiş 22 cm. çapında yıldız biçimli figür çiniler kobalt mavisi, firuze ve patlıcan morunun ağırlıkta olduğu soyut olarak işlenmiş insan, av hayvanı ve kuşlarla bezenmiştir. Yıldızları birbirine bağlayan firuze renkli ve haç biçimli çiniler siyah renkli bitkisel bezemeleriyle figürlü çinilerle tezat yaratırlar.

Yıldızları birbirine bağlayan firuze renkli ve haç biçimli çiniler, siyah renkli bitkisel bezemeleriyle figürlü çinilerle tezat yaratır. Selçuklu saraylarının mavili sultanları, atları, aslanları, kuşları, on iki ve on dördüncü yüzyıl İslam dünyasının madeni, ahşap, kullanım seramiği gibi el sanatları ürünlerinden tanıdığımız, saray hayatı, eğlenceleri ve kökü Şamanizm'e kadar uzanan eski inançlardan ve geleneklerden kaynaklanan tasvirlerdir. Benzer şekilde birbirini kovalayan av hayvanları, koruyucu e doğüstü gücüne inanılan, kanatlı aslan, sfenks gibi yaratıklar İran'da Büyük Selçuklularının saray, köşk gibi sivil yapılarını süsleyen firuze veya krem renk sırlı, kabartmalı çinilerinde de görülmekteydi. Berlin'de Pergomen Müzesi'nde bu çinilerin örneklerini görürüz. 11. ve 13. yy.da İran'dan Anadolu'ya uzanan Büyük Selçuklu İmparatorluğu'nun çini konusunda büyük atılımını görürüz. Bu çinilerde hakim renk firuzedir. Cami, medrese ve türbelerde çok zengin çini ve sırlı tuğla uygulaması mevcuttur. Konya İnce Minareli Medrese, Erzurum Yakutiye Medresesi minarelerinde sırlı tuğlalar gövdenin tümünü kaplamaktadır. Büyük Selçuklu seramiklerinin çoğunda Beyşehir Kubad-abad Sarayı çinilerinde olduğu gibi, saray yaşantısının; taht sahnesinin, raks eden kadınların, çalgı çalan çalgıcıların, avcılarının, kaçan av hayvanlarının ve

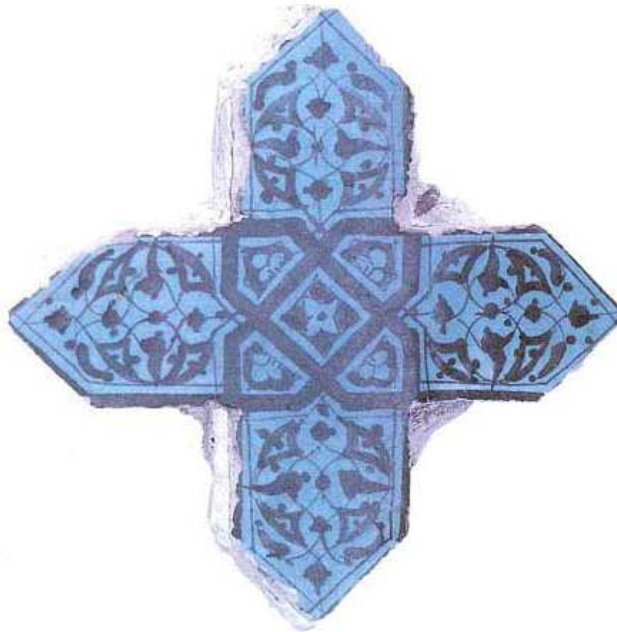
doğüstü yaratıkların resmedildiği görülmektedir.

Anadolu seramiklerinde insan ve hayvan figürlü desenler enderdir. Genellikle oldukça basit ve sade yazı şekilleri ve geometrik süslemeler işlenmiştir. Bu seramiklerin Anadolu'da çeşitli merkezlerde üretildiklerini kabul ediyoruz.

Resim 521 Selçuklu firuzesine örnek tuğla

Resim 522 Beyşehir Kubad-abad sarayından haç biçimli örnek

1.4.3.5. Selçuklu Seramik Sanatında Çıplak Sevgili

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Gönül Öney

Sayı: 18

Yıl: 2000 / Yaz

Sayfa: 72 -73

Resim: 1 adet

Özet:

İslam Sanatı koleksiyonlarında, müzelerde ilgi gören Keşan lüsterlerinin bilinen en erken tarihli örneği Londra, British Museum'da sergilenen 1179 tarihli bir sürahidir.1220 yılında Moğol akınlarıyla yok olup yıkılan seramik atölyeleri ve ustaların Rey ve Keşan şehirlerinden kaçmasıyla Selçukluların ünlü lüster Seramik imalatı hemen hemen son bulmuştur.

Bugün Amerika'da Washington D.C.Freer Gallery of Art'da bulunan yüksek kenarlı büyük Keşan tabağı, çağının en başarılı örneklerindedir. Kenarını çevreleyen Neshi yazılı Arapça kitabesinden Aralık 1210 tarihinde Seyyid Sams al-Din al-Hasani tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Çeşitli sanat tarihçileri tarafından tanıtılan lüster tabakta büyük ihtimalle ünlü şair Nizami'nin eserinde anlatılan aşıklar, Hüsrev ile Şirin canlandırılmıştır. Tabakta, atıyla gezerken yere çökerek, gölde yıkanan Şirin'i görüp kendinden geçmiş durumda onu seyreden Hüsrev ve atın arkasına dizilmiş maiyeti görülmektedir. Doğa imajı, tabağı ve atı çevreleyen çiçekli dallar, göl içinde yüzen balıklar ve gölün dalgalarını canlandıran şerit halinde kıvrımlarla özetlenmiştir.

Figürlerin başlarında saray soyluları olduklarını belirleyen haleler, çağın modası olan hotoz başlıklar gözüktür. Figürler, İran Bölgesi Selçuklularının güzellik idealine uygun olarak, şişman yanaklı, çekik gözlü ve ufak ağızlı Moğol tipindedir. Saçlar, erkek ve kadınlarda, Selçukluların Orta Asya'dan getirdikleri tarzda, uzun şekilde omuzlara kadar iner. Figürlü ince kıvrımlı ve beneklerle bezenmiş Kaftanları, kollarında sarayla ilgili soylular olduklarını belirleyen tiraz bantları vardır. Gölde yıkanan Şirin, kollarındaki boncuklu bilezikler, çıplak göğsünü belirleyen meme uçları, kol ve bacaklarının ahenkli hareketi ile gerçekçi bir üslupla resmedilmiştir.

Koşum takımları ve eğeri ile detaylı olarak canlandırılan atın gövdesindeki iri süs benekleri, Orta Asya göçebe sanatından Selçuklulara kadar uzanan ilginç bir özelliktir. Büyük Selçukluların seramiklerini bezeyen çeşitli konularla ve resmedilen figürlerle, çağın gelenekleri, inanışları, modası, yaşantısı hususunda bilgilenmemiz mümkün olmaktadır. Yazının sonunda dört madde halinde kaynakçalar yer almaktadır.

Resim 523 Lüster tabak, “Gölde yıkanan çıplak Şirin’i seyreden Hüsrev ve Maiyeti” 1210

1.4.3.6. Tophane amuru ya da Lüleci amuru

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Mesut Hakgüden

Sayı: 6

Sayfa: 106 -109

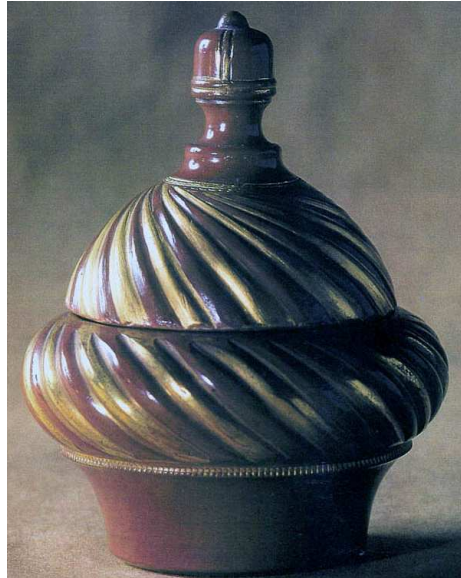
Resim: 9 adet

Özet:

Tophane adı ile bilinen Türk el sanatının gerçek ismi lüleci çamurudur. Bu isimle anılmasının sebebi, ilk yapılan objelerin lüle olarak yapılmasındandır. Lüle tütün içimi için yapılmıştır. 17. yüzyılda tütünün saraya girmesi ile lülecilik sanat haline gelerek, fincan, bardak, ibrik, tepsi, hokka takımı gibi objelerde bu sanatın içinde yer almıştır.

18. yüzyıla gelindiğinde lüleci esnafı Sultan III. Murad tarafından Tophanede bir araya toplanmışlardır. Bundan dolayı Tophane adını alan bu sanat bu isimle günümüze kadar gelmiştir. Form güzelliği ve dekor zenginliği ile kıymetli bu Türk el sanatı, 20.yy. başında kaybolmaya başlamıştır. Son ustalar olan Edirneli Süleyman Usta ile Ömer Usta'dan sonra tamamen kaybolmuştur. Bu ustaların aletleri Yıldız'da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Müzesi'ndedir.

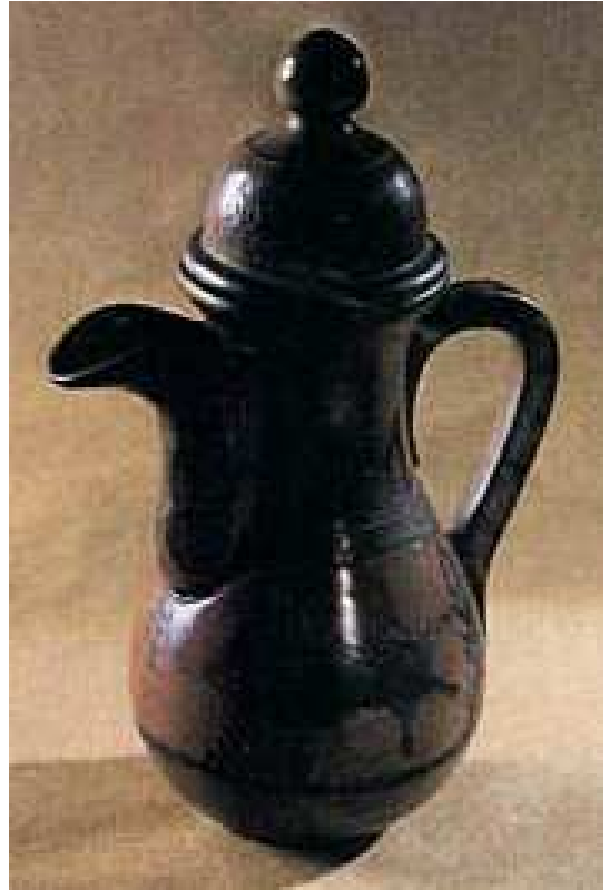
Resim 524 Şekerlik örneği

Resim 525 Kâse, bardak, hokka, çanak

Resim 526 Sürahi

1.4.4. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.4.4.1. Budapeşte El Sanatları Müzesi'nden 15.17.Yüzyıl Osmanlı-Türk Halıları

Yazar: Ferenc Batari

Dergi Adı: P Sanat

Sayı: 3

Yıl: 1996 Güz

Fotoğraf: D. Jozsa / Kolozs / F. Batari

Çeviri: Celal Üster

Resim: 10 Adet

Özet:

Budapeşte El Sanatları Müzesi 1872 yılında açılmış olup 1857'de Londra'da kurulan Victoria and Albert Müzesi'nden ve 1868 yılında Viyana'da açılan Avusturya Müzesi'nden sonra açılan üçüncü müzedir. Makale de, Osmanlı –Türk halılarıyla ilgili olarak Budapeşte El Sanatları Müzesi'nde gerçekleştirilen iki önemli olay vurgulanmaktadır..Bunlardan birincisi sanat koleksiyoncusu İpolyi koleksiyonudur.Bu koleksiyonun önemli bir bölümünü yirmi dört doğu halısı oluşturmaktadır. Bu halıların çoğu Osmanlı- Türk halısıdır.1886 da açılan bu sergiden önce, hiçbir yerde halı sergisi düzenlenmemiştir. Bunun yanı sıra Budapeşte Müzesi 1914 yılında bir Türk halıları sergisine daha öncülük ederek Osmanlı-Türk halılarını kapsayan dünyadaki ilk sergi gerçekleştirilmiştir. Geçmişte Doğu halısı eski Macar evlerinin süslerindendi. Türk halılarına özel bir talep vardı. Bu yüzden de azımsanmayacak sayıda Türk Halısı örneklerini Macaristan'da bulmak mümkündür.

İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi ve Budapeşte El Sanatları Müzesi'nde ki Türk halısı koleksiyonlarının birbirini çok iyi tamamlamaktadır. Budapeşte'de Selçuklu halısı yoktur. Fakat Budapeşte'de ki 17. yüzyıl halı koleksiyonu bu alandaki en zengin müze koleksiyonudur. Ferenc Batari'nin makalesi bu sergi olayını içeren bir konu olarak ele alınmıştır.

Resim 527 Girintili Seccade, Batı Anadolu 15.yy.

Resim 528 Uşak Halısı 17.yy.

Resim 529 “Transilvanya” ya da “Erdel” halısı 1600

1.4.4.2. Costabili Sarayı Fresklerindeki Anadolu Halıları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Suriano Carlo Mario

Sayı: 3

Yıl: Güz 1996

Sayfa: 50 - 64

Resim: 14 Adet

Özet:

Biagio Rosetti, Ferrara'daki Costabili Sarayı'nın yapımına,15.yy. ile 16. yy. arasında Ferrara sarayının en seçkin kişilerinden Antonio Costabili'nin siparişi üzerine 1502 yılında başlanmıştır. Bugün Costabili Sarayı ile bu sarayda yer alan ve çeşitli sanatçıların katkıda bulunduğu güzel fresk dizisi bu Rönesans beyini anımsatmak üzere varlığını sürdürmektedir.

Costabili Sarayı'nın freskinde betimlenen halılar fresk dizisinin tasarımcısı Garofalo'nun olduğu kadar, yapıtı sipariş eden ve son onay için bütün tasarımı gözden geçirmiş olması gereken kişinin de bu halılara attığı toplumsal işlevi ifade eder. Dolayısıyla bu yazının konusunu Avrupa resimlerinde betimlenen Türk halı örneklerinin belge, bilgi değeri ve halıların öneminin ne olduğunun kısa değerlendirmesi oluşturmaktadır. Rönesans İtalyansında İslam halılarına ve özellikle Osmanlı halılarına atfedilen toplumsal anlamı ortaya koymak; Osmanlı İmparatorluğu ile aydı Dük Saraylarının İtalya'sı arasında ticari ve kültürel ilişkiler de bu yazının amaçları arasında yer almaktadır. Ele alınan diğer bir konu büyük freskte betimlenen halılar ve bu halıların ait olduğu tipoloji grubunu belirlemektir.

Costabili sarayı duvarlarında ki freskler 15. 16. yy. İtalyan toplumunda o dönemde üretilen Osmanlı halılarına yönelik beğeni hakkında bilgi vermesi nedeniyle belge niteliği taşımaktadır. Osmanlı halı üretimi 16.yy.lın ilk yarısında yeni modeller üzerinde yoğunlaşmaya başlamış ve bu yeni modeller yavaş yavaş, ancak geri dönüşü olmayan bir süreç içinde önceki modellerin yerini almıştır. Küçük desenli 'Holbein' halısı buna örnek oluşturmaktadır. Bu model 1550'ler de tamamıyla ortadan kalkmıştır. 17. yy. resminde seccadelere rastlasak da bu halıların Batıya ihracı kesintiye uğramıştır.

Resim 530 Girintili Seccade Uşak Yöresi 16.yy.

Resim 531 Taç bordürlü Girintili Seccade Konya yöresi

Resim 532 Kıvrık yaprak bordürlü Girintili Seccade Konya Yöresi

Resim 533 Küçük desenli Holbein Halısı Uşak Yöresi

1.4.4.3. Halılar İnsanlar ve Koleksiyonlar

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Nazan Ölçer

Sayı: 3

Yıl: Güz 1996

Sayfa: 40 - 49

Resim: 6 adet

Özet:

Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde 26 Eylül' de başlayan ve 12 Kasım 1996 tarihine kadar sürecek olan 13.18. yüzyıl Türk Halıları sergisi, bu döneme ait Türk Halı Sanatı hakkında bilgi vermektedir. Makale sergiye katılan Müzelerin koleksiyonlarında yer alan halılardan bahsetmektedir. Sergiye Türk ve İslam Eserleri 94, Vakıflar Halı Müzesi 27, Konya Mevlana Müzesi 6 halı ile katılmıştır.

Batıda ki en önemli halı koleksiyonlarına sahip olan ünlü müzede önemli 42 parça ile sergiye katılmaktadır. Bode halısı denilen halıyı da içinde barındıran Berlin İslam Sanatları Müzesi ile Transilvanya kiliselerinde çok sayıda bulunup ve bu adla isimlendirilen en zengin seccade tipi 'Crivelli' halı parçasını barındıran Budapeşte El Sanatları Müzesidir. Serginin en önemli eseri ise 1990'ların başında Tibet'te ki Budist manastırlarından gelen ve Avrupa sanat piyasasında astronomik fiyatlara satılan 13. yüzyıl Anadolu halılarından ikisinin ilk kez bir arada görülebilmesidir. Alman işadamı Heinrich Kirchheim'in koleksiyonunun da yer alan bu iki halının dışında, ayrıca sergiye Varşova Ulusal Müzesi'nden gelen 16.17. yüzyıllara ait iki tablo ile Berlin Ulusal Resim Galerisinden gelen Osman Hamdi Bey'in 1988 tarihli Halı Taciri Tablosu da katılmaktadır. Nazan Ölçer makalesini, bilinçli bir korumacılığın ancak yakın yıllarda yaygınlaşabilme şansı bulduğu ülkemizde, bu serginin bilinçli bir halı koleksiyonculuğunun oluşmasına katkıda bulunmasını, Avrupa müzelerinden gelen ve kültür ile donanmış koleksiyoncuların yüzyıllar önce topladıkları halıların mükemmel durumunun Türk koleksiyoncuları için de bir uyarı olmasını yürekten dileyerek bitirmektedir.

Resim 534 Holbein halısı, 16. yy. Bergama

Resim 535 Hans Holbein "Tüccar Georg Gizse Portresi 1532"

1.4.4.4. 16.-17. Yüzyıl Osmanlı Sarayında Kadın Modası

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 12

Yıl: Kış 1998 -1999

Sayfa: 56 - 69

Resim: 13 adet

Özet:

Türklerin tarih sahnesinde anılmaya başladıkları anavatanları Orta Asya'da, kadın, Türk gelenek ve göreneklerine göre daima saygı görmüş, toplumda eşinin yanında ve en büyük destekçisi; savaşta vatanının en şiddetli savunucusu olmuş; barışta toplumsal ilişkilerin gelişmesinde ve kültür hizmetlerinde önemli bir rol üstlenmiştir.

Anadolu Selçuklu döneminden kalan görsel malzemede kadınlar, bu konumlarına uygun olarak başları örtülü, yüzleri peçesizdir. Kıyafetleri altta şalvar, içte gömlek veya iç entarisi ve üste giyilen kaftandan oluşur. Kaftanlarında en belirgin özellik kolun bedenle birleştiği yere dikilen tiraz denilen, ince süsleme bantlardır. Bunların İslami etkiyle Mısır kıyafetlerinde de çok görüldüğü ve Selçuklu kıyafetlerini etkilediği düşünülür. Bu tarz, bir Anadolu beyliği olan Osmanlılarda da aynıdır, fakat Osmanlı kaftanlarında tiraz görülmez.

Osmanlı kadınının erken dönemini ayrıntılarıyla ortaya koyacak yeterli örneğe sahip değiliz. Ancak minyatürlü yazmalar gibi görsel belgeler, hükümler gibi, yerli yazılı kaynaklar ile resimlerle süslenmiş yabancı seyahatnameler, gravürler, mevcut eserleri biraz daha detaylı görebilmeyi mümkün kılar. Yazar makalesini daha sonra Osmanlı toplumu kadınlarının iç ve dış giyimlerini ayrıntılı bir şekilde anlattıktan sonra kendi yorumlarıyla bitirmektedir.

Resim 536 Nohutrenge Taraklı Canfesten Hırka 16.yy.

Resim 537 Mavi Taraklı Canfestan İç Kaftanı 16.yy.

Resim 538 İpekli Kumaştan Entari

Resim 539 İç Kaftan

1.4.4.5. Topkapı Sarayı Müzesi Osmanlı Saray Pabuçları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 5

Sayfa: 91-103

Resim: 16 adet

Özet:

Topkapı Sarayı Pabuç Koleksiyonu, ayakkabı çeşidi bakımından oldukça zengindir. Dünyada hükümdarlar için yapılmış en zengin pabuç koleksiyonu olduğu söylenebilir. Koleksiyonda, çeşit bakımından çizmeler, mest pabuçlar, içedikler, erkek ve kadın ayakkabısı ve terliklerinin yanı sıra, bebek patiklerinden büyük çocuk pabuçlarına kadar her türlü ayakkabıyı bulmak mümkündür. Koleksiyonda 16.yüzyıldan 19.yüzyıl sonuna kadar giyilen ayakkabı örnekleri bulunmaktadır. Saray pabuçları, bezemeleri bakımından da devrin zevkine uygun olarak kumaş, çini, ahşap, taş eserler üzerinde görülenlerle aynıdır. Osmanlı devri deri ürünleri, erken devirlerden itibaren yurt dışında aranırdı. Ancak 19. yy.da İmparatorluğun ekonomisinden dericilikte etkilenmiştir. Saray, Avrupa'daki gelişmelere ayak uyduramadığı için yeni teknolojilerle donanımlı fabrika-i hümayunlar kurulmuştur.

Resim 540 Makale ile ilgili bir resim

1.4.4.6. 18. Yüzyılda Osmanlı Kumaş Sanatı Ve Kadın Modası

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 8

Yıl: Kış 1997

Resim: 15 Adet

Sayfa: 73-85

Özet:

Osmanlı İmparatorluğu 16. yüzyılda sanat alanında altın çağını yaşar. Osmanlı'nın Klasik Çağı olarak nitelenen bu yüzyılın sonunda, değişen koşullar ülkeyi siyasi ve ekonomik bakımdan zora sokar. Sanata da buna bağlı olarak eski ihtişamına göre bir durgunluk başlar.17. yüzyıla bu atmosferde girilirken, ülkeye yavaş yavaş Batı etkilerinin girmeye başladığı; Sultanların bazılarının bu yeni gelişmeye ilgisiz kaldığı bir kısmının Batı'nın ilerleyen teknolojisiyle, bir kısmının sanatıyla ilgilendiği gözlenir.18.yüzyılın başında saltanat süren III. Ahmet (1703–1730) bu yeni hareketi takip eden yeniliklere açık bir kişiydi. Tarihimize Lale Devri olarak geçen bu dönem, Osmanlı Sanatının'da taze bir ruhla yeniden canlanması ve Batı ya açılmasının başlangıcı kabul edilir. 18. yüzyıl Türk kadının evinden dışarı çıktığı, toplu halde mesire yerlerine gidildiği, neşeli eğlenceli dönemdir. Devrin şair ve ressamı eserlerinde bu güzel görüntüleri çok güzel yansıtmışlardır. Bu tasvirlerdeki kıyafetlere bakarak 18.yüzyıl kumaşları hakkında fikir edinmek mümkün olmaktadır. Resimli tasvirleri, mevcut eserlerin özellikleri ve yazılı kaynakların verdiği bilgiler tamamlamaktadır. Mesela sünnet düğününün tasvir edildiği 1720 tarihinde Levni tarafından resimlenmiş Surname-i Vehbi minyatürlerinde davetlilerin sade elbiselerinde de görülür.

18.yüzyılda işlemeli kumaşlardan yapılan elbiseler moda olmuştu. Bunlar sık dokunmuş ince pamuklulardan seraser, kadife, atlas gibi ağır ipekliler, canfes, tafta, bürümcük gibi hafif ipekliler ile şalaki, lahuraki denilen yünlülere kadar her cins kumaş üzerine işlenirdi. Top halindeki kumaşlar büyük kasnaklara geçirilerek desenler renkli ipek ipliklerle işlenirdi. Ayrıca ipekliler üzerine değişik şekillerde bükülmüş altın gümüş alaşımlı tel iplik, düz tel kesme ve bükme tel, pul ve boncuklarla ağır işlenmiş kumaşlar da hazırlanırdı.

Kaynaklardan Hüseyini denilen bu işlemeli elbiselik kumaşların 18.yüzyıl başlarında ortaya çıktığı,19. yüzyılda daha da zenginleşip yaygınlaştığı anlaşıyor. 18.yüzyılda bazı dokuma tesislerinin kurulmakta olduğu görülüyor. Örneğin 18.yüzyılın tarihini yazan İncicyan Üsküdar Kuzguncukta yeni inşa edilen nakışlı basmalar ait bir atölye kurulduğundan bahseder. Ayrıca yazar Bebek'te de basmacılar atölyesinin bulunduğunu ancak buranın Sultan III. Ahmed'in vezirlerinden İbrahim Paşa tarafından temizlendiğini, basmacıların bir kısmının Üsküdar'a, bir kısmının Yenikapı civarında Langa'ya taşındığını yazmaktadır. Gerek üst giyim, gerek iç giyim 18.yüzyıla kadar fazla bir değişiklik göstermeden gelmiştir. Yüzyılın başlarında kadınların dışarı çıkıp deniz gezilerine, kırlarda toplu eğlencelere katılmaları, alışverişe gidebilmeleri, yabancıları ülkeye daha sık gelmeleri, kısaca Batıyla daha sık temaslar, kadın giyim-kuşamında ve süslenmesinde bir hareketlilik başlatmıştır. Buna bağlı olarak da kurallar da gevşemeler baş gösterir. Daha önceleri sade ve iddiasız renklere dikilen feraceler bu devirde; pembe, eflatun, yeşil, açık mavi gibi renklere bahar havasına bürünür. Önceleri yakasız olan feracelere daha sonra küçük bahriye yakalar takılmış, etrafları oya ve dantellerle süslenmiştir. Giderek boyları bele ve daha da aşağılara inecek olan yakalar, ikici bir etek görünüşü almıştır. İç giyimde, birbirine paralel aykırı renklerle giyilen geleneksel şalvar, entari, üzerine hırka ve kaftan bu yüzyılda aynan devam eder. Ancak devrin ressamı Levni'nin kadın tasvirlerinde görüldüğü gibi çizgili veya serpmeli çiçekli şalvarlar üzerine giyilen ve bileğe kadar inen ince bürümcükten iç gömlekleri, derin U şeklinde açılmış yakaları, kolları dirseğe kadar yırtmaçlı ve yırtmaçları, dirsekten aşağı sarkan hırka iç entarileri görülür.

Kadın kıyafetleri 18. yüzyılda henüz geleneksel formunu muhafaza ediyordu. Giderek Batılı elçilerin eşleriyle gelişleri ve eşlerin saray kadınlarıyla olan dostlukları, Osmanlı ülkesinden batıya gidip gelen elçiler ve onların görüp anlattıkları, raporları Batıyla olan iletişimi arttırmış ve özellikle saray kadınları Batı modasını takip eder olmuşlardı. Batı modası önce kıyafetlerin aksesuarlarında; oyalar, danteller, yıldızlı geniş, parlak harçlarda kendini hissettirmiş, sonra pile, korsaj, yaka gibi teknik uygulamalara geçilmiştir. 1850 ler den sonra geleneksel kıyafetler Batı aksesuarlarıyla süslenerek yirmi beş yıl kadar geçiş dönemi yaşayacak, 1870 lerin ikinci yarısından sonra uzun etek ve üstlerden oluşan iki parçalı kıyafetlerle tamamen Avrupa tarzına geçilecektir.

Resim 541 Kadın figürleri Abdullah Buhari imzalı

1.4.4.6. Tılsımlı G6mlekler

Dergi Adı: P Dergisi

Sayı: 29

Yıl: Bahar 2003

Yazar: Orhan Şaik G6kyay

Fotoğraf: 14

Sayfa: 62,77

6zet:

Tılsımlı g6mlek, kişiyi hastalıklara, d6Őmana, tehlikelere karşı koruduğuna inanılan okunmuŐ dualarla zırhlanmıŐ ya da etkili ayetlerle, dualar, tılsımlar ve benzerleri yazılmış olan g6mleklerdir.

Sn. Hayrullah 6rs, Topkapı Sarayı M6zesi'nin m6d6r6 bulunduğu zamanlarda bu g6mlekleri meydana 6ıkar mıŐtır.

G6mleklerin kimler i6in yapıldığı 6zerlerinde yazılıdır. Bu g6mleklerin yapılması, hazırlanması yıllar s6rm6Őt6r.

Tılsımlı g6mleklerden iki tanesi yurt dışında bulunmaktadırdır. Bir tanesi Viyana'yı ikinci kez kuŐatan Sadrazam Ekrem Kara Mustafa Paşa'ya aittir. İkinci g6mlek Neukloster Manastırındadır. Varna' da d6v6Şen adını bilmediğimiz T6rk kumandanlarından birine aittir.

Bu yazıda halk arasında b6yle g6mleklerin bulunup bulunmadığı da araştırma konusu olarak ele alınarak deęerlendirilmiŐtir.

1.4.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.4.5.1. Newyork Ve Los Angeles'te Altın Harfler

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Linda Komaroff

Sayı: 10

Yıl: Yaz 1998

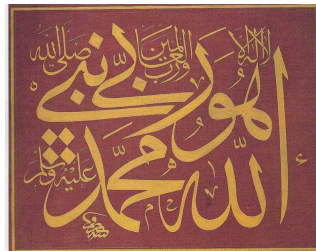
Sayfa: 118 -119

Resim: 1 Adet

Özet:

Türk İslam sanatları içinde en anlamlı ve evrensel olanı hat sanatıdır. Hat sanatının önemi Tanrı sözü kabul edilen Kuran-ı Kerim'den gelmektedir. İslam hat sanatı, gücünü ve sağlamlığını, hocadan öğrenciye kesintisiz bir biçimde aktarılan geçmiş üslupların yetkinliğinden alır. Osmanlı hat sanatının belli başlı türlerini örnekleyen yaklaşık dört yüz eserden oluşan Sabancı Koleksiyonunda yazma kitapları, murakkaalar, kıt'a denilen küçük yazı eserlerinin bir kaçı bir araya getirilerek oluşturulmuş albümler, hilyeler oluşturmaktadır. Bu koleksiyon 15.yy.lın ikinci yarısından 20. yy.lın ilk yarısına uzanan dönemlerde yaşamış önemli Osmanlı hattatlarının tümünün eserlerini içermektedir. Bu koleksiyonda yer alan 70 eser önce 11 Eylül-13 Aralık 1998 tarihleri arasında Newyork'ta, Metropolitan Museum of Art'ta, 25 Şubat- 17 Mayıs 1999 tarihleri arasında Los Angeles County Museum of Art'ta düzenlenecek olan Altın Harfler, Sakıp Sabancı Koleksiyonundan Osmanlı Hat Eserleri adlı sergisinin odak noktasını oluşturmuşlardır. Sakıp Sabancı Koleksiyonundan Osmanlı Hat Eserleri Sergisi, Amerikalı izleyici için görsel ve düşünsel açıdan etkileyici bir deneyim olmasının da ötesinde bu sanatın yaratıldığı toplumun anlaşılması açısından yararlı bir köprü görevi görmüştür.

Resim 542 Mustafa Rakım, levha, 1758

1.4.5.2. Hafız Osman'ın Üçüncü, Yesari'in İkinci Ölüm Yüzyıl dönümleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: M.Uğur Derman

Sayı:12

Sayfa: 140 -147

Resim: 9 adet

Özet:

1998 yılının Aralık ayı, Türk hat sanatında devir açan iki zirve ismin yüzyıl dönümlerine rastlamıştır. Hafız Osman üç yüz (3 Aralık 1698), Yesari Mehmed Esad iki yüz (20 Aralık 1798) sene önce kaybettiğimiz çok ünlü ve değerli hattatlarımızdır.

Haseki Sultan Camii müezzini Ali Efendi'nin oğlu olarak 1052/1642 yılında doğmuştur. İstanbul'da doğan Osman Efendi'nin, küçük yaşlarında ki gayretiyle kazandığı 'hafız' unvanını almıştır. Ailesinin maddi durumu imkân vermediği cihetle Köprülü ailesinden Fazıl Mustafa Paşa'nın (1637-1691) dairesinde tahsil ve terbiyesi sağlanmış, bu sırada hat öğrenimine de ilgi duymuştur. Yazı sanatında onun ilk hocası Derviş Ali (ö.1673) Hafız Osman, 1070/1660'da on sekiz yaşındayken icazet almıştır. Hattatımız, aklam-ı sittede en güzeli aramakla geçen yıllarından sonra 1090/1679 yıllarından başlayarak kendi şivesini bulup ortaya çıkarır. Vaktiyle Şeyh Hamdullah'ın Yakutü'l-Musta'simi'nin eserlerinde gördüğü güzellikleri bir araya getirip şahsi üslubunu elde etmesi gibi, aynı seçimi Hafız Osman da Şeyh'in yazılarından yapar ve Osmanlı hattı böylece süzülüp arınmaya doğru gider. İşte bu konuda Şeyh'ten sonra ikinci büyük merhale Hafız Osman olmuştur. Bu yeni üslup önceleri tenkide uğramakla, bunun yanı sıra kıskanılmakla beraber kısa zamanda kıymetini kabul ettirmiş ve şeyh Hamdullah yolunu unutturmuştur.

Hafız Osman 1100/1689 tarihinden itibaren nesih hattında harflerini daha da küçültülmüş olmakla birlikte, hat meraklılarınca en fazla beğenilen devri 1679-1689 arasındaki on yıldır. Kırk yıl süren sanat hayatında devamlı olarak eser veren, melekesini kaybetmemek için o vakitler aylarca süren Hac'ca gidişinde bile kalemi elinden bırakmayan Hafız Osman'ın, yol boyunca muhtelif menzillerde yazdığı karalama veya cüz örnekleri Halen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde dir.

Hafız Osman 1069/1659'dan ömrünün sonuna kadar 25 mushaf yazmıştır. Aklam-ı sitteyle kaleme aldığı en'am, cüz kıt'a ve murakkaaları sayısızdır. Bugünkü bilgilerimize göre, geliştirdiği mahsus şekliyle hilye-i saadeti levha halinde yazanda, ilk Türkçe mealli hilyeyi tertipleyen da, delailü'l- hayratı sanat kimliği ile kitaplaştıran da ilk defa Hafız Osman Efendi olmuştur. Hafız Osman pek çok öğrendi yetiştirmiştir. Yetiştirdikleri öğrenciler arasında Yedikuleli Seyyid Adullah (ö.1731), Anbarizade Derviş Ali (ö.1716), Hasan Üsküdari (ö. 1732), Kürtzade Bursalı İbrahim(ö.1733), Bursalı Mehmed (ö.1740), Dervişzade Mehmed Kevkeb (ö.1717), Abdullah Rodosizade(ö. 1705), Yusuf Rumi(ö. 1709) efendiler en başta gelenleridir.

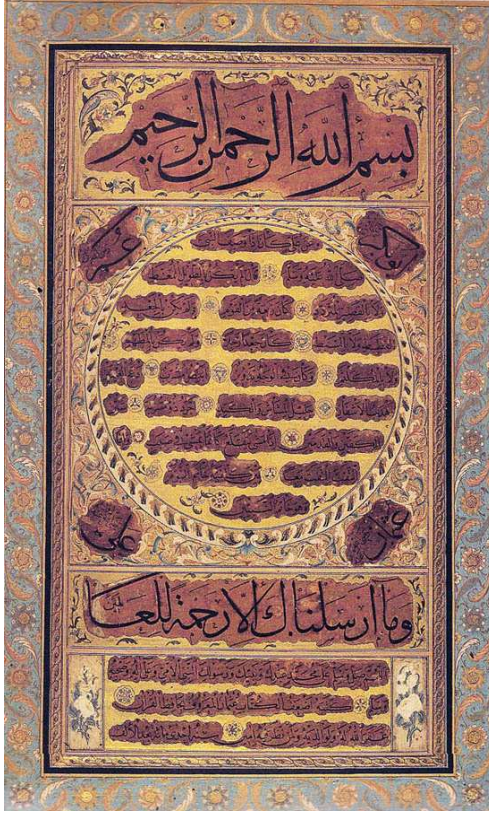
Kocamustafapaşa, Sancaktar mahallesindeki evinde, 29 Cumade'l-ula 1110 (3 Aralık1698) Çarşamba günü vefat etmiştir. Yesari 1730'lu yılların ortalarına doğru, İstanbul'da ki Anadolu Kadıaskerliği Şer'i Mahkemesinin mübaşirlerinden Kara Mahmud Ağa'nın bir oğlu dünyaya gelir. Sağ tarafı doğuştan felçlidir. Sol eliyle yazmaya, üstelik hüsn-i hat öğrenmiştir. Mehmed isimli bu genç, bir vasıta bularak, o devrin ta'lik hattındaki önde gelen üstadlarından Veliyüddin Efendi'ye (ö.1768) müracaat eder. Aksi mizaçlı bir zat olan Efendi'nin 'Sağlamlar bitti de, şimdi solaklarla mı uğraşacağız?' diyerek kendisini kabul etmemesi üzerine, bir başka ta'lik üstadına, Dedezade Mehmed Said Efendiye (ö.1760) başvurur.

1167 / 1754 tarihinden itibaren Es'ad mahlasını ve Yesari lakabını Mehmet ismiyle birlikte kullanan hattatımız, devamlı gelişerek önceleri büyük İran hattatlarının, bilhassa İmadü'l Haseni'nin (ö.1615) üslubunda ve İmad-ı Rum lakabıyla anılarak kıt'alar, murakkaalar, kitabeler, levhalar yazarken, 1990/1776'dan sonra eline gelen bir melekeyle, İmad'ın en güzel harflerini Hafız Osman'ın Şeyh Hamdullah'tan seçişi gibi kendi zevkine göre tercih edip Türk ta'lik üslubunu başlatmıştır. Yesari Es'ad Efendi 1195/1781 den itibaren şahane örnekler vermeye başladı. Türk üslubundaki en parlak erişilmez evresi 1782 -1786 arasındır. Yesari pek çok kimseye yazı öğretmiştir. Yesari Es'ad Efendi, oğlu Mustafa İzzet Efed'i'yi de (1770?-1849) ta'lik hattında mükemmel surette yetiştirmiştir.

Yesarizade Mustafa İzzet, babasının hat şivesindeki noksanlıkları tamamen giderip, Türk ta'likini bilhassa celide erişilmezlik noktasına çıkaran sanatçıdır. Yesari'nin yetiştirdiği hattatlar arasında, oğlundan başka Mir Mehmed Emin(1758-1809) ve

Arabzade Mehmed Sadullah (1767-1843), Mehmed Şehabettin (?-?), Şerif İhya (ö.1813) efendiler ilk akla gelenlerdir. Son zamanlarını hastalıklarla geçiren Yesari Es'ad Efendi 12 Recep 1213 (20 Aralık 1798) de vefat etmiştir.

Resim 543 Hafız Osman'ın nesih, sülüs levhası

Resim 544 Yesari Mehmet Esat'ın talik kıtası

1.4.5.3. Hattatların Reisi

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: M.Uğur Derman

Sayı: 43

Yıl: Kış 2007

Sayfa: 88 - 99

Resim: 11 adet

Özet:

Ünyeli Mehmed Kaptan'ın oğlu olan İsmail Zühdi 18. yüzyılın başlarında doğmuştur. Devrin üstadlarından Morali Ahmed Hıfzı ve daha sonra Mehmed Eendilerden sülüs ve nesih yazılarını meşk etmiş ve icazet almıştır. En eski imzalı eseri 1175/1761 tarihlidir. Kardeşi Mustafa Rakım'ı yetiştirmiş 1769 da ona icazet vermiştir. Sultan III. Mustafa'nın saltanatı sırasında (1757-1774) Enderun-ı Hümayun'un sülüs- nesih- rika yazıları hocalığına getirilmiştir.

İsmail Zühdi'nin sülüs nesih yazıları tavrı Hafız Osman'a tabi olup harflerin incelik ve kalınlıklarında kalemin bütün hakkını verişiyle kendisini gösterir. 40 kadar Mushaf (ikisi TSMK-E.H.128.1218.1803 tarihli ve M.29,1219/1804 tarihli), Mushaf cüzleri (TSMK-Y.Y.119.1218.1803 tarihli ve E.H.268.1218.1803 tarihli) en'am-ı şerif ve delailü'l- hayrat (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Yıldız Bölümü,A5769, 1212/1797 tarihli,resim 2) olarak nesih hattıyla pek güzel eserler vermiştir. Bunun dışında harikulade kıt'aları vardır.

Klasik tarzdaki sülüs-nesih hilyelerine de rastlanan İsmail Zühdi, yaşadığı devir için hayli ileri bir deneme olan leylek biçimindeki Besmelesiyle de dikkat çeker (TSMK-GY 314/40). Fantezi kabilinden, farklı şekiller içine yazı istiflemeye hoş bir örnek oluşturan bu eseri tahrirli zer-endud olarak işleyen müzehhib her kim ise, 1213/1798 yerine sehven 1013/1604 tarihini koymuştur. İsmail Zühdi'nin sülüs hattı meşkettiği meşhur âlim Şanizade Ataullah Efendi'de (ö.1826) 'Şeyhü'l Hattatin' olarak andığı hocasının Ortaköy'deki yalılarına gelip haftalarca kaldığı Şanizade Tarihi'nde yazılıdır. Ataullah Efendi'nin babası Şanizade Sadık Efendi tarafından Ortaköy'ün suya muhtaç bir mahallesine yaptırılan çeşmenin 1198/1784 tarihli celi sülüs kitabesini de aynı

dostluğun tezahürü olarak İsmail Zühdi yazmıştır.

Eserleri müze ve hususi koleksiyonlarda baş tacı edilen İsmail Zühdi, bilhassa Şeyh Hamullah'a ve Hafız Osman'a takliden yazdığı kıt'a ve karalamalarıyla hayranlık uyandırır. Hat sanatında taklid göz ve el kudretiyle eski bir üstadın hattını kopya etmeden aynen yazmak hüneridir ki, hattatlar bunu zevkle uygular ve taklit keyfiyetini imzalarında belirtmekten haz duyarlar. İsmail Zühdi açık satırlar halinde yazılan kıt'alar dışında, karalama denilen tarzın da taklidini gerçekleştirmiştir.

Resim 545 İsmail Zühdi'nin bir Delailü'l Hayrat'ının son ikisayfası

1.4.5.4. Hekim Nidai ve Ed-Dürrül –Manzum

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Nurten Çankaya

Sayı: 27

Yıl: 202

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 80 - 91

Resim: 20 adet

Özet:

16.yy.lın ikinci yarısında yaşamış Osmanlı tabiplerinden şair ve hekim Nidai'nin en yaygın eserlerinden birisi olan ed-Dürrü'l – Manzum adlı Türkçe eseri manzum yazılmış Türkçe tıp eserlerinden biridir.

Yazarın çoğu tıp alanında olmak üzere manzum ve mansur yedi eseri daha bulunmaktadır. En bilinen eseri Menafiu'un – nas'tır. Eserin Türkiye kütüphanelerinde yüzden fazla nüshası vardır. Diğer eseri 'Rebiu's- Selame'dir'. Bunlardan başka tasavvuf konularından bahseden 'Esrar-ı Gene-i Mana' ile 'Tenbihname' adlı eser ve 'Fethname-i Kal'a-ı Cebre' adlı manzum eser ve manzum olarak ele aldığı 'Baytarname''nin nüshası tespit edilememiştir. 'Ed- Dürül – Manzum' adlı eser 1566 yılında yazılarak Kanuni Sultan Süleyman için hazırlanmış, ancak ölümünden sonra Sultan Selim'e sunulmuştur. Eser Türkçe yazılmıştır. Yazıda kısa tedavi şekilleri ve hastalıklar açıklanmaktadır.

Eserde ki minyatürler migren ağrılarının tedavisinde kullanılan dağlama yöntemleri, felcin tedavi şekilleri, epilepsi ve migren ağrılarının tedavi yöntemlerini betimleyen konular olarak tasvir edilmiştir.'Cerrahiyetü'l Haniye' adlı eser ise Fatih Millet Kütüphanesinde bulunmaktadır.

1.4.5.5. Karahisari Albümü

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Şule Aksoy

Sayı: 21

Yıl: Bahar 2001

Fotoğraf: Selamet Taşkın/ Bahadır Taşkın

Sayfa: 66 -75

Resim: 6 Adet

Özet:

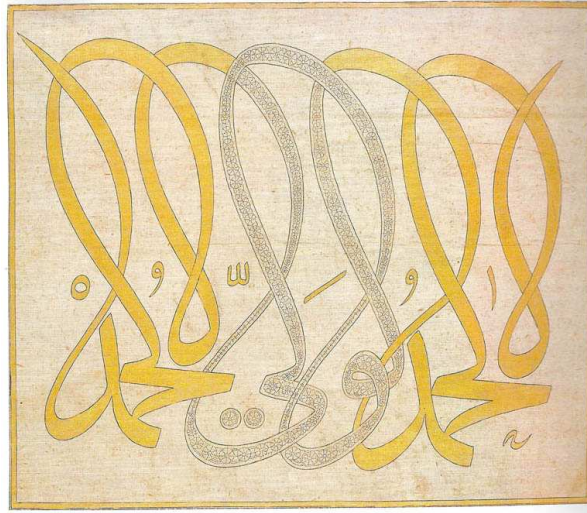
16. yüzyılda yaşamış, Kanuni Sultan Süleyman dönemi hat sanatına damgasını vurmuş, Karahisari hat ekolünün kurucusu Ahmet Şemseddin Karahisari'nin eseri olan albüm, Türk ve İslam Eserleri Müzesi koleksiyonunun başyapıtlarından biridir. Albüm alışıl gelmişin dışındaki ölçüsü, Osmanlı hat sanatında kullanılanlardan farklı yazı türleri, bu yazıların olağanüstü bir grafik düzenleme ile oluşturulan sayfa düzeni, hattın vazgeçilmezi olan tezhibin yer almadığı, ancak bazı harflerin içinde görülen, gözü yormayan mistik anlamlar çağrıştıran basit süslemesi ile tanınan çok farklı bir eserdir.

Ahmet Karahisari'nin sanatında doruğa ulaştığı dönem, Kanuni Sultan Süleyman zamanına rastlar. Bu dönemde hattat sadece Kur'anlar, cüzler, dua mecmuaları değil, celi sülüs yazılardaki ustalığın simgesi olan Süleymaniye Camii kubbe yazılarını da yazmıştır. Ahmed Karahisari, kendi ekolünü sevip benimseyen öğrenciler de yetiştirmiştir. Bu öğrencilerden günümüze eserleri ile arasında Ferhat Paşa, Hasan Çelebi, Derviş Mehmet'i sayabiliriz.

Hattat Ahmet Karahisari'nin Osmanlı hat sanatında yarattığı ekolün tüm özelliklerini yansıtan ve bugün Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan albüm 50x34 santimetre ölçülerindedir. Beyaz, aharlı kâğıt üzerine değişik yazı türleri kullanılarak yazılmıştır. Toplam 15 yapraktır. Albümün içinde Kur'an'ın VI. En'am suresi, seçme hadisler ve Kaside- Bürde'nin bir kısmı vardır. Albümün hat sanatına yepyeni bir anlayış getiren en çarpıcı bölümü, takdim sayfalarıdır. Farklı bir kâğıt üzerine yapıştırılarak sayfanın ortasına yerleştirilmiş olan 29,2 x 19,2 santimetre ölçüsündeki özgün metin, altın yıldız bir çerçeve içine alınarak ön plana çıkarılmıştır.

Belli estetik kurallara bağlı kalınarak yazılan yazılarda sanatçının yaşadığı ülkenin kültürü zevk ve gelenekleri sanatçıyı yönlendirmektedir. Hocası dolayısıyla Yakut üslubunda yazan Karahisari, büyük bir olasılıkla Doğuya gitmemiş, oradaki mimari eserleri ve bu mimaride çokça kullanılmış olan çini dekorasyondaki satrançlı kufi yazıları görmemiştir. Osmanlı sanatında ise gerek mimari süslemede, gerek kitap sanatlarında kufi yazı ya da müselsel yazının kullanıldığına pek rastlamamaktayız. Ancak hocası Esadullah-ı Kirmani yaşamının önemli bir bölümünü İran'da geçirmiş ve kufi yazılarla bezeli mimari eserler içinde yaşamıştır. İstanbul'da yaşadığı dönemde, İran'da edindiği izlenimlerle mutlaka birçok yazı alıştırmaları yapmış, yeni istifler denemiştir. Hattatlıkla gelenek olarak saklanan ve öğrenciler tarafından da bir ders kitabı gibi incelenerek üzerinde çalışılan, taklit edilen ve ilhamlar alınan bu çalışmaları Karahisari'de görmüş, etkilenmiş ve çalışmalarında yararlanmıştı. Ancak albümde yer alan bu yazılar Karahisari'nin kendi öz varlığının eseridir. Etkilendiği pek çok yazıyı kendi sanatçı ruhunda özümlemiş, tüm duygularını, benliğini, yazıya hâkimiyetini, zihninde tasarladığı istif biçimleri ile birleştirerek sanat dehasını ortaya koymuştur. 16. yüzyıl Osmanlı hat sanatında bir dönemi, bir ekolü tanıtan, yüzyıllar sonrasına ışık tutan albüm, Karahisari'nin yazıları kadar ciltlenirken yapılan düzenlemesi ile de ayrı bir değer kazanmış ve dünya sanat klasikleri arasına girmiştir.

Resim 548 Ahmet Karahisari albümü giriş sayfası

1.4.5.6. Ahmed Karahisari Mushaf-ı Şerifi

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Filiz Çağman

Sayı: 35

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 86 -103

Resim: 9 adet

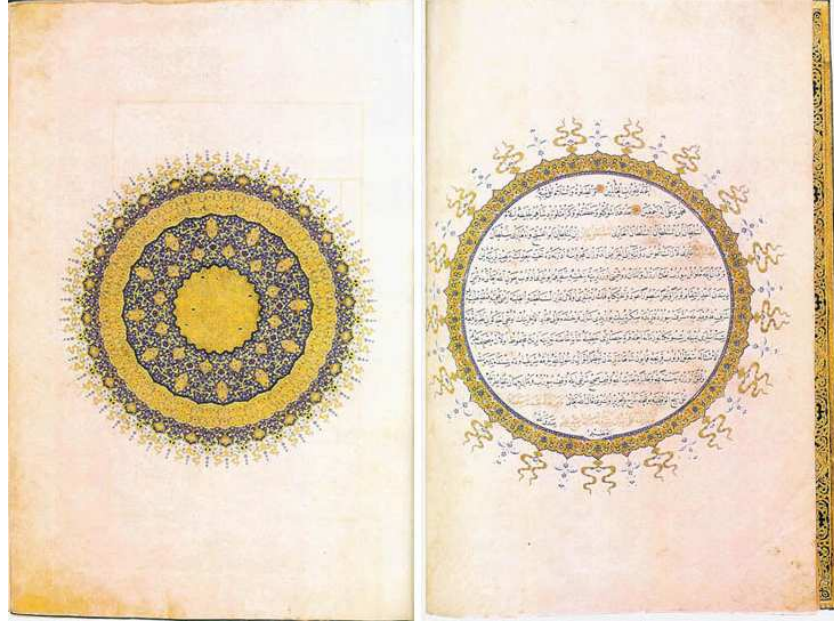
Özet:

16.yy. Osmanlı hattatlarının en ünlülerinden Ahmet Karahisari'nin Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan Kur'an-ı, sanatçının şaheseri olarak kabul edilmektedir. Sanat tarihçisi ve Topkapı Sarayı Müzesi Müdürü Filiz Çağman, 1991 Eylülünde İstanbul'da düzenlenen 9. Uluslar arası Türk Sanatları Kongresinde sunduğu bildiriye, yaptığı denemelerde büyük bir yenilikçi olduğunu kanıtlayan hattatın, Ahmet Karahisari Mushaf-ı Şerifi adıyla anılan Kur'an-ı Kerimi'ni tüm ayrıntılarıyla incelemiş, bu eserin Osmanlı hat ve kitap sanatlarının bir şaheseri sayılmasının nedenlerini açıklamıştır.

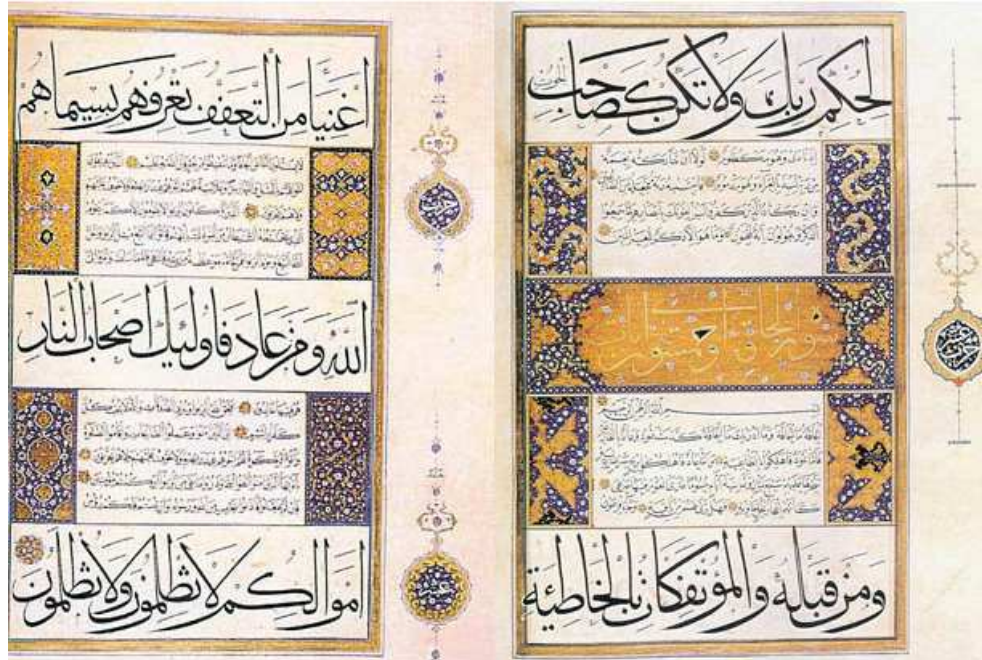
Osmanlı Sarayının kitap sanatıyla uğraşan ehl-i hiref sanatçıları tarafından yaratılmış en önemli eserlerin başında, Ahmed Karahisari Mushaf-ı Şerifi adıyla tanınan Kur'an gelmektedir. Eser Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hırka-i Saadet kitapları arasında 5 numarada kayıtlıdır. Altın yaldızlı şemse köşebent ve bordürlü olan cildi mıklepli ve siyah renk deridendir. Ve zaman içinde onarım görmüştür. Osmanlı dünyasında yazılmış en büyük boyuttaki Kur'an olan bu eser 61,5x42,5 cm boyutlarındadır ve 300 yapraktan oluşur. Kur'an'ın Fatiha ve Bakara surelerinin başlangıcı muhakkak ve reyhanî hatla yazılmıştır. Serlevhadan sonra gelen karşılıklı iki sayfa aynı yazı türleriyle farklı bir düzenleme gösterir. Burada altta ve üstte birer satır iri yazı, ortada ise yuvarlak madalyon içinde reyhanî hat kullanılmıştır. Bunu izleyen karşılıklı sayfalarda ise aynı düzen madalyonsuz olarak uygulanmıştır. Başlangıçtaki bu çeşitlilikten sonra Kur'an, bir satır muhakkak, beş satır nesih, bir satır sülüs, tekrar beş satır nesih ve en altta da muhakkak hattan oluşan ve Yakut tarzı olarak bilinen klasik bir düzenlemeye göre yazılmıştır. Çağman söz konusu incelemelerini, fotoğraflarla destekleyerek açıklamaktadır.

Resim 550 Karahisari Mushaf-ı şerifinin başlangıç zahriyesi

Resim 551 Karahisari Mushaf-ı şerifinin vakıf kaydı

Resim 552 Koltukları tezhipli bir sayfa

1.4.5.7. Osmanlı Hat Sanatı

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: M. Uğur Derman

Sayı: 25

Sayfa: 30 -54

Resim: 20 adet

Özet:

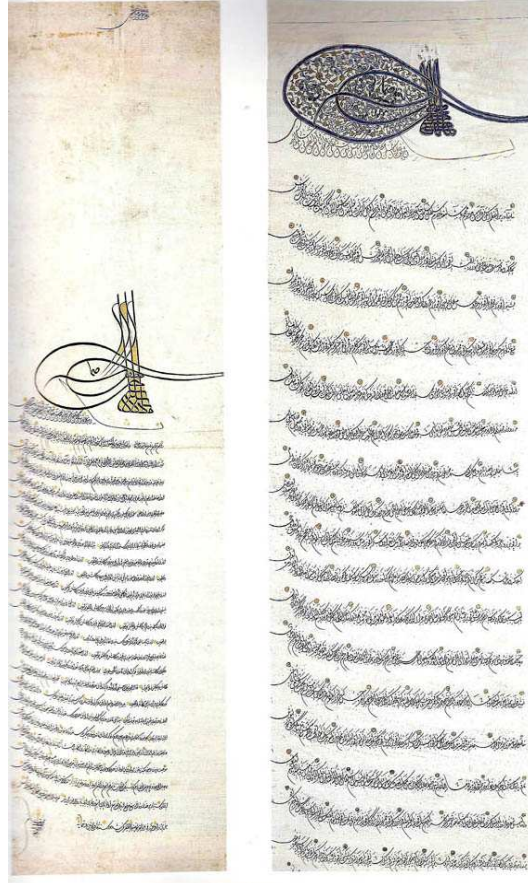
Sanat denilen kavram, hiçbir milletin inhisarında değildir. Ancak milletler bir sanata damgalarını vurdukları nispette, onun kendi benlikleri ile ilgili olduğunu iddia edebilir, bunu başka milletlere de kabul ettirebilirler. Aksi takdirde bu gayretleri iyi veya kötü yöne doğru taklit seviyesinde kalmaya mahkûmdur. Osmanlı Türkleri böyle bir sanatın sahibi olmuşlardır. Aslı itibariyle Türk olmayan, ancak dini bir heyecanla benimseyip harika örnekleri Türkler tarafından meydana getirilen bu sanat, hüsn - i hattır. Türk hat sanatı denilince, Türklerin İslamiyeti kabul edişlerinden sonra okuma-yazma vasıtası olarak seçtikleri Arap asıllı harflerle vücuda getirilen sanat yazıları anlaşılır.

Yazı sanatının İslam kaynaklarındaki en özlü tanımı: Hat cismani aletlerle meydana getirilen ruhani bir hendedir. Cümlesiyle yapmışlardır ve hat sanatı, bu tarife uygun bir estetik anlayış çerçevesinde asırlardır süregelmiştir. Ekseriya renklerin rol almadığı uçuk bir zeminde, estetik kavramının sadece siyah çizgiler halinde böylesine ifadelendirilişi, diğer yazı Sistemlerinde pek görülmediği için, Batı ressamlarınca da tetkik ve ilham konusu olarak alınmıştır. Bu noktadan bakıldığında da, hattı resim seviyesine çıkamamış basit ve iptidai bir çalışmanın tezahürü olarak değil, resmin ötesinde ve resim kavramları ile anlatılamayacak bir estetiği ifade eden yüksek bir sanat mahsulü olarak görmek gerekir.

Bu yazı sisteminde harflerin birçoğu kelimenin başına, ortasına ve sonuna gelişlerine göre bünye değişikliğe uğrar. Sanat haline dönüşüyle pek kıvrak bir şekle bürünen harflerin, birbirleriyle bitiştiklerinde kazandıkları görünüş zenginliği hele aynı kelime veya cümlenin muhtelif terkiplerle yazılabilme imkânı, bu yazılara, sanat da aranan sonsuzluk ve yenilik kapısını açık tutmuştur. Harfler teker teker birkaç türlü yazılabildiği gibi, daha aşağıda tanıtılacak olan hat çeşitlerine göre şekil bolluğu da hayret edilecek mertebededir.

Beylikler devrinde ve İstanbul'un fethine kadar Osmanlı'nın ilk asırlarında Anadolu'da ki hat sanatı, klan örneklerine nazaran Abbasilerin Bağdat'taki üstadane tavırlarının bir devamı gibi görülmektedir. Nihayet Şeyh Hamdullah'la hat sanatı Osmanlı hâkimiyetine geçmiş ve daima gelişip ilerleyerek XX. asrı bulmuştur. Makale daha sonra Osmanlı hat sanatında kullanılan yazı çeşitleri ve diğer önemli yazıları açıklamaktadır. Ayrıca Osmanlıların Hat sanatına katkıları ve hizmetleri de anlatılmaktadır. Makale hattın bezenmesi ve bir hattatın nasıl yetiştiğine dair ayrıntılı bilgilerle son bulmaktadır.

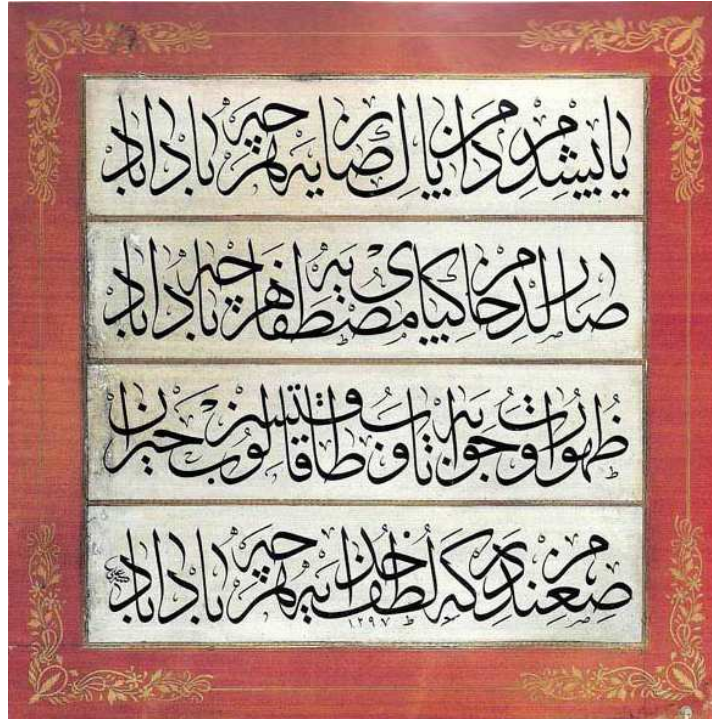
Resim 553 Berat örnekleri 16. yy.

Resim 554 Abdullah Edirnevi En'am suresi

Resim 555 Çırçırılı Ali Efendi, Celi Sülüs

1.4.5.8. Sabancı Koleksiyonu'ndan Dört Hat Şaheseri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: M. Uğur Derman

Sayı: 1

Yıl: Bahar 1996

Sayfa: 96 -99

Resim: 4 adet

Özet:

Sabancı Hat Koleksiyonundan M. Uğur Derman'ın seçtiği Dört Hat Şaheseri Levha bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Yazının girişinde M. Uğur Derman serlevha ve tezhip sanatı hakkında genel bilgiler vermektedir. Birinci eser 25,5x14,5 ebatlarında Şeyh Hamdullah'a ait bir serlevhadır. İkinci eser Hatayi grubundan motiflerin ve çinbulutu'nun yer aldığı ikkil ve kubbe bölümlerini ve yazı sahasını çerçeveleyen kitabeli zerenderzer (altın içinde pervaz) pervazda bütünlüğü sağlamaktadır.

Koleksiyonun Osmanlı fermanlarıyla ilgili bölümünde bulunan III. Murad tuğrasını taşıyan 983/1575 tarihli tezhipli bir berat tır. Üçüncü eser Kıt'a şeklinde Kadiasker Mustafa İzzet Efendi (Tosya, 1801-İstanbul,1876) tarafından sülüs-nesih hat ile yazılan, 1288/1871 tarihli,22x26,5 cm büyüklüğündeki bir eserdir. Dördüncü eser Sami Efendi'nin (İstanbul, 1838-a.y.1912) yazdığı 35x52 cm büyüklüğündeki Ya Hazret-i Mevlana 'kuddise sırruhu'l-aziz' (yüce sırrı kutlu olsun) levhasıdır.

Resim 556 Sami Efendi celi talik levha 1906

Resim 557 16. yy. ortalarına ait Osmanlı mushafı ve serlevhası

Resim 558 Kadıasker Mustafa İzzet Efendi sülüs nesih hat

1.4.5.9. Sakıp Sabancı Koleksiyonundan Osmanlı Hat Eserleri

Dergi Adı: P Sanat

Sayı: 10

Yıl: 1998

Sayfa: 116 - 117

Resim: 1 adet

Özet

Altın Harfler; Sakıp Sabancı Koleksiyonundan Osmanlı Hat Eserleri Sergisi,11 Eylül-13 Aralık 1998 tarihleri arasında Newyork'taki Metropolitan Museum of Art'ta, 25 Şubat-17 Mayıs 1999 tarihleri arasında da Los Angeles County of Art' ta gerçekleştirilmiştir.

Metropolitan Museum of Art'ın Sergiler yönetmeni Makrukh Tarapor, Altın Harfler sergisinin Osmanlı ve İslam sanatıyla ilgili boşluğu azımsanmayacak ölçüde dolduracağı ve Türkiye'yi uluslar arası sanat ortamında görünür kılacağı kanısında olduğu için bu serginin gerçekleştirilmesinde emeği geçen kişidir.

Serginin Metropolitan Museum of Art tarafından yayımlanan katalogunun metnini ve girişini Prof. M. Uğur Derman kaleme almıştır. Sergi Küratörü Linda Karamof; Hat şaheserlerdeki bir seçkiye ise, M. Uğur Derman'ın açıklamaları eşlik etmiştir.

1.4.5.10. Tuhfe-İ Gaznevi Gazneli Mahmud Mecmuası

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Yıldız Demiriz

Sayı: 13

Yıl: Bahar 1999

Sayfa: 46 - 61

Resim: 16 Adet

Özet:

Tüm bezeme üsluplarının bir arada kullanıldığı bir albüm olan Gaznevi Albümü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.5461 sayı ile kayıtlıdır. Altmış yapraktan oluşan albüm, metin dışında çok sayıda suluboya çiçek resmi, minyatür, kâğıttan ince ve kaba oymalar içermektedir. Albüm metni Gazneli Mahmut'un şiirlerini içermektedir. M. Uğur Derman Gazneli Mahmut'u şair ve hattat olarak incelemiş ve değerlendirmiştir. Gazneli Mahmut amatör bir sanatçıdır. Eserlerini amatörce meydana getirmiştir. Yazdığı şiirleri bir albüm içinde toparlarken, bütünlük sağlayan bordürleri de kendisi yapmış olmalıdır. Hattat olarak imla hataları yaptığı, şair olarak ön safta bulunmadığı gibi çizimlerinde de, ayna ya da pul yapıştırmak gibi içindeki amatörü ortaya çıkaran garipliklerde görülmektedir.

Resim 559 Gaznevi albümünden bir örnek

Resim 560 Gaznevi albümünden bir örnek

Resim 561 Gaznevi albümünden bir örnek

1.4.5.11. Sabancı Koleksiyonundan 13 Hat Ustası

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Emin Nedret İşli

Sayı: 25

Sayfa: 66–81

Resim: 13 adet

Özet:

Osmanlı-Türk sanatının, Şeyh Hamdullah'tan Kamil Akdik'e tüm büyük ustalarının bir ya da daha fazla eserinin yer aldığı Sabancı Müzesi hat koleksiyonunda, hat sanatının tüm türleri temsil edilmektedir. Bu koleksiyondan seçkin bir derleme, NewYork'tan Metropolitan Sanat Müzesi'nde, Harward Üniv. Arthur M. Sockler Müzesi'nde ve Los Angeles County Museum of Art'ta, Paris'te Louvre Müzesi'nde, Berlin'de Deutsche Guggenheim'de, Frankfurt'ta Mak Müzesi gibi dünyanın önde gelen sanat kurumlarında sergilenmiş ve çok sayıda sanatseverin ilgisini çekmiştir. Makalede koleksiyonda yer alan 13 hat ustasından seçilen eserler, hat sanatı üzerine yazılmış ilk ana kitaplardan Hat ve Hattatan'dan Emin Nedret İşli tarafından sadeleştirilerek anlatılmaktadır. Eserlerinden örnekler konulan hattatlar: Şeyh Hamdullah İbn-i Mustafa, Derviş Ali, Hafız Osman, Seyyid Abdullah Bin Seyyid Hasan Haşimi, Eğri Kapılı Mehmet Rasim, İsmail Zühdi, Mustafa Rakım Efendi, Mehmed Esat Yasarı, Mehmet Şevki Efendi, Mehmet Şefik Bey, Ahmed Kamil Akdik olup hayatları ve sanat özellikleri hakkında bilgi verilmektedir.

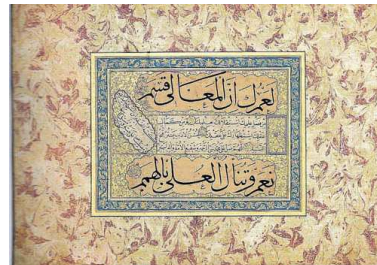
Resim 562 Şeyh Hamdullah'a ait hat

levha

Resim 563 Şeyh Hamdullah'a ait

hat levha

1.4.6. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.4.6.1. Cilt Sanatına Tutulan Büyüteç

Yazar: Celal Üster

Sayı: 2

Sayfa: 131 - 133

Resim: 4 Adet

Özet:

İslam dininin yayıldığı bölgelerde de Kuran'ın çoğaltılması ve saklanması, ciltçiliğin İslam dünyasında önemli bir sanat kolu olmasına yol açmıştır. Özellikle Kuran'ın en güzel biçimde yazılıp bezenmesinin bir ibadet gibi kabul edilmesi ciltçiliğin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. İslam dünyasında kitabın, Kuran'a verilen önemden kaynaklanan özel bir yeri vardır.

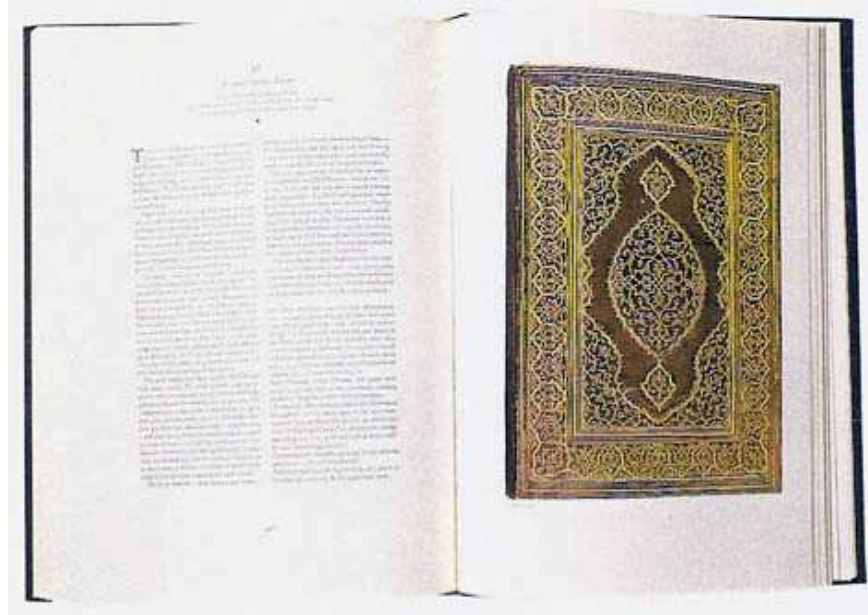
Dolayısıyla cilt sanatı da İslam'da eskilere uzanan soylu bir geleneğe sahiptir. Bu geleneğin ustaları, cilt sanatı ve bezemelerinde birçok tekniğe öncülük etmişlerdir. Raby ve Tanındı'nın kitabı, İslam cilt sanatına genel bir giriş niteliği taşıyor, tam tersine 15 yüzyılın ikinci çeyreğinden 16. yüzyılın ilk on yılına bir dönemin Osmanlı cilt sanatında yoğunlaşmaktadır. II. Murad, II. Mehmed ve II. Bayezid dönemlerindeki saray cilt üsubu üzerine benzersiz bir incelemedir. 1460'dan önce Osmanlı kitap kaplarını, II. Mehmed zamanında yeni bir düzene geçiş içinde kitabı, klasik cilt sanatı üslubunun II. Bayezid döneminde boy atan köklerini Osmanlı kitabı ve cilt sanatının yapısal özelliklerini derinliğine araştıran Turkish Bookbinding in the 15 th Century, Batı'da Rönesans dönemi cilt sanatında büyük ölçüde etkileyen belli başlı ciltçilik okullarından birini, belki de Türkçe dışında bir dilde ilk kez inceleyen kitaptır.

Raby ve Tanındı'nın ortak yapıtının İngiliz dilinde yayımlanması büyük önem taşımakta ve özellikle Osmanlı sanatının Batı'daki etkilerinin kavranmasına ciddi bir katkıda bulunmaktadır. Raby ile Tanındı, Osmanlılardaki saray cilt sanatı üslubunu incelerken İstanbul'un fethinden önceye uzanan kökenleri ve evrimini belgelere dayanarak, Osmanlı siyasal ve kültürel tarihini temel alarak araştırıyorlar.

15. yüzyılda seçkinlerin kitaba ve kitabın sanat değeri taşımasına gösterdikleri özeni vurgularken, incelemelerini tarihsel ve yazınsal bilgilerle zenginleştiriyor, dönemin

Türk- İslam dünyasının kültür ortamını Timurlu, Memlük, Akkoyunlu Türkmenleri karşılaştırmalı olarak belkide ilk kez gözler önüne seriyorlar. Raby ve Tanındı'nın çalışmasının başka bir özelliği de, kitap kaplarının hala yazma kitaplara bağlı olarak yapıldığı bir dönemi ele alması ve bu yazma kitapların çoğunun tarihli ya da tarihlendirilebilir durumda olmasıdır. Raby ile Tanındı, Osmanlılardaki saray cilt sanatı üslubunu incelerken İstanbul'un fethinden önceye uzanan kökenleri ve evrimini belgelere dayanarak, Osmanlı siyasal ve kültürel tarihini araştırmışlardır. Raby ve Tanındı'nın yapıtı, inceleme ve araştırma dalında ilk üç kitap arasına girmiş ve ikincilik ödülüne layık görülmüştür.

Resim 566 Kuran-ı Kerim, Şeyh Hamdullah

Resim 567 El-nihaya Sultan II. Mehmed için hazırlanmış 1465

1.4.6.2. Osmanlı Kitaplarının Görkemli Giysileri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 35

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 76 -85

Resim: 10 Adet

Özet:

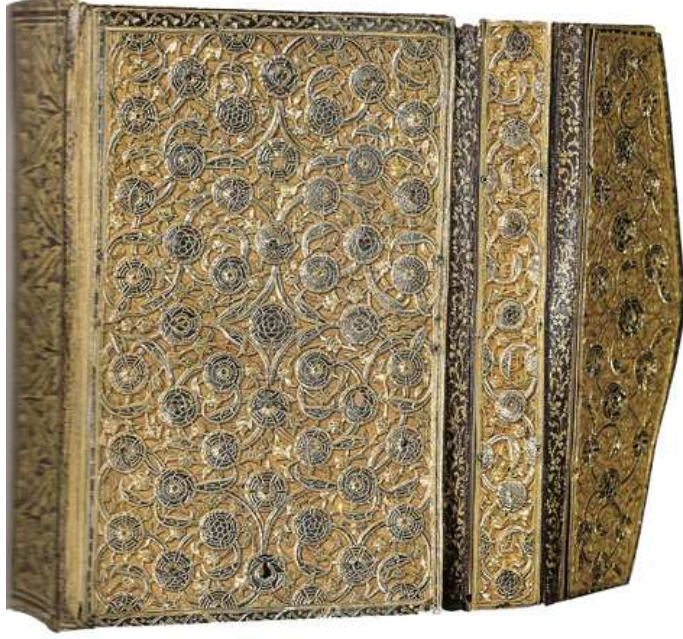
Bir el yazmasının sanatsal değer taşıması, onun hattının iyi bir hattatın elinden çıkmasına, cildinin, tezhiplerinin ve tasvirlerinin ustalıkla yapılmasına bağlıdır. Ama el yazmasının hattı ustalıkla yazılmamış, tezhip ve tasvirlerle bezenmemiş de olsa, kitabın cildi genellikle özenle bezenmiştir. Kitaba olan talebin ortaçağın ilk dönemlerinden başlayarak artması, kitap kaplarının uzun ömürlü ana malzemesi olan deriye ve kapları yapan mücellit zümresine duyulan gereksinimi de arttırmıştır. Eserleri günümüze ulaşmamış mücellitlerin adları 10. yüzyıl kaynaklarında kayıtlıdır.

10. yüzyıl coğrafyacısı, gezgin, yazar el-Mukaddesi,11.yüzyılın Bağdatlı ünlü hattatı Ali b.Hilal el- Bavvab,12.yüzyıl Selçuklu yazarı Ravendi gibi ası mesleği mücellitlik olmayan ortaçağ aydınları da mücellitlikte beceri sahibiydi. Ortaçağda önde gelen bir deri sanayi merkezi olan Ta'if, mükemmel cilt üretimiyle de ünlüydü. Ayrıca San'a, Harran, Fez,Kurtuba,bu alanda nitelikli deri cilt üretimi yapan şehirlerdi.10.yüzyıl sonlarında San'a da en az otuz üç tabakhane olduğu bilinir.Ortaçağ simyacıları deri sanayiyle ilgili kitaplarda yazmışlardır.Bunlardan İbn-i Badis, kağıt ve derinin boyanması, derinin tabaklanması, ciltte kullanılacak deri ve yapıştırıcıların hazırlanması ve mürekkeple ilgili kitabını 11. yüzyıl ortalarında yazmıştır.

Cilt, kitabın yapraklarının yıpranmasını önleyen bir koruyucudur. Arapça kökenli bu sözcük deri anlamına gelir. Şu bölümlerden oluşur. Ön kapak, kitabın ön yüzünü örter. Arka kapak, kitabın arka yüzünü örter. Sırt, kitabın yapraklarının dikim yerini örter. Mıklep, kitabın alt kapağının uzun kenarına eklenerek, kitabın ağız kısmını örter ve ön kapağın altında kalır. Sertab, mıklebi alt kapağa bağlayarak onun kolaylıkla hareket etmesini sağlar. Cildin iskeleti önceleri tahta, daha sonraları mukavva olmuştur.

Mukavva, birinin suyu, diğzerinin asi yönüne gelecek şekilde, istenilen kalınlık elde edilinceye kadar üst üste yapıştırılmış kâğıtlardan meydana gelir. Hazırlanan bu taslağın dışı ve içi, üzeri dönemin bezeme zevkinde ve mücellidin ustalığı ölçüsünde süslenmiş deri, altın plaka, bağa, fildişi, işleme ya da dokuma ipek kumaş, ebru kâğıt gibi maddelerle kaplanır. Yaprakları dikilmiş ve sırt kısmının şirazesi örölmüş kitap, sırt kısmından cilde yapıştırılır. Bu özelliğinden dolayı cilt, kitabın bütününe zarar verilmeden ondan kolaylıkla çıkarılabilen bir parçasıdır. Kimi zaman müze ve kütüphanelerde veya özel koleksiyonlardaki kitapların ciltlerinin yıpranmış olması veya yeni kurulan bir kütüphaneye özgü özel bir ciltle kaplanmak istenmesi durumunda veya cilt meraklısı koleksiyoncuların isteğıyle ciltler ait olduğu eserden ayrılarak salt cilt olarak korunmuş veya eski ciltler bir kenara bırakılmıştır. Cilt için deve ve keçi derisi ve özellikle hayvanın sağrı kısmının derisi öncelikle tercih edilmiştir. Cilt için seçilen derinin boyanması, yıkanması, tıraşlanması ve kurutulması, kullanılan zamkların türü, deriyi kesme biçimi, kullanılan aletlerin cinsi belli kurallara bağlıdır. Böylece iyi tabaklanmış, kurallara uygun biçimlendirilmiş deriden yapılan cildin de uzun ömürlü olması sağlanmış ve sanat değeri artmış olur. Makalede daha sonra Memluk, İlhanlı, Anadolu, Fatih dönemi, saz üslubu dönemlerinden günümüze kadar yapılan cilt örnekleri detaylı bir şekilde fotoğraflarla desteklenerek anlatılmaktadır.

Resim 568 Kuran-ı Kerim, hattatı bilinmiyor, Cildin dış kapağı altın 16.yy.

Resim 569 Kur'an-ı Kerim, hattatı bilinmiyor, dış kapağı deri 9-10 yy.

1.4.6.3. Ömer Koç Kitaplığı

Dergi Adı: P Dergisi

Sayı: 35

Yazar: Emin Nedret İçli

Fotoğraf: 17

Sayfa: 14

Özet:

Ömer Koç kitaplığı bugün tüm dünyada, İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye ve Ortadoğu üzerine yazılmış, seyahatname ve hatırat, yine bu coğrafyayı konu edinen atlas, gravür albümü ve fotoğraflardan oluşan koleksiyonların en büyüğü Emin Nedret İçli, Ömer Koç'un 2002 de yapılan Şefik Atabey müzayedesinde aldığı, Türkiye' deki hiç bir kütüphanede bulunmayan nadir eserlerle oluşturulan koleksiyonun öyküsünü bu yazıda anlatmış ve koleksiyondan küçük bir seçki yapmıştır.

1.4.7. Maden Sanatı Konulu Makaleler

1.4.7.1. Demirören Koleksiyonu'ndan Beş Tombak Şaheseri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Mehmet Tataroğlu

Sayı: 2

Fotoğraf: Ani elik Arevyan

Sayfa: 94 -100

Resim: 6 adet

Özet:

Tombak, altın kaplanmış, diğer bir deyimle altın ile yaldızlanmış bakır ve bakır alaşımlarından yapılmış eşyaların ortak adıdır. Tombak sözcüğünün Malezya dilindeki ‘ tombaga’ dan geldiği tahmin edilmektedir. Ancak tombaga belli oranda bakır ile çinko karışımı olan bir alaşımı ifade eder. Tombakçılık Türklerin yaşadığı Orta Asya’da, Anadolu ve Rumeli topraklarında uygulanmış, Osmanlılar döneminde doruk noktasına ulaşmış ve maden sanatına yeni bir boyut getirmiştir.

Demirören Tombak Koleksiyonu’nda bulunan parçalardan biri dini yapılarda kullanılan mihrap şamdanıdır. Bunlara Havan şamdanı da denilmektedir. İkinci eser Şerbet güğümüdür. 18.yy.la aittir. Biçimi ve yaldızı iyi korunmuştur. Üçüncü eser Şerbet Güğümü ile çağdaş bir kahve ibriğidir. Seçkin eserler arasında bulunması gereken bir parçada 19. yy. yapımı Leğen-İbrik’tir. Biçim ve yaldızı çok iyi korunmuştur. Eserlerin sonuncusu, Sultani sözcüğü ile nitelendirilen bir sinidir. Tombak yaklaşık yüz yıldır yapılmakta ancak koleksiyonlarda yer almaktadır. Demirören koleksiyonundaki parçalar kıymetli örneklerdendir.

Resim 570 Güğüm 18.yy.

Resim 571 Kahve İbriği 18.yy.

1.4.7.2. Kâğıt Makasları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: M. Uğur Derman

Sayı: 10

Yıl: Yaz 1998

Fotoğraflar: Taşkın Bahadır

Sayfa: 113 -115

Resim: 13 adet

Özet:

Osmanlı devri yazı takımlarının vazgeçilmez aletleri arasında yer alan kâğıt makasları, bugün müzelerde sergilenmekte, müzayedelerde aranan bir obje olmaktadır. Eskiden kağıthane adıyla anılan yapımevlerinde belirli büyüklükteki tabakalar halinde imal edilen kâğıtlar kâğıtçılarda da bütün olarak satılır; bunlar, satın alan ihtiyaç sahiplerince istenilen boyda ve ziyan edilmeden kesilerek parçalara ayrılırdı. İşte bu maksatla kullanılan kâğıt makasları, bir çırpıda ne kadar uzun bölümü kesebilirse, kâğıt o kadar iktisatlı biçimle kullanılmış olurdu. Bu sebeple, kâğıt makaslarının kesici ağızları diğer makas cinslerinden daha uzun olarak imal edilir ve bu makaslar başka işlerde kullanılmazdı.

Keskinliklerinin yanı sıra, hafif malzeme olarak taban demirinden tutma halkaları sarı madenden imal edilen; altın, gümüş yahut sarı maden kakmalı, bazen mineyle işlenmiş gövdeleriyle seyrine doyum olmayan bu makasların, kullanılmadığı vakit sapının açılmaması için zemberekli olanlarına, hata kapandığında kalemdan veya divit içine sığabilecek şekle girenlerine de rastlanır. Bu makasların başka bir güzelliği de, parmakların geçirildiği halkaların etrafına sülüs hattı ile 'ya fettah' sözünün işlendiği görülmüştür. Arapçada mikras yahut mikraz adıyla kullanılan ve Türkçede ismi makasa dönüşen bu aletin geniş bir işe yarama sahasının bulunduğu ve şeklinin de buna göre değiştiği bilinir: Bez makası, kumaş makası, iş makası, mum makası, berber makası, tırnak makası, kâğıt makası. Osmanlı makasları tespit edilebildiği kadarıyla İstanbul, Sivas, Foça, Prizren ve Bosna'da imal olunur, halkın ihtiyacını karşıladıktan sonra diğer ülkelere de ihraç edilirdi. On dokuzuncu yüzyılda Batıya karşı gümrük duvarları kaldırıldıktan sonra bütün yerli imalat gibi makasçılıkta sona ermiştir.

Resim 572 Kâğıt makasları 19.yy. demir üzerine altın kakma

Resim 573 Kâğıt makasları

Kâğıt makası.
19. yüzyıl.
Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul.

Kâğıt makası.
17. yüzyıl sonu,
18. yüzyıl başı.
Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul.

Kâğıt makası.
19. yüzyıl.
Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul.

Kâğıt makası.
19. yüzyıl.
Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul.

Kâğıt makası.
17. yüzyıl sonu,
18. yüzyıl başı.
Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul.

1.4.7.3. Osmanlı At Alın Zırhları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Tülin Çoruhlu

Sayı: 11

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 52 -69

Resim: 18 adet

Özet:

Osmanlılarda at alın zırhı dediğimiz at başlıkları sıklıkla, at zırhları ise özel muhafız birliklerinde ve üst düzey komutanların atlarında kullanılırdı. Atın ehlileştirilmesi insanlık tarihinin en önemli başarılarından biri olarak düşünülebilir. Araştırmalar atın M.Ö.4000-3500 yıllarında Orta Asya'da Proto-Türk kültürleri olarak kabul edilen kültürler tarafından ehlileştirildiğini ortaya koymaktadır. Batılı bilim adamları Türk medeniyetini 'atlı kültür' olarak değerlendirmektedir. Bu bir taraftan atın Türkler arasındaki önemini vurgularken, diğer taraftan da geçmişin en hızlı taşıtı ile birbirinden binlerce kilometre mesafelere yayılmış devlet teşkilatlarını ve düzenlerini de vurgulamaktadırlar. Bu kültür doğal olarak akıncılığı doğurmuştur. At üzerinde yapılan akınlar ekonomik menfaatlerle birlikte, aşiret ve boyları birleştirerek imparatorluklar kurulmasına da vasıta olmuştur.

Türklerin hayatında bu denli önemli yeri olan atın, özellikle savaş ve akınlarda kullanılan atların, geçmişte nasıl giydirildiğine bakacak olursak, Hun kurganlarından itibaren insan zırhları ile birlikte at zırhlarının da görülmeye başladığına şahit olmaktadır. Bu gelenek İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemlere de taşınmış olup, Selçuklular, Memluklar, Timurlular, Akkoyunlulara ait minyatür ve diğer tasvirlerde, savaş ve av sahnelerinde süvarileri gibi tamamen zırh giydirilmiş atlar da atlar da görmektediriz. Atlara ait bu silah ve zırhların, Osmanlı cebehanesinin devamı olan Askeri Müze'de sergilenmekte Memluklar, Timurlular, Akkoyunlular, Safaviler ve Osmanlılara ait pek çok örnek bulunmaktadır.

Türk at zırhları erken devirlerde ahşap, deri ve keçeden yapıldığı gibi, özellikle Osmanlı döneminde yaygın olarak demir ve bakırdan yapılırdı. Bakır olanlar tombak tekniği ile

kaplanmış olup tamamen törensel amaçlı idiler.

At alın zırhları, atın alın kısmını örten ana gövde, gövdeye dikey olarak yanlardan üç sıra demir halkalarla bağlı iki yanak siperliği ve üst kısımda yaklaşık üçgen şeklinde ve yine en az üç sıra demir halkalarla gövdeye bağlanmış ense siperliği olmak üzere toplam dört ana parçadan oluşurdu. At alın zırhının yanak ve ense siperliklerine perçinlenmiş bağlantı tokaları ve kayışları vasıtasıyla alınlık atın başına bağlanırdı. Bazı at alın zırhlarının ön kısmında, dilimli formda kesilerek gövdeye perçinlenmiş alın siperlikleri de bulunurdu. Alın siperlikleri metal düz yüzeye direkt olan gelen güneş ışıklarını kırar ve atın alınının aşırı ısınmasını engellerdi. Atın baş anatomisine uygun olarak baş kısmını koruyacak şekilde hazırlanmış olan alın zırhlarında göz hizasında, yarısı alını örten ana gövdede, diğer yarısı yanak siperliklerinde olmak üzere ikişer göz oyucu mevcuttur. Kulaklar için ana gövdenin ilgili yerinde hafif bir oyuk bırakılmıştır. Hayvanın rahat nefes almasını sağlamak üzere, burun deliklerine rastlayan kısım, kanat şeklinde biçimlenmiştir. Çenenin alt kısmı serbest bırakılmıştır. Siperlik parçaları aynı olmak üzere ana gövdeler biçimsel açıdan zaman zaman değişiklikler gösterir. Bu durumun atın cinsine, yük taşımada ve binicilikte kullanılmasına bağlıdır.

At alın zırhları, atın alın kısmını örten ana gövde, gövdeye dikey olarak yanlardan üç sıra demir halkalarla bağlı iki yanak siperliği ve üst kısımda yaklaşık üçgen şeklinde ve üç sıra demir halkalarla gövdeye bağlanmış ense siperliği olmak üzere toplam dört ana parçadan oluşmuştur. Örnekleri 15. yy. sonundan 18. yy.la kadar uzanan at alın zırhları 17.yy. ortalarına kadar yoğun olarak bitkisel ve geometrik motiflerle süslenmiştir. Dövme, kesme ve perçin teknikleri ile imal edilen Osmanlı at başlıklarında kullanılan süsleme ve yapım teknikleri genel olarak Türk maden sanatında kullanılan tekniklerin devamıdır. At yüzüne ve kafasına uygun bir maske gibi hazırlanmış ve adeta bir miğfere gösterilen özen ve titiz işçilikle işlenmiş olan at başlıkları, bir yandan binicilerinin atlarına verdikleri yüksek önemi vurgularken, diğer yandan Osmanlı dönemi askeri törenlerinin zenginliğini ve ihtişamını da gözler önüne sermektedir.

Resim 574 17. – 18. yy. ait tombak at alın zırhı

Resim 575 18.yy. başı Osmanlı tombak at alınlığı

Resim 576 16.yy. ikinci yarısına ait tombak at alın zırhı

1.4.7.4. Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonundan Osmanlının Altın Silahları

Dergi Adı: P Dergisi

Yazar: Hilmi Aydın

Sayı: 20

Yıl: Kış 2001

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 80 -100

Resim: 27 adet

Özet:

Silah daha ilk çağlardan başlayarak insanoğlunun kendini savunmak için geliştirdiği araçtır. Delici, kesici ve koruyucu olarak sonraki dönemlerde ateşli olarak gelişim gösteren silahlar çoğunlukla üzerlerindeki titizlikten dolayı sanat eseri olarak adlandırılmışlardır. Ancak modern çağ ile birlikte fabrikasyon olarak imal edilince bu el sanatı işçiliği de önemini kaybetmiştir.

Silahlar geleneksel olarak buldukları bölgenin şartlarına uygun formda ortaya çıkmışlardır. İslam dünyasında her zaman sanatsal bir anlam taşımış olan silahların pek çoğu özellikle de padişahlara önemli kişilere ait olanlar büyük bir özenle toplanmışlardır. Topkapı Sarayı Müzesindeki silahların büyük bir çoğunluğunun günümüze sağlam biçimde ulaşabilmesinin başlıca sebebi budur. Yüzyıllardır süren gelenek gereği, padişah oğulları bir zanaat öğrenmek zorundaydılar. Sultan Selim ve oğlunun kuyumculuğu öğrenerek, kuyumculuk loncasına yardımlarda bulunduğunu biliyoruz. Günümüze gelen eserler arasında yalnızca altından yapılmış parçaların nadide oluşu dikkatimizi çekmektedir. Silah yapımıyla ve tezyinatlı silahların hazırlanmasıyla son derece uzmanlaşmış ustalar uğraşmışlardır. Bunların yanı sıra bu uğraşa kuyumcularda katılmışlardır. Saraydaki ödeme kayıtlarında hançer, süslü kınlar, kalkanlar, topuzlar, ok ve yaylar ile kılıçların yapımcıları ayrı ayrı belirtilmektedir. Türklerin silahlara kattıkları güzellik ve zarafet, silahların tezyinatının estetik bir kaygıyla gerçekleştirilmiş olması gerçekten etkileyicidir. Topkapı Sarayı Müzesi, 1300 yıllık bir zamanı kapsayan dünyanın sayılı koleksiyonlarından birine sahiptir. Savaşlarda ele geçen silahlardan önemli kişilere ait olanlar ile değerli maden ve taşlarla süslü olanlar sarayda alıkonulurdu.

Ayrıca hediye yoluyla gelen silahlar ile padişahlara, vezirlere, saray muhafız ve memurlarına ait olanlar sarayda korunurdu. Bunlardan bazılarının manevi değeri kadar maddi değeri de büyüktür. İçlerinde kabzaları ve kınları altın paftalarla ve değerli taşlarla süslü kılıçlar, zırhlar, miğferler, topuzlar, vb. bulunurdu. Saray Koleksiyonunda hemen hemen bütün padişahlara ait silahlar mevcuttur. Türk silahları dışında bugün Mukaddes Emanetler dairesinde teşhir edilen, başta Hz. Muhammed olmak üzere İslam büyüklerinin silahlarının da Topkapı Sarayı'na gelmeden önce saklanmış olması bunu ispat eder. Silah koleksiyonunda kitabeli ve kitablesiz çok sayıda Memluk eseri vardır. Bunlar dönemlerinin yüksek kalitede işçilik gösteren en iyi eserlerdir. Koleksiyonda yer alan İran eserleri ganimet ve hediye yoluyla toplanmıştır. Doğu silahları çok zengin dekoratif bezemeleriyle dikkati çekerler. Bütün silah çeşitlerinde zengin işçilikli çok güzel işlenmiş İran maden sanatının örneklerini görmek mümkündür. Sayı ve nitelik açısından Türk silahları koleksiyonun en zengin bölümünü oluşturmaktadır. İstanbul'un fethinden Osmanlı Devletinin yıkılışına kadar ki döneme ait olan silahlar, tarihi değerlerinin yanı sıra madde, teknik ve süsleme yönünden de en kaliteli eserlerdir. Bu silahlar ana hatlarıyla Yakındoğu İslam ülkelerinin esas formlarıyla benzerlik gösterir.

Koleksiyonda ok örnekleri çoğunluktadır. Diğer eserler yatağanlar, kalkanlar, miğferler, zırhlar, topuz ve şerbetlikler, baltalar ve teberler, mızraklar, at alın zırhları, kama, hançer ve cenbiye, tuğlar, tüfekler, tabancalar, yay ve oklar değerli eserler arasında yer almaktadır. Silahlarının yapımında ve süslemesinde devrin ünlü hattat, müzehhip, nakkaş ve kuyumcu ustaları büyük bir uyum ve işbirliği içinde çalışarak günümüze ulaşan bu harika eserleri yaratmışlardır.

Resim 577 Kılıç 18. yy.

Resim 578 Çakmaklı tabancı 18.yy.

Resim 579 Teber 18.yy.

Resim 580 Türk Şeşperi 17.yy.

1.4.7.5. Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Askeri Müze ve Özel Koleksiyonlardan Örneklerle Tombak Sanatı

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Sabahattin Batur

Sayı: 20

Yıl: Kış 2001

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 64 -78

Resim: 13 Adet

Özet:

Makale Tombak sanatı ile ilgili tarihsel bir girişle başladıktan sonra tombak kelimesinin dünya dillerindeki karşılığının açıklaması ile devam etmektedir. Altın kaplamacılık ya da tombakçılık, çok eski çağlardan beri uygulanan bir sanat türüdür. Selçuklu ve Osmanlı Türklerinin en parlak dönemlerinden başlayarak elektroliz tekniğini bulunuşuna kadar sürdürülen tombaklama sanatı, bugün artık bırakılmış diğer sanat türlerinden biri niteliğindedir.

Altın kullanılarak yapılmış eşya, yapıldığı dönemin kültür ve sanat düzeyini gösteren eserler niteliğindedir. Tarih çağlarında her güçlü ve kudretli kimse altın ve altından yapılmış eşyalara sahip olmak için uğraşmıştır. Tarihin nice sayfalarını, elden ele geçen hazinelerin hikâyeleri süsler. İslam doğmasına göre altın ve gümüş kaplardan yiyip içmenin, saf ipekten giysiler giymenin yasak olmasına karşın, Selçuklu ve Osmanlı saraylarında bunların kullanıldığını gösteren belgeler vardır. Osmanlı saraylarında 16. yüzyıldan sonra altınla uğraşan, kuyumculuk yapan sanatçıların çoğalması, hatta maaş almaları bunun en büyük kanıtıdır. Makale tombaklamanın nasıl yapıldığına dair geniş teknik bilgileri kapsamaktadır.

1.4.7.6. Osmanlı Gümüş Sanatında Tuğralı Leğen İbrikler

Dergi Adı: P Sanat

Sayı: 8

Yıl: Kış 1997

Sayfa: 49 - 55

Resim: 6 Adet

Özet:

Leğen- İbrik- sabunluklar işlevleri dışında, Osmanlı sanatının, özellikle de Osmanlı gümüş sanatının çok önemli bir ögesi idi. Gümüş sanatında eserler genellikle tuğralı olurdu. Sultan Abdülmecid döneminin sonlarından başlayarak gümüş eserlere tuğranın yanı sıra 'sah'(hakiki) damgasının konulması da adet olmuştur. Darphane-i Amire'nin dönemin sultanının tuğrasını basması, hem o eserin devlet denetiminden geçtiğini gösterir, hem de madenin 900 ayar olduğunun garantisi sayılırdı. Darphane-i Amire, yani devlet, tuğrayı basarken, hem bu denetim, hem de vergi için bir ücret alırdı. Leğen-ibrik- sabunluklar genellikle aynı formu çağrıştıran objelerdir. Ender de olsa minyatür boyutlarda leğen- ibriklere ve kallavi diye nitelendirilen 5,5 ve 6 kg. leğen- ibriklere de rastlanılmaktadır. Leğen-ibrikler üzerinde çeşitli tekniklerde süslemeler yapılmıştır. Ancak kazıma işi, gümüş işçiliğinin en sanatkârane yönlerinden birini oluşturur. Leğen-ibriklere değerini veren, yalnızca işçilikleri, yükseklik ve ağırlıkları değildir. Kullanan ya da hediye eden kişilerin kimliği ve mevki de önemli sayılmaktaydı.

Resim 581 Tuğralı Gümüş Leğen-İbrik “Sultan Abdülaziz Tuğralı” 1861-1876

Resim 582 Tuğralı Gümüş Minyatür Leğen-İbrik “Sultan III. Abdülhamid tuğralı”

1.4.8. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.4.8.1. At'ın Halleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Duru Orhan

Sayı: 23

Yıl: Güz 2001

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 98 -111

Resim:12 Adet

Özet:

Atlar hep kutsal sayılır. Günümüze kadar gelir bu eğilim. Bugün sayıları azalmış bile olsa at tutkunluğu yaygındır ve hep saygı ve sevgiyle yaklaşılır. Atlar için onları özelliklerini sıralayan kitaplar, Baytarnameler yazılmıştır. Bunlardan biri de Kitab az-zardaka fi marifet el- hayl...(İstanbul Üniv. Kütüphanesi, Envanter no. AY 4689) atın anatomisi, at hekimliği, atların hastalıkları ve bunların tedavileri üzerine Arap dilinde kaleme alınmış bir resimli yazma eserdir. Yazıldığı tarih ve yer belli değildir. Buna karşılık, başında ve sonunda iki Exlibris yer almaktadır. Bu nüshanın; Yılbay Mirhani bay el-Hamzavi için hazırlandığı belirtilmiştir. Eserde yer alan on bir at resimde, atların iskeleti, kasları ve organlarıyla ilgili bilgiler sunulmuştur.

Resim 583 At'ın halleri

Resim 584 Kısarak ve tay

Resim 585 Mavi nallı kula at

1.4.8.2. Saray Albümlerinde Kuş Resimleri Doğan ve Doğancılık

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Toh Sugimura

Sayı: 23

Yıl: Güz 2001

Çeviren: Ayşegül Hatay

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 112 - 123

Resim: 9 Adet

Özet:

15.yüzyıl denizcilik literatüründe Keşifler Çağı diye adlandırılmasına rağmen, Doğu ile batı arasındaki ulaşımda kara yolu hala kullanılmaktaydı. Bu dönemde Timur'un Semerkant, Herat ve Şiraz' da ki saraylarından yola çıkarak çeşitli ülkelere seyahat eden görevliler Ming hanedanının 3. imparatoru Yonglo döneminde (1402- 1427) Güneyden Batı Asya'ya büyük çaplı yedi deniz seferi gerçekleştirmişlerdir. Döneminde yapılan seyahat çeşitli ülkelerin birbirlerini etkileyen sanatların gelişmesini sağlamıştır. Saray Albümlerinde yer alan kuş ve çiçek resimlerinin asıl kaynağı Çin resimleridir.

Timurlu ressamı,15.yüzyılda, farklı türde portrelere de ilgi duymaya başlamışlardı. Ama Doğu ve Batı etkileri altında gelişme gösteren yeni bir 'kuş ve çiçek' resmi tarzına yalnızca Safeviler dönemi İran'ında, Mughal dönemi Hindistan'ında ve Osmanlı Türkiye'sinde rastlanmaktaydı. Bu Saray Albümlerinin kimilerinde, çiçekli ağaçlar ve bambularla birlikte turna, ördek, şahin, bıldırcın, serçe ve ağaçkakan gibi çok ilgi çekici kuş tasvirleri de görülür. Bunların bir bölümü ipek üzerine resmedilmiştir.

Saray Albümlerinde, doğancı resimlerinin yanı sıra bir grup doğan portresinin de bulunması ilginçtir. Bu resimlerde, doğanlar genellikle uçarken ya da avına saldırırken değil, çeşitli türden düşlemsel tünekler üzerinde zarif bir biçimde dururken betimlenmiştir. Genellikle şahinler, doğanlar ve kartallar güç simgeleridir. Dahası, gövdelerinin güzelliği ve hızlı hareket etme yeteneklerinden ötürü el üstünde tutulurlar. Doğanlar, ayrıca birçok Avrasya ülkesinde kahramanlık ve saltanat simgesi olarak görülmüştür. Bu nedenle, doğan ve genellikle bir asil olan doğancı, saray atölyelerinde

çok tutulan bir konu olmuştur.

Saray Albümlerindeki kuş ve çiçek temalarının İranlı ressamaları, Çin'in Güney Song ve Yuan dönemi resimlerinden çeşitli stilistik öğeleri alarak, kendi gelenekleri ve estetik anlayışlarına göre yeni bir eklektik üslup yaratmışlardır. Daha sonra bu akım Timurlu sanat merkezlerinden, Moğol dönemi Hindistan'ına, Osmanlı Türkiye'sine, Safevi İran'ına ve İslam dünyasının diğer yörelerine yayılmıştır.

Resim 586 Yeşil şeritli kırmızı tünek üstünde altın kartal

Resim 587 Malta eriği dalı kuş

Resim 588 Tünek üstünde atmaca

1.4.8.3. Doğu'nun Kavuşamayan Aşıkları Hüsrev ile Şirin

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Şule Aksoy

Sayı: 4

Yıl: Kış 2001/ Bahar 2002

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Resim: 10 Adet

Sayfa: 70 - 85

Özet:

Aşk ile ilgili olarak belleğimizi biraz yokladığımızda, Doğu'dan ya da Batı'dan ilk akla gelenler, kavuşamayan aşıkların hikayeleridir. Mutlu sonla biten hiçbir aşk hikâyesi yüzyıllar sonrasına ulaşamamış, unutulup gitmiştir. Ancak mutsuz biten, kavuşamayan aşıkların hikayeleri, yani mutsuz aşklar yüzyıllar sonrasına taşınmış, romanlara konu olmuş, hiçbir zaman dillerden düşmemiş, belleklerden silinmemiştir.

İslamiyet, sevgi felsefesine imkân veren dindir. İslamiyetin sevgiye dönük yüzünü hem Doğu'da İran ve Orta Asyalı Müslüman sanatçıların eserlerinde, hem de Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleşen sanatçıların eserlerinde görülür. Doğu'nun sayısız denecek kadar çok aşk hikâyeleri içinde çok değerli ozanların kalemleri sayesinde günümüze ulaşanlar içinde en tutkulu olan ve bilinenleri arasında, Hz.Muhammed döneminde geçen bir aşk hikâyesinden esinlenerek Ayyuki tarafından yazılmış olan Varka ve Gülşah, Molla Cami tarafından şiirleştirilerek günümüze gelen Yusuf ile Züleyha, Nizami tarafından yazılan Hüsrev ile Şirin ve Leyla ile Mecnun'u sayabiliriz.

Doğu edebiyatında, mesnevi tarzında yazılmış, binlerce beyitlik aşk hikâyelerinin konuları her ne kadar İslam öncesi kültürlerinden alınmış olsa da, bu eserlerde Müslüman bir sanatçının aşka bakış açısı ve yorumunu açıklıkla görülür. Bu hikâyelerde konular tarihteki gerçek olaylardan alınmış olmakla birlikte, İslam olgularının yer yer kullanıldığını, hikâyenin gerçek teması olan aşkın, tahlil, tasvir ve felsefesinin yapıldığını, anlatımın ise bazen bir masal tipolojisi çerçevesinde, bazen dini bir olayı anlatırcasına gerçekleştirdiğini görmekteyiz. Bu aşk hikâyelerinde aşka teşvik gayesinin ön planda olduğu, metnin içinde ansızın çarpıcı bir beyitle karşımıza

çıkılmaktadır.

Öte yandan şair, bazen müstehcen sayılabilecek, bazen de İslami gelenekler dışında kalan, ama yazmaktan da kendini alamadığı düşünce ve duygularını dile getirdiği beyitlerinden dolayı, esas hikâyeye geçmeden önce Allah'tan hazin bir şekilde af dilemektedir. Doğu dünyasının bu felsefe çerçevesinde kaleme alınmış, Hüsrev ile Şirin'in kimliklerinde hayat bulmuş ve aynı sıcaklıkla günümüze taşınmış olan aşk hikâyesi, İran, Azerbaycan ve beklide dünyanın en büyük şairlerinden Nizami tarafından manzum olarak, mesnevi tarzında yazılmıştır. Makale Nizami'nin hayat hikâyesinden sonra hikâyede geçen konular anlatılarak son bulmaktadır.

Resim 589 Hüsrev ile Şirin'nin avda karşılaşması "Hamse-i Nizami"892

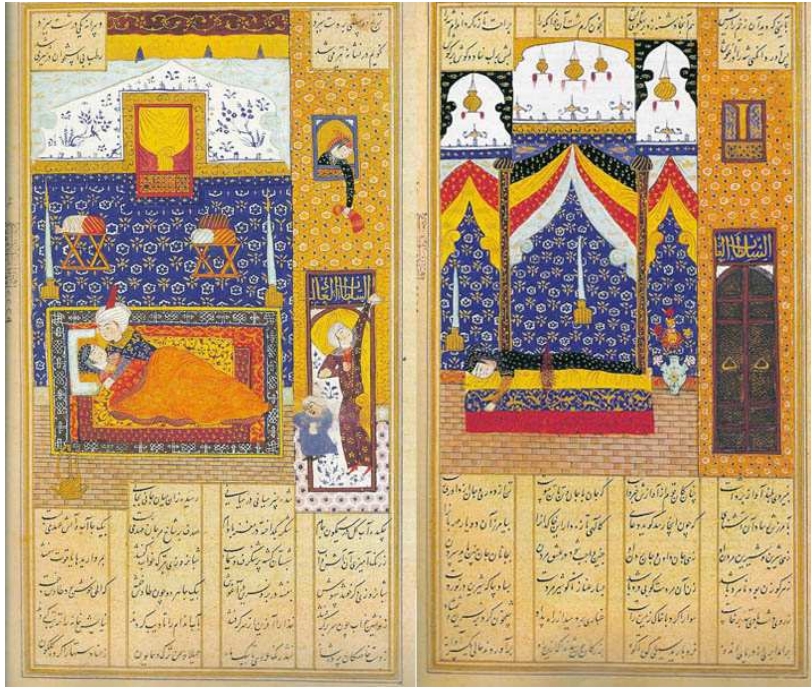
Resim 590 "Hamse-i Nizami"892

Resim 591 Hüsrev ile Şirin “Hamse-i Nizami”892

Resim 592 Hüsrev ile Şirin “Hamse-i Nizami”892

1.4.8.4. İslam Sanatlarında Müzik ve Raks Tasvirleri

Dergi Adı: P Sanat

Konu: Esin Atıl

Sayı: 7

Sayfa: 10 - 21

Resim: 11 adet

Özet:

Müzik ve raks, İslam tarihi boyunca bütün Müslüman toplumlarda önemli bir rol oynamıştır. İslam dünyasındaki sanat ve mimarlık yapıtlarının bezemelerinde bunu açıkça görülür. Müzik ve raks tasvirleri dini ve dünyevi olmak üzere ikiye ayrılır. Dini tasvirlerde, hem camilerdeki, hem tekkelerdeki ibadet ve ayinler betimlenmiştir. Dünyevi tasvirler ise hem saray geleneklerini, hem de halk geleneklerini içermektedir. Bu minyatürlerin örneklerine Hünernâme’de rastlamaktayız.

Bütün dönemlerde ve bütün yörelerde en çok resimlenmiş olan, dindışı müzik ve raks geleneğidir. Bu temaya, mimari bezemelerden seramiğe, maden işlerine ve resimli yazma eserlere kadar İslam sanatlarının hemen bütün biçimlerinde rastlanır. Sahneler, hem gerçek ve efsanevi hükümdarların zenginliğini ve gücünü, hem de yeryüzü cennetlerini simgeler, İster düşlerde yaratılmış, ister gerçekten yaşamış olsun, hükümdarlar hep görkemli mekânlarda, maiyetleriyle çevrili olarak betimlenirler. Bir yandan sazandeler ve çengiler tarafından eğlendirilmekte, bir yandan da kendilerine yemekler ve içkiler sunulur. Sazandelerin ve çengilerin en erken tasvirlerine, İslam saraylarını bezeyen taş ve mermer oymalarında ve duvar resimlerinde rastlanır. Bu tür duvar resimleri, dokuzuncu yüzyılda Abbasi halifelerinin oturduğu Samarra kentinde bulunmuştur. Cevsak’el- Hakani Sarayı’nda bulunan bu duvar resimlerinde birinde, iki kadın hizmetkâr görülmektedir. Kollarında uçuşan uzun uzun tüllerle raks ederlerken, bir yandan da uzun boyunlu sürahilerden içki kaplarına şarap koymaktadırlar. Kadınların duruşları ve giysilerinin kökeninin Sasaniler’in kutsal tasvirlerine kadar uzandığı söylenebilir, ama burada saray eğlencelerinin tümüyle dünyevi bağlamı içindedir. Fatimiler döneminde Mısır’da yapılmış olan küçük fildişi levhalar bunların en zarifleri arasındadır.

Kapıları, pencere kanatlarını, yüklükleri ve çeşitli gündelik eşyaları süslemek amacıyla

yapılmış olan levhalarda ki betimlemelerde kusursuz teknik ve şaşırtıcı bir doğallık görülür. İslam'ın müziğe en büyük katkısı ve mızrapla çalınan birçok telli çalgının atası sayılabilecek ud, İslam sanatlarında çoğu zaman kadınlar tarafından çalınan bir saz olarak sık sık karşımıza çıkar. Ud çalan kadının astrolojik çağrışımları da vardır. İslam kozmolojisinde Venüs gezegenini temsil eder. Bu tema, fildişi oyma işlerinin yanı sıra, isimli çömleklerde, kakma maden işlerinde, mineli camlarda ve resimli yazma eserlerde de görülür. Ud çalan kadınlar, oyma taş ve mermerlerde ve üç boyutlu seramik heykelciklerde de betimlenmiştir.

Kozmolojik renkler taşıyan saray etkinlikleri, kakma maden işlerinde de en yaygın bezeme temaları arasındaydı. Pirinç kâseler, leğenler, şamdanlar, buhurdanlar ve birbirine karşıt madenlerle bezeli benzer eşyalar, teknik ve estetik yetkinliğin doruğuna Memlükler dönemindeki Mısır ve Suriye'de ulaşmıştı. Ayrıntıların kılı kırk yararcasına sunulması, figür ve sazların gerçekçi bir biçimde gösterilmesi resimlerde daha kolay gerçekleştirilebiliyordu. Çünkü fırça daha büyük bir esneklik sağlıyor, boyalar işin içine renk katıyor, gölgeler oylum ve doku yaratıyordu. Ressamlar eski metinleri resimlerken bile, genellikle kendi dönemlerinin figür ve mekânlarını tasvir ediyorlardı. Örneğin el-Cezeri'nin 1205 dolaylarında yazdığı mekanik hikâyeler kitabı Kitab-ül Hiyel'in 1315 tarihli bir nüshasında yer alan bir saat resminde on dördüncü yüzyıl öğelerinin kullanıldığı görülmektedir.

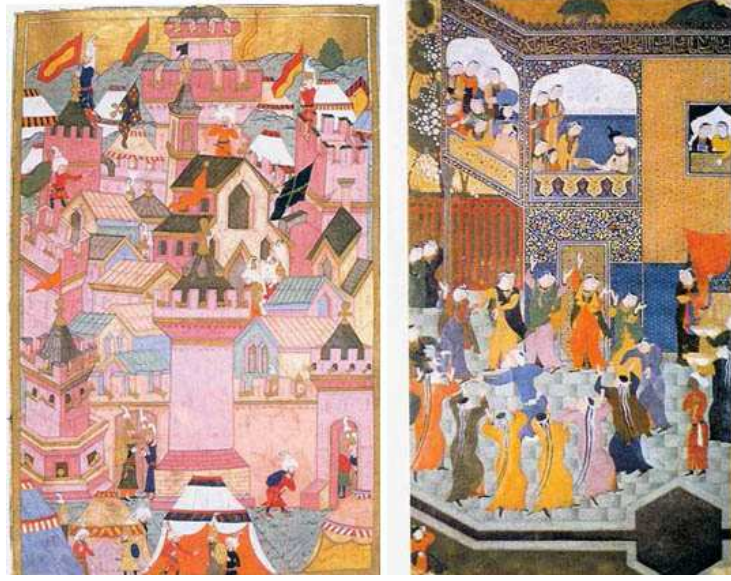
En ünlü surnamelerinden biri Osmanlı divan şairi Seyyid Vehbi'nin III. Ahmed'in dört şehzadesinin 1720 yılındaki sünnet düğününü anlattığı surnamedir. On beş gün, on beş gece süren bu sünnet düğününü Lale Devri'nin ünlü minyatürcüsü Levni resimlemiştir. Sünnet düğünü boyunca gerek sarayda, gerek halk arasında müzik ve raks gösterileri düzenlenmiş, çok çeşitli gösteriler aynı anda gerçekleştirilmiştir. Gösterilerin yapıldığı alanın önünde Sultan III. Ahmed ve Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa için çadırlar kurulmuştur. Surnamedeki sahnelerden birinde başlarında Mevlevi sikkeleri ney çalmakta olan dervişler görülmekte, klasik Osmanlı musikisi icra edildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca def ve tambur çalmakta olan sazendeler, çalparalarıyla tempo tutarak dönmekte olan çengeller göze çarpmaktadır. Yörelere göre değişiklik göstermesine karşın, müzik ve raksa verilen önem bütün Müslüman toplumların genel özelliğiydi. Bu sanat

biçimleri, ilk kez erken dönem İslam yapılarının bezenmesinde gözlemlenen güçlü ve büyüleyici bir geleneğin sürekliliğini gözler önüne sermektedir.

Resim 593 Sema eden Sufiler “Hafız Divanı”den tasvir.” 1523

Resim 594 Sultan Hüseyin raks eden çengileri seyrediyor. Hüsrevi Deblevi 1481

Resim 595 Raks eden genç kızlar. Cevsak'el Hakani Sarayı rekonstrüksiyon, Irak 836

1.4.8.5. Arifi'nin Süleymannamesi'nde Kanuni'nin Seferleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Esin Atıl

Sayı: 30

Çeviri: Celal Üster

Fotoğraflar: Hadiye Can Gökçe

Sayfa: 63 -79

Resim: 15 adet

Özet:

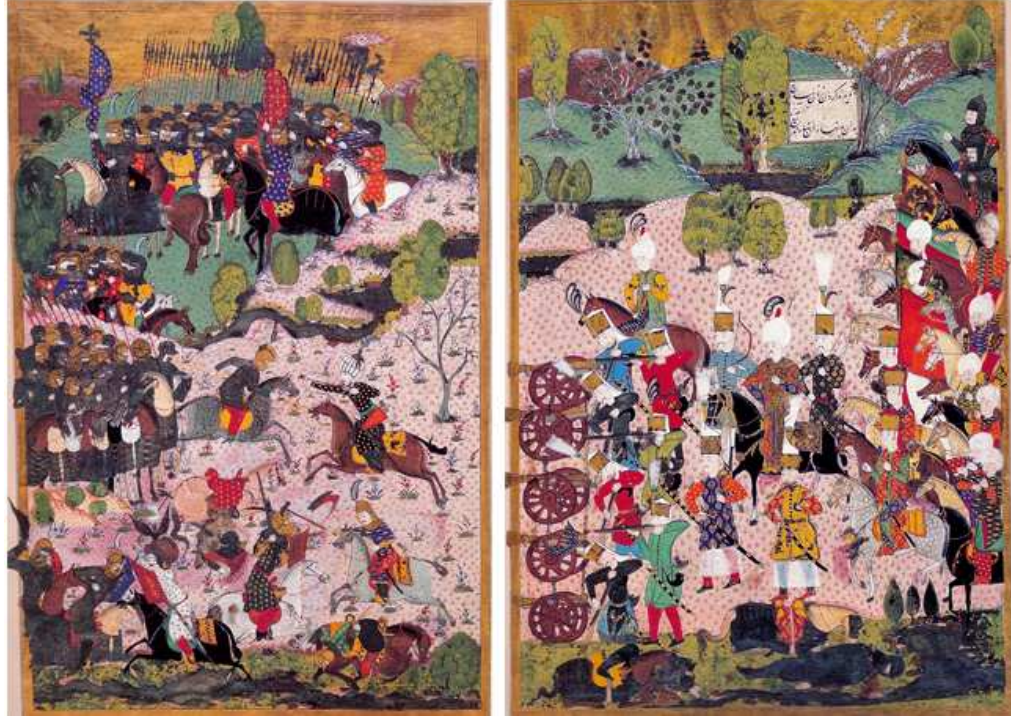
Kanuni Sultan Süleyman'ın döneminde Osmanlı Devleti siyasal ve ekonomik gücünün doruğuna erişmiş sanat ve mimaride altın çağını yaşamıştır. Saray nakkaşhanesi bezeme sanatının en özgün temalarının geliştirildiği bir yer olarak, Osmanlıya özgü bir tarihsel resim tarzının ortaya konduğu bir birim olmuştur. Eserleri saray atölyelerinde resimlenen ilk şehnameci, 1540'lardan 1561 yılındaki ölümüne kadar I. Süleyman'ın şehnameciliğini yapan Arifi'dir. Arifi, Şehname-i Al-i Osman adlı beş ciltlik bir Osmanlı tarihi yazmıştır. Bu eserin son cildi Süleymanname'dir.

Süleymanname'de ki resimler, sultanın ölümünden on yıl önce, 1555'te ki olaylarla son bulmaktadır. Araştırmacılar Süleymanname'nin doğallığı ve sanatsal ustalığı ile hiçbir eserin boy ölçüşemediğini ifade ederler. Bu yazıda ele alınan minyatürlerin çoğunu gerçekleştirmiş olan Ressam Arifi Sultanın belli başlı seferlerini resmetmiştir. Ressam, Güns Savaşında Osmanlı savaşçısının düşman subayını alaşağı ettiği sahnede olduğu gibi, sık sık, savaşın sonucunu haberleyen simgesel görüntülere başvurur. Ya da Temeşvar Kuşatması'nda komutanın atının koptuğu sahnede olduğu gibi, öyküye insani bir boyut katan anı yakaladığı görülür. Süleymanname'nin sanatçıları, sultanın şanına yaraşır bir eser yaratmakla kalmamışlar, bu eserle Osmanlı saray resmi geleneğini de derinden etkilemişlerdir. Bize tarihsel kişilikler, olaylar ve yerlerin, sahicilikten ödün vermeksizin benzersiz bir biçimde canlandırıldığı. Bir sanat eseri bırakmışlardır.

Resim 596 Belgrad Kuşatması

Resim 597 Mohaç Savaşı

1.4.8.6. Kelile ve Dimne: Bidpai Masalları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Esin Atıl

Yıl: 2001

Sayı: 23

Sayfa: 20- 30

Resim: 8 adet

Özet:

Antik dünyanın en popüler kitaplarından biri olan Kelile ve Dimne, iki bin yıl önce nasıl bir anlam taşıyorsa bugünde aynı anlamı taşımaktadır. Kitapta yer alan masallar, insanoğlunun bitmek bilmeyen var olma savaşını dile getirmekte ve insanların güçlü ve üstün yanlarının yanında zayıflık ve düşkünlüklerini ortaya koymaktadır. Masallarda, aslan ile öküz, maymun ile kaplumbağa, kedi ile fare gibi çok çeşitli hayvanların başından geçenler öyküler aracılığıyla, kıskançlık ve burnu büyüklük, güven ve aldatılma, dostluk ve düşmanlık gibi insanoğlunun her zaman ve her yerde rastlanan tavır ve davranışlarının özü gözler önüne serilmektedir.

Masallardan çıkarılan derslerin amacı hükümdarlara yol göstermektedir, ama öyküleri anlatılan karakterler ve karşı karşıya geldikleri ikilemler her çağdan ve her gelenekten insanlara yol gösterecek niteliktedir. Yüzyıllar boyunca çok sayıda Doğu ve Batı diline çevrilen Kelile ve Dimne'nin insanlara her zaman çekici gelmiş ve dünyanın dört bir yanında sevilmiş olmasının temelinde, öykülerle sunulan ahlak derslerinin evrenselliği yatmaktadır. Bidpai Masalları diye de bilinen Kelile ve Dimne'nin tarihi kitaptaki öyküler kadar büyüleyicidir. Sanskrit dilinde yazılmış olan özgün yapıt, Hind klasiklerinden alınmış bir masallar derlemesiydi. Kelile ve Dinme adı, kitaptaki ilk masalın kahramanları olan Karataka ve Danamaka adlı iki çakalın adlarının zaman içinde bozularak değişmesinden doğmuştur. İS 3. yüzyılda Vişnu mezhebine bağlı bir Brahman tarafından Keşmir'de azıldığı sanılan kitap, daha sonraları Bidpai adlı bir Hintliye yakıştırılmıştır. Kelile ve Dinme, hükümdarlara öğüt vermeye yönelik, ahlaki içerikli bir masal derlemesidir. Eserde yer alan minyatürler ise Timurlu nakkaşlarının estetik ve teknik özelliğini gözler önüne sermektedir.

Resim 598 Kargaların baykuşları mağara ağzında tuzağa düşürüşü

Resim 599 Kelile ve Dinme, Kahire ya da Şam 14. yy.

Resim 600 Aslan ile öküzün dövüşü, Kelile ve Dinme, Herat 1429

Resim 601 Tilki ile davul, Kelile ve Dinme, Herat 1429

Resim 602 Hz. Süleyman hayvanlar meclisinde

Resim 603 Kedi ile fare, Kahire 1567

1.4.8.7. Doğu'nun Kavuşamayan Aşıkları Leyla İle Mecnun

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Celal Üster

Sayı: 24

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 86 - 99

Resim: 10 adet

Özet:

Necid çöllerinde Beni Amir kabilesinden Kays ile Leyla küçük yaşta birbirlerini severler. Leyla, sevdiği Kays'ı ara sıra kıskandırmaktan hoşlanır. Aşk günden güne büyüyen Kays'ın Leyla için söylediği şiirler dilden dile dolaşır. Kays'ın babası, Leyla'yı oğluna isterse de, Leyla'nın babası, kızı için yazılmış şiirlerinin Leyla'nın adını dile düşürdüğünü ileri sürerek bu isteği geri çevirir. Kays Leyla ile görüşmekte direnince, halifeye şikâyet edilir ve kızla görüşmesi yasaklanır. Ailesi, Leyla'yı çadıra kapatır, daha sonra da başka yere göçer. Dua etmesi ve aşktan kurtulup sağlığına kavuşması için Kâbe'ye götüren Kays, aşkını ve derdini artırması için Tanrı'ya yakarır ve duası kabul olur. Böylece, gerçekten Mecnun'a döner, çöllere düşer, vahşi hayvanlara yoldaşlık eder. Hiç bir şeyle ilgilenmez, yalnızca Leyla adını duyunca kendine gelir. Leyla'yı andırdıkları için ceylanları sever, onları avcılarının elinden kurtarmaya çalışır. Mecnun'u çöllerde bulan babası ve yakınları onu evine döndürmek isterlerse de, bütün gücüyle direnen Mecnun çöllerde şiir söylemeye devam eder. Bu arada, başkasıyla evlendirilmiş, ama kendini ona teslim etmemiş olan Leyla, bu ayrılık ve acıya dayanamayarak kederinden ölür. Mecnun da Leyla'nın mezarı başında can verir.

Leyla ile Mecnun, İnan ve Türk edebiyatında ki ortak mesnevi konularının en ünlüsüdür. Kendi aralarında uyaklı beyitlerden oluşan, aruz ölçüsüyle yazılmış mesnevileri, mutsuz aşkların en bilineni, en güzel kaleme alınmış olanıdır. Leyla ile Mecnun'un öyküsü, İslam toplumlarının yalnızca klasik edebiyatlarında değil, halk edebiyatlarında da işlenmiş bir konudur. Yazıda Arap edebiyatında, İnan edebiyatında, Türk edebiyatında Leyla ile Mecnun öykülerine değinilmektedir.

Türk edebiyatında Leyla ile Mecnun mesnevisi Çağatay şairi Ali Şir Nevai 15.yy.da divan şairi Hamdullah Hamdi ve Osmanlı edebiyatının büyük şairlerinden Fuzuli tarafından ele alınarak işlenmiştir. Nizaminin yazdığı Leyla ile Mecnun'u günümüz Türkçesine edebiyat tarihçisi Ali Nihat Tarlan tarafından çevrilmiştir. Yalnızca kendi döneminde değil, izleyen yıllarda da beğenilen bir yapıt olduğu için, Nizami'nin Hamsesi'nin birçok nüshası bulunmaktadır. Pek çoğu minyatürlü olan bu nüshaların önemli bir bölümü birinci sınıf hattatlar tarafından yazılmıştır. Bunlar gerek minyatur, gerek metin ve talik yazılarından dolayı sanat tarihi açısından en önemlilerinden bir bölümü Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunmaktadır.

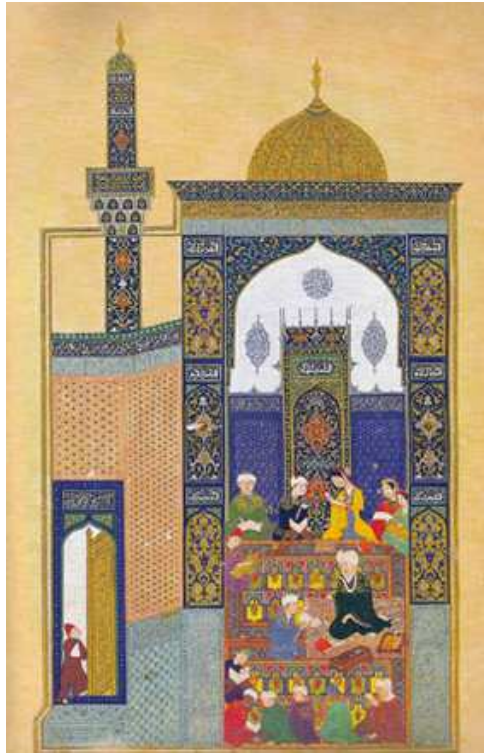
Resim 604 Leyla'nın Mecnun'u çadırına götürmesi, Şiraz minyatürü 1444

Resim 605 Mecnun'un annesi tarafından ziyaret edilmesi, Şiraz minyatürü 1444

Resim 606 Mecnun'un Kâbe'yi ziyareti, Herat minyatürü 1445

Resim 607 Leyla ile Mecnun okulda, Herat minyatürü 1461

1.4.8.8. Minyatürlerde Osmanlı Tekneleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Salim Aydüz

Sayı: 26

Yıl: Yaz / 2002

Fotoğraf: Hadiye Cangökçe

Sayfa: 90-101

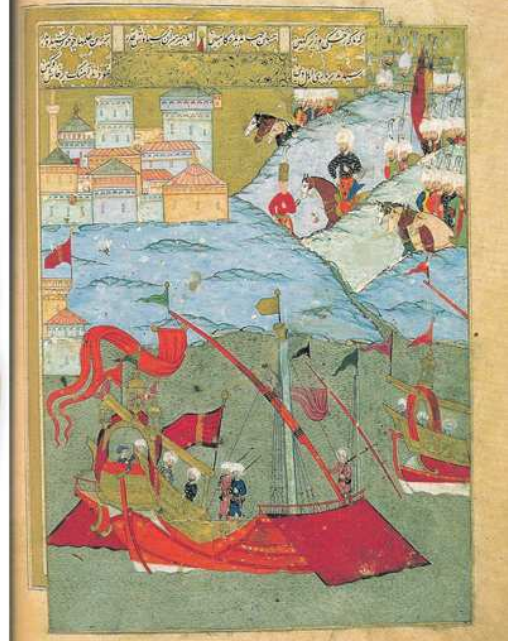
Resim: 9 adet

Özet:

Osmanlı donanmasında kullanılan gemilerin günümüze ulaşabilen resimleri yazma eserlerde minyatürler halinde bulunmaktadır. Ticaret gemilerinin yanı sıra Osmanlı donanmasında kullanılan savaş gemilerini konu alan minyatürlere genellikle denizcilik ya da coğrafya ile ilgili yazma eserlerde rastlamaktayız. Bu minyatürlerde resmedilen gemiler genellikle yelkenli gemilerdir. Bunlar arasında Osmanlı donanmasının esas gücünü oluşturan kalyonlar önemli yer tutmaktaydı. Ayrıca, minyatürlerde zaman zaman çektiri türü kürekli gemilere de rastlanır. Bazen bütün bir Osmanlı donanması bir minyatürün konusu olabilmekte, ancak bu durumda gemilerin ayrıntıları ve her türlü donanımına ilişkin yeterli görsel bilgi saptanamamaktadır. Yazar minyatürlerle Osmanlı Teknelerini anlatırken TSM A3595, varak 117 Kırmızı Gemi Şehname-i Selim Han, TSM H1124, varak 29a, Şehname-i Nadiri adlı eserlerden faydalanmıştır.

Resim 608 Kırmızı gemi, Şahname-i Selim Han

Resim 609 Kale önünde kırmızı gemi, Şahname-i Selim Han

Resim 610 Deniz savaşı, Şehname-i Nadiri

1.4.8.9. Minyatürlerde Hastalar, Hastalıklar, Hekimler Osmanlı'nın Sağlığı

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Nil Sarı

Sayı: 42

Sayfa: 50 - 59

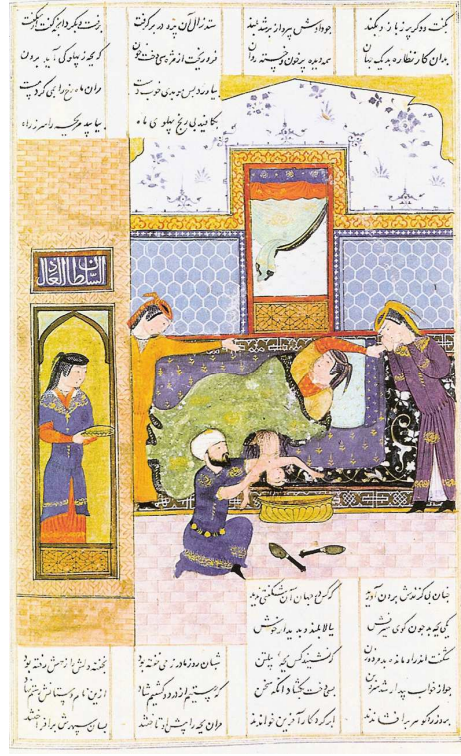
Resim: 9 adet

Özet:

Tıp biliminin ilerlemesinde bilginin görüntüyle aktarılmasının büyük payı vardır. Resimle tanımlama hem düşünmeyi, hem de sanatta ustalığı gerektirir. Dünyanın dört unsurdan: Hava, ateş, toprak ve sudan meydana geldiği varsayımı doğrultusunda tüm hastalıkların ve tedavilerin bu unsurlar çerçevesinde ele alınması 19. yüzyılın ortalarına kadar sürdü. Eski Yunan ve İslam tıbbında olduğu gibi, Selçuklu ve Osmanlı tıbbında temel felsefesine göre bu dört unsurun niteliklerini taşıyan ve kan, sarı safra, balgam ve kara safra olarak adlandırılan hıltların-humorların insan bedenini yönettiği düşünülürdü. Müfredat (Materia Medica) adı verilen ve drogları ele alan kitaplar ile mürekkebat (akrabadin) adı verilen ilaç terkiplerinin anlatıldığı kitaplar hekimin başlıca yol göstergesiydi. Asırlardır kullanılan droglar eski kaynaklardan yazılı ve görüntülü bilgilerle aktarılır. Görmeye dayalı bilginin aktarılmasında önceki örneklere sadık kalmayı da amaç edinen nakkaş, elindeki kitapta yer alan görüntünün aynısını yapardı. Örneğin Kitabü'l-Haşayiş ile Acaibü'l Mahlûkat ve Garabü'l- Mevcudat gibi eserler yüzyıllar boyunca bu şekilde doğaya bakılmadan tekrar tekrar kopya edilerek çoğaltılmıştı.

Avrupa'da ancak Rönesans'tan sonra resim gerçek bir bilim değeri kazandı ve stilize bitki ve hayvan şekilleri yerini doğadaki gerçek görüşlerine uyan resimlerine bıraktı. Bu bakımdan Osmanlı dönemi müfredat kitaplarına baktığımızda ise, drogların doğal görüntüsünün verildiği el-Mecmu fi'l-mufrede dikkati çeker. Minbacu'l İbni'l Baytar gibi yüzyıllar öncesinde yazılmış eski metinlerden derleme olan bu eserde resimler Avrupa kitaplarındaki örneklere benzer biçimde, doğal şekliyle çizilip, boyanmıştır. Ne var ki yeni resimlerin eski bilgileri betimlemesi, yazıya ve görüntüye dayalı bilginin birbirini tamamlayarak bütünleşmesini önlemişti.

Resim 611 Rüstem'in sezaryen ameliyatı ile doğumu "Şahname-i Firdevsi" 15.yy.

Resim 612 Sakat dilenciler "Surname-i Hümayun"

1.4.8.10. Nakkaşların Fırçasından Boğaziçi

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Günsel Renda

Sayı: 19

Sayfa: 84 - 99

Resim: 19 adet

Özet:

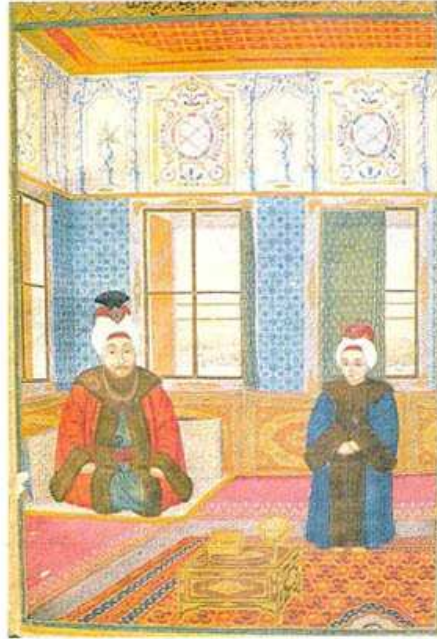
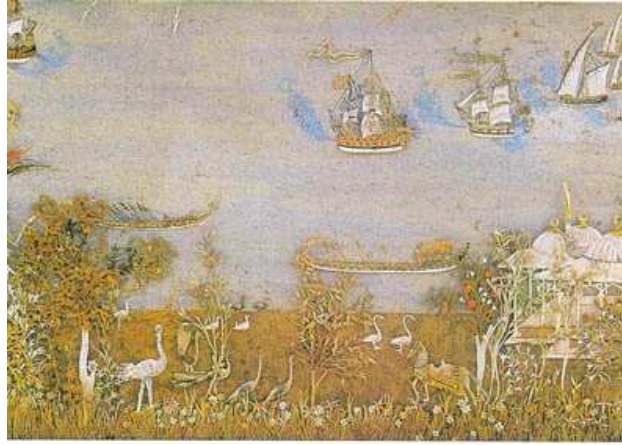
Osmanlı tarihine ilişkin eserleri minyatürleyen nakkaşlar, bu kitaplarda anlatılan saray törenlerini, orduların seferlerini, kale kuşatmalarını, savaşları ve önemli güncel olayları belgelemekle görevliydi. Osmanlı resminde topografik resim çıkırını açan tarihçi nakkaş Matrakçı Nasuh olmuştur. İstanbul kenti ilk kez onun Mecmua-i Menazil adlı kitabında görünür. Kanuni'nin İran ve Irak seferini anlatan bu kitaptaki ilk minyatür, padişahın sefere çıkış noktası olan İstanbul'un güneybatıdan bakılarak çizilmiş kuşbakışı görüntüsüdür. Osmanlı resimli tarihlerinin en ünlülerinden olan Hünername'de yer alan İstanbul minyatürü de kentin güneyinden bakılarak çizilmiş bir plan resimdir. Tüm kentin planını vermeyi amaçlayan bu minyatürde, Matrakçının aksine Haliç, en batı ucuna kadar uzanır, ama burada da Boğaz, Üsküdar ve Tophane'den öteye uzanmaz. Kitab-ı Bahriye'nin 17. yüzyılda yapılmış kopyalarında ki İstanbul tasvirleri kuzeybatıdan bakarak çizilmiş daha geniş açılı görüntülerdir, ancak bunlarda da Boğaziçi aynı yere kadar gösterilmiştir.

17. yüzyıldan sonra plan-resim niteliğinde ki İstanbul görünümüleri yerini panoramik İstanbul manzaralarına bırakmıştır. Kentin giderek büyümesi ve Boğaziçi'ne yayılması 18. yüzyılda gerçekleşmiştir. Nitekim bu yüzyılda gerek yabancı sanatçıların gerek yerli nakkaşların yaptığı resimler bunu belgeler. 18. yüzyılın başlarında öncelikle III. Ahmed'in saltanat döneminde hem Haliç hem de Boğaziçi yönünde planlı imar faaliyetine girilmiştir. Boğaz'ın güzellikleri edebiyatçıların kaleminde de dile getirilmiştir. Daha 17. yüzyılda Nevizade Atayi (öl.1636) mesnevilerinde İstanbul'un çeşitli semtlerini ve mesire yerlerini anlatırken, Boğaziçi'ne uzun bir bölüm ayırmıştır. Belgeleyiciliği ilke edinen Osmanlı nakkaşlarının fırçasında İstanbul kentinin topografik özellikleri ve önemli yapıları yer almış ve onların çizimleri hangi dönemde olursa olsun, kentin dokusu ve yapıları için belgesel kaynak oluşturmuştur.

Belki önceleri nakkaşlar bu yüce kentin ilginç topografyasını, Avrupalı ustanın ötesinden geldiği geometrik perspektifin sağladığı açılardan çizememiş, çizse de bazen kıyıları doğru yönde kıvrılmamış, ya da yapılar tam yerine yerleşmemiştir. 19.yüzyılda nakkaşların yerini alacak tuval ve duvar ressamı içinde Boğaziçi manzaraları en gözde konulardan biri olmuştur.

Resim 613 Beşiktaş Mevlevihanesi

Resim 614 III. Mustafa ve Şehzadesi

Resim 615 Anadolu yakası, yazı çekmecesi, Derviş Hasan Eyyubi imzalı, 1720

Resim 616 Rumeli Yakası, yazı çekmecesi, Derviş Hasan Eyyubi imzalı, 1720

1.4.8.11. Osmanlı – İslam Mitologyasında Nuh Tufanı

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Metin And

Sayı:22

Yıl: Yaz 2001

Sayfa: 82 - 91

Resim: 8 adet

Özet:

Suyun simgeselliği üzerine çeşitli kültürlerde çok ilginç örnekler bulunmaktadır. Çeşitli ülkelerin kültürlerindeki su inancıyla ilgili örnekler yazıda açıklanmaktadır. Tufan'la ilgili kahramanlar değişik kültürlerde değişmektedir. Bu yazıda tufan olayı ve Hz. Nuh'un gemisinde yaşanan mitolojik öyküler anlatılmaktadır. Nuh tufanını anlatan yazı minyatürlerle zenginleştirilmiştir. Minyatürlerde Nuh'un gemisi, oğulları, tufan da boğulanlar resmedilmiştir. Minyatürler Zübdetü't-Tevarih kitabından alınmıştır.

Resim 617 Nuh'un gemisi, Zübdetü't Tevarih, 1583

Resim 618 Nuh'un gemisi ve Tufan'da boğulanlar, Ravzatü's Safa

1.4.8.12. Osmanlı Sanat Dünyasında Spor Dünyası ve Spor Betimlemeleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Gül İrepeoğlu

Sayı: 10

Yıl: Yaz/1998

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 33 - 57

Resim: 23 adet

Özet:

Osmanlı dünyasında spor denince ilk akla gelen, okçuluk (kemankeşlik) ve binicilik ile bunların ustalıklı bir bileşimi olan avcılıktır. Cirit ile polo benzeri bir oyun olan guy-u çevgan ile tomak da, yine at sırtında yapılan, yani Türklerin neredeyse benliklerinin parçası olan binicilikle bağlantılı spor dallarıdır; matrak oyunu da bu oyunların yaya olarak Oynanan benzeridir. Bedensel güce ve dayanıklılığa dayanan güreş ise, Osmanlının tutkuyla bağlı olduğu bir diğer spor dalıdır. Spor etkinliklerinin temelini oluşturan binicilikte ustalık, Orta Asya'dan gelen bir gelenektir. Çelebi Sultan Mehmed'in 1402 yılındaki Ankara yenilgisini Timurleng'in atlı askerlerinin üstünlüğüne bağlaması ve yönetimi Amasya'da bulunan şehzadesi II. Murad'a bırakıp Merzifon'a çekildikten sonra ordudaki binicilik yeteneklerini geliştirmeyi hedeflemesi de, Osmanlı ordusunun binicilikteki ustalığının güçlü temellerle oturmasını sağlamıştır.

Sultan II. Murad Osmanlı tarihindeki ilk spor takımlarını kurarak Bamyacılar ve Lahanacılar adını vermiştir. Kökü 15.yüzyıla dayanan Lahanacılar ve Bamyacılar takımları, Osmanlı sarayında titizlikle korunan ve padişahların sürdürdüğü bir gelenektir. Sultan III. Selim, kendi attığı okun 1791 tarihli mermer nişanının tepesini bir lahanayla, Sultan II. Mahmud ise, 1811 tarihli nişanının tepesini bamyayla süsletmiştir. Eski Gülhane Bahçesinde yer alan taşlar, padişahların takım ruhunu gösterir. Lahana ve bamyada simgeleşen takım bilinci, Topkapı Sarayı Haremindedir, Şehzadegan dairesindeki ocağın içindeki lahana ve bamyaların birlikte işlendiği 18. yüzyıl sonu 19. yüzyıl başı üslubunda ki duvar resminde de kendini gösterir.

Türklerin en eski oyunlarından olan cirit, davul-zurna eşliğinde, usta binilerden oluşan

iki takımının oyuncularının birbirine kurumuş meşe dalından yapılan kısa bir mızrak olan ciridi atmaları ve vurulmamak için kaçarken, bir yandan atılan ciridi ciritle karşılamaya çalışmalarıyla oynanır; üzerine cirit atılan, kaçanı kovalar, rakibine ciridi değdiren sayı kazanır. Cirit, yaralanma ya da ölümlle sonuçlanabilen sert bir oyundur. Topkapı Sarayı'nın Marmara Denizi'ne bakan yönünde, birinci yer ile mutfakların aşağısında, sur içinde bulunan meydan 'Cirit Meydanı' olarak tanınıyordu. Gülhane Kasrı ve At Meydanı saraydaki spor karşılaşmalarının yapıldığı en önemli yerdi. Surname-i Hümayun'un Nakkaş Osman ve ekibi tarafından yapılan minyatürlerinde at binen cünderi resmedilmiştir. Nakkaş Levni'nin resimlediği Surname-i Vehbi'de de yaya cirit en canlı biçiminde betimlenmiştir. Ayrıca Seyyid Lokman tarafından yazılan Nakkaş Osman ve grubu tarafından resimlendirilen minyatürlerde at yarışları betimlenmiştir. IV. Murad'ın fırlattığı lobut ustalıkla resmedilmiştir.

Tarihçi D'Ohsson, 18. yüzyılın sonunda, bayramlarda cirit ve tomak oyunlarının sürdürüldüğünü, ancak at yarışları ve koşuların ise gözden düştüğünü kaydeder. Yazar ayrıca köpek, ayı, kaplan ve aslan gibi hayvan dövüşlerinden söz eder. Atmeydanının da spor karşılaşmalarının yapıldığı önemli yerlerdendi. Osmanlı minyatür sanatının anıtsal yapıtlarından 1588 tarihli Hünername'de (TSM H1523 E 1524) şahnameci Seyyid Lokman tarafından yazılmış ve ünlü usta Nakkaş Osman yönetimindeki nakkaşlar grubu tarafından resmedilmiştir. Kanuni'nin hünerleri, zaferleri, adaletinin ve döneminin olaylarının anlatıldığı Hünername'de yer alan bir minyatürde uçarcasına giden atların Kanuni ve maiyetinin önünde yarıştığını görürüz.

Hünername'de (H1523,s162b) Fatih'in Atmeydanı'nda yılanlı sütuna şeşper (dilli topuz) atışını betimleyen kalabalık minyatürde padişah ve hedefi sahnenin üst kısmına yerleştirilmiştir. Sahnedeki diğer atlar da hareketlidir, sahne bu yüzden bir bütün olarak algılanır. İran kökenli olduğu anlaşılan ve Türkler tarafından da benimsenen guy-u çevgan, ya da kısaca çevgan (veya çögen) oyunu, büyük bir meydanda, çevgan denen eğri başlı bir tür ciritle, eğitilmiş atlar üzerinde oynanır; mehter eşliğinde oynanan oyunda iki takımdan birer atlı çıkıp topu kendi kalelerine çevirmeye çalışır, arkadaşları da ikişer ikişer oyuna katılarak yardım ederler.

İÖ.700 yılında Siyavuş'un Turan hükümdarı Efrasiyab'ın yanında çevgan oynadığı, Çin'de ve Bizans'ta da bu oyunun sevildiği, Arap dünyasında, Karahanlılarda ve

Selçuklularda da oynandığı bilinir. Polo oyununun kaynağı olan bu oyun, İngilizlerin 19.yüzyılda Afganistan ve Hindistan'ı işgalinden sonra Tibetçe'bolo' sözcüğüne benzer ismiyle İngiltere'de yayılmıştır. Ciritin yaya olarak bir türü olan ve adını oyuncuların ellerinde tuttıkları matrak denen, şimşirden yapılmış cilalı uzun lobuttan alan matrak oyunu, rakiplerin meydan da birbirlerini kafasına matrakla vurmaya ve darbelerden kaçınmaya çalışmalarıyla oynanırdı. Nasuh, matrak oyununu da bulan ve en iyi oynayan kişiydi.1529 yılında Kanuni'den, onu tüm Osmanlı ülkesinde eşi bulunmaz, üstad bir silahşör olarak öven bir berat almıştır. Matrak oyunu hakkında III. Murad Surnamesin'de görsel ve yazılı buluruz.

Kemankeşlik padişahlar ve Enderunlular arasında en sevilen spor dallarından biridir. Fatih Sultan Mehmed İstanbul'un fethinden sonra günümüzde de Okmeydanı olarak tanınan yeri atıcılara vakfetmiş böylece Osmanlı kültüründe en eski halka açık spor alanı kurmuştur. Sultan II. Murad, Sultan IV. Murad, Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud, usta okçulardı. Seyyid Lokman'ın 1579 yılında yazdığı, Nakkaş Osman'ın resimlediği Şemailname'de (TSM H1563 VE İÜK T6087) Sultan II. Murad'ın okçu olduğunu belirtmiştir.

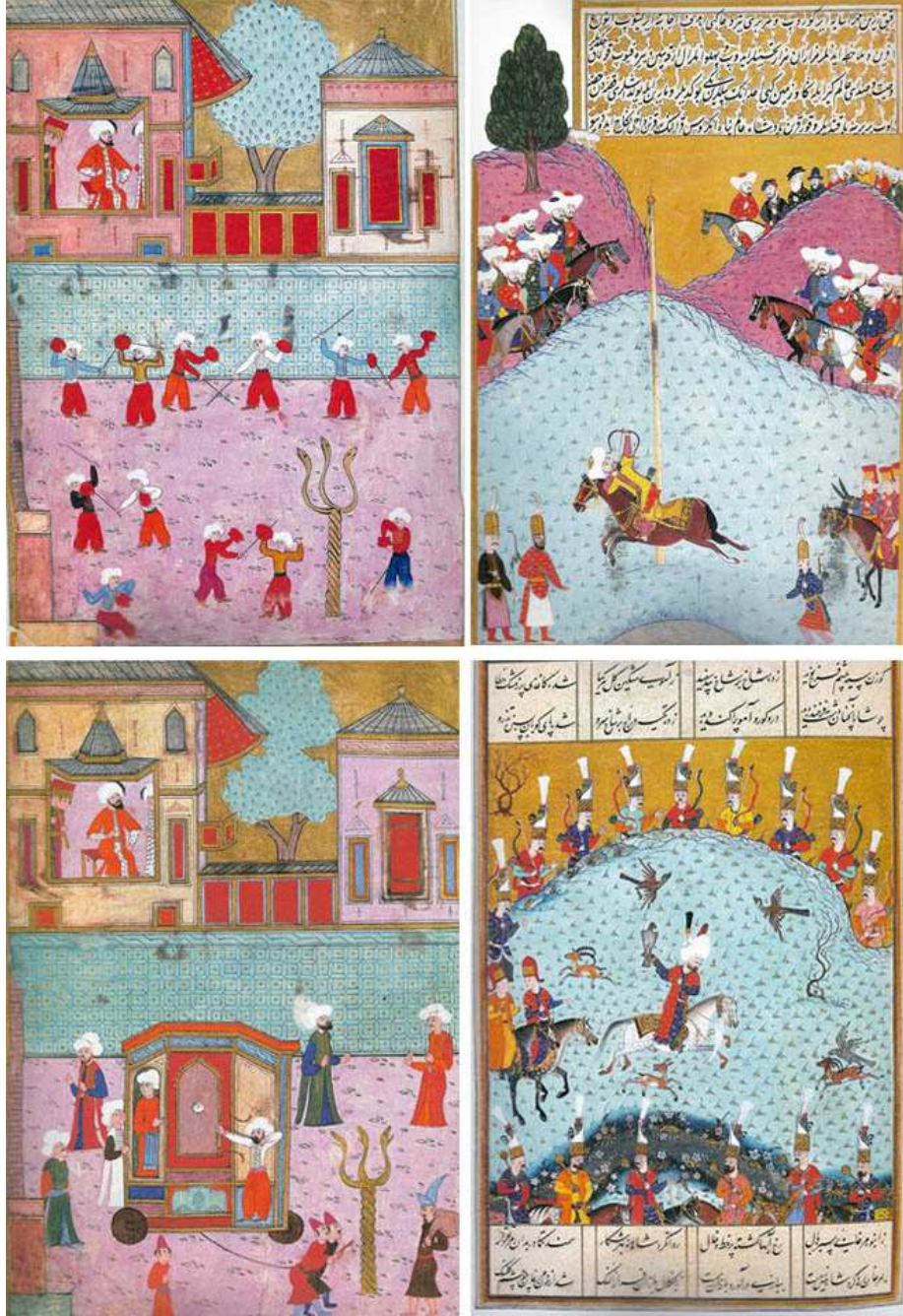
Hünername'de (H1523,s 138a) Sultan II. Murad'ın direğin tepesinde ki altın kabağa ok atması ve izleyenler hem yazıyla hem resimle betimlendiği sahnede padişah cündiliğin hakkını verircesine dörtnala giden atının sırtında okuyla hedefi bulmaktadır. Hünername'de (TSM H1523İs.217b) Yavuz Sultan Selim, Topkapı Sarayı'ndaki Mermer Köşk'te ok atarken görülür. Okçuluğun halk arasında da yaygın olduğu, III. Murad Surnamesi'de tekerlekler üzerinde çekilerek bir örneği getirilen 'talimhane'den de anlaşılmaktadır. Talimhane semtinin adı da orada ki, halkın gidip ok talimi yaptığı 'talimhane'den kalma bir anıdır. Tüfek atıcılığı, Yıldırım Bayezid zamanından başlayarak askerlere verilen eğitimin içinde yer almıştır.16. yüzyılda Ehl-i hiref örgütünde 'Cemaat-i tüfenkciyan'ın yer aldığı, bu bölüğün sarayın 'Birun' denen dış kuruluşu içinde olduğunu görürüz. Av, ok ve kılıçla ustalığın at sırtına taşındığı; bir tür savaş taklidi olarak görülen spor dallarındandır.

Heyecan veren hareketli ve ustalık gerektiren bir eylem olan avcılığın betimlendiği, çoğunlukla kanlı sahneler, minyatürlerde en sık rastladığımız kompozisyonlardır. Sulatan IV. Mehmed, Avcı lakabını hak edecek derecede ava düşküncü; Sultan I.Murad

ve Yıldırım Bayezid'in de mükemmel bir av örgütleri olduğu bilinir; hatta bu hükümdarların av maiyetlerinin beş- altı kişiyi bulduğu söylenir. Arifi'nin Sufiyane mesnevisini içeren 1539-4 tarihli Guy-i Çevgan (TSM H845, s.34b-35a adlı yapıtın sonunda yer alan çift sayfa minyatürde hareketli bir av sahnesi betimlenmiştir. Hünername'deki bir sahnede Kanuni bir atışta üç yaban domuzunu birden vurduğu Filibe sarayında betimlenmiştir. Güreş sporunun varlığı Mısır'da İÖ.2000 yıllarına kadar geri gider Orta Asya'da ve Çin'de, antik Yunan ve Roma'da ve Arap dünyasında da güreş bilinen bir spor dalıdır. 15. yüzyıldan başlayarak güreşçilerin tekkeleri özellikle Edirne, İstanbul, Manisa, Bursa ve Üsküp'te bulunmakta, kendilerine ayrılan vakıf mallarıyla geçinmekteydi. Sarayda yapılan bir spor olmasına rağmen, güreş daha çok bir halk sporu olarak yaygındı.

Minyatürlerdeki güreşçi betimlemelerine, diğer spor dallarına oranla daha az rastlanır; diğer sporlar daha hareketli ve kalabalık bir topluluğu bir araya getirdiklerinden ve gösteri anlamında daha zengin sahneler sunduklarından nakkaşlar tarafından tercih edilmiş olabileceği düşünülebilir. Ancak 1582 ve 1721 düğünleri kitaplarında güreş betimlemeleri yer alır. Koşu yaya saray şatırları, kurallı bir spor dalı olarak kabul edilmese de, koşu sporunu uygulayan kişilerdi. Avcı Mehmed döneminde şatırlar başçavuşu bir bahse tutuşarak Edirne sarayından koşarak iki menzil uzaklıktaki Dimetoka kasabasına üç buçuk saatte varmış, oranın naibinden bir belge alarak ikindi ezanı vaktinde tekrar Edirne Sarayı'na koşmuş bunu üzerine padişah onu ödüllendirmiştir. Zengin görsel ve yazılı betimlemelerin ışığında, Türkler de sporun tarihinin, açık bir meydan okumanın dışavurumunu ve bunu izleyen güç gösterisini sergilediği görülmektedir. Minyatürlerin dilinde ise sporun birincil amacı olan kendini kanıtlama eğilimi, yerini görkemli bir estetiğin önceliğine bırakmış, spor gösterileri görsel şölene dönüşmüştür.

Resim 619 Çeşitli spor etkinliklerinin işlendiği minyatürler

1.4.8.13. Gelenek İle Yenilik Arasında İcmal-İ Tevarih-İ Al-İ Osman Portreleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Gül İrepoğlu

Sayı: 15

Sayfa: 70 - 87

Resim: 34 adet

Özet:

Osmanlı minyatür sanatının temel konularından biri olan padişah portreciliği, Fatih döneminden başlayarak yirminci yüz yılbaşlarına kadar sürdürülmüştür. İslam sanatında hükümdar portreciliği geleneği, Osmanlılar dışında yalnızca Hint-Moğol sülalesinde görülen bir gelenektir. Padişah portreciliği, tahttaki hükümdarın sanatsal eğilimleri doğrultusunda gelişen veya duraklayan, temelde büyük değişikler ortaya koymayan bir süreç geçirmiştir.

Gentile Bellini'ye portresini yaptıran ve geleneği başlatan Fatih Sultan Mehmed döneminde, Sinan Bey ile Şiblizade Ahmet, Osmanlı padişah portreciliğinin bilinen ilk isimleri olarak kabul edilir. Kanuni Sultan Süleyman döneminin ünlü siması Nigari ya da diğer adıyla Denizci Haydar Reis, portresi yapılan kişinin fiziksel gücünü ve zayıflığını da yansıtan yaklaşımıyla Osmanlı padişah portreciliğinde yeni bir dönem açmıştır.16. yüzyılın ikinci yarısında, Sultan III. Murad döneminde ise Nakkaş Osman, Osmanlı padişah portreciliğini klasik kalıplarına taşımış, Osmanlı padişah portreleri serilerinin başlangıcını ve yüzyıllarca geçerliliğini koruyacak örneğini Kıyafetü'l-İnsaniye fi Şemali'l-Osmaniye adlı şemalnamede ortaya koymuştur.

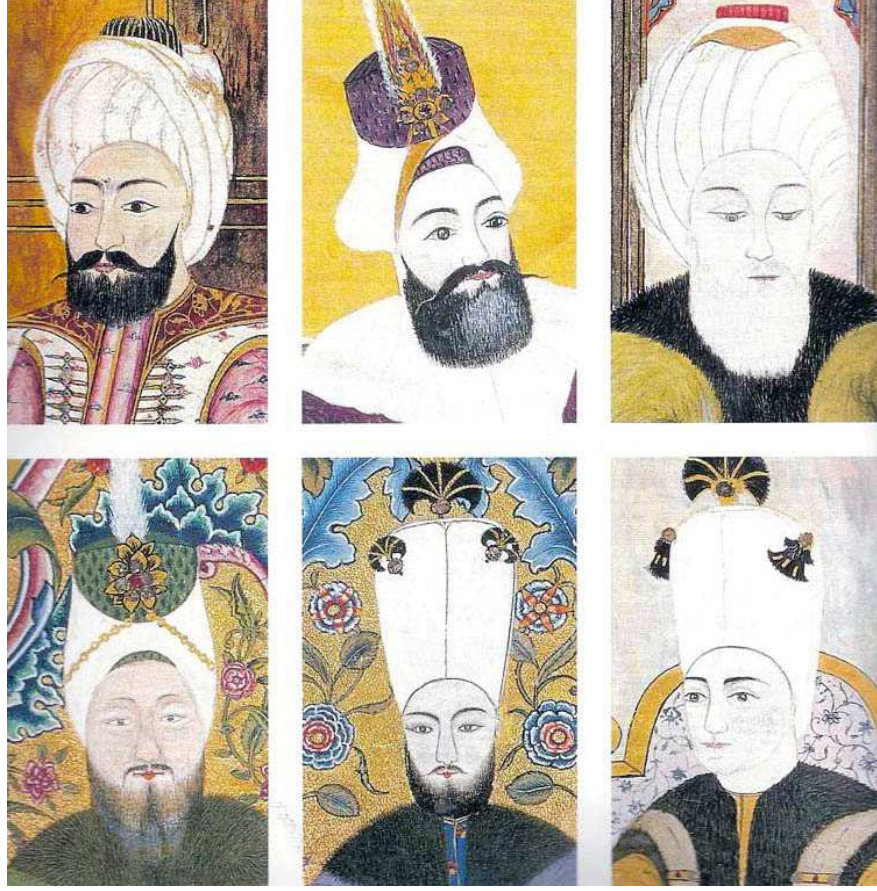
17.yüzyılın ilk yarısında Ahmed Nakşî, ikinci yarısında Hüseyin İstanbullu olarak da tanınan Musavvir Hüseyin, Osmanlı portre geleneğini yaşatan sanatçılar olarak öne çıkar. 18.yüzyılın başında Levni Abdülcilil Çelebi, hacimle birlikte ifadeyi arayan, döneminin beğenisini ve batılılaşma eğilimlerini yansıtan anlayışın temsilcisi olarak portreciliğe yeni bir yön vermiş, bu sanat dalını tazelemiştir. Yüzyılın ikinci yarısının önde gelen sanatçısı Rafael ise, döneminin yeni arayışlarını geleneksel portrelere uygulamanın yanı sıra tuval üzerine yağlıboya resim sürecini başlatmıştır.

Batılılaşma eğilimlerinin arttığı ve giderek kitaplardaki padişah portresi dizilerinin

yerini tuval üzerine yağlıboya resimlerin yer aldığı 18. yüzyıl sonlarına doğru yapılmış olan şemailname, ana temasında geleneksel anlayışı sürdüren, öte yandan Batılı izler taşıyan çizgilerinde gelenekle çelişen görünümüyle dikkat çeker. Topkapı Sarayı Kitaplığı'nda bulunan İcmal-i Tevarih-i Al-i Osman (EH 1435) portreleri, Sultan I. Abdülhamid (1774-1789) döneminde tamamlanmıştır. Metni Osmanzade Ahmed Taib tarafından Sultan III. Mustafa döneminde (1757- 1774)

Yazılan ve Mir Mehmed Emin tarafından kopya edilen kitap (1786-87) tarihlidir. 25,4 x 16x5 cm büyüklüğündeki yapraklar üzerine farklı çerçeve genişliklerine yerleştirilmiş olan yirmiyedi portrenin çevresinde ve metnin içersinde, geleneksel anlayışı dönemin beğenisine uygulayan, son derece çeşitli ve zengin bezeme repertuarı kullanılmıştır. Portreler üzerine uygulanan bir tür kolaj, İcmal-i Tevarih-i Al-i Osman'ı ilginç kılan özelliklerdir. Yapıttaki portre kalıplarıyla birlikte değişen üslup, farklı sanatçı gruplarının her birinin kendi kalıbını yarattıkları gözlenmektedir. Fakat birbirlerinden kopuk olmadıkları da eserde fark edilmektedir. Yazıda portreler beş grup halinde çalışılmıştır. Yapıttaki portreler, sadece padişahları değil, dönemin bezeme beğenisini de sergilemektedir. Portreleri kolajla canlandırma yöntemi bu dönemin özelliğini yansıtmaktadır. Yapıldığı atölye belirsiz olan ve üslup bakımından öncesi ve devamcısı mevcut olmadığından ünik olarak değerlendirebileceğimiz İcmal-i Tevarih-i Al-i Osman portreleri, karmaşık eğilimlerin çarpıştığı bu dönemin son geleneksel ağırlıklı şemailnamelerindendir. Mermer benzeri boyalı ya da bitkisel bezemeli fon önünde, bazısı basamaklı sedirde veya oldukça basit bezemeli tahtta ya da minderde oturan, yalın renklerle çalışılmış modeller; Osman Gazi (1299-1326), Yıldırım Bayezid (1389-1402), Fatih Sultan Mehmed(1444-14446;1451- 1481), Sultan II. Bayezid(1481- 1512), Yavuz Sultan Selim(1512- 1520), Kanuni Sultan Süleyman (1520- 1566), Sultan II. Selim (1566- 1574), Sultan III. Mehmed (1595- 1603), Sultan I.Ahmed (1603-1617),SultanI. Mustafa (1617-1618;1622- 1623), Sultan IV. Murad (1623-1640),Sultan II. Süleyman(1687- 1691), Sultan II. Ahmed (1691-1695),Sultan III. Ahmed (1703-1730),Sultan I.4.8.I.Mahmud (1730-1754) ve Sultan III. Osman (1754-1757) dir.

Resim 620 Makale ile ilgili resimler

1.4.8.14. Osmanlı – İslam Mitologyasından Peygamberlerin Uçma Sahneleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Metin And

Sayı: 41

Sayfa: 58 - 63

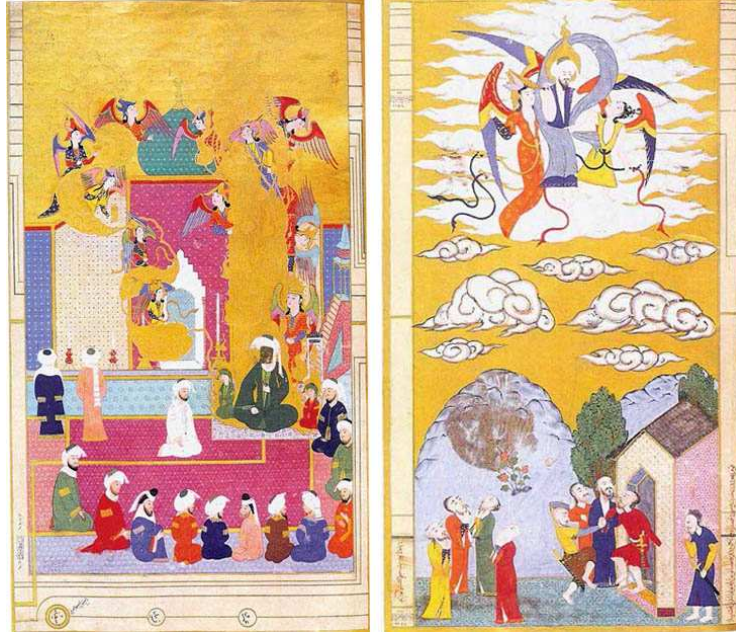
Resim: 5Adet

Özet:

Mitolojide, dinsel anlatılarda, masallarda, efsanelerde bir kahramana kanat takmak demek, onu ululamak olarak aktarılır. O kahraman, ister şeytan olsun ister melek, ister hükümdar olsun ister onun düşmanı, ister iyi olsun, ister kötü, eğer kanat takıyorsa kudretidir, ayrıcalıklıdır, ya da Tanrı tarafından esirgenmiştir. İslam mitologyasındaki anlatılarda da peygamberlere kanat takıldığına ya da bir kanatlı hayvanın veya meleğin aracılığıyla göğe yükseltildiklerini görürüz. Bu anlatılar dönem dönem minyatürlerde betimlenmiştir. Metin And, Minyatürlerle Osmanlı – İslam Mitologyası (Akbank,1998, İst.) adlı çalışmasında peygamberlerin uçma hikâyelerine ve bu hikâyelerin minyatürlü betimlemelerine geniş yer vermiştir. Bu makalede yazarın kitabından yapılan alıntı, Muhammed, İsa ve İlyas Peygamberlerin uçma öykülerine ilişkindir. Zübdetü't Tevarih'in İstanbul'daki nüshası ve Terceme-i Miftah Cifrü'l Cami den seçilen minyatürlerde o öyküleri yorumlamaktadır.

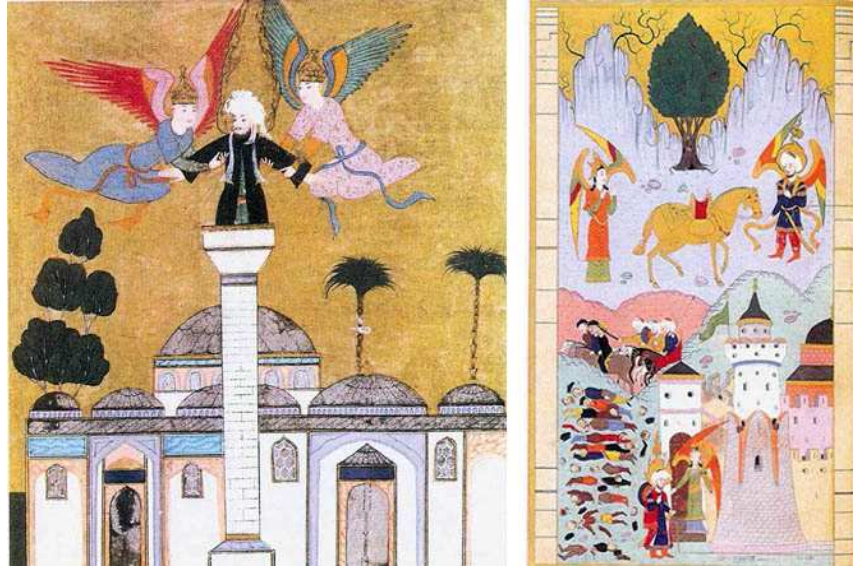
Resim 621 Burak'sız Miraç, Zübdetü't Tevarih

Resim 622 İki meleğin Hz. İsa'yı göğe yükseltmeleri, Zübdetü't Tevarih

Resim 623 Hz. İsa'nın iki meleğin eşliğinde bir minareye inmesi, Terceme-i Miftah

Resim 624 Hz. İlyas, bir melek ve onu göğe çıkaracak at. Zübdetü't Tevarih

1.4.8.15. Ressam Levni Şair Levni

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Gül İrepoğlu

Sayı: 8

Yıl: Kış 1997

Fotoğraf: Caroline Erel

Sayfa: 86 - 104

Resim: 17 adet

Özet:

Levni Abdülcelil Çelebi,18. yy. Osmanlı sanatında yeni bir dönemin başlangıcını simgeler. Levni Çelebi'nin aslı ve kimliği hakkındaki bilginin azlığı şaşırtıcıdır. Sanatçı hakkında yalnızca Hafız Hüseyin Ayvansarayı'nın 1765- 1787 yılları arasında kaleme alınmış olan Mecmu-i Tevarih'inde kısa bilgi verilir. Hem nakkaş, hemde şair olan Abdülcelil Çelebi'yi 'Levni' sözcüğü tanımlamaktadır. Levni'nin Osmanlı Sarayı'ndaki rolü hakkında kesin bilgi veren bir belgeye rastlanamamıştır. Ayvansaray, onun şairliğinden de söz ettiği halde, adı tezkerelerinde yer almamaktadır. Çünkü Levni bir halk şairidir. Adının ehl-i hiref defterlerinde bulunmayışı ise, yalnızca bir nakkaş değil, nakkaşların da başı olması gereken bir sanatçı için olağanüstü bir durumdur. Levni'nin bir saray nakkaşından öte, daha yüksek mevkide bulunmuş, ya da tümüyle bağımsız bir sanatçı olabileceği düşünülebilir. Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kitaplığı'nda bulunan el yazması bir mecmua-i eş'ar'da Levni'nin şarkı formunda şiirleri yer almaktadır. Şiirlerinde ve şarkılarında aşk, kahramanlık, savaş ve politik konularını işlemiştir. Osmanlı'da Levni'nin eserleri Batılılaşma dönemi olarak adlandırdığımız 18. yy. yeni eğilimlerin sanatsal uzantısıdır. Levni'nin Topkapı Sarayı Müzesi III. Ahmed Kitaplığı'na kayıtlı olan Surname-i Vehbi adıyla bilinen düğün kitabı minyatürleri sanatçının önemli eserlerindedir. Minyatürler, saraydaki düğünün her aşamasını izleyiciye bir film şeridi gibi sunmaktadır. Ayrıca Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kitaplığında H.2164 nolu albümde Levni imzalı 41 adet boy portre bulunmaktadır. 18.yy. sonu 19. yy. Osmanlı portre ressamlarını hem üslup açısından etkilemiş hem de Kebir Musavver Silsilename'de ki portreler, bu yüzyıllar boyunca, özellikle I.Abdülhamid döneminden itibaren yapılan soy ağaçlarında da model olarak

kullanılmıştır.

Resim 625 Ağaç altında sarık saran genç erkek

Resim 626 Şekerden yapılmış bahçelerden geçirilişi

Resim 627 İpte cambaz, havaifşek gösterisi ve top atışları

Resim 628 Sultan IV. Murad

Resim 629 Sultan II. Mustafa

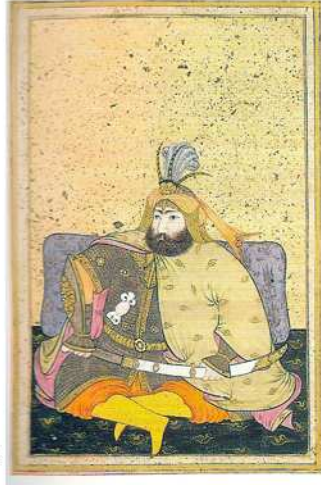
1

2

3

4

5

1.4.8.15. Rıza Abbasi'nin Irmak Kenarında Uzanmış Çıplak Kadını

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Esin Atıl

Sayı: 18

Yıl: 2000 / Yaz

Sayfa: 68 - 71

Resim: 2 adet

Özet:

Antik çağlarda çok yaygın olan çıplak figürler, Hristiyanlık ve İslamiyetin doğuşundan sonra sınırlı hale getirilmiştir. İslam toplumlarında çıplak tasvirlerine çok ender, o da ancak dindışı alanlarda ya da hükümdarlar ve şehzadelerin çevresini yansıtan sanatlarda rastlanır. 8.yüzyıldan sonraki İslam kültürlerinde çıplak kadın figürü nerdeyse bütünüyle ortadan kalkmıştır. Dindışı yapıların bezenmesinde bitkisel ve geometrik desenler ağır basmış; edebi ve bilimsel el yazmaları çok sayıda üretilirken, kitap ressamaları metinleri resimlemekle yoğunlaşmışlardır. Metin ile resim arasında ki bu yakın işbirliği 16. yüzyıla kadar sürmüş; 16. yüzyılda ise tek tek resimleri, çizimleri ve meşkleri bir araya getiren albümlerin hazırlanması yaygınlık kazanmıştır. Bu sanat biçimi, ressamaların metnin sınırlamalarından kurtulmalarına ve kendi fantezilerini uygulamalarına imkân sağlamıştır.

Albüm yapımı, oldukça incelmış bir sanat biçimiydi. Resimlerin ve hat levhalarının nasıl istifleneceği, tezhipli bordürlerle nasıl bezeneceği, varaklara nasıl yapıştırılacağı ve nasıl kitap haline getirileceği konusunda özel kurallar belirlenmişti.16. ve 17. yüzyıllarda albüm yapımına çok büyük ilgi gösteren Osmanlı, Safevi ve Moğol saraylarının atölyelerinde olağanüstü güzellikte albümler hazırlanmıştı.

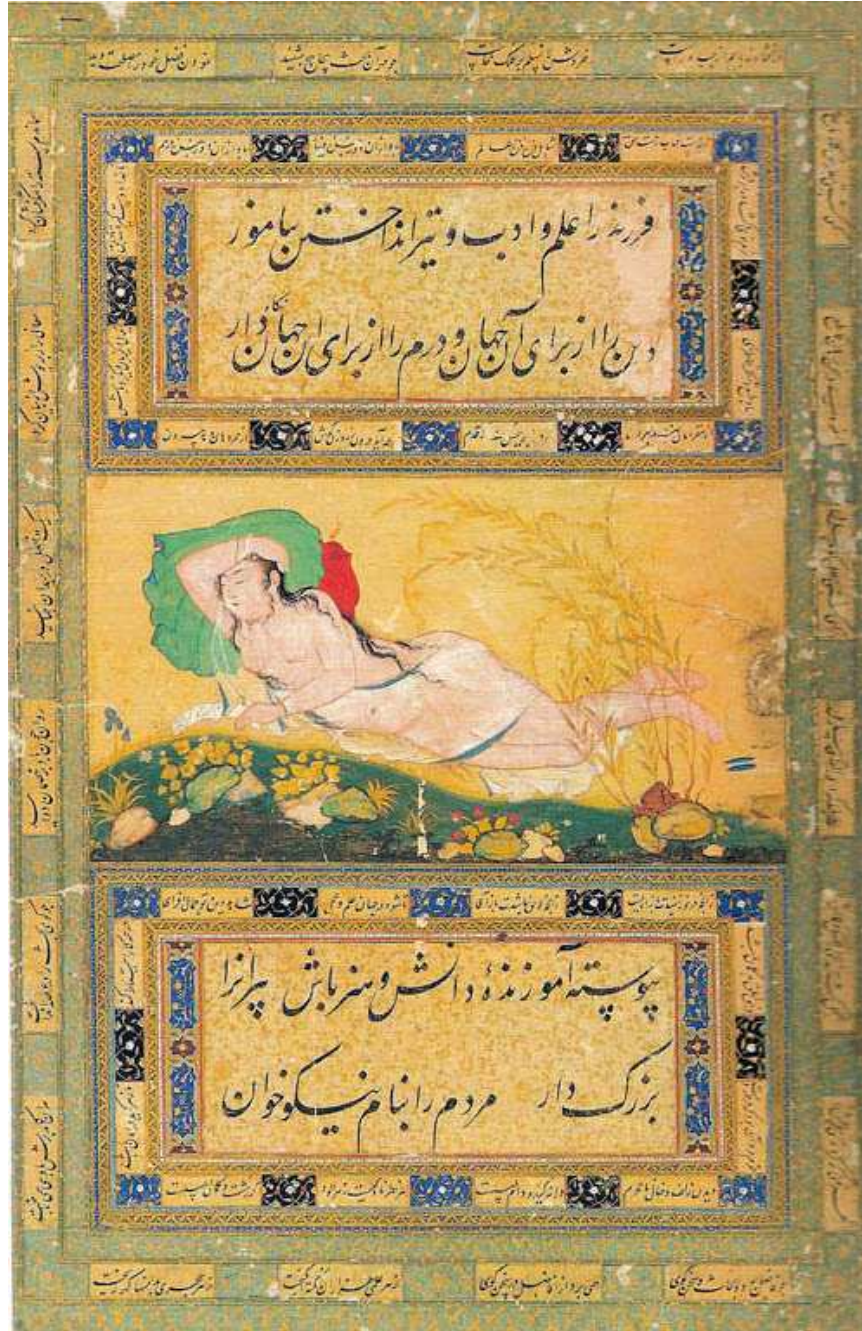
Safevi sarayının en üretken ve etkili ressamı, aynı zamanda Aka Rıza ya da Rıza-ı Abbasi diye de imza atan Rıza idi.1565 dolaylarında Meşhed'de dünyaya gelen Rıza, üzerinde tarih bulunan eserlerine bakılacak olursa, 1587-1639 yılları arasında etkinlik göstermiştir. Meşhed'in genel valisi ve büyük bir sanat koruyucusu olan İbrahim Mirza'nın saray atölyelerinde ressamlık yapmıştır. Rıza, daha çok, tek yaprak üzerine sırf fırça darbeleriyle yaptığı siyah beyaz resim ya da tümüyle renkli figür tasvirleriyle

tanınır.

İsfahan okulunun özelliklerini taşıyan ve son derece incelikli ve parlak üslubun ürünü olan albüm resimlerinde genellikle kendi hayal dünyalarına dalıp gitmiş, tek başlarına tasvir edilmiş saraylılar görülür. Desenleri ise, kendiliğinden fırça darbeleriyle yapılmış zarif, dalgalı ve güçlü çizgilerden oluşur ve bireyselleştirilmiş özellikleriyle halktan kimseleri tasvir eder. Rıza'nın ilk dönem albüm resimlerinden birinde, şeffaf bir örtüye sarınmış olarak, ırmak kenarına uzanmış bir çıplak görülmektedir. Kadın, ya bir ırmağın kıyısında ya da bir göl kenarında şiir okurken uyuyakalmış ya da gözleri kapalı düşlere dalmıştır.'Sanatçının Rıza tarafından resmedilmiştir diye attığı imzası, resmin en sağında, kadının özenle yerleştirilmiş olduğu terliklerinin üzerinde yer almaktadır. Eserde tarih bulunmamasına rağmen 1590 dolaylarında yapıldığı sanılmaktadır.

Burada, belirli bir olay ya da öyküyü betimlemeksizin çıplağın salt sanat amacıyla betimlenmiş olması, İslam resim repertuarında hiç alışılmadık bir özellik göstermektedir. Sanatçı, insan formunu, nerdeyse bütünüyle çıplak göstererek yüceltmış, ama bedenine saydam bir örtü atarak onu daha belli belirsiz ve baştan çıkarıcı kılmıştır. Rıza'nın çıplak kadını, eskiçağın sanat kavramlarını çağrıştırmasına ve insan bedenine saygılı bir yaklaşım göstermesine rağmen, mesajının çok daha incelikli ve belli belirsiz olduğu anlaşılmaktadır. Ressamın resmi yapısından dört yüzyıl sonra bile, eserin sanatsal ve estetik değerleri karşısındaki hayranlığımızı korurken, hala resmin nasıl bir mesaj taşıdığını düşünüyor ve daha derin bir anlam içerip içermediğini merak ediyor olmamız son derece son derece şaşırtıcıdır. Rıza'nın dehası da burada yatmaktadır.

Resim 630 Irmak kenarına uzanmış çıplak kadın, İran, Safevi dönemi

1.4.8.16. Timurlu Minyatürlerinde Şarap

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Roxburgh David J.

Sayı: 40

Yıl: 2006

Sayfa: 116 - 123

Resim: 6 Adet

Özet:

Orta Asya, İran ve Afganistan'da hüküm süren Timurlularda şarap içme eylemi ayine dönüşürdü. Şerefeddin Ali Yezdi'nin Zafernamesi, Doğu uygarlığının ölümsüz yapıtı Kelile ve Dinme, Semerkantlı Nizami-i Aruzi'nin Cehar Makalesi ve Sadi'nin Bostan'ı bu ayinleri betimleyen minyatürlerle doludur. Timurluların edebi yapıtlarında İran şiirinin geleneklerine uygun olarak sözler ve imgeler hep farklı anlamlara bürünür. Şarap, yani ab-ı hayat erimiş, sıvılaşmış yakuta, yakutlarda kişinin sevdalısının gül rengi dudaklarına dönüşür. 1400 lerde İranlı ve Avrupalı yazarlar tarafından yazılan metinler Semerkant ve Herat'taki Timurlu saraylarındaki hayatı ve işleri anlatırken onların, kitapları ve taşınabilir eşyalarında içeren zengin sanatsal mirasını anlatır. Timurlu saraylarında şarap başta olmak üzere alkollü içkilerin bolluğuna, saray toplantılarındaki eğlencenin dozuna ve sonuç olarak konukların hem zihinsel hem fiziksel olarak aciz duruma düşmelerine karşın, şölenlerin ve içki alemlerinin el yazmalarındaki resimlerinde çoğunlukla ağırbaşlılık ve düzen vurgulanır.

Ancak 1400'lerin sonunda Timurlu toplumu ve sanatında, katı resimsel ifadeden natüralist bir biçime doğru yol alınmasına olanak sağlayan değişimler gerçekleşir. Örneğin Sadi'nin Bostan'ının Sultan Hüseyin (1470-1506) için hazırlanan 1488, Herat tarihli bir kopyasının açılışını, Sultan'ın sarayından bir sahnenin anlatıldığı iki sayfalık bir resim yapar. Resim, Sultan'ı genç bir delikanlıya çiçek verirken betimler; Sultan sarayındaki ihtişamı gösteren ortamdadır.

Sultan duruşunu ve ifadesini bozmasa da etrafında müziğin, şiirin ve şarabın esritici etkisinde kalan pek çok kişi vardır. Diğer minyatürlerde buna benzer konuları içerir. Şarabın Sufi düşüncesinde ve Sufilikteki rolü, Sultan Hüseyin'in tahta çıkışının hemen

öncesine tarihlenen Timurlu maşrapalarındaki şiirsel yazıtlarda kendini gösterir.

Mistik olanla kutsal olan arasındaki deliliğe varan sevgi bağıını gösteren ya da onun katı bağınazlığa karşı koymasını simgeleyen benzetmeler de dahil olmak üzere İran şiirinin geleneksel benzetmelerini kullanırlar. Pirinç ya da bronzdan yapılan, gümüş v altınla süslenen bu maşrapalar Timurlu saraylarında kullanılan araçlardır.

1.4.8.17. Zübdetü't- Tevarih

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Şule Aksoy

Sayı: 3

Yıl: Güz 1996

Sayfa: 17 - 37

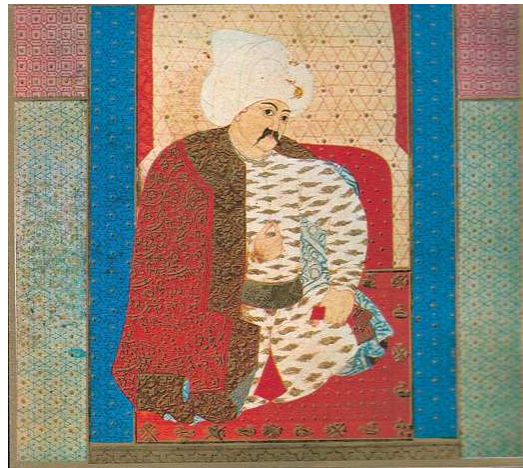
Resim: 18 adet

Özet:

Zübdetü't-Tevarih adlı yazma eser, 16. yüzyıl Osmanlı hat, tezhip ve minyatür sanatının en seçkin örneklerindedir. Eser özellikle Âdem'le Havva'dan başlayarak dinler ve peygamberler tarihini Hz. Muhammed ile birlikte İslam ve Osmanlı tarihini kapsamaktadır.

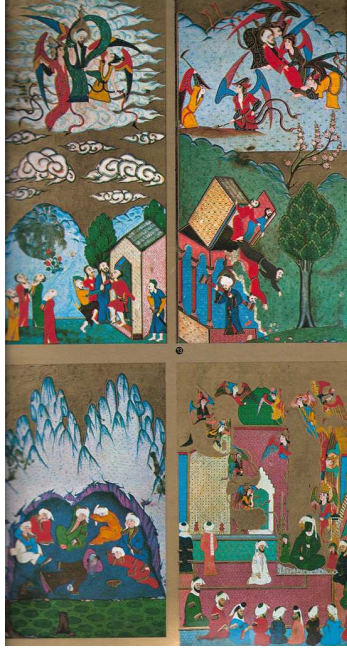
Bir Osmanlı şehnamesi olan Zübdetü't-Tevarih, günümüzde Türk-İslam Eserleri Müzesi başyapıtlarından olup 64,7x41,3cm. ebadındadır. Türkçe nesih hat ve siyah mürekkeple yazılmıştır. 99 sayfadan ibarettir. Eserde 40 minyatür yer almaktadır. Zübdetü't Tevarih'in minyatürlü iki örneği daha bulunmaktadır. Bunlardan biri Topkapı Sarayı Müzesi'nde ki Silsilenamedir. Diğeri ise Zübdetü't Tevarih adı ile Dublin Chester Beatty Kütüphanesinde bulunmaktadır.

Resim 631 I. Selim

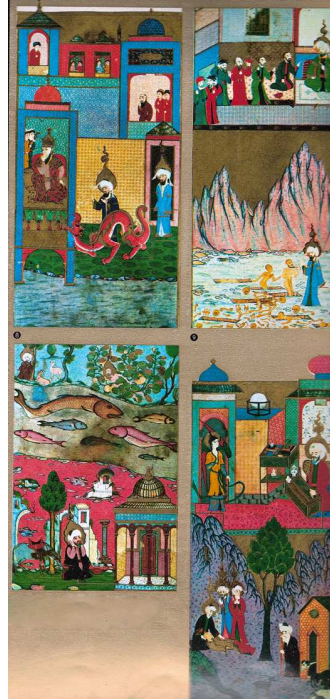

Resim 632 Eshab-ı kehf

Resim 633 Hz. Muhammed ve miraç

Resim 634 Yunus Yeremya ve Uzeyr peygamberlerin öyküsü

1.4.9. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler

1.4.9.1. Ali Üsküdarî'nin Çiçek Resimleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Gülnur Duran

Sayı: 5

Sayfa: 66 - 87

Resim: 21 adet

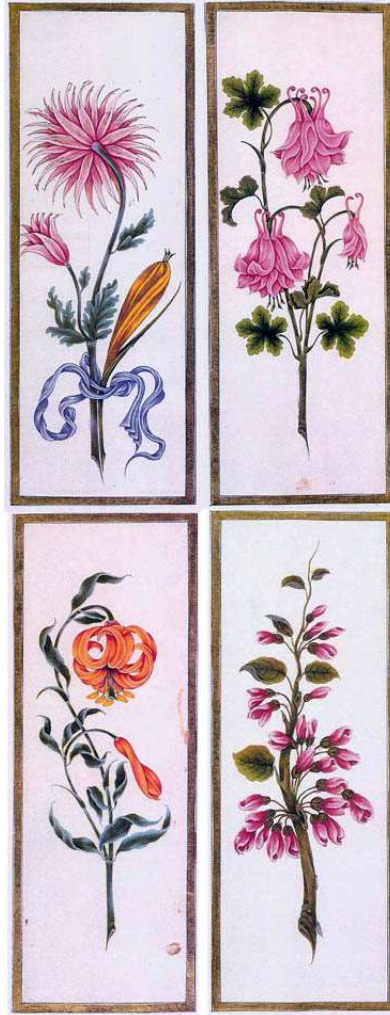
Özet:

Yüzyıllar boyunca Türk tezyini sanatlarında önemli bir yer tutan, üsluplaştırmanın hâkim olduğu çiçek motifleri,16. yüzyıldan itibaren doğal çiçek motiflerine dönüşmeye başlamıştır. Kara Memi ile uygulamaya giren yarı üsluplaştırılmış çiçekler,17. yüzyılın ikinci yarısında başlayan batılılaşma hareketi ile doğal görüntüsüne kavuşarak bezemeci anlayıştan uzaklaşmıştır. Bu etkileşim 18. yüzyılda artarak Türk Rokokosu adı verilen sanat akımının en belirgin unsurları oluşmuştur. Sultan III. Ahmed'in sanata olan ilgisi ile bu dönemde yaygınlaşan çiçek resimleri, ekseriya şiir kitapları ve kitap kaplarını süslemiş, çiçekler için yazılan gazeller çeşitli resimleri ile donatılmıştır. Yazının konusunu oluşturan şiir defterindeki çiçek resimleri, bu ekolün en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Bu defterin lake kabı, çiçek resimleri ve tezhipleri müzehhip, çiçek ressamı, lake ustası ve mücellit olan Ali Üsküdarî'ye aittir.18.yüzyılda yaşadığını bildiğimiz Ali Üsküdarî'nin hayatı hakkında yazılı kaynak çok azdır. Ancak imzalı eserlerinden 1718-1763 yılları arasında sanat hayatının sürdüğünü anlayabiliyoruz. Topkapı Sarayı Arşivinde korunan Ehl-i hiref defterlerindeki 1731- 1732 yıllarına ait masraf kayıtlarından sanatkârın Saray için çalıştığı bilinmektedir.

Müstakimzade, Üsküdarî'nin Yusuf-ı Mısri'nin öğrencisi olduğunu, hattat Yedikuleli Seyyid Abdullah'ın yazdığı Mushafları tezhiplendiğini ve saz yazma vadisinde Sani-i Şah Kulu olduğunu belirtmektedir. Ali Üsküdarî, on altıncı yüzyılın ilk yarısında saz üslubunun temsilcisi olan Şah Kulu'ndan etkilenmiş, onun sanat anlayışını kendi üslubunda yorumlayarak, devrinin Şah Kulu temsilcisi olmuştur. Batı ile sanat ve ticari ilişkilerin hızlandığı on sekizinci yüzyıl başlarında ilk eserlerini vermeye başlamıştır. Ali Üsküdarî'nin en güzel eserlerinden olan şiir defteri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.5650'de kayıtlı olan 'Mecmuai Gazaliyyat'tır.

Defterin kabı lake olup ince bir işçiliğe sahiptir. 30 adet çiçek resmi, altı varakta bir, b yüzünde tek sap üzerinde bir tane çiçek ve goncası, a yüzünde iki cins çiçekten yapılan buket şeklinde tekrarlanmıştır. Resmedilen 21 cins çiçek, varak numaralarına göre sıralanmıştır. Şiir defterindeki diğer bütün resimlerde de, çiçeklerin botanik yapılarının korunduğu, buna ek olarak resimlere sanat değeri kazandıran üsluplaştırmanın ustaca uygulandığı görülmektedir. Çiçek resimlerindeki ayrıntılara giren ince taramalar, Ali Üsküdarî'nin sadeliği esas alan sanat görüşünden nasibini almış; renklerdeki uyum ve işçiliğindeki özenle çiçekler biçim ve karakter kazanarak, sanatkârın fırçasında hayat bulmuştur.

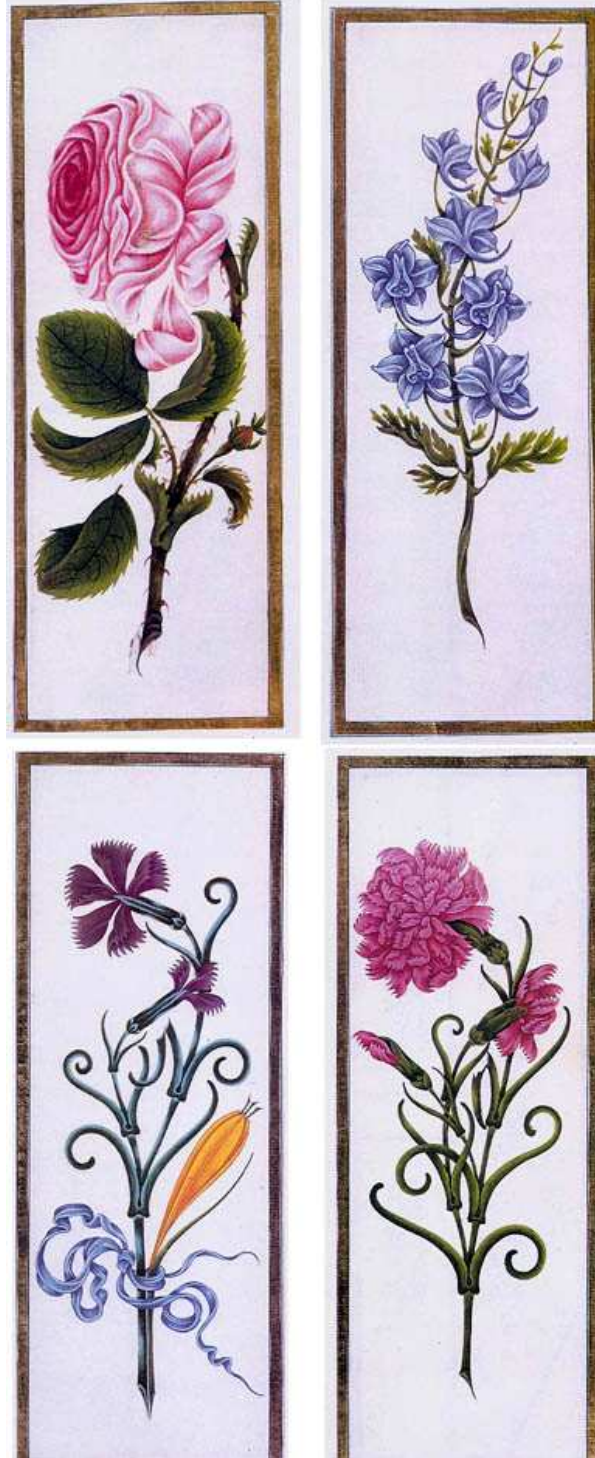
Resim 635 Pembe katmerli anemon, pembe hasekiküpesi, pembe erguvan, turuncu zambak

Resim 636 Mor sümbül, mor hasekiküpesi, sarı gül ve sarı katmerli zerrin ve pembe çiğdem

Resim 637 Pembe gül, mavi hazeran çiçeği, mor karanfil ve sarı safran, pembe karanfil

Resim 638 Mor bahçe açelyası, sarı fulya ve Cezayir menekşesi, sarı fulya ve pembe çiğdem, İstanbul lalesi ve mor menekşe

1.4.9.2. Topkapı Sarayı Müzesi'nde Ki Memluk İskambilleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Banu Mahir

Sayı: 31

Fotoğraf: Hezarfen Fotoğrafya

Sayfa: 116 -125

Resim: 16 adet

Özet:

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan bir deste Memluk oyun kartı, İskambil oyununun tarihçesine ışık tutan önemli bir destedir. Bu kartlar, ilk kez 1939 yılında L.A. Majer tarafından tanıtılmıştır. İslam kökenli oyun kartları arasında tam olan iskambil destesi olması nedeniyle, iskambil oyunu tarihçesinde Memluk destesinin önemi büyüktür. Yazıda Kartların Majer'in tanıtımından sonra Avrupa'ya İslam dünyasından gelerek girmiş olduğu belirtilmektedir. Günümüze 48 adedi ulaşmış olan ve Memluk kitap tezhibine paralel bezeme özelliğiyle de İslam dünyasındaki tek iskambil destesidir. Kartların üzerinde kitabelere ve 15.yy.lın karakteristik hatayi ve çiçek motiflerinin sıralandığı bordürlere rastla rastlanılmaktadır. Bu yazıda tanıtılan Memluk iskambilleri 15.yy. Memluk iskambilleri, gerek Avrupa iskambillerine örnek olan İslam kökenli oyun kartlarının geç bir örneği oluşuyla, gerek erken tarihli İslam desteleri arasında, nerdeyse tam bir deste oluşturacak sayısal varlığıyla, Topkapı Sarayı Müzesi'nin sahip olduğu ünik nitelikte eserlerden sadece birisidir. Yazının sonunda 22 madde halinde kaynakçalar bölümü yer almaktadır.

Resim 639 Dirhem (Sikke) Takımının kral kartı

Resim 640 Seyf (Kılıç) Takımının üçlü kartı

Resim 641 Dirhem (Sikke) Takımının ikinci vali kartı

Resim 642 Çevgin, Takımının sekizinci kartı

Resim 643 Çevgin, Takımının onlu kartı

Resim 644 Çevgin, Takımının üçlü kartı

Resim 645 Çevgin, Takımının birli kartı

1.4.9.3. Tulipomania Ve Lale Albümleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Sam Segal

Sayı: 13

Yıl: Bahar 1999

Çeviri: Celal Üster

Sayfa: 10 - 20

Resim: 25 adet

Özet:

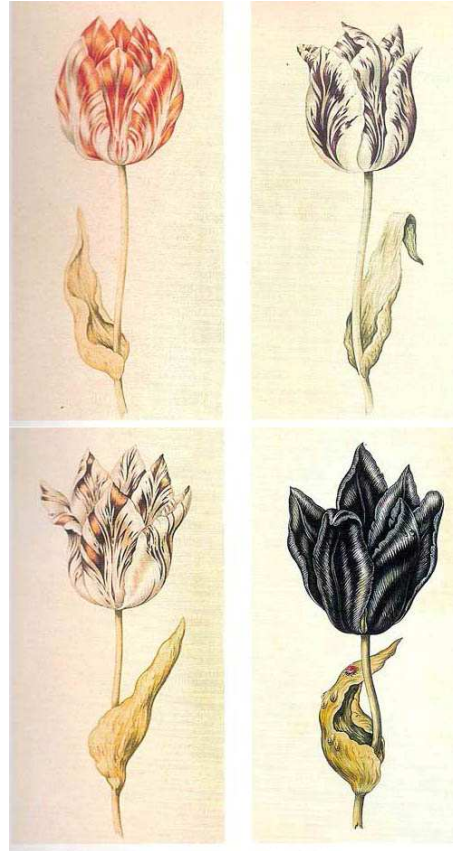
Batıda ilk lale betimlemelerinin, bugün Roma'da ki Vatikan Müzesi'nde bulunan bir mozaikte çiçek sepeti motifinde görüldüğü ileri sürülmektedir. Bu mozaik, 18. yüzyılda, eski bir Roma villasının yıkıntıları arasından çıkarılmıştır. Bazı lale tohumları ve soğanları, İtalya'ya Venedik'le yapılan ticaret yoluyla 1550 dolaylarında, Almanya'ya kısa bir süre sonra gelmiş bulunuyordu.

1568 den başlayarak da Flaman botanikçilerin bitki kitaplarında lalelerin betimlendiği ağaç baskılar belirmiştir. Çağdaş botaniğin kurulmasına önemli katkılarda bulunmuş olan Caralus Clusius (1526 -1609).1590' lar da İmparatorluk Bahçelerinin yöneticiliğini yaptığı Viyana'da, Busbecq'ten aldığı lale soğanlarını Hollanda'ya götürmüştür. Leiden Üniversitesi'nde bir botanik bahçesi kurma olanağı bulan Clusius, burada ve özel bahçesinde ilk kez lale yetiştirerek, Leiden kentini lale soğanı sanayinin merkezi durumuna getirmiş, ama soğanlar çalındığı için kendisi bu işten büyük bir kazanç sağlayamamıştır.

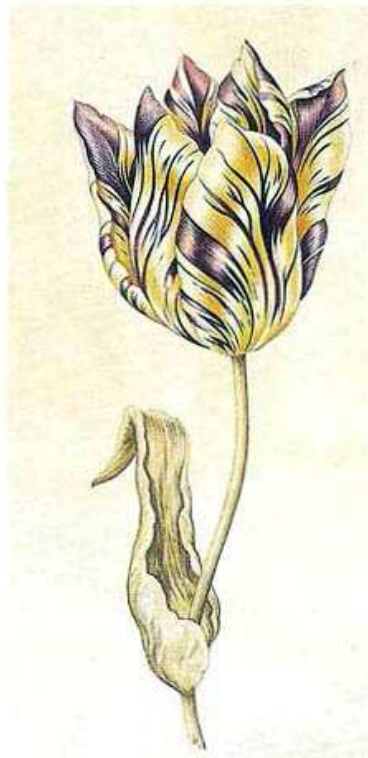
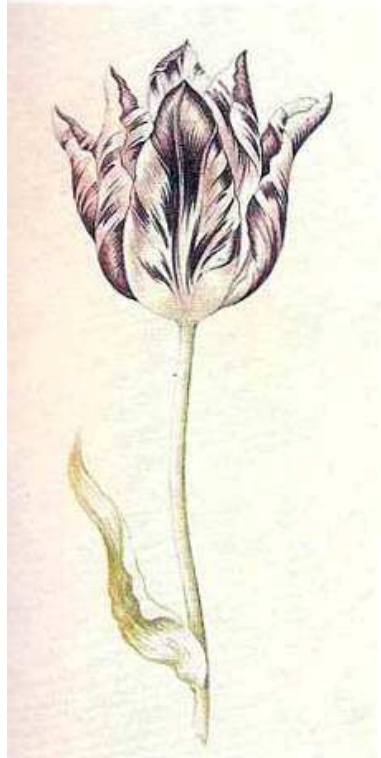
Hollanda'da ekilip yetiştirilen lalelerin gerçek kökleri, İran ve Osmanlı ülkesine kadar uzanmaktadır.16.yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda da lale motifi gittikçe artan bir popülerlik kazanmıştır. 17. yüzyıl lalelerinin, bitki ve çiçek kitaplarında yer alan ağaç baskı ve gravürlere oranla çok daha güzel betimlemelerini sunan bu resimler ve suluboyalar, sonraki iki yüzyıl boyunca Hollanda'da gelişen modayı ve beğenilerini açıkça yansıtmaktadır. Bu albümlerden günümüzde elli kadarı bilinmektedir. Albümlerin çoğu 1635-1650 yılları arasında Hollanda'da hazırlanmıştır. Lale kitaplarının, tacirlerin müşterilerine sundukları satış katalogları olduğu söylenmektedir.

17. yüzyılın ikinci çeyreğinde yapılmış çiçek resimlerinde, izleyicinin dikkatini ana çiçeğe yöneltmek amacıyla, lale, buketin tepesindedir ve öteki çiçeklerden iri gösterilmiştir. Lale resmi yapan ressamlar yalnızca kendi yapıtlarıyla yetinmedikleri, başka ressamların yapıtlarını da kopya ettiklerinden, farklı albümlerde birbirinin hemen hemen aynı resimlere rastlamak mümkündür. Başka ressamlardan kopyalara, özellikle Semper Augustus ve Viceroy gibi çok nadir ve değerli türlerin resimlerinde rastlanır. Lal tacirleri, mezatta almasalar bile bu paha biçilmez türlerin lale kitaplarında bulunmasını istemişler, böylece hem kitabın daha zengin ve eksiksiz olmasını sağlamışlar, hem de alıcıların yüreğine bu çok değerli lalelerin de satışa sunulabileceği umudunu salmışlardır. Günümüzde ise, lale artık değerli bir nesne olmaktan çıkmıştır. Asıl değerli olanlar lalelerin resmedildiği kitaplar ve albümlerdir. Her biri birer sanat yapıtı olan bu albümler, artık var olmayan lalelerin keyfini sürmemizi sağlamaktadır.

Resim 646 Hollanda ve Felemenk okullarına ait çizimler

Resim 647 Hollanda okuluna ait lale çizimleri

1.4.10. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.4.10.1. At Sirtında Gelen Fırtına

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: John Freely ve David Roxburgh

Sayı: 36

Çeviren: Ahsen Erdoğan

Sayfa: 20 - 27

Özet:

Türkçe konuşan halklar tarafından ard arda kurulan imparatorlukların yayıldığı coğrafya, Çin'den başlayarak Akdeniz'e dek uzanır. Makale yazarını Türk savaşçıları 'at sırtındaki fırtına' olarak adlandırmasına neden olan fetihler, resimler, el yazmaları, hatlar, kumaşlar, halılar, seramikler, cam, ahşap işi ve metal işlerden oluşan sanatsal bir mirasın yanı sıra görkemli mimari anıtlar bıraktığı özellikle vurgulanmaktadır. Bu miras Londra'ya, Royal Academy of Arts'ta açılan 'Türkler: Bin Yıllık Yolculuk, 600-1600' sergisinde meraklılarına sunulmuştur. Sergilenen 370 eserin çoğunluğu Topkapı Sarayı ve Türk ve İslam Eserleri Müzesinden getirilmiştir.

Resim 648 Saray Muhafızı, Sıva ve boya 12. yy.

Resim 649 Çiçek Dolu Bir Kabı Tutan Kadın Tanrı, Duvar resmi

Resim 650 Lokapala'nın Yoldaşı, İpek üzerine boyama

1.4.10.2. Bir Serginin Dünya Serüveni Altın Harfler

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Hülya Karadeniz

Sayı: 25

Yıl: Haziran 2002

Sayfa: 56 - 65

Özet:

Altın Harfler sergisinin ilk adımları, 1996 yılında Portakal Sanat ve Kültür Evi'nde bir sohbetle atılır. Raffi Portakal, Sakıp Sabancı'nın hat koleksiyonunun sadece Türkiye'de tanınmasının dünya için bir kayıp olduğunu söyler, bu görkemli koleksiyonu bütün dünyaya göğsümüzü gere gere gösterebileceğini düşünür. Dünya Picassoları, Monet'leri tanır ve takdir ederken, en az onlar kadar önemli ve değerli olmasına rağmen hat sanatı bilinmiyordu. Bu fikir hemen Sakıp Sabancı ile paylaşıldı ve Atlı Köşk'te başlayıp Sabancı Center'da devam eden yoğun toplantılar sonunda gerçekleştirildi.

Sonra Sakıp Sabancı Koleksiyonu'ndaki eseler, öncelikle Newyork'ta, Metropolitan Sanat Müzesi'nde gösterilmesi kararlaştırıldı. Koleksiyonun adı Altın Harfler olarak belirlenmiştir.

Altın Harfler, Osmanlı Hat Sanatı Eserleri Sakıp Sabancı Koleksiyonu, İstanbul 10 Eylül-13 Aralık 1998 tarihleri arasında, Akbank ve Sabancı Holding'in sponsorlukları sayesinde Metropolitan'da 150 bin sanatseverle buluşan Altın Harfler sergisi, bir anlamda Türkiye'nin ABD'ye bir kültür çıkarması olmuştur. Altın Harfler'in büyüğü ABD'de gazetelere yansıdığı yazıdan anlaşılmaktadır. Amerikalıların gösterdiği yakın ilgi sonunda serginin, Amerika'nın batı yakasında Los Angeles County Museum of Art'ta ve doğu yakasında üniversiteler kenti Boston ve Cambridge'de Harvard Üniversitesine Arthur M. Sackler Müzesi'nde açılması kararlaştırıldı. Sergi 25 Şubat-17 Mayıs 1999 tarihleri arasında sanatseverlerle buluşmuştur. 17 Mart-29 Mayıs 2000 tarihleri arasında sergi Musee du Louvre de Avrupalı sanatseverlerle buluşmuştur. Altın Harfler 3 Şubat- 8 Nisan 2001 tarihleri arasında Berlin Guggenheim, 17 Mayıs-15 Temmuz 2001 tarihleri arasında da Frankfurt kapılarını muhteşem sergiye açarak sanatseverlere sunulmuştur.

1.4.10.3. Bir Sergi: Cengiz Han ve Mirasçıları Göç Ederken Kök Salmak

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: -

Sayı: 43

Yıl: Kış 2007

Sayfa: 14 - 21

Resim: 7 adet

Özet:

Bir imparatorluk düşününki göçebe kavimlerden oluşsun. Hiç durmadan devinsin, doğuda Kore'ye, batıda Macaristan'a ulaşsın. Bir imparatorluk düşününki kudretinden ve zulmünden sual olunmasın; yakıp yıksın, kesip biçsin. Ama yoluna çıkan sanatçıları kayırsın, sanata hayran olsun. Bir kültür düşününki göçebeliğe rağmen değil, göçebelik sayesinde doğsun, serpilsin, yayılsın ve dünyayı etkilesin. Cengiz Han'ın imparatorluğu denince akan sular dursun. Picasso ve Rodin gibi Batılı ustaların sergileriyle, Türkiye'nin kültür ve sanat yaşamında önemli ilklere imza atan Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi Cengiz Han ve Mirasçıları 2007 yılı başlarında 'Cengizhan ve Mirasçıları; Büyük Moğol İmparatorluğu' adlı sergiyi ağırlayarak ev sahipliği yapmıştır. Makale, Moğol İmparatorluğunun Cengiz Han tarafından kuruluşunun 800.yılı münasebetiyle açılan sergideki objeler hakkında bilgi vermektedir.

Resim 651 Bilezik, Karakurum, Moğolistan 14. yy.

Resim 652 Boyunduruk süsü, Kuzeybatı Çin, İÖ. 4. yy.

Resim 653 Hükümdar tacı, Moğolistan 8. yy.

1.4.10.4. Khalili Koleksiyonu Ve Osmanlı Sanatı

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Stanley Tim

Sayı: 4

Sayfa: 100 -114

Resim: 10 adet

Özet:

Londra’da yaşayan Dr. Nasser D.KHALİLİ (1945) 1970’lerden bu yana çeşitli kültür ve uygarlıklara ait eserleri koleksiyonu yapmaktadır. Bunların başlıcaları, İslam sanatı Meiji Dönemi Japon sanatıyla, Hind ve İsveç dokumaları, İspanyol Maden Sanatı Khalili İslam sanatı koleksiyonundan seçmelerdir. Dr. Khalili, son yirmi yıl içinde yaklaşık on bin sanat eseri, iki bin mühür ve sekiz bin sikkeyi bir araya getirerek, kendi alanında beklide dünyanın en büyük koleksiyonunu oluşturmuştur. Koleksiyon, Fas’tan Hindistan’a kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada bin yıldan fazla bir süre içinde üretilmiş sanat eserlerini kapsamaktadır. Dr. Khalili, bir yandan da, el yazması şiir kitapları ve minyatürlerden ateşli ve ateşsiz silahlara, tıslın ve usturlaplardan halılara, yağ kandillerine kadar çok çeşitli eserleri koleksiyonuna katarak, İslam dünyasının bütün el sanatlarını kapsamaya yönelmiştir. Khalili Koleksiyonu, gerçekte yalnız bir İslam sanatları koleksiyonu değil, İslam dünyasının maddi kültürünün koleksiyonudur. Koleksiyonunu muhtelif zamanlarda sergilemektedir. Koleksiyondan eserlerin yer aldığı ilk sergi Osmanlı dönemine ayrılmıştır.1995 yılında Cenevre’de ilk sergi açılmıştır.1996- 1997 kışında Kudüs İsrail Müzesi ne götürülmüştür. Koleksiyon da yer alan Osmanlı eserleri, Osmanlı İmparatorluğunun gücünü yansıtmaktadır.

Resim 654 Yıldız madalyonlu, Uşak halısı, 15. yy.

Resim 655 Üzüm salkımı desenli İznik tabak 1530-50

Resim 656 Sultan Abdülmecit'in yazdığı sülüs nesih bir kıta

1.4.10.5. İslam Uygarlığında Takvim

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Salim Aydüz

Sayı: 28

Yıl: Kış 2003

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 66 -79

Resim:13 adet

Özet:

İslam zamanın değerlendirilmesinde, pratik olarak günün planlanmasına önem veren dindir. Bu amaçla vaktin en iyi şekilde değerlendirilmesi için Müslümanların günlük, haftalık ve yıllık ibadetleri belirli bir düzen altına alınmış ve bu şekilde kişinin yaşamının en verimli şekilde geçirilmesi hedeflenmiştir. Yapılacak işler ve günlük uğraşlar, ibadetlerle bölünen yaşamın içine belirli bir düzene göre serpiştirilmiştir. İbadetler gündüzleri güneşin ışığına ve evrelerine göre belirlenmiştir. Bu yüzden daha ilk dönemlerden itibaren Müslüman bilim adamları ve idarecileri ayın ve güneşin hareketlerini takip etmeye başlamışlardır. Zamanla bu ilgi Müslümanların zamanın düzenlenmesinde hayli ileri bir seviyeye gelmelerini, dolayısıyla astronomi biliminde öncü bir rol oynamalarına neden olmuştur. İslam felsefesinde zaman kavramı daima tartışma konusu olmuş ve pek çok filozof tarafından zaman ve mekân problemi başlığı altında sorun ele alınmış ve tartışılmıştır. İslam dünyasında münecim adı verilen hem astronomi hem de astroloji faaliyetlerini yürüten ilim adamları, bir yandan takvim ve benzeri astronomik etkinliklerle uğraşırken, öbür yandan da zamanla ilgili soyut kavramlara anlam yüklemeye çalışmışlardır. Astronomlar, tarih boyunca yaptıkları astronomik hesaplarda ve özellikle takvimlerle zamanın nabzını tutmaya çalışmışlardır.

İslamiyet'ten önce, Arabistan'da yaşayan Arap kabileleri tarafından kullanılan ay takvimi, İslamiyet'ten sonra, sosyal ve dini yaşamın düzenlenmesi amacıyla elden geçirilerek kullanılmaya devam etmiştir. Bu takvim, özellikle Arap toplumu için yeni olan dini görevlerin zamanlarının belirlenmesinde önemli bir yere sahipti. Müslümanların dini ritüellerini aya dayalı bir takvime göre belirleyen İslam dini, Müslümanların astronomiyle yakın ilişki içinde olmalarına işaretle Kur'an'da sık sık

Müslümanların dikkatini göklere çekmiştir.

Gerek ibadetlerin vaktinin belirlenmesi için hazırlanan takvimler, gerekse kible yönünün bulunması için yapılan yön tayini çalışmaları, astronomi araştırmalarını ilk dönemlerden itibaren hızlandırmıştır. İslamiyet'ten önce kullandıkları kameri takvime alışık olan Müslümanlar, kısa sürede farklı bölgelere yayılmışlar ve buralarda güneş dayalı yeni takvimler tanımışlardır. İslam dünyasında hicri takvim kullanımı yaygınken Osmanlılar Hicri takvimin yanında diğer takvim türlerini de geliştirerek Roma kökenli Jülyen takvimine dayanan Rumi takvim kullanmışlardır. Ruznameler, takvim kuramı ve uygulaması konusunda başlı başına birer tür teşkil eden eserlerdir. Ruzname, hicri ve rumi ayların ilk günlerini işaret eden, güneşin hangi gün hangi burca girdiğini belirten, güneş ve ay tutulmalarını gösteren özel olarak hazırlanmış cetvellere verilen isimdir. Takvim-i Daimi veya Takvim-i Devr-i Daim adıyla da anılan bu tür takvimler sürekli kullanılabilir özelliğe sahiptir. Ruznamelerin Osmanlılara özgü bir takvim çeşidi olduğunu söylemek mümkündür. İlk Ruzname, Şeyh Vefa es-Sadri el-Konevi'nin hazırladığı Ruzname-i Şeyh Vefa'dır.

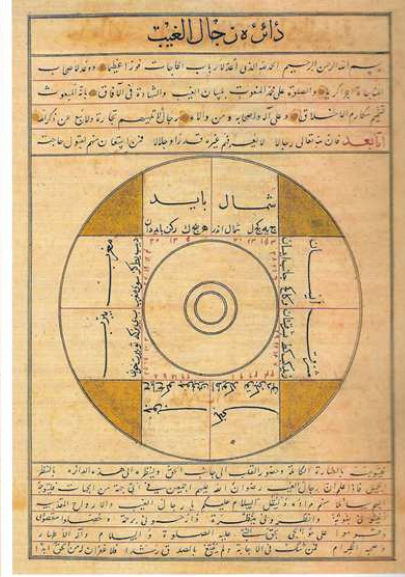
Müneccim ve muvakkitler tarafından hazırlanan takvimler üzerinde bulunan notlar, verdikleri ilginç bilgiler sebebiyle hayli dikkat çekicidir. Başta takvimi hazırlayan kişinin koyduğu tarihi bilgiler, o günlerde meydana gelen olayları açıklaması açısından önemli bir kaynak niteliğindedir. Takvimlerin asıl önemli notları ise, takvimi kullanan kişi tarafından adeta bir ajanda gibi kullanılarak gün gün meydana gelen ilgi çekici, ya da önemli olayları yazılmasıdır.

Ailevi bilgilerin yanında özellikle siyasi olaylar, sosyal ve kültürel bazı notlar, İstanbul'un tarihi boyunca geçirdiği depremler bu takvimlerde dikkatli bir şekilde şiddetlerine de değinerek belirtilmiştir. Ayrıca yangın, ay- güneş tutulmaları, yağmur, kar ve dolu yağması, fırtına çıkması, gökkuşağının görülmesi, kuyruklu yıldızların görülmeleri, gemilerin denize indirilmeleri ve deniz olayları gibi olaylarda takvimlerde yoğun olarak kaydedilen olaylardır.

Bunların yanında önemli bazı tayin ve aziller, sürgünler, isyanlar, karışıklıklar savaş ve barış kayıtları ve bazı gelişmeler kaydedilmiştir. Öte yandan takvimi kullananın ya da yapanın kendisi ve ailesi ile ilgili evlenmeler, sünnet düğünleri, ölümler ve doğumlar da diğer önemli kayıtlar arasında geçer.

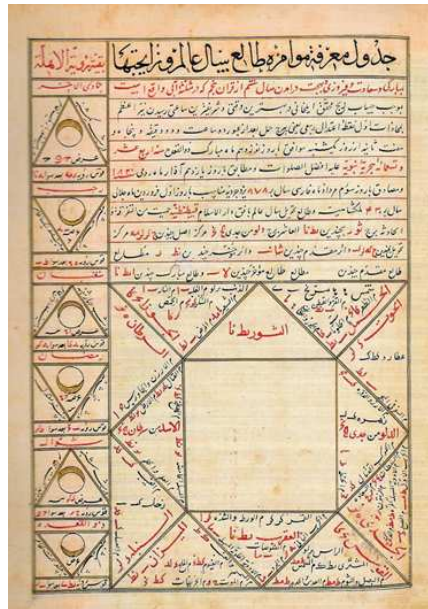
Resim 657 Takvim sayfası, Kavz-i kuzah adı gökkuşağı hakkında verilen bilgileri gösteren cetvel

Resim 658 Tarihi belirsiz bir takvimin daire-i Ricau-l gayb başlıklı cetveli gösteren sayfa

Resim 659 Tarihi belirsiz bir takvime göre yılın astrolojik değerlendirilmesini gösteren Zayıç cetvelleri

Resim 660 Zayıç-i sal ve takvim

1.4.10.6. Müteferrika Baskıları

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Nedret İçli Emin

Sayı: 35

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 66 -73

Resim: 6 adet

Özet:

Türk basını ve kültür hayatında kitapları, yazıları, söyleşileri ve yayımladığı dergilerle unutulmaz bir yer edinmiş olan Şevket Rado (1913-1988) gerçek bir kitapsever, çok iyi bir kitap koleksiyoncusu ve kitap evreni hakkında derin bilgisi olan bir insandı. Merhum Şevket Rado'nun doğu ve batı kaynaklı her türlü yazma ve basma esere büyük bir ilgi duyduğu, pek çok nadir eseri, kimi eserlerin Osmanlı ileri gelenleri için hazırlanmış nüshalarını ve müellif hatlı tek nüsha eserleri kapsayan büyük bir kütüphaneye sahip olduğu öteden beri bilinir ve bu kütüphane dilden dile dolaşır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türklerin bastığı ilk kitaplara Müteferrika baskıları denilir. Bu adlandırma, matbaayı kuran İbrahim Müteferrika'dan kaynaklanır. Müteferrika matbaasında basılan kitaplar kitapçı ve koleksiyoncu piyasasının önemli parçalarını oluştururlar. Hemen her kitapsever koleksiyoncu Müteferrika toplar, bütün baskıları bir araya getirmeye çalışır. Şevket Rado'nun topladığı nadir kitapların önemli bir bölümünü de Müteferrika baskıları oluşturur. Bu koleksiyon, uzun yıllar içerisinde, sabırla oluşturulmuş, özel bir koleksiyondur. Osmanlı kültürüne ait nadir ve iyi kitaptan çok iyi anlayan Rado, Müteferrika baskılarının henüz az bulunur hale gelmediği 1960 ve 1970 li yıllarda, dağılan paşa kütüphanelerinden çıkan cildi güzel, tezhipli, temiz nüshaları seçerek oluşturmuştur. Müteferrika koleksiyonunu, Müteferrikaların bir kısmı Sadrazam Küçük Said Paşa'nın kütüphanesinden çıkmadır. Bir kısmına özel olarak tezhip yapılmıştır. Şevket Rado'nun Müteferrika koleksiyonunun tek eksiği Holdermnn'in Grammaire Turque ou Methode Courte Facile, pour Apprendre la Langue Turque (Türkçe öğrenmek isteyenler için çabuk ve kolay gramer metodu) isimli eseridir.

Resim 661 Ömer Bosnavi, Darü't tba at'il-ma'mure 1741

Resim 662 İstanbul, Daru't-tiba at'il-ma'mure, Mart 1730

1.4.10.7. Osmanlı'da Bahçe Köşkleri

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Atasoy Nurhan

Sayı: 33

Yıl: Bahar 2004

Sayfa: 96 -111

Resim: 12 adet

Özet:

Osmanlılar elde ettikleri topraklarda, önceden var olanların yanı sıra yeni bahçeler yaratırken, önceden saptanmış katı kurallara uygun bahçeler yapmak yerine, bahçenin oluşturulacağı arazinin topografyasına, elverişli alanına, iklimine, kısacası koşullarına uygun çözümler getirmişlerdir. Su kanalları yapmak yerine, bahçelerini akarsuların bulunduğu yerlerde yapmış, birçok ağaç dikerek bahçeleri zenginleştirmiş, hatta çiçekleri için tarhlar da düzenlemişler, ama bunları katı bir düzen içine sokmayarak yaptıkları ekler ve müdahaleleri doğal olarak gelişmiş görüntüsü verecek biçimde bırakmışlardır. .

Osmanlı bahçelerinin, İslam bahçelerine ya da başka bahçe plan ve anlayışlarına uymayışlarının nedenlerini görmek için, başta Osmanlı saray bahçeleri ile kentin çeşitli yerlerindeki has bahçeleri, yaratıldıkları arazi ve iklim içinde ele alarak sıralamak yeterlidir. Kale içinde, bol suyu olan Bursa kentindeki saray, nehirler arasındaki özel bir alanda yaratılmış olan Yeni Edirne Sarayı bahçesi, üç taraftan denizle çevrili bir tepeden aşağı doğru yayılan Topkapı Sarayı bahçeleri, Marmara Denizi'ne biraz yüksekten bakan Üsküdar Sarayı bahçeleri ya da Haliç kıyılarıyla Boğaziçi kıyılarındaki, sırtların tepelere dayanmış olan ya da Küçüksu, Kâğıthane gibi dere kenarlarında suyun keyfini çıkararak hasbahçeler... Buldukları yer açısından incelendiğinde, topografya, manzara ve iklim bakımından diğer İslam bahçelerinden o kadar farklıdır ki, İran bahçe planını izleyen, İstanbul'un Avrupa yakasındaki Karabali Bahçesindeki denemenin, herhangi bir bahçe tipine uymamasına şaşmamak gerekir.

Yalnızca saray halkının kullanımına açık olan bu bahçelerin, Osmanlı yaşam tarzına da

uygun oldukları ve boyutlarının dışa açık bahçelerde olduğu gibi büyük ölçülerde olmadığı da gözlemlenir. Bahçelerden beklenen işlevselliğin güzellik kadar önemli oluşu ve çiçek bahçelerinin, sebze ve yemiş bahçelerinin birlikte düzenlenişi de önemli bir özellik olarak belirir. Osmanlı'da bahçe köşklerinin çizildiği pek çok minyatürlü eserler vardır. Bunlardan Fatih dönemine ait Kâtibi Külliyyatı, Nevai'nin 1530 tarihli Hamse'si, III. Murad dönemini anlatan 1529 tarihli Şehinşehname adlı eser, 1581 yılında tamamlanan Şehname-i Selim Han adlı eser, Gaznevi Abümü, Surname-i Vehbi gibi eserler gösterilebilir. Bahçe köşkleri büyüklükleri ve kullanım süreleri açısından üç gruba ayrılmaktadırlar. Osmanlı hükümdarlarının kısa bir süre oturup bahçe ve manzaranın keyfini çıkardıkları taht tipi köşkler ya da köşk tipi tahtlar, günü birlik gidilen bahçelerde padişahların kullandıkları küçük bahçe köşkleri, yazlık saray olarak padişah ve haremünün yaz aylarında uzun süre kaldıkları saraylar ve bahçe köşkleri. Yazının sonunda kaynakçalar yer almaktadır.

Resim 663 Bahçeler ve bahçeyi izlemek için yapılmış bahçe köşkleri

1.4.10.8. Sanat ve Büyü Siyah Kalem'in Sanatında Biçim İrdelemesi

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Ferid Edgü

Sayı: 35

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 12 - 23

Resim: 6 Adet

Özet:

Mehmet Siyah Kalem, sırları ve sırdaşlığıyla gerek doğulu gerekse batılı sanatçılar ve araştırmacılar arasında bir efsaneye dönüşen Orta Asya kökenli bir sanatçı, bir büyücü, insanlarla ruhlar arasında bir aracıdır. Yapı Kredi Kültür ve Sanat Merkezi Kazım Taşkent Sanat Galerisinde açılan ' Ben Mehmet Siyah Kalem, İnsanlar ve Cinlerin Ustası adlı, sergi de Mehmet Siyah Kalem'in Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan resimlerinden yirmi beşini sanatseverlerle buluşturdu. Makale Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun 1985 yılında Ada Yayınları tarafından 'Bozkır Rüzgârı' Siyah Kalem adlı incelemesinden bir bölümü Ferit Edgü'nün öndeyişi ile sunulmaktadır.

Resim 664 Siyah Kaleme ait bir minyatür örneği

Resim 665 Yörük kampı

Resim 666 Demonlar

1.4.10.9. Takiyüddin El-Raşid'in Gözlemleri İle İstanbul Semalarında Zaman

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Yavuz Ünat

Sayı: 28

Fotoğraf: Bahadır Taşkın

Sayfa: 80 - 97

Özet:

İslam'da önemli bir kavram olan zaman, mutlak zaman olarak düşünülmüş ve genellikle de manevi olarak ele alınmıştır. Bu mutlak zaman, kürenin başlangıçtan sonuna kadar dolanımlıdır. Zaman, bu mutlak zamanın kaba olarak uzun periyotlara, vakit ise, zamanın belirli kısa periyotlara bölünmesidir.

İslam uygarlığında ibadet vakitlerinin belirlenmesi ayrı bir önem taşır. Bu belirlenmelerde, Kuran'ın yanında, çoğunlukla astronomlar tarafından yapılan belirlenmeler esas olarak kabul edilmiştir. Müslümanlar Ay takvimini benimsemişler ve ibadet vakitlerini de bu ay takvimine göre düzenlemişlerdir. Güneş, Ay ve yıldızlar aracılığı ile zamanın, özellikle de namaz vakitlerinin belirlenmesi ilmine İlm-i Mikat adı verilir. 6.yüzyıldan itibaren bu konuda uyulması gereken bilimsel esaslar ortaya konulmuş ve bazı küçük değişikliklerle günümüze kadar geçerliliğini korumuştur. 9. yüzyılda her boylam derecesi veya yılın her bir günü için bu amaçla çeşitli tablolar hazırlanmıştır. Gözlemevleri, ilkin İslam dünyasında ortaya çıkmış önemli araştırma kurumudur. Bu gözlemevlerinde, düzenli ve sürekli gözlemler yapılmıştır. Gözlemevindeki faaliyet, astronomi biliminin ve ona yardımcı bilim dallarının sorunları üzerindeki araştırma ve çalışmalar, zaman ve ibadet vakitlerinin belirlenmesi amacını taşıyordu. Amaç, dakik gözlemlere dayanan yeni astronomik tabloların oluşturulması idi. O dönemlerde, gözlemevlerinde yapılan gözlem sonuçlarının tablolar halinde gösterildiği kataloglara zic adı verilmekteydi. Zicler, bu tabloların yanı sıra, dönemlerindeki trigonometriye, küresel astronomiye, takvim çeşitlerine ve yapımına, izdüşüm yöntemlerine, gözlem aletlerinin yapılışı ve kullanımı, astrolojiye ve ibadet vakitlerinin belirlenmesine ilişkin bilgileri de kapsamaktaydı. 16. yüzyıl Osmanlı biliminin en önemli bilginlerinden olan Takiyüddin el-Rasid (Takiyüddin Mehmed İbn aruf el- Hanefi el- Dımışkî) 1526 yılında Şam'da yetişmiştir.

Babası Maruf Efendi ile 1550 yılında İstanbul'a gelen Takıyüddin, ekonomik nedenlerden dolayı yargı yolunu seçerek Mısır'a gitmiş, yargı görevinde bulunduktan sonra tekrar İstanbul'a gelmiştir. Bir yıl sonra Müneccimbaşı Mustafa Çelebi'nin ölümüyle II. Selim tarafından Müneccimbaşılığa getirilen Takıyüddin, bu görevdeyken Hoca Saadettin Efendi ile dostluk kurmuş ve 1574 yılında Galat Kulesi'nde gözlem çalışmalarına başlamıştır.1577 yılında III. Murat'ın fermanıyla Tophane sırtlarında bir gözlemevi kurmuş ve ne yazık ki bu gözlemevi, Şeyhülislam Kadızade'nin 'Gözlemevleri buldukları ülkeleri felakete sürükler' şeklinde ki fetvası üzerine 1580 de yıkılmış ve bu olaydan beş yıl sonra da Takıyüddin, 1585 yılında ölmüştür.

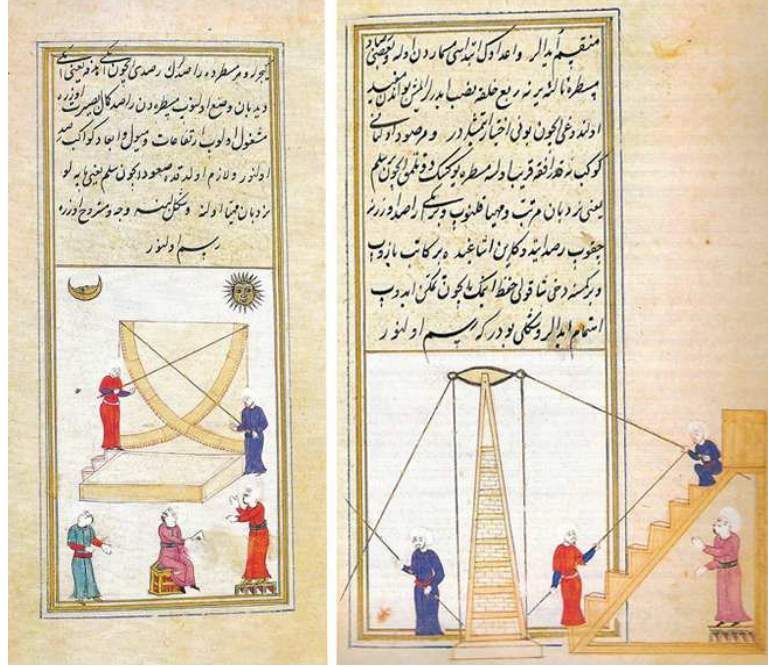
Takıyüddin, matematik ve astronomi başta olmak üzere optik ve tıp alanında araştırmalar yapmıştır. Özellikle Takıyüddin'in trigonometri alanında ki çalışmaları övgüye değerdir.16. yüzyılın ünlü astronomu Copernicus (1473-1513) sinüs fonksiyonunu kullanmamış, sinüs, kosinüs, tanjant ve kotanjanttan söz etmemiştir. Takıyüddin ayrıca çok eskiden beri kullanılmakta olan altmışlık kesirlerin yerine ondalık kesirleri kullanmaya başlamıştır.

Takıyüddin, aynı zamanda yetenekli bir teknisyendir. Güneş saatleri ve mekanik saatler yapmış, ayrıca göllerden, ırmaklardan ve kuyulardan suları yukarı çıkarmak için çeşitli araçlar tasarlamış ve bunları bir eserinde ayrıntılarıyla tanıtmıştır. Takıyüddin'in, astronomi, optik, matematik ve mekanik alanlarında çok sayıda eseri vardır. Bunlardan en tanınmış ve incelenmiş olanları şunlardır:

- 1.Bugyet el-Tüllah min İlm el Hisab (Aritmetikten Beklediklerimiz)
- 2.Sidret el-Münteba el-Efkâr fi Melek el-Felek el-Devvar (Gökler Bilginin Sırrı)
- 3.Teshil Zic el-A'şariyye el-Şahinşahiyye (Sultanın Onluk Yönteme Göre Düzenlenen Tabloların Yorumu)
- 4.Ceridet el-Dürer ve Haride el Fiker (İnciler Topluluğu ve Görüşlerin İncisi).
5. El-Turuk el- Seniyye fi el Alat el-Rubaniyye (Otomatlar Üzerine Yüce Yöntemler,1585)
- 6.El-Kevakib el-Düriyye fi Bengamat el-Devriyye (Mekanik Saat Konstrüksiyonuna Dair En Parlak Yıldızlar,1556).

Resim 667 Yıldızların meridyen geçişlerini gözlemlemekte kullanılan duvar kadranı

Resim 668 Gök cisimlerinin yüksekliklerini ölçmede kullanılan Zat el-Şu'beteyn (Cetveli araç)

Resim 669 Çalışmaları gösteren bir minyatür

1.4.10.10. Türklerin Hikâyesi

Dergi Adı: P Sanat

Yazar: Nazan Ölçer

Sayı: 36

Yıl: 2005

Sayfa: 16 - 19

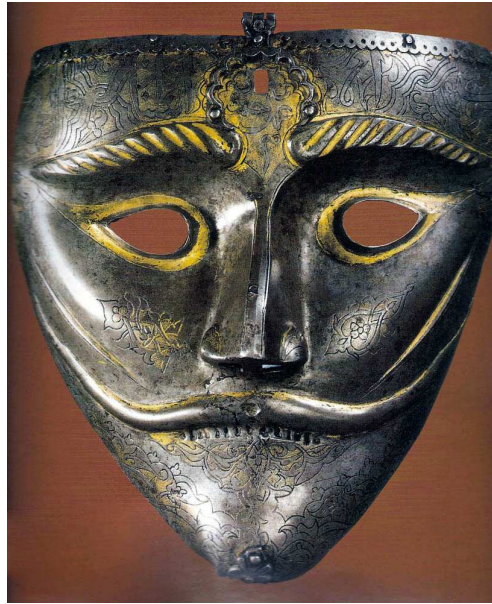
Resim: 3 adet

Özet:

Londra'nın saygın sergi mekânı Royal Academy of Arts'ta açılan 'Türkler; 600 1600,Bin Yıllık Yolculuk' sergisi, 18 Ocak 2005'te basına ve protokole, 22 Ocak 2005'te halka açılmıştır. Sergide yer alan eserler Türkiye müzelerine ait elyazmaları ve halıların restorasyonu yapılarak sergilenmeye hazır hale getirilmiştir.

Serginin en ilgi çeken bölümü, Türklerin Orta Asya ve Uzak Asya'daki yurtlarından gelen, İslamiyet öncesi döneme ait eserlerdir. Bu yazıda Nazan Ölçer; Filiz Çağman, Adrian Locke, Norman Rosenthal ve David J. Roxburgh'un küratörlüğünü yaptığı serginin çıkış noktasını, amacını ve aşamasını anlatmaktadır.

Resim 670 Savaş maskesi, Batı İran ya da Anadolu, 1450-1500

Resim 671 Osmanlı kaftan, ipekli ve pamuklu kumaş, 16. yy.

1.5. Sanat Dünyamız Dergisi

1.5.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.5.1.1. Selçuklu Ağaç İşçiliği

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Erdem Yücel

Sayı: 4

Yıl: Mayıs 1975

Sayfa: 2 - 7

Fotoğraf: 8

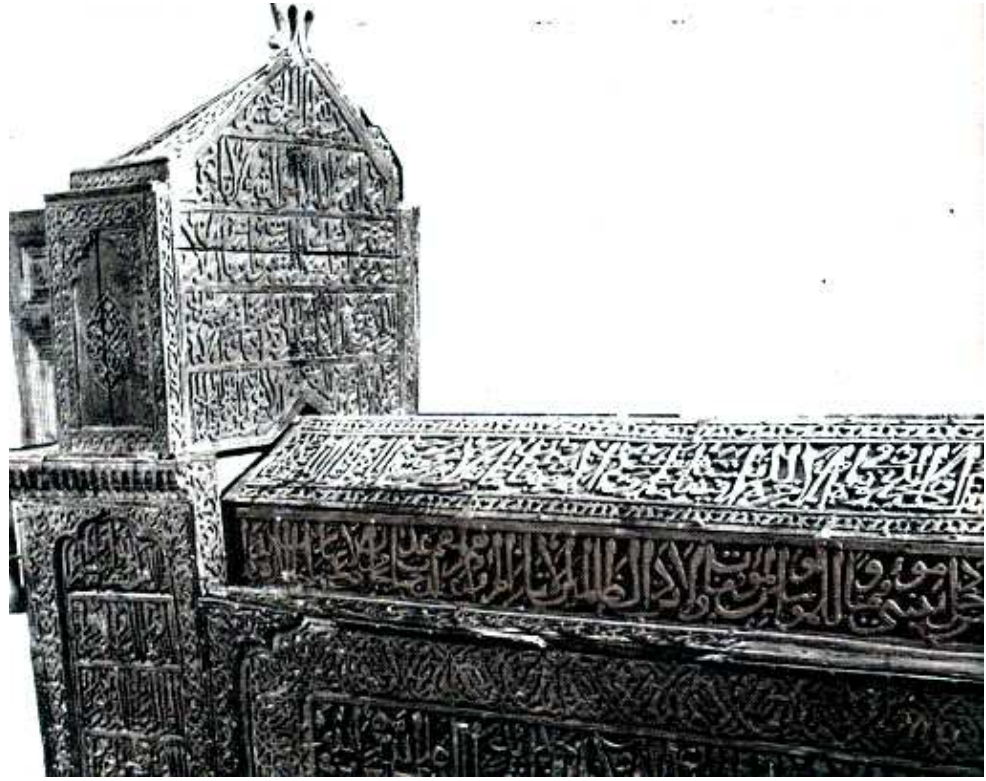
Özet:

Türk ahşap işçiliği, Osmanlı devrinde sanat eseri taşıyan eserlerde bu sanatın doruğuna ermiştir. Ağaç işçiliğinin sanat olarak tanımlanması, yapıların mimari elemanlarla süslenmesinden doğmuştur. Selçuk dinsel yapılar için hazırlanmış kapı, minber ve mezar sandukası gibi büyük ahşap eserlerde, oymalı ve ajurlu teknikle yapılmış süsleme, geometrik şekiller, bitkisel süsleme motifleri ve kabartma yazıtlardır. Daha küçük parçalarda, rahle gibi eserlerde ise, Rumilerle birlikte ince, oyma süsleme göze çarpar. Süslemelerde geometrik motifler kullanılmıştır. Eserlerde ceviz, elma, armut, sedir, gül ve abanoz ağaçları kullanılmıştır. Selçuklu ağaç işlerinde kullanılan çeşitli teknikler bulunmaktadır. Oyma tekniği Selçukluların geliştirilip yaygınlaştırdığı bir tekniktir. Ahşap kitabe, sanduka, rahle ve mimari elemanlarda geniş ölçüde kullanılmıştır. Düz satırlı ve yuvarlak oyma diye ikiye ayrılır.

Şebekeli oyma tekniğinde ağaç bütünüyle ortadan kalkar. Çevresi oyulan palmet, lotus ve kıvrık dallardan oluşan desenler uçlarından birbirine tutturulmak suretiyle çeşitli kompozisyonlar meydana getirilir. Bu teknik rahle, minber ve kürsü parçaları ve korkuluk levhalarında uygulanmıştır. Ahşap üzerine boyama tekniğinde koyu mavi, sarı, kırmızı ve altın yıldız gibi renkler kullanılmıştır. Ahşap üzerine boyama tekniğinin belli başlı bezemeleri yıldız, altıgen, üçgen, stilize arabesk, çeşitli çiçek dekorları ile ender de olsa kuşlardı. Bazı örneklerde de bezemelerin içine insan ve hayvan figürleri de yerleştirilmiştir. Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde bu eserlerden biri Konya Alaaddin Camii'nin minberidir.

Ayrıca Divriği Ulu Camii Minberi, Birgi Ulu Camii, Ankara Arslanhane Camii, Ankara Ahi Elvan Camiidir. Selçuklu ağaç işçiliğini sandukalar da görmekteyiz. Bunun en güzel örneğini Konya Mevlana türbesindeki yüksek sandukadır. Berlin İslam Eserleri Müzesi'nde XIII. yy.a ait Selçuklu ağaç işlerinden oluşan önemli bir koleksiyon bulunmaktadır. 1907 yılında bu koleksiyon hediye olarak Berlin'e gitmiştir. Osmanlı, Selçukluların kullandığı oyma, şebekeli oymalardan başka geçme tekniğinde uygulamıştır. Sedef, boğa, fildişi ve hatta altın, gümüş gibi yardımcı maddelerin ilavesiyle daha zengin ağaç işleri ortaya koymuşlardır.

Resim 672 Etnografya Müzesi, Ahi Şerafettin Sandukası

Resim 673 Etnografya Müzesi, Siirt Ulu Cami Minaresi

1.5.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.5.2.1 Alexandre M.Raymond'un Anadolu'da ve İstanbul'da Eski Türk Çinileri ve Dini ve Sivil Mimari Örneklerinden İzlenimler

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Tanyeri Sevgi

Sayı: 33

Yıl: 1985

Sayfa: 2 – 12

Fotoğraf: 19

Resim: 19 adet

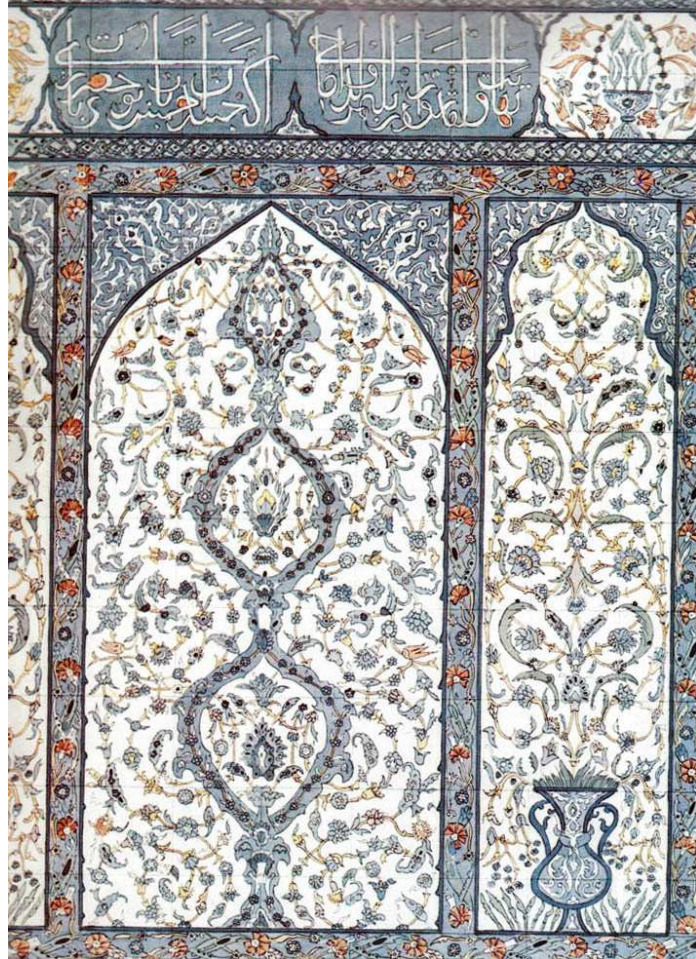
Özet:

Mimar Alexandra M.Raymond Türkiye'de doğmuştur. Prusya asıllı bir aileye sahiptir. İslam Türk sanat ve kültürüne olan hayranlığı ve Türklere olan sevgisinin neticesinde bu çalışmasına 35 yılını vermiştir. 19.yy. sonlarında Selçuklu ve Osmanlı devri dini ve sivil mimarisiyle dekoratif sanatlarından eşsiz örneklerin rölöveleri çıkartılarak suluboya resimleri yapılmıştır. Bu çalışmasını "Doğu'da İslam Sanatı" adı altında toplayarak 1924 yılında Çekoslovakya'da iki ayrı kitap halinde yayınlamıştır. Yazının konusu, kaybolmuş bu kitabı tanıtmak ve koleksiyonun röprodüksiyonlarından örnekler sunmaktır. Selçuklu devri eserleri, İznik çiniciliği, Konya çinisi incelenmiş ayrıca "Dini ve sivil mimari örnekleri" adlı kitabında İznik Yeşil Cami anlatılmıştır. Trakya, Anadolu, Suriye, Hicaz, Mısırı Konya Sultanı Büyük Alaaddin'in saltanatından Sultan II. Abdülhamit'in kine kadar yapılan İslam dehasınca meydana getirilmiş başlıca eserlerin rölövelerini çıkarmışlardır.

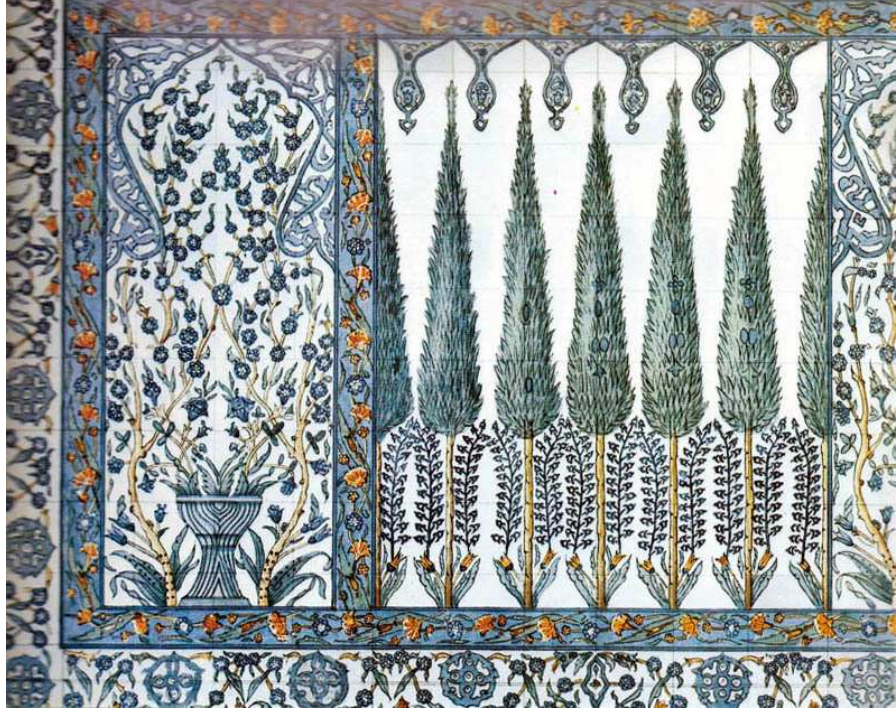
Resim 674 Makale ile ilgili resimler

Resim 675 Makale ile ilgili resimler

Resim 676 Makale ile ilgili resimler

1.5.2.2. İstanbul Rüstem Paşa Camii Seramikleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: B.Denny Walter

Sayı: 8

Yıl: Eylül 1976

Sayfa: 29 – 35

Fotoğraf: 8 adet

Özet:

Rüstem Paşa, Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamıdır. Ömrünün son yıllarında 1560 yılında kendi adını taşıyan caminin yapımına başlamıştır. Caminin mimarı Koca Sinan'dır. Rüstem Paşa caminin çinilerinde, Osmanlı – Türk seramik süsleme sanatında ilk kez yeni bir sitilin başladığı görülür. Rüstem Paşa Camii çinileri, saray atölyelerinden usta bir ressam nezareti altında çalışan çeşitli desinatörler arasındaki rekabet ve yarışmayı canlandırır. Caminin mihrabında kullanılan desenler, muhafazakâr kitap sanatının inceliklerini taşımaktadır. Mihrap 16.yüzyılın ilk yarısına özgü geleneklerindeki şekillerin mavi-beyaz, parlak, kıvrımlı ve simetrik dizilişleridir. Ayrıca saz desenleri Rüstem Paşa Camii süslemelerinde yenilikçi desenlerde biridir. Bunun yanında lale, karanfil desenleri bolca yer aşmaktadır. Rüstem Paşa Camiinin çini süslemelerinin Osmanlı – Türk sanat tarihinde yeni bir çığır açtığı görülmektedir. Bunu takip eden yıllarda klasik sitilin doğmasına ve gelecek Türk sanatçılarına bir ilham kaynağı olmaya devam etmektedir.

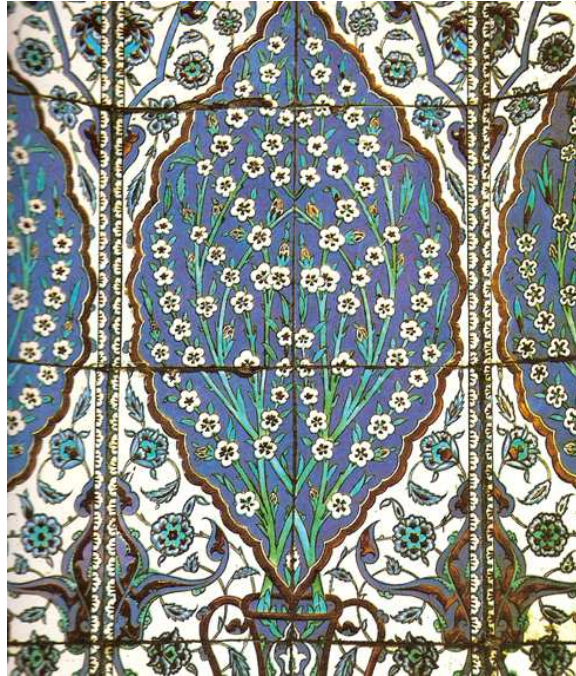
Resim 677 Rüstem Paşa Cami, kapı panosu çini detay

Resim 678 Rüstem Paşa Cami mihrabı

Resim 679 Rüstem Paşa Cami, mihrap çinilerinden detay

1.5.2.3. Topkapı Sarayı Müzesindeki Çini Kandiller

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Hülya Tuncay

Sayı: 12

Yıl: Ocak 1978

Sayfa: 10 – 15

Fotoğraf: Sami Güner

Resim: 14

Özet:

Kandil, eskiden içine yağ ve fitil koyarak yakılan, çeşitli maddelerden yapılmış aydınlatma aracıdır. Memlük, Selçuk ve Osmanlılar devrindeki kandillerin tip ve teknikleri, antik devir örneklerinden çok farklıdır. Memlük kandilleri 13 – 14.yy.a ait olup camdandır. Selçuklularda kandil, ufak ölçüde, keramikten tek veya çift fitilli, kazıma tekniğinde dekorlanmış, firuze, yeşil, gümüşü veya mavi renkte sırlanmıştır. Osmanlı kandilleri şekil bakımından, Memlük kandillerine benzerse de farklı bir olgunluğa ermişlerdir. Osmanlı kandili, bilezik şeklinde kaide, şişkin bir karın, konik bir boyun kısımlarından meydana gelmiştir. Bu kandiller iki grupta incelenmektedir.

1) Mavi-beyaz çini kandiller

2) Çok renkli çini kandiller

Topkapı Sarayı Müzesi'nde çok renkli çini kandillerin merkezi İznik olup, sıratlı tekniğinde yapılmış, hamuru beyaz, sırrı şeffaftır. Hamur kalıpta şekillendirilmiştir. Çizilen desenler, cobalt oxidden elde edilen mavinin çeşitli tonları ile boyanmış içi dışı sırlıdır. Kurutularak fırınlanmıştır. Yazının yanı sıra üzerleri bitki motifleri ve geometrik desenlerle süslenmiştir. Bu devir eserlerinde Çin'den gelen Ming porselenlerinin etkisi yanında Selçuklulardan gelen motifler üslubun gelişmesi açısından önemli rol oynamıştır. Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan mavi-beyaz yedi adet çini kandilden altı tanesi 16.yy.ın ilk yarısına bir tanesi ise büyük bir olasılıkla 17.yy. başına ve 16.yy. sonuna ait olmaktadır. Yedi kandil fotoğrafları ve envanter numaraları ile tek tek açıklanmaktadır.

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan mavi-beyaz kandiller sıratlı tekniği ile yapılmış

olup, yazı; natüralist ve stilize çiçekler, Rumiler, geometrik desenler, tepelik motifleri süsleyici unsur olarak kullanılmıştır. Yazılar sülüs hatla yazılmış olup, istif şekillerden usta bir kişinin elinden çıktığı anlaşılmaktadır. Motifler ince konturlar içine alınmıştır. Elle veya serbest kalıpla istenilen şekil verildikten sonra, fırınlanır ve serbest fırça ile Siyah renkle motiflerin konturları çizilir, içi boyanır, sırlanır, önce kurutulur sonra fırınlanır. Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan üç adet çok renkli çini kandilden iki tanesi 16.yy. ikinci yarısına ait olup İznik atölyelerinde; bir tanesi ise 18. yy.a ait olup Kütahya'da yapılmıştır.

Resim 680 İznik işi kandiller

Resim 681 Mavi-Beyaz kandiller

1.5.3. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.5.3.1. Balıkesir Yüncü Yörükleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Belkıs Acar

Sayı: 18

Yıl: Ocak 1980

Sayfa: 22 – 28

Fotoğraf: 7

Özet:

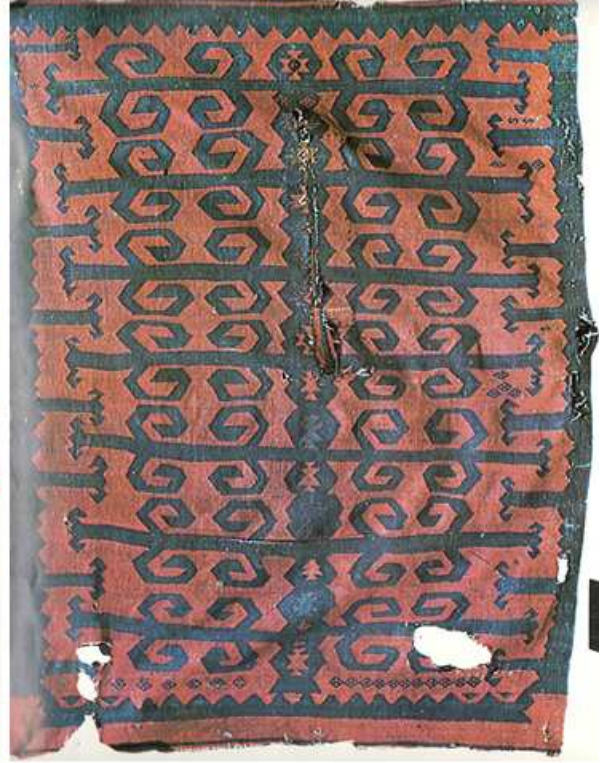
Balıkesir yöresinde yaşayan Yüncü Yörükleri kilim dokumacılığını hemen hemen bırakmış durumdadır. Kimseyi güvenmedikleri için de yazgılarını gösterememekte, kandırılıp kilimlerini kaptırmaktan korkmaktadırlar.

Düz dokuma yaygıların desenleri dokuma şartlarından dolayı geometrik kalıplar içinde kalmışlardır. Bu yüzden tarihlendirilmiş sanat eserleri ile kalmışlardır. Bu yüzden tarihlendirilmiş sanat eserleri ile aralarında benzerlik bulmak zordur. Tarihlendirme tespitinde işimize yarayacak sembolik motifler de nesilden nesile anlamlarını da yitirmişlerdir. Koçun onlar için anlamı büyüktür. Yününü elde ettiği koyunun hayatlarındaki yeri tartışılmazdı. Koçbaşı mezar taşları, Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Karakeçili koyun başlı bayrakları halı ve kilimlerdeki koçbaşı desenlerin, ne büyük anlam taşıdığını göstermektedir.

Yağcıbedir Yörükleri kareye yakın ölçüde meşhur Yağcıbedir halılarını ve cicim dokuma tipindeki yaygıları dokumaya devam etmektedir. Türkmenlerin pek çok kilimlerinde ve halılarında hayat ağacı desenine rastlamak mümkündür. Ayrıca bu kilimlerde görülen kırkayak biçimindeki desen kötülük ve hesap sormayı simgelemektedir. Ufak bir oymağın dokuduğu bu kilimlerden az örnek bulunmaktadır.

Resim 682 Yüncü Yörüklerine ait olduğu tahmin edilen eski örneklerden biri

Resim 683 Yüncü Yörüklerinin yaşadığı bölgelerde dokunan kilim örneği

1.5.3.2. Doğu Yöresi Kilimleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ayşen Aldoğan

Sayı: 35

Yıl: 1986

Sayfa: 29 – 32

Resim: 4 adet

Özet:

Doğu Anadolu'da, köylerde dokunan kilimlerde doğal boya kullanımının yaygın olması bu yörede dokunan kilimlerin özelliklerini koruması açısından sevindiricidir. Dokunan kilimlerde koyu renklerin kullanıldığı görülür. Kırmızı, yeşil, siyah, bordo, turuncu ve beyaz sevilen renklerdir. Kilimlerde görülen motifler, geometrik, bitkisel hayvan motifleri, aşiret ve aileleri simgeleyen damgalar, mimari tasvirler ve sembolik motiflerdir. (el, ibrik) Ayrıca motiflerde stilizasyon hakimdir.

Doğu Anadolu'da başlıca dokuma merkezleri olarak Van(Köylerde), Bingöl (köylerde), Bingöl-Karlıova, Kars (Digor, Kağızman), Erzurum (Kızıl Kilise), Malatya (Pötürge, Çırmıhtı, Yeşilyurt, Akçadağ, Çelikhan, Doğanşehir, Arapgir), Erzincan (köylerde), Çayırılı, Diyarbakır- Çermik, Adıyaman (köylerde), Ağrı (köylerde), Tunceli, Bitlis (köylerde), Maraş-Elbistan, Hakkari (köylerde), Gaziantep (köylerde) ve Muş'u (köylerde) gösterebiliriz.

Resim 684 Van kilimi

Resim 685 Malatya – Çırmıhtı'dan bir kilim

1.5.3.3. Döşeme altı Halıları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ayşen Aldoğan

Sayı: 23

Yıl: 1981

Sayfa: 16 – 25

Fotoğraf: Erkin Emiroğlu

Resim: 11 adet

Özet:

Döşemealtı; Antalya Ovasının kuzeyinde il merkezine 20 km. uzaklıkta bir yöredir. Halı dokuma sanatı bu bölgeye göç eden Yörükler tarafından getirilmiştir. Kovanlık köyü, yörede ilk dokuma sanatının başladığı bir yerleşim yeridir.

Döşemealtı halıları “Anadolu El Halıları” içinde yer almaktadır. Gördes ve Türk Düğümü ile ıstar denilen dik tezgâhta dokunur. Kullanılan renkler beyaz, lacivert, yeşil, kırmızı, bordo ve siyahtır. Yerel adı motife “su” veya “yanış” dır. Arap (çırakman) el, şingır, deve, akrep, heybe suyu, bıçak ucu, tutmaç, top, mektup, mersin yaprağı topu, yantır, kocasu, bulanık su, çetene, çingilli, yastık yanışı, aklısu, nacaklı su, albay suyu, kırmızı toplu su, halılarda kullanılan motiflerdir. Bugün bitkisel boya ların yanı sıra, anilin gibi sentetik boya ların birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Döşemealtı Halıları;

1- Mihraplı Halılar

1) Tek Mihraplılar

a- Camili Halılar

2) Çift Mihraplılar

a- Dallı Halılar

b- Madalyonlu Halılar

1) Toplu Halılar

2. Akrepli Halılar

2- Mihrapsız Halılar

a- Haleli

b- Madalyonlu Halılar

1) Yastık Yanışlı Halılar

2) Kocasulu Halılar olmak üzere sınıflandırılabilir.

Resim 686 Akrepli halı

Resim 687 Camili halı

Resim 688 Dallı halı

Resim 689 Toplu halı

Resim 690 Toplu halı

1.5.3.4. Eski Türk Kumaşlarından Örnekler

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Hülya Tezcan

Sayı: 31

Yıl: 1984

Sayfa: 54 – 57

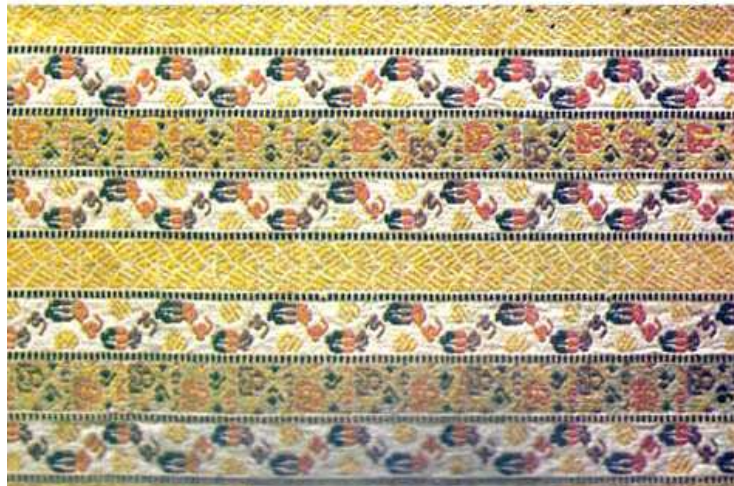
Fotoğraf: 9

Özet:

Yapı ve Kredi Bankası'nın kumaş örneklerinden oluşan koleksiyonu 1965-1966 yılında Kenan Özbel'den satın alınmıştır. 200'ü aşan parça XIX.-XX. yy Türk Kumaş sanatının örnekleridir. Bu kumaşların büyük bir çoğunluğunu Selimiye olarak isim yapan ve Sevai ile benzer kumaşlar oluşturmaktadır. Bu kumaşların yanı sıra Şal, Şib, Atlas, Gezi, Canfes ile yöresel peştamal (Futa) örnekleri, ikat tekniğinde renklendirilmiş örnekleri, Halep, Şam kumaşı örnekleri bulunmaktadır.

XIV. yy.dan itibaren dokunduğu kaynaklardan tespit edilen Osmanlı kumaşlarında renkler az, desenler iridir. XV. yy.la gelindiğinde renkler çeşitlenir desenler küçülmeye başlar. Bu devir kumaş sanatının hem desen, hem de işçilik bakımından doruğa ulaştığı dönemdir. Dokumalarda kullanılan halis altın ve gümüş tel kumaşın kalitesini arttırmıştır. Yüzyılın ikinci yarısından sonra 18.yy.da kalite düşmüştür. Dokumacılıkta yeni isimlerle kumaşlar üretilmeye başlamıştır. Bunlar Selimiye, Üsküdar Çatması gibi... Avrupa'da 1786 yılında Jadar adlı bir mühendisin tezgâhlara yenilikler getirmesi bu sanayide çığır açmıştır. Sultan Abdülmecid (1839-1901) devrinde dokumacılığı canlandırmak için fabrikalar açılmıştır. 1839'da Feshane Fabrikası Eyüp'e taşınarak 1843'te alınan buharlı makinelerle yenilenmiştir. 1844 yılında Hereke'de Hereke Dokuma Fabrikası açılmıştır. Yapı Kredi Bankası kumaş koleksiyonuna bakıldığında VVII. yy.a ait bir tek Savai kumaş dışında diğer parçaların XIX. ve XX. yy.da canlandırılmaya çalışılan Türk Kumaşı örnekleri olduğu görülmektedir. Makalenin bu bölümünde görülen dokuma örnekleri anlatılmaktadır. Parçada tanıtılan kumaş örnekleri Yapı Kredi Bankası Kumaş Koleksiyonu, son devir Türk kumaş sanatına ışık tutması açısından oldukça önemli bir birikimdir.

Resim 691 Eski Türk kumaşlarından örnekler

1.5.3.5. Halı ve Kilim Müzesi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Belkıs Acar

Sayı: 4

Yıl: Mayıs 1975

Sayfa: 20 – 25

Fotoğraf: 6

Özet:

Türk halılarının, Türk sanatı içinde ve dünya halıcılığı içinde çok önemli yeri vardır. Son yıllarda, Altay dağları eteklerinde ve Batı Türkistan'daki kurganlarda bulunan İ.Ö.V-III. Ve İ.S. VI. Yy.lara tarihlenen halı ve halı parçaları, 1905 yılında Konya Alaaddin Camii'nde bulunan XIII. yy.a ait Selçuk halıları ile halıcılığın Selçuklular ve diğer Müslüman Oğuz boyları aracılığı ile batıya doğru taşındığı yargısı günümüze kadar devam etmektedir. Cami ve türbelerdeki halıların ve değerli eserlerin toplattırılması ile Evkaf Müzesi olarak kurulan, İstanbul'da Süleymaniye Camii Külliyesindeki, günümüzdeki adı ile Türk ve İslam Eserleri Müzesi, bugün dünyanın en büyük halı koleksiyonuna sahip bulunmaktadır. XIV. yy. ile XVI. yy.lar arasındaki devre de Türk halıları Avrupa'da moda haline gelmiştir. Dönemin ressamlarınca tablolarına konu edinmiştir. Müzelerdeki tablolardan tarihlendirebilme olanağı elde edilmiş ve hangi bölgelerde dokundukları hakkında bilgi edinilmiştir. Bunlar sipariş üstüne dokunan halılar idi. İsteğe bağlı olarak armalı dokununları vardı.

Sultanahmet Camii arkasında bulunan mahzen restore edilerek "Dokuma Yaygı Müzesi" açılmıştır. 1974 yılında Yeni Cami Hünkar Kasrında halıların tasnif işi tamamlanmıştır. Halılar, kronolojik sıra içinde, ufak odaların içine, her bölüm belirli bir bölgeyi ve yüzyılı göstermek üzere yerleştirilmiştir. Müzede şu anda 53 parça halı sergilenmektedir. Müzede sergilenen halılar şu gruplara ayrılmaktadır;

- 1) XVI.-XIX. yy. Uşak ve benzerleri
- 2) XVI.-XIX. yy. Anadolu halıları
- 3) Kafkas ve İran halıları
- 4) XVIII.-XIX. yy. Konya ve Bergama halıları

- 5) XVIII.-XIX. yy Ladik ve yöresi, seccade ve iki adet yolluk
- 6) XVII.-XIX. yy. Gördes ve Kula seccadeler yer almaktadır.

Resim 692 XVI.-XVII. yy. hayvan figürlü Anadolu halısı

Resim 693 16.yy. Uşak halısı

1.5.3.6. İşlemeli Kavuk Örtüleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Nurhayat Berker

Sayı: 11

Yıl: 1977

Sayfa: 10 – 15

Fotoğraf: 6

Özet:

Osmanlı Türklerinde insanın cemiyetteki mevkiini göstermeye yarayan unsur kavuk'tur. Bu nedendir ki kavuğun örtüsü de değerli olmalıdır. Kavuk (kav) sözcüğünden türemiştir. "içi boş" anlamına gelir. 17.yy.da kavuk çeşitleri artmıştır. Moda haline gelen kavuk İstanbul'da bir sanat olarak işlenmiştir. Ayasofya Camii önünde 17 sarıkçı dükkanı açılmıştır. Bu gükkanlarda 40 kişinin çalıştığı bilinmektedir. Divan mensupları için Mücavveze, Selimi, Kallavi, Perişani, Kâtibi adı altında çeşitli sarıklar yaptıkları bilinmektedir.

Kavuk kadın kıyafetlerini de etkilemiştir. 18.yy.da kadınlar başlarına kavuk şeklinde yapılmış elmas titrekler ve oyalarla süslü başlıklar giymeye başlamışlardır. Kişinin kimliğini simgeleyen bu kavukların yüksek bir yerde durması için özel raflar yapılmış ve bunlara da kavukluk denilmiştir. Bu kavukluklar birer sanat eseri olacak kadar oyma, lake, süsleme konur, üzerine devrin kavuğun tozdan korunmasının yanı sıra ona gösterilen saygılıdır. Kavuk örtüleri ince tülbentten kare görümlü "110X110" örtünün tüm yüzeyi işlemeli örtülerdir. Örtülerde sümbül, lale, gül, narçiçeği, karanfil, nar, yaprak ve çintemani kullanılmıştır. Kavuk örtülerinde acı renklere yer verilmezdi. En çok mavi, çimen yeşil, sarı, güvez, siyah ve kırmızı kullanılmıştır. İpleri ipektendi. Ara sıra simde kullanılmıştı. Kavuk örtülerinin en güzel örnekleri Topkapı Sarayı Müzesi İşlemeler Seksiyonunda sergilenmektedir.

Resim 694 Makale ile ilgili resimler

Resim 695 Makale ile ilgili resimler

Resim 696 Makale ile ilgili resimler

1.5.3.7. Kilim Motifleri Üzerine Araştırma

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Yusuf Durul

Sayı: 24

Yıl: 1982

Sayfa: 26 – 30

Fotoğraf: 5

Özet:

İşleme, örme ve dokumaları örnekleyen işler halk sanatımızın kökenine bağlıdır. Özellikle halı ve kilimde bu sanatın en güzel örneklerine Afşar, Türkmen ve Yörüklerde rastlamaktayız. Bu nedenle Anadolu halk sanatının kökenini de Türklere bağlamak zorundayız. Anadolu prehistoryası ve kültür özelliği dikkate alınırsa “Yörede tarihin oluşumunda Türklerin Anadolu uygarlığında ki yeri reddedilemez”. Dokuma sanatımızda Anadolu kadının bu kadar renk ve teknik uygulama yeteneğinin temeli nedir? Okuma yazma bilmeyen kadın beklide köyünden hiç ayrılmamıştır. Doğaya, köy yaşantısına gelenek ve göreneklerine bağlı kadının sanata yönelik yetenek ve becerisi de önemlidir. Kilimlerde kullanılan yanış (motif) ve onlara yakıştırılan anlamlar ilginçtir. Yanışları, kullanıldıkları yerin sosyal yapısı ve tarih oluşumu içinde değerlendirmek gerekir. Halk sanatımızı oluşturan yanış ve kompozisyonları üç grupta toplayabiliriz.

1- Damgalar (Aşiretleri belirleyen damgalar)

2- Dinsel ve sosyal inançlara bağlı sihirlik oyunlar kökenli yanışlar.

3- Kıskançlık – haset ve nazar. Kavuşma ve buluşma inancına bağlı motif ve yazılar. Kilim bir mektuptur. Yanış kompozisyon ve renklerine bakarak dokuyan elin sosyal durumunu saptamak mümkündür. Anadolu’da kilim modeli yoktur. Onlar aşiret ve aile özelliğini yansıtırılar 15-20 sene önce Ladik-Kula-Bergama-Gerdez, Mucur-Avanos-Ürgüp-Uşak-Sivas ve Daskırı atölyelerinde halı deseni kullanılmazdı. Halen köy aşiret halı ve kilim yerinde model kullanılmaz. Anadolu’da halı – kilim beceri ve inançlı uygulama isteyen bir uğraştır. Elibeline motifi, evlilik ve doğurganlığı belirler. Tüm Anadolu’da değişik çizimlerle aynı anlamı içerir. 40’ı aşan Eli belinde motifi yazar tarafından tespit edilmiştir. Doğurganlık sembolü olan bu motifin temeli Anadolu

tanrıçası “Kıbele” ye kadar uzanır. Bunların yanı sıra Anadolu’da çeşitli inanışlar nedeniyle ortaya çıkan birçok motif ve halk inanışlarına rastlamaktayız. Bu kadar geniş kapsamlı verilere sahip halk sanatımızı öncelikle halı ve kilimlerimizi oldukları ortamda tanımak ve değerlendirmek gerekir.

Resim 697 Kilim motifi

Resim 698 Kilim motifi

1.5.3.8. Macaristan Uygulamalı Sanatlar Müzesindeki Türk Halıları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ferenc Batari

Sayı: 11

Yıl: Eylül 1977

Sayfa: 2 – 7

Fotoğraf : 9

Özet:

1872 yılında dünyanın üçüncü uygulamalı sanat müzesi olarak kurulan Macaristan Uygulamalı Sanat Müzesi, kuruluşundan bu yana Türk Halılarını toplamaktadır. Macarların kökeninde, tıpkı Türklerinki gibi, at yetiştirerek yaşayan Ural-Altaylılara dayanmaktadır. Türk halılarının Macaristan'daki en büyük alıcıları, zamanın prensleri ve soylularıydı. 1612'de György Thurzô'nun hazine kayıtlarında, 47 değişik halı bulunduğu yazılmaktadır. 1629'da 414 değişik halının kaydına rastlanmıştır. Bunlardan 105 tanesinin Gabar Bethlen'in Gyvlafehérvât'taki şatosunda bulunan Türk halıları olduğu saptanmıştır. 1669'da Esced'deki Bothory kalesinde 120 değişik halı bulunduğu zamanın prensi İmre Thököly'nin malları arasında 42 halıdan 32'sinin Türk halısı, 3'ünde Türk Kilimi olduğu anlaşılmıştır.

Uygulamalı Sanatlar Müzesindeki koleksiyonun en değerli kesimi 201 parçadan oluşan Türk halılarıdır. Bunların çoğu 17. ve 18. yy.da yapılmıştır. Buhalılar Lotto, ve Holbein adı verilen üslubun örnekleridir. Ayrıca Uşak halıları olarak bilinen kuş desenli halılarda yer almaktadır. 18. ve 19. yy. içinde, Türk halılarında ki gerilemeyle birlikte, Macaristan'da Türk halısına duyulan ilgide sönüştür. Koleksiyonda ayrıca Bergama, Mucur, Milas, Megri ve Anadolu'nun başka göçebe kabilelerine ait halılarda bulunmaktadır. Macaristan Uygulamalı Sanatlar Müzesi'nde yer alan Türk halıları koleksiyonunun geliştirilmesi, korunması, balkımı ve onarımı çok büyük ruhsal ve fiziksel güç gerektiren zor bir iştir.

Resim 699 16. yy. ait, üç benekli Uşak seccadeleri

Resim 700 17. yy. ait beyaz Uşak halısı

Resim 701 17. yy. Endelya

1.5.3.9. Osmanlı Halılarındaki Kuş Deseninin Kaynağı ve Gelişimi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ferenc Batari

Sayı: 32

Yıl: 11- 1985

Sayfa: 2 – 6

Fotoğraf : 5

Özet:

17.yy. Macar arşivlerinde bulunan müfredat dökümleri, çeyiz kayıtları, vasiyetler ve diğer belgelerden bu dönemde “beyaz fonlu” adı verilen Osmanlı halılarının çok popüler olduğu görülür. Dünyadaki en büyük Türk halısı sergilerinden biri olan 352 halılık 1914 Budapeşte Türk Halıları Sergisi’nde bunlardan 27 tane bulunmaktaydı. Bugün Budapeşte Uygulamalı Sanatlar Müzesi’nde hepsi bu “beyaz fonlu Anadolu halısı” tipinde olmak üzere bir tane “çintemani” beş tane “Kuşlu Uşak”, bir tane de “yengeç” desenli halı bulunmaktadır. Yünden dokunan bu halılar bu halılarda birim alanında ki düğüm sayısı az ve düğümleri “Gördes” tipi olarak atıyordu. Budapeşte çintemani halısı, erken Osmanlı tipinde dokunmuştur. Geometrik Kûfi desenlerine dayanan köşe süslemeleri dikkat çekicidir. Benzer desenlere İstanbul’daki Türk ve İslam Eserleri Müzesindeki kırmızı fonlu bir halıda ve hatta kumaşlarda rastlanmaktadır. Bu genel desen üzerinde sık rastlanan bir çeşitlemede bulut şeritlerinin bir kafes meydana getirmesi ve üç dairenin kafesin gözlerine yerleştirilmesidir. Konya Müzesi’ndeki Uşak halısında böyle bir düzen görülür. Diğer örnekler Ayasofya Kütüphanesindeki Tekfur Sarayı çinilerinde rastlanır. Daha değişik örneklerine Rüstem Paşa Camisi çinilerinde rastlanmaktadır.

Resim 702 Makale ile ilgili resimler

Resim 703 Makale ile ilgili resimler

1.5.3.10. Saray Kaftanları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Sevin Nurettin

Sayı: 3

Yıl: Ocak 1975

Sayfa: 14 – 21

Fotoğraf: 10

Özet:

Bir milletin kıyafet tarihi düşünülünce, o milletin millet olarak tarih sahnesine atıldığı günden son devrine kadar hangi tarihlerde, nasıl kıyafetlere girdiği, kullandıkları eşya ve silahlarla kumaşların cinsleri, renkleri, renkli, renksiz resim ve krokilerle, tarihi bir nizam içinde sıralanır. Bizde müzecilik, 19.yy.a kadar düşünülmemiş olduğu, topluma hitap eden resim ve heykel 20.yy.a kadar rağbet görmediği için birçok hatalar yapılmaktadır. Askeri müzemizde de tarihi geleneklere uygun, dört başı mamur Yeniçeri kıyafetleri yoktur. Bugün elimizde bulunan otantik kıyafetler, ancak 15.yy.dan beri saklanan Padişah kaftanlarıdır. Topkapı Sarayında 15.yy.dan, 20.yy.a kadar gelip geçen Osmanlı Padişahlarının tören giyimi kuşamı büyük bir dikkatle saklanmıştır. 15.yy.dan önceki padişahların kaftanları, silahları Bursa sarayında kaldığı için Timur istilasında kaybolmuş olmaları mümkündür. Yazıda Padişahların kaftanları tanıtılmaktadır. Fatih'in Bursa çatmasından kaftanı, Fatih'in bir başka kaftanı, II. Beyazid'in Kemha kaftanı, Yavuz Sultan Selim'im Kemha kaftanı, Yavuz Sultan Selim'in serenk kaftanı, Kanuni Süleyman'ın lale kaftanı, bir oryantalist asır kaftanı, Kanuni'nin oğlu Şehzade Mehmed'in zerendüz işlemeli kaftanı, III. Murad'ın kapaması, II. Osman'ın kaftanı, IV. Murad'ın kaftanı, III. Osman'ın kaftanı. Topkapı Sarayı Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 704 Kimin olduğu bilinmeyen kaftan 16.yy

Resim 705 III. Murat kemhalı kürk kabı 1574-1592

1.5.3.11. Taşpınar Halıları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Bekir Deniz

Sayı: 25

Yıl: 9 - 1982

Sayfa: 18 – 21

Resim: 6 adet

Özet:

Taşpınar, İç Anadolu Bölgesinde, Niğde Aksaray'a bağlı bir kasabadır. Yörenin halı merkezi olarak tanınmaktadır. Taşpınar halıları ile ilgili şimdiye kadar bir araştırma yapılmamıştır. Bu çalışma bu alandaki ilk bilimsel verilerdir. Taşpınar halılarının malzemesi yündür. Renkleri kırmızı, mavi, ana renkleri, kirli beyaz, kahverengi, uçuk yeşil, gri ve siyah yardımcı renklerdir.

Halı ipi evlerde ip boyama atölyelerinde boyanmaktadır. Eskiden kök boya kullanılmasına rağmen günümüzde kök ve anilin boya birlikte kullanılmaktadır. Taşpınar halıları taban halısı, kelle halısı, divan halısı, yan halısı, çeyrek halı, namazlık, yastık, minder, eğerlik halısı ve heybe şeklinde çeşitlilik göstermektedir. En eski halı tipi yan halısı ve namazlıktır. Taban halısı, kelle ve somya halısı 1950'den sonra gelişmiştir. Taşpınar'da halı desenlerine yanış (nakış) denir. Bilinen en eski modeller uzun göbekli halı ve saf seccade diye tanınan tiplerdir. Halının şekline göre, beş tür göbek dokunmaktadır. Bunlar, taban göbek, uzun göbek, civil göbek, yastık göbeği ve minder göbeğidir. Taşpınar halıları köyün kuruluş yıllarından beri köy halkı tarafından dokunmaya devam edilmektedir.

Resim 706 Taşpınar Somya halısı

Resim 707 Taşpınar Taban halısı

Resim 708 Taşpınar halısı, Boncuk ve Gülboncuk detay

1.5.3.12. Türk Halıları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Zipper Kurt

Sayı: 10

Yıl: Mayıs 1977

Sayfa: 9 – 13

Resim: 5 adet

Özet:

Bu yazıda Türk olamayan bir halı uzmanı Anadolu-Türk halısından söz etmektedir. Anadolu Türk halılarını şu grupta toplamaktadır. 12. ve 14. yy. Selçuklu Halıları, 15. ve 16. yy. ilk Osmanlı halıları, hayvan motifli halılar, çintemeni halıları, Holbein, Bergama, Uşak, Lotto halıları adı verilen tiplerin ilk örnekleri, Transilvanya halılarının çeşitli tipleri, 15. yy.dan sonra Gördes, Kula, Ladik, Demirci, Kırşehir, Mucur, Hereke, Bandırma, Kayseri, Bünyan ve Sivas'ta dokunan ince, zarif halılara kadar bu ürünler bu gruba girmektedir.

Bütün bu çeşitler arasında iki ana grubu ayırt edebiliriz.

a- Göçebe Yörüklerin geleneksel tipteki halıları

b- Fabrikalarda, halıhanelerde, eski saray atölyelerinde dokunan ince, entelektüel seviyede halılar olarak tanımlanmaktadır.

Sözü edilen iki grup, karşılıklı olarak birbirini etkilemiştir. 20.yy.ın halı üretimi, 13. yy.dan 17. ve 18. yy.a kadar devam eden, halıcılığın en parlak devri ile kıyaslanmaz. Halı – kilim dokumacılığı dış etkenlerin baskısından uzak, geleneklerle beslenerek gelişen bir kültürün ifadesidir. Fakat politik, ekonomik ve kültürel sarsıntılar halı sanatına da yansımış, stil ve tarzdaki doğal gelişmenin aksamasına, engellenmesine neden olmuştur.

Umut edilen şudur ki, Türk ulusu geçmişten devraldığı kültür mirasını savunsun, kendi sanatını ve onu yansıtan yapıtları yabancı ve sahte güzellik simgelerini kendine baş tacı etmesin şanlı bir geçmişi olan Türk halısı gelecekte de ününü ve değerini korusun.

Resim 709 Anadolu Yörük halısı

Resim 710 17.yy. Uşak halısı

Resim 711 Hereke halısı, İran düğüm tekniğinde dokunmuş

Resim 712 Selçuklu ve Türkmen motiflerini anımsatan Türk desenli halı parçası

1.5.3.13. Türk Kilim Sanatı

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ayşen Aldoğan

Sayı: 29

Yıl: 10 / 1984

Sayfa: 14 – 15

Fotoğraf : 5

Özet:

Kilim, iki iplik sistemine göre çözgü ipi Argaç ve zemini oluşturan renkli yüz ipi Arışla dokunan yaygılardır. “kilim” Türkçe de XIII. yüzyıldan beri kullanılan bir kelimedir. Farsça’da giyim, Ukrayna’da “Kylym”, Polonya’da “kilim”, Bulgaristan ve Sırbistan’da “kilim”, Romanya’da “Chilim” adını almıştır. Kilim dokuyan elinde bir örnek olmaksızın dokur. Bir motif bittikten sonra kalan yerler devam edilebilir. Anadolu yaşantısında kilimin önemli bir yeri vardır. Yörüğün mutluluğu, üzüntüsü, sevinci kilimdir. Çadırın en önemli eşyası, atının eğeri, erzakının çuvalıdır.

XVI. yy. sonu, XVII. yy. başına ait Divriği Ulu Camiinde bulunan beş kilim, Kütahya-Hisarbeyoğlu Mustafa Bey Camiinde ki karanfil motifli kilim, İstanbul – Hekimoğlu Ali Paşa Camiinde bulunan bir kilim ile Konya – Mevlana Müzesindeki karanfil motifli kilim örnekleri elimizde kalan en eski Türk Dokuma yaygılarının XVI. yy örnekleri gibi iyi olmadığını belirtiyor. Türk kilimleri 1880 öncesi ve sonrası olarak tarihlendiriliyor. 1880 öncesi kilimlerde renk çeşidi bakımından zengin ve dayanıklı tabii boyalar kullanılıyordu. 1880 sonrası ise ucuz anilin boyalı iplikler kullanılmıştır.

Günümüzde Yörük ve Türkmenler dokumalarında doğal boyalara yer vermektedir. Türk kilimleri, Mihraplı ve mihrapsız olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Orta Asya’da Anadolu’ya göç eden Türklerin kilimlerinde motif değişiklikleri görürüz. Bunun nedeni çevreleri ile olan ilişkilerden dolayıdır. İslam dinini kabul ettikten sonrada dokumalarda farklılıklara rastlanılmıştır.

Türk Kilimleri, Aşiret Dokusu Kilimler ve Aşiret Dokusu Olmayan Kilimler olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Natüralist motifler, geometrik motifler, aşiret ve aileyi simgeleyen damgalar, dinsel ve

Şamanizm inançlarına bağlı motifler, hayvan motifleri, mimari tasvirler ve sembolik motiflerdir. Kilimlerde rastladığımız “Hayat Ağacı” motifinin kökeninin Şamanizm’e dayandığı söyleniyor. Şamanizm de hayvanlar dini, sağlık ve mutluluğu ifade eden koç başı, koç boynuzu; sevinç ve haberci işareti kuş motifleri, gücün simgesi olan kartal; kötülüklerden korunmak için yılan ve akrep motiflerine yer vermişlerdir.

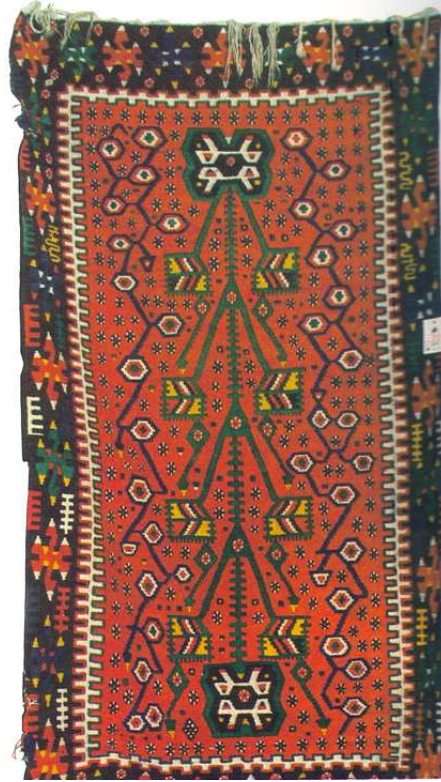
Makalenin son bölümünde Kars kilimlerinde Cami, ev motiflerine rastlandığı, ayrıca el motifinin kullanıldığı bu motifin alevi inancından doğduğunu söylüyor. Ruh ve beden temizliğini simgeleyen tarak ve ibrik motifinin de kullanılması da çok yaygındır. Anadolu köylüsünün kilime bağlılığı ve kilime sahip çıkma duygusu geleneksel el sanatlarımızın yaşatılması bakımından önemlidir.

Resim 713 Yörük kilimi “Konya yöresi”

Resim 714 Pamukkale’den bir Yörük kilimi

Resim 715 Uşak –Eşme’den, Hayat ağacı motifli kilim

1.5.3.14. Türk Kumaşları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Fikret Altay

Sayı: 1

Yıl: Mayıs 1974

Sayfa: 11 – 16

Fotoğraf: 7

Özet:

Türk kumaşları, dokuma, malzeme ve desen zenginlikleri bakımından dünya kumaşçılığında önemli bir yer almaktadır. Tarihi Orta Asya çadır uygarlığına kadar gitmektedir. Büyük Selçuklular ve Anadolu Selçukluları ile Osmanlı devirlerinde desen ve kalite bakımından en yüksek düzeye erişmişlerdir. Türk kumaşları, işlendikleri çevrelere göre dört bölüme ayrılabilir; El dokumaları, çarşı dokumaları, saray dokumaları ve taklit dokumalar. Türk kumaşlarında boyacılık, uzun tecrübelerle dayanan usullerle yapılmaktaydı ve usta sayıları da çok azdı. Babadan oğla aktarılan bir sanat dalıydı.

Boya sanayi Bursa, Edirne, İstanbul ve Teselya'dır. Bu boyalar zerdeçal, yabani gül ağacı kabuğu, ayva yaprağı, meyan kökü, şeftali yaprağı, çınar ağacı kabuğu, saman, nar kabuğu, haşhaş çiçeği, kestane, armut, ceviz yaprağı gibi bitkilerden yapılırdı. Türk kumaşlarında en önemli renk kırmızıydı. Türk kırmızısının sırrı uzun araştırmalar sonucunda hala çözülememiştir. Türk kumaş desenleri, 14.yy.da büyük motifli çok canlı renktedir. 15.yy.da desenler daha küçük, renk çeşidi ise daha fazladır. En karakteristik Türk motifi lale idi. Lalenin yanında karanfil ile bulut ve benekli motifler bulunmaktadır. 17.yy.da lalenin yerini karanfil motifi almıştır. 18.yy.dan 19.yy.ın sonuna kadar küçük desenli ve yollu kumaşlar görülür. Türk kumaşlarının çeşitli isimleri vardır. Çatma, Kemha, Atlas, Aba, Canfes, Çuha, Diba, Gezi, Hatai, Kadife, Kutni, Seraer, Serenk, Selimiye. Kumaşçılık sanatının duraklamaya başladığı sıralarda 1843 senesinde İzmit sahillerinde Hereke'de ipekli kumaş dokumak için fabrika kurulmuştur. 1849 yılında da bir kemha dairesi ilave edilmiştir. Türk dokumalarındaki motifler kopya olmayıp, kendilerine özgü teknikte dokunmuşlardır.

Resim 716 Türk kumaşları

Resim 717 Türk kumaşları

1.5.3.15. Türkmen Kilimleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Yusuf Durul

Sayı: 16

Yıl: Mayıs 1979

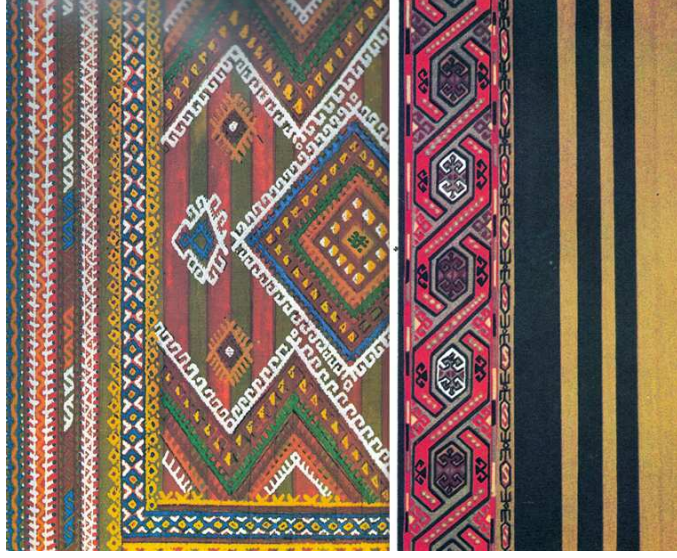
Sayfa: 21 – 24

Fotoğraf: 4

Özet:

Halk sanatımızın, tüm özellik ve güzelliklerini inceleme olanağını Oğuz Boyu törelerine bağlı Türkmen aşiretlerinde bulmaktayız. Türkmen kilimleri 1945 yılında Emirdağı Musluca, 1947 yılında da Türkmen Aşiretlerinde incelenmiştir. Tarih öncesi kazılarında bulunan idollerle, buluntu eşyalarda saplanan motifleri, yörenin dokuma ve örme sanatında da izlemekteyiz. Yörük, Türkmen ve Avşar Aşiretlerinde aynı motifler ufak farklarla kullanılır. Yatay suda görülen motife suvermez köyünde “aman kız” Emirdağı Musluca kilimlerinde “Eli Belinde” adını almaktadır. Sivrihisar Günyüzü Türkmenlerinden derlenen tandır örtüsü dokuma tekniği, kompozisyon ve motifleri ile dikkat çekmektedir. Düz dokuma ve cicim tekniği uygulanmıştır. Bu tekniğin bir arada kullanımı oldukça güç bir uygulamadır. Holanta köyünde derlenen Bürkeli (Çiçek demeti) örnekli sedir kilim cicim dokuma tekniğine güzel bir örnektir. Aynı örneğin yatay suyunda izlenen motif Toprak evi simgelemektedir. Karabağ Türkmen aşiretinin imidir. Türkmen aşiretlerinde seccade mihraplı ve mihrapsız olarak dokunmaktadır. Yazıda örnek olarak gösterilen “Barnaklı Seccade” Bayat Türkmenlerinden Han köyü dokumasıdır. Bu tip örnek ve Battal gazi türbesinde de rastlanmaktadır. Heybe ve çuvallarda kullanılan motif ve kompozisyonlar aşiret ve aile dokuma özelliklerini taşırlar. Çuvallar kullanım amaçlarına göre iki grupta toplanırlar. Harman taşımada, buğdaylık, bulgurluk, unluk çuvalları cicim tekniği ile dokunmaktadır. Giysi, özellikle gelin eşyalarının saklandığı çuvallar gelin hararı (hurç) adını almaktadır. Bu çalışmalar ihtiyaçtan doğan ve onu karşılamaya bilen köylü sanatçıların değerini göstermektedir. Anadolu’da çok zengin el sanatları geleneği hala canlılığını korumaktadır. Kilim ve emsal dokumaları oldukları gibi değerlendirmek gerekmektedir.

Resim 718 Gelin çuvalı, Emirdağ Karabağ Türkmenleri

Resim 719 Türkmen topak evi

1.5.3.16. XIX. Yüzyıl Seccadeleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ülkü Bilgin

Sayı: 17

Yıl: 5 Eylül 1979

Sayfa: 18 – 22

Resim: 4 adet

Özet:

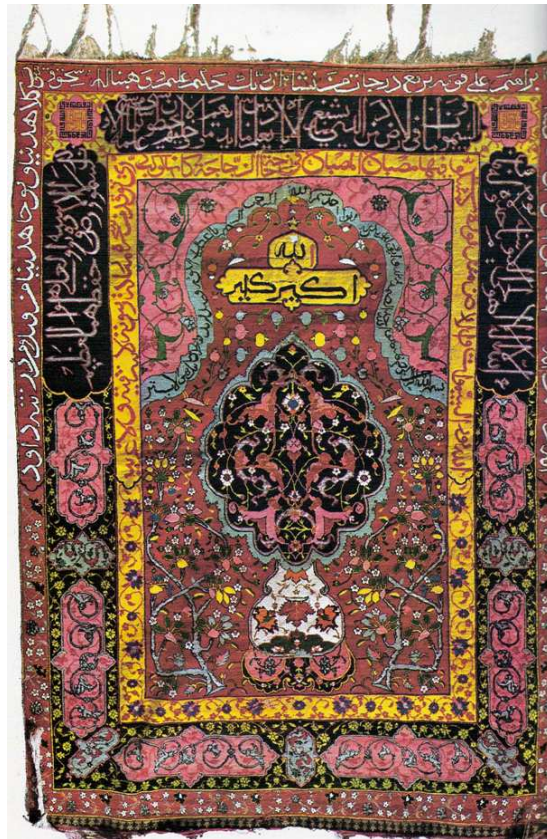
Seccadeler renk ve desen zenginlikleri açısından, camilerin mistik havasını evlere taşıması ile değer kazanır. 16.yy. başında imparatorluğun geniş sınırlarına ulaştığı devirde sultanlar, sanat açısından olağanüstü güzelliğe sahip seccadeler kullanmışlardır. Tebriz'in Yavuz Sultan Selim tarafından alınması ile desenlerinde ve tekniğinde büyük değişimler görülür. 16.yy.da Osmanlı sanatının tüm kollarında bir üslup birliği olduğu görülür. Bursa ipek, kadifelerinde görülen bir hatayi motifi, saray ve camilerin duvarlarını kaplayan çinilerde görülen lale, sümbül, karanfil, gül motifleri, sultanların merasim kaftanlarında bulunan kıvrık dallar ve hançer yapraklar en canlı ve parlak renklerle halılarda görülür. İmparatorluk sınırları içinde bir çizgi ve üslup birliğine varılması bu desenlerin tek merkezde çizilip dağıtıldığını gösterir. Seccadelerin büyük bir kısmı İstanbul ve Bursa'da dokunmuştur. 17.yy. ortalarından itibaren saray seccadeleri eski zarifliğini kaybetmiştir. Dokumalar kabalaşarak basitleşmiştir.

Topkapı Sarayı'nda bulunan 37 seccadenin küçük bir bölümü bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Seccadelerin özenli çizimleri 16.yy. 17.yy. İran desenlerinden etkilendiğini gösterir. Kompozisyon düzenlemesi İran seccadelerinin, desen Anadolu motiflerinin bir varyasyonudur. Bu seccadeler karışık bir stil, parlak ve göz alıcı renkleriyle alışıla gelmiş seccadelerden büyük farklılık gösterir. Erken örneklerden, ölçü bakımından daha küçük, teknik bakımından düğümler daha kabadır. Motiflerdeki ve desenlerdeki acemilik bu halıların çok kısa bir süre içinde ve aynı tezgahlarda dokunmuş olduğunu göstermektedir. Bu seccadeler saray imalatı olmayıp, sarayın siparişine göre dokunmuşlardır. Konuyu oluşturan seccadeler 19.yy.da Hereke Atölyelerinde dokunmuşlardır.

Resim 720 19.yy. Seccadesi

Resim 721 19.yy. Seccadesi

1.5.3.17. Yörük Çuvalları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ersu Pekin

Sayı: 5

Yıl: Eylül 1975

Sayfa: 14 – 19

Resim: 13 adet

Özet:

Bu yazıda, 1970 yılında Eğridir Gölü ile Beyşehir Gölü arasında uzanan ve batı torosların bir kolu olan Anamos dağlarında yaylayan Karakoyunlu, Karakeçili, Sariabal, Honamlı, Hayta, Kosaltı, Akkaoyunlu, Ötkünlüler, Çoşlulular, Eski Yörükler ve 1974 yılında Kayseri'nin güneyinde bulunan ve doğu Torosların bir uzantısı olan Binboğa ve Soğanlı Dağlarında yaylayan, buralara seferberlikten önce Aydın'dan göçtükleri için yöre köylülerince tüm olarak Aydınlı diye adlandırılan Horzum, Saçıkara, Sarıkeçili, Tekeli, Gögebakanlı, Çavuşlu, Hacıçiller, Osmanlı, Kölemenli, İzmirli, Güllüler, Satılar, Kelebekli, Dazkırlı Yörük aşiretleri arasında yapılan araştırma gezilerinde derlenen dokuma “çuvallar” anlatılmaktadır. Ayrıntılarına fazla değinilmeden anlatılan çuvallar, bugün geleneğe göre yapılmaktadır. Bu göreneğin devamı ve geleneksel sanatların unutulmaması bakımından sevindiricidir.

Resim 722 Un çuvalı, Pınarbaşı-Kayseri

Resim 723 Göklü - Kayık çuvalı

Resim 724 Anamas yaylalarından bir çuval, Isparta

Resim 725 Kırkbudak çuvalı, Pınarbaşı - Kayseri

Resim 726 Yörük çuvaları

1.5.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler

1.5.4.1. Ebru Sanatımız

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Uğur Göktaş

Sayı: 30

Yıl: 10 – 1984

Sayfa: 22 – 29

Fotoğraf: Sami Güner

Eserler: Mustafa Düzgünman

Resim: 6

Özet:

Eski Türk sanatlarımızdan olan Ebru kelimesi Farsça “Ebr” kelimesinden gelmekte olup, kaş ve bulut anlamına gelmektedir. Bilinen en eski ebru 1554 yılına aittir. Bu ebrunun üzerinde Malik-i Deylemi tarafından yazılan Ta’lik bir kıt’a bulunmaktadır. Ebru hakkında bilgi veren ilk eser ise 1608 yılında yazılmış olan Tertib-i Risale-i Ebri’dir.

Ebru yapmak için önce kitre hazırlanır. 35X35 cm’lik tekne için 30-40 gr. Kitre yeterlidir. Kitre eritilerek 15-20 kere kaptan kaba süzülür ve tekneye konur. Sonra öd içeren boya fırça ile tekneye serpilir. Gerekli oynamalardan sonra kağıt tekneye yatırılır. Tekneden çıkarılan kağıt ebru çıtalar üzerine serilerek kurumaya bırakılır.

Ebru Çeşitleri;

- 1) Battat Ebru
- 2) Gelgit Ebru
- 3) Taraklı Ebru
- 4) Şal Ebru
- 5) Bülbül Ebru
- 6) Somaki Ebru
- 7) Hafif Ebru
- 8) Kumlu Ebru

9) Hatip Ebru

10) Çiçekli Ebru

11) Koltuk Ebrusu

Günümüzde en çok ciltçilik alanında kullanılmaktadır. Hat yazılarının etrafını süslemek için her cins ebru kullanılmaktadır. Tarih boyunca ebru sanatına hizmet etmiş birçok sanatçımız vardır. Bunlar; Şebek Hatib Efendi, Şeyh Sadık Efendi, Hezarfen Ethem Efendi, Nafiz Efendi, Sami Efendi Aziz Efendi, Necmeddin Okyay, Abdülkadir Kadri Efendi, Bekir Efendi, Sami Okyay'dır.

Resim 727 Çiçekli ebrulardan menekşeler

Resim 728 Kenar süslemek için kullanılan ebru

1.5.4.2. Ebru Sanatında Yenilikler

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Nedim Sönmez

Sayı: 34

Yıl: 1985

Resim: 6 adet

Sayfa: 27 - 31

Özet:

Ebru gerek Türkiye’de gerekse Avrupa’da geçirdiği yüzyıllarca yıllık süreç içinde yapımında kullanılan malzemede olduğu kadar elde edilen motifler ve ebru kâğıdını kullanım alanları bakımından devamlı olarak yeniliklerle karşılaşmıştır. Nedim Sönmez’ de düzenli ve planlı bir şekilde gerçekleştirdiği ebru çalışmalarını ilk kez 1982 yılında sergilemiştir. 1983 yılında Almanya’da eşiyle birlikte açtığı ebru galerisinde çalışmalarını geniş bir çevreye sunmuşlardır. Ebrunun geleneksel gelişim şeklini de koruyarak rahatsız etmeyen bir yeniliğe sokulması çerçevesi içinde, ilerde şaşırtıcı güzellikte birçok sanat eserinin ortaya çıkmasını dilemektedirler. En önemlisi yüzyıllardır yapıla gelen geleneksel ebru desenlerinin yanı sıra ona getirdikleri yeni yorumu sunarlarken izleyicilerle bir bağ içinde olmak en önemli prensipleridir.

Resim 729 Ebru sanatında farklı denemeler

Resim 730 Ebru sanatında farklı denemeler

1.5.5. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.5.5.1. İslam Yazı Çeşitleri; Kûfi 1

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 30

Yıl: 10 - 1984

Sayfa: 16 – 19

Fotoğraf: 6

Özet:

Müslüman ülkelerde kullanılan İslam yazısının kökü, M.Ö. VI. Yy.da, Ürdün'ün batısı ile Lût Gölü arasında tarih sahnesinde görülen Arap asıllı Nabati adında ki bir kavmin alfabesine dayanmaktadır. Nabati harflerle yazılmış en eski Arapça kitabelerden biri olan 512 tarihli Aebed kitabesi (Üç dilde, Yunanca, Süryanice ve Arapça yazılmıştır.) ile 568 de Peygamber'in doğumundan iki yıl önce iki dilde Yunanca ve Arapça olarak yazılmış bulunan Harran kitabesi incelenince burada ki yazının Arap yazısı ile yakınlık gösterdiği görülür. Haleb'in doğusunda Zebed harabelerinde bulunmuş olan birinci kitabe bir kilise ait olup üzerinde yapanların isimleri bulunmaktadır. Metnin örnekleri orijinal makalede yer almaktadır. Harran kitabesi de Suriye'de Duruz kuzeyinde bir kilisenin üzerinde bulunmuştur.

Bu iki eski kitabe, Arap alfabesinin aslının Nabati yazısına dayandığını ispat etmektedir. Bu eserlerde harfler hem köşeli, hem de yuvarlak karakter taşımakla birlikte İslami devre ait olup papirüsler üzerine yazılan metinlerde de aynı özelliklerin bulunması Arap yazısının iddia edildiği gibi adına Kîfi denilen dik ve köşeli yazıdan gelmediğini bilakis bünyesinde bu iki karakteri taşıdığını göstermektedir. Bu durum Abbasiler devrinde ortaya çıkan ve adına Nesh denilen yuvarlaklığı fazla yazı türü ile aralarında büyük bir ayrılık olmadığı yazının İptidai Kufi ve İptidai Nesh şeklinde ortaya çıktığı intibasını uyandırmaktadır. Arap bilginlerinden Belâzuri Futûhu'l-buldân'nda Kalkaşandi'de Subhu'l-A'şa adlı eserinde yazının Irak'ta Anbar ve Hire şehirlerinde Arabistan'a yayıldığını bildirirler. Mekke ve Medine'ye yayılmadan önce çeşitli adlar alan Arap yazısının ilk olarak Cezm adıyla anıldığını görüyoruz.

Kuzey Afrikalı meşhur bilgin İbn Haldun'un Mukaddime adlı eserinde Arap yazısını kökünün Güney Arabistan'da yaşayan Himyeri krallığının Müsned adlı yazısına bağlamasıyla ilgisi vardır. Arap yazısı Himyeri yazısından ayrılmış olduğu için bu adla adlandırılmıştır. Hakikat olan Arap yazısı Himyeri yazısından doğmuş değildir. Nabati yazısından kaynaklanan Arap yazısı önce Cezm sonra geliştiği merkezlerin isimleriyle anılmaya başlamıştır. Peygamber zamanında Mekke'de Mekki, Medine'de Medeni adını aldığı aralarında fark olmadığı belirtilmiştir. İlerde de Kûfi adını alacaktır. Medine'de Medeni ismini alan yazı iki üsluba ayrıldı. Dikey harflerin uzun ve sağdan sola meyilli olan mâil yatay harfleri fazlaca uzatılana da Meşk (uzatılmış manası) adı verildi. Basra'da Basri adını alan yazı 4. halife Ali'nin Kûfe'yi merkez yapmasından sonra gelişerek Kûfi adını kazandı. Kûfi yazı IV-X. Yy.dan itibaren yavaş yavaş ortadan kalkmaya başladıysa da bir süs unsuru olarak zamanımıza kadar gelmiştir.

Emeviler zamanında yetişen Kutbe el-Muharrir adındaki hattat, Kûfi'ye müdahalelerde bulunmuştur. Köşeli ve sert görünümünü ortadan kaldırarak yuvarlaklığa kavuşturmuştur. Muhakkak, Zeyhani, sülüs, nesih, tevki ve rika adında altı çeşit yazı ortaya çıkaran İbn Mukle İslam yazısında büyük reform yapmıştır. Anadolu Selçukluları, İran Selçukluları'nın kullandığı Kûfi'yi aynen aldılar. Konya Karatay Medresesi, İnce Minare Medresesinde bu yazının çeşitleri vardır. Burada Yeşil Camii kapısının da ki Kûfiler, İstanbul Çinili Köşk eyvanında ki "Süslü Kûfi" örnekleri de aynı karakterdedir. XX. yy.ın başında İsmail Hakkı Baltacıoğlu da Kûfi ile meşgul olmuştur. Günümüzde ise Prof.Dr. Emin Barın Kûfi'ye yeni yorumlar getirmiştir.

Kûfi yazıyı iki coğrafi sahaya ayırmak lazımdır.

- 1) Doğu Kûfi'si
- 2) Mağrib Kûfi'si

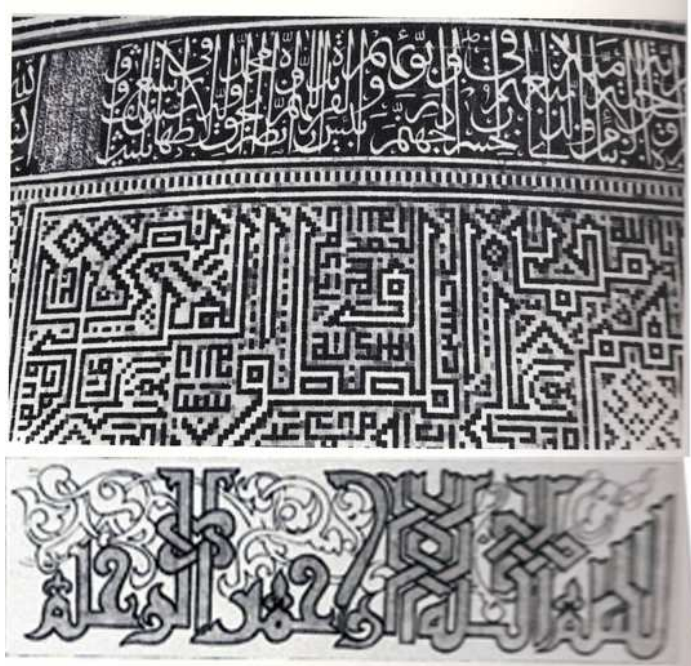
Her iki yazıda üç grup altında incelenir.

- 1) Sade Kûfi
- 2) Süslü Kûfi (Tezyini Kûfi)
- 3) Kûfi-i Bennâi-Makili (Satrançlı Kûfi)

Resim 731 Konya Karatay Medresesi, çini mozaik dekor

Resim 732 Kufi yazı bordür

1.5.5.2. İslam Yazı Çeşitleri: 2 Aklam-ı Sitte (Muhakkak, Reyhani, Sülüs, Nesih, Tevki, Rika)

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 32

Yıl: 1985

Sayfa: 35 - 43

Resim: 16 adet

Özet:

İslam yazısında ilk esaslı değişiklik Ahvel'in öğrencilerinden Mukle adlı Abbasilerin öğrencilerinden meşhur ve hattatı tarafından yapıldığı kaydedilmektedir. Kufiye sistemli ve metotlu bir şekilde müdahale etmesi yüzünden ona bu yazıyı düzenleyen ilk kişi gözüyle bakılmıştır. X. yy. ortalarında Kufi esaslı bir değişikliğe uğramış ve kendisinden Aklam-ı site adı verilen Muhakkak, Reyhan (Reyhanî), Sülüs, Nesih (Neshi), Tevki, Rika adlı 6 çeşit yazı meydana gelmiştir.

Aklam-ı Sitte bir hat terimi olup "altı kalem yazı" manasına gelmektedir. Kronolojik bir sıraya göre Aklam-ı Sitte üç çeşit yazıdan yani Muhakkak, Sülüs ve Tevki'den meydana gelmektedir. Bunlar küçük yazılmışsa Reyhanî, Nesih ve Rika adlarını almaktadırlar. Aklam-ı Site İbn Bevvab adıyla anılan Ebu'l-Hasan Ali İbn Hilal tarafından farklı bir güzelliğe ulaşmıştır. Yazdığı bir Kur'an-ı bugün Dublin'de Chester Beatty kitaplığında bulunmaktadır. Yazıda üçüncü hamle Yakut tarafından gerçekleştirilmiştir. Fatih devrine kadar süren Yakut üslubu Şeyh Hamdullah tarafından değişikliğe uğrayarak Türk ekolü veya Şeyh Hamdullah ekolü ortaya çıkmıştır. Çağdaşı Ahmet Karahisari ve kurduğu okulun yolunda yürüyenler Şeyh Hamdullah ekolünü takip etmişlerdir. Ayrıca Hafız Osman ekolü, Kazasker Mustafa İzzet, yazılarıyla ün kazanmışlardır.

XX. yy.da isim yapanların başında Kamil Akdik gelmektedir. Ayrıca Halim Özyazıcı, Hamid Aytaç Aklam-ı Sitede büyük isimlerdir. Bugün Bekir Pektan, Hasan Çelebi ve halen Mimar Sinan Üniv. Güzel Sanatlar Fak. Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü yazı hocalığı yapan Mahmut Öncü, büyük hocaları Hafız Osman'ın üslubunu yürütmektedirler.

Resim 733 Talik ve Rika hattı yazılmıştır. Hattat yazı türünü kenarlara yazmıştır.

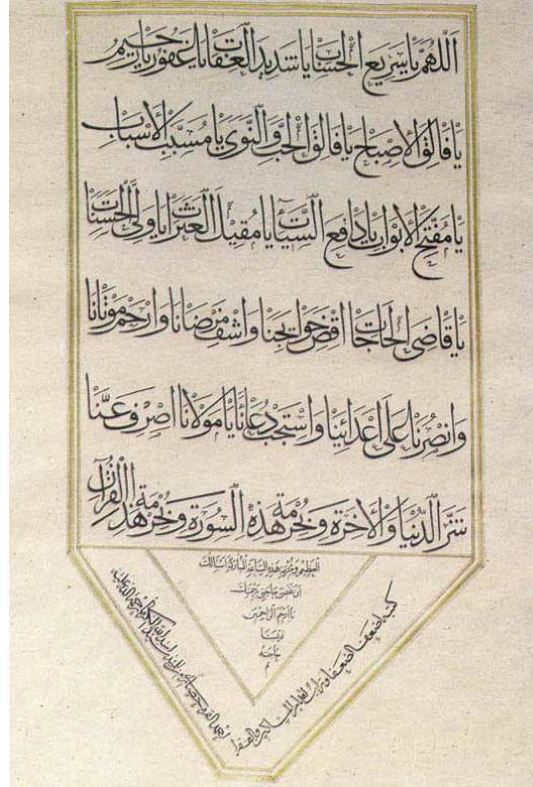
Resim 734 Sülüs ve Nesih hattı ile yazılmıştır

Resim 735 Yakut Mustasi'min Muhakkak ile yazdığı Kuranı Kerim

Resim 736 Ahmed Karahisari'nin Sülüs ile yazmış olduğu hat

1.5.5.3. İslam Yazı Çeşitleri: 3 Celi Sülüs

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 33

Yıl: 1985

Sayfa: 27- 33

Resim: 11 adet

Özet:

Celi sözü, hattatlıkta bir terim olarak her yazının belirli bir ölçüden sora iri olarak yazılan şekline verilen isimdir. Hattat Necmettin Okyay da serçe parmağı genişline yakın genişlikte yazılmış olan yazıya Celi adı verileceğini ifade etmiştir. Her yazı türünün Celi tarzda yazılabileceği gibi bu yalnızca Muhakkak, Sülüs ve azda olsa Nesih ile mümkündür. Abbasiler devrinde Celi'ye "Celil" veya "Tümar" denirdi. Osmanlılar döneminde bunun yerini "Celi" terimi aldı ve ayrıca Celi Sülüs yerine yalnızca "Celi" veya "Celi yazısı" terimleri kullanılmaya başlanmıştır. Celi Sülüs yazının büyük yazılmış halidir.

Osmanlılarda Celi, Fatih devrine kadar, hatta istif konusunda XVII. yy' a kadar Selçuk Celisi etkisinde devam etmekle birlikte bir gelişme olduğu söylenemez. Bursa'dan sonra Edirne'de yazının biraz geliştirildiğine tanık oluruz. Celi yazısı yazan hattatlar bir yandan Şeyh Hamdullah Ekolünü benimserken Ahmet Karahisari ekolüne bağlı olanlarda onun yolunda eserler vermişlerdir. XVII. yy.ın sonunda Sülüs ve Nesih'te Hafız Osman ekolü kurulduktan sonra Celi yazı hattatları üzerinde etkili olmuştur. 1800 den günümüze kadar Celi Sülüs'te olgunluk devri Mustafa Rakım Ekolü, Mahmut Celaleddin Ekolü etkili olmuştur. Bu ekollerde birçok sanatçı yetiştirerek değerli eserler bırakmışlardır.

Resim 737 Kazasker Mustafa İzzet'in hat levhası,

Resim 738 Mahmud Celaledin'in Celi'ye yakın olan bir hat panosu

Resim 739 Beyazid Cami, Şeyh Hamdullah tarafından yazılmış olan kitabe

Resim 740 Ulu Cami'de Celi Sülüs yazı ortada Müsenna tarzında yazılmıştır.

1.5.5.4. İslam Yazı Çeşitleri: 4 Nesta'lik

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 34

Yıl: 1985

Sayfa: 3 - 8

Resim: 10 adet

Özet:

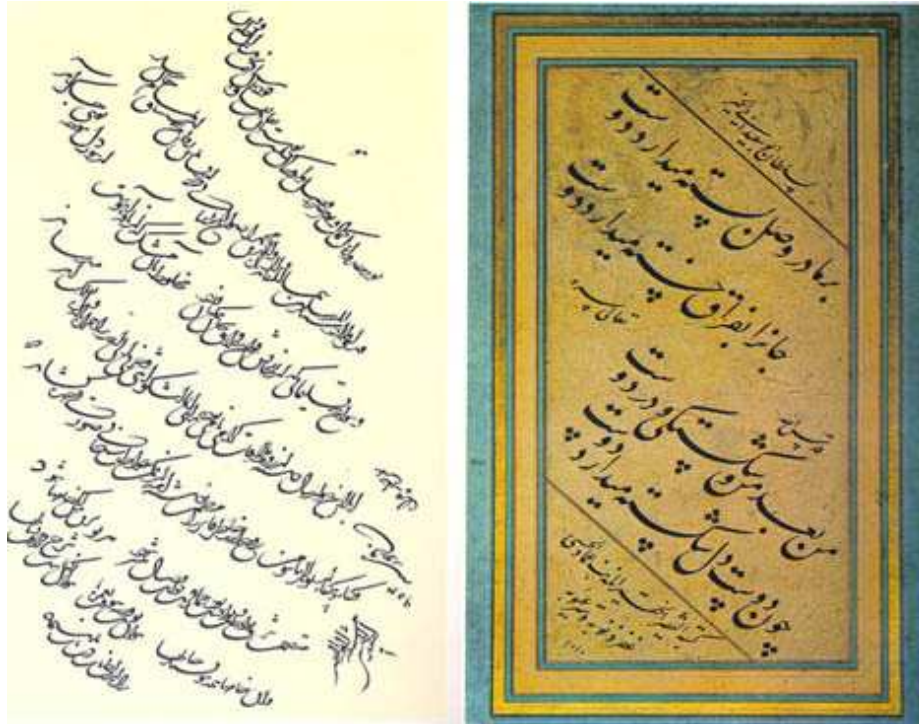
Aklam-ı Siteden sonra tarih sahnesine çıkan ve İslam İslam yazı tarihinde çok önemli bir yeri olan Nesta'lik, kırlangıç kanatlarının yayvan uçuşlarını andıran görünüşüyle İran zeka ve sanat anlayışının eseridir. Yazı İran'da XIV. Yy'ın sonuna kadar Aklam-ı Sitte ile birlikte fakat yazışmalarda kullanılmıştır. Yazılması okunmasının zorluğu nedeniyle İranlı hattatlar bu yazıda tadilat yapmak zorunda kalmışlardır. Nesta'lik'e Türkiye'de Ta'lik adı verilmiştir. Şiir kitaplarının yazılmasında bolca kullanılmıştır. Bu nedenle XVII. yy.da Safeviler devrinde Şikeste Nesta'lik adı verilen bir çeşit ortaya çıkmıştır. Bizde pek tutulmayan bu yazı türü bugünde İran ve Afganistan'da geçerlidir. Bu yazıda iki ekol vardır. Biri İran Nesta'lik ekolü diğeri Türk Nesta'lik ekolü. Nesta'lik iki, üsluba ayrılmaktadır. 1. Abdurrahman-ı Harızmi, 2. Ce'fer-i Tebrizi dir. Bu hat, Anadolu'da 1600 yılına kadar bir hazırlık devresi geçirdi. 1600 yılından itibaren tam bir sanat yazısı oldu. Yesari Mehmed Es'ad Türkiye'de bu ekolün en büyük temsilcisi oldu. Oğlu Yesarizade Mustafa İzzet tarafından geliştirilmiştir. Bu yazının sonuncusu ve devrimizin büyük bir hattattı, ciltçisi, ebrucusu yazı eksperisi Necmettin Okyay'dır. Bu satırların yazarı Ali Alparslan yazıda onun yolunda yürümektedir.

Resim 741 Nesta'lik hat

Resim 742 Talik yazıya bir örnek

Resim 743 İran hattatı İmad'ın Nesta'lik kıt'ası

1.5.5.5. İslam Yazı Çeşitleri: 5 Divani, Celi Divani, Rık'a

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 35

Yıl: 1986

Resim: 8 adet

Sayfa: 36 - 41

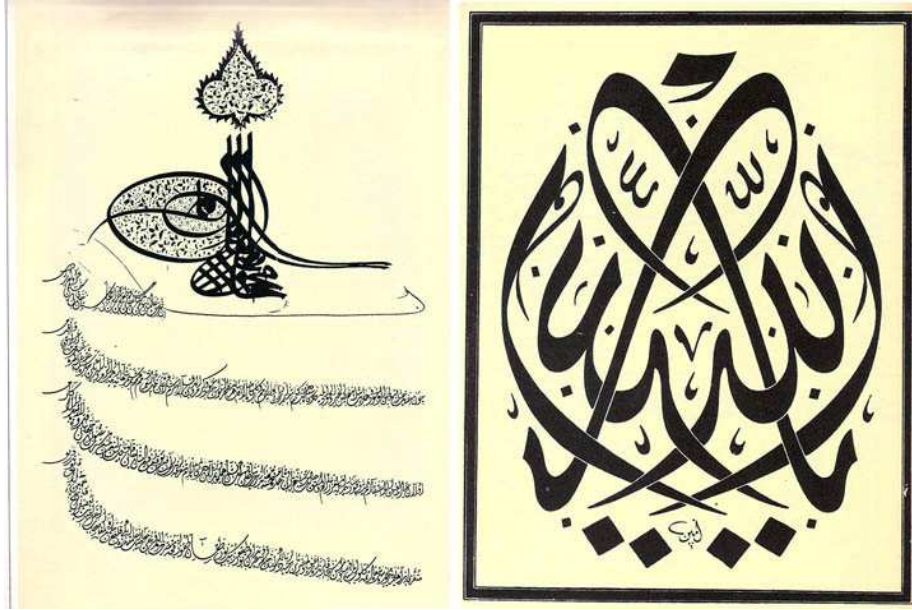
Özet:

Divani, Celi Divani ve Rık'a Türkler tarafından icad edilmiş yazılardır. İlk örneklerine Fatih Sultan Mehmet devrinde rastlamaktayız. Bu devrin Divanilerine Topkapı Sarayı Arşivi'nde, Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'nde ve diğer ülkelerin kütüphane ve arşivlerinde rastlanmaktadır. Divani, Bakanlar Kuruluna ait demektir. Padişahın iradelerini, buyruklarını, emirlerini yazmak için kullanılırdı. XVI. yy. başında Yavuz Sultan Selim zamanında taşıyan Tacuddin adında ki hattatın gayreti ile Divani ve Celi Divani XIX. Yy.da güzelliğin son noktasına ulaşmıştır. Divani'nin not tutar gibi hızlı yazılması, kaidesine önem verilmesine sebep olan, kaideleri kırılarak yazılan Divani'ye Divani Kırması adı verilmiştir. Divani'ye göre geniş kalemle yazılan süslü ve istifli ve girift olanına da Celi Divani denmektedir.

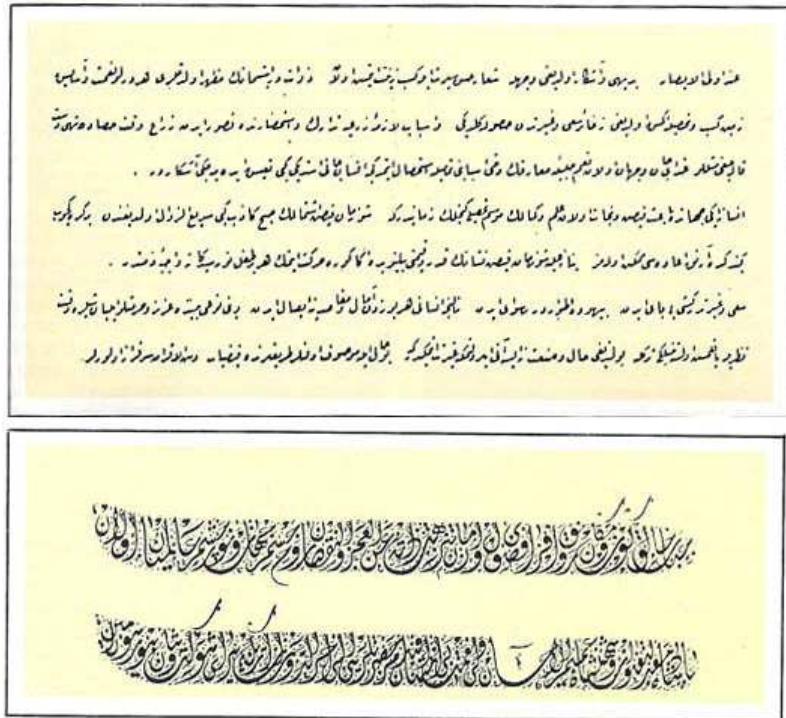
Bu alanda eser veren sanatçılar; Mümtaz Efendi (1810-1871), Vahdet-i Efendi (1833-1871), Şefik Bey(1819- 1880), Ferid Bey(1858-?), Mehmed İzzet Efendi (1841-1903),Kamil Akdik(1862-1941), İsmail Hakkı Altunbezer (1869- 1946),Halim Özyazıcı (1898- 1964), Hamid Aytaç(1891-1982), Türkler tarafından icad edilen yazı Rık'a Divani'den çıkmıştır. Hızlı yazılmaktaydı ve genelde müsveddelere, yazışmalarda, mektuplarda sık sık kullanılmıştır. Rık'a kitap yazmakta ve basmakta kullanılmamış yalnız kitap ve gazete baskılarında, ilanlarda, dükkan tabelalarının yazılmasında kullanılmıştır.

Resim 744 Celi Divani hat örneği

Resim 745 Prof. Emin Barın, Müsenna tarzında Celi divani yazısı

Resim 746 Mehmet İzzet Efendi tarafından yazılmış Celi Divani

1.5.5.6. İslam Yazı Çeşitleri: 6 Resim, Yazı Ve Tuğra

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 36

Yıl: 1986

Resim: 8 adet

Sayfa: 2-8.

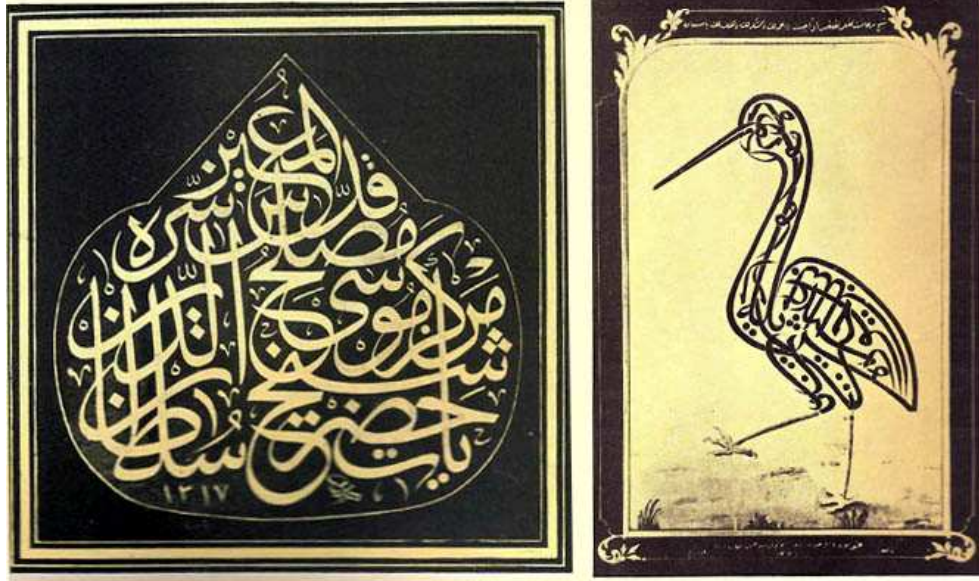
Özet:

Sanatçılar önceleri harfleri, insan ve hayvan vücudu şeklinde düşünürlerken zamanla bundan vazgeçmişlerdir. Harflerin ve kelimelerin kompozisyonu ile meydana gelen resim – yazılara yönelmişlerdir. Ancak dini endişeden dolayı dini ve tasavvufi konular seçmişlerdir. Resim yazıları iki bölüme ayrılmaktadır. Dini Resim Yazılar: İsminden de anlaşıldığı gibi cami, çifte vav, kandil, Eshab-ı Kehf, kuş, aslan, ibrik, gülabdan, meyve v.s. den ibarettir. Bu yazıların en güzel örnekleri Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nin okuma salonu çinileri üzerinde yer almaktadır. Tasavvufi Resim – Yazıları konularını tasavvuftan alan yazılardır.

Bunlar Hz. Ali'nin devesi, tarikat başlıkları ve tasavvufi görüşleri aksettiren yazılardan ibarettir. Resim – yazı, hat sanatı içinde değişiklik arayan sanatçıların görüşünü aksettirmesi bakımından önemli bir konudur. Bu konu halk sanatçıları tarafından tutulmuş, büyük sanatçılar tarafından işlenmiştir. Osmanlı padişahlarının imza makamında bir çeşit nişan vekaleti olan tuğra hakkında doğru bilgiyi veren kaynak Kaşgarlı Mahmut'un (XI yy.) Divanü Lügati't Türk adlı eseridir. Osmanlı Devleti'nin kısa zamanda büyümesi ve iş hacminin genişlemesi ile tuğra çekmeyi bilen ve adına Nişancı denen yüksek rütbeli memura ihtiyaç duyuldu. Fakat XVIII. Yy.da nişancılık önemini kaybetmeye başlayınca yerini Tuğra- nüvis (Tuğra çeken) hattatlar almaya başladılar. Tuğrayı da Türkler icad etmişlerdir. Tuğra yazı ve grafik in birleşmesinden doğan bir şaheserdir. Tuğra çeken meşhur sanatçılar şunlardır; Haşim Efendi, Vahdeti, Abdülfettah Efendi, Sami Efendi, İsmail Hakkı Altunbezer.

Resim 747 Sami Efendi'nin, Sümbül Tacı şeklinde Celi Sülüs

Resim 748 Abdülgani'nin çok muvaffakiyetli bir kompozisyonu

Resim 749 Çifte "Vav" Müsenna tarzında

1.5.5.7. Yazının Karahisari'dir Ağartan Yüzünü

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ali Alparslan

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 256 - 261

Fotoğraf: 5

Özet:

Her milletin tarihinde kuvvetli sanatçılar yetişmiştir. Karahisari Ahmed Şenseseddin'de bunlardan biridir. Şenseseddin, Arapça bir terkip olup “dinin güneşi” demektir. Hattatlardan bahseden ünlü Tuhfe-i Hattatin adlı ansiklopedinin yazarı Mustakimizade (ö.1788) de onun önemini idrak eden kişilerden biridir. II. Sultan Bayezid'in (1482-1512) tahta çıktığı yıllarda sanat hayatına başladığı düşünülen sanatçı Afyonkarahisar doğumludur. Hocasının Esedullah-i Kirmani olduğunu imzalarında belirtir. Türk olduğu bildirilen Yakut-ı Müsta'simi'nin (ö.1298) kurduğu yazı ekolünün temsilcilerindendir.

Hattat, İstanbul'da yazıyla meşgul olduğu sırada, çağdaşı olan Şeyh Hamdullah'tan yazı öğrenmiş, Cemal Halife'ye mürit olarak tasavvuf sahasına girmiştir. Şiirle de ilgilenmiş Nefeszade'nin Gülzar-ı Savab adlı eserinde bir beytin Karahisari'ye ait olduğu bildiriyor. Şiirin örneği yazının orjinalinde vardır.

1556 yılında doksan yaşları civarında hayata gözlerini kapayan Ahmed Karahisari, Sütlüce'de şeyhi İshak Cemalettin-i Halveti'nin yanına gömülmüştür. Sanatı hakkında kendi adını taşıyan “Ahmed Karahisari Ekolü” veya “Karahisari Ekolü” yada “.....Mektebi” adı verilen ekol meydana getirmiştir. Hat sanatında, o tarihte revaçta olan ve adına “Aklam-ı Site” denen altı çeşit yazıda (yani muhakkak, reyhani, sülüs, nesih, tevki ve rika) üstünlüğü dolayısıyla Yakut makam (Yakut makamlı, derecesi Yakut gibi üstün olan) Yegane -i asr (Çağın bir tanesi), Ferid-i dehr (dünyada benzeri olmayan) ve üstad-ı küll (her şeyi bilen) sıfatları kendine verilmiştir. Hakkında yazılan birçok beyite yazıda yer verilmiştir.

Aklam-ı Sitte'de Yakut-ı Müsta'simi ekolünü İstanbul'da ondan kat kat güzel bir noktaya ulaştırarak yaşatan büyük bir sanatkardır. Sülüs yazılarda ciddi ve azametli;

muhakkak yazılarında da abidevi bir duruşa rağmen nesihleri zarif değildir. Ahmed Karahisari yani Yakut üslubu Osmanlı sanatkarlarının zevkiyle uyuşmadığından, belirli sayıda sanatçı tarafından takip edilmemiş ve 16.yy. sonunda terk edilip unutulmuştur.

Eserleri; Müze ve kütüphanelerimizde bulunan eserleri arasında Kanuni Sultan Süleyman için yazmış olduğu meşhur Kur'an en önemlileridir. Kur'an ile ilgili bilgiler orijinal yazıda açıklanmaktadır. Diğer önemli eseri, Türk ve İslam Eserleri Müzesinde 1443 numarada kayıtlı olan büyük boydaki En'am'dır.

Bunun dışındaki eserleri;

En'am: Süleymaniye Ktp. Süleymaniye Camii Bl. No.15

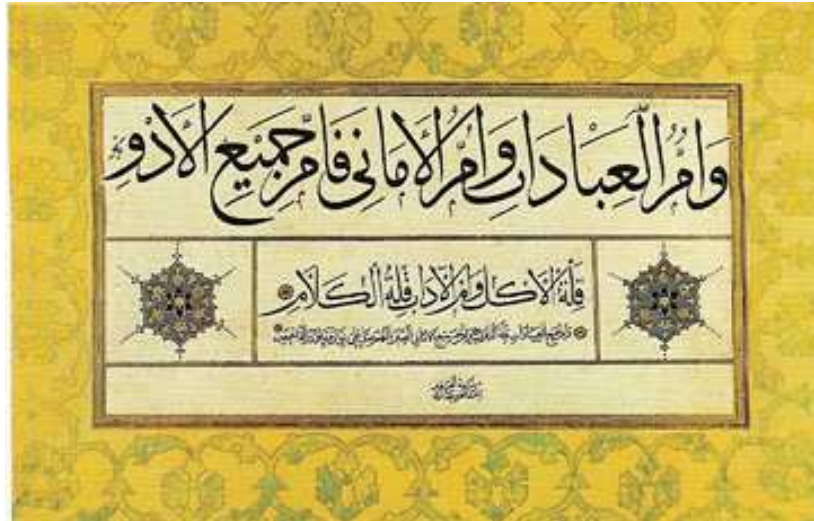
Kur'an: İstanbul Üniversitesi Ktp. Müze Bl.,no:197 948/1541 tarihli

En'am cüzleri: Süleymaniye Ktp. Ayasofya Bl., no:19 ve 24

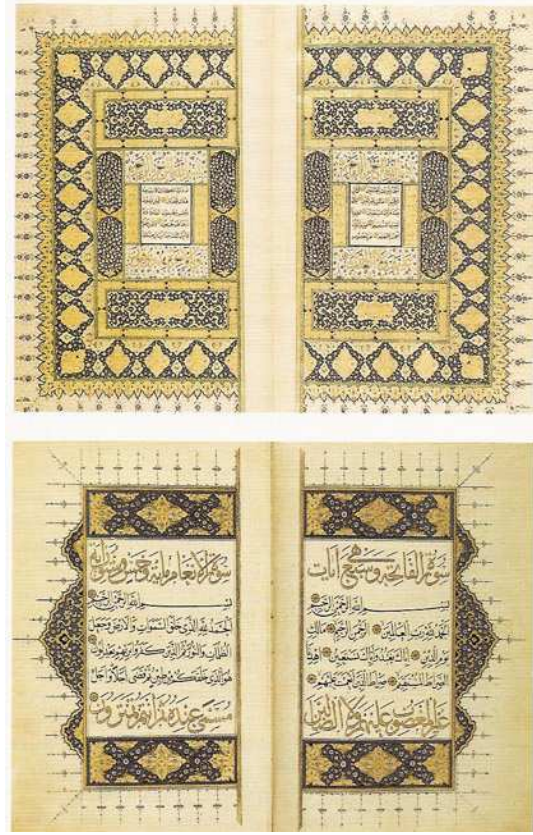
Harufat murakkai: Topkapı Sarayı Ktp. III. Ahmed Bl. , no: 3654

Ayrıca yazıda tarihi yapılarıdaki eserlerinden de bahsedilmiştir. Ahmed Karahisari'nin öğrencileri; Ölümünden sonra takipçisi Demircikulu Yusuf'tur. 7 öğrencisi ve 1 takipçisi olmuştur. Öğrencileri hakkında bilgilere yazıda yer verilmiştir.

Resim 750 Karahisari'den bir hat örneği

Resim 751 Karahisari'nin hattıyla bezeli Kuran'ı Kerim

Resim 752 Ahmed Karahisari 1469-1556 Kuran-ı Kerim

1.5.6. Kalemîşi Sanatı Konulu Makaleler

1.5.6.1. Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Dört Manzaralı Yazı Çekmecesesi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazı: Günsel Renda

Sayı: 9

Yıl: 3 Ocak 1977

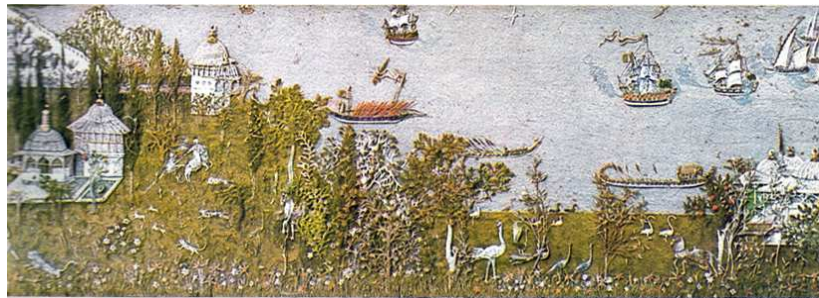
Sayfa: 2 – 5

Fotoğraf: 5

Özet:

Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan oyma ve kabartma tekniğinde süslenmiş dört yazı çekmecesesi XVIII. XIX. yy. el sanatlarının önemli örneklerinden oluşmaktadır. Çekmecenin üçünde “kaatı” tekniği ile manzaralar yapılmaktadır. Yazıda sözü edilen yazı çekmecelerinin dış ve iç kapaklarına ve yanlarına bu teknikte yapılmış İstanbul manzaraları yerleştirilmiştir. Bunların en erken tarihli örneği Topkapı Sarayına C.Y.463 No. İle kayıtlı bulunan çekmecedir. Çekmeceler ayrıntıları ile yazıda anlatılmaktadır. Bugün Topkapı Sarayı koleksiyonunda bulunan bu manzaralı yazı çekmeceleri hem el sanatlarımızın bir türü olan kağıt oyma örneklerini vermekte, hem de XVIII. Ve XIX. yy resim sanatına ışık tutmaktadır. Manzara resimlerinin yerleşmesinde XVIII. yy.da İstanbul'a gelerek elçilik çevrelerinde çalışan Avrupalı ressamların da payı vardır. İstanbul'un çeşitli semtlerini belgelemek amacıyla yaptıkları ayrıntılı çizimler sanat çevrelerinde de manzara modasının yayılmasını sağlamıştır. Birçok eşyada üsluplaşmış bir süsleme motifi olarak günümüze kadar yaşamıştır. XVIII. yy.dan sonra taş ve alçı kabartmalarda, Çanakkale seramiklerinde, Yıldız porselenlerinde, eliş örtülerde, saatlerde, tepşilerde, kutularda, hatta kemer tokalarında kullanılmıştır.

Resim 753 Yazı çekmecesesi

Resim 754 Dış kapak, Sarayburnu

Resim 755 Yazı çekmecesini, iç kapak

Resim 756 İç kapak Haliç, tersane, Kaptan Paşa Sarayı

Resim 757 Arkayüz Boğaz manzarası

1.5.7. Katı Sanatı Konulu Makaleler

1.5.7.1. Yüzyıl Kâğıt Oymacılık (Kaat'ı) Eserleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Filiz Çağman

Sayı: 8 / 100

Yıl: 1976 / Güz 2006

Sayfa: 22 – 26 / 28 – 33

Fotoğraf: 6 / 5

Özet:

İslam medeniyetimizin üzerinde durulmamış sanat kollarından birisi de Kaat'ı denilen kağıt oymacılığıdır. Kağıt üzerine hattatlar tarafından yazılmış güzel bir yazıyı veya motifi oyarak başka bir kağıt veya madde üzerine yapıştırma işlemi olarak da tanımlanabilen bu sanat dalı, oyulup çıkarılarak başka yere yapıştırılan kısmına “erkek oyma”, oyulan kısma ise “dişi oyma” denilmektedir. 15.yy.ın ikinci yarısında Herat'ta ortaya çıktığı bilinmektedir. Kökeni deri oymacılığına kadar gitmektedir. Bu alanın en ünlü cilt ustasının Üstad Kıvameddin olduğunu öğreniyoruz. Timurlu ve Türkmen saray atölyelerinde yapılan eserlerde doruğa çıkan bu sanat dalı Safevi ve Osmanlı saraylarında devamlılığını sürdürmüştür. XV. yy.da Osmanlı yazarlarından Mustafa Ali Menakıb-ı Hünerveran adlı eserinde en büyük Kaat'ı sanatçısı olarak Abdullah Kaat'ı yı göstermektedir. Sanatçının eserleri Topkapı Sarayı Kütüphanesinde yer almaktadır.

Kağıt oyma sanatına Osmanlı sarayına özellikle Kanuni Sultan Süleyman'ın sanat yıllarında büyük değer verilerek, kaat'ı kitaplar hazırlanmıştır. Kağıt oymacılığı dalında yetişen en ünlü Türk sanatçısı ise Bursalı Fahri olmuştur. XVIII. yy.da yetişen bu sanat kolu giderek geliştirilmiş yazı ve çekmecelerini süsleyen manzaral yapıldığı bilinmektedir. Bu sanatın örneklerine Fatih Albümü veya Akkoyunlu Türkmen Sultanı Yakup Bey Albümü adı verilen Hazine 2153 nolu albümde yer almaktadır. Türklerde İslam sanatına geçen stilize hayvan üslubunun IX.- X.yy. seramiklerinde ve Selçuklu maden işlerinde etkileri sürdürüldüğü bilinmektedir. Kağıt oyma stilize hayvan tasvirleri de aynı şekilde yapılmış, daha sonraki dönemlere ait eserler olarak da düşünülebilir. Albümde yer alan kağıt eserler çoğunlukla ağaçlardan oluşan doğa tasvirleridir. Bu eserler ileri bir form anlayışı ve üstün becerinin ürünleridir. Soyut doğa

tasvirleri olarak adlandırabileceğimiz bu eşsiz eserlerde sanatçılar fidanlıklar, meyvelikler tasvir etmişlerdir. XV. yy. ikinci yarısında sanat kolu olarak karşımıza çıkan kağıt oymacılığı Herat'tan Tebriz'den geçtiğini ve ustalıkla uygulandığını düşünebiliriz. Albümde yer alan oyma hayvan tasvirleri ve ağaçlardan oluşan kompozisyonlar bu sanat dalının yazı dışındaki en erken ve güçlü örnekleri olarak kabul edilmelidir.

Resim 758 Ağaç, dışı kağıt oyma

Resim 759 Manzara, 1398 yılında Binbahan'da hazırlanmış

Resim 760 Kağıt oyma, Efsanevi yaratık, Topkapı Sarayı

Resim 761 Kağıt oyma, Efsanevi yaratık ve ağaçlar, Topkapı Sarayı

Resim 762 Kağıt oyma ağaçlar, TSM. Müzesi

1.5.8. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.5.8.1. Cilt Sanatı

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Meltem Cansever

Sayı: 42

Yıl: Eylül 1996

Sayfa: 194 – 200

Resim: 22 adet

Özet:

Kitap ciltlerinin en yetkinleri, en zengin süslemelileri, Kitap'ı büyük bir coşkuyla kutsayan İslam dünyasından çıkmıştır. İran ciltçiliği karşısında hakkı uzun zaman teslim edilmeyen Türk ciltçiliğinin ise İslam cilt sanatı içinde özgün, yalın ve ağırbaşlı kimliği vardır. Orta Asya Türklerinin ciltçilikte deri kullandıkları ve deri üstüne madenden süsler yaptıkları, Bin Buda mağaralarında yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Türk cildinin Uygurlar'a kadar giden bir tarihi vardır. Karahoça'da yapılan kazılarda Maniheist el yazmaları arasında iki cilt parçası bulunmuş. Arkeolojik kanıtlara dayanılarak yapılan çalışmalar, bulunan parçaları 6. 9. yüzyıllara tarihlenir. 9. yüzyılda Samerra'ya gelen Uygurlar, ciltçilik sanatının burada da gelişmesine katkıda bulunmuştur. Türk ciltçiliğinin asıl parlak dönemi İslamiyet'in kabulünden sonrasına rastlar.

Cilt yapımında kumaş, tahta, kısmen kağıt ve deri kullanılır. İslam dünyasına ait cildin en karakteristik özelliği ise iç ve dış yüzlerdeki süslemelerdir. Dış yüzde, ortada, Arapça güneş anlamında şemse denen yuvarlak ya da oval bir madalyon bulunur. Şemseler, Selçuklu ve 1. yüzyıl Osmanlı ciltlerinde genellikle yuvarlak, 16.yüzyıldan itibaren ise oval yapılmıştır. Şemselerin iki ucu uzatılarak süslenmişse buna salbekli şemse denir. Köşelerdeki süslemeler ise köşebent olarak adlandırılır. Türk ciltlerinde köşebentlerle şemse arasındaki boşluk bırakılmaktadır. Bu şekilde süslenen 16.yüzyıl ciltlerinin adı ise mülemma şemsedir.

Kapağın dış kenarını çevreleyen kısma bordür ya da cetvel, bordür üzerindeki yuvarlak oval parçalara kartuş-pafta denmektedir. Selçuklu ciltlerinde iç yüzlerdeki süsleme, kızgın bir demir parçasının bastırılmasıyla yapılmış sabit süslerden ibarettir. Oymalı

süslere katı'da denmektedir.

15. yüzyıldan başlayarak birçok Türk ciltlerinde iç kısım, ya şemse ve köşebent tarzında ya da dış yüzdeki gibi kabartmalarla süslenmiştir. Altınla yapılan haklar süslemelere ise ender olarak rastlanmıştır. Kalıplar ilk zamanlarda demir ve tahtadan yapılıyordu. Ama her iki madde de baskı sonrasında deriyi zedelediğinden, daha sonra bu iş için sertleştirilmiş deri kullanılmış. Deri kalıpların yapımında, özellikle deve derisi tercih edilmiştir. İslam ciltlerinin bilinen ilk örnekleri Mısır'da Toluniler (868-965) zamanına ait olduğu sanılan Kur'an kaplarıdır. Memlükler döneminde(1250-1517) cildin dış yüzeyini tümüyle kaplayan geometrik geçme motifleriyle ayırt edilen ciltler yapılmıştır. Selçuklu, erken Osmanlı ve İlhanlı ciltlerinde Memlük etkili motifleri görülür. İstanbul ve Edirne merkezli Türk cilt sanatının en parlak gelişmesi ise 15. 16. yüzyıllarda gerçekleşmiştir.

Türk sanatının altın devri 16. yüzyılda Yavuz'un saltanatı (1512- 1520) klasik çağ için bir hazırlık aşaması olarak kabul edilir. Kanuni devrinde (1520-1566) ise en yetkin cilt örnekleri verilmiş. Mücellitbaşı Mehmet Çelebi, aynı aileden gelen Mustafa Çelebi, Süleyman Çelebi gibi sanatçıların elinde ciltçilik büyük gelişme kaydetmiş ve İran ciltçiliği aşmıştır. 17.yüzyıl, Türk ciltçiliğinde gerilemenin yaşandığı bir dönemdir. Birçok cilt kapağında köşebent ve bordürler kalkmış, klasik kompozisyonları sürdürenlerde şemseler büyümüş ve klasik dönem zerafeti kaybolmuştur. 18.yy.a gelindiğinde klasik ciltler yanında yeni tip ciltlere de rastlamaktayız. 18. yüzyıldan sonra Edirnekari gibi adlar verilen lake eserler, Diyarbakır, Bursa, İstanbul ve Edirne'de yapılmıştır. 19. yüzyılda ise lake eserlere Avrupa etkisiyle rokoko süslemeler eklenmiştir. Yüzyılın ikinci yarısında ise lake ciltlerde olduğu gibi deri ciltler de de Avrupa sanatı etkileri görülür.

Türk İslam cildinin belli başlı teknik ve üslupları dışında, fildişi, mozaik süslemeli ya da değerli taşlarla süslemeli ciltlere de rastlanır. 20.yy.da geleneksel sanatların pek çok dalı gibi sarsıntı yaşayan ciltçilik, Akademi'de Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nün açılmasıyla canlanmıştır. Necmeddin Okyay klasik ciltçiliğin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi'nde Geleneksel Türk El Sanatları Ciltçilik Bölümü vardır.

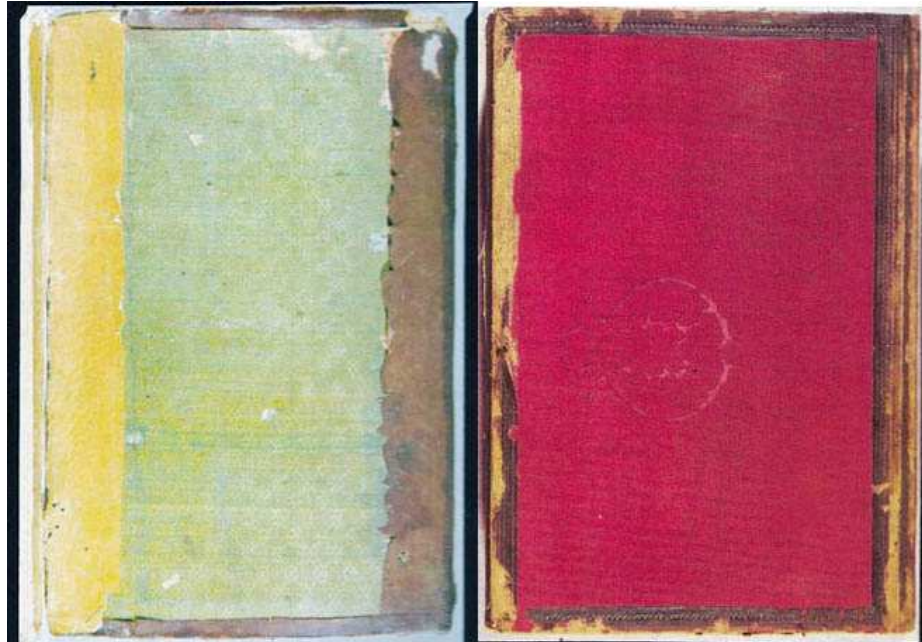
Resim 763 İpek kumaşla kaplı iç kapak, Memluk 775

Resim 764 Deri arka dış kapak, Memluk 793

Resim 765 İpek kumaşla kaplı iç kapak, Memluk 793

Resim 766 Kadife kaplı ön dış kapak, Osmanlı 886

1.5.8.2. Fantastik Arabeskler

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Baltrusaitis Jurgis

Sayı: 91

Yıl: Bahar 2004

Resim: 19 adet

Sayfa: 127- 145

Özet:

Doğunun katkıları arabesklerle sınırlı değildir. Resim basımı ve değişimine de katkıda bulunur. Asya'nın masalsı ejderhaları gotik temaların işlendiği dört dilimli madalyonlarda bile görülmektedir. Gotik klasisizmin çöküşü sonrasında, Roman zenginliklerinin ve süsleme sanatında ki fantezilerin el yazması kitaplardaki gibi, yeniden uyanışı gözlenmektedir. Fakat aynı zamanda İslam repertuarında ki tipik iç içe girmiş dört ayaklıları, insan, bitki hayvan karması varlıkları ve onların mücadelelerini görmekteyiz. İslam dekorlarında ki girift bezemeler yarım yaprak bezemeler, soyut ve bitki formlarıyla birçok hayvan biçimlerine esin kaynağı olmuştur. Örgü bezemeler canlı bir varlığın özelliğini taşımaktadırlar. Yılan düğümlerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı da düşünülmektedir. Soyut girift bezemeler 15. yüzyılda 'armagonlar' sayesinde çözülecektir. Kıvrıkdal bezemeler, Antik Akdeniz'in tanınmış motifidir. Bu sistem Asya kökenlidir, özellikle Doğuya özgü formları yaygındır.

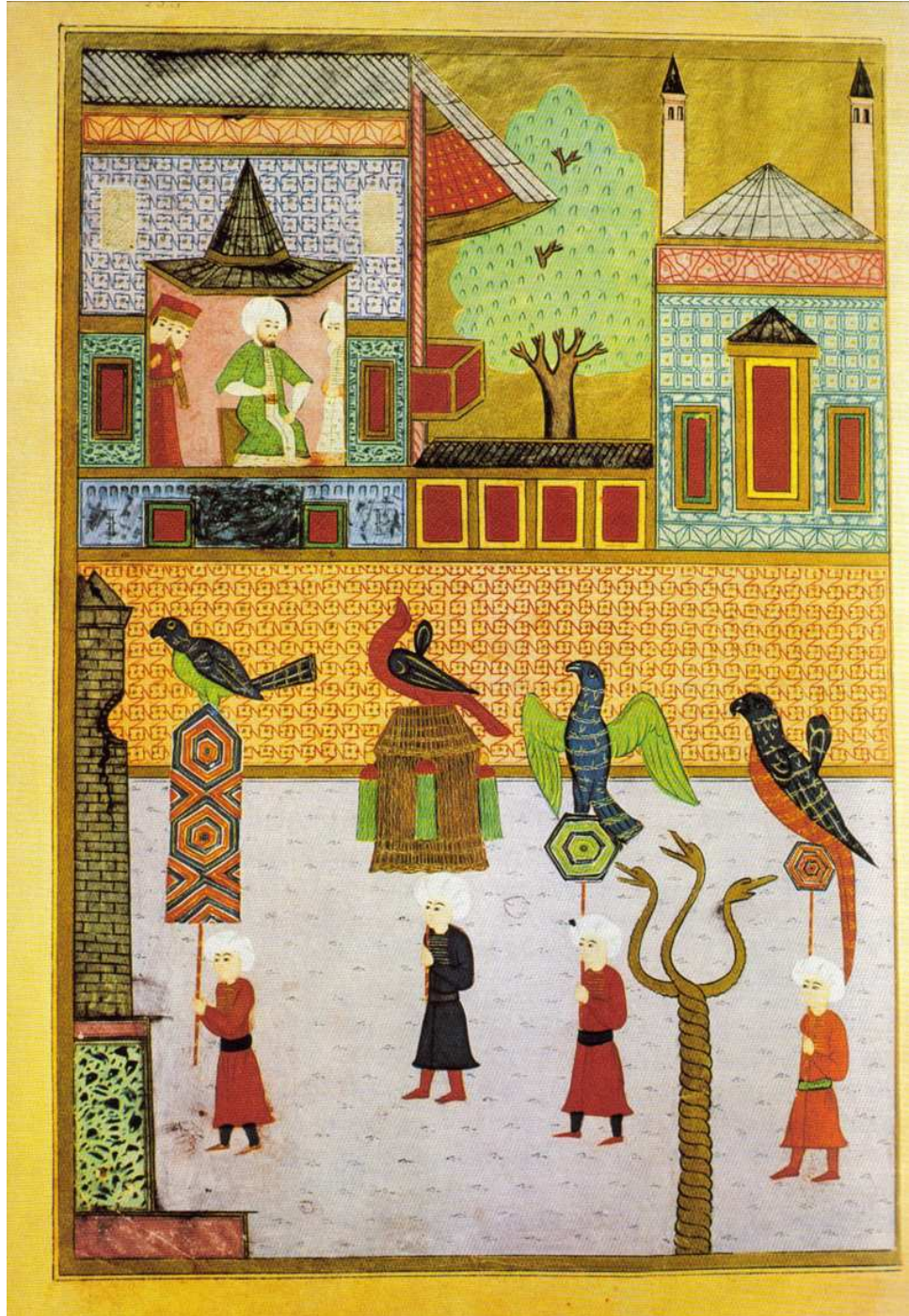
Elyazması kitapların resimlerindeki bu bezemeler Herat ekolüyle, Horasan' da gelişim gösterir. Bezeme kıvrımlarına ciltçilikte de rastlamaktayız. Minyatürlerde, büyük yapıları, çadırları ve halıları süslerken de rastlamaktayız. İslam Efsanelerinde yer alan hayvansı bitkiler ve konuşan bitkiler 8.yy.dan beri yaygın olarak Arap masallarında yer almaktadır. Bunun bilinen ilk örneği, Tou Yeou'nun 751 deki Talas Savaşı'nda esir düşmesinden sonra Araplarla birlikte yaşamasından sonra yazdığı T'ongtien adlı bir Çin anlatısıdır. Bu masal Firdevs'inin ve Nizami'nin yorumladığı İskendername (Büyük İskender) ile ilintilendirilir. Doğu masalları Ortaçağ'da Arap ve Musevi yazılar sayesinde tanınmışlar, aynı zamanda Batılı gezginlerin seyahat öykülerinde yeniden ele alınmışlardır.

Diğer temalar Ay ışıltılı yüzler, kuyruğuyla savaş ve müdahale gerektiren oyun figürleri, Doğuluların Gotik resimdeki katkılarını sergilemektedir. Bir insan yüzü gibi değerlendirilen ay, Müslüman Resimlerinde sık sık görülmektedir. Sakisian'ın, Doğu' da ki kitap sanatıyla ilgili olarak yaptığı saptamaları, Paul Durrieu Batı'daki uygulamalar için yapmıştır. Ermenistan'da, bezeme sözcüğünün karşılığı kökeni çiçek olan dzaghgogh terimidir. Müslüman dillerde, terim altın- yıldız, müdhahhib, yani yıldızcı sözcüğüyle ilintilendirilmektedir. Doğuda olduğu gibi, teknik betimlemelere varıncaya dek, bezeme sanatıyla özdeşleştirilmiştir. Ancak bu Doğu her şeyi açıklıyor demek değildir. Daha engin, daha egzotik bir dünya 13.yy. boyunca Batı'da doğar ve bakış açılarında kadar müdahale eder. Yazının sonunda 55 madde halinde notlar, 17 madde halinde de resim altı yazıları bulunmaktadır. Yazı da doğu ve batı da yer alan kitap resimlerinde ki süslemeler anlatılmaktadır.

Resim 767 Firdevsi, Şahname 1330 İsfandiyar'ın Simurg'la savaşı

Resim 768 III. Murat'ın Surname'sinden, 16. yy.

1.5.8.3. Türk Cilt Sanatı

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Engin Özdeniz

Sayı: 21

Yıl: 7 Ocak 1981

Sayfa: 13 – 21

Fotoğraf: 12

Özet:

Türklerin yazıya verdikleri değer ve gösterdikleri sevgi yazma eserlerin bozulmadan nesillere intikal edebilmesi için onların itina ile ciltlenmelerini gerektiriyordu. Klasik bir cilt, el sanatlarımızdan başlıca tezhip, nakış, deri tıraşlama, murakkaa, hak, hat kat'ı ve ebru sanatlarının ürünü olarak değerlendirilmelidir. İslamiyet'in yaygınlaşması ve Kuran-ı Kerim'in yazma kopyaların çoğaltılması bütün İslam âleminde ciltçiliği önemli bir meslek haline getirmişti. Türk cilt sanatı, XV. yy. ikinci yarısından itibaren değerli örnekler vermiştir. XV.-XVI. yy.da en verimli dönemini yaşayan klasik ciltlerimiz şu parçalardan meydana gelmiştir.

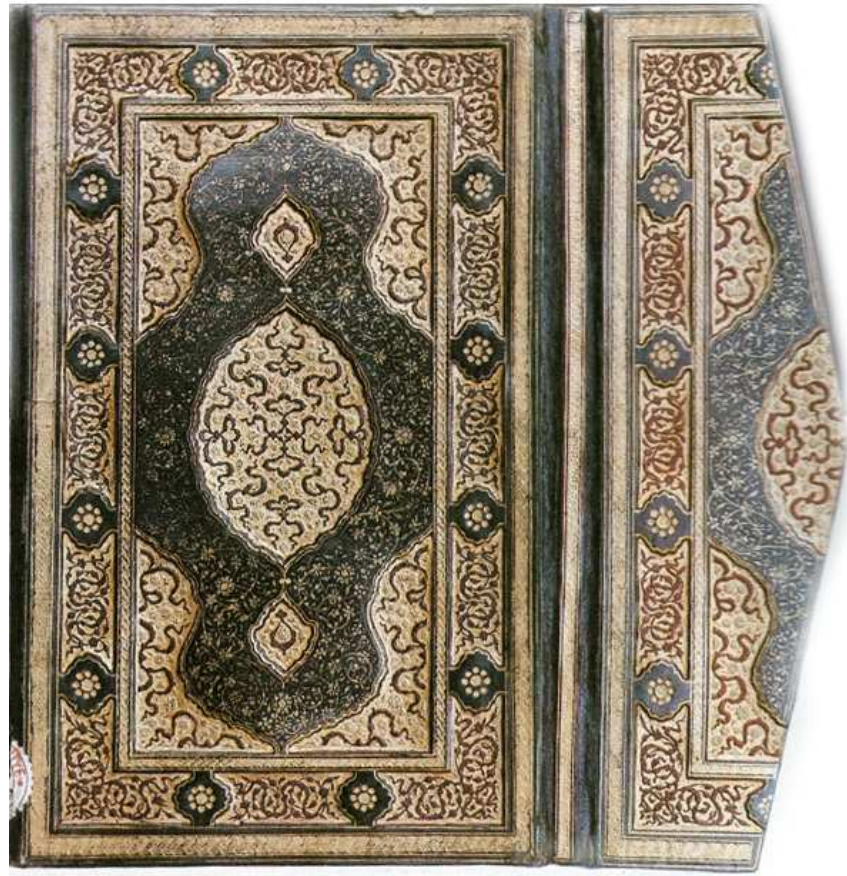
- 1) Üst kapak
- 2) Alt kapak
- 3) Dip-sırt
- 4) Miklep
- 5) Sertab
- 6) Şiraze

Klasik Türk Cildinin Özellikleri Şunlardır;

Kapaklar kitap boyunda olup, kitabın kenarından taşmaz, Şiraze el ile örülür, sırt dip düzdür yuvarlak değildir. Ciltte tezyinat hem ön hem de arka kapak üzerine yapılmıştır. Alt kapağa sertab ve mikleb kısımları ilave edilmiştir. Sırtta yazı yoktur. Ezme altın, klasik usulde hazırlanarak, zer mühre ile parlatılır. Klasik şemse ciltler deri üzerindeki motiflerin bezenme şekillerine göre isimlendirilirler. Soğuk şemse, alttan ayırma şemse, üstten ayırma şemse, mülevven şemse, mülemma şemse, müşebbek şemse olarak isimlendirilir.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde faaliyetine devam eden Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü'nün 1961 yılında kapatılması klasik cilt dalında eleman yetişmemesine neden olmuştur. 1976 yılında bölümün tekrar kurulması memnuniyet vericidir. Günümüzde n dünyaca bilinen Süleymaniye Kütüphanesinde klasik ciltlerin restorasyonları, bu vakıf uzmanlarınca özenle yapılmaktadır.

Resim 769 şemse cilt gömle Halkar Süslemeli 18.yy. Kuran-ı Kerim

Resim 770 Şemse cilt mülemma gömme 17. yy. Süleymaniye Kütüphanesi

Resim 771 Yazma cilt kapak içi örneği Kat'a örneği 15.yy. Süleymaniye Kütüphanesi

1.5.9. Maden Sanatı Konulu Makaleler

1.5.9.1. Topkapı Sarayı Müzesindeki Türk Miğferleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Turgay Tezcan

Sayı: 5

Yıl: Eylül 1975

Sayfa: 21 – 25

Fotoğraf: 5

Resim:

Özet:

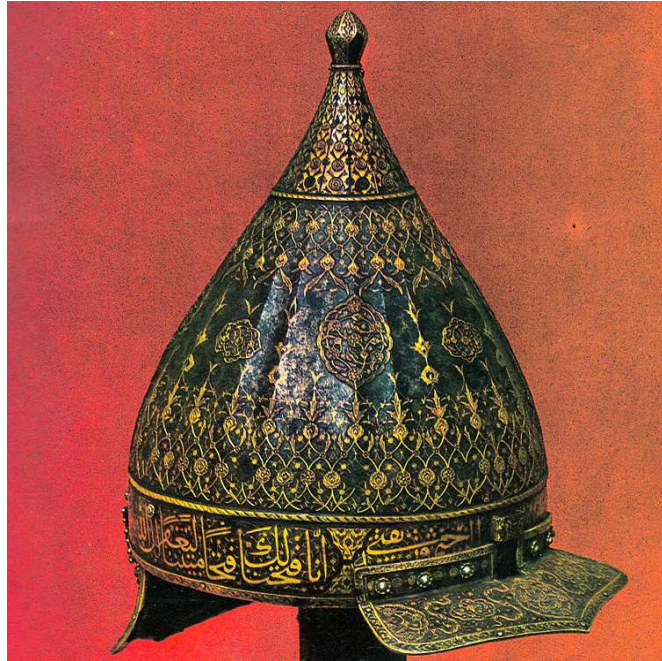
Türkler eski çağlardan beri bu madeni işleyerek çeşitli harp silah ve araçları olarak kullanmışlardır. Madenden yapılan silahlar Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde bulunan silah ustaları tarafından yapılıyordu. İstanbul XVI, XVII, yüzyıllarda maden işçiliğinin en olgun çağını yaşamış, XVIII, XIX yy.larda ise maden sanatını, gümüş işçiliği ile birlikte sürdürülmüştür. Miğfer, eskiden savaşlarda, savaşçının başını kılıç, topuz, balta ve ok darbelerinden koruması için giydiği çelik başlıklara denmektedir. Miğferler iki grupta toplanır; Peçelikli Miğferler, Siperlikli Miğferler, Peçelikli Miğferler de bölümler bulunmaktadır. Ağız kısmı, gövde kısmı, tepelik, burun siperliği, sorguçlar. Siperlikli miğferlerde dört kısımdan oluşmaktadır. Ağız, gövde, tepecik ve burun siperliği kısımları.

Miğferler dövme tekniği ile yapılırlardı. İlk devirlerde demir ve çelikten yapıldıklarını görmekteyiz. XVI. yy.dan sonra bakırdan yapılanların ağırlık kazandıklarını görüyoruz. Silahların çelik kısımlarının süslenmesinde iki teknik kullanılmıştır. Bunlar oyma ve kakma teknikleridir. Miğferlerin süslenmesinde oyma ve kakma teknikleri bir arada kullanılmıştır. XVI. yy. Türk miğferleri için en olgun dönem olarak kabul edilmektedir. Topkapı Sarayı Müzesi Silah Depo ve Seksiyonundaki Türk Miğferlerinin en erken örnekleri XV. yy.a aittir. Koleksiyonda bulunan miğferler en az 500 yıllık bir geçmişe sahip bulunmaktadır. Miğferler Türk Maden Sanatının ölümsüz yapıtları arasında özel bir yere sahiptir.

Resim 772 Miğfer, konik biçimde demirden yapılmıştır. XVI. yy.

Resim 773 Miğfer, konik biçimde başlığı ile, ön ve ense siperleri alçak ve yüksek kabartma, altın kakma XVI. yy. sonu

Resim 774 Serpenah, gövde kısmı değerli taşlarla bezenmiştir. Alt kısmı örme zincir. XIV. yy. sonu

1.5.9.2. Türk Motifler ile Yeni Emaye Tekniği

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Yahya Daniel

Sayı: 14

Yıl: 5

Sayfa: 16 – 19

Fotoğraf: 4

Özet:

En eski emaye alışmaları M.Ö.1800 tarihine dayanmaktadır. Emaye ile süslenmiş Mısır süs eşyaları, başta Kahire Milli Müzesi olmak üzere, dünya müzelerinin vitrinlerini süslemektedir. M.Ö.1300 senelerine ait Mikonos’ ta bulunmuş mücevherlerdeki süslemeler en eski mine çalışmalarından sayılmaktadır.

Emaye’nin Türk motiflerinin değerlendirilmesinde uygulanabileceğini düşünen Dr. Daniel Yahya ilk uygulamasını yapmıştır. Bu tekniğin tüm özelliklerini Telaviv’deki Umanit sanat atölyesinde öğrenmiştir. Ayrıca emayenin bir düzine civarında olan çalışma tekniklerinden iki tanesini Türk motiflerinde uygulamaktı. Tamamen Türk motiflerinden yararlanarak düzenlenen sergide dikkat çekmiştir.

Son zamanlarda emaye ile çalışılmış minyatürler üzerinde denemeler yapmaktadır. Türk halk sanatı olan şebekeler (parmaklıklar) bundan sonraki çalışmaların konusudur. Her sergi, gazete, radyo ve televizyon röportajında kaynaklarımızın “stilize Türk motifleri” olduğu ısrarla belirtmektedir. Bu yazının amacı Türkiye’de pek tanınmayan Cloisonne’yi sanatseverlere tanıtmak ve Türk sanatçılarına ellerindeki kıymetli hazineyi değişik bir yolda değerlendirmek için yeni (aslında çok eski) bir teknik göstermektir.

Resim 775 Münhani kompozisyon

Resim 776 Konya kalesindeki çift başlı ejder kabartmasından esinlenilmiş kompozisyon

1.5.10. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.5.10.1. Anonim Bir Çarşı Ressamının Yaptığı İki Ciltlik İstanbul Albümü

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Metin And

Sayı: 96

Yıl: 2005

Sayfa: 181 – 193

Fotoğraf: 9

Özet:

Çarşı ressamı 17.yy.dan başlayarak İstanbul'da görülen bir halk ressamıdır. Bugüne kadar üzerinde durulmayan bu konuyu ilk kez Metin And incelemiş ayrıca "Çarşı Ressamları" adını yazılarında ilk kez kullanılmış ve İstanbul Ansiklopedisi'nde ayrı bir madde olarak yayınlamıştır. "Çarşı Ressamı" deyimini adından da anlaşılacağı gibi çarşıda dükkanları olan, müşterilerin ısmarladığı konularda resim yapan profesyonel halk ressamıdır. 17.yy.da ilgilendikleri konular üzerine resimleri çarşı ressamlarına ısmarlıyorlar ve bunları albüm içinde toplayıp altlarına kendi dillerinde açıklamalarını yazıyorlardı.

Bu işin prototipi, I. Ahmed Albümü diye bilinen Topkapı Sarayı'ndaki B.408'de kayıtlı albümdür. Makalenin bu bölümünde saray nakkaşları ile çarşı ressamını karşılaştırmasını yapmaktadır. Yabancı ressamın halk arasında nasıl karıştıklarına bir örnek verelim; 1555 yılında İstanbul'a imparatorluk elçiliğinde çalışmaya gelen Danimarkalı ressam Melchior Lorichs, İstanbul'da aralarında bugün Leiden Üniversitesi kitaplığında bulunan ünlü İstanbul panoraması da olan çeşitli resimler yapmıştı.

Metin And yıllar boyunca 25 kadar çarşı albümünün izini sürmüş, bunlardan diğalar çekmiş, gerek Türkçe gerek İngilizce yazılar yazmış ve bir de kitap yazımına başlamıştı. Bu yazının konusu, kısaltmayla T.Albümü ve V.Albümü diye gösterdiği albümlerdir.

1950'li yıllarda Osmanlı tarihinin seçkin uzmanlarından Franz Taeschner, Anadolu kervan yolları, Ahiler, Fütüvvet, İslam sanatı, tarikatlar gibi konularda önemli eserler vermesine rağmen onu bu çarşı ressamı albümünün baskısı üne kavuşmuştur.T. Albümünü tanıyalım; Albüm Rheinburg'dan General Von Bölticher'e ailesinden

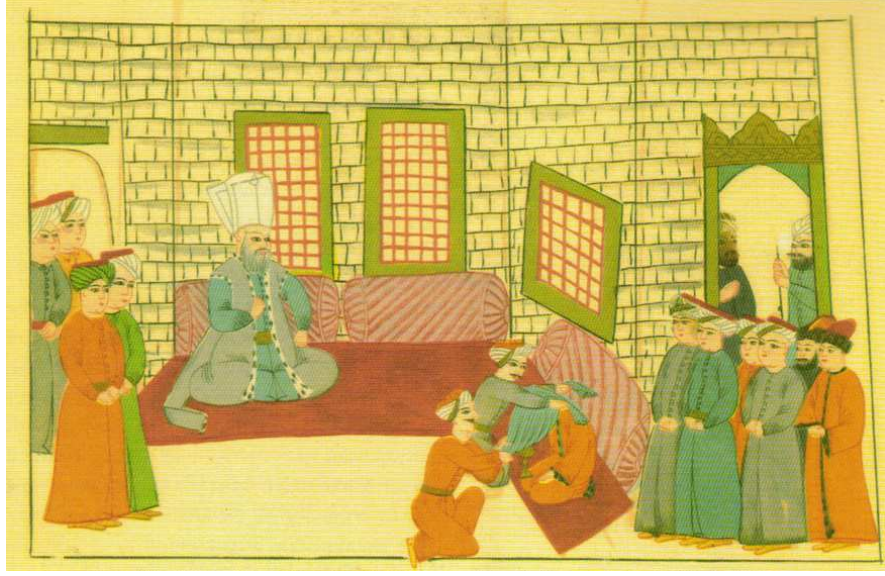
kalmıştı. Taeschnerde ondan almış. Boyutları 30 cm. ye 21.cm.dir. 55 resim içermektedir. V.Albümüne gelince; Venedik'te Museo Civico Correr'de bulunmaktadır. Başlığı ve künyesi şöyledir; Memorie Turchesche (B.M.C. Cicogna 1971 = MCCCXLVIII) Yazmanın boyutları 30 cm. ye 21 cm.dir.

Her iki albümün aynı anonim ressam elinden çıkmıştır. Maddeler halinde her iki albümün karşılaştırması yapılmıştır. T. Ve V. Albümleri İstanbul'da günlük yaşam, kent binaları ve anıtları bakımından zengin olmakla birlikte asıl amaç, Venedik Cumhuriyeti ile Osmanlı İmparatorluğu arasında Girit adası ile ilgili 25 yıl süren deniz ve kara savaşları ve bunun Venedik elçiliği üzerinde olumsuz etkilerini göstermekti.T. ve V. Albümlerinde ki yer alan resim sıraları ve değerlendirilmesinin yanı sıra, bu resimlerin içerikleriyle tarih bakımından da çok önemli belgeler oluşturmasıdır. Makalenin altına bir not dışulmüştür. Notta yazıda başvurulan kaynağın adı yazılmıştır. Tommaso Bertele'nin II. palasso delgi Ambasciatori di Venezia a Costantinopoli (Bologna 1932) adlı ünlü kitabı.

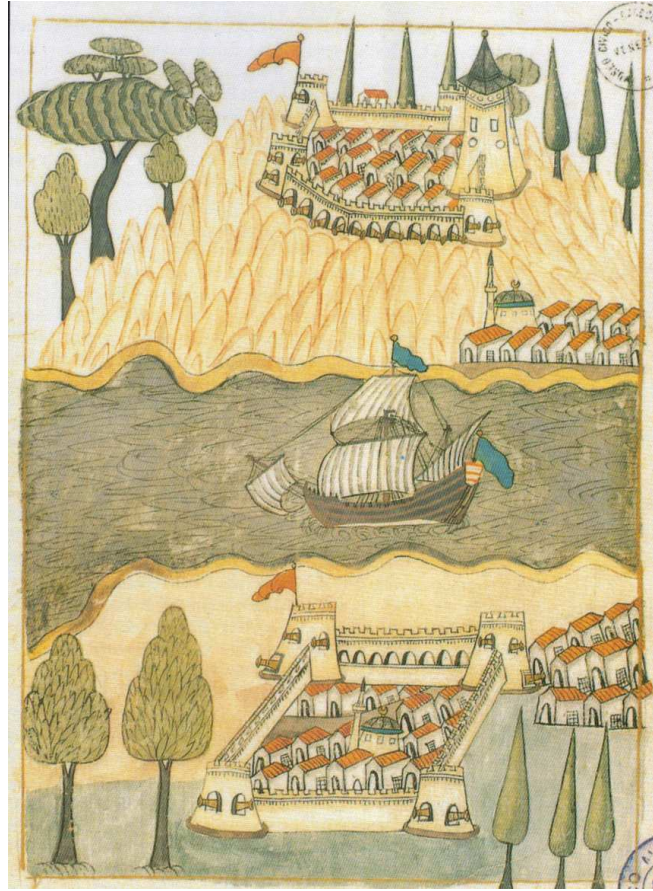
Resim 777 Sultan IV. Mehmed portresi

Resim 778 Venedik Elçisi Sadrazam'ın huzurunda

Resim 779 Kavak'taki iki hisar

1.5.10.2. Bir Renaissance Hezar – Fenni; Matrakçı Nasuh

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Metin And

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 124 - 133

Fotoğraf: 9

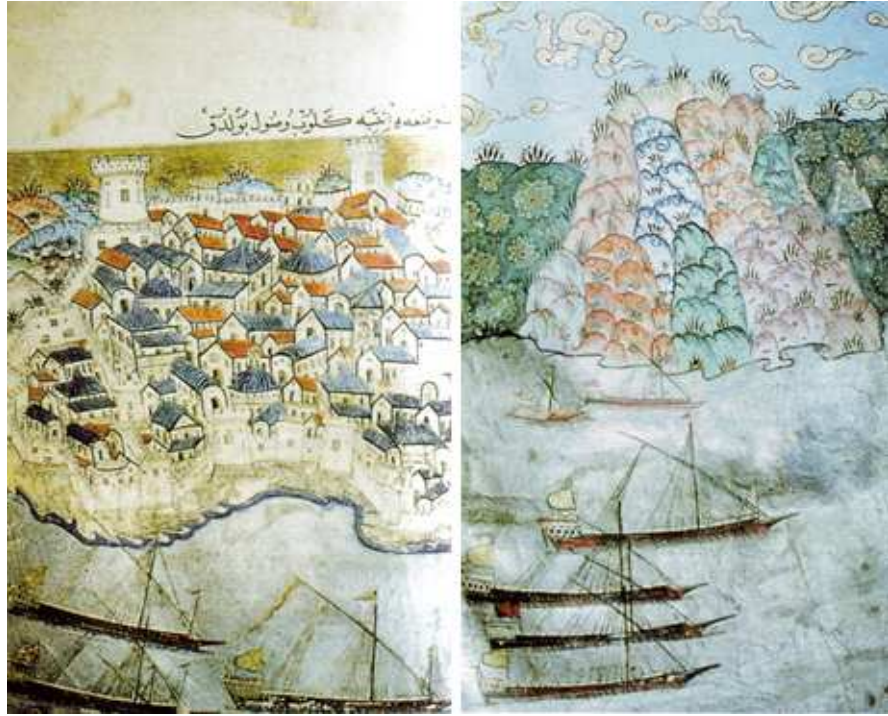
Özet:

Renaissance İtalya'yı insanlık tarihinde çeşitli katkılarının yanı sıra birde Renaissance insanı diyebileceğimiz üstün yeteneklere sahip insan türünü ve bu türün seçkin örneklerini çıkarmıştır. Bu l'uoma Universale (evrensel insan) çok yönlüdür. Bu insanın en bilinen örneği Leonardo da Vinci'dir. Diğer bir örnek ise müzikte kendini öğretmensiz yetiştirmiş, besteleri hayranlık uyandıran Leo Battista Alberti'dir. Bu türden evrensel Renaissance insanlarını Osmanlıda da buluyoruz. Osmanlılar bu tür insanlara bir ad vermişlerdir; 'Hezâr – fenn'. Bu yazının konusu da Kanuni döneminde yaşamış Matrakçı Nasuh oluşturmaktadır.

Matrakçı Nasuh'da seçkin evrensel aydınları gibi çok yönlüydü. Tarihçi, matematikçi, sporcu ve silahşor, hattat ve ressamdı. Matrakçı Nasuh hakkında ki bilgilerin çoğunu değerli tarihçi Prof. Dr. Hüseyin G. Yurdaydın'a borçluyuz. Bu yazıda Matrakçı Nasuh'un ressamlığı ile Kanuni'nin şehzadeleri için düzenlediği sünnet düğünü için yaptığı tekerlekli iki büyük kale dekoru ile ilgileneceğiz. Ancak Matrakçı Nasuh'un diğer konulardaki eserlerinden de kısaca bahsedelim. Matematik üzerine iki eseri ; Umdet e-Hisab (1533), Cemâl el-Tevarih (Taberi tarihi çevirisi, 1520), aynı eseri Cami'el-Tevarih adıyla yeniden yazmış, bu üç ciltlik eseri yine Prof. Yurdaydın ortaya çıkarmıştır. Kanuni dönemi üzerine yapılmış Süleyman- name'nin birinci bölümü, ikinci bölümü olan Fetih–name-i Karabuğdan, yine Süleyman-name'nin ikinci bölümü Tarih-i Sultan Beyazid ve Sultan Selim ve Nasuh'un silahşorluk sanatı üzerine yazdığı Tuhfet el-Guzât adlı eseri yazımızı ilgilendirmektedir. Nasuh her türlü silah ve kargı kullanmakta büyük ustalık sahibidir. Matrak oyununun bulucusu ve şampiyonudur. Matrakçı Nasuh'un minyatürlerinde eşsiz bir teknik ve yöntem vardır. Bunlar kuşbakışı yapıldığı gibi, aynı zamanda da resim gibi binaların ön yüzleri de gösterilmiştir.

Bu eserlerin en kapsamlısı Kanuni Süleyman'ın 1534-35'teki İran-İrak seferinin tarihidir. Eserin adı Beyan-ı Menâzil-i Sefer-i İrakeyn'dir. Menazil üzerine ilk incelemeyi ünlü Fransız sanat tarihçisi A.Gabriel yapmıştır. Ancak Amerikalı sanat tarihçisi Walter B.Denny aynı İstanbul minyatürü üzerinde tek tek binaları tanımladığı araştırmasında Gabriel'in yanlış tanıttığı binaları daha ayrıntılı biçimde göstermektedir. Matrakçının diğer iki minyatürlü el yazmasının adı Süleyman-name, tam adıyla Tarih-i Feth-i Şikloş ve Estürgon ve Üntünibelgrad'dır. Topkapı Sarayı kütüphanesindedir. İkinci eseri ise Tarih-i Sultan Beyazid'dir. Ayrıca Prof. Yurdaydın'ın ortaya koyduğu Menazil'de Tebriz'i gösteren minyatür ile Dresden'deki minyatürün karşılaştırılması yapılmış ve bunlarında Matrakçının kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır.

Resim 780 Kal'a-i İntib, Topkapı Sarayı

Resim 781 İnebahtı, Topkapı Sarayı

Resim 782 Topkapı Sarayı

1.5.10.3. Çiçekler İçinde Bir İmza

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Orhan Duru

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 232 - 34

Fotoğraf: 2

Özet:

Levni iyi bir gözlemciydi, renk ustaydı çevresinde bulunan nakkaşlarda ayrı ve özgün bir yere sahipti. Takma adının içinde yer alan “levn” sözcüğü renk anlamına gelmektedir. Lale dönemi barış ve aydınlanmanın dönemidir. Bu dönemde ozanlar, sanatçılar yazarlar el üstünde tutulmuşlardır. İlk basımevide bu dönemde kurulmuştur. Levni hem kendi yaşamını, görkemli törenleri özel kağıtlara dökmüştür. Osmanlı Sultanlarının portrelerini yapmış, yapıtlarında Lâle döneminin ihtişamını ortaya dökmüştür. Tüller içinde, kıvrak belli, çekik gözlü, elma yanaklı, kiraz dudaklı kızlar tasvirler arasında dikkat çekmektedir.

Resim 783 Levni'nin Feraceli Hanım'ı

1.5.10.4. Fatih Albümü

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Enis Batur

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 262- 275

Fotoğraf: 15

Özet:

Mehmed Siyah Kalem'den günümüze kalan “parça”lar bir zaman bütünü oluşturan sürekliliğin, sıralanışın öğeleriymiş. Rulolara yapılmış, yan yana tasarlanmış bu resimler çağımızın çizgi romanlarından alışıktığımız bir zincir oluşturuyorlarmış. Sonra bir el, öyle karar verdiği için, ruloları kesmiş yapıştırmış, “Fatih Albümü” bu biçimiyle, temel bir bozuşturmanın ürünüdür.

Sonucu, küçük dörtgenlere ayırıp bir defterin sayfalarına yapıştıracağımız “Guernica” örneğiyle sınavabiliriz. Mehmed Siyah Kalem, yarım yüzyıla yakın bir süredir, Ettinghausen ve Mahzar İpşiroğlu'nun girişimleri ile devreye girmiş bir ustadır. Asya göçebeliğine, Budist ya da animist ritüellerine, Bozkır yaşantısına, şaman Çinlerine, Japon estamplarına ve Çin-Moğol taş işçiliğinin üslup alanına yönelebiliriz ya da Bosch'un dünyasıyla, Dürer'in tekniğiyle kıyaslamalar yapabiliriz. Kimdir Üstad Mehmed Siyah Kalem? Nedere, nasıl yetişmiştir? Yaptıklarını neden yapmıştır? Leonardo da Vinci'nin at alıştırma larını, Dürer'in fok, yengeç, gergedan üzerine yaptığı denemeleri karşılaştırıyorum. Bosch ilgili belirsizlik, Jurgis Baltrusaitis'in çalışmaları sayesinde giderilmiştir. Bu karşılaştırmalar sonucunda Mehmed Siyah Kalem'deki modernlik boyutu hepimizi şaşırtır. Coğrafyaya kafa tutmuş bir ressam veya ressam topluluğu, Uzak Doğu'dan Uzak Batı'ya büyük bir derin yolculuğu tamamlamış, Kuzey ve Güney incelemiş hünerini rulolara dönüştürmüş çizgi dışı biridir.

Resim 784 Ot arayan At ve Yörükler, Topkapı Sarayı

Resim 785 Eğlenen Demonlar, Topkapı Sarayı, Hazine 2153

1.5.10.5. Kitaplardaki Resimler

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Turan Güven

Sayı: 98

Yıl: Bahar 1998

Sayfa: 81 - 99

Fotoğraf: 23

Özet:

Bu yazıyı tezimizin içine İslam minyatürü ve kitap süslemesi hakkında açıklama yaptığı için aldık. Resimlerle kitapların serüveninden önce terimler üzerinde durulmuştur. Bu terimlerden ilki, Türkçeye “illüstrasyon” olarak geçen İngilizcesi “illustration” olan kelimedir. Diğeri ise, bizim geleneğimizde “altın” kökünden gelen ve altınla bezeme yada altınla süsleme anlamına gelen tazhip (İngilizcesi illumination, Fransızcası da enluminure'dir. Bu kelimenin karşılığı ve Latince “aydınlatmak” anlamına gelen “illuminare” kelimesidir kökü) olan terimle neredeyse doğuyla özdeşleşmiş olan “minyatür” dür. Minyatür kelimesi (miniature) Latince “miniare” yani “kırmızıya boyamak” kelimesinden gelmektedir. Çünkü bu resimlerde parlak kırmızı bir boya olan “minium” kullanılmıştır. Küçük anlamına gelen “minus” ile ilgisi yoktur minyatür kelimesinin. Bu yazıda İslam ülkelerindeki minyatür sanatı üzerinde durulmayacaktır, çünkü minyatür, tek başına ele alınması gereken bir sanat dalı, kitap resmi kavramının bir hayli ötesine geçen bir türüdür.

İlk resimli kitaplar Eski Yunan'da ve Roma'da da rastlanmaktadır. Homeros'un iki destanı Yunanlıların gözde metinli resimleridir. Teknik özellikler ve farklı yaklaşımlar içinde en zengin başvuru kaynağımız Plinius'un ünlü Naturalis Historia'sıdır. Colomb öncesi Amerika'nın kitap resimlerine göz atarsak İspanyol istilasının ardından kala kala 17 Aztek Mixtec bölgesine ve 3 tanede Maya bölgesine ait resimli kitaplar günümüze kadar erişebilmiştir. Bu kitapların nereden alındığı bilinmemektedir. Codex Borbonicus adlı yazmanın Aztek, Codex Borgia adıyla tanınansa Mixtec sanatını yansıttığı belirlenebilmektedir. Fakat başyapıt olarak adlandırılan Codex Dresclensis adıyla bilinendir.

Bir maya uygarlığı yapıtı olan bu resimli kitap, büyüsel dinsel ve astronomi ağırlıklıdır. Hıristiyan dünyasında, Kitabı Mukaddes resimlemesinde ve öğretici eğitici metinlerin resimlenmesinde öncelik olduğunu görmekteyiz. Ortaçağ boyunca, Bizans ve etki alanında, Suriye ve Filistin’de, Mısır’ın Hıristiyan Kopt toplumunda (Mısır’da daha sonra İslam minyatürü devri de yer almıştır.) Ermenistan’da, Gürcistan’da, Rusya’da, Britanya ve İrlanda’da özgün kitap resmi geleneği vardır. Fransa, Flaman bölgesi ve Almanya ise önce Carolingian sonra da Ottonian adlarını taşıyan iki büyük yaklaşımla Ortaçağ’da kitap resmi dönemini yaşamıştır. Bu dönemde Yahudi illüstratörler ve tezhipçiler, hangi ülkedeyseler oranın resim sanatından esinlenerek kitap resimleri yapmışlardır.

Özellikle on ve onbirinci yüzyıllardan kalma resimli yazmalarda doruğa ulaşan bu kaynaşmış üsluba “Mozarabic” adı verilmektedir. Bu dönemin en ilginç resimleri Kitabı Mukaddes’in Apokalipsis bölümlerinin resimlemeleridir. Kitap resmi denilince, asıl elbette, bizim bugün alıştığımız biçimiyle kitapların varlığı söz konusudur. Bunun da başlangıç noktası kuşkusuz Gutenberg’in hareketli harflerle baskıya başlamasıdır. Baskı tekniğindeki bu harf dizimi ve sayfa bağlama tekniğiyle baskı, önce tahta harflerle başlasa da hemen metal harflere geçmiş ve bu baskıda yer alan resimlerde metal plakalar üstüne işlenmeye başlanmış yani gravür tekniği doğmuştur.

Gravür tekniğinde hemen hemen tüm ressamlar kitap resimlemesi yapmışlardır. Kitap resimlemesi, illüstrasyon basım endüstrisi boyutlarında bir yaygınlık kazanır ve “illüstrasyon” sözünde ayağa düşer ve ciddiye alınmaz bir duruma düşer sanat dünyasında.

1.5.10.6. Klasik Türk Minyatür Resimlerinin Öncüleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 7

Yıl: Mayıs 1976

Sayfa: 15 – 20

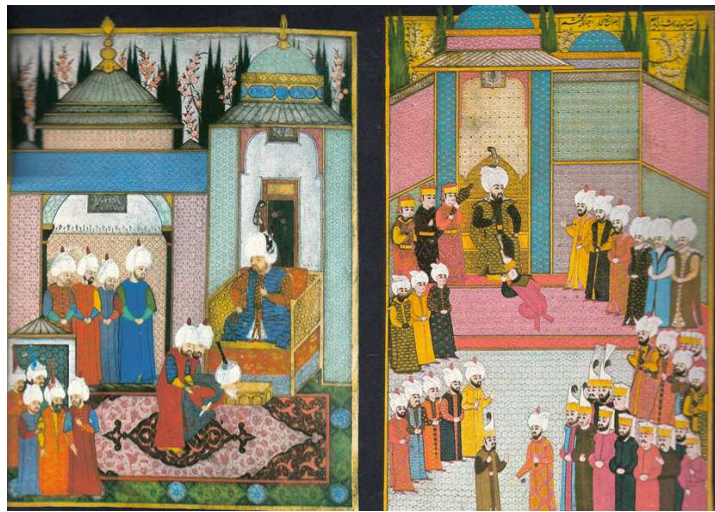
Resim: 7 adet

Özet:

Klasik Türk minyatürünü oluşturan etkenlerin bulunduğu dönem Kanuni Sultan Süleyman devridir. Bu dönemin en önemli eserlerinden biri Süleymanname minyatürleridir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde yer almaktadır. Süleymanname o dönem saray atölyesinin en ünlü sanatçılarının katkılarıyla oluşmuş bir eserdir. Eserde beş kadar ressamın çalıştığı tespit edilmiştir. Yazıda Süleymanname'nin ressamları arasında kompozisyon, seçilen konular, figür tipi ve kalıplar, manzara ve renk anlayışıyla Türk Minyatür ressamlığında reform hareketine sebep olan bir nakkaştan, bu nakkaşın klasik Türk minyatürünün oluşmasındaki rolünden söz edilmektedir.

Resim 788 Sultan II. Selim, Ahmed Feridun Paşa'nın "Zigetvar Tarihi" eseri 1568

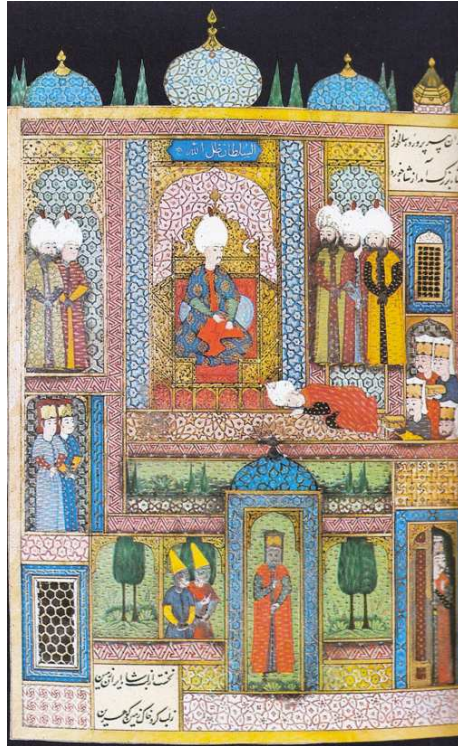
Resim 789 Sultan II. Beyazid culusu, Seyyid Lokman'nın "Hünername" eserinden

Resim 790 Kanuni Sultan Süleyman sürek avında, Arifi'nin "Süleymanname" eserinden 1558

Resim 791 Kanuni Sultan Süleyman'ın Sefavi elçisini kabulü. Arifi'nin "Süleymanname" eserinden

1.5.10.7. Lale Devri'nin “Çelebi” Nakkaşı Levni

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Gül İperoglu

Sayı: 73 / 1000

Yıl: 1999 / Güz 2006

Sayfa: 124 – 133 / 236 – 247

Fotoğraf: 6

Özet:

18. yy.ın başında, Avrupa ile kültürel ilişkilerin arttığı ve “Batılılaşma” diye adlandırdığımız sürecin başında Osmanlı Sanatı, geleneksel ile yeni arasında kurulan denge üzerinde ilerlemiş ve Sultan III. Ahmed (1703-1730) ile sadrazamı Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın himayesinde sanatın her alanına geniş olanak tanınmıştır. 1718-30 yılları arası, Osmanlı İmparatorluğu'nun barış içinde olduğu dönemdir. Laleye gösterilen ilginin yoğun olması nedeniyle Lale Devri olarak anılır.

Levni'nin nakkaş olarak çalıştığı dönem, Lale Devri'nden daha geniş bir zaman dilimi kapsamaktadır. Levni hakkında yalnızca Hafız Hüseyin Ayvansarayı'nın 18.yy.ın ikinci yarısında yazdığı Mecmuâ-i Tevarih'inde kısa bilgiye rastlamaktayız. Levni'nin adının ardından “Çelebi” unvanının kullanılması, onun okumuş, zarif, terbiyeli, saygın bir kişi yani Osmanlı toplumunun üst katmanlarından olduğunu görmekteyiz. 1701-10 yılları arasında İstanbul'da kapıkahyalık görevinde bulunan Buğdan Prensi Dimitri Kantemir yazdığı Osmanlı İmparatorluğu'nun Yükseliş ve Çöküş Tarihi adlı kitabından Levni'den “Sultan'ın danışmanı yahut baş ressam” olarak söz eder. Kılari Ahmed Efendi 1131 (1718) tarihli Enderunlu Şairler, Hattatlar ve Musiki San'atkarları Tezkiresi'nde de Levni'nin adına rastlamaktayız.

Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kitaplığı'nda bulunan el yazması şiir defterinde (H.1517) Levni'nin şarkii türkü, gazel, semai, gazel-i semai ve kalenderi formunda birçok şiiri yer almaktadır. Makalenin bu bölümünde örnek bir şiirde yer almıştır. Şiir defterinin üzerinde, sanatçının nakkaşlığını vurgulayan “Gazel-i güftar-ı Levni musavver” başlığı yer alır.

Makalenin bu bölümünde Levni'nin yazmış olduğu türkü ve şarkılardan örneklerle yer

verilmiştir. Bundan sonraki bölümde Levni'nin resimlediği yapıtlar hakkında bilgi ve örnekler sunulmuştur. Kebir Musavver Silsilename de (A.3109) yer alan padişah portrelerinden örnekler ve portreleri yapılan padişahların isimleri ve Levni'nin sanat anlayışı yazının bu bölümünde yer alır. Portrelerin ebatları, padişahların duruşları ve mekanlar tasvir edilmektedir. Ayrıca, Albüm H.1562 portreleri, Surname-i Vehbi minyatürleri, Albüm H.2154 resimleri özellikleri ile açıklanmaktadır. Levni, yapıtlarıyla yaşadığı dönemi simgeleyen ender sanatçılardandır. Figüre kattığı anlam ile kendisinden sonra figürün ele alınış biçimi değişmiştir. Betimleme sanatına farklı bir üslûp getirmiştir. Osmanlıyı koruyarak bir yandan da batıyı takip eden bir aydın örneğini oluşturan Levni Abdülcelil Çelebi'nin yapıtları, Osmanlı resim sanatında üslup ve anlayış açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir. Makalenin son bölümünde yazarın faydalandığı 33 madde olarak sıralanan notlar bölümü yer almaktadır.

Resim 792 Surname-i Vehbi'den bir ayrıntı, düğün armağanlarından bir at

Resim 793 Surname-i Vehbi'den düğün nahıllarının tersane yiğitleri tarafından taşınması gösteren minyatür. Topkapı Sarayı

Resim 794 Levni'nin figürlerinden, Silahdar ve Çahadar Ağalar

1.5.10.8. Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi “

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Suut Kemal Yetkin

Sayı: 12 - 100

Yıl: 1978 - 2006

Sayfa: 17 – 20 / 34 – 39

Fotoğraf: 3/3

Özet:

Türk – İslam sanatında minyatür adı verilen, gerçekte ise birer resim olan bu sanat eserleri günümüzde Avrupa sanat tarihçilerinin dikkatini nihayet çekmiş bulunmaktadır. Türk sanatını savunan tek batılı sanat tarihçisi Prof. Albert Gabriel olmuştur. Bu boşluğun nedeni o zamanki tek üniversite olan İstanbul Üniversitesinde Türk Sanatı ile uğraşan bir kürsünün olmayışdır. Daha sonra bu boşluğu hisseden Üniversiteler birer birer Türk – İslam Sanatları Enstitüsü ve sanat tarihi bölümlerini kurmuşlardır.

Batılı ülkeler Türk minyatürüne İran minyatürünün kopyası gözüyle bakıyorlardı. İlahiyat fakültesinde kurulan Türk – İslam Sanatları Enstitüsünün yönetim kurulu başkanı olan Suut Kemal Yetkin 1959 yılı haziranında Ankara Üniversitesi rektörü seçilince Ankara’da Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi toplayarak Türk sanatının varlığını gözler önüne sermeye başlamıştır. İlk I.Türk Sanatları Kongresi 19 Ekim 1959 yılında Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde törenle açılmıştır. Bu kongre çok başarılı geçtiği için her defasında bir ülkede olmak üzere dört yılda bir toplanılacaktı. Ankara kongresine gelen Prof. Münorsky 1958 yılında Dublin’de basılan The Chester Beatty Library, A.Catalogue of the Turkish Manuscripts adındaki kitabından bir nüshayı enstitüye hediye etmiştir. Bu kitabın içinde yer alan Siyer-i Nebi yazması dikkat çekicidir. 6 cild olarak yazılan bu Siyer-i Nebi’nin bir çok yazmada olduğu gibi nakkaşın adı birinci yada sonuncu ciltte yazılı değildi. Bu Siyer-i Nebi’nin nakkaşı bilinmektedir. Gerek İstanbul’daki 3 ciltte (1,2,6) gerek Dublin Chester Beatty Koleksiyonundaki 4. ciltte, gerek Newyork’taki 3. cildinde bu şahaserin nakkaşı hakkında en küçük bir kayıt bulunmamaktadır.

Siyer-i Nebi, daha çok Darir (Kör) diye anılan Erzurumlu Şair Mustafa b. Yusuf. B

Ömer tarafından 1338 (H.790) tarihinde, sade bir Türkçe ile yazımlı, sonra 1594 – 95 (H.1003) de 6 cilt olarak Sultan III.Murad için kopya edilmiştir. Bugün her biri yabancı ülkede bulunan 3. 4. ve 5. ciltlerin Topkapı Sarayı Müzesi'nden I.Dünya Savaşından sonraki işgal yıllarında kaçırılmış olduğu sanılmaktadır. Araştırmalara göre Siyer-i Nebi'nin minyatürlerinin Topkapı Sarayı arşivine göre nakkaşbaşı Lütfü Abdullah ve yardımcıları tarafından yapılmış olacağı düşünülmektedir. Siyer-i Nebi'nin I.cildinde 139, 2. cildinde 85, 6. cildinde 125 minyatür bulunmaktadır. Newyork cildindeki 128, Dublin cildindeki 136 minyatürü Topkapı Sarayındaki ciltlerin minyatürlerine eklersek 613'ü bulur. Bilinmeyen cildindeki minyatür sayısı tahminen 201 tanedir. Yazıda verilen üç beş örnek bile, Siyer-i Nebi'lerdeki minyatürlerin güçlü ve duygulu bir ressam olduğu anlaşılan Lütfü Abdullah gibi bir baş nakkaş yönetiminde yapılabileceğini gösterir. Bundan sonraki araştırmalarda Lütfü Abdullah üzerinde önemle durulması ve sanatçının kimliği ve üslubunun açıkça belirlenmesi, temennimizdir.

Resim 795 Siyer-i Nebi, Mola Chester Beatti kitaplığındaki yazmadan

1.5.10.9. Mana ve Marifet Sahibi’’ Bir Üstad; Matrakçı Nasuh

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: G. Hüseyin Yurdaydın

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 135- 139

Fotoğraf: 3

Özet:

Matrakçı Nasuh Kanuni Sultan Süleyman devrinin (1520 – 1566) ünlü silahşoru, hattatı, nakkaşı, matematikçisi ve tarih bilginidir. Aynı zamanda matrak oyununun mucidi olarak tanınmaktaydır. Silahşorluğa ait eseri Tuhfet el-Guzattır. Fetihname-i Karabuğdan, Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn-i Sultan Süleyman Han adlı eserleri ünlüdür. Matematiğe ait üç eserinde yazarıdır. Matrakçı Nasuh’un doğum tarihini tespit edilememiştir. Matematiğe ait ilk eserinde bulunan bir kayıt onun Bosnalı olduğunu ortaya koymaktadır. İlk eseri matematiğe ait olan Cemal el-Küt-tab ve Kemal el-Hüssab adlı eserdir. Aynı yıl Selim için El-Ken’aniyye fi el-Hisab adlı bir eser daha yazmıştır.

Ünlü teberi tarihini Arapça aslından Türkçe’ye çevirmiştir. Bu eserin adı Mecma’el – Tevarih adını taşımaktadır. Diğer yandan silahşorluğa ait eseri Tuhfet el-Guzat’ı yazmıştır. Minyatürlü olan Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn-i Sultan Süleyman Han (Mecmua-ı Menazil) isimli eseri önemlidir. Kanuni’nin ilk İran seferi sırasında, İstanbul’dan Tebriz yolu ile Bağdat’a varıncaya kadar oradan da İstanbul’a dönünceye kadar geçilmiş olan bütün konak yerlerini, menzilleri, isim ve resimleri ele veren eser bu özelliği bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu eserinden sonra Kanuni devri tarihi üzerinde duran büyük eseri Süleyman-name’yi yazmıştır. Matrakçı’nın Beyan-ı Menazil’den başka yazılıp resimlendirilmiş iki eseri daha vardır. Bunlardan birisi Tarih-i Sultan Beyazid adını taşımaktadır. Kanuni devrinin olayları üzerinde duran Tarih-i Feth-iŞikloş ve Estergon ve İstuni-Belgrad ise diğer minyatürlü eserdir. Rüstem Paşa’ya atfedilmiş olan Osmanlı tarihinde Matrakçı Nasuh tarafından yazıldığı bilinmektedir. Matrakçı Nasuh’un hayatının son yılları hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır.

Resim 796 Matrakçı'nın Beyan-ı Menazil-i Sefer-i İrakeyn'inden, İstanbul şehri

Resim 797 Erzurum, İstanbul Üniversitesi

1.5.10.10. Minyatür ve Çağdaş Resim Sanatı

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Haşimoğlu Güler (Sonakin)

Sayı: 24

Yıl: 9 / 1982

Sayfa: 21 – 24

Fotoğraf: 6

Özet:

Sanatçının yaptığı resimlerde Türk – İslam minyatürlerinin etkisi belirgin olarak fark edilmeye başlayınca sanatçı arkadaşları tarafından eleştirilmiş ve minyatür ölü bir sanat ve devrinin kapandığını söylemiştir. Oysa sanatçı minyatürden çağdaş resme doğru bir çıkış yapmak istemiştir.

İslam resim sanatçısı da, maddeden arınabilmek için stilizasyona ve soyutlama yöntemine gitmiş, hacmi ve perspektifi olmayan yüzeysel bir biçim dili yaratmıştır. Yazar makalesinde Paul Klee'nin 1922 yılında Bauhaus derslerinde alınan sözlerini İslam sanatıyla özdeşleştirmiştir. İslam minyatür sanatçısının üstün sezgisini, yaratıcı gücünü, şöyle açıklamış, “sanat görüneni yansıtmaz, görünür kılar. İslam minyatür sanatçısı, yüzeysel resme geniş bir görüş açısı sağlamıştır. Bu nedenle objeleri aynı resmin içinde değişik yönlerden görebilmiştir. Minyatürlerde ışık ve gölgeye ihtiyaç duyulmamış. Belirtilmek istediği nesnelere boyutlarını büyütmüş küçültmüştür. Resmi çerçevenin dışına çıkararak sonsuzluğa yönelmiştir.

Yazının bu bölümünde soyut çalışan sanatçılara örnek olarak Piet Mondrian, Kazimir Maleviç, Wassily Kandinsky, Paul Klee'yi vermiştir. Sanat anlayışlarından bahsetmiştir. Bu sanatçıların hacmi ve perspektifi kullanmadıklarını üç boyutlu maddeselliği reddettiklerini yazmıştır. Sonuç olarak, Türk – İslam ve İslam minyatür sanatçısı, çağımızın soyut sanatçısına ışık tutabilen özgün bir soyutlama örneği ortaya koymuştur.

Resim 798 Bir İstanbul görüntüsü

Resim 799 Balık ve deniz

1.5.10.11. Resimdeki Söz Sözdaki Resim

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Zehra Toksa

Sayı: 49

Yıl: Güz 1992

Sayfa: 49 – 58

Fotoğraf: 18

Özet:

Bu yazının an konusu yazma eserlerde ki metin- minyatür ilişkisi üzerine yapılan bazı gözlemlerin aktarılmasıdır. Metin ve minyatür, içinde yer aldıkları yazmanın birbirlerini tamamlayan unsurlarıdır, birbirinden bağımsız ve ayrı değildirler. Biçim ve ifade açısından paralellik taşırlar. Yazıda seçilen üç kitap ile konu incelenmiştir. Bu kitaplar Kelile ve Dimme, Yusuf ve Züleyha ve Falname yazmalarıdır.

Minyatürlerin konuya bağlantısını gösteren en önemli gösterge, minyatürün altında, üstünde yada sayfa kenarında yer alan “resim altı yazıları” olarak adlandıracağımız yazılardır. Yazının bu bölümünde Kelile ve Dimne’den alınmış örnek bir pasaj vardır. Eski metinlerde noktalama işaretleri yoktur. Bu nedenle anlamı iyi takip etmek gerekir. Örnek parçaya yer verilmiştir. Osmanlı minyatür sanatı Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u almasından sonra nakkaşhanelerin kurulmasıyla ortaya çıkar. Bu dönemden önce ki devrelere ait olan yazmalarda ki minyatür boşlukları ve resim altı yazıları, eserin sadece metin olarak değil, minyatürleriyle birlikte aktarılmak istendiğini ancak imkansızlıklar nedeniyle gerçekleşmediğini göstermektedir.

Minyatürler içinde buldukları konuya ara çizgilerinde uymak zorundadırlar. Kelile ve Dinme çevirisinden örnek parçaya yer verilmiştir. Ardından Hümayun-name den örnekler gelmektedir. Son örnek ise Falname minyatürlerinden alınan “Dabbetü’l-arz”ı tasvir eden minyatürlerdir.

Musavvirlerin konuyu tam olarak bilmedikleri zaman, konuya uygun tasvirler yapmamaları yazarların dikkatinden kaçmamıştır. Minyatürler konuyla bağlantılı olmakla birlikte ayrıntıları da içerdikleri için metni tamamlarlar. Minyatürlerden konunun geçtiği dönemi, günlük hayattan sahneleri, kılık kıyafet, mimari özellikleri,

hatta örf ve adetleri öğrenebiliriz. Bu nedenle metnin yanı sıra minyatürlerinin de değerlendirilmesini yapmak yerinde olacaktır. Yazmalar, metin – minyatür bağlamının yanı sıra, diğer özellikleriyle de; hatları, tezhipleri, kağıt cinsleri, cilt kapakları, mühürleriyle birlikte ele alınarak değerlendirilmelidir.

Resim 800 Yusuf'un kuyudan kurtarılması, Yusuf u Züleyha, Hazine 1084

Resim 801 Yusuf'a hayran olan Mısır kadınlarının turuç yerine parmaklarını kesmeleri. Hazine 1084 Yusuf u Zeliha

Resim 802 Dabbetü'l arz, İstanbul Üniv. Kütüphanesi

Resim 803 Bazırgan, Avradı ve Uğrı hikayesi, Revan 843, Humayun-name

Resim 804 Hz. Yunus'un balığın karnından çıkarması

1.5.10.12. Resimli Bir Hac Vekaletnamesi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Zeren Tanındı

Sayı: 28

Yıl: 9

Sayfa: 2 – 5

Fotoğraf: 15

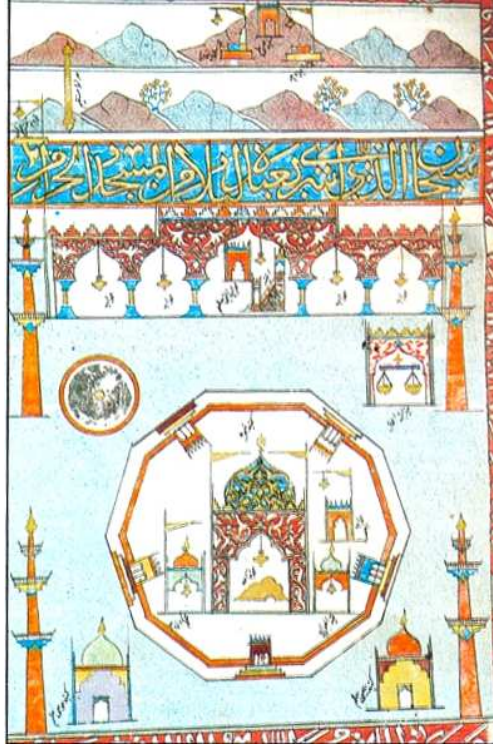
Özet:

Osmanlı İmparatorluğunun sınırları içinde ve dışında kalan yörelerin, kentlerin ayrıntılı haritaları, krokileri, buralardaki binaların plan – maket görünümündeki çizimleri İslam dünyasında, özgün biçimde sanatçıların eserlerinde yer almaktadır. Bu eserler deri, kağıt, kumaş üzerine büyük boyda yapılmıştır. Piri Reis'in Kitab el – Bahriye isimli eserinde bu çalışmaların ilk örneklerindedir. Bu çalışmaların en önemlileri nakkaş Osman'ın Zigetvar, Yemen Kale – kentleri, İskenderiye halici, Malta Adası, İstanbul, Topkapı Sarayı, Selimiye ve Ayasofya Camileri bir başka klasik dönem nakkaşı Hasan Paşa'nın Manisa kentidir.

İslam sanatında Türklere özgü bir tür tasvirde Hac töre ve yöntemleriyle ilgili eserlerde bulunmaktadır. İnsan figürsüz yapılan bu tasvirlerde Hac töresi gereğince ziyaret edilecek kent ve yörelerin tasvirleri yapılmıştır. Bir hac rehberi gibi hazırlanmış bu eserler arasında Hac vekaletnameleri bulunmaktadır. Vekaletnameler başka birisi adına hac görevini yerine getirmek için hacca giden kişilerce rulo şeklinde düzenlenmiştir. Metin kısmı olmayan salt Mekke ve Medine yöresindeki kutsal mekanların tasviridir.

Hac Vekaletnamesinin düzenlenişi, tasvirlerde görülenler gelenekleşmiş biçimde sunulmaktadır. Kutsal makamların ve yörelerin özellikleri titiz bir gözlemcilikle, ayrıntılarıyla kağıt üzerinde isimleri verilerek bir bir saptanmış, plan ve topografyası verilmiştir. Resimli bu belge 1544 yılında Mekkede hazırlanmış ve sonra Saray'a getirilmiş olabileceği gibi, Mekke'de basit çiziminin yapılıp ve şahitlerin imzası alındıktan sonra, çizim ve boyasının Saray nakkaşlarınca yapılmış olması mümkündür.

Resim 805 Kudüs civarında ziyaret yerleri

Resim 806 Mescit-i Aksa ve Kubbet üs-Sahra

Resim 807 Hz. Muhammed (Sav.) papuçu

1.5.10.13. Siyah Kalem Minyatürlerinde Giysi ve Eşya

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Aytaç Avcı

Sayı: 93

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 16 – 19

Fotoğraf: 3

Özet:

Siyah Kalem'in 1512-1520 arasında hüküm süren Yavuz Sultan Selim'in İran seferinden elde ettiği savaş ganimetleri arasında olduğu saptanmıştır. Selim'in Çaldıran Seferi'nden (1514) sonra birçok nakkaşın Tebriz'den getirildiği bilinmektedir. Fatih'in albümündeki Mehmet Siyah Kalem minyatürlerinin Çin'de yapılmış olmaları mümkün değildir. Siyah Kalem minyatürlerinin, tür benzerliğine rağmen üslup, renklendirme ve teknik bakımından, ikonografi özellikleri bakımından tek bir sanatçının elinden çıkmamış olabileceği sonucuna varılmaktadır. Mehmet Siyah Kalem minyatürlerindeki giyim tarzı Orta Asya Türk sanatından kaynaklanmaktadır. Ortaçağda sanatkar göçleri, değişik bölgelerin kültür ve gelenekleriyle tanışmalarına ve yayılmasına neden olmuş, bunun sonucunda bölge özellikleri giderek azalmıştır. Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığında bulunan Fatih Albümü diye tanınan Mehmet Siyah Kalem imzalı ve imzasız 15. yy' a tarihlenen bu minyatürlerde Uygur resmi arasındaki benzerlik açıkça kendini göstermektedir. Bu minyatürler figür ressamlarının bir ürünü olarak gözükmektedir. Giysi ve takılar toplumsal statü göstergesi olarak hem insanlara hem de demonlarda en gösterişli biçim yer almaktadır.

Resim 808 TSMK, Hazine 2153

Resim 809 TSMK, Hazine 2153

1.5.10.14. Siyah Kalem'in Cinlerini Dönemin En Yaygın Cin Bilim Kitaplarında Aramak

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Sait Aykut

Sayı: 93

Yıl: Güz 2004

Sayfa: 14 – 21

Fotoğraf: 3

Özet:

Siyah Kalem'in cinleriyle İslam Cin Bilim Kitaplarının Tasvir ettiği Cinlerin karşılaştırılması; Bu makalede yazar Sait Aykut'un amacı Siyah Kalem'in cinlerini a) Ye'cuc Me'cuc anlatılarında b) Binbirgece masallarında c) Dönemin en ünlü cin bilim kitaplarında aramaktadır. İlk araştırmasını o dönemin en çok okunan cin bilim kitaplarını temel alarak yapmıştır. Makalede sözü geçen Memlük dönemindeki Kahire, İslam dünyasının dört bir yanından gelen derviş, asker, öğrenci ve tacirlerle doluydu. Bu dönem Arapça'dan Türkçe'ye temel eserlerin çevrilmeye başlandığı dönemdi. Memlük Devletinin Altın Orda devletiyle kurduğu stratejik ittifak nedeniyle Maverünnehir kökenli birçok sufi, soylu, asker ve bilgin Kırım – Anadolu – Suriye üzerinden Kahire'ye gelmişler ve Türkçe konuşan Türkçe- Arapça yazan ciddi bir okumuş kitesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Durum o kadar ciddi bir hale gelmişti ki ünlü dil ve tefsir uzmanı Ebu Hayan Türk dili için gramer yazmıştır.

Yalnız burada önemle üzerinde durulan nokta dönemin birinci dili Arapça'dır. Arap kültürüyle ilgisi olmayanlar bile kitaplarını Arapça yazmışlardır. Sırf bu yüzden, Siyah Kalem'in resimlerini inceleyen yazar İslam coğrafyasında ki en yaygın cin kitaplarını incelemiştir. Kitaplarda ki cinlerin çeşitliliğinden bahsedilmiştir. Kitaplarda farklı cin tanımlamaları vardır. Bölgesel olarak cin bilim kitaplarının farklılığından bahsedilmiştir. Doğu ve batı bu dönemde cinlerle ilgili kitaplara yönelmişlerdir. Doğuda yazılan en kapsamlı eser Lisanü'l-Arab gibi büyük sözlükler cin maddesine geniş yer ayırmışlardır.

Söz konusu edilen bu eserler arasında, Cezayirli Buni'nin (Ö.622 h/1225.m) Şemsü'l – Maarifü'l – Kübra'sı, Kahire'li Suyuti'ni (Ö.911 h / 1505 m) Kitabu'r-Rahme'si,

Trablus yargıcı Allame Bedreddin Şibli'nin (ö.762 h / 1361) Âkâmu'l-Mûrcan fi Ahk'ami'l-Cânn adlı dört yüz sayfalık eserini sayabiliriz. Makalenin ilerleyen bölümlerinde geniş ve sistematik olması nedeniyle Allame Bedreddin'in kitaplarından yararlanılmıştır. Siyah Kalem'in resimlerinin de aynı dönemlerde ortaya çıkması tesadüfü değildi. Makalenin bu bölümünde İslam geleneğinin hüküm sürdüğü bölgelerdeki cinlerle Avrupa ülkelerinde ki demonların karşılaştırılması yapılmıştır. Ahmed Gazali'nin Sevanihu'l Uşşag'ta anlattığı şeytanla ilgili yazılarına yer verilmiştir. Siyah Kalem'in farkı çevresini ve olayları kendine özgü yöntemlerle resmine yansıtmasıdır. Bu dönemlerde resim yapılan bir şeydi, üsluplaştırılarak yapılıyordu. Ancak edebiyat ve yazı kadar gelişmemiştir. Önemli ve açıklaması en zor olan konu, Siyah Kalem'in üslubundaki derinlik, hareket, güç gösterisi ve detayları yorumlamadaki dahiliğidir. Makalenin bu bölümünde Cin kelimesinin anlamına çeşitli açıklamalarına yer verilmiştir. Peygamber'in bu konu hakkında ki hadislerinden açıklamalar yapılmıştır. Bu tür kitaplarda yer alan temel meseleler başlıklarla özetlenmiştir. Bu başlıklar, Cinlerin türleri, Cinlerin kaldığı yerler, Cinlerin yeme içme ve cinsel hayatı, cinlerin girdiği suretler hakkındadır. Ayrıca makalenin bu kısmında Hz. Ali'nin arkadaşlarından Ammar b. Yasir'in Siyah cinle kavgası anlatılmıştır. İkinci örnek bedeni insan gibi olan; ancak eli ve derisi köpek derisi gibi iyi huylu cin anlatılmaktadır.

Siyah Kalem döneminin İslam coğrafyasında yaygın olan edebiyat, cin ve büyü kitaplarından etkilenmiş, bunu da resimlerine yansıtmıştır. Onu diğerlerinden ayıran nokta, cinleri resmetmekten korkmaması ve bunu, eşi benzeri görülmemiş bir üslupta yapabilmesidir.

Resim 810 Tsm, Hazine 2153

Resim 811 TSMK, Hazine 2153

Resim 812 TSM, Hazine 2153

1.5.10.15. Tarih Konulu Minyatürlerin Usta Nakkaşı Osman

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Nurhan Atasoy

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 213 – 221

Fotoğraf: 8

Özet:

Nakkaş Osman, saray sanatçısı saray nakkaşı idi. Uzun yıllar ehl-i hiref teşkilatında nakkaşbaşı olarak hizmet vermiştir. Ehl-i hiref'ler yani saray sanatçıları arasında nakkaşlar özel bir yere sahipti. İran'da ortaya çıkan ve yayılan "Krallar Kitabı" diye çevrilebilecek "Şehname"ler Osmanlı sanatçıları da etkilemişlerdir. İlk örneklerine Kanuni Sultan Süleyman devrinde rastlarız. Şehnamecilik kurumunun oluşturulması, Osmanlılara, tarihi olayların tespiti ve alışkanlığını getirdi. Minyatürler de geçerli bir tarz haline gelerek tarihi bir minyatür üslubunun oluşmasını da yol açtı. Zigetvar seferini anlatan Nüzhet el esrar el ahbar der Sefer-i Sigetvar (TSMH. 1339)'ın 20 minyatürü Nakkaş Osman üslubundadır. Nakkaş Osman Seyyid Lokman ile bir ekip oluşturmuş onunla 20 yılı aşkın bir süre çalışmıştır.

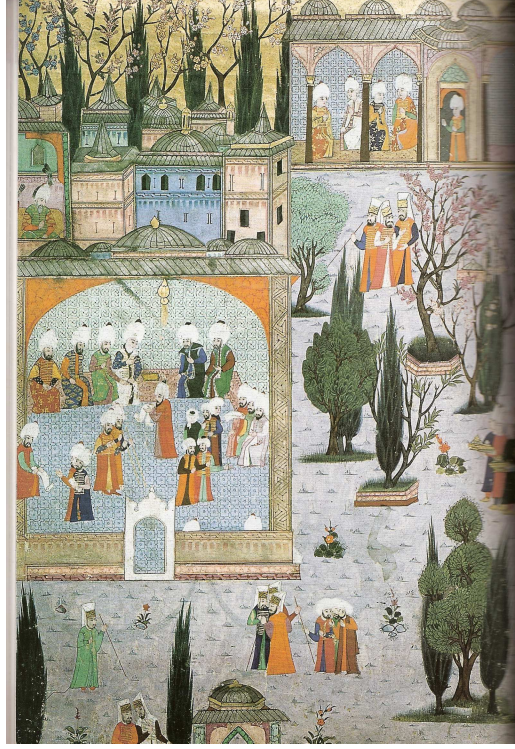
Saray atölyelerinde yaratılan ve aralarında Züdbetü't Tevarih, Şehname-i Selim Han, Nusretname, Hünername, Şehinname, Siyer-i Nebi, Kıyafetnameler, Secaatname, Tarih-i Feth-i Yemen ve Süleyman Tarihi gibi Osmanlı minyatür sanatının en önemli eserlerinin sayısı ellinin üstündedir.

Şehname-i Selim Han'ın önsözü ve iki belge saray nakkaşhanesinde yazma eserlerin hazırlanışları hakkında çok güzel bilgi verir. Bu eserlerde ki ünlü bilgin Şemseddin Ahmed Karabağı, Seyyid Lokman, Nakkaş Osman ve katiplerin meclislerini gösteren minyatür (TSMA.3595, 9a), sanatçıların çalışmaları hakkında bilgi vermenin yanında bu sanatçıların portrelerini de sunmaktadır.

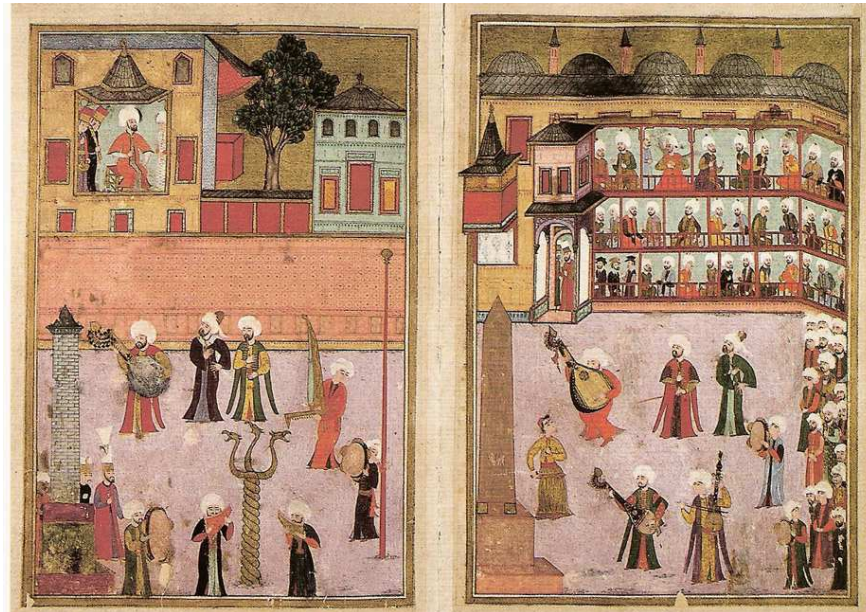
Makalenin bundan sonraki bölümlerinde Nakkaş Osman'ın resimlendirdiği minyatürler ve tarihleri anlatılmaktadır. Yaşadığı dönemde Türk minyatür sanatına kendi üslubunun damgasını vuran, tarih konulu minyatürlerin büyük ustası, Türk minyatür tarihinin en

önemli sanatçılardan Nakkaş Osman, Osmanlı minyatür sanatının klasik üslubunun oluşumuna katkılarda bulunmuş, döneminin en büyük ustalarından biridir.

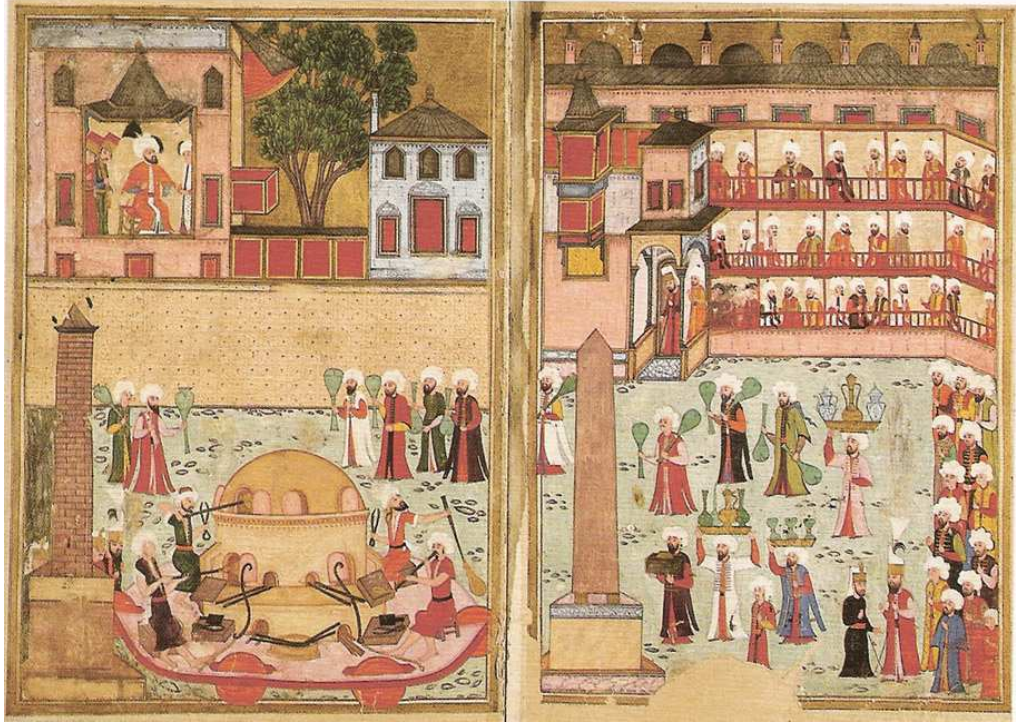
Resim 813 Hünername, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Resim 814 Surname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

Resim 815 Surname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

1.5.10.16. Üstat Osman, Ben

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Orhan Pamuk

Sayı: 73

Yıl: 1999

Sayfa: 209 - 211

Fotoğraf: 9

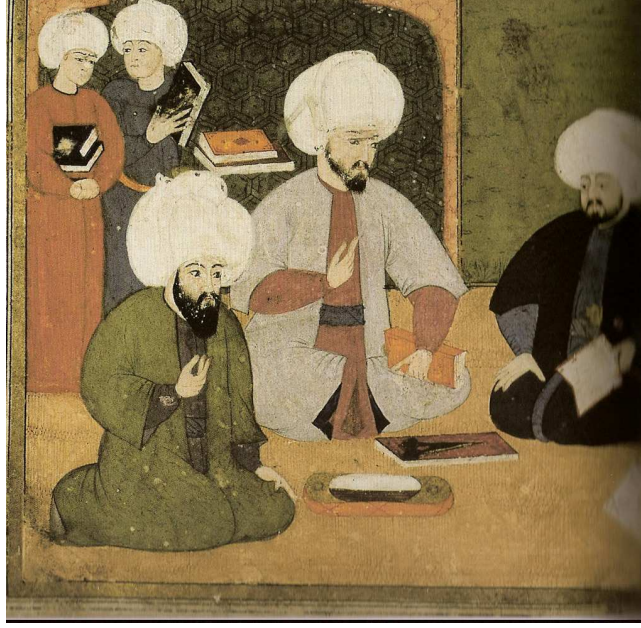
Özet:

Yazar yazının girişinde hayatlarını sanata adayan yaşlı ve aksi ihtiyarları anlatıyor. Şu anda kendisinin de yaşlı ve aksi bir ihtiyar olduğunu söylüyor. 16 yaşlarında bir çırakken birlikte oturup resim yaptığımız ustalar ustası Nurullah Selim Çelebi'nin de seksen yaş halinin böyle olduğunu, en büyük ve en son usta olan Sarı Ali'nin de böyle olduğu yazıyor. O zamanlar nakkaş haneleri yöneten efsane ustaların arkaların yöneltile eleştiri oklarının şimdilik benim sırtıma saplandığını bildiğim içim bunların aslı esasın olmadığını bilmenizi istiyorum.

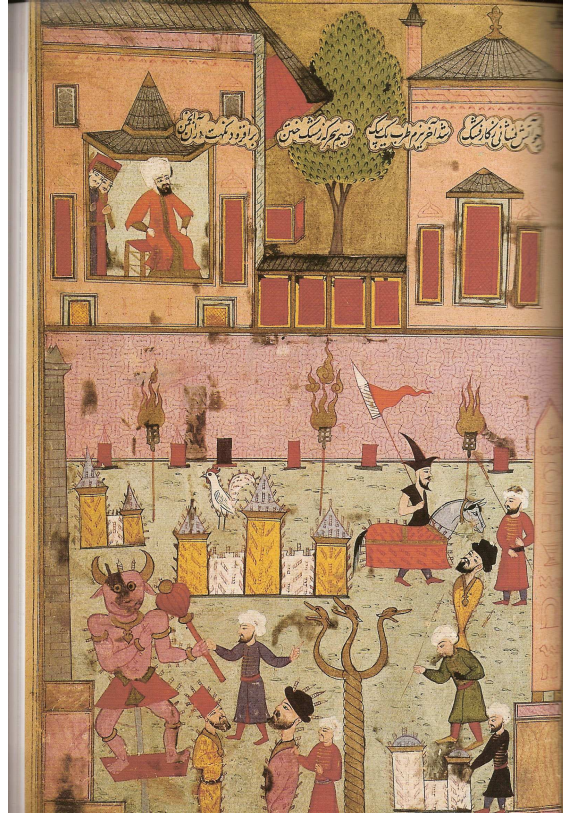
Neden beğenmediğini üç madde halinde açıklamıştır. Üstat Osman'ı en çok üzen olay eniştesinin cenazesinde hatırlıyor. Frenk üstatlarını taklide zorlanmasıdır. Ölümünden sonra bilinmesini isteği 3 şeyde maddeler halinde yazılmıştır. Padişahın nakkaşhanesinin de eskisi gibi harika şeyler yapılmadığını, tüm ömrünü bu işe vermesine rağmen Herat'lı eski üstatların güzelliklerine, erişemediğini üzülenek hissediyor.

Kendi çalışması olan Surnamedeki çalışmalarını tek tek anımsıyor. Karşılaştırmalar yapıyor. Frenk resminde çepçevre dışına çıkıldığını, Heratlı üstatların resmindeyse, Allah götürdüğü yere gidebileceğimizi, Çin resmindeyse hiç çıkamayız çünkü Çin resmi hiç bitmeden uzar gider. Bu yazı Orhan Pamuk'un Benim adım Kırmızı, 2.baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 1998, Bölüm 38, s.269 – 271 kitabında da yer almaktadır.

Resim 816 Osmanlı minyatürü

Resim 817 Şehinşehname, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

1.5.10.17. XX. Yüzyılda Türk Minyatür Sanatı

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Neşe Aybey

Sayı: 16

Yıl: Mayıs 1976

Sayfa: 37 – 40

Fotoğraf: 3

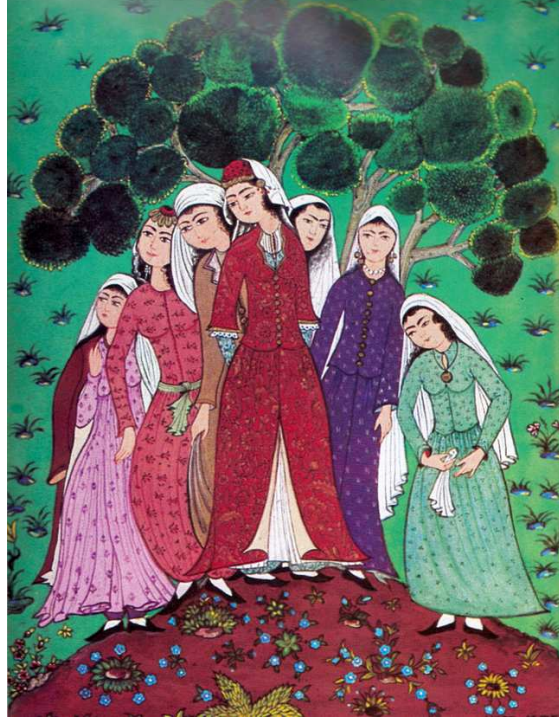
Özet:

XIX. yy. ortalarında Türk resminin Batı'ya dönüşü işe birçok sanat dalı gibi Türk Minyatür Sanatı da özelliğini kaybetmiştir. 1950 yılından itibaren, Minyatür Sanatında hareketlenme olduğu gözlenir. Minyatür yapımcıların eski ustaları kopya etmekle kalmayıp yeni özgün çalışmalar yapmaya başlamış olmaları bu sanata hareket getirmiştir. Bu yazıda XX. Yüzyılda minyatür sanatının nerede olduğu yazmaktadır. Bugünün minyatür sanatçısı da, XVI. yy. minyatür sanatçısı gibi gözleme dayalı çalışmaktadır. Hepsinin kendine özgü üslup anlayışı vardır. Matrakçı Nasuh, Siyah Kalem ve Levni gibi baktığımızda kimin çalışması olduğunu anlıyoruz.

Ancak bu minyatürlerin hepsinde minyatürü minyatür yapan temel öğeler vardır. Bu temel öğeler optik görüntü, üç boyut, perspektif, gölge ve ışığa bağlı olmamak ve saf renklerle yetinmektir. Minyatürün bütün özelliklerinden yararlanıp, esas olmayan öğelere birkaç şey eklemek ve çıkartmak modern minyatür yapmak değildir. Minyatürün mutlaka küçük boyda resim olmadığı belirtmek gerekir. Eskiden kitaba bağlı kalmak zorunluluğundan küçük yapılmıştır.

Fakat Neşe Aybey çalışmalarını büyük ölçülerde yapmaktadır. Eski minyatür sanatçıları kolektif çalışıyordu. Bugün ise sanatçı konuyu kendisi seçmekle be bitirmektedir. Geleneksel konulara bağlı kalmayıp konuları yaşadıkları olaylardan seçmektedirler.

Resim 818 Hem ağlarım hem giderim; Bir köy düğününde gelinin arkadaşlarına vedası

Resim 819 Semaver

1.5.11. Taş Sanatı Konulu Makaleler

1.5.11.1. Eski Türk Mezar taşı Süslerine Dair

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Azade Akar

Sayı: 2

Yıl: Eylül 1974

Sayfa: 8 – 15

Fotoğraf: 14

Özet:

Yapı Kredi Bankası'nın Galatasaray Sanat Galerisinde açılan 112. sergisi Türk sanat ve kültür tarihinin en önemli konularından birini ele alarak değerlendirme yoluna gitmiştir. Sergiyi hazırlayanlar Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in başkanlığındaki topluluktur. Türkler benzeri olmayan bir mezarlıklar medeniyeti kurmuşlardır. Mezar taşlarının bütün cepheleri ile bu küçük abideler, birer heykel niteliği kazanmış durumundadırlar. Fakat şehirlerin şehirlerin büyümesi, nüfusun artışı ve birçok sebeplerden dolayı Anadolu'da da mezarlık ve mezar taşlarının da görülen tahribat, üzüntü verecek niteliktedir. Bu taşlar tarih vesikası olmalarının yanı sıra, biçimleri, süslemeleri ile korunmaları gerekirken iyi muamele görmedikleri açıktır.

Motif ve resimler, tarihi gelişime uygun olarak sıralamak gerekmektedir. Bu ayrımda beş bölüm üzerine düşünülmüştür. Bu sıra araştırmalara kolaylık sağlamaktadır. Birinci bölümde motifler dekoratif anlamda taşların biçimine göre düzenlenmektedir. Süslemeler genellikle alınlık, taş, alınlık altında toplanmaktadır. Baş tacının dış yüzünde kitabe, içinde pano süslemeleri yer almaktadır. İkinci bölümde incelemeler değişik yörelerdeki süslemelere ait incelemelerdir. Her bölgede birbirinden farklı desen ve motifler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde stilize edilmiş desenleri bir araya toplamaktadır. Çiçekler ve yapraklar, natürmortlar, meyveler, aslan, koç, kuş gibi stilize edilmiş hayvan ve çiçek motifleri Türk mezar taşlarını süslemektedir. Dördüncü bölüm, Türk'ün gündelik hayatı içinde yer alan kendi kullandığı eşyalardan stilize edilmiş örneklerdir. Beşinci bölümde, sembolik işaretler yer almaktadır. Eski Türk mezar taşları, ulusumuzun övünebileceği bir sanat ve kültür koludur.

Resim 820 Makale ile ilgili resimler

1.5.11.2. Selçuk Taş İşçiliği

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Meryem de Carcaradec

Sayı: 5

Yıl: Eylül 1975

Sayfa: 2 – 11

Fotoğraf: 17

Özet:

Anadolu’yu Türkleştirme çabasının ilk devirlerinde fazla eser vermeyen Selçuklular XIII.yy’ da büyük bayındırlık çabasına girmişlerdir. Bu çalışmaların sonunda Sultan I. İzzet Keykavus (1210-1219) ve Gıyaseddin Keykavus’un (1248-1257) zamanında çok sayıda ve anıtsal değerlerde yapıtlar ortaya çıkmış XIII. yy’ın sonuna dek sürmüştür. Selçuklular Kayseri, Sivas ve Konya’da geri bir şehir hayatı düzenlemişler, kültüre, dine, toplum hizmetine yönelik büyük birlikler yaratmışlardır.

Türkler süslemelerde bitkisel motifler kullanmışlardır. Bazı hayvan şekilleri de sadeleştirilerek süslemelerde yer almıştır. Selçuklular tarafından düşünülerek uygulanan “Rumi” ismi verilen motiflerde taş üzerine oymalarda yer almaktadır. Selçuklu süslemelerinde insan resimlerine de yer verilmiştir. Bu motifler arasında kullanılan çift başlı kartal, imparatorluğun simgesiydi. Günümüzde İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi’nde, Selçuklu İmparatorluğunun çeşitli yörelerinde bulunan eserlerden, yapıtlardan getirilmiş askerleri, hayvanları ve hayali yaratıkları canlandıran heykeller sergilenmektedir. Konya’daki Taş Eserler Müzesinde, kalemle işlenmiş çok güzel iki melek betimi vardır.Yontulmuş taşlardan yapılmış duvarlar, ileriye doğru açılan anıtsal kapılar, Selçuk Mimarisinin karakteristik eserleridir. Minarelerin şekilleri de çok değişiktir. Yivli, burmalı yivli, kıvrımlı ve saçaklı olanları vardır. Geometrik veya seramik yazılardan oluşan bir bilezik, minare gövdesinin etrafını çevrelemektir. Selçuklular özel konutlarına hiç önem vermemişlerdir. Bu nedenle günümüze gelen bir örnek yoktur. Figürlü bezemelerle süslü saraylar çağdaş tarihçilerce çok övülmüştür. Müzelerde, özellikle Karatay Müzesi’nde sergilenen çinilere bakarak o zaman güzelliği ve zenginliği hakkında hayal kurabiliriz. Selçuklular dini mimari de daha iyi korunabilmiş yapıtlar bırakmışlardır.

Resim 821 Çeşitli yapıtların saçaklarında kullanılan arslan heykelleri,

Resim 822 Sivas, Kızılırmak üzerindeki Selçuk köprüsü

Resim 823 Makale ile ilgili resim

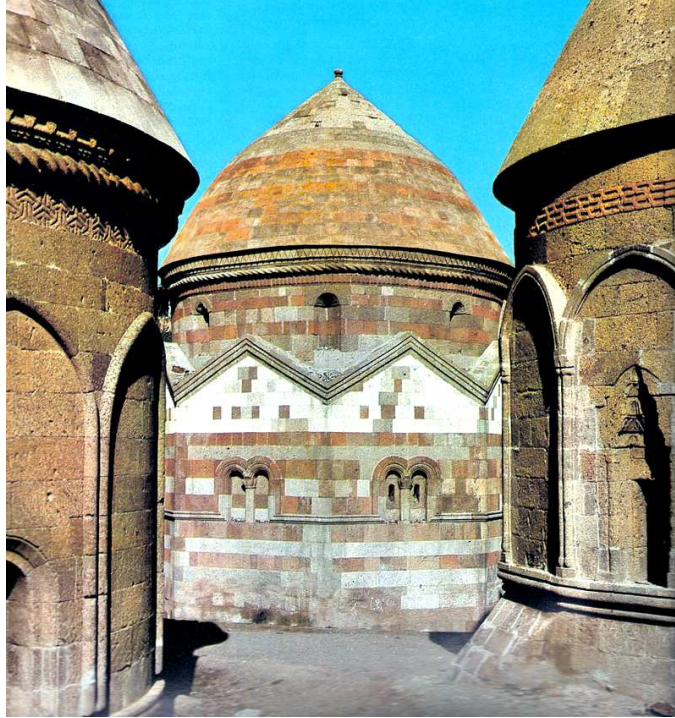
Resim 824 Tokat, Gök Medrese avlusu. İki katlı avluya açılan pencereler ve seramikle bezenmiş duvarı

Resim 825 Divriği, Ulu cami kuzey kapısı

Resim 826 Erzurum Üç Kümbetler

1.5.12. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler

1.5.12.1. Topkapı Sarayı Kütüphanesi'ndeki 413 Sayılı Sümbülname Ve Sanatımızda ki Yeri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Prof. Dr. Yıldız Demiriz

Sayı: 35

Yıl: 1986

Resim: 12 adet

Sayfa: 23-27

Özet:

Topkapı Sarayı Kütphanesi'ndeki 'Sümbülname' adıyla tanınan H. 413 sayılı el yazması eser, tam olarak tanıtılmamıştır. Bu yazıda bu eserin tanıtımı yapılmaktadır. Eser murakkaa albümdür. 48 levhadan oluşmaktadır. Sümbülname'de ki çiçekler, plastik değerlerin kuvvetle belirtildiği suluboya eserlerdir. Eserde yer alan sümbüllerin Hollanda'nın 18. yy.dan kalma çiçekçi kataloglarının adları da yer almaktadır. Bunlardan bazıları ile Sümbülname' de ki örnekler arasında bağlantı kurulmaktadır. Sümbülname, bu sümbüllerin kataloğu niteliğindedir. Sümbülname'ye, batılılaşma dönemi olarak adlandırdığımız bu dönemin sanatına, batı etkilerinin ne gibi yollarla girdiğini gösteren bir ipucu olarak da bakılmaktadır.

Resim 827 3 No'lu levhanın ara yaprağında etiket

Resim 828 6 No'lu levhanın ara yaprağında etiket

Resim 829 10 No'lu levhanın ara yaprağında etiket

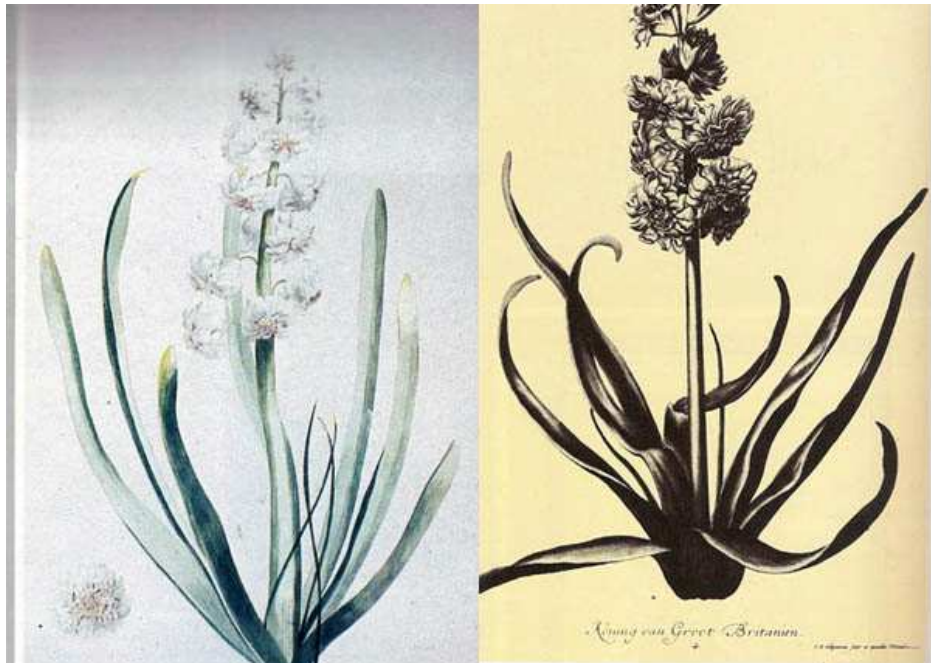
Resim 830 Sümbülname'den rubai, Hattat İsmail

Resim 831 Sümbülname'den üçlü grup

Resim 832 Koning van Grootbritannien adlı sümbül

Resim 833 Koning van Grootbritannien renkli gravür

1.5.13. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.5.13.1. Geçmiş Zaman Bahçelerine Ağıt

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ömer Faruk Şerifoğlu

Sayı: 87

Yıl: Bahar 2003

Sayfa: 249 – 250

Resim: 3

Özet:

Bütün kültürlerde yaşamın bir parçası olarak öne çıkan bahçe kültürü, Osmanlı –İslam kültürü içinde “cennet tasavvuru” şeklinde algılandığı için zirveye ulaşmıştır. 20.yy.a gelindiğinde ise insanoğlu modernleşme ve şehirleşme adına, yaşadığı dünyayı tahrip etmiştir.

Prof. Dr. Nurhan Atasoy’un son kitabı Hasbahçe – Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek’i inceleyen yazar Ömer Faruk Şerifoğlu havayı kirleten öldüren âdemoğulları için bahçe yaşamının, geçmişe ait bir tören olduğunu söylüyor. Osmanlı’da bahçe ve çiçek kültürünün bir bütün olarak çeşitli yönleri konu edilen kitapta anlatılanlar, arşiv belgeleri, seyahatnameler, minyatürler, gravürler ve fotoğraflar eşliğinde anlatılmaktadır.

1.5.13.2. İslam Halklarının Sanatsal Yaratım Yöntemleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Louis Massignon

Sayı: 73

Yıl: 1999

Çeviri: Ali Benktay

Resim: 4 adet

Özet:

Louis Massignon bu yazısında İslam Sanatını Müslümanların çeşitli sanat dallarında incelemiştir. Bu çevreler, Müslüman sanatı diye bir sanat olmadığını savunurlar. Bunun nedeni de Kur'an biçimlerin temsilini reddeder. Massignon'a göre bu görüş yanlıştır. Müslümanların kendilerine özgü bir sanatları vardır ve bu sanat kendi yaşam tarzlarına göre gelişim göstermiştir.

Kuran'ın içinde sanatla uğraşmayı reddeden bir maddeye rastlanmamıştır. Bu yasakla hadislerde karşılaşırız. Yazar hadisleri maddeler halinde açıklayarak yazmıştır. Bu hadislerden ilkinde Peygamberlerin ve evliyaların mezarlarına tapanları lanetler. Bu hadis de söz konusu edilen putperestliktir.

İkinci hadis sanatçıların yapıtlarına mahşer günü can verecekler ve bu kibirli davranışlarından ötürüde mahkûm edileceklerdir. Üçüncü hadis resimli kumaş ve yastık kullanmayı yasaklamaktadır. Bu hadisin çelişkili olduğu yazmakta çünkü peygamberin odasında resimli yastık ve çadırlara rastlandığı kanıtlanmıştır.

Dördüncü ve son tasvir yasağı haçların yok edilmesiydi. Kuran'da değil de hadislerde yer alan bu dört kanıtı dayanan İslam'da sanat olmadığı savunan görüş yazar tarafından kabul edilmemektedir.

Yazar makalenin bu bölümünde Müslüman din âlimlerinden XIII. yy.da yaşayan Nevevi'nin görüşlerine yer vermiştir.

İslam sanatı evren kuramından türemiştir. Bu dünyayı temsil eden kuramı tüm Ortodoks Müslüman filozofları inatla savunurlar. Bu kurama göre dünya da kendiliğinden biçimler ve figürler yoktur. Baki olan yalnız Allah'tır.

Müslüman teolojisinde süreklilik yoktur. Sadece anlar vardır. Bu anların zorunlu bir sıralaması yoktur. Zaman geri döndürülebilir. Bu geri döndürme sadece Allah'ın takdirine bağlıdır. Doğa bilimsel açıdan yok ve kalıcı olmayan ve rastlantı sonucu ortaya çıkan atomlar dizisiyse, sanatta biçim ve figürün sürekliliğini reddeder.

Çok sade ve maddilikten uzak olan İslam sanatı, figürlere bağlanma, tasvirlerle tapmama zorunluluğundan doğmuştur. Sanatçı gördüğünü aynen yapmamalıdır. Yaptıklarının kuklası olmamalıdır. Gördüğü resmi putlaştırmamalıdır, gördüğünden yola çıkarak ortaya başka bir şey koymak zorundadır.

İslam düşüncesinin temeli düşlere inanmamaktadır; düşler dünyanın gelip geçici görüntüleridir. Yazar mimariyi de ele alarak incelemiş mimaride konular geometrik biçimlerdir, fakat bunlar açık geometrik biçimlerdir. İslam bahçelerini inceleyen bu bahçelerin dünya dışı bir düş olduğunu açıklarlar. Doğu bahçeleri ile batı bahçelerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

İslam müziğinin en özgün yanının makamlar olmadığını yazmıştır. Müzikte önemli olan melodinin icra edilmesi ve anların yakalanmasıdır. Edebiyatta da basit düşüncelere yer yoktur. Simgeler vardır. Mecazlar aracılığıyla imgeler yapılandırılır. İnsan hayvanlarla, hayvan çiçek ve taşla kıyaslanır. Makalesinde yazar edebiyat kısmında Leyla ile Mecnun öyküsünü örnek vermiştir.

Makalenin bu son bölümünde yazar bazı İslam teologlarının düşüncelerine yer vermiştir. Sonuç olarak Müslüman sanatının Ortodoks ve yönetici bir düşünceye sahip olduğunu, amacın tasvirleri putlaştırmamak, görüntüleri hayal perdesindeki gibi hareket ettiren tek varlık olan Allah'a doğru gitmek olduğudur.

Resim 834 Simurg desenli tabak, İnan 9-10. yy.

Resim 835 Hayvan motifli Hint halısı

Resim 836 Uşak halısı 15. yy

Resim 837 Harem sazandeleri Levni

Resim 838 Şehzade Mehmet'in sünnet düğününden

1.5.13.3. İstanbul'un Günümüze Kalmamış Bazı Anıt, Heykel ve Binaları

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Metin And

Sayı: 97

Yıl: Kış 2006

Sayfa: 101 – 108

Resim: 6 adet

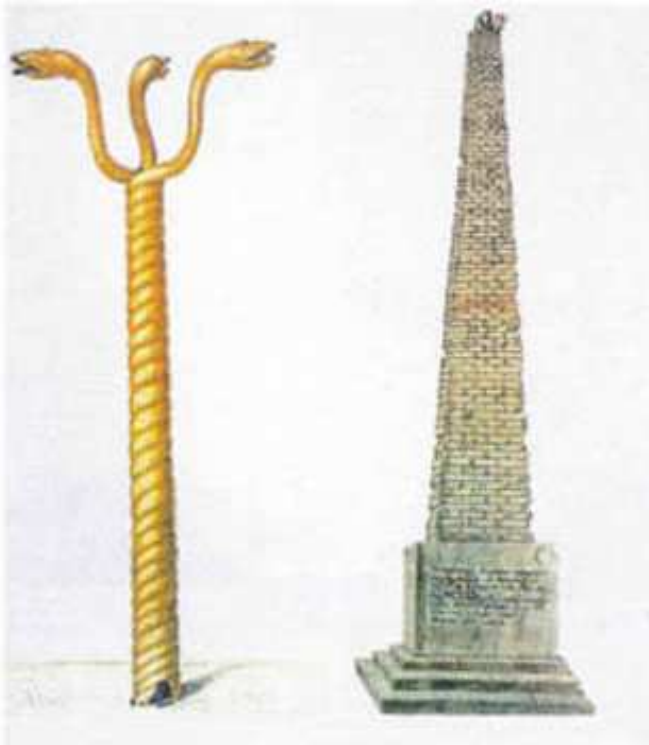
Özet:

Bizans döneminde İstanbul, heykeller, anıtlar, dikilitaşlar bakımından zengindi. Fakat depremler, yangınlar, yağmalarla bunlar yok olmuşlardı. Bu bakımdan İstanbul'a en büyük kötülük 4.Haçlılar seferinde gelmiştir. Bu yazıda “günümüze kalmamış...” deyimi ile ele alınan eserler eksiklerle resimlerde tamamlanmaya çalışılmıştır. Metin And Osmanlı minyatürleri ve Avrupalıların yaptığı resimleri inceleyerek karşılaştırmalar yapmıştır. Ele alınan ilk resim Sultanahmet'i 16.yy.da gösteren resimdir. İlk resim, Cambridge Üniversitesi Trinity College Kitaplığı'nda bulunan Freshfield albümünde yer almaktadır. İki resimde de At Meydanı ve üç dikilitaş görülmektedir. İkinci minyatür ilkinden erken tarihli olup İbrahim Paşa Sarayını ve Kanuni devrinde yer alan 17 sütunun hepsi minyatürde gösterilmiştir. Burada günümüze kalan üç sütun yer almaktadır. Burmalı Sütun, Örne Sütun, Mısır Dikilitaşı.

Hipodrom'da her biri bir sütun üzerinde duran dört at heykeli vardı. Tunçtan dökülme ve altın kaplama bu atlar 5.yy.da II. Theodosius tarafından İstanbul'a getirilmişti. 1815'te yeniden Venedik'e götürülen atlar aynı boyutlarda kaplanarak eski yerine, San Marco kilisesinin cephesine konmuştur. İstanbul'dan getirildikleri unutulmuş atlar San Marco Atları olarak anılmaktadır. Londra'da The British Library'de 16.yy.da yapılan Sanat ve Doğa Harikaları adlı Osmanlı minyatürlü yazma bulunmaktadır. Söz konusu yazmada İstanbul'da olupta sonradan yok olan dört anıtın minyatürü yer almaktadır. Minyatürde dört yerine üç at, burmalı sütunda üç yılanbaşı yerine dört yılanbaşı vardır. Heykelleri ressam görmeden hayal gücüne dayanarak yaptığı anlaşılmıştır. Şu anda olmayan diğer bir anıt Arkadios Sütunu'dur. Sütun 47m. Yüksekliğindedir. Depremlerde oluşan zararlar nedeniyle 18.yy.da yıktırılmıştır. Sütuna burada düzenlenen avrat pazarından dolayı Avrat Sütunu da denmekteydi.

Birde Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın Mohaç Seferi'nden Macaristan Kralı'nın av köşkünde bulunan üç heykeli, İstanbul'a getirip sarayın önüne dikmiştir. Bunlar Herkül, Diana ve Apollo heykelleriydi. Bunlarda bir Hünername'nin ikinci cildindeki bir minyatürde yer almaktadır.

Resim 839 Burma ve Örme sütun

**Resim 840 Rumeli kavağında
Pompei sütunu ve Fener**

1.5.13.4. Osmanlı Sanat Sergisi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Filiz Çağman

Sayı: 27

Yıl: 9

Sayfa: 40 – 44

Resim: 2 adet

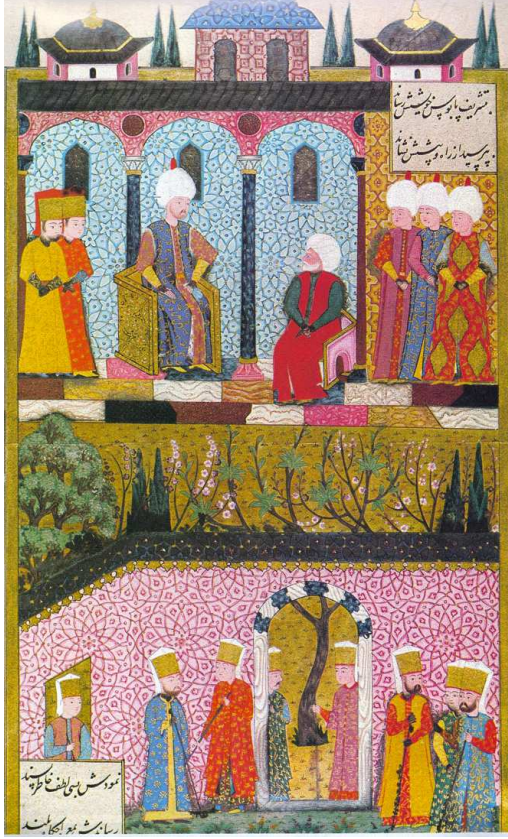
Özet:

Osmanlı dönemi Türk sanatında Saray ve sanat ilişkisi yüzyıllar boyunca sürdürülmüş hemen hemen tüm sanat dallarında sarayın beğenisi ön plana gelmiştir. Saray sanat merkezi konumundaydı. “Ehli Hiref” adı altında toplanan yüzlerce sanatçı padişahlar için çalışmıştır. Bunların arasında minyatür, tezhip yapan, desen çizen nakkaşlar, ciltçiler, kumaş dokuyanlar, kuyumcular, hakkaklar, kazazlar, madeni eser yapan sanat ve zanaat ehli bulunuyordu.

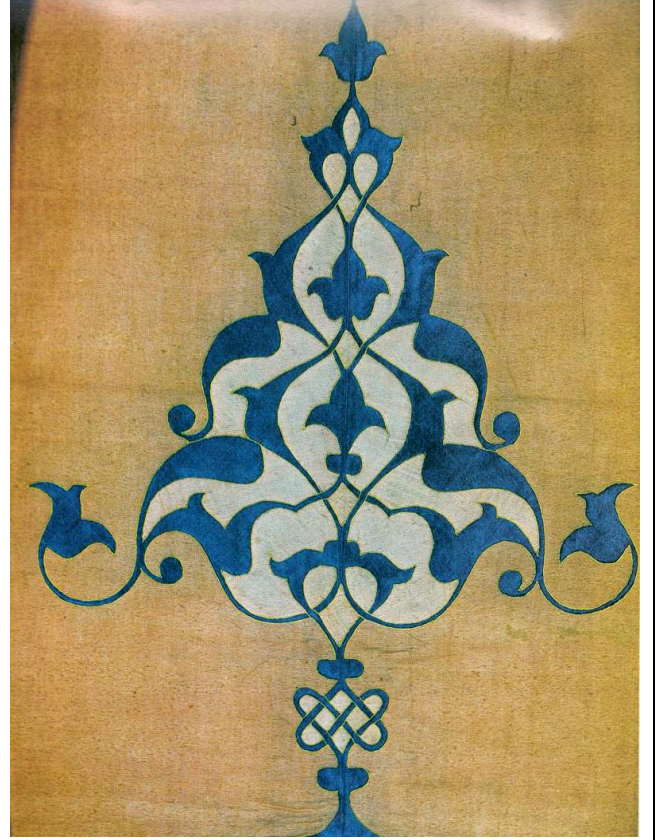
Bu serginin amacı Saray-sanat ilişkisi içinde Osmanlı dönemi Türk sanatının çeşitli dönemlerindeki motif ve üslup birliğini vurgulamak olmuştur. Osmanlı dönemi Türk sanatı sergide 15.yy.dan 20.yy. başlarına kadar 380 eserle temsil edilmektedir. Eserler kronolojik sıra içinde ve belli gruplar halinde sergilenmiştir. Bu eserlerin büyük bir kısmı Topkapı Sarayı Müzesi’ndendir. Diğerleri Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Çinili Köşk, İstanbul Tevfik Kuyaş ve Kocabaş Koleksiyonları, Askeri Müze, Vakıflar Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesinden seçilmiştir. Ayrıca Londra British Museum’dan 16.yy.ın ilk yarısına ait İznik işi bir sürahi ve tabak, Londra Victoria and Albert Museum’dan 16.yy.ın ilk yarısına ait seramik kâse ve gümüş bir maşrapa sergide yer almıştır.

Paris Louvre Müzesinde birisi 15.yy. sonuna, diğerleri 16.yy ikinci yarısına ait İznik işi keramik tabak ve Musée des Arts Decoratif’den “Saray Halısı” olarak adlandırılan Türk Halı grubunun en güzel örneklerinden birisi görülebilecektir.

**Resim 841 Barbaros Hayrettin Paşa,
Kanuni Sultan Süleyman'ın
huzurunda, Süleymanname 1558**

**Resim 842 Kanuni Sultan Süleyman'a ait
kaftanın astar süslemesinden ayrıntı**

1.5.13.5. Sadberk Hanım Müzesi'nde "Asırlar Sonra Bir Arada" Sergisi

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Hülya Bilgi

Sayı: 21

Yıl: Bahar 1998

Resim: 4 adet

Özet:

14 Ekim 1980 tarihinde, Sarıyer – Büyükdere'de Azaryan Yalısı olarak adlandırılan yapıda ziyarete açılan Sadberk Hanım Müzesi, Türkiye'nin ilk özel müzesidir. Müze yurtiçinden ve yurtdışından satın alınan ya da bağışlanan on yedi bini aşkın eseri bünyesinde toplamaktadır.

Sadberk Hanım Müzesi kuruluş yıldönümü olan 2005 yılında 25 yıl boyunca müzeye ve Türkiye'ye kazandırılan eserlerle bir sergi açmıştır. "Asırlar sonra bir arada" (4 Aralık 2005 – 28 Şubat 2006) başlıklı sergide Helenistik dönem, Timur dönemi ve Osmanlı dönemine ait toplam 339 adet eser sergilenmiştir.

Sadberk Hanım Müzesi'nin İznik çini ve seramik koleksiyonu Türkiye'de tek, dünyada ise önde gelen sayılı müzelerden biri olarak tanınmaktadır. Serginin ana temasını ve koleksiyonun büyük bir bölümünü oluşturan, 15.-19. yüzyıllar arasına tarihlendirilen Osmanlı dönemine ait çini, seramik, metal, dokuma ve işleme ağırlıklı 328 adet eser ile Osmanlı sanatının tarihsel gelişimini takip etmek mümkündür.

Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi'nin Türkiye'nin kültürel zenginliğine yurtdışından kazandırdığı 339 eser üretildikleri dönemde sanat değerleri ile dikkat çekip gelen talepler ile yabancılar tarafından özellikle oryantalizm akımı sırasında koleksiyonlarını zenginleştirmek için veya ticari amaçla yurtdışına götürülmüşlerdir. Bu eserler 15. ile 19.yy.ları kapsayan zaman dilimi içinde Osmanlı döneminin erişmiş olduğu ince sanat zevkini ortaya koymaktır.

Resim 843 Tabak 16.yy. İznik

Resim 844 Gözyaşı vazosu 16. yy. İznik

1.5.13.6. ‘Süheylim, İki Gözüm” Hoca Ali Rıza Bey’den A.Süheyl Ünver’e Mektuplar

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ömer Faruk Şerifoğlu

Sayı: 22

Yıl: 2005

Sayfa: 206- 213

Fotoğraf: 9

Özet:

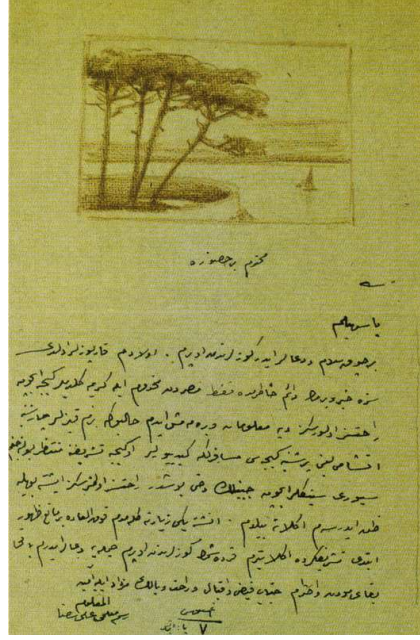
Türk resim sanatının büyük ustası Hoca Ali Rıza (1858 – 1930) eserleri ile alçak gönüllü kişiliği ile yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Hoca Ali Rıza'nın öğrencileri arasında çok önemli ünlü isimler vardır. Bunlardan biriside Ahmet Süheyl Ünver'dir. (1898 – 1986)

Süheyl Ünver, Hoca Ali Rıza Bey'in yanında 1915 yılında henüz 17 yaşında iken başladığı İstanbul ressamlığına Hoca'nın vefatına kadar devam eder. Tıp eğitimi alan ve mesleğinde zirveye ulaşan Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver, hekimliğin yanı sıra ressam ve araştırmacıydı. Süheyl Ünver'in kızı Gülbün Mesera'nın titizlikle sakladığı Hoca Ali Rıza'nın öğrencisi Süheyl Ünver'e yazdığı beş mektup ve Süheyl Ünver'in unutmadığı hocasının yer aldığı notları da bulunmaktadır.

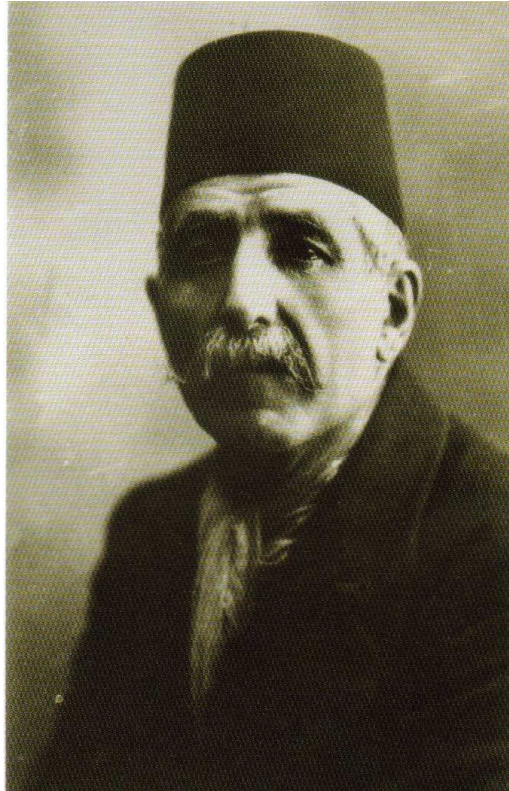
Resim 845 Peyzaj (Tezhip, Süheyl Ünver)

Resim 846 Ağustos Pazartesi “ El-ma’lum Resim Muallimi Ali Rıza

Resim 847 Hoca Ali Rıza, Gülbün Mesera Arşivi

1.5.13.7. Tasvir Sanatında Dinsel Güç İmgeleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Yaşar Çoruhlu

Sayı: 97

Yıl: Kış 2006

Resim: 14

Sayfa: 108- 123

Özet:

Güç, insanoğlunun tarih boyunca gerek kendi cinsine gerekse doğaya karşı elde etmek istediği ve uğruna her şeyi göze aldığı önemli bir imgedir. İnsanlık tarihinin en erken dönemlerinden itibaren iki sınıftan insan en büyük iki gücün sahibi olmuştur. Bunlardan ilki “yönetici” sınıfı diğeri ise “din adamı” (ulema) sınıfıdır.

Tarih boyunca insanoğlu Allah’tan geldiğine inandığı dinlerle gerekse yarattığı dinsel sistemlerle büyük bir gücün parçası olduğunu düşünmüştür. Allah’ın yarattığı sistemlerde tanrıların yarattığı evrenle veya onu simgeleyen şeylerle bütünleşmek önemli sayılmıştı.

Hayvanlarla ilgili güç imgelerinin kökeni Türk topluluklarının erken dönemlerdeki ata kültürüne ve animist hayallerine dayanmaktaydı. Erken dönemde insanlar hayvan biçimine girebildiklerine (biçim değiştirme=metamorphosis) veb tekrar insan biçimine dönebildiklerine inanmaktaydılar. Hayvan biçimine girme istediğın sebebi “hayvanın gücüne” sahip olma veya gücüne karşı koyamadığı birinden kurtulma arzusudur. Bu bir atalar kültürünün yansımasıdır. Makalenin bu bölümünde örneklemelere yer verilmiştir. Şehname, Siyer-i Nebi minyatürlerinden Hz. Muhammed’i tasvir eden minyatür örneklerine yer verilmiştir.

Makalede dini gücü ifade eden en yaygın mucizeler peygamberlerle ilgili olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümde de Fal-ı Ka’an yazmasında geçen Hz. Peygamber ile ilgili mucizeler tasvir edilmiştir.

Dinsel alanda kullanılan nesnelere gizemli veya büyüsel güçler içerirler. Bu tür örnekler; muskalar, amuletler, tılsımlı şekiller veya resimler çoğunlukla İslamiyet dışındaki dinlerden veya inanışlardan İslamiyet dönemine sızmıştır. Çeşitli simgeler, tasvirler

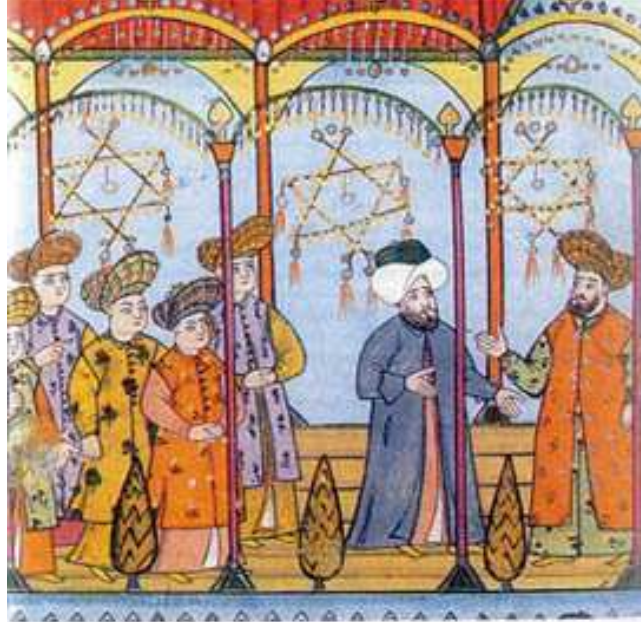
tılsım olarak kullanılmıştır. Dini hüviyeti olan şahısların giydiği elbiseler de o kişilerin sahip oldukları dinin propagandasını yaptıklarından güç imgesi olarak kabul edilirler.

Sonuç olarak, dinsel güç imgelerinin ve bunlara bağlı sembolizmin, diğer milletlerin kültür ve sanatlarında olduğu gibi, Türklerin kültür sanatında da çok yaygın olarak ifade edildiğini gösteriyor. Çeşitli dini veya mitsel içerikli metinlerde de sözü edilen bu imgeler, tasvir sanatlarının başlıca konularından birini teşkil etmektedir.

Resim 848 İstanbul Galata Mevlevihanesi

Resim 849 Vehbi'nin anlattığı 1720 şenliklerinde Ortaoyunu tasvir eden minyatürde, üzerlik olarak kemerlere asılmış Mühr-ü Süleyman şekilleri

1.5.13.8. Türk Desenleri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Sabih Gözen

Sayı: 2

Yıl: 1 Eylül 1974

Sayfa: 30 – 36

Resim: 5 adet

Özet:

Çağımızda Güzel Sanatlar, endüstrinin ana temellerinden biri olmuştur. Güzel Sanatlar çerçeve içinde ki resim olmaktan çıkarak endüstrinin bir elemanı olarak yerini almıştır. Bu gerçekler karşısında birçok yabancı ülkede “Endüstri de form” adı altında okullar açılmış, müesseseler kurulmuştur. Bu kuruluşlarda teknisyenler, iktisatçılar, sanatçılar bir arada çalışarak ürüne yararlılığı en uygun biçimi ve rengi verirler.

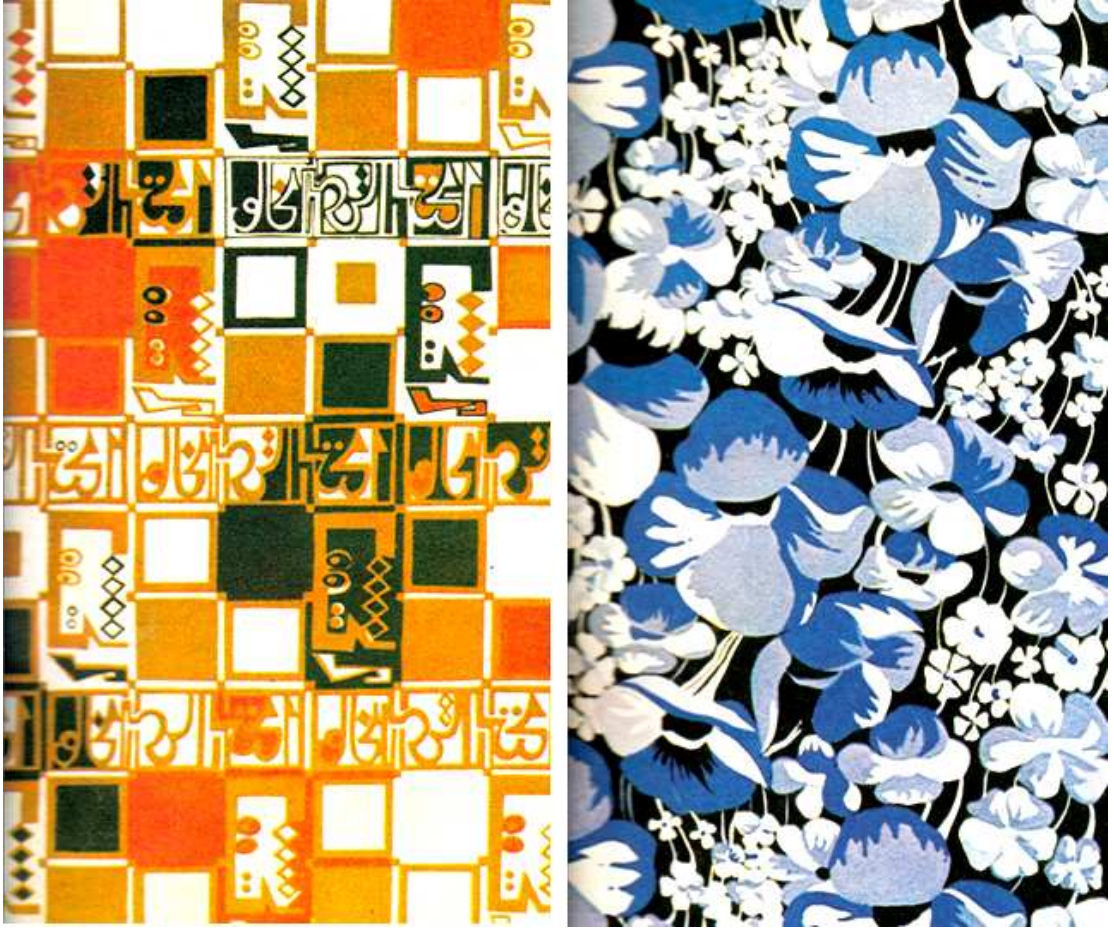
Türk endüstrisinin, özellikle tekstil endüstrisinin yaşayabilmesi rekabetten zarar görmemesi bazı şartlara bağlıdır. Bu şartlar içinde kalite ve ucuzluktan daha önemli olan, bu endüstriye Güzel Sanatların katkısıdır.

Tekstil endüstrimizin geçmişinde muhteşem bir “Türk süsleme hazinesi” bulunmaktadır. Bu hazinenin örnekleri yabancı ülkeler kopya ederek Türk desenlerini kumaşlarına uygulamaktadır. Fakat yapılan kopyalarda birçok hatalar ortaya çıkmaktadır. Çünkü desen, renk ve kompozisyonlarımızın kendine özgü belirli şekilleri, hatta her motifin kendine özgü isimleri vardır. Eski yazmalarımızın, işlemelerimiz, kumaşlarımız, kilim ve halılarımızdan esinlenerek yapılacak uygulamalar ile Türk Tekstil endüstrisi önemli bir kazanç sağlayacaktır.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Kumaş Desenleri Kürsü’sü bu alanda önemli açığı kapatmakta bu alandan mezun olanlar endüstrinin bu alanında görev almaktadır. Ayrıca Beşiktaş’ta bir Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu açarak burada da tekstil bölümü kurmuştur. Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulunda da bir tekstil bölümü vardır.

Bugün Türk sanatçıları, kumaşların üzerine çeşitli özellikleri ve güzellikleri ile desenlerimizi çizecek beğeniye, olgunluğu ve bilgiye ulaşmıştır.

Resim 850 Konu ile ilgili resim örnekleri

1.5.13.9. Türk İslam Sanatının Estetiği

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Suut Kemal Yetkin

Sayı: 7

Yıl: Mayıs 1976

Sayfa: 10-12

Resim: 15 adet

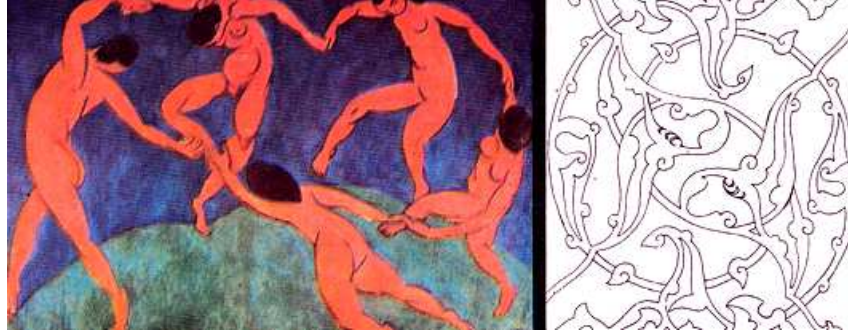
Özet:

Suut Kemal Yetkin görüşüne göre Kur'an da herhangi bir tasvir yasağı yoktur. Sadece tapınmak üzere yapılmış heykel ve resim yasaklanmıştır. Bugün Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan kimi yazmalarımız da 17. yy.da yapıldığı sanılan insan figürlerinin yüzleri boyanmıştır. Bunlar dini siyasete alet eden yobazların dürtüleri ile meydana gelmiştir. Gerek 17. gerekse 18. yy.larda Türkiye'de resim yapılmıştır. Üstün nitelikteki yazı sanatını ve gelişimini, tasvir yasağının bir sonucu olmadığını da yazıda belirtmektedir.

Türk resim sanatının, Tanzimat'dan sonra yöneldiği figürlü ve perspektifli anlayışı bırakarak 20. yy.ın ortalarında Avrupa'daki akıma uyar görünerek, soyuta, figürsüze dönmesini anti-natüralist bir özellik almasını, bir kendine dönüş sayılmaktadır.

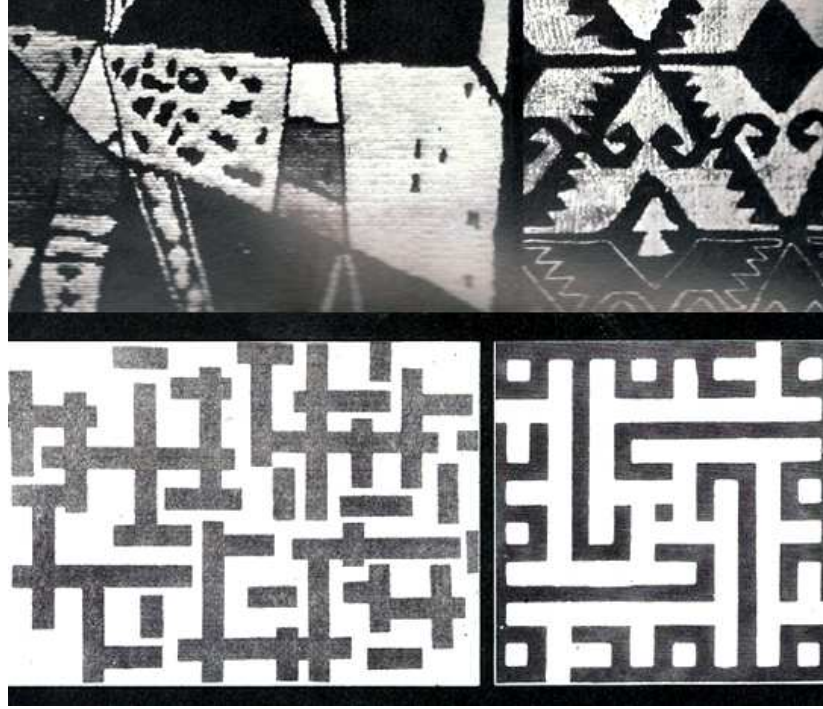
Resim 851 Matisse “Dans”

Resim 852 Hayvan kökenli Türk arabeski

Resim 853 Kandinsky “siyah zemin üzerine” Hans Van Doesburg

Resim 854 Çifteler köyünden bir kilim Kufi kompozisyon

1.5.13.10. Türk Sanayi-i Nefise Birliği'nden Güzel Sanatlar Birliği'ne; 1926 – 1931 Üye Kayıt Defteri

Dergi Adı: Sanat Dünyamız

Yazar: Ömer Faruk Şerifoğlu

Sayı: 87

Yıl: Bahar 2003

Sayfa: 230 - 245

Özet:

1909 yılında büyük bölümü Sanayi-i Nefise Mektebi mezunu sanatçılar tarafından kurulan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti ülkemizdeki ilk sanatçı birliği olur. Ressam Mehmet Ruhi Bey'in önerisi ve Veliahd Abdülmecid Efendi'nin himayesiyle, Sami Yetik, Şevket Dağ, Hikmet Onat, İbrahim Çallı, Agah Lazım, Ahmet İzzet, Ahmet Ziya Akbulut ve Mesrur İzzet gibi bir grup genç sanatçı tarafından kurulmuştur. Yarı resmi bir yapıya sahiptir.

İlk etkinlikleri Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi olur. 18 sayı yayımlanır. 1914 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi'nden mezun olarak yurt dışına eğitim görmeye giden bir grup genç sanatçı, I. Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte yurda döner. 1914 kuşağı veya Çallı kuşağı olarak adlandırılırlar. 1916 yılında Galatasaraylılar Yurdu'nda ilk sergilerini açarlar. 1951 yılına kadar sergiler aksamadan devam eder. Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, 1921 yılından "Türk Ressamlar Cemiyeti", 1926 yılında "Türk Sanayi-i Nefise Derneği", 1927'de "Türk Sanayi-i Nefise Birliği", 1929 yılında ise "Güzel Sanatlar Birliği" adını alarak etkinliğini sürdürür. Halen Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği'nin arşivinde bulunan 1927 – 1931 yılları arasında tutulan Türk Ressamlar Birliği üye kayıt defteri Türk Resim tarihinin ilginç bir dönemine tanıklık etmektedir. Defterde 52 kayıt bulunmaktadır.

1.6. Tombak Dergisi

1.6.1. Ahşap Sanatı Konulu Makaleler

1.6.1.1. 1914 – 1942 Yılları Arasında Türkiye’de “Asri Mobilya ve Sanayi-i Nefise Mektebi” Osmanlı İmparatorluğundan Türkiye’ye “Mobilya” Tasarımının Değişimi

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 23

Yıl: 1998

Sayfa: 3 – 10

Resim: 9 adet

Özet:

1912 yılında Balkan Harbi başlamış, Meclis-i Mebusan feshedilmiş. 1914 yılında da “Birinci Dünya Savaşı” başlamış ve Meclis-i Mebusan yeniden açılmıştı. “Sanayi-i Nefise Mektebi”nde ilk kez tezyinat bölümünün kurulması da aynı yıllara rastlanmaktadır. Aynı yılda “Kız Sanayi-i Nefise Mektebi” de kurularak eğitime başlamıştı. “Medresetül Hattatın” isimli okulda, hattat yetiştirmek amacıyla açılmıştır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu’nun bu çöküş dönemi içinde “Sanayi-i Nefise Mektebi” de çok büyük bir etkinlik sağlayamamıştı. Ancak 1924 yılında “Sanayi-i Nefise Mektebi”, Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürülerek dahili tezyinat bölümü kurulmuştur. Programın amacı günümüzdeki iç mimarlık, endüstri tasarımı ve sanat alanlarını kapsamaktaydı.

1925 yılında da Akademiye Garp Tezyini Sanatların bir şubesi kurulur ve ilk hoca olarak “Titolagier” getirilir. 1 Kasım 1928 yılında Yeni Türk Alfabesinin kabulünden sonra İstanbul’da 160 öğrencisi ile “Matbaacılık Mektebi açılmıştır. Yine aynı yıl içinde Akademi’de “Tezyinat” bölümünde kumaş, halı, kilim desenleri eğitimini içeren “Umumi Tezyinat” bölümü de kurulmuştur. Kuruluş amacı “Türk sanatı ve Sanayi” denildiği zaman, bu geleneksel ürünlerin geliştirilmesi akla gelmekteydi. Ayrıca, 1929 yılında Akademi’de “Dahili Mimari” adı altında bir atölye daha kurulmuştu. Atölyenin başına Avusturyalı Pro. Philip Ginther getirilmişti. Böylelikle Türkiye’de ilk “asri” mobilya tasarımları yapılmaya başlamıştır.

Güzel Sanatlar Akademisi, 1934 yılında önemli değişiklikler geçirmiştir. Mimarlık bölümü “Yüksek Mimarlık Bölümü”ne dönüştürülerek öğrenim süreside beş yıla çıkarılmıştır. Tezyini Sanatlar Bölümü 1 yıl hazırlık 3 yıl ihtisas olmak üzere 4 yıl olarak programlanmıştır.

1938 yılına gelindiğinde “Harp Mimarisi” önem kazanmıştı. Savaş teknolojisindeki yenilikler, uçakların gelişimi, çeşitli bombalar, cephede olduğu kadar sivil halkın oturduğu şehirlerde de “pasif koruma” kuralları “resmi birer yasa ve yönetmelik” biçimini almıştı. 1940’lı yıllarda yerli mimariye doğru bir gidiş başlamıştı. 1949’lar Akademi’de bir yandan sanat, diğer yandan da sanayi girişimleri desteklenmekteydi. Ama en önemlisi geleneksel ürün kimliğinden kaynaklanan, yeni ve çağdaş bir kimliğin geliştirilmesinin yolları anıyordu.

Resim 855 Sanayi Nefise öğrencileri ve hocaları

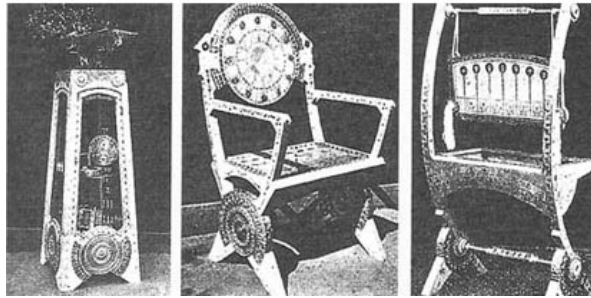
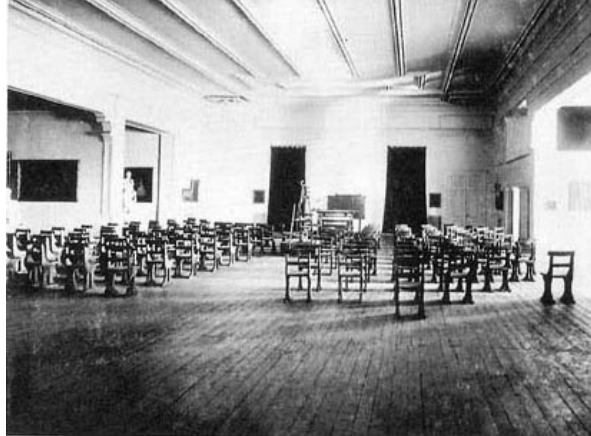

Resim 856 1932 yılında Güzel Sanatlar Akademisi “Dahili Mimari Atölyesi”

Resim 857 Sanayi Nefise mektebinin bazı mekanları ve mobilyaları

Resim 858 1900’lü yılların başlarında İstanbul’da Hıdiva sarayında Bugatti mobilyaları

Resim 859 1930'lu yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi, Dahili Mimari Atölyesi'nde kullanılan aletler

1.6.1.2. Osmanlı İmparatorluğunda Mobilya

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 21

Yıl: 1998

Sayfa: 22 – 30

Resim: 18 adet

Özet:

Osmanlı mekânının düşünce kaynakları, insan ve doğa ikilisinin en yakın olabildiği bir geleneğin ürünü olarak kurulmuştur. Orta Asya’da başlayan ve Anadolu’da biçimini bulan yaşam biçiminde günlük mekanda pratik parçalar kullanılmaktaydı. Mekan kimliğinin temel öğeleri olan dokumalar, kilimler, yer hasırları gibi temel elemanların üretimi, standartları, fiyatları sıkı bir biçimde denetlenmekteydi. Bunun nedeni mekân kimliğini korumaktı. Geleneksel üretim sistemine geçiş İstanbul’un alınmasıyla başkent pratik olarak, yeni geleneksel mekân kimliğinin yeniden yaratıldığı ortama dönüşmüştür. 15.yy.da yeniden yaratılan ve biçimlendirilen mekân kimliğinin en önemli sembolü Topkapı Sarayı olmuştur.

Batıdaki “Sanayi Devrim”, güçlü etkilerini 1750’li yıllardan sonra Osmanlı İmparatorluğu üzerinde de hissettirmeye başlamış III. Selim döneminde, Avrupa yapımı mobilyalar Topkapı Sarayı’na girmeye başlamıştır. Asırlarca bir kimlik olarak geliştirilmiş ‘halı, sandık, sedir, paravan’dörtlüsü, artık ‘iskemle, masa, dolap’üçlüsünün oluşturduğu yeni kimlik anlayışına dönüşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşanmış olan büyük mekân değişiminin en hızlı adımı, 1839 yılında tahta çıkan Abdülmecit dönemi ile başlamış ve Dolmabahçe Sarayı’nın yapımı ile en etkili biçimde ürüne dönüştürülmüştür. Dolmabahçe Sarayı ile başlatılan büyük büyük değişim, yabancı üreticilerin İstanbul’a gelmesine yol açmıştır. Buna karşılık İstanbul’daki geleneksel üretim yeni ürünlerin tekniğine hazırlıklı olmamakla birlikte devam etmiştir. 1876’da tahta çıkan II. Abdülhamid devri, Osmanlı sanayinde büyük kimlik değişimlerinin yaşandığı dönemdir. Mobilya ile uğraşanların bir kesimi, geleneksel üretim yapan atölyeleri, yeni üretim sistemine dönüştürmek istemekte, diğer kesimi ise, Avrupa’daki teknolojinin ve hammadde ithalatını desteklemekte idi. Sonunda yeni bir

Osmanlı Mobilyası tasarım arayışları ortaya çıktı.

1875 yılında İstanbul'da çeşitli mobilya fabrikaları kurulmuştur. Ayrıca 1883 yılında kurulan "Sanayi-i Nefise Mektebi" yeni bir tasarımcı kuşağının yetişmesi için uygun eğitim ve sanat ortamının oluşturulmasına zemin hazırlamıştır.1893 de İstanbul'da 'Narlıyan' ve 'Daryios Patriyanu' gayri müslümlere ait iki mobilya fabrikası kuruldu. Bunu 1897 de 'Fakelstein Mobilya Fabrikası',1902'de 'Korfesi Biraderler' ve 1905'te 'Avusturya-Osmanlı Mefruşat Fabrikası'nın kuruluşu takip etmiştir. 19. yüzyılın ilk yıllarında büyük bir değişim olarak Osmanlı İmparatorluğunu etkileyen 'mobilya' sektörü, 1914-1918 yılları arasında ortaya çıkan savaş sonucu ülkenin bütün kaynakları kullanılmasına bütün üretimin harekete geçirilmesine sebep olmuştur. Savaşla birlikte ülke ekonomisi dışa kapanınca, daha önceleri dış ülkelerden getirilen bütün ürünlerin Anadolu'dan sağlanması, Türklerin ticaret yanında sanayi alanında da gelişmesine ve örgütlenmesine vesile olmuştur. II. Abdülhamid Yıldız Sarayı'nda Marangoz Atölyesi kurdurdu kendide bu konuda eserler yaptı.1900 lü yılların başlarında çalışan İstanbul'un eski mobilya ustalarının büyük bir kısmı saray atölyelerinden çıkan çıraqlardı. Sonuç olarak 19. yüzyılın ilk yıllarında bir değişim olarak Osmanlı İmparatorluğunu etkileyen "Mobilya" yaklaşık yüzyıl sonra, I.Dünya Savaşı yıllarına gelindiğinde, Türk mobilya sanayinin temellerini oluşturabilecek duruma dönüşmeye başlamıştır. Ancak İstanbul'da yüzyıl içinde elde edilen büyük bir birikim, savaş yıllarında bir anda duruvermişti.

Resim 860 II. Abdülhamit yapımı koltuk takımı

Resim 861 Selçuklu veya erken Osmanlı mozaik motifli sandık

1.6.1.3. Osmanlı İmparatorluğu'nda Mobilya II

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 22

Yıl: 1998

Sayfa: 3 – 13

Resim: 17 adet

Özet:

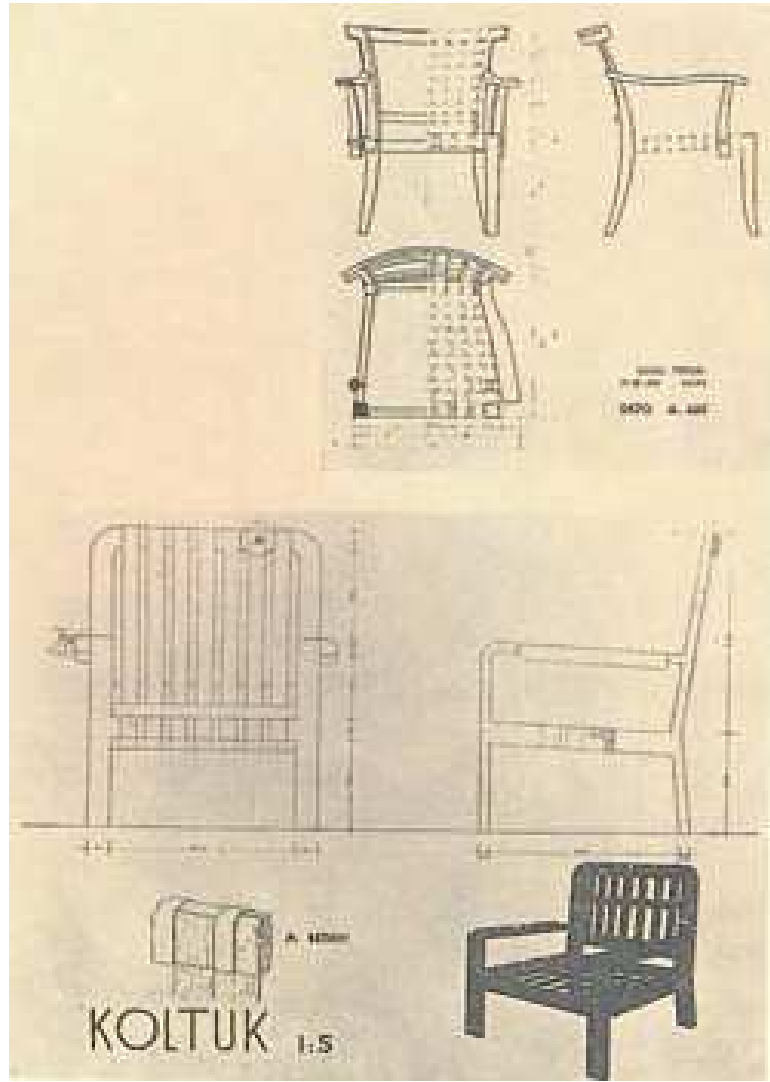
1860'larda İstanbul'da "Mobilya Sanatı" ve Osmanlı İmparatorluğunun yaşadığı "mobilya" değişimlerinin değerlendirilmesi açısından 1890'lı yıllarda İstanbul'da bulunan Fransız dekoratör Pretextat Lecomte'nin gözlemleri önemlidir. Kendisi de bir sanatçı olan Lecomte Avrupa'daki Sanayi Devrimi'nin yenilikleri karşısında gerileyen Osmanlı sanatçısının durumuna gerçekten üzülmekte ancak Osmanlı üreticisinin geleneksel değerlerinin desteklenmesi durumunda, gelecekte başarılı olabileceğini ifade etmektedir.

1867 yılında İstanbul'da ilk kez "Sanayi Mektebi"nin eğitime başlayan bölümlerin programları değişim düzeninde ihtiyaç duyulan kadroları yetiştirmek amacıyla yönelik olduğu görülür. Bu amaçla 17 Kasım 1868 de Sanayi Mektebi'nin kuruluş amacını, programını ve yönetim ilkelerini belirleyen 64 maddelik bir 'Nizamname' hazırlamıştır. Bu okulun programı içinde 'Ahşaba Müteallik Meslekler' başlığı altında 'Arabacı ve Faytoncu', 'Doğramacı', 'Sandalye ve Kanapeci', 'Ağaç Çarkçı ve Modelci' bölümleri bulunmaktaydı. Bu bölümlerin her birine 12 şer öğrenci alınmaktaydı ve her sınıf için birer 'usta' ve 'usta yamağı' kadrosu vardı. Burada yetişenler, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki yeni mobilya sanayinin ilk yapı taşlarını oluşturmuştur.

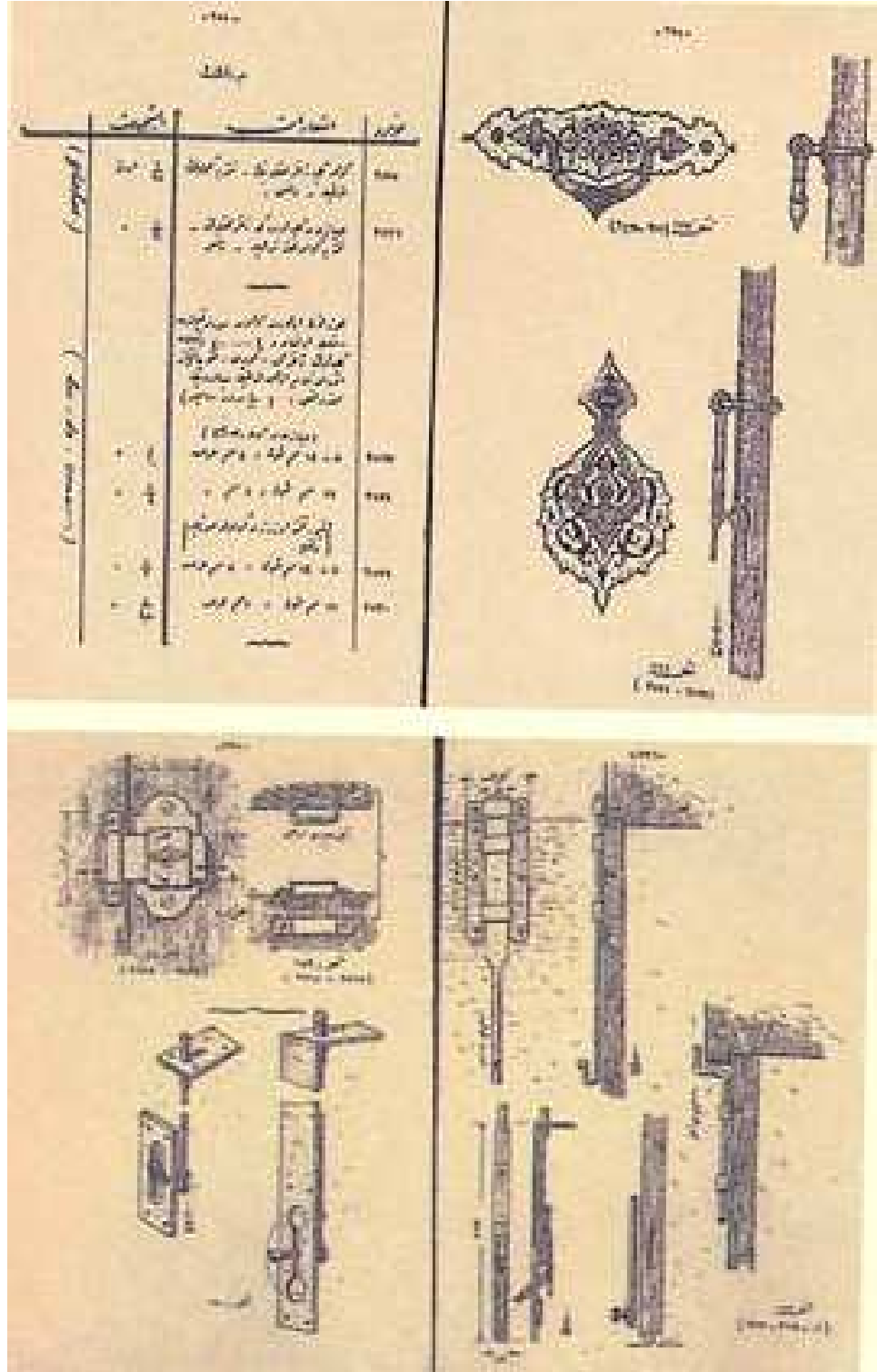
Bu okulun ilginç yanı, kadrosunda çok sayıda yabancı öğretmen ve uzmanın yer alması ve okulu başarıyla bitirenlerin Batı sanayini yakından tanımaları için Avrupa'ya gönderilmeleriydi. 1914 yılında ise Sanayi-i Nefise Mektebi içinde ilk kez 'Tezyinat Kolu' kurulmuştur. Buradaki 'Tezyinat Kolu' daha sonraki yıllarda 'Garp Tezyinat' ve 'Şark Tezyinat' gibi değişik isimler altında değiştirilmiştir. Zaman içinde ise 'Dahili Tezyinat' adı altında biçimlendirilmiş ve en sonunda 'İç Mimarlık' biçimini almıştır.

1919 yılında İstanbul'un işgali ile birlikte başlayıp, 1923 yılına kadar süren dönem içinde yaşananlar, hiç kuşkusuz, mobilya gibi bir ayrıntıyı çok geri plana düşürmüştür. Eski yaşam düzeninin değişimi ve mobilya geleneğinin yerine yavaş yavaş yeni tekniklerle yapılan "asri" ürünler almıştır.

Resim 862 Mimarın 1934 yılında Ginther Atölyesi'nde Mobilya Tasarımları

Resim 863 1930'lu yıllarda mobilya ve dekorasyonda kullanılan sanayi ürünleri

1.6.2. Çini Sanatı Konulu Makaleler

1.6.2.1. Bonhams'ta İznik Çinileri Satışı

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Richard Falkiner

Sayı: 15

Yıl: 1997

Sayfa: 90-94

Resim: 16

Özet:

Londra Bonhams müzayedesesi 1973 yılında kurulmuştur. Bonhams'ın iki deneyimli eksperisi Dıdı Malek ve Elare Penhallurie tarafından yönetilen Osmanlı ve İslam Sanatı bölümü vardır. 24 Nisan 1997 tarihli satışlarında Bonhams Tombak okurlarının dikkatini çekecek parçalarla başarı kazanmıştır. Nadir ve güzel çanaklar konusunda uzman olan Sir Alan Bonhams'ın ismi İznik Çinileri ile ilgili konuyu her yönüyle aydınlatan bir eserde yazılmıştır. Bonhams'ta ulaşılan bu olağanüstü fiyatların nedeninin de bu kitap olduğu söylenmektedir. Bu koleksiyonun tümüyle ait olduğu yerde, Türklerin elinde olması mutlu son, Türk sanatına duyarlı herkes de kendi adına bundan mutluluk duymalıdır.

Resim 864 Sir Alan Barlow

Resim 865 Sir Alan Barlow 1881-1968 “İngiliz Çin ve İslam seramik eserler koleksiyoncusu”

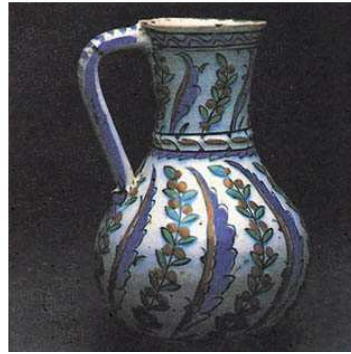

Resim 866 İznik tabak

Resim 867 İznik tabak

Resim 868 Mavi-Beyaz İznik tabak

Resim 869 İznik s urahi 16.yy.

1.6.2.2. Türk Çini ve Seramiklerinin Paris'teki Görkemli Sergisi

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Kemal Suman

Sayı: 32

Yıl: Haziran 2000

Sayfa: 28 – 32

Resim: 23 adet

Özet:

Suna – İnan Kır aç  zel Koleksiyonu ile Sadberk Hanım Müzesi Türk  inileri Koleksiyonu Jacquemart – Anndre' Müzesi'nde 01. Nisan – 02 Temmuz 2000 tarihleri arasında sergilenmiştir. Jacquemart – Anndre' Müzesi 8. Arondissement'da Paris'teki birçok benzeri gibi tarihi yapı içinde bulunmaktadır. Osmanlı Seramiği'nin görkemli sergisi 187 eseri ziyaretçilerin beğenisine sunmuştur. Sergi    bölümden oluşmaktadır. İlk salonda 15. 16. 17. asır İznik  ini ve seramik örnekleri yer almaktadır. Büyük  oğunluğu Sadberk Hanım Müzesi'ne ait olan, 60 eser arasında Bursa Muradiye şehsade Mahmut Türbesi dönemi,  ini parçası önemlidir. "Baba Nakkaş" atölyesinin özelliklerini taşımaktadır.

Serginin ikinci bölümünde Suna –İnan Kır aç  zel Koleksiyonu'ndan gelme, Kütahya Seramikleri'ne ayrılmıştır. Kütahya Seramiklerinin ilk örneklerinden başlayarak, gelişme sürecini kesintisiz izlenebilmektedir. Serginin son bölümün Çanakkale Seramikleri'ne ayrılmış olup Ayrıca 45 parça Çanakkale seramiği de sergilenmektedir. Yazarın amacı bu muhteşem seyri bir Tombak okuru gözü ile gezmek ve gördüklerini bilgilerine katarak Tombak yazarı kaleminden okuyuculara aktarmak olmuştur.

Resim 870 Çintemani dekorlu tabak
İznik 1535

Resim 871 İki saz yaprağıyla süslenmiş
tabak

Resim 872 Sarmal desenli tabak İznik

Resim 873 Şemseli tabak İznik

Resim 874 Kudüs'teki Surp Hagop Katedrali'ne ait duvar çinisi

Resim 875 Mavi-Beyaz dekorlu, Kalis 1716

1.6.2.3. ‘Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu’ ve Sekiz Ünlü Sanatçı

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Önder Küçükerman

Sayı: 4

Yıl: 1995

Sayfa: 4 - 8

Resim: 12 adet

Özet:

Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu 1892 yılında Yıldız Sarayı Bahçesi içinde, kurulmuştur. İki yıl sonra da bugün müze ve koleksiyonların en önemli eserlerinden olan ‘‘Yıldız Porselenleri’’ nin yapımına başlanmıştır. Yıldız Sarayı’nın bahçesinde ki çini fabrikası ülkenin sanayileşme hareketlerinin ürünüdür. Çini ve seramik, Anadolu’nun yüzlerce yıllık bir sanatı olmakla birlikte bu geleneği yaratan fırınlar çoktan kapanmıştı. Batı’nın sanayi devriminin yeni porselenleri Türkiye’de de çok beğeniliyordu ve büyük bir ithalat yapılmaktaydı. O dönemin Fransız porselen sanayinin en parlak ürünlerini oluşturan Sèvres’ten teknik yardım ve ünlü porselen sanatçılarının katkıları sağlanmıştı. ‘‘Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi’’ ve buradan yetişen, hem de özel olarak Avrupa’da eğitilen sanatçılar da bu projenin en önemli halkasıdır. Sanayi-i Nefise’den önce, askeri okullarda yetişen ressamların bir kısmı da bu yeni sanat ortamının ilk kadrosunu oluşturmuştur. ‘‘Sanayi-i Nefise’’ ve Askeri okullardan mezun olmuş 8 ünlü ismin, Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu’nun hayata geçmesinde önemli rolleri olmuştur.

Yıldız için çalışan ünlü isimler arasında:

Osman Hamdi Bey, Halit Naci, İsa Behzat Bey, Ömer Adil Bey, Mesrur İzzet Bey, Üsküdarlı Hoca Rıza, Mustafa Vasfi Paşa. Sanayi Devriminin bir uzantısı olarak saray bahçesinde bir tür ‘‘Tasarım Merkezi’’nin sanatçıları olarak görev aldıkları görülür. Yıldız Fabrikası, 1936 yılında Mili Emlak tarafından tavsiye edildi. 1957’de yeniden Sümerbank’a devrildi. Bugün ise artık ‘‘Müze – Fabrika’’ durumuna dönüşmüştür. 1994 yılında T.B.M.M Milli Saraylar Dairesi Başkanlığı’na bağlanmıştır.

Resim 876 Halit Naci tarafından yapılmış duvar panosu

Resim 877 1876 tarihli tavan göbeği

Resim 878 Çay takımı

1.6.3. Dokuma Sanatı Konulu Makaleler

1.6.3.1. Eski ve Yeni

Dergi Adı: Tombak

Yazan : -

Sayı: 5

Yıl: 1995

Sayfa: 62

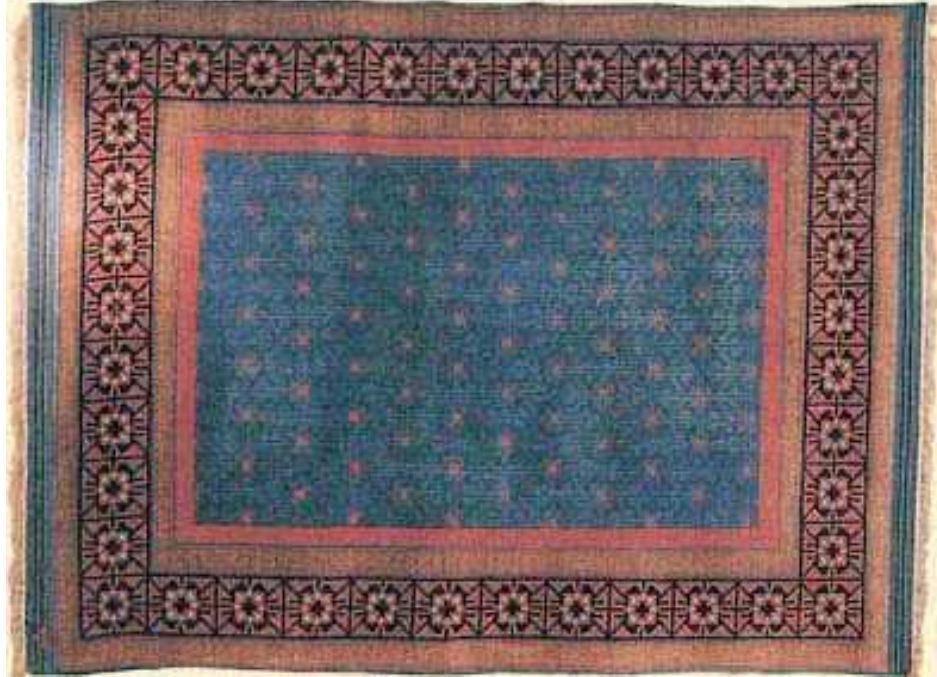
Resim: 2

Özet:

Dünya üzerinde Kafkas ve Anadolu halılarının bambaşka bir yeri vardır. Değişik kültürlerin barındığı bu topraklardaki, Türk kültürel zenginliği kendini en çok halı ve kilimlerde göstermiştir. Desen ve renklerde ki zenginlik ve uyum bu kültürel yansımanın sonucudur. Ancak modernleşen dünya ve gelişen teknoloji yirminci yüzyılın başlarından itibaren her el sanatını olduğu gibi halı ve kilimi de etkilemiştir. Kafkasya'da yaşayan Türk kökenli halklar siyasal düzeninde etkisiyle bu sanatları yavaş yavaş terk etmiştir. Aynı değişim Anadolu'da da yaşanmıştır. Sanayileşme, büyük kentlere göç, yaşanan sosyo – ekonomik değişim ve daha maddeci bir yaşam tarzı günümüzde Türk halıcılığını kaybolma noktasına getirmiştir. Özgün eski parçalara bugün sadece müze ve koleksiyonlarda rastlanabilmektedir. İstanbul Nişantaşında mağazaları olan fci Şengör bu değerlere sahip çıkarak eski Kafkas ve Anadolu halılarını asıllarına bağlı kalarak birebir üretmektedir.

Resim 879 19.yy. Karabağ halısı

Resim 880 13.yy. Konya Selçuklu halısı

1.6.3.2. Tülü Halıları

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Celâleddin Vardarsu

Sayı: 31

Yıl: Nisan 2000

Sayfa: 28 – 31

Resim: 10 adet

Özet:

Tülü, tüylü kelimesinin kısaltılmasından meydana gelmiştir. Dokuma tekniği olarak atkısı ve çözgüsü yün olan Orta ve Batı Anadolu halılarına benzemektedir. Atkı sayısı yöresel diğer halılardan biraz daha fazladır. İlmeklik yünü ise biraz daha gevşek eğrilmiştir. Tülü halıları Konya Ovası'nın doğusunda yer alan Karapınar Bölgesi'nde dokunmuştur. Yöre, yünlerinin çok kaliteli olması, ucuz el emeği ve kadınların ustalığından ötürü ticari olarak dokunan halıların eskiden merkezi olmuştur. Bu halıların yanı sıra kendileri içinde korunma ve örtünme ihtiyaçlarını gidermek için yakın zamana kadar halı ve kilim dokumaktaydılar. Tülü halılarının; mistisizm ile, yöre arkeolojisiyle, psikolojik dengeyle, yörede 70 – 80 yıl önce yaşamış olan Rum kültürü ile de ilgisi vardır.

Türk halıları, hiçbir ticari kaygı olmadan dokunmuşlardır. Bir kadın tarafından sevdiğine gönlündekileri ifade etmek için dokunmuştur. Karapınar kadını tülüleri dokurken, çölden öğrendiği sadeliği sınırlılığı bir usta mertebesinde kullanmış, yok olmaktan var olmayı öğrenmiş ve öğrendiğini, sevgiyle paylaşmayı hedeflemiştir.

Resim 881 Tülü halıları

1.6.4. Ebru Sanatı Konulu Makaleler

1.6.4.1. Ebru Sanatından Bir Sanatçı Portresi

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Birol Biçer

Sayı: 22

Yıl: 1998

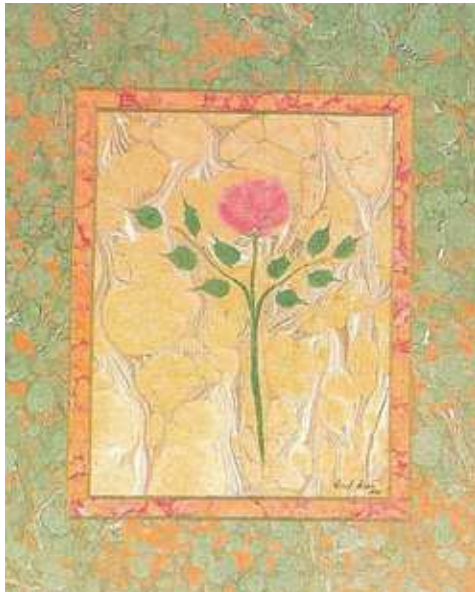
Sayfa: 67 – 68

Resim: 6 adet

Özet:

Ebru sanatçısı Birol Biçer ile yapılan röportaj bu yazının konusunu oluşturmaktadır. Sanatçı hali hazırda klasik ebru ve Osmanlı usulü çağdaş ebru ile uğraşmaktadır. Osmanlı tarzı ebru sanatı ile uğraşmasının nedeni, bugün dünyada bilinen tarzların aslı ve orijinalinin Osmanlıya dayandığını düşünmesidir. Ebruda yeni ve farklı motifler uygulayan sanatçı “Rüzgar Gülü” ve “Nesrin” adını verdiği motifleri ile “muhayyel çiçekli” ebrularını örnek olarak göstermektedir. Sanatçı uygulamalarının diğer bir bölümünü ise ebrunun tekstil deseni olarak kullanılmasına ayırmıştır. Sanatçı son sözü ebru teknesi söyler demektedir.

Resim 882 Birol Biçer ebru çalışmalarından örnekler

1.6.5. Kitap Sanatı Konulu Makaleler

1.6.5.1. Hayvan Resimli Ciltler

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Mine Esiner Özen

Sayı: 6

Yıl: 1995

Sayfa: 30 – 34

Resim: 5 adet

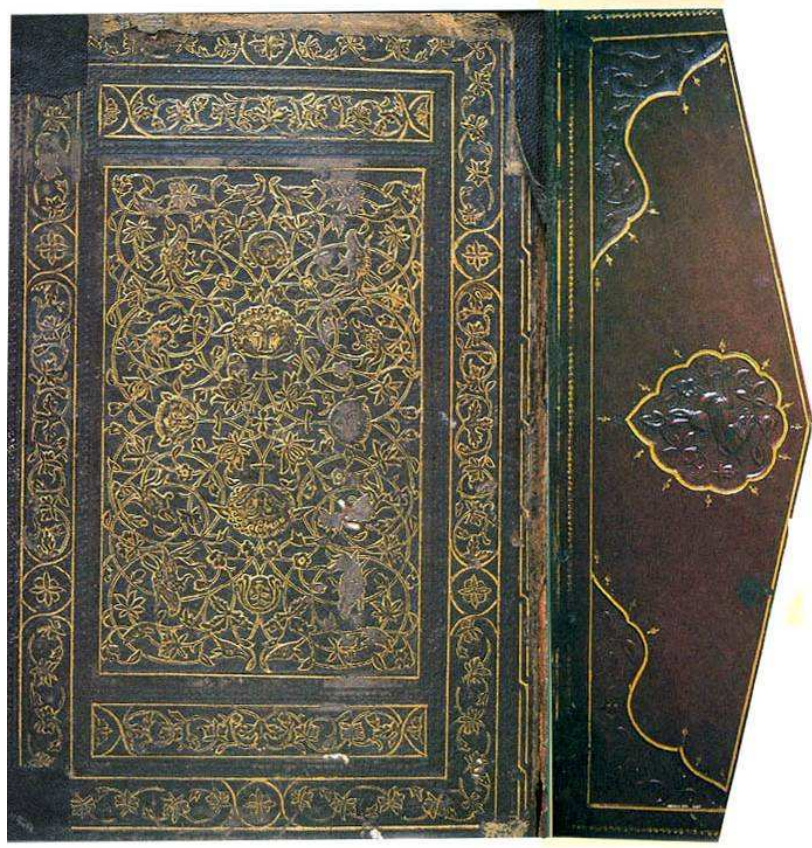
Özet:

Kitap sanatlarımızın en önemlilerinden olan klasik cilt sanatı, kullanılan malzemeye göre, deri, mukavva, rugani veya Edirnekari diye de adlandırılan lake, ebru, kumaş ve murassa (değerli taşlarla bezenmiş) cilt başlıkları altında incelenir. Bunlar içinde en geniş yeri deri ciltler tutmaktadır. Deri ciltler de yapıldıkları deriye göre, yüzeylerinde görülen bezeme unsurlarına göre isim alırlar. Bu yazının konusunu Ayasofya Kütüphanesi yazma eserler arasındaki hayvan resimli ciltler oluşturmaktadır.

Klasik bir cilt, alt ve üst kapak, sırt, kapağa eklenen sertab ve kapak arasına katlanan mikleb'den oluşmuştur. Hayvan resimleri, alt ve üst kapakta şemse ve köşebentlerde, bazen de miklepte görülmektedir. Daha çok cildin dış yüzeyinde kabartma motif halindedir. Hayvan resimli cilt kaplar daha çok İran'da yapılmakla birlikte hepsine İran cildi demek yanlıştır. İran'da yapılan lake kaplarda insan resimlerine bile rastlanır. Bu tür işçilikler eskiden 'Acem işi, Acem tarzı iş' anlamında 'Acemkar' olarak adlandırılmıştır. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver bu kalıpların hazırlanması ve cilde uygulanmasını ayrıntılı olarak anlatmıştır.

Hayvan resimli ciltlerde kullanılan kalıplar, motiflerin kabarık olmasından anlaşıldığına göre, dişi kalıplardır. Yıllarca bozulmadan kalmış ve ülkenin birçok yerinde kullanılmışlardır. Bu yüzden bunlara bakarak cildin yapılış tarihini belirlemek mümkün değildir. Ciltlerde daha çok geyik, ceylan, kurt, tilki, aslan, maymun, tavşan, leylek ve çeşitli kuşlar resmedilmiştir. Bu ciltlerin nerede olduğu, nerede kayıtlı olduğunu ve hangi sanatçılar tarafından yapıldığı parçada yazılıdır.

Resim 883 Ayasofya, Nasirüddin Tusi, Tecüme-i Kitab-ı Suvveril Kevakib, Ali Şir Nevai

1.6.6. Maden Sanatı Konulu Makaleler

1.6.6.1. Gümüş ve Hat Buluşunca

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Kemal Suman

Sayı: 28

Yıl: 1999

Sayfa: 76-78

Resim: 7 adet

Özet:

Anadolu toprakları üzerinde yaşamış olan topluluklar gümüşü M.Ö. dört binli yıllarda tanımışlardır. Gümüş madeninin ısıtılarak işlenmesi, diğer madenlerde karıştırılarak alaşımlar elde edilmesi Anadolu ve Batı Asya topraklarında uzun süreden beri bilinen bir konu idi. Türkler gümüşü birçok süs eşyasının yanında, çok değer verdikleri at ve silah süslemelerinde de kullanarak Gümüşlü koşumlar, eğer süsleri, üzengi ve mahmuzlar yapmışlar ve atlarını süslemişlerdir. Altay kurganlarında eğri kılıç ve hançerlerin arasında kabzaları gümüşten olan parçalarda çıkmıştır.

Süs ve benzeri eşyaların Kur'ana göre pek makbul sayılmaması, gümüşün İslam dünyasında 12.yy.a kadar rahatça işlenmesini engelledi. Bu dönemlerde işlenen Az sayıda gümüş eser göçler, istilalar, savaşlar sırasında kayboldu. Bu nedenle 12.asır öncelerinden, günümüze gelebilmiş gümüş örnekleri sayılıdır. Osmanlı kaynaklarında gümüş üretmiş ustalar hakkında güvenilir bilgi edinmek bugüne kadar mümkün olmamıştır. Kuyumculuk ve gümüş işçiliği özellikle Ermeniler, Rumlar, Levantenler ve Beyrut kökenliler arasında yaygındı. 1640 tarihli Es'ar defterinde gümüş divit ustaları olarak Mehmed ve İbrahim ustaların adları geçer. 20.yy.ın son gümüş ustası olarak nitelendirilen Erhan Şimşek, Gümüşü bilinen tüm teknik ve yöntemler dışında geliştirdiği ve şimdilik kendisinden başka kimsenin uygulamadığı bir yöntemle işleyen Ankara'da evinde çalışan bir ustadır. Erhan Şimşek gümüş konusunu daha da önemseyerek tüm gayretini ve çalışmasını gümüşe yöneltmiştir. Çalışmalarında tamamen kendi buluşu olan bir teknik kullanan sanatçı, eserlerini yaratırken makas, çivi, eğe, bıçak, tahta parçaları, kalem, zımpara gibi çok basit aletler kullanmaktadır. Gümüş küpeler, pandantifler, bilezik ve gerdanlıklar üzerindeki motifleri, turkuaz, lapis, akik ve

benzeri taşlarla kaynaştırılmış çeşitli takılar üzerinde uygulamaktadır.

Erhan Şimşek kültürel mirasımızın önemli bir bölümünü oluşturan hat sanatımızı el almış, artık hayatta olmayan hattatlarımızın en nadide hatlarını gümüş ile buluşturup kaynaştırmıştır. Moda dünyasından takı ve mücevher dizaynına hat ve tezhip eserlerine kadar varan geniş bir alanda uygulama imkanı olduğuna inanan sanatçının en büyük amacı bu sanatı meraklı ve yetenekli gençlere öğretmektir.

Resim 884 “Allah” hattat: Hamit Aytaç

Resim 885 “Muhammed” hattat: Hamit Aytaç

Resim 886 Küpe, serbest çalışma

Resim 887 Sultan Abdülhamit Tuğrası, Tuğrakeş Sami Efendi

Resim 888 Hattın Nevi, Celi Sülüs

Resim 889 Hüvel Baki

Resim 890 Halim Efendi'nin çifte besmelesi ve "Ya Hafız"

1.6.6.2. Türk Maden Sanatı ve Teknikleri

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Zeki Kuşoğlu

Sayı: 5

Yıl: 1995

Sayfa: 34 – 37

Resim: 15 adet

Özet:

Tarihte madeni bulan, onu hayatının bir parçası haline gelen kavimlerin başında Türkler gelir. Türkler madeni çeşitli tekniklerle işleyerek savaş aletlerini, kullandıkları kap kacağı, binit takımlarını imal etmişler ayrıca da kendi sanat ve zevk anlayışlarına göre süslemişleridir. Türk medeniyetinde özellikle gümüşün apayrı bir yeri vardır. Türk gümüş sanatlarına ait teknikler yüzyılların birikimi ile ustadan çırağa geçmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupai tekniklerin ve sanayinin etkisinde kalınca kendimize ait milli teknik ve desenlerimiz yavaş yavaş kaybolup gitmiştir. Türk maden sanatı, yine Türk göçleriyle dünyaya yayılmıştır. Türklerin M.Ö.1000 ile M.S. 1000 yılları arasında kurdukları devletlerden kalan eserlerin büyük bir kısmı bugün Leningrad Ermitaj Müzesinde bulunmaktadır. Ayrıca Müzede Türk Maden Sanatına eserler vardır.

Türk Maden Sanatında uygulanan teknikleri

1- Dövücülük

2- Kakmacılık

3- Delikîşi

4-Telişi (telkari)

5-Kalem işi

6- Güherseli İşler

7- Mıhlama

8-Tombak olarak gruplandırabiliriz.

Resim 891 Keskin ağızlı çelik kalemlerle zift üzerine delikleri boşaltılmış Van işi tepelik

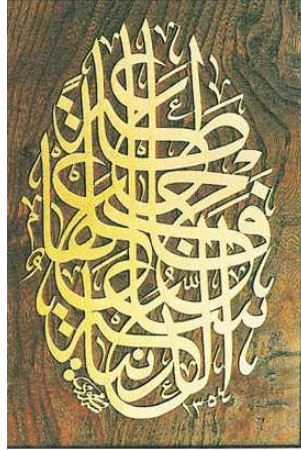
Resim 892 Ağaç üzerine işlenmiş hat yazı

Resim 893 Osmanlı armalı toka

Resim 894 Savatlı tütün tabakası ve sigara ağızlığı

Resim 895 Mercan mıhlamalı tombak kemer tokası

Resim 896 Tombak fincan zarfları

1.6.7. Minyatür Sanatı Konulu Makaleler

1.6.7.1. Şeker Sabriye

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Turgay Tuna

Sayı: 32

Yıl: Haziran 2000

Sayfa: 46 – 49

Resim: 6

Özet:

İstanbul'un Bakırköy semti ile ilgili fazla kaynak bulunmamaktadır. Hiçbir zaman tarihinde değinilmemiş, minyatürü ve gravürü yapılmamıştır. Bakırköylü sanatçı Sabriye Şeker Bakırköylü olmanın verdiği gerçekçi ve nostaljik yorumlama içinde Bakırköyü minyatürleştirmeye çalışmaktadır. Atölye arkadaşı sanatçı Sabahat Palabıyık'ında yapmakta olduğu tezhip ve minyatürlerle birlikte katıldıkları değişik sergilerde sanatseverlerin ilgisine sunmaktadırlar.

Minyatürlerde II. Mahmut'un Baruthane Kulesi, Fildamı Sarnıcı, Vaftizci Hazreti Yahya'nın kesik başının saklandığı Ayios İoannes, Prodomos Kilisesi, Basmahane ve değişik detaylar fırçasından çıkmaktadır. Sanatkar İlk çalışmalarına Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'den aldığı derslerle başlamıştır. Daha sonra Sema Nakışhanesi'nde Semih İrteş ve Mahmure Öz'ün yanında eğitim görmüştür. Birçok sergilere katılan Sabriye Şeker, minyatürlerdeki kompozisyonların belirli kaidelerine uyarak, ortaya çıkarttığı yorumlamaların eskiden kopmadan, minyatür sanatının özünü tahrip etmeden gerçekleştirmektedir.

1.6.7.2. Türk Kùltüründe At

Dergi Adı: Tombak

Yazar: L.Sami Akalın

Sayı: 20

Yıl: 1998

Sayfa: 24 – 36

Resim: 8 adet

Özet:

Bu yazıda önce Türk toplumunda atın tanımlanması verildikten sonra eski Türk Devletleri ve Osmanlılarda at konusu açıklanmış daha sonra Türk mitolojisi ve folkloründe at ile ilgili mevzular anlatılmaktadır. Daha sora Dünya milletleri üzerinde atın yeri, at kültürü ve dünya dillerinde at adlarından bahsedilmektedir. Ayrıca dünya mitolojisi ve folklorunda at'ın simgesel anlamları aktarılmaktadır. Güzel sanatlarda “at” başlığı altında Türk güzel sanatlarında at daha çok resim ve heykelde konu edinilmiştir. İslam öncesi Türk resim sanatı, atın simgesel yorumlarına, bozkır yaşayışının düzey ve biçimine ve dinsel tasarımlara dayanmaktadır. Türk mitolojisinin olağanüstü yaratıklarından biri de sekiz bacaklı attır. Bu destansı at bir şaman at ile bir kısraktan doğmaktadır. İslamiyet'e geçilince yorumlar, tasarımlar ve inançlar değişmektedir.

Resim 897 At üstünde Hürriyet kahramanları Enver ve Niyazi

Resim 898 Minyatürlerde at figürleri (Surname-i Vehbi Mehter)

1.6.8. Tezhip Sanatı Konulu Makaleler

1.6.8.1. El Yazması

Dergi Adı: Tombak

Yazar: İskender Pala

Sayı: 20

Yıl: 1998

Sayfa: 124 - 126

Resim: 3 adet

Özet:

Kitap eskiden beri Türk sanat kimliğinin asaletini, kudret ve zerafetini bütün halinde gösterebileceğimiz nadir alanlardan biri olarak günümüze kadar gelmiştir. Atalarımız yüzyıllardır pek çok sanat dallarını kitap ekseninde beğeniyle sunmuşlardır. Sanatın özünü yazı oluşturduğundan dolayı kadim zamanların kitaplarına biz el yazması adını vermekteyiz. Eski el yazmacılığının çeşitli sanatlardan devşirme kendine uygun bir terminolojisi oluşmuş, kitabın her bir yaprağına “varak”, ilk sayfa ile cilt kapağının iç yüzeyine “zahriye”, başlığa “serlevha”i sayfa kenarlarına yazılan notlara “derkenar” denilmiştir. Kitabın sonunda bir “hatime” bulundurmamak da adettendir ki burada “müstensih” (kopya eden) ya da “temellük” (sahiplik) kaydı ile kitabın yazılış tarihini görmek mümkündür. Kitabın son cümlesi “temmet” (tamamlanış) olur. Makale Kütüphanelerimizde Türk zevkini inceliklerini yansıtan 400.000 tane zengin eser varken el yazmalarının kıymetini bilemediğimiz gibi basmalarımıza da kıymet katmayı başaramadığımızı anlatmaktadır.

Resim 899 El Yazması “Doç. Dr. İskender Pala”

1.6.9. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.6.9.1. Atatürk ve Geleneksel Türk Sanatları

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Hüseyin Gündüz

Sayı: 5

Yıl: 1995

Sayfa: 30 – 32

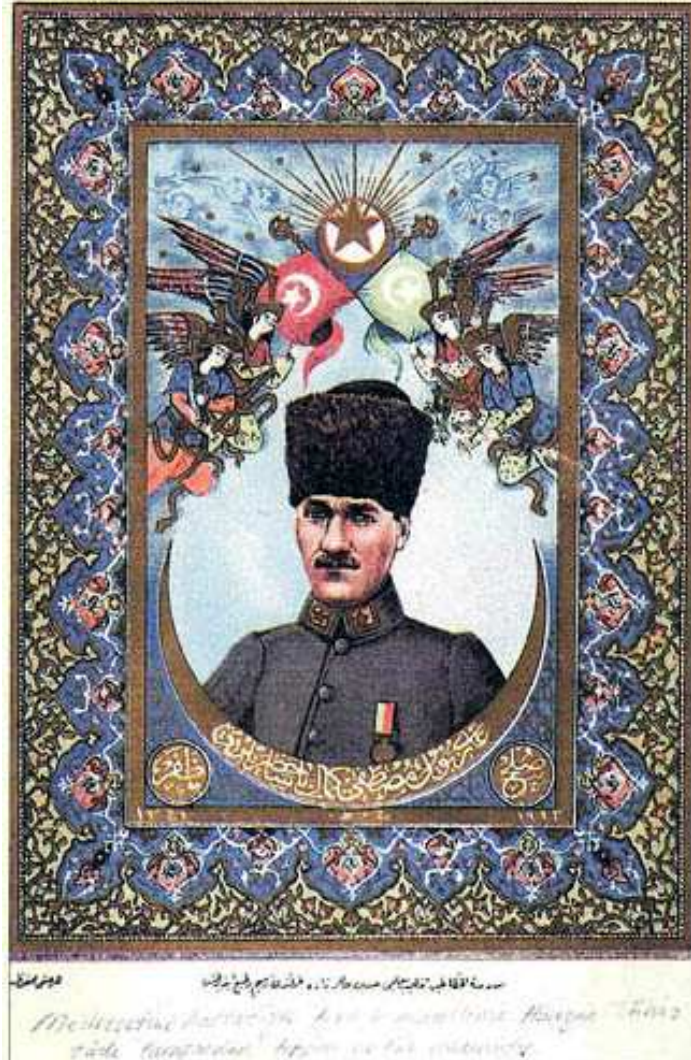
Resim: 3 adet

Özet:

Milletini sosyal ve uygar reformlara kavuşturan Atatürk büyük bir önder olmasının yanı sıra, sanatı ve sanatçıları destekleyen ve onları yönlendiren bir sanatseverdi. I.Dünya Savaşı'ndan önce kurulan Medresetül Hattatın (Hattatlar Medresesi), Cumhuriyetin ilanından sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak Şark Süsleme Sanatları Mektebi adını almıştır. Bu okulun hocaları Cumhuriyetin 10. yıldönümü nedeniyle Ankara'da opera binası olarak kullanılan eski sergi salonunda sergi açarlar. Sergide Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer, Necmeddin Okyay, Kamil Akdik, Muhsin Demironat, Vasıf Sedef, İsmail Sanver gibi hocaların eserleri sergilenirken Tezhip sanatçısı Muhsin Demironat'ta bir tarafta masasını kurarak gösteri yapmıştır.

Sergiyi gezen Atatürk, bu sanatçıların yerlerine adam yetiştirmeleri talimatını verir ve geleneksel sanatların devamının sağlanmasını ister. Atatürk'ün emri ile Şark Tezyini Sanatları Mektebi, Şark Süsleme Bölümü sonra da Türk Süsleme Bölümü olarak Temmuz 1936'da Güzel Sanatlar Akademisine bağlanır. Atatürk'ün geleneksel sanatlara olan ilgisi I.Dünya Savaşı sırasında meydana gelen bir olayda açıkça görülmektedir. Çanakkale Savaşları sırasında Atatürk cephe gerisinde dolaşırken, askerlerden birinin Besmele, Maşallah gibi yazılar yazıp sağa sola astığını görür. Bu asker, sıtma hastalığına yakalanıp raporlu olan Macit Ayrıl'dır (1891-1961).Atatürk, Macit Ayrıl ile tanışır. Bu asker değerli bir asker Onu derhal terhis edin diye emir vermiştir. Atatürk çok yönlü ve duyarlı bir insandır. Onca işinin arasında sergileri gezip sanatçılarla sohbet etmeyi, kendisine hediye gönderenlere teşekkür mektubu yazmayı ve mektuplara cevap vermeyi ihmal etmezdi.

Resim 900 Tahirzade Behzat'ın 1923 yılında yaptığı Atatürk portresi

1.6.9.2. Berlin'deki İslam Eserleri Müzesi'nde Kültürümüz Göz Kamaştırıyor.

Dergi Adı: Tombak

Yazar: Emre Gültekin

Sayı: 6

Yıl: 1995

Sayfa: 40- 41

Resim: 3 adet

Özet:

Berlin İslam Eserleri Müzesi'ndeki ürünler İslamiyet öncesi dönemlerden başlayarak günümüze kadar uzanmaktadır. Halife Ömer döneminden, Abbasilerden Fatimilerden, Selçuklulardan, Kölemenler döneminden Osmanlı İmparatorluğuna, Moğollardan, Sasanilere, kadar pek çok zengin sanat eseri burada bulunmaktadır. Berlin'deki İslam Eserleri Müzesi, İslam eserleri açısından son derece zengin bir müze olup İlk kez 1904 yılında Kaiser – Friedrich Müzesinin bir bölümü olarak açılmıştır. Bu bölüm 1932 yılında Berlin'deki Bergama Müzesi'nin yeni binasına taşınmıştır. 2. Dünya Savaşı'nın 1939'da başlamasıyla birlikte, sergilenen malzemeler gösterimden kaldırılmıştır. Ancak Savaş sırasında paha biçilmez pek çok İslam eseri zarar görüp yanmıştır. Savaştan sonra, restorasyon çalışmalarının bitmesiyle, pek çok yeni elde edilen İslam eserleriyle, 1954'te yeniden Bergama Müzesi'nin içinde sergilemeye sunulmaktadır. Kentin batı kesimindeki ürünler ise 1971'den beri Etnografya Müzesi'nde Dahlem Müzesi'nde sergilenmektedir.

Resim 901 Üstünde Ayetler bulunan süslemeli 13.yy. ceviz ağacından yapılmış rahle

1.7. Yeşilay Dergisi

1.7.1. Hat Sanatı Konulu Makaleler

1.7.1.1. Osmanlı Padişahlarının Tuğraları

Dergi Adı: Yeşilay

Yazar: Selahaddin Kaptanağası

Sayı: 809

Yıl: Nisan 2001

Sayfa: 22

Resim: 1 adet

Özet:

Tuğra, padişahın nişan alâmeti veya imzası olarak ferma, berat ve paralarda kullanılmıştır. Önce, ahitnâme, menşur, nâme-i hümayun, mülkname, ferman, vakfiye, berat üzerine yazılan tuğralar sonraları para, defter ve kâğıtların başına birer hanedan arması halinde bayraklarda pullarda ve resmi yapılarda kullanılmıştır. İlk tuğra Orhan Bey zamanında kullanılmıştır.

1.7.2. Taş Sanatı Konulu Makaleler

1.7.2.1. Yok Edilen Tarih; Mezar Taşları

Dergi Adı: Yeşilay

Yazar: Hakan Güven

Sayı: 864

Yıl: Kasım 2005

Sayfa: 13

Resim: 1 adet

Özet:

Yazıda 550 yıllık Mahmutpaşa Camii'nin avlusunda bulunan tarihi mezarların insanlar tarafından yok edilmesini anlatmaktadır. Şaşırtıcı olan talan edilen bu mezarlığın durumu ile Vakıflar Bölge Müdürlüğü cami cemaati, esnaf ve halkın ilgilenmemesidir. Sonuçta tarihi hazire, aşama aşama tahrip edilerek yok olmaya yüz tutan mezarlığın durumunu fark eden Prof. Dr. Zeki Kuşoğlu, "Mezarlıklar bu ülkenin tapusudur. Her biri sanat eseri olan mezarlar üç beş parçaya bölünmüştür. Koruma altında olan şehir merkezlerindeki bir hazire nasıl bu hale gelir?" demektedir.

Resim 902 Makale ile ilgili resimler

1.7.3. Geleneksel Sanatlarla İlgili Diğer Makaleler

1.7.3.1. Büyük İnsan ve Örnek Yeşilaycı Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver

Dergi Adı: Yeşilay

Sayı: 687

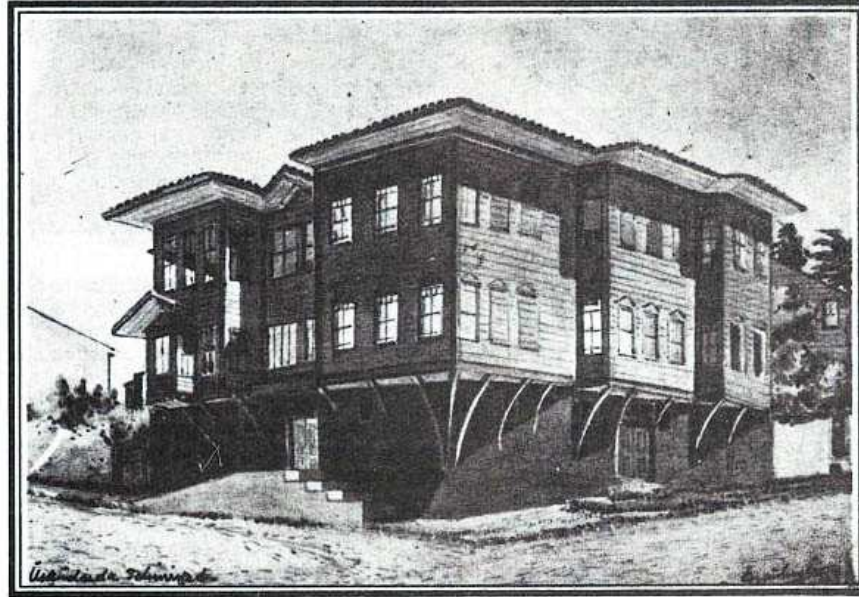
Yıl: 1 Mart 1991

Sayfa: 11

Özet:

Yazıda vefatının yıldönümünde Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver anılmaktadır. Hayatının dönemleri ve Geleneksel sanatlara yaptığı katkılar anlatılmaktadır.

Resim 903 18.yy. başlarında Selimiye Kışlası Erkânından bir ev

1.7.3.2. Süheyl Ünver

Dergi Adı: Yeşilay

Yazar: Bünyamin Pirim

Sayı: 772

Yıl: 1 Mart 1998

Sayfa: 10

Resim: 1 adet

Özet:

Yazıda Bünyamin Pirim Yeşilay Cemiyetinin kurucularından ve yüksek şura üyelerinden çok yönlü bir kişilik olan Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver'i anlatmaktadır. 1898 yılında İstanbul'da doğan A.Süheyl Ünver, 1915 yılında Mekteb-i Tıbbiye'ye girmiştir. Sanata olan ilgisi nedeniyle tezhip ve ebru icazeti almıştır. Tezhip, minyatür, kaâtı eserleriyle kalıcı izler bırakarak bu sanatı günümüzde yaşatacak öğrenciler yetiştirmiştir.

Resim 904 Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver

2.BÖLÜM: SÜRELİ YAYINLARDA; ANTİK DEKOR; (2-5-6-7-8-9-10-11-13-14-16-17-18-19-20-21-22-23-24-26-27-29-30-38-39-44-46-48-49-51-53-54-58-61-62-65-68-69-70-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-90-91-92-93-94-95- 96-97-98-99-100), ARTDEKOR; (1-8-11-15-16,17-22-26-28,29-32-37-38-39-40,41-42-43-45-49-50-56-58-61-62-63-67-70-71-75-76-80-82-85-87-88-89-90- 91-92-93-95-107-118) KÜLTÜR VE SANAT; (1-2-3-4-5-6-7), P SANAT;(1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-18-19-20-21-22-23- 24-25-26-27-28-29-30- 31-33-35-36-40-41-42-43), SANAT DÜNYAMIZ; (1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-14-16-17-21-22-23-24-25-26-27-28-30-31-32-33-34-35-36-49-73-87-91-93-96-97-98-100), TOMBAK; (2-4-5-6-15-20-21-22-23-28-31-32), YEŞİLAY DERGİLERİ; (687-772-864-809) GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI KONULU MAKALELERİN YAZAR SOYADINA GÖRE ALFABETİK SIRALAMASI.

A

- ACAR, Belkıs; ‘Balıkesir Yüncü Yörükleri’, **Sanat Dünyamız**, Y:1980,S:18, s.22-28.
- ACAR, Şinasi; ‘Bozkırda Bir Gülistan’, **Antik Dekor**, S:26,Y:1994,s.52 -55.
- ACAR, Şinasi; ‘Düşlerin Kokusu’, **Antik Dekor**, S:75, Y:2003, s.108 -114.
- ACAR, Şinasi; ‘Eski Kemer Tokaları’, **Antik Dekor**, S:86, Y:2005, s.108-114.
- ACAR, Şinasi; ‘Ferman, Berat ve Vakfiyeler’, **Antik Dekor**, S:46, Y:1998, s.108 -116.

- ACAR, Belkıs; 'Halı ve Kilim Müzesi', **Sanat Dünyamız**, Y:1975, S:4,s.20-25.
- ACAR, Şinasi; 'Kıt'a ve Murakkaalar', **Antik Dekor**, S:49, Y:1998, s.166 – 175.
- ACAR, Şinasi; 'Osmanlı Rahleleri', **Antik Dekor**, S:69,Y:2002, s.94 -101.
- ACAR, Şinasi; 'Sanat Değeri Taşıyan El Yazması Kitaplar', **Antik Dekor**, S:48, Y:998, s.74-83.
- ACAR, Şinasi; 'Sancak Kuranları', **Antik Dekor**, S:88, Y:2005, s.120 -124.
- ACAR, Şinasi; 'Tılsımların Gizemleri', **Antik Dekor**, S: 62, Y:2001, s.154 -163.
- ACAR, Şinasi; 'Ünlü Hattat Mezarları', **Art Dekor**, S:82,Y:2000, s.112-118.
- ACARSOY, Ateş;'Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. Yılında Yıldız Porselen Fabrikası', **Antik Dekor**, S:49, Y:1998, s.90-95.
- AKALAY, Zeren; 'Emir Hüsrev Dehlevi Ve Topkapı Sarayı Müz. Ktp. Bulunan Minyatürlü Eseri', **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:5,s.8-19.
- AKALIN, Sami L; 'Türk Kültüründe At'; **Tombak**, Y:1998, S:20, s.24-36.
- AKPINAR, Candan; 'Halıda Tasarım 16. ve 17.Yüzyıllarda Uşak Halıları', **Antik Dekor**, S:96, Y:2006, s.102-109
- AKAR, Azade; 'Ali Ül- Nakşibendi er Rakım', **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:6, s.37- 45.
- AKAR, Azade; 'Eski Türk Mezartaşı Süslerine Dair', **Sanat Dünyamız**, Y:1974, S:2, s.8-15.
- AKBULUT, İlhan; 'Osmanlı Fermanları', **Antik Dekor**, S:22, Y:1993, s.42 - 46.
- AKSOY, Şule; 'Doğu'nun Kavuşamayan Aşıkları Hüsrev İle Şirin', **P Dergisi**, Y:2001-2002, S: 4, s.70-85.
- AKSOY, Şule; 'Hat Sanatı', **Kültür ve Sanat**, S:5,Y:1977, s.115-137.
- AKSOY, Şule; 'İslam Sanatları Sergisi', **Antik Dekor**, S:16, Y:1992, s.124-127.
- AKSOY, Şule; 'Türk Süslemelerinde Barok-Rokoko Üslubu', **Kültür ve**

- Sanat**, Y:1977, S:6, s.126-136.
- ALDOĞAN, Ayşen; ‘Doğu Yöresi Kilimleri’, **Sanat Dünyamız**, Y:1986, S:1986, s.29-32.
- ALDOĞAN, Ayşen; ‘Döşemealtı Halıları’, **Sanat Dünyamız**, Y:1981, S:23, s.16-25.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri: Kufi I’, **Sanat Dünyamız**, Y:1984, S:30, s.16-19.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri:2 Aklam-ı Sitte’, **Sanat Dünyamız**, Y:1985, S:32, s.35-43.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri:3 Celi Sülüs’, **Sanat Dünyamız**, Y:1985, S:33, s.27-33.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri:4 Nestalik’, **Sanat Dünyamız**, Y:1985, S:34, s.3-8.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri:5 Divani, Celi Divani, Rık’a’, **Sanat Dünyamız**, Y:1986, S:35, s.36-41.
- ALPARSLAN, Ali; ‘İslam Yazı Çeşitleri:6 Resim, Yazı ve Tuğra’, **Sanat Dünyamız**, Y:1986,S:36, s.2-8.
- ALDOĞAN, Ayşen; ‘Türk Kilim Sanatı’, **Sanat Dünyamız**, Y:1984, S:29, s.14-15.
- ALPARSLAN, Ali; ‘Osmanlı Hat Sanatında Talik’, **Antik Dekor**, S:90, Y:2005, s.92 – 96.
- ALPARSLAN, Ali; ‘Yazının Karahisari’dir Ağartan Yüzünü’, **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.256-261.
- ALTAY, Fikret; ‘Türk Kumaşları’, **Sanat Dünyamız**, S:1, Y:1974,s.11-16.
- AKPINAR, Candan; ‘Avar Kilimleri’, **Antik Dekor**, S:65, Y:2001, s.86 - 88.

- AKSOY, Şule; ‘ Karahisari Albümü’, **P Dergisi**, S:21, Y: 2001, s.66-75.
- AKSOY, Şule; ‘ Zübdetü’t-Tevarih’, **P Dergisi**, S:3, Y:1996, s.17- 37.
- AND, Metin; ‘Bir Renaissance Hezar- Fenni; Matrakçı Nasuh’, **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.124-133.
- AND, Metin; ‘Anonim Bir Çarşı Ressamının Yaptığı İki Ciltlik İstanbul Albümü’, **Sanat Dünyamız**, Y: 2005, S:96, s.181-193.
- AND, Metin; ‘Çarşı Ressamları’, **Antik Dekor**, S:19, Y.1993, s.20 -23.
- AND, Metin; ‘Çarşı Ressamlarının Gözüyle Harem’, **Antik Dekor**, S:100,Y:2007, s.218-226.
- AND, Metin; ‘I.Elizabeth’in Tekstil Casusluğu’, **Art Dekor**, S:39, Y:1999, s.108-110.
- AND, Metin; ‘İstanbul’un Günümüze Kalmamış Bazı Anıt, Heykel ve Binaları’, **Sanat Dünyamız**, Y:2006, S:97, s.101-108.
- AND, Metin; ‘Minyatürde Kuş Dünyası’, **Art Dekor**, S:58, Y:1998, s.88-90.
- AND, Metin; ‘Osmanlı’da Sirk Sanatı’, **Art Dekor**, S:56, Y:1997, s.162-165.
- AND, Metin; ‘Osmanlı İslam Mitolojyasında Nuh Tufanı’, **P Dergisi**, S:22, Y:2001, s.82-91.
- AND, Metin; ‘ Osmanlı İslam Mitolojyasından Peygamberlerin Uçma Sahneleri’, **P Dergisi**, S: 41,Y:-, s.58-63.
- AND, Metin; ‘Varşova’da Bir Çarşı Ressamı Albümü’, **Antik Dekor**, S:51, Y:1999, s.62-67.
- ATIL, Esin; ‘Arifi’nin Süleymannamesi’nde Kanuni’nin Seferleri’, **P Dergisi**, S:30, Y:- s.63-79.
- ATIL, Esin; ‘İslam Sanatlarında Müzik ve Raks Tasvirleri’, **P Dergisi**, S:7, Y:- s.10-21.

- ATIL, Esin; 'Kelile ve Dimne', **P Dergisi**, S:23, Y:2001, s.20-30.
- ATIL, Esin; 'Minai Seramiklerde Öyküler', **P Dergisi**, S:1, Y:1996, s.10-13.
- ATIL, Esin; 'Rıza Abbasi'nin Irmak Kenarında Uzanmış Çıplak Kadını', **P Dergisi**, S:18, Y:2000, s.68-71.
- ATLIHAN, Şerife; 'Sultan Kaftanlarında Yer Alan Dokuma Bantlar', **Antik Dekor**, S:70, Y:2002, s.106-112.
- ARIK, Rüçhan; 'Kubad Abad'da Selçuklu 13. Yüzyıl Doğa Ve Masal Yaratıkları', **P Dergisi**, Y: 2001, S: 23, s.32- 43.
- ATASOY, Nurhan; 'Osmanlı'da Bahçe Köşkleri', **P Dergisi**, Y:2004, S:33, s.96-111.
- ATASOY, Nurhan; 'Tarih Konulu Minyatürlerin Usta Nakkaşı Osman', **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.213-221.
- AVCI, Aytaç; 'Siyah Kalem Minyatürlerinde Giysi Ve Eşya', **Sanat Dünyamız**, Y.2004, S:93, s.16-19.
- AVCI, Cahit; 'Türk Sanatında Aynalı Yazılar', **Kültür ve Sanat**; S:5,Y:1977, s.20-33.
- AYBEY, Neşe; 'XX.yy.da Türk Minyatür Sanatı', **Sanat Dünyamız**, Y:1976, S:16, s.37-40.
- AYDIN, Hilmi; 'Topkapı Sarayı Müzesi Koleksiyonundan Osmanlının Altın Silahları', **P Sanat Dergisi**, Y:2001, S:20, s.80-100.
- AYDIN, Hilmi; 'Türk, Memlük ve İran Miğferleri', **Antik Dekor**, S:26, Y:1994, s.74-77.
- AYAYDIN, Şengül; 'Minyatürde Bir Fransız', **Art Dekor**, S:75, Y:1999, s.202-204.
- AYDÜZ, Salim; 'İslam Uygarlığında Takvim', **P Dergisi**,Y:2003, S:28, s.66-79.
- AYDÜZ, Salim; 'Minyatürlerde Osmanlı Tekneleri', **P Dergisi**, Y:2002, S:26, s.90-

101.

AYKUT, Sait; 'Siyah Kalem Cinlerini Dönemin En Yaygın Cin Bili Kitaplarında

Aramak', **Sanat Dünyamız**, Y:2004, S:93, s.14-21.

AZER, Vakefi, 'Halıda Şal Yorumları', **Art Dekor**, S:85, Y:2000, s.168-174.

B

BAKLA, Erdinç; 'Kahire'de Türk Seramikleri', **Antik Dekor**, S:20, Y:1993,s: 54 -56

BAKLA, Erdinç; 'Koleksiyoncularımız Müzeciliğe Örnek Oluyor', **Antik Dekor**, S:

97, Y: 2006, s.114-126.

BALTRUSAITIS, Jurgis; ' Fantastik Arabeskler', **Sanat Dünyamız**, Y: 2004, S: 91,

s.127-145.

BARANDIR, Sevda; 'Çini Ustaları', **Art Dekor**, S:67, Y:1998, s.18-198.

BARANDIR, Sevda; 'Altının Yazıyla Aşkı', **Art Dekor**, S:95, Y:2001, s.136-139.

BARIŞTA, Örcün H; ' Merasim Kalkanları', **Art Dekor**, S:18, Y:1999, s.18-95.

BARUTÇUGİL, Hikmet; 'İnsan- Sanat- Ebru- Terapi', **Antik Dekor**, S:14, Y:1992,

s.18 – 22.

BAŞARIR, Sinem Servet; 'Ayvacık Halıları; **Art Dekor**, S:38, Y:1996, s.242-246.

BATARI, Ferenc; 'Budapeşte El Sanatları Müzesinden 15. 17. YY. Osmanlı- Türk

Halıları', **P Dergisi**, Y:1996, S:3.

BATARI, Ferenc; 'Macaristan Uygulamalı Sanatlar Müzesindeki Türk Halıları', **Sanat**

Dünyamız, Y:1977, S:11, s.2-7.

BATARI, Ferenc; 'Osmanlı Halılarındaki Kuş Deseninin Kaynağı ve Gelişimi', **Sanat**

Dünyamız, Y:1985, S:32, s.2-6.

BATUR, Sabahattin; 'Topkapı Sarayı Müzesi, Türk ve İslam Eserleri Müz., Askeri

- Müze, Özel Koleksiyonlardan Örneklerle Tombak Sanatı', **P Dergisi**, Y:2001, S:20, s.64-78.
- BATUR, Enis; 'Fatih Albümü', **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.262-275.
- BAYRAKTAR, Nedret; 'Osmanlı Cam Sanatında Laledanlar', **P Dergisi**, Y:1999,S:13, s.26-33.
- BAYRAMOĞLU, Fuat; Tezhipli ve Padişah Onaylı Fermanlar', **Kültür ve Sanat**, S:4, Y:1976, s.17-37.
- BERK, Süleyman; 'Celi Sülüs'ün Şaheserleri', **Art Dekor**, S:87, Y:2000, s.120 -123.
- BERK, Süleyman; 'Cihangir Camii Yazıları', **Art Dekor**, S:89, Y:2000, s.156 -164.
- BERK, Süleyman; 'Filibeli Ahmet Efendi', **Art Dekor**, S:88, Y:2000, s.148 -150.
- BERK, Süleyman; 'Firuzağa Camii Kitabesi', **Art Dekor**, S:90, Y:-s.130-133.
- BERK, Süleyman; 'Hattat Hafız Osman Efendi', **Antik Dekor**, S:90, Y:2005, s.108 – 113.
- BERKER, Nurhayat; 'İşlemeli Kavuk Örtüleri', **Sanat Dünyamız**, Y:1977, S:11, s.10-15.
- BERKİN, Vahe; 'Ketebeler', **Antik Dekor**, S:7 Y:1990, s.58 - 63.
- BERKİN, Vahe; 'Ketebeler – IV', **Antik Dekor**, S:16.Y:1992,s.74 -76.
- BEYHAN, Erçağ; 'III. Ahmed Çeşmesi', **Art Dekor**, S:93, Y:2000,s.118 -121.
- BİÇER, Birol; 'Ebru Sanatından Bir Sanatçı Portresi', **Tombak**, Y:1998, S:22, s.67-68.
- BİLGİN, Ülkü; 'Saf Seccadeler', **Kültür ve Sanat**, S:5,Y:1977,s.
- BİLGİN, Ülkü; 'XIX.y.y. Seccadeleri', **Sanat Dünyamız**, S:17, Y:1979,s.18-22.
- BİLİRGEN Emine, Bilirgen; 'Topkapı Sarayındaki Ncef Eserler' **Antik Dekor**, S:81, Y:2004, s.64-75.

BİLİRGEN, Emine; 'Topkapı Sarayı'ndaki Rahleler', **Antik Dekor**, S:98,Y: 2007, s.62- 74.

BİLGİ, Hülya; 'Sadberk Hanım Müzesi'nde Asırlar Sonra bir arada Sergisi', **Sanat Dünyamız**, Y:1998, S:21,s.

BRİAN, Johnson; 'Yazı ve Tuğra', **Art Dekor**, S:26,Y:1995, s.204 -206.

C

CANSEVER, Meltem, 'Bu Yolda Son Nokta Cahide Keskiner', **Art Dekor**, S:38, Y:1996, s.168-170.

CANSEVER, Meltem, 'Cilt Sanatı', **Art Dekor**, S:42,Y:1996, s.194-200.

CANSEVER, Meltem, 'Cilt Sanatı', **Sanat Dünyamız**, Y:1996, S:42, s.194-200.

CANSEVER, Meltem, 'Gelenek Çağdaşlamalı', **Art Dekor**, S:45, Y:1996, s.144-146.

CANSEVER, Meltem, 'Göz Nuru Halkariler', **Art Dekor**, S:39, Y:1996, s.214-215.

CANSEVER, Meltem, ' Hat ve Tezhip Koleksiyoncusu Necip Sarıca', **Art Dekor**, S:39, Y:1996, s.216-217.

CANSEVER, Meltem; 'Hat Mana İle Birleşen Çizgi', **Art Dekor**, S:40-41,Y:-, s.134-137.

CANSEVER, Meltem; 'Harflerle Yaratılan Mistik Eserler Türk Hat Sanatı', **Art Dekor**, S:40-41,Y:1996, s.224-232.

CANSEVER, Meltem, 'Öğrenci Çini ve Seramikleri', **Art Dekor**, S:37, Y:1996, s.226-227.

CANSEVER, Meltem, 'Türk Minyatür Sanatı', **Art Dekor**, S:38, Y:1996, s.156-164.

CİMİLİ, Canan; 'Haremin Ocakları', **Antik Dekor**, S:81, Y:2004, s.94 -100.

ÇANKAYA, Nurten; ' Hekim Nidai ve Ed- Dürül–Manzum', **Kültür ve Sanat**,

Y:2002, S:27, s.80-91.

ÇAĞMAN, Filiz; 'Ahmed Karahisari'nin Musaf-ı Şerifi', **P Dergisi**, Y:2004, S:35, s.86-103.

ÇAĞMAN, Filiz; 'XV.yy.Kağıt Oymacılık Sanatı', **Sanat Dünyamız**, Y:1976, S:8, s.22-26.

ÇAĞMAN, Filiz; 'XV.yy.Kağıt Oymacılık Sanatı', **Sanat Dünyamız**, Y:2006,S:100, s.28-33.

ÇAĞMAN, Filiz; 'Osmanlı Sanat Sergisi', **Sanat Dünyamız**, Y:9,S:27,s.40 - 44.

CARCARADEC, Meryem de; 'Selçuk Taş İşçiliği', **Sanat Dünyamız**, Y:1975, S:5, s. 2-11.

CARSWELL, John; 'Az İznik Öz İznik', **Antik Dekor**, S:6, Y:1990, s.60-63.

CARSWELL, John; 'Kütahya Çizimleri', **Antik Dekor**, S:13, Y:1991,s.70 -73.

Ç

ÇORUHLU, Tülin; 'Osmanlı Miğferleri', **Antik Dekor**, S:39, Y:1997, s.132-135.

ÇORUHLU, Tülin; 'Osmanlı At Alın Zırhları', **P Dergisi**, Y:- S:11, S.52-69.

ÇORUHLU, Yaşar; 'Tasvir Sanatında Dinsel Güç İmgeleri', **Sanat Dünyamız**, Y:2006, S:97, s.108-123.

ÇETİNTAŞ, Burak; 'Osmanlı'da Hat Sanatının Önemi', **Antik Dekor**, S: 91,Y:1995, s.82 – 96.

ÇOKAY, Önder; 'XIII. YY.Anadolu Selçuklu Halıları Restitüsyon Etütleri Sırasında Ortaya Çıkan Bir Özellik', **Antik Dekor**, S:38,Y: 1997, s.136-138.

ÇOKAY, Önder; 'Motif Çözümlemeye Yönelik Yorumlar', **Antik Dekor**, S:44, Y:1998, s.116 – 121.

ÇOKAY, Önder; 'XIII. Yüzyıl Anadolu Selçuklu Halı Bordürleri Çözümlemeye Yönelik Yorumlar', **Antik Dekor**, S:51, Y:1999, s.95-100.

ÇOKAY, Önder; 'Kumkapı Halıları', **Antik Dekor**, S:58, Y:2000, s.150 -154.

ÇOKAY, Önder; 'Osmanlı Saray Halıları', **Antik Dekor**, S:61, Y:2000, s.120 -128.

ÇEKİN, Zehra; 'Şahkulu Nakkaşın Tilmiz-i Erkemi ve Sultan Süleyman Han Nakkaşhanesinin Üstad-ı Muteremi Müzehhip Karamemi', **Antik Dekor**, S:90, Y:2005, s.98-106.

ÇEKİN, Zehra; 'Sır Olmuş Nakkaşların Sırlı Nakışları ve Atik Valide Camii' **Art Dekor**, S:49, Y:1997, s.130-136.

D

DANİEL, Yahya; 'Türk Motifleri İle Yeni Emaye Tekniği', **Sanat Dünyamız**, Y: 5, S: 15, s.16-19.

DEMİRİZ, Yıldız; 'Topkapı Sarayı Kütüp.413 Sayılı Sümbülname ve Sanatımızdaki Yeri', **Sanat Dünyamız**, Y:1986, S:35, s.23-27.

DEMİRİZ, Yıldız; 'Tuhfe-i Gaznevi Gazneli Mahmud Mecmuası', **P Dergisi**, Y:1999, S:13, s.46-61.

DENİZ, Bekir; 'Taşpınar Halıları', **Sanat Dünyamız**, Y:1982, S:25,s.18-21.

DERMAN, Uğur M; 'Hafız Osman'ın Üçüncü, Yesari'nin İkinci Ölüm Yüzyıldönümleri', **P Dergisi**, Y:-S: 12, s.140-147.

DERMAN, Uğur M; 'Hattatların Reisi', **P Dergisi**, Y: 2007, S:43, s.88 - 99.

DERMAN, Uğur M; 'Hoca Ali Rıza'nın Resim Şiirleri', **Antik Dekor**, S:93, Y:2006, s.118-120.

DERMAN, Uğur M; 'Kağıt Makasları', **P Dergisi**, Y:1998, S:10, s.113-115.

- DERMAN, Uğur M; ‘Kanuni Devrinde Hat San’atımız’, **Antik Dekor**, S:29, Y:1995, s.29-30.
- DERMAN, Uğur M; ‘Medresetü-l Hatatatin’in Açılışına Dair Mühim Belge’, **Antik Dekor**, S:100 Y:2007, s.228-243.
- DERMAN, Uğur M; ‘Osmanlı Hat Sanatı’, **P Dergisi**, Y:- S:25, s.30-54.
- DERMAN, Uğur M; ‘Sabancı Koleksiyonundan Dört Hat Şaheseri’, **P Dergisi**, Y:1996, S:1, s.96-99.
- DERMAN, Çiçek; ‘Süheyl Ünver Bey Hocam’, **Antik Dekor**, S:93, Y:2006, s.110-116.
- DEVİRİM, Melishan, ‘Kırgın Çini ve Zarif Ahşap’, **Art Dekor**, S:92, Y:2000, s.89-191.
- DİKBAŞ, Mine; ‘Türk Petrol Vakfı Sanat Galerisi’, **Antik Dekor**, S:44, Y:1998, s.130-133.
- DOĞANTEPE, Kanbay Hülya; ‘Doğumunun 500. Yılında Hükümdarlığı, Sanatkarlığı Ve Eserleriyle Kanuni Sultan Süleyman’, **Antik Dekor**, S:29, Y:1995, s.26-28.
- DURUÇAY, Arif S; ‘Türk İslam Eserlerinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı’, **Kültür ve Sanat Dergisi**, S:5, Y:1977, s.78-85.
- DURU, Orhan; ‘At’ın Halleri’, **P Dergisi**, Y:2001, S:23, s.98-111.
- DURU, Orhan; ‘Çiçekler İçinde Bir İmza’, **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.232-234.
- DURAN, Gülnur; ‘Ali Üsküdarî’nin Çiçek Resimleri’, **P Dergisi**, Y:- S:5, s.66-87.
- DURUL, Yusuf; ‘Kilim Motifleri Üzerine Araştırma’, **Sanat Dünyamız**, Y:1982, S:24, s.26-30.
- DURUL, Yusuf; ‘Türkmen Kilimleri’, **Sanat Dünyamız**, Y:1979, S:16, s.21-24.

E

- EDGÜ, Ferit; ‘Hat Sanatına Doğru Bakmak’ **Antik Dekor**, S:9, Y:1990-1991, s.86-89.

EDGÜ, Ferit; 'Sanat ve Büyü Siyah Kalem'in Sanatında Biçim İrdelemesi', **P Dergisi**,
Y:2004, S:35, s.12-23.

ERDOĞDU, Ayşe; 'Topkapı Sarayının İmari Porselenleri', **Antik Dekor**, S:84, Y:
2004, s.72-76

ERTEN, Berna; 'Kitaplara Tutkun Koleksiyoner', **Art Dekor**, S:1, Y:- s.94-97.

F

FALKİNER, Richard; 'Bonhams'ta İznik Çinileri Satışı', **Tombak**, Y:1997, S:15. s.90-
94.

G

GAL, Agnes; 'Geleneksel Dokumacılık Sanatı', **Antik Dekor**, S:7, Y:1990, s.118 -120

GENÇ, Mustafa; 'Yörük Dokumaları', **Art Dekor**, S:80, Y:1999, s.146 -151.

GÖKTAŞ, Uğur, 'Ebru Sanatımız', **Sanat Dünyamız**, Y:1984, S:30, s.22-29.

GÖKYAY, Şaik Orhan; 'Tılsımlı Gömlekler' **P Dergisi**, :Y:2003, S:29, s.62-77.

GÖREN, Ethem İbrahim; 'Hilyeler, Suret Tasvirleri', **Art Dekor**, S:70, Y:1999, s.96 –
101.

GÖREN, Kamil Ahmet; 'İnas Sanayi-i Nefise Mektebi', **Art Dekor**, S:43, Y: 1996,
s.124 –130.

GÖREN, Kamil Ahmet; 'Karamanlı Selçuklu Mirası', **Art Dekor**, S:32, Y:1995, s.92 –
90.

GÖZEN, Sabih; 'Türk Desenleri', **Sanat Dünyamız**; Y:1974,S:2, S.30-36.

GÜLTEKİN, Emre; 'Berlin'deki İslam Eserleri Müz. Kültürümüz Göz Kamaştırıyor',
Tombak, Y:1995, S:6, s.40-41.

GÜNDÜZ, Hüseyin; 'Atatürk ve Geleneksel Türk Sanatları', **Antik Dekor**, Y:1995,

S:5, s.30-32.

GÜNDÜZ, Hüseyin; ‘Derviş Ali’nin Kur’an-ı Kerim’i, **Antik Dekor**, S:99,

Y:2007,s.122 – 126.

GÜNDÜZ, Hüseyin; ‘Ferman ve Beratlar’ **Antik Dekor**, S:30, Y:2005, s.130-137.

GÜNDÜZ, Hüseyin; Gören, Kamil Ahmet, ‘Kendi El Yazısıyla Atatürk’ün Sanata

Duyduğu Saygı’, **Antik Dekor**, S:77, Y:2003, s.118-120.

GÜNDÜZ, Hüseyin; ‘Türk Hat Ve Cilt Sanatının Büyük Ustası Emin Barın’, **Antik**

Dekor, S:13, Y:1991, s.96-99.

GÜNSEL, Renda; ‘ Zübdet-üt Tevarih’in Minyatürleri’, **Kültür ve Sanat**, Y:1977,S:6,

s.58-67.

GÜRSU, Demirbağ Nevber; ‘Türk İşlemeleri, **Antik Dekor**, S:18, Y:1993, s.78.

GÜREŞSEVER, Gönül- Şehsuvaroğlu.N; ‘Sabuncuoğlu Cerrahiyesi’, **Kültür ve Sanat**,

Y:1976, S:4, s.44-51.

GÜVEN, Hakan; ‘Yok Edilen Tarih; Mezar Taşları’, **Yeşilay**, Y:2005, S:864, s. 13.

GÜVEN, Turan; ‘ Kitaplardaki Resimler’, **Sanat Dünyamız**, Y:1998, S:98,s.81-99.

H

HAKGÜDEN, Mesut; ‘Tophane Çamuru ya da Lüleci Çamuru’, **P Dergisi**, Y: ,S:6,

s.106-109.

HALLE, Fay Antoinette; ‘Sevres Seramik Ulusal Müzesi ve Osmanlı Seramik

Koleksiyonları’, **Antik Dekor**, S:26, Y:1994, s.8.

HAKKI, İbrahim Konyalı; ‘Kitabül Haşayiş’, **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:6, s.19-29.

HAŞİMOĞLU, Güler Sonakin; ‘Minyatür ve Çağdaş Resim Sanatı’, **Sanat Dünyamız**,

Y:1982, S:24, s.21-24.

HİLMİ, Aydın; ‘Sultanların Silahları’, **Art Dekor**, S,107, Y:2007, s.56 -59.

I

IŞIN, Aslıhan Özgül; ‘Hattatların Hünerini Sabırla Süsleyen Sanat Gönüllüleri Tezhip Sanatçıları’, **Art Dekor**, S:58, Y: 1998, s.82-87.

IŞIN, Aslıhan Özgül; ‘Kati’nın Günümüz Duayeni’, **Art Dekor**, S:63, Y: 1998, s.154 – 157.

IŞIN, Aslıhan Özgül; ‘Minyatüre Ruh Verenler’, **Art Dekor**, S:61, Y:1998, s.116 -127.

i

İREPOĞLU, Gül; ‘Gelenek İle Yenilik Arasında İcmal-i Tevarih-i Al-i Osman Portreleri’, **P Dergisi**, S:15, Y:-, s.70-87.

İREPOĞLU, Gül; ‘Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı Levni’, **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.124-133.

İREPOĞLU, Gül; ‘Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı Levni’, **Sanat Dünyamız**, Y:2006, S:100, s.236-247.

İREPOĞLU, Gül; ‘Osmanlı Sanat Dünyasında Spor Dünyası Ve Spor Betimlemeleri’, **P Dergisi**, S:10, Y: 1998,s.33-57.

İREPOĞLU, Gül; ‘Ressam Levni Şair Levni’, **P Dergisi**, S:8, Y:1997, s.86-104.

İÇLİ, Nedret Emin; ‘Müteferrika Baskıları’, **P Dergisi**, Y:2004, S:35, s.66-73.

İÇLİ, Nedret Emin; ‘Ömer Koç Kitaplığı’, **P Dergisi**, Y:- S: 35, s.14.

İÇLİ, Nedret Emin; ‘Sabancı Koleksiyonundan Dört Hat Şaheseri’, **P Dergisi**, Y:-,S:25, s.66-81.

İREZ, Feryal; ‘Edirnekari’, **Antik Dekor**, S:6, Y:1990, s.96 -90.

J

JAMES, David; 'Chester Beatty Kütüphanesi İslam Koleksiyonu', **Antik Dekor**, S:10, Y:1991, s.98-101.

K

KANBAY, Hülya; 'Atölyem Yol Geçen Hanı', **Art Dekor**, S:11, Y:1994, s.152-154.

KARADENİZ, Hülya; 'Bir Serginin Dünya Serüveni', **P Dergisi**, Y:2002, S:25,s.56-65.

KARADUMAN, Hüseyin; 'Beyşehir Eşrefoğlu Camii Kapısına Ait Panoların Ülkemize İadesi ve Düşündürdükleri', **Antik Dekor**, S:54, Y:1999, s.150 – 153.

KARGILI, Tına; 'Dünyanın Her Köşesinden Ateşin Sanatı', **Antik Dekor**, S:92,Y.2006, s.108-113.

KAPTANAĞASI; Sabahattin; ' Osmanlı Padişahlarının Tuğraları', Yeşilay, Y:2001, S:809, s. 22.

KAYAOĞLU, Gündag İ; 'Divitler', **Antik Dekor**, S:5, Y:1989, s.50-54.

KAYAOĞLU, Gündag İ; 'Tombaklar', **Antik Dekor**, S:7, Y:1990, s.40-43.

KAYIPMAZ, Fahrettin-Naciye; 'Avar Kilimleri', **Antik Dekor**, S:7,Y:1990, s.114-116.

KAZAN, Hilal; 'Katiplerin Kiblesi Şeyh Hamdullah', **Antik Dekor**, S:88, Y:2005, s.114 – 118.

KESKİNER, Cahide; 'Türk Minyatür Sanatı', **Antik Dekor**, S:11, Y:1991, s.108-114.

KESKİNER, Cahide; 'TürkMinyatürlerinde Kadın Başlıkları' **Antik Dekor**, S:27, Y:1994, s.118-123.

KESKİNER, Cahide; 'Türk Tezhip Sanatı', **Art Dekor**, S:39, Y:1996, s.210-213.

KIZILTUĞ, Nevin; 'Dobag Halıları ve Doğal Boyamacılık', **Antik Dekor**, S:10, Y:1991, s.102-105.

- KOLSUK, Asuman; ‘ Haliç İşi Denilen İznik Çinileri’, **Kültür ve Sanat**, S:5, Y:1977, s.52-57.
- KOMAROF, Linda; ‘Newyork ve Los Angeles’te Altın Harfler’, **P Dergisi**, Y: 1998, S:10, s.118-119.
- KONGAZ, Gülcan; ‘Altının Sihirli Dokunuşuyla Hayat Bulan Tombaklar’, **Antik Dekor**, S:76, Y:2003, s.102-105.
- KUNT; Günay; ‘Yazma Eserler ve Konuları’, **Antik Dekor**, S:2, Y:-, s.52-55.
- KURT, Zipper; ‘Türk Halıları’, **Sanat Dünyamız**, S:10, Y:1977, s.9-13.
- KUŞOĞLU, Zeki; ‘ Türk Maden Sanatı ve Teknikleri’, Y:1995, S:1995, s. 34-37.
- KÜÇÜKERMEN, Önder; ‘Isparta Halıcılığı’, **Antik Dekor**, S:8, Y:1990, s.76-81.
- KÜÇÜKERMEN, Önder, ‘Kumaş ve Libas Tasarımı’, **Art Dekor**, S:42,Y:1996, s.134-142.
- KÜÇÜKERMEN, Önder, ‘Osmanlı İmp. Mobilya’, **Tombak**, Y:1998, S:21, s.22-30.
- KÜÇÜKERMEN, Önder, ‘Osmanlı İmp. Mobilya II.’, **Tombak**, Y:1998, S:22, s.3-13.
- KÜÇÜKERMEN, Önder; ‘Osmanlı İmp.Türkiye’ye Mobilya Tas. Değişimi’, **Tombak**, Y:1998, S:23, s.3-10.
- KÜÇÜKERMEN, Önder, ‘Sanayii Devriminin Osmanlı Devleti’ndeki İlk Yansımaları ve Cam Sanatı’, **Antik Dekor**, S:82, Y:2004, s.74-80.
- KÜÇÜKERMEN, Önder; ‘Saray Bahçesindeki Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu ve 110 Yıllık Porselen Koleksiyonu’, **Antik Dekor**, S:70, Y:2002, s.78-90.
- KÜÇÜKERMEN, Önder; ‘Türk Giyim Tasarımının Tarihi Kaynakları’, **Antik Dekor**, S:83, Y:1997, s.74-80.
- KÜÇÜKERMEN, Önder; ‘Yıldız Sarayı’ndaki Çini Fabrikası’, **Antik Dekor**, S: 6,Y:

1990, s.48-51.

KÜÇÜKERMEN, Önder; 'Yıldız Sarayı'nda Yaratılan Bir Koleksiyon; Yıldız Çini Ve Porselenleri', **Antik Dekor**, S:81, Y:2004, s.

KÜÇÜKERMEN, Önder, 'Yıldız Çini Fabrika-ı Hümayunu ve Sekiz Ünlü Sanatçı', **Tombak**, Y:1995, S:4, s.4-8.

KÜRKMAN, Garo; 'Altınlama Sanatı Tombak', **Antik Dekor**, S:100, Y:2007, s.138-164.

KÜRKMAN, Garo; 'Tuğralı Gümüşler', **Antik Dekor**, S:6, Y:1990, s.74-77.

M

MAHİR, Banu; ' Osmanlı Ağaç İşçiliğinde Fildişi, Sedef, Bağa', **P Dergisi**, Y:-S:9, s.94-117.

MAHİR, Banu; 'Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Memlük İskambilleri', **P Dergisi**, Y:-S:31, s.116-125.

MARİO, Carlo Suriano; 'Costabili Sarayı Fresklerindeki Anadolu Halıları', **P Dergisi**, Y:1996, S:3, s.50-64.

MASSİGNON, Louis; 'İslam Halklarının Sanatsal Yaratım Yöntemleri', **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.41-53.

MERİÇ, Atike; 'Tarihin En Eski Savaş Aracına Tasarım Ve Malzeme Penceresinden Bakış Ok Ve Yayda Türk Kimliği', **Art Dekor**, S:89, Y:2000, s.124-126.

MERİÇ, Atanur; 'Münhani Çeşitlemeleri', **Art Dekor**, S:18, Y:1996, s.152-154.

MESARA, Gülbün- Can Şeyda; ' Müzehhib Karamemi', **Art Dekor**, S:49, Y:1997, s.108-115.

MURAT, Süheyla; 'Denizin Uğurlu Damlaları İnciler', **Antik Dekor**, S:75, Y:2003,

s.65-76.

MURAT, Süheyla; 'Gücü ve Duyguları Yansıtan Örtüler', **Antik Dekor**, S:76, Y:2003,

s.80-92.

NURETTİN, Sevin; ' Saray Kaftanları', **Sanat Dünyamız**, S:3, Y:1975, s.14-21.

Ö

OKUTAN, Metin M; 'Meğri'den Fethiye'ye', **Art Dekor**, S:28-29, Y:- s.202.

ORAKÇIOĞLU, Mehlika; 'Yakaran İnsan Figürü', **Art Dekor**, S:87, Y:2000, S.136-

137.

Ö

ÖLEZ, Tülay; 'Türk Sanat Tarihinde Oyma Sanatı Üzerine', **Kültür ve Sanat**, S:3,

Y:1974, s.74-78.

ÖLÇER, Nazan; 'Halılar İnsanlar ve Koleksiyonlar', **P Dergisi**, Y:1996, S:3, s.40-49.

ÖLÇER, Nazan; 'Türklerin Hikayesi', **P Dergisi**, Y:2005, S:36, s.16-19.

ÖMÜR, Tufan; 'Saraydaki Eser-i İstanbul Porselenleri', **Antik Dekor**, S:79, Y:2203,

s.92-99.

ÖNDER, Mehmed; 'Anadolu'da Halı Kilim Demek', **Kültür ve Sanat**, Y:1973, S:1,

s.92-101.

ÖNDER, Mehmed; 'Selçuklu Devri Kubad-Abad Sarayı Çini Süslemeleri', **Kültür ve**

Sanat, Y:1977, S:5, s.104-107.

ÖNEY, Gönül; 'Anadolu Selçuklu, Kervansaray ve Kalelerinde Figür Dünyası ve

Semboller' **P Dergisi**, Y:- S:5, s.50-65.

ÖNEY, Gönül; 'Selçuklu Minarelerinde Süsleme', **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:5, s.6-

12.

- ÖNEY, Gönül; 'Selçuklu Firuzesi', **P Dergisi**, Y:- S:14, s.44-55.
- ÖNEY, Gönül; 'Selçuklu Seramik Sanatında Çıplak Sevgili', **P Dergisi**, Y:- S:18, s.72-73.
- ÖZBİLGİN, Erol; 'Çağdaş Fransız Ciltçiliği', **Antik Dekor**, S:38, Y:1997, s.148-150.
- ÖZEN, Gül; 'Ay Yıldızlı Tabaklar', **Antik Dekor**, S:20, Y:1993, s.42- 47.
- ÖZEN, Esiner Mine; ' Hayvan Resimli Ciltler', **Tombak**, Y:1995, S:6, s.30-34.
- ÖZEN, Esiner Mine; 'Klasik Cilt Sanatımızda Lake', **Antik Dekor**, S:1990, Y:1990, s.78-81.
- ÖZEN, Esiner Mine; 'Muradi Divanı', **Antik Dekor**, S:44, Y:1998, s.124-128.
- ÖZEN, Esiner Mine; 'Mücevherli Ciltler', **Antik Dekor**, S:80, Y:2005, s.118.
- ÖZEN, Esiner Mine; 'Orta Anadolu'da Seyahat' **Antik Dekor**, S:22, Y:1993, s.32-35.
- ÖZEN, Esiner Mine; 'Süleymaniye Kütüphanesine Bağışlanan Nuri Arsalez Koleksiyonundan Yazma Kur'an-ı Kerimler', **Antik Dekor**, S:20, Y:1993, s.26-30
- ÖZDENİZ, Engin; 'Gemi Tasvirleri', **Antik Dekor**, S:53, Y:1994, s.36-38.
- ÖZDENİZ, Engin; 'Türk Cilt Sanatı', **Sanat Dünyamız**, Y:1981, S: 21, s.13-21.
- ÖZDENİZ, Engin; 'Türk Sedefçilik Sanatı', **Antik Dekor**, S:83, Y:2004, s.98-102.
- ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; 'Ay ve Yıldız Formunda İstiflenmiş Yazılar' **Antik Dekor**, S:9, Y:1990-1991, s.52-54.
- ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; 'I.Abdülaziz Döneminde Yaşamış Kadın Hattatlarımızdan Hatice Huriye Hanım' **Antik Dekor**, S:26, Y:1994, s.82-83.
- ÖZSAYINER, Cihan; 'Divriği Ulu camii Hünkar Mahfeli Ahşap Korkulukları', **Antik Dekor**, S:51, Y: 1999, s.84 – 88.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Gubari Hat Levhaları’, **Art Dekor**, S:91,Y:2000,
s.130–134.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Hasan Rıza’nın Kaside-i Bürdesi’ **Antik Dekor**, S:8,
Y:1990 s.114-116.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Hat Sanatında Noktacılık Pointilizm’ **Antik Dekor**, ,
S:62Y:1998, s.102-104.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘ Hatlarda Açan Çiçekler’, **Art Dekor**, S:75, Y:1999,
s.112-115.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Kubbelerin Hat Düzeni’, **Art Dekor**, S:92, Y:2000,
s.156-160.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Mevlevi Hattatlar’, **Antik Dekor**, S:23, Y:1994, s.42 –
46.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Mimar Sinan’ın Üç Anıt Mezarda Kaligrafi Ustalığı
Mimari Ve Hat Düzeni’, **Art Dekor**, S:22, Y:1995, s.100-103.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘ Sinan Camilerinin Hat Düzeni’, **Art Dekor**,
S:15,Y:1994, s.36-42.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Sultan Abdülmecid’in Hat Sanatındaki Yeri’ **Antik
Dekor**, S:91, s.90-95.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi’ndeki Kutsal Kent
Tasvirleri’, **Antik Dekor**, S:84, Y:2004, s.96-102.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Yazıyı Kumaşa Dokuyan Eller’, **Antik Dekor**, S:79,
Y:2003, s.112-114.

ÖZSAYINER, Zübeyde Cihan; ‘Yaprak Üzerine Yazılan Hatlar’, **Antik Dekor**, S:13,

Y:1991, s.36-41.

ÖZBEK, Naci; 'İcazetnameler', **Antik Dekor**, S:7, Y: 1990, s.64.

P

PALA, İskender; 'El Yazması', **Tombak**, Y:1998, S:20, s. 124-126.

PAMUK, Orhan; 'Üstat Osman, Ben; **Sanat Dünyamız**, Y:1999, S:73, s.209-211.

PEKİN, Ersu; 'Yörük Çuvalları', **Sanat Dünyamız**, Y:1975, S:5,s.14-19.

PİRİM, Bünyamin; 'Süheyl Ünver', **Yeşilay**, Y: 1998, S:772, s.10.

R

RENDA, Günsel; 'Nakkaşların Fırçasından Boğaziçi', **P Dergisi**, S:19, Y:-, s.84-99.

RENDA, Günsel; 'Topkapı Sarayı Müz. Dört Manzaralı Yazı Çekmecesi', **Sanat Dünyamız**, Y:1977, S:9, s.2-5.

ROXBURGH, David James- Freely John; 'At Sirtında Gelen Fırtına', **P Dergisi**, S:36, s.20-27.

ROXBURGH, David James; 'Timurlu Minyatürlerinde Şarap', **P Dergisi**, S:40, Y:2006, s.116-123.

S

SEGAL, Sam; 'Tulipomania ve Lale Albümleri', **P Dergisi**, S:13, Y:1999, s.10-20.

SARI, Nil; 'Minyatürlerde Hastalar, Hastalıklar, Hekimler, Osmanlı'nın Sağlığı', **P Dergisi**, S: 42, Y: -, s. 50-59.

SOYDAN, Cihat; 'Osmanlı Tombak Sanatı' **Antik Dekor**, S:82, Y:2004, s.68-74.

SÖNMEZ, Nedim; 'Ebru Sanatında Yenilikler', **Sanat Dünyamız**, Y: 1985, S:34, s.27-31.

SUGİMURA, Toh; 'Saray Albümlerinde Kuş Resimleri Doğan Ve Doğancılık', **P**

Dergisi, Y:2001, S:23, s.112-123.

SUMAN, Kemal; ‘ Gümüş ve Hat Buluşunca’, **Tombak**, Y:1999, S:28, s.76-78.

SUMAN, Kemal; ‘Türk Çini ve Seramiklerinin Paris’teki Görkemli Sergisi’, **Tombak**, Y:2000, S:32, s.28-32.

Ş

ŞAHİN, Faruk; ‘ Kütahya’da Bir Keramik Fırını’, **Antik Dekor**, S:10,Y.1991, s.48 - 55.

ŞAHİN, Faruk; ‘Mercan Kırmızı Denemeleri’, **Antik Dekor**, S:20, Y:1993, s.50-52.

ŞENSOY, Nilgün; ‘Sultanlar İmparatorluğu’, **Antik Dekor**, S:32, Y:- s.258-261.

ŞENER, Yasemin; ‘Tesvir-i Ali Osman’, **Art Dekor**, S:87,Y:2000, s.186-188.

ŞERİFOĞLU, Faruk Ömer; ‘Geçmiş Zaman Bahçelerine Ağıt’, **Sanat Dünyamız**, Y:2003, S:87, s.249-250.

ŞERİFOĞLU, Faruk Ömer; ‘Süheylim, İki Gözüm’ Hoca Ali Rıza Bey’den A.Süheyl Ünver’e Mektuplar’ **Sanat Dünyamız**, Y:2005, S:22, s.206-213.

ŞERİFOĞLU, Faruk Ömer; ‘Türk Sanayi-i Nefise Birliği’nden Güzel Sanatlar Birliği’ne; 1926-1931 Üye Kayıt Defteri’, **Sanat Dünyamız**, Y:2003, S:87, s.230-245.

T

TANINDI, Zeren; ‘Cilt Sanatında Kumaş’, **Kültür ve Sanat**, S:4, Y:1976, s.

TANINDI, Zeren; ‘Klasik Türk Minyatür Resimlerinin Öncüleri’, **Sanat Dünyamız**, Y:1976, S: 7, s.15-20.

TANINDI, Zeren; ‘Minyatürlü Bir Coğrafya Kitabı’, **Kültür ve Sanat**, Y: 1976, S:4, s.60-71.

TANINDI, Zeren; ‘ Nakkaş Hasan Paşa’, **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:6, s.114-125.

- TANINDI, Zeren; ‘Osmanlı Kitaplarının Görkemli Giysileri’, **P Dergisi**, Y:2004, S:35, s.76-85.
- TANINDI, Zeren; ‘Resimli Bir Hac Vekaletnamesi’, **Sanat Dünyamız**, Y:9, S:28,s.2-5.
- TANYERİ, Sevgi, ‘Alexandre M.Raymond’un Anadolu’da ve İstanbul’da Eski Türk Çinileri ve Dini ve Sivil Mimari Örneklerinden İzlenimler’, **Sanat Dünyamız**, Y:1985, S:33, s. 2-12.
- TATAROĞLU, Mehmet; ‘Demirören Koleksiyonundan dört Hat Şaheseri’, **P Dergisi**, Y:-, S:2, s.94-100.
- TARAŞLI, Latif; ‘Türk İpek Halıcılığı’, **Antik Dekor**, S:39, Y:1997, s.157-158.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Fatih Divanı’, **Antik Dekor**, S:13, Y:1991, s.28-31.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Hilyeler’, **Antik Dekor**, S:7 Y:1990, Y:-, s.90-95.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Muhsin Demironat’, **Antik Dekor**, S:18, Y:1993, s.84-89.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Sanatta Çeyrek Asır’, **Antik Dekor**, S:85, Y: 2004, s.146 – 151.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Muhteşem Bir Çiçek Albümü’, **Antik Dekor**, S:95, Y:2006, s.100-106.
- TAŞKALE, Faruk; ‘Yazıya Hayat Veren Eller’, **Antik Dekor**, S:76, Y:2003, s.112-116.
- TAŞKALE, Faruk; ‘ Yazıya Tutkun Bir Gönül’, **Antik Dekor**, S:77, Y:2003, s.98 – 104.
- TAŞKIN, Onay Servet; ‘İznik Çinileri Canlanıyor’, **Art Dekor**, S:43, Y:1996, s.66-71.
- TANSUĞ, Sabiha; ‘Edirne İşi Bir Oda’, **Antik Dekor**, S:9, Y:1990-1991, s.64-66.
- TANSUĞ, Sezer, ‘Portre Ressamlığı ve Bizdeki Kaynakları’, **Antik Dekor**, S:26, Y:1994, s.94-96.
- TAYŞI, Serhan Mehmed; ‘Me-şa’irü’s – Şu’ara’, **Kültür ve Sanat**, Y:1977, S:6, s.

TEZCAN, Hülya; 'Eski Türk Kumaşlarından Örnekler', **Sanat Dünyamız**, Y:1984, S:31, s.54-57.

TEZCAN, Hülya; 'Osmanlı Saray Dokumalarının Ve Çinilerinin Kesişen ve Ayrılan Yolları', **Antik Dekor**, S:68, Y:2002, s.90 - 62.

TEZCAN, Hülya; 'Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Ev Tekstilinin Tarihçesi', **Art Dekor**, S:8, Y: 1993, s.38-40.

TEZCAN, Hülya; '16.17.YY. Osmanlı Sarayında Kadın Modası', **P Dergisi**, Y:1998-1999, S:12, s.56-69.

TEZCAN, Hülya; '18.YY.da Osmanlı Kumaş Sanatı ve Kadın Modası', **P Dergisi**, Y:1997, S:8, s.73-85.

TEZCAN, Hülya; 'Şifalı Gömlekler', **Antik Dekor**, S:96, Y:2006, s.118 - 125.

TEZCAN, Hülya; 'Topkapı Sarayı'nın Çatmaları', **Antik Dekor**, S:85, Y:2004, s.86 – 94.

TEZCAN, Hülya; 'Topkapı Sarayı Müzesi Osmanlı Saray Pabuçları', **P Dergisi**, Y:- S:5, s.91-103.

TİM, Stanley; 'Khalili Koleksiyonu ve Osmanlı Sanatı'; **P Dergisi**, Y:-, S:4, s.100-114.

TEZCAN, Turgay; 'Topkapı Sarayı Müzesindeki Türk Miğferleri', **Sanat Dünyamız**, Y:1975, S:5, s.21-25.

TOKSA, Zehra; 'Resimdeki Söz Sözdeki Resim', **Sanat Dünyamız**, Y:1992, S:49, s.49-58.

TUĞAL,Naci; 'Hat Sanatının Seramiğe Uygulanışı' **Antik Dekor**, S:9, Y:1990-1991, s.100-103.

TUNCAY, Hülya; ‘Topkapı Sarayı Müzesindeki Çini Kandiller’, **Sanat Dünyamız**,
Y:1978, S:12, s.10-15.

TURGAY, Tuna, ‘ Sabriye Şeker’; **Tombak**, Y:2000, S:32, s.46-49.

TÜRKMEN, Nalan; ‘ Kaybolmuş Bir Halı Yöresi Obruk’ , **Antik Dekor**, S:22, Y:1993,
s.64 – 68.

TÜRKAN, Seyfullah, ‘Bergama Çuvalları’ , **Antik Dekor**, S:78, Y:1994, s.78 – 80.

TÜRKAN, Seyfullah, ‘Motifler Konuşuyor’ , **Antik Dekor**, S:24, Y:1994, s.70-72.

TÜRKOĞLU, Sabahattin; ‘Halk El Sanatları ve Antika’ ,**Antik Dekor**, S:14, Y:1992,
s.58-60.

TÜRKOĞLU, Sabahattin; ‘Topkapı Sarayı’nda Osmanlı Sultanlarının Özel Yaşam
Sahnesi Harem Dairesi’ , **Art Dekor**, S:11, Y:1994, s.94-100.

TÜRKOĞLU, Sabahattin; ‘Yıldız Sarayında Kültür Sanat’ , **Antik Dekor**, S:20,
Y:1993, s.102-104.

U

UĞURLU, Aydın; ‘Fabrika-i Hümayun’ , **Art Dekor**, S:28-29, Y:- s.178-182.

URAL, Metin; ‘ Tülünün Büyüsü’ , **Antik Dekor**, S:62,Y:1998, s.114-194.

UYSAL, Nilgün Pakize, ‘Karacahisar Köyü Halıları’ , **Antik Dekor**, S:19, Y:1993, s.50.

Ü

ÜLKÜCÜ, Mehtap; ‘Ahşap Pencere Kapı Kanatları’ , **Antik Dekor**, S:9, Y: 1990 -1991,
s.36 – 47.

ÜLKÜCÜ, Cömert Mehtap; ‘Edirnekari Dolap Ve Motifleri’ , **Antik Dekor**, S:19,
Y:1993, s.26-31.

ÜLKÜCÜ, Cömert Mehtap; ‘Hünkar Mahfili’ **Art Dekor**, S:16-17, Y:1994, s.72-79.

ÜLKÜCÜ, Cömert Mehtap; 'Selimiye Camii Kalem İşleri', **Antik Dekor**, S:10,
Y:1991, s.68-75.

ÜLKÜCÜ, Cömert Mehtap; 'Selimiye Camii Kalem İşleri', **Antik Dekor**, S:11,
Y:1991, s.34-44.

ÜLKER, Muammer; 'Delailü'l – Hayrat', **Antik Dekor**, S:38, Y:1997,s.128 -130.

ÜNAT, Yavuz; 'Takıyüddin El-Raşid'in Gözlemleri İle İstanbul Semalarında Zaman',
P Dergisi, S:28,Y:-, s.80-97.

ÜNVER, Süheyl; 'Cumhuriyetimizin 50.Yılında Türk Süslemesinin Dünü Bugünü
Yarını', **Kültür ve Sanat**, Y:1973, S:2, s.122-128.

ÜNVER, Süheyl; 'Selçuk Türkleri Besmelelerinden Birkaç Örnek', **Kültür ve Sanat**,
S:6, Y.1977, s.30-35.

ÜSTER, Celal; 'Cilt Sanatına Tutulan Büyüteç', **P Dergisi**, Y:-, S:2, s. 131-133.

ÜSTER, Celal; 'Doğunun Kavuşamayan Aşıkları Leyla İle Mecnun', **P Dergisi**, Y:-,
S:24, s.86-99.

Y

VARDARSU, Celaledin; 'Tülü Halıları', **Tombak**, Y:2000, S:31, s.28-31.

W

WALTER, Denny B.; 'İstanbul Rüstempaşa Camii Seramikleri', **Sanat Dünyamız**,
Y:1976, S:8,s.29-35.

Y

YAZICI, Fehiman, 'Halı Tamirle 200 Sene Daha Yaşar', **Antik Dekor**, S:13,Y:1991,
s.62-63.

- YILMAZ, Nazım; ‘Osmanlı Arşivlerindeki Muahedenameler’, **Antik Dekor**, S:87, Y:2005, s.112-115.
- YILMAZ, F.Yaşar; ‘Dolmabahçe Sarayı’ndaki Mobilyalar’, **Antik Dekor**, S: 87, Y: 2005, s.70 -78.
- YAYLALI, Hale; ‘Kalıcılığı Yakalamak’, **Art Dekor**, S:90, Y:-,s.186-189.
- YENİGÜN, Yaşar Hikmet; ‘ Lale: Doğunun Işığı’, **Antik Dekor**, S:83, Y:2004, s.92-96.
- YETKİN, Kemal Suut; ‘Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi’, **Sanat Dünyamız**, Y: 1978, S:12, S.17-20.
- YETKİN, Kemal Suut; ‘Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi’, **Sanat Dünyamız**, Y:2006, S:100, s.34-39.
- YETKİN, Kemal Suut; ‘ Türk İslam Sanatının Estetiği’, **Sanat Dünyamız**, Y:1976, S:7, s.10-12.
- YUM, Şule; ‘Mehter Musikisi’, **Antik Dekor**, S:69, Y:2002, s.102-108.
- YURDAYDIN, Hüseyin G; ‘Mana ve Marifet Sahibi Bir Üstad Matrakçı Nasuh’, **Sanat Dünyamız**, Y: 1999, S:73, s.135-139.
- YÜCEL, Erdem; ‘ Osmanlı Ağaç İşçiliği’, **Antik Dekor**, S:9, Y:1990 - 1991, s. 48-50.
- YÜCEL, Erdem; ‘ Osmanlı Ağaç İşçiliği’, **Antik Dekor**, S:5, Y:1977, s.58-71.
- YÜCEL, Erdem; ‘Selçuklu Ağaç İşçiliği’, **Sanat Dünyamız**, S:4, Y:1975, s.2-7.
- YÜCEL Erdem; ‘ Selçuklu Çini Ve Keramik Sanatı’, **Antik Dekor**, S:23, Y:1994, s.24-30.
- YÜCEL, Erdem; ‘Selçuklu Süslemeleriyle Kişilik Kazanan Tombakla Altın Çağını Yaşayan Türk Maden Sanatı’, **Kültür ve Sanat**, S:21, Y:1993, s.110-114.

SONUÇ

Araştırmacılar zaman zaman çalıştıkları bilimsel alanda gerek teorik gerekse sanatsal konuları içeren örneğin; sanat tarihi yayınları bibliyografyası gibi eserler yayımlarlar. Bu tür kitaplar ilgilenilen konular hakkında araştırmacılaraya yayın tarama kolaylığı getirmektedir. Aynı durum sanat konusunda çıkan süreli yayınlarda da görülmektedir. Bu sebeple sanat konulu süreli yayınlarla ilgili olarak yayınevleri genelde her yıl sonunda veya beş ya da on yıl içinde yazılmış olan makalelerin konu başlıklarını kapsayan fihristini okuyucuya ayrı bir nüsha halinde sunmaktadırlar. Sanat Dünyamız Dergisinin yayınlanan bu tür katalogu örnek gösterilebilir.

Bir sanat eserinin üretiminin tarihsel süreçten geçerek günümüzde de sanatseverler tarafından anlaşılır kılınabilmesinde n bilgi olarak sunulan makale yazıların önemi büyüktür. Bu bağlamda, gerek sanat tarihi gerekse Geleneksel Türk El Sanatları Bölümlerinde sanat konulu muhtelif dergilerin taranarak, özetlenerek bu tür çalışmalara katkı ve ek olması bakımından başvuru katalog tezi çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

Hazırlanan bu tez de bu tür çalışmalara katkı amacıyla ortaya konmuştur.

Tez alışması sırasında taranan dergilerde değişik tarihlerde yayınlanan bazı makalelerin hem konusunun hem de içeriğinin aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu tür makalelerin ilk basımından sonra aynı isim altında aynı derginin daha sonraki sayılarında ya da farklı bir dergide mükerrer olarak yayınlandığı grlmştir. Örneğin; Garo Krkman, Antik Dekor, Sayı: 5. s74, Fotoğ:5, Garo Krkman, Antik Dekor, Sayı:6 s74, Fotoğ: 12 Tuğralı Gümüşler, Suut Kemal Yetkin, Sanat Dünyamız, Sayı:12 s17, Fotoğ: 3, Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi, Sanat Dünyamız, Sayı: 100. s34, Fotoğ:3, Lütfü Abdullah ve Siyer-i Nebi, gibi.

Ayrıca bazı süreli yayınlarda rneğin; Sanat Dünyamız Dergisi 100. Özel sayısında ilk sayılarda yayınlanan Gelenekli Sanatlarla ilgili makalelere tekrar yer verildiği tespit edilmiştir. Örneğin; XV. yy. Kâğıt Oymacılık Eserleri (Kaat'ı) Filiz ağman, Sanat Dünyamız, Sayı: 8 s22, Fotoğ. 6 Filiz ağman, Sanat Dünyamız, Sayı: 10, s. 28, Fotoğ: 5 gibi. Bu arada gerek yayınevi gerekse yazar açısından böyle bir yol tercih edilmesinin gerçek sebeplerini araştırmak da ayrı bir çalışma konusunu teşkil edebilir.

Bunların yanında aynı veya benzer konuların farklı yazarlar tarafından ele alınarak

incelenmesi ve araştırılması da tespit edilmiştir. Örneğin; Celaleddin Vardarsu, Tombak, sayı 31. s28. Fotoğraf 10, Tülü Halıları. Murat Ural, Art Dekor, s 62. s 114, Tülünün Büyüsü, Hülya Tezcan, Antik Dekor, sayı 96. s 118, fotoğ: 10, Şifalı Gömlekler. Orhan Şaik Gökyay, P Dergisi, sayı 29. s 62, fotoğ:14 Tılsımlı Gömlekler. Candan Akpınar, Antik Dekor, sayı 65.s 86, fotoğ: 9, Avar Kilimleri. Fahrettin Kayıpmaz, Antik Dekor, sayı7, fotoğ:6 s 114 Avar Kilimleri. Berna Ertan, Art Dekor, sayı1, s 94, Kitaplara Tutkun Bir Koleksiyoner. Emin Nedret İşli, dergi P Dergisi, sayı 35, fotoğ:17 Ömer Koç Kitaplığı gibi makaleler farklı yazarlar tarafından incelenmiştir. Ancak metinlerin içeriğine bakıldığında aynı konuyla ilgili çalışmanın makalenin özüne bilgi katkısının fazla olmadığı görülmektedir. Buna rağmen mükerrer olarak yayınlanmasının bilgi ve görsel açıdan hafızalarımızı tazelemesine yardım ettiği söylenebilir.

Seçilen dergilerden toplam olarak 400 adet gelenekli sanatlar konularını içeren makale ve yazı taranmıştır. Antik Dekor Dergisi 1 ile 100 sayılarının arasından 116 adet gelenekli sanatlar konulu makale ve yazılar tespit edilmiş ve buna göre Antik Dekor Dergisi içinde 9 adet ahşap konulu, 1 adet cam konulu, 19 adet çini konulu, 27 adet dokuma konulu, 2 adet ebru konulu, 44 adet hat konulu, 3 adet kitap sanatları konulu, 13 adet maden sanatları, 8 adet minyatür konulu, 24 adet tezhip sanatları konulu, 1 adet kaatı konulu, 4 adet kalemişi, 11 adette genel konuları kapsayan makaleler tespit edilmiştir. Antik Dekor Dergisi ağırlık olarak çini ve tezhip sanatları konulu yazı ve makalelere daha fazla yer vermiştir.

Art Dekor Dergisi 1. sayısı ile 107. sayılarının arasından taranan sayılarla 68 adet geleneksel sanatlar konularını içeren 71 adet makale ve yazı tespit edilmiş bu makalelerin 2 adeti ahşap, 7 adeti cam, 6 adeti çini, 11 adeti dokuma, 1 aeti ebru, 14 adeti hat, 2 adeti kitap sanatları, 1 adeti maden sanatlarını, 7 adeti minyatür, 10 adeti tezhip, 1 adeti katı, 2 adeti kalemişi, 7 adeti genel konuları içeren makaleleri içermektedir.

Kültür ve Sanat Dergisi toplam olarak 7 sayı çıkmış ve içinden 28 adet gelenekli sanatlar içeren makale ve yazılar taranmıştır. Kültür ve Sanat Dergisi içerik olarak gelenekli sanatlara çok fazla yer vermiştir. Dergi içinden 3 adet ahşap, 1 adet cam, 2 adet dokuma, 1 adet ebru, 3 adet hat, 2 adet kitap sanatları, 7 adet minyatür, 1 adet taş, 3

adet tezhip, 1 adette gelenekli sanatlara ait makale ve yazılar tespit edilmiştir. Dergi genel olarak minyatür sanatı konularına daha fazla yer verildiği görülmektedir.

Tez çalışması süreci içerisinde P Sanat Dergisinin 1. ve 43. sayıları taranarak gelenekli sanatlarla ilgili makale ve yazılar taranmıştır. Toplam makale sayısı 62 adettir. Bu makale ve yazıların; 1 adedi ahşap, 1 adedi cam, 6 adedi çini, 5 adedi dokuma, 10 adedi hat, 2 adedi kitap sanatları, 6 adedi maden, 18 adedi minyatür, 3 adedi tezhip, 10 adedi de genel konuları kapsamaktadır. P Sanat Dergisinin daha çok minyatür konulu yazı ve makalelere yer verdiği tespit edilmiştir.

Sanat Dünyamız Dergisi içinde gelenekli sanatlarla ilgili yazı ve makaleler sınırlı sayıda. Derginin ilk sayılarında ve son yıllardaki sayılarında gelenekli sanatlarla ilgili makaleler tespit edilmiştir. Daha önceki yıllarda sanat tarihi ve resim konularına bolca yer verilirken gelenekli sanatlar konularını içeren yazılar yok gibidir. Araştırma ve incelemelerimiz sırasında dergide toplam 68 makale tespit edilmiştir. Derginin 73. sayısında geleneksel sanatlar konularını içeren makale ve yazılara yoğun olarak rastlanılmıştır. Dergide Ahşap sanatlarını içeren yazı 1 adet, çini sanatını içeren yazı 3 adet, dokuma sanatını içeren yazı 17 adet, ebru sanatını içeren yazı 2 adet, hat sanatını içeren yazı 7 adet, kalemişi sanatını içeren yazı 1 adet, katı sanatını içeren yazı 2 adet, kitap sanatlarını içeren yazı 3 adet, maden sanatını içeren yazı 2 adet, minyatür sanatını içeren yazı 17 adet, taş sanatlarını içeren yazı 2 adet, tezhip sanatını içeren yazı 1 adet, genel konuları içeren yazı 10 adettir. Bu dergide konuların olarak yoğun olarak minyatür ve dokuma sanatlarını kapsadığı görülmektedir.

Tombak Dergisi 2 ile 36 sayı taranmış gelenekli sanatlarla ilgili makaleler tespit edilmiş ve konularına göre tasnif edilmiştir. Bu sonuca göre ahşap konulu yazı 1 adet, çini konulu yazı 3 adet, dokuma konulu yazı 2 adet, ebru sanatı konulu yazı 1 adet, kitap sanatları konulu makale 1 adet, maden sanatları konulu makale 2 adet, minyatür sanatları konulu 2 adet, tezhip konulu makale 1 adet, genel konuları kapsayan makale ve yazı 2 adettir. Süreli yayının incelenen nüshalarından toplam 15 makale ve yazı tespit edilmiştir.

Yeşilay Dergisi'nin, 650 ve 865 arası sayıları taranmış ve gelenekli sanatlar konularını içeren 4 makale tespit edilmiştir. Hat sanatı konulu 1 makale, taş sanatı konulu 1 makale, genel konuları kapsayan 2 adet makale vardır.

Bazı makale ve yazılarda yazar isminin bulunmadığı dikkati çekmektedir. Dolayısıyla bu tür makalelerin derginin kendisine ait yazıları olduğu görülmüştür. Yukarıda isimleri belirtilen süreli yayınlarla ilgili çalışmada 2800 e yakın fotoğraf tespit edilmiş fakat hepsi tez hacmini yoğunlaştırdığı kaygısıyla kullanılmamıştır.

Ayrıca kütüphane ve sahaflarda bulunan bazı dergi sayfalarında bulunan fotoğraflara bazı bilinçsiz ellerce sahip olmak amacıyla koparılmış ve yırtılmış olması da tez için bir kayıp olarak düşünülebilir.

Bitirme çalışması olarak hazırlanan bu çalışmamda süreli yayınların tüm sayılarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak, yayını ortadan kalkan bazı dergilerin nüshalarına tüm çabalara rağmen ulaşmak mümkün olamamıştır. Bu bakımdan bu çalışma için seçilmiş olan süreli yayınlara ait ele geçirilemeyen nüshalarının ileride diğer araştırmacılar tarafından bulunup taranarak tamamlayıcı yeni bir katalog çalışmasının yapılmasının faydalı olacağı şüphesizdir.

KAYNAKÇA

ANTİK DEKOR ANTIKA DEKORASYON VE SANAT DERGİSİ, Antik A.Ş.

Yayıncılık, İstanbul.(2 -5 -6 -7 -8 -9 -10 -11 -13 -14- 16 – 17-18 – 19 – 20 – 21 – 22
– 23- 24 – 25 – 26 – 27 – 29 – 30- 38 – 39 – 44 – 46 – 48 – 49 – 51 – 53 – 54 – 58
– 61 – 62 – 65 -68 – 69 – 70 – 75 – 76 – 77 – 78 – 79 – 80 – 81 – 82 – 83 – 84 –
85 – 86 – 87 – 90 – 91 – 92 – 93 – 94 – 95 – 96 – 97 – 98 – 99 – 100)

ART DEKOR DEKORASYON VE SANAT DERGİSİ, Hürriyet Gazetecilik ve

Matbaacılık A.Ş., İstanbul.(1 – 8 – 11 – 15 – 16.17 – 22 – 26 – 28.29 –32 – 37 –
38 – 39 – 40.41 – 42 – 43 – 45 – 49 – 50 – 56 – 58 – 61 – 62 – 63 – 67 – 70 – 71 –
75 – 76 – 80 – 82 – 85 – 87 – 88 – 89 – 90 – 91 – 92 – 93 – 95 – 107 – 118)

KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara (1 – 2 – 3 – 4 –

5 – 6 – 7)

P SANAT KÜLTÜR ANTIKA DERGİSİ, “Rafi Portakal”, MAS. Matbaacılık A.Ş.

Yayıncılık, İstanbul (1 – 2 - 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13- 14 – 15 – 18
– 19 – 20 – 21 – 22 – 23 – 24 – 25 – 26 – 27 – 28 – 29 – 30 – 31 – 32 – 33 – 35 –
36 – 40 – 41 – 42 – 43)

SANAT DÜNYAMIZ KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ, Yapı Kredi Kültür Sanat

Yayıncılık A.Ş., İstanbul (1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 - 10 - 11- 12 – 14 – 16
– 17 -21 – 23 – 24 – 25 – 27 – 28 – 30 – 31 – 32 – 33 – 34 – 35 – 36 – 49 – 73 –
87 - 91 - 93 - 96 - 97 - 98 - 100)

TOMBAK ANTIKA KÜLTÜRÜ VE SANAT DERGİSİ, Horhor Yayıncılık, İstanbul

(2 – 4 – 5 – 6 – 22 – 23 – 28 – 31 - 32)

YEŞİLAY DERGİSİ, İstanbul (687 – 772 – 864 – 809)

ÖZGEÇMİŞ

Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Görevlisi olan Beyhan HACIOSMANOĞLU Adapazarı'nda doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Sakarya'da bitirdi. Yüksek öğrenimini 1989 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim-Grafik Tasarımı öğretmenliğinde tamamladı.

Bolu ve Düzce illerinde Resim öğretmeni olarak hizmet verdi. Aynı Üniversite'nin Öğretim Görevlisi olan meslektaşı Can HACIOSMANOĞLU ile evli olan Beyhan HACIOSMANOĞLU'nun Özden adında bir kızı var.